BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
24 H
18

13. 24. C. 18

D
I
27

REPETITIO

CLEM. 1. VT CLERICORVM

DE OFFICIO ORDINARII.

In qua agitur

DE PONTIFICIS ET IMPERATORIS POTESTATE ET CLERICORVM CORRECTIONE.

Cum tractatu vtiliſſimo

DE IVRISDICTIONE SECVLARI

ſuper perſonis eccleſiaſt. & rebus earum.

Et vice verſa

DE IVRISDICTIONE ECCLESIAE SVper Laicis, eorumq; bonis per 149. Caſus.

ITEM TRACTATVS

DE RECVSATIONIBVS IVDICVM

per 92. cauſas.

Auctore STEPHANO AVFRERIO olim anteceſſore Toloſano.

Acceſsit in fine tractatus breuis Bernardi Laurenti, quibus caſibus ſecularis Iudex manus in clericum inijciat.

BIBLIOTECA NA. ROMA. VITTORIO EMANU

Opera & ſtudio Matthæi Boys Docto. cum pluribus additionibus, remiſſionibus, ſummarijs & gemino Indice illuſtrata & recuſa.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud Henricum Falckenburg.

Anno M. D. XCVII.

SERENISSIMO ET REVERENDISSIMO PRINCIPI AC DOMINO D. FERDINANDO ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS, ET PRAEPOSITVRAE BERGTESgatenſis Coadiutori, & Adminiſtratori, Præpoſito Argentinenſi, Comiti Palatino Rheni, vtriuſq; Bauariæ duci, Domino ſuo clementiſſimo.

S. P.

CVM hic Author, Sereniſſime Princeps, antiquus (vt qui Anno 1485. primum editus, deinde Anno 1514. iterũ recuſus fuerit) ex Bibliotheca Clariſsimi atque Conſultiſsimi viri Stephani Brulmanni I. V. D. noſtræ Academiæ Ordinarij Profeſſoris affinis & Collegæ mei familiariſsimi in manus meas veniſſet, eundemq; nuſquã in Typographijs extare animaduertiſſem, propter ſummam vtilitatem infinitarũ quæſtionum, quæ in quotidianis controuerſijs, circa Eccleſiaſticam & Laicam Iuriſdictionem quotidie occurrũt, & in eodem deciduntur, rem labore dignam, & Reipubl. doctiſq; viris non ingratam mihi me facturum perſuaſi, ſi eundem mea opera atque ſtudio quaſi poſtliminio in manus eorum reuocarem, & quaſi ab interitu vindicarem. Non quod neſciam ipſum Authorem in Tractatibus Tractatuum, &

Repetitionum diuerſis ſeparatiſque voluminibus contineri, ſed quotuſquiſq; eſt, qui ob immenſum illud pretium ea volumina Tractat. & Repetit. ſibi comparare poſsit? Et quidem ad hunc laborem ſuſcipiendum incitauit me ipſa natura, quæ homines hominum cauſſa finxit atq; procreauit, vt ſibi inuicem, quacunque poſſent ratione, auxilio forent. Commouit me etiam ipſa Ciceronis eloquentiæ fontis ex Platone autoritas, quod non nobis tantum, ſed etiam alijs nati ſimus, communeſq; vtilitates in medium adferre, & commutatione officiorum, dando, accipiendo, tum artibus, tum opera, tum conſilio, tum facultatibus promereri hominum ſocietatem debeamus. Perlegi itaque vetus illud exemplar, in quo (cùm mēdoſum admodum, & continuo orationis filo contextum eſſet) innumerabilia loca correxi, nouos paragraphos, & certas quæſtiones cum ſubordinatis fallentijs conſtitui, ſummaria (legentium laborem ſubleuando) atque aſſcripſi, plurimis etiam in locis ceruino quodam ſaltu, quantum per occupationes licuit, vmbratiles quaſdam additiones atque remiſsiones adieci, & hoc modo autorem noſtrum in hac noua forma noua quaſi veſte indutum atque reformatum in Republ. noſtra literaria conſeruare atque tueri, Bibliopoliſq; venalem reſtituere volui. Ita enim quod in rebus humanis paulatim labitur, in priſtinum ſtatum reuocari conuenit. Sic enim Imperator Iuſtinianus quod paulatim (inquit) labitur, id reparare feſtinamus. i Idem Iuſtinianus. Quoniam, inquit, leges iam

i In Auth. de quæſtore.

ges iam antea poſitas plerumque neglectas inue-nimus, eas reparari oportere iudicamus, idq; in locis pluribus.2. Etſi igitur de iure rectè dici poſſit, quod paria ſint facere de nouo, vel reficere in noua forma 3. quia aliquid vni ſubiecto addendo eius mutatur natura, & eo ipſo quod veteri priuilegio aliquid additum eſt, nouum facit cenſeri priuilegiũ 4 ſicuti quando prima diſpoſitioni aliquid additur vel detrahitur, noua diſpoſitio, nouaq; forma efficitur: 5. attamen nihil in hunc authorem neque iuris neq; poſſeſſionis mihi vendico, ſed tantum aliquam à ſtudioſis pro mea publicæ vtilitatis promouendæ cupiditate mihi gratiam deberi exiſtimo, eo quod quando ex ſtatuto pro ſingulis inſtrumentis gabella debetur, vtique etiam, ſi veteri inſtrumento aliquid additur, noua etiam gabella debebitur. 6. Hanc igitur meam qualemcunque Reipublic. iuuandæ operam, hoc meum ſtudium atque laborem (ſi modo diſcendi ſtudendique cupiditas labor eſt) Sereniſſime Princeps, Auguſto Celſ. tuæ nomini, atq; numini eiuſdẽ conſecrare volui, idq; duplici de cauſa, Primo, quia ob multas heroicas ingenij tui virtutes animiq; raras atque præclaras dotes omnium conſenſu atque applauſu, ſanctiſſimæ ſedis Apoſtolicæ authoritate accedente, ad culmẽ eius præeminentiæ dignitatis atq; prælaturæ euectus atque elatus es, ad quam huius libelli materia atq; tractatus omnimodo ſpectat, & pertinet: Agitur ſiquidem in eo potiſſimum, tam de Clericorum correctione, quam etiam de

2. In Auth. de hæred. & fal. §. ſemper a , initio.

3. Felin in c. conſuluit, de iudicijs.

4. Crauet. conſ. 24. nu. 54. Alexand. conſil. 161. vol. 6.

5. Iaſon notab 4 in l. 1.

6. Si quis de verbor. oblig.

6. Ananiás in ca. iudæi. de iudæis.

Eccleſiaſticæ iuriſdictionis defenſione atque conſeruatione, quorum vtrumque Sereniſ. T. Celſ. ex officio incumbit. Deinde, vt cum hactenus Sereniſ. T. Celſ. artium ingenuarum Rethorū philoſophorumq́ præcepta didicerit, atque inde modeſtiæ, continentiæ, vigilantiæ, omniumq́ virtutū fundamentum iecerit, atque etiamnum hodie Theologiæ ſtudio delectetur, etiam hanc iuris Ciuilis atque Canonici partem, & quatenus Imperatoris iuriſdictio à ſummi Pontificis poteſtate promanet in hac potiſſimum Eccleſiaſtica materia ex hoc breui libello hauriat atque cognoſcat, Clericorum ſiniſtros mores reformet, atque Eccleſiaſticam iuriſdictionem conſeruet. Accipe igitur hanc meam operam & hoc meum munuſculū, Sereniſſime princeps, Sereno vultu, & dum pro ijs (vt ille ait) non mihi aurum poſco, *Illud tantum petere non erubeſco, vt ea meæ erga Sereniſ. T. Celſ. deuotiſſimæ obſeruātiæ pignus ac μνημόσυνον eſſe ſinat, & me meoſque ſibi commendatos habeat. Deus Opt. Max. Sereniſ. T. Celſ. actiones omnes perpetuo dirigere, larga manu fouere, & eandem Diœceſ. Colonienſi diu incolumem conſeruare dignetur. Datum Coloniæ ex Muſæo meo, Anno reparatæ ſalutis 1597. 1. Iul.*

Sereniſ. T. Ceſ.

Obſeruantiſſimus

Matthæus Boyß
Doctor.

SYNOPSIS CONTENTORVM IN *hac tota Repetitione.*

Tria Quæſita præmiſſorum loco.

1 An dignitas põtificalis & Imperialis ſiue Regalis ſint ſimiles, vel an ſint poteſtates diſtinctæ ad inuicem. ſub num 39.

2 Vtrum Romanus Pontifex habeat plenam iuriſdictionem, tam in ſpiritualib. quam in temporalib. nu. 40.

3 An Papa ſit maior Imperatore ſub num 48.

QVAESTIONES VNDECIM VSque *ad finem Repetititionis.*

1 Quis exemerit clericos à iuriſdictione Imperatoris. num. 59.

2 An abſq; metu excommunicationis liceat clericum in crimine repertum capere, num. 63.

3 An Laico domino liceat Clericum vaſallum de feudo propria auctoritate expellere, quando feudum eſt apertum domino, num. 77.

4 Quæritur nunquid ſaltem ex Eccleſiæ delegatione iudici laico licitum ſit de cauſis etiam criminalibus clericorum cognoſcere. num. 93.

5 Au Epiſcopus vel alius Iudex Eccleſiaſt. laicũ purũ capere poſsit, & carcerare pro crimine eccleſiaſt. nu. 102

† 4 6 An

6 An Epiſcopus pœnam pecuniariam Laïco ſibi temporaliter nõ ſubiecto poſsit imponere, num. 108.
7 Quæritur quia textus hic dicit, Clericos eſſe compeſcendos in ſuis criminibus, qua pœna hoc fieri debet. num. 110.
8 An Clericus pro quolibet graui crimine veniat deponendus num. 113.
9 Qualiter Clerici de incontinentia ſint puniendi num. 116.
10 Quoniam clericorum correctio ad Epiſcopum pertinet, Nunquid igitur etiam delinquentium exemptorum in ſuo territorio ad eum ſpectet, num. 121.
11 Vtrum princeps ſecularis poſſit clericum à crimine abſoluere, vel eidẽ indulgentiam aut abolitionem, ſeu remiſsionem, aut gratiam concedere, ita quod non poſsit vlterius de eodem crimine per Eccleſiaſticum iudicem puniri num. 128.

CONCLVSIONES 12. EX HINC *inde argumentis propoſitis Collectæ.*

1 Licet Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ & ſæculares ſint diſtinctæ, verũtamen à Papa Imperatoris iuriſdictio videtur emanare ſub num. 58.

2 Licet

2 Licet Papa gladij temporalis exercitium non habeat, apud eum tamen ſuprema cenſetur eſſe poteſtas num. ibidem.

3 Licet priuilegium immunitatis perſonæ Clericorum ſit de iure poſitiuo fori, tamen priuilegiũ à iure deſcendit diuino, num 62.

4 Licitum eſt laico Clericum in crimine flagranti repertum capere, ſi de fuga ſit ſuſpectus, vel aliter ab eius iniuria cõpeſci non poteſt nũ. 73

5 Licitum eſt laico Clericum debitorem ſuum fugientem, aut rem ſuam aſportantem, capere. ibidem.

6 Licitum videtur illis Clericum capere, quibus licitum eſt percutere. ibidem.

7 Laico domino Clericum eius vaſallum à feudo violenter non licet expellere, num. 80.

8 Laico iudici Clericum coram ipſo falſum deponentem punire licitum non exiſtit, etiam ciuiliter, nu. 83.

9 Laico iudici de cauſis etiam criminalibus Clericorum & Eccleſiæ delegatione licitũ eſt cognoſcere nu. 94

10 Laicum purum pro crimine Eccleſiaſtico iudici Eccleſiaſtico capere de iure licitum eſſe videtur, nu. 107.

11 Iudex Eccleſiaſticus Laicum Ec-

cleſiæ temporaliter nonſubiectum pecuniaria pœna licite punire poteſt.ſub num. 109.

12 Laicus Iudex vel ſecularis princeps Clericum à crimine abſoluere non poteſt,ſub num.139.

SVMMARIA REPETITIONIS
ordine literario collecta.

A Deo melius eſt argui de miſericordia quam ſeueritate num. 118.

Appellatio interpoſita pro cauſis leuibus & minimis quaſtionib. ad Papā non eſt deferenda. 54

Audacia reprobari debet,& qui dicantur audaces. 4.

Bona tēporalia ordinantur ad ſpiritualia tanquam organa & tanquam inſtrumenta. 45.

Caſtitas quare Clericis fuerit indicta 121.

Clerici qui ſcandalizant eccleſiā qui ſint 122

Clericum de nocte incedentem illicitè poteſt familia poteſtatis impunè capere,& ſuo Prælato præſentare. 73.

Clerici qualiter de incontinentia ſunt puniendi 117.

Clericum in crimine repertum an abſq; excommunicatione ſit licitum capere. 63.

Clerici non puniuntur pænis legalibus. 107.

Clericos à iuriſdictione Imperatoris quis exemerit,& an eorum exemptio ſit de iure poſitiuo vel de iure diuino? 59.

Clericus in actione reali nunquid poßit in iudicio

dicio ſæculari conueniri.87.

Clericus non declinans forum iudicis ſæcularis venit arbitrio iudicis puniendus tanquam tranſgreſſor Canonis.86.

Clerici ab eorum inſolentijs ſunt arcendi. 28.

Clerici in neceßitate à Patre diſtrahi non poſſunt.10.

Clericus eſt dignus depoſitione ſi fornicatio eius eſt notoria vel ſcandaloſa.119.

Clericus an pro quolibet graui crimine veniat deponendus.113.

Clericus expreſſe confitens coram iudice ſeculari ſe nõ eſſe clericũ ſibi nõ præiudicabit.138.

Clericus de licentia Epiſcopi an poßit conſentire in iudicem Laicum.94.

Clericus non debet in cauſa ciuili teſtificari coram Laico ſed coram Epiſcopo, vel corã quo Epiſcopus committit.82.

Clericorum priuilegia 7.

Clericorum appellatione qui veniant.2.

Clerici poſſunt vendicare rem Eccleſia conceſſam ante traditionem & an eorum familia gaudeant eorum priuilegio.8.

Cauſæ ab initio coram ſacerdotibus tractabuntur.61.

Citatus, ſicut tenetur comparere quando conſtat citationem arctare ita quoque quando dubitatur,129.

Cognitio cui denegatur, multò fortius diſpenſatio.137.

Confirmatio pertinet tantũ ad ſuperiorẽ.48.

Conti-

Continentia in ſacro ordine non eſt voti taciti vel expreſsi.120.
Conſuetudo optima legum interpres. 24.
Conſuetudo contra ius diuinum non valet, & contra inſtitutum Eccleſiæ. 90.
Creditor an poſsit capere Clericum, de cuius fuga timetur abſque metu excommunicationis.66.
Crimen omne dicitur publicum ſecundum ius Canonicum 116.
Crimen in iudicio deductum non per modum exceptionis ſed accuſationis.inquiſitionis,& denunciationis eſt puniendum.88.
Delegatus delinquens in delegatione ſua nũquid poſsit coram Ordinario conueniri.127.
Delicta enormia quæ dicantur in clericis, & quid ſit delictum, quid peccatum, & quid crimen.15.
Delictum quò caſu maneat impunitum lege permittente 30.
Delicta ſunt punienda vt cæteri metu pœna abſtineant.24.
Delicta quæ dicãtur leuia, quæ grauia & quæ grauiſsima.114.
Delinquendi auctoritas prætextu priuilegij clerici aceréſcere non debet,quia reatus omnem honorem excludit.11.
Delinquens nullam culpam timet, quam ſperat nummis redimere.111.
Deus in correctione malorum placatur. 135.
Dignitas Pontificialis,Imperialis,& Regalis, an ſit

an ſit eadem,an verò ſint duæ poteſtates adinuicem diſtinctæ.32.

Eccleſia quod non diffametur omninò eſt prouidendum.16.

Eccleſia non eſt feudo priuanda propter delictum perſonæ.79.

Epiſcopus vel alius Iudex Eccleſiaſticus nunquid Laicum capere poßit, vel carcerare pro crimine Eccleſiaſtico.num.105.106.

Et an poßit dare poſſeßionem rerum ſeculariũ num.103.fol.102.

Epiſcoporum officium.22.

Epiſcopi tenentur ita corrigere clericorũ exceſſus, quod metu pœnæ ipſi arceantur, & alij pertimeſcant.1.

Epiſcopus virum pecuniariam pœnam Laico ſibi tẽporaliter non ſubdito poßit imponere.208.

Et conſecratur vt Sacerdos, & coronatur vt rex, & feſtum coronationis nunciat omnibus regibus.38.

Exempti nunquid poßint abſolui ab Epiſcopo à ſententia Canonis.126.

Fieri an aliquid iure debeat, vbicunque contenditur poteſt adminiſtrator iurium hoc declarare.123.

Fugientem ſequentes cauſa eum capiendi & eum quia reſiſtit, vulnerauerint, ex hoc debent puniri 69.

Gladio materiali cui non pertinet vti, is non videtur habere iuriſdictionem temporalem.41.

Gratia vnde dicatur.32.

Homi-

Hominum duo ſunt genera: vnū quod diuino mancipatur officio & contemplationi, alterum quod terrenis rebus & mundanis occupationib. deſeruire committitur 35.

Impunitatis ſpes eſt deteſtanda, ideò venit au ferenda. 13.

Inferiores Epiſcopo an teneantur corrigere clericos delinquentes. 26.

Iudex ſi probabiliter errat in facto credens ſe iudicem, cum non ſit & procedit, an teneat proceſſus, & quid ſi erraret in iure. 130.

Iudici Laico nunquid ſit licitum de cauſis clericorum etiam criminalibus cognoſcere ex Eccleſiæ delegatione 93.

Iudex competens in emancipatione eſt Iudex patris, & non filij. 133.

Iudex laicus nunquid poßit clericum coram ipſo falſum deponentem punire. 81.

Iudici volenti mādare executioni ſententiam nullam, poteſt impunè reſiſti. 125.

Iudicandum eſt legibus, non autem exemplis 31.

Iure ſuo aliquando quis priuatur ſine culpa. 18.

Iuriſdictiones Eccleſiaſtica & ſæculare, licet ſint diſtinctæ, iuriſdictio tamen Imp. cenſetur à Papa emanare. 58.

Iuriſdictio temporalis & ſpiritualis ſunt inuicem diſtinctæ. 39.

Iuris ignorantia militi nō imputatur quia armis vacare debet. 6.

Laicus

Laicus in ſpiritualibus vel quaſi debet Papæ reſpondere.109.

Laicus quo caſu poßit conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico.

Laicus nunquid propria auctoritate, ſi ſit dominus feudi, poßit expellere Clericum eius vaſallũ à feudo abſq; metu excõmunicationis.77.

Laicus licet ratione cauſæ ſortiatur forum Epiſcopi, nõ tamẽ per hoc dici poteſt ſubditus.104

Laicus ſi vult fieri Clericus ab Imperatore nõ poteſt probiberi.62.

Legem pro publica vtilitate conſcriptam omnes iuuare tenentur.72.

Leges nullius roboris vel firmitatis eſſe cenſentur, niſi ſint per auctoritatem Papæ confirmatæ & approbatæ.52.

Lex generalis quando recipitur in vſum à certo genere perſonarum & ab alio non obſeruantes non peccant ſaltem poſt longa tempora. 20.

Lex gratiæ maiorem requirit ſpiritualitatem in dignitate pontificali quam lex vetus. 33.

Malorum coercio eſt legum miniſterium. 23.

Malum minus quandoq; ſuſtinetur vt maius euitetur.27.

Maritus poteſt adulterum cum vxore inuentum retinere, vt fiat crimen notorium. Idem in fratre filio & patre.67.

Negligentia vel inobedientia quando non ſit peccatum. 19.

Opinio præiudicat veritati in his quæ ſunt iuriſdictionis.131.

Pater

Pater ſi filium incarceraret cauſa correctionis, non dicitur committere priuatum carcerem nec etiam ſi filius ipſe eſſet clericus. 70.

ex grauitate Pœna deprehenditur quantitas, & qualitas delicti 115.

Peccare non cenſetur qui iuris auctoritate aliquid facit 71.

Prælati negligentes in correctione ſubditorum impunitatem permittere videntur 14.

Prælati debēt eſſe vigilātes vigilantibus enim iura ſubueniunt. 21.

Præcepta negatiua obligāt ſemp & ad ſemper: affirmatiua vero ſemper ſed nō ad ſemper. 89.

Princeps ſæcularis vtrum poßit Clericū à crimine abſoluere, vel eidem indulgentiam aut abſolutionem ſeu remißionem vel gratiam concedere: ita quòd non poßit vlterius de eodē crimine per Eccleſiaſticum iudicem puniri. 128.

Princeps in dubio non præſumitur velle præiudicare iuri tertij. 136.

Principia duo ponere eſt hæreticum. 42.

Præſes prouinciæ non debet permittere delegatos à principe aliter vti ſua poteſtate quam in ſuis literis cōtineatur, & ſi formam earum excedat, poteſt in eos animaduertere. 124.

Poſſeßio Clerici ſi cadat in commiſſum nō debet Princeps ſæcularis extendere manum, niſi priùs declaretur per iudicem Eccleſiaſticū. 75.

Poſſeſſorium cauſæ ſpiritualis non eſt ſpirituale, quia non tangit medullam veritatis. 88.

Papa ſolus poteſt priuilegia clericorum interpretari,

pretari, declarare, & ex cauſa reſtringere. 64
Papa quo caſu poſſit mutare ſtatum Eccleſiæ. 99
Papa non poteſt ſtatuere id, ex quo præſumitur ſtatum Eccleſiæ perturbari. 96
Papa priuilegium fori an poſſit reuocare. 100
Papa an poſſit tollere ius poſitiuum, quoad vnum vel plures Clericos in particulari. 95
Papa temporale patrimonium habet, cum exercitio iuriſdictionis. 37
Papa vicem Chriſti gerit, qui non habet maiorem poteſtatem, quam habuerit Petrus. 34
Papa poteſt abſoluere vaſallos dominorum temporalium à iuramento fidelitatis. 43
Papa legitimat in temporalibus & ſpiritualibus. 44.
Papa poteſt omnes iudicare, & à nemine iudicatur, & eius poteſtas cauſat omnem aliam poteſtatem, examinando, confirmando, & iudicando. 50. 51
Papa non ſoluit tributum Imperatori, in recognitionem dominij, ſed ſolum pro pace & quiete Eccleſiæ ſeruanda, quam ipſe Imperator tenetur tueri & conſeruare. 53
Papa vtrũ habeat plenam iuriſdictionem in temporalibus, quàm in ſpiritualibus. 40
Papæ poteſtas an ſit maior alijs. 47
Papa dicitur ſummus, & omnes ſunt ei ſubiecti. 55
Papa ratione maioritatis in omnibus arduis negotijs generantibus ſcandalum in Chriſtianitate poteſt ſe intromittere etiam inter Laicos. 56

Pœna pecuniaria per Epiſcopum exacta, cui ſit applicanda: & vbi in iure non eſt expreſſa, ibi conſuetudinaria debet imponi, quia pœna apponi conſueta, dicitur ordinaria. 112

Priuilegium alicui conceſſum, quo caſu poſſit tolli & remoueri. 101.

Priuilegiũ ſummitatis, quoad perſonas Clericorũm eſt de iure poſitiuo, quoad verò ad rerum exemptionem vt Clerici ſint de foro iudicis Eccleſiaſtici, eſt de iure diuino & à Deo emanauit 60

Priuilegium conceſſum Clericis, conceſſum cenſetur etiam omnibus in dignitate, ſecus in materia odioſa. 3

Priuilegium conceſſum ſubdito ex diſpoſitione legis vel ſtatuti, poteſt tolli ſicut ipſa lex vel ſtatutum 98

Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. 12

Priuilegium tribuit immunitatem à pœna. 28

Priuilegij Clericalis appellatione venit priuilegiũ immunitatis, perſonæ & fori, & quomodo amittantur hæc priuilegia. 5

Priuilegium Clericale ſecundum Canones eſt iudicandum, nec ſtandum eſt ſtatutis vel conſuetudinibus Laicorum. 65

Reconuentio ſuper crimen Clerici non habet locũ coram iudice ſæculari, ſiue ſit imponenda pœna pecuniaria ſiue Infamiæ, ſiue agatur criminaliter ſiue ciuiliter. 84

Remiſſio Clerici petentis ſe remitti, cuius expenſis fieri debeat. 75

Reum

Reum offendere poſſe vel delinquentem, ſi ſtatuto cautum ſit, multo fortius capi poterit, repertus in fragranti crimine. 68
Rex Franciæ nullum in temporalibus recognouit ſuperiorem 57
Sacramentum altaris repræſentat vnionem Chriſti, & Eccleſiæ, qua ſignificatur vnio animæ ad corpus. 36
Scandalis eſt obuiandum, & quid ſit ſcandalum, & vnde dicatur. 17
Separatorum ſeparata eſt ratio, & de ſeparatis non infertur.
Seueritati eſt detrahendum vbi ſcandalum timeretur, & rigor obſeruaretur. 29
Statuentes contra Clericorum ſtatuta ſunt excommunicati 9
Statutum ſi tranſeat in contractum eſt irreuocabile 97
Statutum generale Laicorum, & fauorabile Clericos includit. 134
Temporalia & ſpiritualia mouentur per intelligentias, & per ipſas in eorum operationibus regulantur. 46
Temporis diuturnitas ſine veritate eſt erroris vetuſtas.
Tempus non eſt modus tollendæ obligationis, Laici ſpiritualia præſcribere non poſſunt, ſicut nec conſuetudinem inducere. 91
Vxor Clerici an gaudeat priuilegio fori ipſius Clerici, & quid de eius familia. 92

SVMMARIA EX ADDItionibus Matthæi Boys D. collecta.

Pag. 250. ACTIO perſonalis contra fundi poſſeſſorem quando detur.
221 Armorum appellatione quid veniat.
174 Agens abſq; actione repellitur.
295 Adulterÿ pœna.
71 Bonifacÿ 8. laus.
272 Bulla Martini 5. de Clericorum priuilegio.
356 Calumnioſa petitio reÿci debet.
203 Caſſanai furtum.
297 Caſus quibus Clericus coram ſæculari iudice conueniri poteſt.
227 Clericus in officio temporali delinquens à ſæculari puniri non poteſt.
167 de Clerici fornicatione.
237 Clericus in cauſa ciuili coram ſæculari iudice conueniri non poteſt. 248.
124 Clericus an in actione reali coram Laico conueniatur.
247 Clericus in realibus à Laico cõueniri nequit.
283 Clericus ad reſtaurationẽ viarum &c. contribuere tenetur.
193 Clericus falſus teſtis à Laico puniri non poteſt.
106 Clericus pauper expenſis Epiſcopi remittitur.
14 Clericorum 26. priuilegia.
226 de Clerico aſſumente officia Laicorum.

231 de

63 Papa an habeat vtramq; iuriſdictionem.
41 Papa & Imperatoris poteſtates ſũt diſtinctæ.
57 Papa eſt maior Imperatore.
97 Pater verberans filium Clericum non tenetur.
320 Pater verberans filium correctionis cauſa facere videtur.
399 Percutiens Clericum, qua pœna puniendus.
220 de Portatione armorum à Clericis.
127 Priuilegia ad quas perſonas extendantur.
267 Priuilegiatus ſi citetur, an priuilegium ſuũ allegare teneatur.
135 Priuilegium an & quando reuocari poſſit.
157 de Pœna pecuniaria commutatione in corporalem.
140 Priuilegium an tolli poſſit.
25 Prælati conuenientes grauius peccant delinquentibus. Hinc Sapient. 6. Duriſſimum iudicium fiet his, qui præſunt. & Ezech. 33. Sanguinem impij de manu ſpeculatoris requiram
348 Princeps ſæcularis non poteſt diſpenſare ſuper iuramento.
161 de Priuatis carceribus.
275 Rex Franciæ ius Regalia habet.
67 Rex Franciæ non agnoſcit ſuperiorem.
262 Sacrilegorum & diuinatorum pœna.
352 de Sacrilegio eiuſq; iudice.
20 Scandali euitandi cauſa multa fiunt, quæ alias non fierent.
26 Scelerati punitio gratiſſima eſt Deo victima.
332 Signa & argumenta adulterij.

165 *Stimulo carnis quemlibet agitari.*
274 *Spoliatus ante omnia reſtitui debet.*
318 *Superior inferiorem moderatè corrigere poteſt.*
205 *Secularis iudex Clericum nullo modo punire poteſt.*
170 *Virginitatis laus.*
353 *de Vſurarum cauſa.*
368 *Vſura adulterium, ſacrilegium, ſortilegium, Sodomia, quatenus ſint mixti fori.*

REPE-

REPETITIO SOLEMNIS AD CLEMEN. VT CLERIC. DE OFFI. ORD.

PER STEPHANVM AVFRERIum facta in ſtudio Tholoſano, Anno Domini 1485.

SVMMARIVM CLEM.

Epiſcopi ita corrigere debent Clericorum exceſſus, quod metu pœnæ ipſi arceantur, & alij pertimeſcant. Ita Iohan. Andreas.

Clemens 5. in Concilio Vienenſ.

VT Clericorum audacia, qui prætextu priuilegij Clericalis ordinis impunitatem exceſſuum obtinere ſperantes, nonnulla multoties committunt enormia, per quæ diffamatur Eccleſia, & ſcandula grauia in populo generantur, potiſsime cùm talia per Epiſcopos, ad quos horum ſpectat correctio, deferantur (vt plurimum) incorrecta, propenſius compeſcatur: Eiſdem Epiſcopis diſtrictè iniungimus, quatenus ſic, circa correctionem Clericorum huiuſmodi vigilanter intendant, & diligenter ſui officij debitum exequantur, quod & eidē Clerici metu pœnæ à ſuis inſolentijs arceantur, & alij eorū exemplo perterriti ad ſimilia proſilire meritò pertimeſcant.

SVMMARIA EX ORDINE NVMErorum vſq; ad finem.

1 Epiſcopi ita tenentur corrigere Clericorum exceſſus, quod metu pœnæ ipſi arceantur, & alij pertimeſcant.

2 Clericorum appellatione qui veniant.

3 Priuilegiũ conceſſum Clericis, conceſſum cenſetur omnib. in dignitate, ſecus in materia odioſa.

4 Audacia reprobari debet, & qui dicantur audaces.

5 Priuilegij Clericalis appellatione venit priuilegium immunitatis perſonæ, & fori, & quomodo amittantur hæc priuilegia.

6 Iuris ignorantia militi non imputatur, qui armis vacare debet.

7 Clericorum priuilegia.

8 Clerici poſſunt vendicare rem Eccleſiæ conceſſam ante traditionem, & an eorum familiæ gaudeant eorum priuilegijs.

9 Statuentes contra Clericorum ſtatuta ſunt excommunicati.

10 Clerici in neceßitate à patre diſtrahi non poſſunt.

11 Clerici priuilegij prætextu autoritas delinquendi accreſcere non debet, quia reatus omnem honorem excludit.

12 Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur autoritate.

13 Impunitatis ſpes eſt deteſtanda, & ideo venit auferenda.

14 Prælati negligentes in correctionẽ ſubditorum impu-

impunitatem permittere videntur.

15 *Delicta enormia quæ dicuntur in Clericis, & quid ſit delictum, quid peccatum, & quid crimen.*

16 *Eccleſia ne diffametur omninò eſt preuidendum.*

17 *Scandalis eſt obuiandum, & quid ſit ſcandalum, & vnde dicatur.*

18 *Iure ſuo aliquando quis priuatur ſine culpa.*

19 *Negligentia vel inobedientia quando nō ſit peccatum mortale.*

20 *Lex generalis quando recipitur in vſum à certo genere perſonarũ, & ab alio non, non obſeruantes non peccant ſaltem poſt longa tempora.*

21 *Prælati debent eſſe vigilantes, vigilantibus enim iura ſubueniunt.*

22 *Epiſcoporum officium.*

23 *Malorum cōerctio eſt legum miniſterium.*

24 *Delicta ſunt punienda, vt cæteri metu pœnæ abſtineant.*

25 *Clerici ab eorum inſolentijs ſunt arcendi.*

26 *Inferiores Epiſcopo, an teneantur corrigere Clericos delinquentes.*

27 *Malum minus quandoq; ſuſtinetur, vt maius euitetur.*

28 *Priuilegium tribuit immunitatem à pœna.*

29 *Seueritati eſt detrahendum, vbi ſcandalum timeretur & rigor obſeruaretur.*

30 *Delictum quo caſu maneat impunitum legē permittente.*

31 *Iudicandum eſt legibus, non autem exemplis.*

32 *Dignitas pontificalis, imperialis, & regalis an ſit eadem, an verò ſint duæ poteſtates ad inuicem diſtinctæ. num. ſeq.*

Separatorum ſeparata eſt ratio, & de ſeparatis non infertur.

33 *Lex gratiæ maiorem requirit ſpiritualitatem in dignitate pontificali, quam lex vetus.*

34 Papa vicem Chriſti regit, qui non habet maiorem poteſtatem, quam habuerit Petrus. n. 35.

35 Hominum duo ſunt genera, vnum quod diuino mancipatur officio & contemplationi, alterum quod terrenis rebus & mundanis occupationibus deſeruire committitur.

36 Sacramentum Altaris repreſentat vnionem Chriſti & Eccleſiæ, qua ſignificatur vnio animæ ad corpus.

37 Papa temporale patrimonium habet cum exercitio Iuriſdictionis.

38 Et conſecratur vt Sacerdos, & coronatur vt Rex, & feſtum coronationis nunciat omnibus Regibus.

39 Iuriſdictio temporalis & ſpiritualis ſunt inuicem diſtinctæ.

40 Papa vtrum habeat plenam Iuriſdictionem tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus.

41 Gladio materiali vti ad quem non pertinet, is habere non videtur temporalem Iuriſdictionem.

42 Principia duo ponere eſt hæreticum.

43 Papa poteſt abſoluere vaſallos dominorum temporalium à iuramento fidelitatis.

44 Pa-

44 *Papa legitimat in tēporalibus et ſpiritualibus*
45 *Bona temporalia ordinantur ad ſpiritualia tanquam Organa,& tanquam inſtrumenta.*
46 *Temporalia & ſpiritualia mouentur per intelligentias, & per ipſas in eorum operationibus regulantur.*
47 *Papæ poteſtas an ſit maior alijs.*
48 *Confirmatio pertinet tantum ad ſuperiorem.*
49 *Principium immediatum quorum eſt idem neutrum ab altero dependet.*
50 *Papa poteſt omnes iudicare, & à nemine iudicatur,& eius poteſtas cauſat omnem aliam poteſtatem examinando,confirmando, & iudicando nu. 51.*
52 *Leges nullius roboris vel firmitatis eſſe cenſentur,niſi ſint per autoritatem Papæ confirmatæ & approbatæ.*
53 *Papa non ſoluit tributum Imperatori in recognitionem domınij,ſed ſolum pro pace & quiete Eccleſiæ ſeruanda, quam ipſe Imp. tenetur tueri & conſeruare.*
54 *Appellatio interpoſita pro cauſis leuibus & minimis quæſtionibus ad Papam non eſt deferenda.*
55 *Papa dicitur ſūmus,& omnes ſunt ei ſubiecti.*
56 *Papa ratione Ma oritatis in omnibus arduis negotijs generantibus ſcandalum in Chriſtianitate poteſt ſe intromittere inter Laicos.*
57 *Rex Franciæ nullum in temporalibus recognoſcit ſuperiorem.*
58 *Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ, & ſeculares licet*

 ſint

ſint diſtinctæ Iuriſd. tamen Imp. cenſetur à Papa emanare.

REPETITIO.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti amen. Viſum eſt ſupra de officio & poteſtate iudicis delegati qui hominis miniſter eſt: ideo nunc ſequitur de offic. ordi. qui iuris miniſter exiſtit. Et in tres diuiditur partes: quarum in prima ſtatuti ratio ponitur. in ſecunda ſtatutum, in tertia ipſius effectus ſtatuti. ſecunda ibi eiſdem. tertia ibi quod & eidem Bonifa. & ſecundum Io. an. & Franc. hoc intendit.

Epiſcopi debent ita corrigere clericorum exceſſus, quod metu pœnæ ipſi arceantur & alij pertimeſcant, vel ſic ſecundum Bonifaciũ Dioceſanis adeò præcipitur clericorum exceſſus punire, quod pœnæ metu tam criminoſi quam alij, ceſſent vlterius delinquere.

Notabilia 14.

1. Nota primo, quod Clericorum appellatione veniunt omnes Clerici etiam in ſacris ordinibus conſtituti ad hoc. 11. q. 1. c. de perſona in fin. & aut. presbyteros. C. de epi. & Cleri. ſecundum Guiller. Zenzel. Franc. & Bonifac. & reddit rationem idem Zenzel. hic à Franc. relatus. qui omnes ſunt Clerici, vt dicto cap. de perſona in autent. de ſanc. epi. §. preſbyteros & in præalle. autent. presbyteros & hoc colligitur in verbo Clericorum, quæſtio etiam mathe. intelligitur exemptorum ſi extra locum exem-

exemptum delinquant de priuileg.ca. 1.lib.6.

Primum dictum intelligerem de larga ſignificatione, ſecundùm quam veniunt omnes qui habent ordines in quacunque dignitate ſint vel ordine etiam in prima tonſura.cap. cùm contingat de æta.& qualitat.ex quo ſunt ad Dei ſeruitium electi. vnde omnes qui non ſunt laici, dicuntur Clerici.12.quæſt.1.ca.duo ſunt genera fac. 21.di. Cleros in princip. de præbend.cum ſecundum.

Priuilegium ergo tributum Clericis conceditur omnibus etiam in dignitate.quia ſi Epiſcopus eſt Clericus eſt & etiam religioſus qui etiam nomine Clericorum comprehenditur.54.diſt. §. hac autem auctoritate & quod no.in cap.2.de ſup.neglig. prælat. lib.6. Secus autem in materia odioſa. & in ſtricta ſignificatione,quia tunc Clericorum appellatione comprehenduntur Epiſcopi, nec alij in dignitate conſtituti, nec etiam Eccleſiarum cathedralium canonici nec monachi ſeu religioſi, facit ad hoc cap. quam periculoſum. de ſent.excommun.libr.6,ca. ſtatutum de elec.e. lib.& glo.in Cler.1.ſupra.de ſupp.negli. prælat. Ratio quia in eis eſt qualitas ſuper alios quæ non reperitur in ſimplicibus Clericis, faciunt ad hoc dicta Io. an. in præalle. cap. ſtatutum inquirentis nomine Eccleſiarum parochialium Eccleſias parochiales collegiatas in materia ſtricta non venire. quia collegij qualitatem habent ſupra parochiam ſed in materia non odioſa ſic ita concludit Ab.ſicu. in rubrica de vi.& hone.cler.

3. Idem Siculus & Ioh.de Imol.in ca.2. de coha:
iij. cle.& mul.ad quod fac. quod dicit idem Siculus in cap.i.de inſtit. qui notat quod in materia fauorabili nomine Eccleſiæ veniunt monaſteria,ſecus in ſtricta materia: idem ſequitur Angelus in ſumma. §. Clericus primo in princip.vide Bertrachi in §.Clericus.in verb. Clericorum appellatione, per Antho. in cap. cum non ab homine.de iudi.

NOTABILE II.

4. Nota ſecundo quod audacia reprobatur &
iiij. ſecundum gloſſ. & doc. hic accipitur in malam partem. vnde tunc dicitur arrogantia ſecundum Bonifacium,patet in concor.gloſſ.2. & in leg. vna. C. de priuat. carcer. ad hoc alleg. Paulus & Franc. de peni. di. 1. cap. quamobrem. C. vnde vi. l. ſi quis in tantam furoris audaciam. C. de ſepul.violat. l.pergit.qui fil. ſint leg. cap. per venerabilem. Et dicuntur audaces ſecundum hoc qui faciunt contra ius. de præbend.cap. eum qui.libr.6.quæ quidem audacia peccatum eſt ſecundum quod dicit exceſſum paſſionis qui propriè dicitur audacia. de qua Eccleſiaſtici 8. cum audace ne eas. & opponitur fortitudini quæ eſt contra timores & audacias: vnde audacia in malum temeritas vocatur ſecundum Francum in Cle. vnica. ſupra de ſum. trin. ver. porro. alleg. l. iubemus. C. de ſacroſanct. Eccleſ. fac. l.3.Cod. de ſum. tri. & l. 1. in fin. ff. ſi pars hære.pe.& in aut.habita,ne ſi.pro pa.vbi gl.et.l.ſi quis decurio.C.de decu.li.10.Quandoq; tamē

ſumi-

ſumitur in bonum vt in c.audacter alle. in gl. noſtra & C. de iudi.l.rem non nouam: ſecundum Fran.ad hoc.ff.de lib.& poſthu.l.gallus. §.videndum.

NOTAB. III.

Not.tertio,quod hic nomine priuil.cleric. intelligitur de duplici ſcilicet immunit. perſonę & fori vt hic tenent Bonif.&Immo.poſt gl.quæ quidē priuilegia perduntur ſecundum eundem Boniſa. per abuſum, armorum delationem,ſeditionem,& apoſtatationem,vt in. c.perpendimus.de ſen. excom. & ibidem late per Franci.in repetitione & Sicu.& latius per Pe.de Ancha.in rēg. iur.ea quæ.li.6.Tu tamen dic quod ſi quis habitu Clericali contempto mouet ſeditionem vel guerram vel atrociter delinquit publicè,aūt in factum armorum ſe īmiſcet ipſo facto ſine monitione perdit præuilegium clericale illius.c.ſi quis ſuadente.17 q.4. vt in prçalle.c.perpendimus.& c.1.de apoſta.priuilegiū aūt fori nō amittit niſi poſt monitionem.fa.c.ſi iudex. de ſen.excom.&ita tenere videtur Sicul.poſt Fran.Pet.& Antho.in prçalle.c.perpendimus,&hanc tenuiſſem ſententiam: veruntamen contrà iſtam vidi ſemel in parlamēto iudicari licet per officiarios eccleſię dicta opinio fuiſſet allegata & etiam ſecundum illam ſemel vidi iudicari in perſonā fratris Petri Lo.ordinisMinorum qui per Seneſchallum Tholoſanū fuerat condemnatus cui noſtra ſententia parlamenti fuit allegata & bene iudicio meo.

ADDE

Clericus amittit ſua priuilegia ſi ſit hiſtrio & ioculator, ſi tabernam vel macellum exerceat, prohibitas Veſtes portet, negotiationem ſecularem faciat, enormitatibus ſeſe immiſceat. vide per quinque caſus diſtinctos per Benedictum de Capra. In regulis. communibus Regula. 94. Et quando negotiatio ſecularis clericis licita ſit ibidem tradit per fallentias in regula 95. Vbi vide. Matth. Boyſſ. Doct.

Aduerte inſuper quia Paulus hic vltra glo. allegat multa iura tam de priuilegio fori quàm immunitatis Tu dic. quod omnia priuilegia quę congruunt militibus, Clerici habent: de quibus priuilegijs militum dicitur in gloſſ. l. De.ff. ex qua cauſ. maior. ratio quia ſunt veri milites illi imperatoris: ſed iſti dei. Fa. c. 1. cum gloſſ. de cleric. ęgro. tex. cum gloſ. in. cap. Chriſtianis. 11. quæſtio. 1. & ſimiliter gloſſ. in. cap. militare. 23. quæſt. 1. & ter. cum gloſſ. 1. quæſtion. 3. cap. Saluator, circa medium.

Et merito ſupra dixi: quæ clericis conueniunt: quia Iuris ignorantia militi non imputatur, cùm etiam armis vacare debeat. l. 1. & quod ibi no. C. de iur. & Fac. igno. ſed non ſic clericis cum habeant ſcientiæ intendere vt patet. 36. diſtinct. & 37. & 38. per totum. & 16. quæſtio. 1. cap. ſic viue. & ſic de ceteris: vnde pro debito conueniri non poſſunt vltra quam facere poſſint nec bonis, cedere tenentur. l. miles

miles. ff. de re iudi. niſi ſit ex delicto contractum vt in.cap. grauis. de depo. & cap. Odoardus de ſolutio.Genze.dicit clericorum priuilegium in multis conſiſtere : vt colligitur.C. de Epiſc. & Cleric. l. 2. & aut. ſtatuimus & de cleric.coniu.cap.vnico li. 6. & ibi per Ioan.And.&Dominicum quędam hic per Matheſ. enumerantur Fran. enumerat. 14.in cle.1.inf.de vi.& honeſt.cle.

ADDE

Clerici habent multa priuilegia pracipuè priuilegium ſi quis ſuadente de quo infrà in regula 3. plenè, item fori contentioſi vt in regul. 1.& 2, infrà. Et tertiò priuilegium ne collectentur in eorum bonis quando his priuilegijs priuentur, & quando collectentur.vide egregiam regulam apud Capram in communibus concluſionibus regul. Iuris. regul. 97.per totum & maximè num.74.

Adde vt nobilis non tenetur palinodiam recantare in actione iniuriarum. Ita quoque clericus ad id non tenetur quanquam multi contrarium diſputent. Vt Bernardus Dias, in praxi canonica numer. 7. cap. 66. Vbi Ignatius Lopes in additionibus. In litera D. plura allegat.

Quod militum priuilegia clericis conueniant id non eſt abſolutè verum, ſed ita demum verũ eſt, quãdo eadẽ eſt ratio, ea ceſſante non ſymbolizant neque conueniunt, veluti miles eſſe poteſt carens

vno

vno teſte,non idem in clerico. Ignorantia etiã Iuris excuſat militem,non verò clericum. Miles non teſtatur ſolenniter, ſecus eſt in clerico. Quando verò non eſt diuerſa vel ſpecialis ratio tunc priuilegia inter eos communicantur:Proindè vt miles, ita quoque clericus nõ poteſt concubina dare. Nec poſſunt etiam cedere bonis, ſed conueniuntur in quantum facere poſſunt, Itẽ non torquentur,non exequuntur in ſtipendijs eorum, non legant concubinis,vide ad longum Capellam Tholoſ.q. 245. & ibi Aufrerium Matthesilanum,ſing 61 cum addit. Et Præſidem in loc. à milite armato ad militem cæleſtis militiæ.Matthæus Boyſſ Doct.

Enumerantur 14. Clericorum priuilegia quibus adduntur alia 26.

6 vj Primùm quod non conueniantur coram iudice ſeculari. de fo.compe.c.ſi diligenti.

Secundùm quod verberans eos eſt excommunicatus 17. q. 4. c. ſi quis ſuadente.

Tertiùm quod non tenentur præſtare munera ſeu onera perſonalia vel realia.c. aduerſus. & c.non minus.de immuni.eccl.& ibi late per Sicul. An clerici teneantur ad conſtructionem murorum pro cuſtodia fiendorũ vbi habitant & ad refectionem pontium & itinerum & ad foſſata, vide etiam per eundem Siculum & latius in conſil.ſuo.3.& an clerici teneantur ſoluere cenſus vel tributa ſi bona tributaria vel cenſualia ad eos peruenerint:vide eundem in conſi.ſuo.3.alle.& in conſi.6.& Angelum conſilio 24. & 206.

Quar-

Quartùm quod poſſunt vendicare rem eccleſiæ conceſſam ante traditionem.l.fin.de ſacroſanctis eccleſ.& c.ex litteris.de conſue. 8

Quintùm quia familiæ eorũ gaudent eodẽ priuil.11.q.1.cap.clericum.& 32.diſ.c. eos. & vtrobique in gloſ. & intellige quo ad forum vt in dictis gloſſ.patet,vide num.92.infr.

Sextùm quia facientes ſtatuta contrà clericos ſunt excommunicati.de immũ.eccle.cap. eos qui. lib.6. 9

Septimùm quod ſolum clerici poſſunt obtinere beneficium. vt in. cap. ex literis. de tranſac.

Octauùm quod per literas contrà laicum impetratas cũ clauſula generali non poſſunt conueniri. vt in gloſſ.in c.ſedes. de reſcrip.

Nonùm quod non tenentur dare ſportulas de vi.& hone.cleri.c.cum ab omni.

Decimùm quod acquiſita etiam ſub poteſtate patris diſponunt,vt volunt aut. presbyteros.C.de epiſ. & cle.Fran. in. c. indecorum de ęta.& qua.

Vndecimùm quia pro rebus ſuis recuperãdis agere poſſunt ſine cõſenſu patris,no.Arch. in.c.fi.de iudi.lib.6.

Duodecimùm quod pro neceſsitate à patre diſtrahi non poſſunt in.l.2.C.de patri. qui.fi. diſtraxerunt,per eundem Fran.in d.c.indecorum. 10

Tertiumdecimùm quod ſeruus ſciente domino clericatus liberatur à ſeruitute dominica & poteſtate.54.di.c.ſi ſeruus.

Quartumdecimùm quòd facere poſſunt collegium.ar.c.fi.de religio.do.

Notab.

ADDE

Hæc 14. priuilegia hic enumerata refert ex ordine Clauaſius, in ſumma Angelica verb. Clericus num. 14.

Adde his alia 26. priuilegia clericorum.

1 Si filiusfamilias poſt commiſſam Ingratitudinis cauſam efficiatur clericus, exhæredari non poteſt.

Sic Filius Iudæi factus Chriſtianus exhæredari non poteſt ob cauſam ingratitudinis.

2 Filius clericus in cauſis beneficialibus vel Eccleſiaſticis ſine conſenſu patris ſtat in Iudicio.

3 Clericus declinans Iuriſdictionẽ poteſtatis vel magiſtratus non punitur, licet ſtatutum generaliter puniat quemcumque declinantem Iudicium.

4 Licet Statutum dictat, homines villæ teneri ad capiendos malefactores, non tamen intelligitur de clericis malefactoribus.

5 Licet Statutum velit, quod ſolutio debiti non poſsit probari per teſtantes, ſed per inſtrumentum tantùm, non habet locum in Laico qui Clericus factus eſt.

6 Statutum diſponens quod contractus præſumatur ſimulatus niſi infrà annum emptor poſſeſſionem rei emptæ apprehenderit, non habet locum in clerico.

7 Statutum arctans litigantes ad compromittendum non ligat clericos.

8 Pater filium clericum propter neceſsitatem famis diſtrahere non poteſt, quamuis regulariter contra, Hippol. *ſing.* 101.

9 Pœna & priuatio bonorum, propter crimen læſæ maieſtatis per patrem commiſſum, fallit in filio clerico.

10 Si pater condemnatus ſit de eodem crimine, filio clerico reſeruatur prabenda. Nam l. Quiſquis C. ad. l. Iuliam Maieſtatis, non comprehendit filios clericos.

11 Filiusfamilias non poteſt ſcribere teſtamentum, in quo pater ſit hæres inſtitutus, fallit hoc in filio præsbytero.

12 Filius Presbyter quicquid acquirit, etiam ex cauſa aduentitia non patri, ſed ſibi acquirit, etiam pleno Iure.

13 Filius *ſpurius, per ingreſſum religionis efficitur legitimus.*

14 Frater religioſus, omnimo admittitur ad teſtimonium pro fratre.

15 Ordinatio clericalis tollit omnem infamiam.

16 Clericus non poteſt torqueri, etiam prætextu quorumcumq; Iudiciorum, niſi ſit alias Infamis, quod egregiè probat poſt Bernardum Diam Ignatius Lopes in praxi criminali. cap. 126. in litera. A.

17 Ordo Clericalis, ſacerdotalis, vel religionis, tollit, mutat, vel remouet, voluntatem teſtatoris, & alterat ſeu impropriat verba teſtamenti. Nam ſi teſtator legat mille Titio, ſi duxerit vxorem, & ducenta ſi religionem intrauerit, perinde habebit mille ſi Monaſterium ingreſſus

greſſus ac ſi matrimonium contraxiſſet. Idem ſi mulieri eodem modo legatum ſit. Mattheſilanus ſing.52.

18 Sicut pater alienat bona alias reſtitutioni ſubiecta pro dote filiæ maritandæ. Ita quoque poteſt pro ingreſſu filiæ in monaſterium.

19 Pro dignitate Clericali maximum eſt, quod omnis Presbyter vel Sacerdos maior ſit quolibet principe.cap.Solitæ.De maioritate & obedientia. Itẽ ſacerdotes ſunt Reges, & Principes, Rectores & Magiſtri omnium fidelium. Imò dij appellantur cap.Cùm ext.de hæreticis,vide inf.ſub.nu.50.

20 Item Clericalis dignitas eſt maior quacunque dignitate laicali.

21 Ordo Clericalis priuilegiat etiam laicũ cùm Clerico concurrentẽ Nam ſi priuatus habet commune ius cùm Clerico vel Eccleſia præſcriptio contra eum non habet locum niſi 100 annorum, licet alias ſufficiat decem vel viginti annorum contra priuatum.

22 Clericus & Laicus ſimul obligati conueniuntur ſimul coram Iudice Eccleſiaſtico.

23 Si in aliquo collegio ſunt Clerici & Laici, tunc Rector collegij non poteſt eſſe laicus, ſed debet eſſe Clericus.

24 Si Clericus & Laicus ſunt executores teſtamenti, coram Iudice Eccleſiaſtico conuenıri debent.

25 Si Eccleſiaſticus & Laicus iudex ſimul iudicarint, tunc ad Eccleſiaſticum ſuperiorem appellatur. Inf.de poteſtate eccleſ.fallent.14

26 Si

26 Si clericus & laicus ſunt hæredes facti & in diuiſione diſcordent, iudex Eccleſiaſticus adiri debet. Vide Felinum in cap. Placuit, de præſcriptionibus, hæc omnia tradidit Hyppolitus de fideiuſſorum nu. 116. ex ordine, quæ propter vtilitatem & materiam præſentem. ita excerpere placuit. Matthæus Boyſ. Doct.

NOTAB. IIII.

Not. quarto, quod prætextu priuilegij, clericis creſcere non debet auctoritas delinquendi. quia reatus omnem honorem excludit. l. 1. C. vbi ſena. vel cla. & C. vbi de cri. agi opor. authen. qua in prouincia Immo. ſecundum Bonifa. æquitas ſuadet etiam ex parte criminoſi eum puniri. l. non ſolum. §. 1. & ibi no. ff. de iniur. Nec permitti debet vt delinquentes priuilegijs vtantur in authen. de Man. princi. §. non permittas col. 3. priuilegium enim meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. ii. vij. 11
quæſtion. 3. cap. priuilegium, ad quod de deci. cap. ſuggeſtum. & fa. cap. vnicum de vi. & honeſta. cleri. li. 5. cum ibi not.

NOTAB. V.

Nota. quinto, quod ſpes impunitatis eſt deteſtanda. venit igitur auferenda ſecundum gloſſ. ſuper verbo ſperantes pro hoc. 33. di. cap. error. in præalle. authen. de man. princ. §. non permittas. de Immunit. Eccleſiaſt. cap. final. 23. quæſt. 4. eſt iniuſta fa. c. 2. ne Cleric. vel mona. Si enim ea quæ male vſurpantur, negligenter 13 viij

omittimus,viam exceſſus alijs aperimus.93.di.
14 c.peruenit,cum ſuis conco.Et Prælati negligen-
tes correctionem, ſubditis impunitatem per-
mittere videntur. infrà de cele. miſſa. Clem. 1.
vnde valdè timendum eſt eis,quod ſubdito-
rum ſanguis ab eorum manibus requiratur.
43. diſtinct. cap. Epheſios. Durum eſt enim
verbum illud,de quo in gloſſ. in cap. irrefra-
gabili.de offi.ord. Nec erit excuſatio paſtoris,ſi
lupus oues comedit,&paſtor neſcit.c.quamuis
de regu.iur.in 6.

NOTAB. VI

15 Nota ſexto, quod Prælatus inprimis atten-
dere debet ad puniendum enormia delicta,
concor. cap. quod in dubijs. ſuprà de pe. Ex
quo Paul. arguit pro opi.quæ habet quod ſola
enormia inducant irregularitatem,& ſunt iſta:
homicidium, ſacrilegium, falſum teſtimo-
nium,& ſimilia,50. diſtinct. cap. ſi Epiſcopus.
81. di. c. Apoſtolus, vbi dicitur, quod crimen eſt
graue, cum eſt accuſatione & damnatione di-
gniſſimum. quid autem ſit delictum, quid pec-
catum,& crimen,no.de peni.di.1.c. ſi peccatum
x. & in regula iuris Peccati venia.de regul. iura.
15.lib.6.

Et aduerte quod Guiller. hic dicit,quod ſi
clericus non propulſando, ſed iniuriam infe-
rendo enormia,ſeu ſæua frequenter committ-
tere conſueuit, ſeditiones & guerram plu-
ries committendo, perdit priuilegium cap.
ſi quis ſuadente.de ſenten. excom. cap. perpen-
dimus. ſa. cap. cum non ab homine. eod. titul.
ſecus tamen, ſi vt iudex, executor, ſeu ali-
ter iuſte interfuit ſuſpendio, vel morti ali-
quorum

quorum, quia hoc iure cautum non inuenitur, ſic regulæ ſtandum eſt dicti cap. ſi quis ſuadente pro hoc, quod ſtatim dicetur in prima quæſtione poſt eundem Guiller. & quod late ponit Franciſ. in alle. cap. perpendimus, in eius repetitione, & Sicul. poſt eum.

NOTAB. VII.

Nota ſeptimo prouidendum; ne diffametur Eccleſia, & expone verbum, diffamatur, vt hic in gloſſa ſuper eodem verſic. & idem Franciſc. & Paulus & ad hoc inducunt 12. quæſtion. 1. cap. nolo. de vſu palle. cap. niſi, & idem Zenze. quia crudelis eſt, qui famam ſuam negligit. & quod dicitur hic Eccleſia, intelligit Guiller. collectionem fidelium, de conſecra. diſtinct. 1. cap. Eccleſia. ſed Bonifacius exponit, id eſt, clericalis ordo, vt ſic non comprehendantur Laici, & iſtud videtur magis conuenire textui: aliàs ſi Eccleſia ſumeretur pro collectione fidelium, comprehenderentur Laici, quod non videtur fuiſſe de mente, quibus autem modis ſumatur Eccleſia, de hoc 48. diſtinct. cap. quorum vices. &. 7. quæſtion. 1. ca. ſcire debes. & ne prælati vi. ſu. c. vlt. de verb. ſignifi. cap. cauſa, &. c. cum clerici. in gloſſis. 16 xj

NOTAB. VIII.

Nota octauo, ſcandalis obuiandum, vt in gloſſ. propter quod ſecundum Paul. aliquando iure ſuo quis priuatur ſine culpa, de cleric. æ- 17 xij.

grot. cap. tua. Eſt autem ſcandalum ſecundum Guiller. Immol. Laur. & Franciſ. dictum vel factum minus rectum alteri præbens occaſionem ruinæ. & dicitur à ſcandalon Græce, quod latine dicitur ruina vel offenſio vel impactio pedis & elicitur à Hier. ſuper illud Matheſil. 15. Scis quia Phariſæi audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. Vnde ſicut quando aliquid ponitur in via corporali, per quod impingens diſponitur ad ruinam, ſic in via ſpirituali, quicunque per factum ſuum vel dictum minus rectum, id eſt vel malum ſecundum ſe: vel habens ſpeciem mali diſponit aliquem ad caſum in aliquod peccatum propriæ ſcandalum ei facit.

ADDE

Propter ſcandalum multa permittuntur, contra regulas iuris, quæ alioquin non admitterentur, eleganter Corſetus in ſingul. in verbo Matrimonium numer. 2. Vbi tenet, ſi conſuetudo in aliquo loco ſit, quod matrimonium non contrahatur in quinto gradu, tunc ex præteritione eius conſuetudinis, quæ ſcandalum generaret, non valeret matrimonium. Sic quoque Papa propter ſcandalum deponi poſſet, gloſſ. in cap. Si Papa 40. diſtinct. quam commendat Abbas in cap. Significaſti de elect. Hippol ſing 683.

Propter ſcandalū Clericus non adminiſtrat quamuis Idoneus, puta Leproſus, propter ſcandalum ſpoliatus non reſtituitur ante omnia.

Propter ſcandalum imminens relaxatur iuramenti

menti vinculum plura talia congeſſit Crauetta conſ. 264.num.17. & alijs pluribus conſilijs. Menochius in remed.1.recuperanda,num.390. ſ flictus in conſtitut: Sicilia tit. 24. de violentijs. num. 34. quibus omnib. adde 33 caſus quibus ratione ſcãdali aliquid contra regulas Iuris cõmunes conceditur, quos cumulatè refert. Felinus in ca. Nihil de præſcriptionibus. Matthæus Boyſſ. Doct.

Hoſti.in ſumma.de renũ.dicit graue ſcandalum dicitur, quando ex dicto vel facto alij trahuntur in conſenſum mortalis peccati: & propterea gloſſ. in cap.niſi cum pridem. §. pro graui. de renun. dicit quod non eſt curandum de ſcandalo niſi ſit graue, de no. ope. nunci. cap. 2. de voto.cap.magnæ,& in cap. qui ſcandalizauerit.de regul.iuramen.

Idem Guilher.hic,dicens quod agitur à Clericis,ab alijs facilè trahitur in exemplum.vt in. d.cap.magnæ,corda enim infirmorum ex mala fama Clericorum percutiuntur & miniſterium Eccleſiæ vituperatur. 2.quæſtion.5.cap.Presbyter.ſi à plebe.de ſcandalo autem vide tu aliquid per Sicul.in dicto. cap. 2. de no. ope. nuncia.& in præalle.cap.niſi cum pridem,& in. cap. 1.de offic.le.li.6.per Ioan.An. in nouella & per Dominicum, per Franciſ. in cle. 1. de immu. Eccleſ. per beatũ Tho.2.2. quæſtion.43.per Alexan. 2.2.tit.de ſcandalo.& Ricar.in.4.diſ.38.

NOTAB. IX.

Nota, nono, quod de iure communi ad Epiſcopum pertinet correctio Clericorum ſue xiij.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

diœceſis. Idem Franciſc. & Ioan. de Immo. ad quod cap. cum contingat. de fo. compe. & 11. quæſtion. 1. cap. de perſona : de quo dic vt hic in gloſſ. Epiſcopis. quod dicit verum Guilher. cum Clerici delinquunt in territorio ipſius Epiſcopi , quia talibus debet ſuam purgare prouinciam, nec lex diſtinguit vndecunque ſint. ff. de offic. præſi. l. præſes. & l. congruit. & ſupra eod. cap. 1. de quo per Cy. Bartol. Bald. & Salicæ. in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi. oport.

N O T A B. X.

xiiij Nota decimo , ibi conſtrictè iniungimus, quod hæc cle. continet præceptum : hinc dicit Guilher. negligentem in præmiſſis peccare mortaliter, ad hoc. 4. diſtin. c. denique. in fine. de offic. cuſto. cap. primo per hoc ſuprà. de ætat. & quali. Clem. 1. & ibidem Paulus Guilher. Zenz. Franciſc. & Immola. Idem Franciſc. in Cle. 1. de vita & honeſtat. cleric. in princ. & ibidem Guilher. per Hoſtien. in ſumma de accuſat. §. final. verſ. eſt ergo. per Sicul. in cap. Clerici. de vita & honeſta. cleri. in princi.

15 Tu verò reſolutiuè dicas, quod vbi lex, vel præceptum iuris poſitiui per longa tempora non fuit receptum, Papa ſciente, & tranſgreſſores non puniente, tunc negligentia non eſt peccatum mortale , vel etiam inobedientia, Immo excuſantur. facit quod no. Sicul. in cap. cum olim. de Cle. coniuga. vbi declarat Græcos non peccare, licet accipiant vxores Clericorum.

Ex

Ex quo no. quod quando lex generalis recipitur in vſum à certo genere perſonarum, & ab alio non, quod non obſeruantes non peccant, ſaltem poſt longa tempora. c. leges. 4. diſtinct. & quod no. idem Sicul. poſt alios in cap. 1. de treu. & pa.

Nec obſtat, quod ibi dicit Hoſti. quia loquitur, quando talis prȩuaricatio eſt peccatum de ſua natura, quia tunc non excuſat non receptio. Secus ſi eſſent eiuſdem generis, & maior pars acceptaſſet, quia licet ſuperior non puniret, tamen minor pars non excuſaretur, ſed haberet locum, Multa per patientiam tolerantur. & con. c. cum iamdudum. de Præben. Idem dicendum, ſi talis lex fuit recepta, ſed per conſuetudinem abrogata, quod non peccant eam non obſeruantes. de quo in prædic. cap. 1. de treu. & pa.

Aut talis lex non eſt abrogata, neq; per contrariam conſuetudinem, neq; per non acceptationem, & tunc ſunt opiniones: quidam vt Collect. in c. 1. de conſtitu. & multi alij dicunt, quod talis non obſeruantia, negligentia, vel inobedientia non eſt peccatum mortale, niſi fiat ex contemptu: & huiuſmodi opinionis videtur fuiſſe beatus Bernardus lib. 11. de præcepto & diſpen. Vbi dicit: Non qualiſcunque mandati præteritio criminalem inobedientiam facit, ſed repugnare, & nolle obedire. Idem in li. 8. dicit: ſi verbum loco, vel tempore ſilentij per obliuionem ſurreptum fuerit contra præceptum, veniam facillimè impetrabit, quia etiam vix peccatum reputabitur. Alij dicunt prædi-

ctam opi. eſſe veram niſi fiat ex conſuetudine contra legem. quia ſic eſſet mortale: & huiuſmodi opi. videtur Richar. de media vi. quoli. 1. quæſt. 19.

Ceteri autem dicunt verba legis conſideranda eſſe, quia ſi præcipit per verba communia, puta ſtatuimus, ordinamus, & ſimilia, ſic verum eſt quod non eſt mortalis inobedientia niſi ſit ex contemptu. Si vero lex loquatur per verba præceptiua ſeu æquipollentia: ſic eſt mortalis inobedientia. quamuis non fiat ex contemptu; dum modo ſcienter & ſine cauſa rationabili & pro hoc fac. cap. 2. de maio. & obedien. & c. quod præcipitur. 14. quæſtion. 1. & huius videtur opi. Sicut in rubrica de obſerua. ieiunio. vide latius per beatum Tho. in 4. diſtinct. 15. ar. 3 quæſt. 1. per Archi. 76. di. cap. vtinam domi. in. cap. generali de elect. lib. 6. & licu. in prælle. clreric. 1. de æta. & quali.

Dicere tamen tu poſſes, quod ſi quis omittit ex negligentia facere illa ad quę tenetur de pręcepto vel ex officio in his, vbi verſatur notabile damnum ſibi commiſſorum, ſic eſt peccatum mortale de ſui natura: & hoc ſine dubio verum eſt, in his quæ ſunt præcepta de iure diuino: vel officio commiſſa, in his autem quæ ſunt de iure poſitiuo ſolum, non crederem prima facie, negligentiam ſemper eſſe peccatum mortale niſi includeret in ſe dolum vel contemptum: & ſic poteſt intelligi gloſſ. ſuper verbo reat. cap. ea quæ, de offi. Arch quæ dicit negligentiam prælati eſſe peccatum mortale: & gloſſ. in cap. clericus. ſuper ver. diſſimulatione. de immu. Eccleſ. lib. 6. quæ dicit diſſi-

diſſimulationem in prælato peccatũ eſſe mortale.& 81.diſt.dictum.& 11.q.3.c. placuit.12.q.2.indigne.de quo no. Siculus in cap.nihil. de eelec.2.col.in alijs autem quæ non ſunt de præcepto, negligentia communiter eſt veniale peccatum.vt in §.alias ea demum.25.di. & hoc verum, niſi faciat totaliter recedere à caritate Dei.quia etiam ſic eſſet mortale ſecundum beatum Tho.2.2.q.54.

A d d e.

Hunc locum citat Rebuffus in Concordatis Gallia tit.de publicis concubinarÿs. in gloſſa, & affirmat prelatos mortaliter peccare, imò magis adhuc peccare quam ipſi concubinarÿ, ſi eos non puniant nec coerceant, cum ipſis auctoritatem & defenſionem per conniuentiam praſtent. Et forte (inquit) pluribus dici poſſet. Clodius nõ accuſat mœchos. Nec quicquam Cathilina Cethego. Nil Iudaus Iudao. Nil doloſus doloſo.l.Si duo dolo De dolo malo.l.penult. C.de hareticis. Addit amplius illud ex Iohan. Andrea.

Prelati muti, de iure ſuo malè tuti,
Cùm ſint cornuti, non audent cornibus vti.

Quod Ioannes Andreas de improbis prelatis tradit in cap. final. de rebus Ecclesiſ. non alienandis. Matthias Boyß.

NOTAB. XI.

Nota 11.quod vigilantes debent eſſe Prælati vigilantibus enim iura ſubueniunt.l.pupillus. ff.de priuileg.credit.in fin.cap.pe.de conſue.& 21. x.

cap. vigilanti. de præſcrip. & merito ſecundum Paulum, vt dicit B. Ber. relatus à Io. An. in ca. irrefragabili. de offi. ordi. non dormit qui impugnat Iſrael, nec ceſſat circuire quęrens quem deuoret. 2. q. 1. c. nulli. Igitur Prælati diligentes ac vigiles eſſe debent, in prælle. c. 1. de offi. custo. ſecundum Franc.

NOTAB. XII.

22. xvj. Nota 12. ibi officium debitum. Quod Epiſcoporum officium eſt, vt per eos ſubditi corrigãtur, nunc ſecundum Paul. inquirendo, ſi præcedit infamia, nũc viſitando ſine infamia. vt not. Spec. tit. de inqui. §. quando autẽ. & ibi in prin. not. 14. caſus in quibus ſecundum leges inquiritur. de quo vide late per Angel. Ar. in ſuo tractatu malefic. & Auguſt. in addi. in quarta col. & ſeq.

23. Et dicit hic Zenz. relatus à Franc. quod malorum coercio eſt legum miniſterium. 23. qu. 5. c. homicidas, quia nec maius ſacrificium Deo poteſt offerri, quam ſi mali compeſcantur. 23. q. 5. c. quali.

ADDE

Sic Seneca in Tragœdijs. Sanctiſsimum eſt officium, ſi fiat Iuſtitia de criminoſis, nec pinguior poteſt victima Deo offerri vel mactari, quàm hominis ſcelerati punitio. refert Caſtrenſis in l. 3. C. de Epiſco. num. 4. Matthew Boyß D.

Gladius enim eſt inſtitutus ad malefactorum vin-

vindictam, laudem verò bonorum.1.Pe.2.c.11. qu.1.cap.magnum.& qu.3.cap. imperatores.in verbo iuſſit.23.qu.4.in ca.quæſitum.2.qu.7.§.item cũ Balaan.ante fi. de maio.& obedi.c.ſolitę.de homic.cap. poſtulaſti. 25. qu.1. cap. ſatagendum. & ad Rom.13. per hoc ad l.Iul. de adulte.C.l.cum vir.& l. quamuis. Si enim foret illicitum, Deus non permiſiſſet, ſed prohibuiſſet.28.q.1.cap.ſic enim.vltra medium, & nihilominus huiuſmodi correctio fieri debet per Epiſcopum: inuocato, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. 23. q.5.ca.principes.96.di.c.cum ad verum & ſupra.e,ti.c,1,

NOTAB. XIII.

Nota 13 punienda delicta vt ceteri metu pœnæ abſtineant. Vnde ſecundum Guilher.ad hoc 24. xvij.
imponitur pena publice vt alij terreantur. 15. q.1.ca.mulier, de peni.ca.1.& cap. quæſitum.in fin. 45. diſtin. cap.diſciplina. ad quod inducit Zenz.C.ad leg.Iul.repet.l.1.ff. de pœnis l.capitalium.§.famoſos.ff, de iuſtitia.& iur,l,1. vnde verſus:

Oderunt peccare boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

De quo in præalleg. cap. irrefragabili.in gloſſ. vltim.& in ca.eum qui. de præben.lib.6.

Et exinde ſæpenumero ad maiorem exagge- xviij.
rationem fit executio delinquentis in loco delicti commiſſi, hinc eſt quod ante domum in qua fuit factum delictum aliquando

ſurcæ eriguntur: vel in loco, vbi commiſſum fuit homicidium decapitatur, vel ei manus amputatur. Ad hoc nota per Bar. in præal. §. famoſos. & illa eſt ratio, vt ibi puniatur, vbi deliquit, & ceteris ſit terror: tranſeatq́; in exemplũ. vt in dicta l. 1. C. ad l. iul. repe. & l. ſi quis. §. fin. ff. de pe. l. autem facta. §. fin. Ita dicit Salice. in auth. ſi vero. C. de adulte. & eſt caſus & hoc ibi not. Bart. in leg. iſta. C. de Nil. agge. non rumpend.

NOTAB. XIV.

25. xix. Nota 14. Clericos arcendos ab eorum inſolentijs, id eſt ſecundum Bonifa. ab exceſsibus & actibus reprobis: quod tamen exponi poteſt. vt hic in glo. pen. Idem Guilher. Paul. Franc. & Imol. ad hoc. cap. quanquam. de cenſib. libr. 6. & infra. de ſtatu regul. cle. attendentes.

xx. Nota vltimo quod vnius pœna delinquentis eſt alijs exemplum vt abſtineant, ſicut præmiſſum eſt ſecundum Paul. & Franc. de coha. Cler. c. Clericos. de exceſ. præla. c. 1. de ſtatu regular. c. ea quæ. 2. q. 7. ca. quapropter de maledic. ca. 1. de iude. ad liberandum. prealle. cap. irrefragabili.

Cauſa ſiue ratio impulſiua huius cle. ſecundum Bonifac. fuit Clericorum audacia in delinquendo: & Diœceſanorum negligentia in ipſos puniendo. Ratio verò dubitandi. Quia ſuperfluè videbatur hæc facta conſtitutio: ex quo per eam nihil noui ſtatuitur: nec reſpectu delinquentium: nec reſpectu Epiſcoporum: nec reſpectu delictorum, cum nec minor neque ma

ior

ſor imponatur pœna criminoſo.contra.§.quibus.C. de no. cod. comp.& c.ſi Roman.14.diſt.

Decidendi ratio ſecundum Bonifac.fuit,vt amputaretur arrogans audacia clericorum delinquentium,& ſimilium,qui delinquere conabantur: & vt dioc ſani circa punitionem ipſorum eſſent magis intenti,excitat eorum officiũ vt non ſint negligentes ſed vigiles. hec tamen cle.ſecundum Ioa. An. & Fran. modicum proficere videtur, quia ius continet innouatum ſine pęnarum adiectione,quod ſentit hic glo.prima.ad quod glo.ſupra eo.compi. in cle.i.de ęta. & quali. Non obſtat dubitandi ratio: quia per hoc ſecundum Bonifa. Epiſcopi magis ęrubeſcunt non puniendo delinquentes,quando vident eor[illegible]fficium circa punitionem per ſedem apoſt[illegible]m ſpecialiter excitari. ad quod idem Bonifa. dicit ſupra eo.compila. cle. cum eccleſię de ęta.& quali.nec ignorantia eos põt excuſare.82. diſt.propoſuiſti.43. dic. c.ſi.ff.de iur. & fac.igno. l. regula.C. de ingen.& manu. leg.3.& ff.ſi quis ordi.in bon. poſ.ſerue.l.2.§.in bonorum.

OPPOSITIONES.

Opponitur primo, quod non tantum ad epiſcopos ſed etiam ad inferiores pertineat correctio clericorum.vt in.c. irrefragabili in.§ exceſſus ſupra eo. ti.et.c. cum ad Eccleſiarum eo.titu. et.in. c. cum contingat.de fo.compe. Solutio. glo ſuper verbo epiſcopis ſoluit dicens quod hic textus procedit de iure communi.contraria vero de iure ſpeciali.

Dicit

Dicit tamen Imol.poſt Paulum quod ſolus Epiſcopus eſt ordinarius in omnibus & ſuper omnes poſt Papam in ſua diœceſi,cùm alij ſumant ordinariam ſub Epiſcopo, & ſi habeant correctionem,hoc eſt iure ſingulari. Et ſecundum eundem Paul.& Franc.iſti inferiores non poſſunt niſi ex priuilegio exercere depoſitionem ab ordine, vel ſuſpenſionem perpetuam, per id quod nota.15.q.7.cap.1.& ſic videtur velle, quod quo ad alias pœnas ſit ſecus.

ij. De hoc videlicet, an iſti inferiores poſſint ex præſcripta conſuetudine ſibi acquirere iuriſdictionem,merum & mixtum imperium,& poteſtatem excommunicandi, & generaliter de poteſtate & iuriſdictione iſtorum inferiorum prælatorum, vide latiſſimè per Sicul. in cap.præalleg.cùm contingat.& aliquid in cap. cum Eccleſiarum allegato. & in cap. quanto ſupra. eod. titul. per Dominicum poſt Ioannem Andream,in cap.cum Epiſcopus. eod.tit. in 6.

iij. Secundo opponitur quod hic præcisè non debuerit iniungi Epiſcopis,vt corrigant clericos. Nam quandoque corrigere non poſſunt cum effectu propter reſiſtentiam corrigendo-
iiij. rum.Solutio ſecundum Paulum & Franc.quod tenentur,quatenus in eis eſt,quod ſi faciunt, mundæ ſunt manus eorum à ſanguine ſubditorũ 40.di.c.Epheſijs.de regulis iuris.c.pen.& Actuum 20.c. Solius eſt enim Dei viam hominis dirigere.47.di.§.neceſſe.Hinc dicit not.Ab. Sicul. in ca. vt clericorum ſupra de vita & honeſtate cler. quod ſi clericus concubinarius efficeretur deterior,eò quod Prælatus non vult eũ

ſuſti-

ſuſtinere habere concubinam, quod tunc Prælatus tolerando eum ad tempus, peccatum non incurrit: nam quandoque minus malum ſuſtinetur, vt maius euitetur. 13.di.ca.duo mala. 35. q.2.ſiue de coniugij, ad quod bene fa.c.prodeſt. 23.q.5.vbi dicitur, ſiue plectendo, ſiue ignoſcendo, id ſolum bene agitur, vt vita hominum corrigatur, & ſecundum illum finem debet Prælatus correctionem facere vel omittere. fa.c. ipſa pietas.e.cau.q.4.& in c. commeſſationes 44. di.& in c.vt conſtitueretur.50.di.

Tertio opponitur de l.1. & per totum titul. de ſen.paſ.& re.C.vbi priuilegium tribuit immunitatem à pœna. Solutio ſecundum Bonifac. ibi de priuilegio ſpeciali & indulto poſt delictum commiſſum circa remiſſionem pœnæ: hic de priuilegio generali & ante delictum indulto. 28. v.

Quarto opponitur de l.2.C.qui res iudi.non no.iuncta.l.ſanximus. de pa. de his quæ fiunt à maio.par.ca.c.quæ ſiuit.l.ſi quis ſuo.ver.ſi.C.de inoffi.teſta.24.qu.3.cap.ſi habes.cum ſimilibus. Solutio ſecundum Bonifac.crimen vnius regulariter non præiudicat alteri ad punitionem, vt in contrarijs. Ad diffamationem verò ſic quando ſunt aliqui eiuſdem profeſſionis, videmus enim quod ex aliquorum inhoneſtate tota diffamatur vniuerſitas: ſicut ex delicto ſacerdotũ diffamatur Epiſcopus, 2.q.5.ca.ſi mala fama.ibi non vituperetur miniſterium noſtrum.fa.c.Iohannes.in fi.de Cle.coniugat.& quod ibi notat Io.An.Sicul.& Imol. vj.

Quinto opponitur de l.qui ædem.ff. ad leg. vij.
Corne-

Corneliam. de ſicca. vbi delicta in totum puniuntur. Solutio ſecundum eundem Bonifa. ibi de ſtrage multorum tractatur: quo caſu ſeueritati detrahendum eſt: maxime vbi ſcandalum timeretur ſi rigor obſeruaretur. c. vt conſtitueretur cum ſua gl. 50. di. & ca. latores. de cle. excom. miniſtran. Et vbi multitudo eſt in cauſa delicti: ita quod propter ſcandalum vel aliam cauſam parcendum ſit multitudini, principaliores in delicto pœna debent ordinaria puniri, & in alijs mitigatur pœna. & hoc ſæpe fit ſecundum Sicul. in præalle. c. latores: quando fit aliqua coniuratio ſeu proditio in ciuitate: in qua eſt multitudo vt principaliores puniantur pœna condigna: & in alijs pœna mitigatur. Alias autem vbi multitudo non eſt in cauſa delicti ſecus: ita eo. in l. aut facta. §. fin. & ibi late per Bar. ff. de pe. per glo. in l. ſicut. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis no. per Inno. in ca. grauem. de ſen. excom. glo. & doc. in cap. ſanè. de tempor. ordi.

30. viij. Sexto opponitur de l. abſentem. ff. de pœnis: vbi delictum remanet impunitum. lege permittente. Solutio ſecundum Bonifac. in caſu dubij melius eſt nocentem abſoluere & impunitum relinquere quam innocentem condemnare. vt ibi fac. regula iuris. Cum partium. de regulis iuris. libro ſexto. In caſu verò certo punitio non differtur, nec remittitur: niſi ex certa ſcientia principis & ipſius indulgentia vt ſupra dixi.

31. Septimo opponitur quia legibus & non exemplis eſt iudicandum. l. nemo. C. de ſenten. in tit. generali. Soluit idem Bonifac. dicens quod

pœna

pœna quæ imponitur ſecundum leges,eſt exemplum iuridicum & authenticum ad terrendum cæteros,ne ad ſimilia prorumpant: quia ſimili pœna punirentur, vt hic:ea verò quæ imponitur iniuſtè,cæteros terrere non debet:quia in caſu ſimili non venit imponenda, vt in contrario.

Octauo opponitur ad finem litteræ de.l.1.& per totum titulũ.ff.etiam C.de pe.vbi pęnæ imponuntur,ad punitionem delinquentium.Soluit idem Bonifac. dicens, quod pœnæ imponuntur, & ad iſtum finem vt puniantur delinquentes, & ad iſtum, vt metu pœnæ cæteri terreantur.fa.l.1.C.ad l.Iuliam repertum,cum alijs ſuperius allegatis.

Nono opponitur de l. vt virtutum præmia C.de ſtatu. & imagi. vbi quis efficitur bonus ſpe præmiorum. Solutio ſecundum eundem Bonifac. quod & illa ſpe ſubditus efficitur bonus.vt ibi.& metu pœnæ.vt hic iuxta ver.alle. oderunt.&.de quo in l.1.ff.de iuſticia, & Iu.& ibi.Bar.

His expeditis. Quia Guilh. & communiter Doctores poſt eum, hic quærunt, quis exemerit Clericos à Iuriſdictione Imperatoris, tum etiam quia in tertio nota. dixi quod iſta Clemen.intelligitur tam de priuilegio fori, quam immunitatis perſonæ Clericorum:hinc occaſione ſumpta,aliqua de tangentibus poteſtatem, quam de iure laici in Clericos habeant,& è diuerſo de tangentibus poteſtatem,quam de iure Clerici in laicos habeant,in medium adducere decreui,pro quarum euidentia prius elucidandum videtur.

TRIA QVESITA.

32 *An dignitas Pontificalis & Imperialis, ſiue Regalis ſint ſimiles; vel, an ſint poteſtates ad inuicem diſtincta. nu 39.*

Vtrum Romanus Pontifex plenam habeat iuriſdictionem, tam in ſpiritualibus quam in temporalibus nu. 40.

Tertio an Papa ſit maior Imperatore nu. 47.

PRIMVM QVESITVM.

QVod huiuſmodi poteſtates ſint diſtinctæ, probatur 20. rationibus. Primo dicit Philoſophus 2. de anima, quod potentiæ diſtinguuntur per actus: ſequitur ergo, quod vbi ſeparatæ & diſtinctæ ſunt actiones, etiam ſeparatæ ſunt poteſtates. Sed regimen temporalium & ſpiritualium ſunt actiones ſeparatæ, ergo ſimul eſſe non poſſunt, quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio, & de ſeparatis non infertur. C. de donat. inter virum & vxorem. l. ſi maritus. ff. de calum. l. fin. ff. de mino. l. Papinianus exuli. ſupra eodem titu. dilectus. fa. c. vnicum. de conſe. Eccle. vel. alt. lib. 6. & C. de condic. indebi. l. 2. ergo poteſtas temporalis & ſpiritualis ſunt inuicem diſtinctæ.

Secundo ſic ſecundum eundem Philoſophũ potentiæ diſtinguũtur per obiecta: ſonus enim qui eſt obiectum auditus, differt & diſtinguitur à colore, qui eſt obiectum viſus: ideo auditiua & viſiua ſunt duæ poteſtates diſtinctæ. Sed ſpiritualia & temporalia ſunt omnino diſtincta, nec ſub eodem genere continentur

tur,& communicant in materia: ergo poteſtas ſpiritualis & temporalis ſunt inuicem diſtinctæ,& non dependentes.

Tertiò ſecundum eundem philoſophum, actiones & potentiæ diſtinguuntur penes finem: quia ad alium finem ordinatur ſenſus & intellectus. Ideo ſunt potentiæ in anima. Sed ad alium finem ordinatur poteſtas ſpiritualis, ad alium temporalis, ſicut de ſe patet, & infra dicetur, ergo &c.

Quartò ſic. In principio creauit Deus cælum & terram. Geneſis primo c.24.q.5.ca.quid ergo in principio.de conſecra.diſt.2.c. quia corpus. vel ſi cui ad nutum. & c.panis eſt in altari poſt principium.de pœnit.di.2 § quod verò repro: in fine.ver.vnde bene per Moyſem di.75.c.quod in die in fine.35.diſ.c.6.in princ.in 2.glo.96. di. c.ſi imperator.32.q.7.c.flagitia.in fi. de ſumma trinitate.c.1.ver.ſimul.per quod intelligit beatus Auguſtinus, ſpiritualem & corporalem creaturam: & hæc eſt prima & maxima differentia, quæ poſſit eſſe inter creaturas, nec communicant in materia,& diuerſa requirunt regimina: quia aliam & aliam habent ordinationem, ergo poteſtates neceſſariò ſunt diſtinctæ.

Quinto quia primo die creationis mundi, creauit Deus lucem,& diuiſit lucem à tenebris. Sed ſicut exponunt idem Auguſtinus & alij ſancti, per lucem ſpiritualia ſignificantur, & per tenebras temporalia: ergo ſic diſtinguntur & differunt ſpiritualia à temporalibus, ſicut lumē à tenebris, ergo & poteſtates vtriuſque regiminis ſunt omninò diſtinctæ: nam ait Apoſtolus, ꝙ participatio lucis à tenebris eſt quaſi nulla.

Sexto.4.die Deus fecit duo luminaria magna

ſcilicet ſolem & lunã: per quæ poteſt dici præfigurata poteſtas: vt per luminare minus quod præeſt noctibus, id eſt in temporalibus intelligatur poteſtas temporalis. Sed per luminare maius quod præeſt diebus, id eſt, in ſpiritualibus intelligatur ſpiritualis poteſtas. De quo in c. ſolite. de maiorit. & obed. patet igitur quod huiuſmodi poteſtates diuiſæ ſunt & diſtinctę.

Septimo conſtat in lege veteri iſtas duas poteſtates fuiſſe diſtinctas. Vnde & in ea duplex fuit vnctio Pontificalis & regia, c. cùm veniſſet de ſacra vnctione, & habebant officia diſtincta ita quod vnus non debebat, nec impunè poterat alterius officium vſurpare: ergo multomagis in l. noua diſtinctè debent eſſe huiuſmodi poteſtates, ita quod vna non ſubſit alteri.

33. Octauo lex gratiæ maiorem requirit ſpiritualitatem in dignitate Pontificali, quam lex vetus: ſed ne miniſtri legis impedirentur in cultu diuino, voluit Deus, vt haberent dominum terrenorum: vt patet in tribu leui, quæ non habuit partem vel hęreditatem inter alias tribus: immò tribus Iudaica, de qua fiebant reges, & & tribus leuitica, de qua fiebant ſacerdotes, diſtinctæ erant: cùm ergo Chriſtus ortus ſit de tribu Iuda, in qua tribu nihil de ſacerdotibus Moyſes locutus eſt, vt dicit Apoſtolus ad Hebræos 7. ca. ergo videtur, quod in Chriſto non fuerit poteſtas ſacerdotalis, & per conſequens, quod ſint inuicem huiuſmodi poteſtates diſtinctæ.

Nono ſicut ait Saluator, non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum. 6. q. 1. ca. ſacerdotes. & c. oues 96. di. c. quis dubitet, nec ſeruus maior domino ſuo, nec vicarius maiorem habet poteſtatem, q̃ ille

ille cuius vices gerit, vel ſibi duxerit committendum. l. 2. C. de offi. e. qui. vi. alte. ge. ar. 97. di. c. fi. Sed Chriſtus ceſſit dominio regni, legitur enim Io. 6. c. quod cùm cognouiſſet Ieſus, quia venturi erant illi homines, quos pauerat, vt reciperent eum, & facerent regem, fugit in montem: ergo non videtur quod in Papa gerente vicem Dei, ſit poteſtas regalis. ad quod bene facit quod dicitur. Luc. 7. cum quidam Chriſto dixiſſet: Domine, dic fratri meo, vt mecum diuidat hæreditatem. Reſpondit Chriſtus: homo quid me conſtituis iudicem, & diuiſorem inter vos? ecce hîc Chriſtus ſuper diuiſione temporalium recuſauit iudiciũ. Facit etiam illud Actuum 6. ca. non eſt æquum derelinquere nos verbum Dei, & miniſtrare menſis 94. di. c. legimus. in fine.

Decimo Papa gerit vicem Chriſti, vt conuerſatus eſt in hoc mundo: ſed Chriſtus dicit Pilato. Regnum meum non eſt de hoc mundo. Ioan. 18. 23. q. 3. §. 1. 2. q. 7. §. ecce poſt. c. teſtes. in glo. & ſequitur. Si enim ex hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei decertarent vtique, vt non traderer Iudæis: ergo videtur, quod in Papa nõ ſit poteſtas regalis in hoc mundo. 34.

Vndecimo ſucceſſor Petri non habet maiorem poteſtatem, quam habuerit ipſe Petrus: ſucceſſor enim debet vti eodem iure cum prædeceſſore. c. Eleutherius. 43. q. 2. ca. ſignificauit de reſcrip. l. cum hæres. ff. de diuer. & temp. præſcrip. Regula iuris, his qui in ius. de regu. iuris. libr. 6. & l. qui in ius. ff. eod. titu. Sed nec Petro, neque cæteris alijs Chriſtus permiſit habere dominium terrenorum: immo eiſdem humilita- iij.

ſtem extremam tenere præcepit. Matthæi 11.& 2.q.6.qui ſe ſcit.diſcite à me,quia mitis ſum & humilis corde,ergo in Papa nõ t. eſt regalis po-

Duodecimo legitur Matthæi 22.& 88.diſt.c. eijciens in fi.quod Chriſtus à Iudæis interrogatus,an liceret cenſum dare Cæſari, viſa imagine numiſmatis,reſpondit,reddite quæ ſunt Cæſaris,Cæſari; & quæ ſunt Dei,Deo.23.q.8.§.ecce fi.& c.facer.& c.ex parte.de cle.coniug.per hoc duas iuriſdictiones diſtinguens, diuinã ſcilicet & humanam,de conſe.diſ.3.c.celeb.in fi.ergo quę ſunt Cæſaris, & quæ ſunt Dei, sunt diſtincta.

Tertiodecimo non legimus in commiſſione facta Petro poteſtatem temporalem,ſed ſolum ſpiritualem fuiſſe commiſſam,cùm dicit Mat. 16.tibi dabo claues regni cælorum,non dicit & dominium terrenorum.Vnde ſtatim ſubiungit quaſi ſe ipſum exponens: quodcunq; ligaueris ſuper terram,&c.24.q.1.ca.quodcunque 19.q.3. c.aliorum.22.di.c.1.in c.ſolite.all.c.per venerabilem.qui fi.ſint legitimi.c.à nobis.2.de ſenten. excom.c.ad Apoſt.de re iudi.li.6.& eo. tit.cle. 2.in fi.Et poſt reſurrectionem dixit Apoſtolis: accipite Spiritum S.quorum rem iſeritis peccata,&c.Ioan.20.1.q.1.c.remiſſionem,ergo &c.

14.legitur in ca.quomodo.10.di.& in c. cùm ad verum.96. diſt. quod idem mediator Dei & hominum Ieſus Chriſtus actibus proprijs officia vtriuſq; poteſtatis diſcreuit, vt Chriſtiani imperatores pro æterna vita Pontificibus egerent:& Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur.Vnde dicit gl.in prę al.c.quoniã.quod Chri

ſtus

ſtus exercuit officia vtriuſq; poteſtatis vt oſtẽderet, ꝙ vtraq; poteſtas ab eodẽ ꝓceſſit: nõ autem quod vna eadem perſona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat: vnde dicit lex, quod maxima ſunt dona hominibus à ſuperna collata clementia ſacerdotium ſcilicet & imperium: ſacerdotium diuinis miniſtrans, imperium humanis præſidens, vnoque eodem principio vtrumque procedens in aut. quomodo op. Epi. in princip. col. 1.

Quindecimo duo ſunt genera hominum, vnum, quod diuino mancipatur officio & contemplationi, vt clericorum: alterum, quod terrenis rebus, & mundanis occupationibus deſeruire committitur, vt eſt genus laicorum, vt de hoc eſt tex. in c. duo ſunt genera 12. q. 1. Et in eadem ciuitate ſunt duo populi, & duæ vitæ, carnalis & ſpiritualis. de renun. c. niſi cum pridẽ. §, pe, duo principatus, duo genera militum: ſcilicet Eccleſiæ & ſeculi. l. diſt. cap. clericum. qui paganum Pontificalis & regalis poteſtas. 96. d. ca. duo ſunt, quorum officia, vt præmiſſum eſt ſunt diſtincta. Vnde legitur in alle. c. cum ad verum, nec Imperator iura Põtificis arripiat, nec Pontifex Imperatoris nomẽ vſurpet. ergo &c. 35.

16. duo ſunt gladij, ſpiritualis & materialis 15. q. 6. c. auctoritatem: & non dixit Saluator alterum eſſe ſuperfluum, ſed ſatis eſſe. Luc. 22. c. nouit. de iudi. per hoc oſtendens duas iuriſdictiones eſſe neceſſarias. & ne vni præſidens alteram vſurparet, Petrum vti volentem gladio, reprehendit dicens. Conuerte gladium tuum in vaginam. Matth. 26. & Ioan. 18. 24. qu. 1. §. 1. & q. fi. §. 1.

Decimoſeptimo ad præmiſſa facit illud Ber. ad Eugenium. Aggredere ſubditos verbo & nõ ferro. quid vſurpare gladium tentas, quem ſemel in vaginam mittere iuſſus es? & 1. ad Thim. 3. Oportet Epiſcopum non eſſe percuſſorem. 45 di. quaſi per totam, vnde vſurpanti iuriſdictionem alienam Saluator ipſe pœnam comminatur, Dicens: omnis qui gladium acceperit, ſcilicet alterius iuriſdictionis, gladio peribit. Matthæi 26. 23. q. 4. §. ecce quam mali. vnde dicit Pe. Io. de ferra. informa. reſpon. rei conuenti in gl. præſcriptionis 15. col. malè inquit & peſſimè faciunt Imperatores ſuſtinere, quod habeant merum & mixtum imperium: quia Deus dixit Petro, conuerte gladium in locum ſuum, &c. prohibens expreſsè, ꝙ de his ſe non intromitteret.

NOTA.

Nimis Venenatam & aſperam linguam vbiq; exercuit contra Pontificem, hic Ferrarius in ſua praxi. Vide quid notauerim infra nu. 59. Mattheus Boyſſ. D.

36. 18. miniſter noui teſtamenti, eſt miniſter manſuetudinis & ſacramenti vnitatis: ſacramenti verò altaris repræſentat vnionem Chriſti & Eccleſiæ, qua ſignificatur vnio animæ ad corpus: quia ſicut anima viuificat corpus, ſic Chriſtus per huiuſmodi ſacramentum viuificat animã. & ideo gladius materialis, qui diuidit animam à corpore, penes miniſtrum ſacramẽti vnitatis eſſe non debet. ergo & c.

37. 19. Papa temporale patrimoniũ habet cum exercitio iuriſdictionis, vt in c. Conſtantin. 96. di. & in c. fundamen. de elec. li. 6. In quo ipſe ſolus iuriſ-

iuriſdictionem exercet,& recipit iuramētum ab imperatore, quod ibi non exercebit in cle. romani. de iureiuran. infrà ergo reſiduum eſt imperatoris.cap.qualis.25.di.c.nonne de præſump.& l.cum prætor.ff.de iudi.

20. fruſtrà videtur eſſe potentia in aliquo quæ non reducitur ad actum: ſed non videmus quod Papa vtatur regali poteſtate. ergo videtur q in eo ptās regalis non ſit ſimul cum ſpirituali: ſed ſint inuicem diſtinctæ.

ADDE

Vide pulcherrimam gloſſam in cap. Quoniam diſtinctio 10. tenentem quod diſtincta ſint poteſtates Pontificis & Imperatoris. Matth. Boyſſ Doct.

In contrariũ videretur dicendum, quia Papa cõſecratur vt Sacerdos,& coronatur vt rex, & feſtum coronationis nunciat omnibus regibus: ergo vtraque poteſtas reſidet in eo. 38 v.

Eſt igitur ad primum quæſitum dicendum, quod Papa gerit vicem Chriſti, ſaltem quo ad poteſtatẽ & iuriſditionem officij. certum eſt autem in Chriſto fuiſſe poteſtatem regalem & ſacerdotalem: quod primo in eius incarnatione oſtenſum eſt. Secundo in eius conuerſatione. Tertio in eius paſſione & reſurrectione. Quia in eius incarnatione poteſtas regalis oſtenſa eſt, cum ex tribu regali ſecundum carnem traxerit originem: poteſtas vero ſacerdotalis, quia ſuum aduentum per beatum Ioannem Baptiſtam, qui fuit filius ſacerdotis, voluit nunciare. vj

Vnde dicit Auguſtinus in libro de conſenſu Euangeliſtarum: quod quia Chriſtus futurus

erat rex propheta & ſacerdos. ideo diuina prouidentia factum eſt: vt tres Euangeliſtæ, qui Chriſtum quantum ad humanam naturam aſſumptam notificare ſcripſerunt: hoc ordine eorum Euangelia inceperunt: quia Matthæus incepit à ſemine regali. dicens. Liber generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid regis. Matthæi.1.cap.& 56.di.cap. Dominus. Marcus verò à vaticinio Prophetali: dicens. Initium Euangelij Ieſu Chriſti. ſicut ſcriptum eſt in Eſaia Propheta. Marci. 1.cap. Sed Lucas à ſacerdotali ſacrificio dicens. fuit in diebus Herodis, Sacerdos quidam, nomine Zacharias, Luce.1.& 1.quæſtion.1.nonne.

Deinde oſtenſum eſt in eius conuerſatione. nam Matthei. 17. cum illi qui accipiebant didragmam dicerent Petro: quare Magiſter veſter non ſoluit didragma: Chriſtus præueniens eum interrogare volentem, dixit quid tibi videtur Petre? reges terræ à quibus accipiunt tributum? à filijs ſuis, an ab alienis? quo reſpondente ab alienis, concluſit, ergo liberi ſunt filij regum. ſuper quo dicunt. Hieronim. & Lyra quod Dominus noſter & ſecundũ carnẽ, & ſecundũ ſpiritũ, filius regis erat, quia ſecundum humanitatem de ſtirpe Dauid erat generatus: ſecundum vero diuinitatem omnipotentis patris erat verbum: & ideo tanquam regum filius tributum ſoluere non tenebatur, ſoluit tamen tributum dum dixit. vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare & mitte hamum: & eum piſcem qui primus aſcenderit tolle, & aperto ore inuenies ſtaterẽ illum ſumens, da pro me & pro te. 10.1.quæſt.

1.c.

1.c.magnum.& q.3.c.inter verba.cum glo. 23.
q.1.c.quid culpatur.& q.ſi.c.tributum.28. qu.
1.ca. iam nunc. vel ſoluit inquantum homo vt
exemplum cæteris ſoluendum tribueret.dict.
cap.magnum.& c.ſi tributum.e.cau. & quæſt.
ſicut & legem ſpiritualiter in omnibus obſeruauit:licet ſibi non incumberet.

Deinde oſtenſa fuit ipſius regalis poteſtas in eius paſſione quando videlicet trans Hierusalem cum diabolo pugnaturus reuerentiam regalem ſuſcepit à ſternentibus ſua veſtimenta & ramos in via.Vnde & teſtimoniū Zachariæ prophetæ inductū per Euangeliſtā Mathæū dicentē Zachar.9.Ecce rex tuus venit manſuetus ſedēs ſuper aſinā & pullū eius.Matth.21.de cōſe.diſtin.4.c.multi.in gl.23.q.§.1. de ſumma trin.in rubrica. & Mar.11.Luc.14.& Ioan.12.c.

Præterea ſacerdotalem poteſtatem oſtēdit tunc quando ſeipſum obtulit in ara Crucis: & fuit idē ſacerdos offerēs & oblatus Vnde dicit Auguſt.4.de ciui. Dei. In omni ſacrificio ſunt quatuor conſideranda ſcilicet cui offertur, à quo offertur, & pro quibus offertur. Idem ipſe vnus veruſq; mediator Chriſtus in præall. c.quoniā.10.di.& c.cum ad verū.96. per ſacrificiū pacis nos Deo reconciliauit.vnū cum illo manſit cui offerebat. vnum in ſe fecit pro quibus offerebat ipſe, vnū eſſet qui offerebat & ꝙ offerebatur.fa.de conſe. diſtin.2.c. ſemel.in.2.

Inſuper oſtenſa fuit eius poteſtas regalis in eius reſurrectione. videlicet in diaboli expoliatione quando multa corpora ſanctorū ſurrexerunt cum eo:& introierunt in ſanctam ciuitatē in ſignū victoriæ obtētæ.Matth.27.13.q.

2.c.

2.c.vna quæque ver. Item Ioſeph. in gloſſ. Sacerdotalem vero oſtendit in ſpiritus ſancti datione, quando dicit Accipite Spiritúſanctum quorum remiſeritis peccata.&c. Matth.16.& 17.& Ioan.20.cap.1.quæſt.1.c.remiſſionem. & 11.quæſt.3.c.nihil. Vnde Matth.vlt.dicitur:data eſt mihi omnis poteſtas,ſcilicet regalis & ſacerdotalis in cælo & in terra.

Item ipſe Chriſtus in hoc ſæculo vtramque poteſtaté exercuit.vnde flagello facto de funiculo ementes & vendentes eiecit de templo & nummularios ſedẽtes.Ioan.2.Matthe.21.Mar.11.&Luc.1 .45.di.§.Salomon.88.di.c.eijciẽs.1.quæſt.1.iudices & c.qui ſtudet& c.quibuſdam quæſt.3.c.ex multis.& c.Saluator ante.fin.2.q.7.c.accuſatio quoque.16.quæſt.7. & hęc diximus ante fi.23.quæſt.4.c.nimium.&.c.qui peccat.& quæſtio.5.ca.ſi audieritis in fi.de ſymo.c.ſicut gloſſ.in.c.quomodo.10.di. vnde. Pſal. Deus iudicium tuum regi,&c.Pſalm.71.Sacerdotalem poteſtatem etiam exercuit,cum ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis ſuis dicẽs:hoc eſt corpus meum Matthe.26.Mar.13. Luce.22. Ioan.6.de conſe.di.2.c. liquido.ca. cum omne in prin.c.timorem.c.ſcripturæ.c. quia corpus. c.panis eſt in altari.c.re vera.in fi.c.accipite.c. acceſſerunt de celebra.miſſa.cap.cum marthe. cum multis ſimilibus.

Dum etiam in Cruce patrem exorauit dicens,Pater ignoſce.&c.Lucę 23.25.quæſt.1.§.1. in ver.zelum.23.quæſt.1.c.paratus de pe.di.1.§ poteſt etiam in gloſſ.quæ omnia ſunt Sacerdotis ſecundum.Hug. & Archi. in præallega.ca. cum ad verum 96. diſtinct.ergo apud Papam

ſimul

ſimul ſunt regalis & ſacerdotalis poteſtas.

Item legitur in c.omnes.22.diſtinct. romanam Eccleſiam ſolus ille Saluator ſub petra fidei mox naſcentis erexit, qui beato Petro æternæ vite clauigero, terreni ſimul & cæleſtis imperij iura commiſit, illius certe priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur.

CONCLVSIO.

Viſis præmiſſis concludi poteſt quod iuriſditio tẽporalis & ſpiritualis ſunt inuicem diſtinctæ ſicut probare videntur argumenta in prima parte facta: & ꝙ vtraq; poteſtas ſimul ſunt in Papa. & cum his maior pars argumentorum eſt ſoluta. 39 vij

Ad decimum tamen vltra præmiſſa dici poteſt quod ſecundum Auguſtinum. Regnum Chriſti ſuper quo regnauit, fideles eius ſunt credentes in eũ: quibus dicit vos de hoc mundo non eſtis: quia ſi de hoc mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret: Chriſtus ergo non dixit. Regnum meũ non eſt in hoc mundo: quia in hoc mundo & in futuro regnat ſuper fideles ſuos: hic per gratiam: & in futuro per gloriam: ſed dicit non eſt de hoc mundo: quia de hoc mundo eſt quicquid hominum eſt à Deo creatum: & ex viciata ſtirpe Adæ generatum. Sed iam factum eſt regnum: non de hoc mundo: quicquid de ipſis hominibus per ipſum Chriſtum regeneratum eſt. dicente Apoſtolo. eripuit nos de poteſtate tenebrarum & tranſtulit nos in regnum filij charitatis ſuæ. vel poteſt dici ſecundũ Chriſoſtomum. quod regnum Chriſti non fuit de hoc mundo. quia

non

non fuit modo mundano, quomodo ſunt alij reges qui ex fortitudine miniſtrorum accipiunt poteſtatem regnandi : ipſe autem regnando ſuper ſuos ſibi ipſi ſufficiens eſt : nullo alio adminiculo indigens.

Nec obſtat quod dictum fuit in. 8. argumento. quia dicendum eſt quod ſacerdotium & regale Dominium Chriſti non eſt propriè figuratum per ſacerdotium & dominium leuiticum, in quo erant diſtinctę tribus ſacerdotalis & regalis ſed magis per ſacerdotium & dominium Melchiſedech : qui fuit ſimul Rex & Sacerdos. vnde dicit Apoſtolus ad Hebræ. 7. Hic eſt enim rex ſalem & ſacerdos Dei ſummi. Geneſ. 14. & 21. di. cap. denique.

Nec etiam obſtat quod dictum fuit in. 9. argum. quia dicendum quod Chriſtus ceſſit Dominio regali oblato ſibi per homines: quia noluit rex per homines fieri : qui regnum dabat hominibus vt ait Auguſt. vel propter exemplum noſtræ humilitatis quia homines perniciose honoribus & imperijs inhiabant, rex fieri noluit. quia vero diuitias perniciose appetebant, pauper eſſe voluit, & quia mortem & contumelias homines ſuperbiſſime horrebant, crucem & omne genus contumeliarum ſuſtinuit : & vt ſic, vt vnum dicere liceat, quicquid Dei filius in terris per hominem quem ſuſcipit, dignatus eſt operari, diſciplina morum fuit. ſicut dicit Auguſtinus de vera religione.

Reſolutiuè igitur dicendum eſt quod regularis poteſtas eſt in Papa : & in alijs regibus &

principibus mundi: nobiliori tamen modo & excellentiori eſt in Papa quam in eis: quia in papa eſt per cõfirmationem & diſpoſitionem atque correctionem ipſorum, in eis autem per executionem & adminiſtrationem.

SECVNDVM QVAESITVM.

Ad ſecundum quæſitum videlicet, vtrum Romanus Põtifex habeat plenam iuriſditionem tã in ſpiritualibus quam in temporalibus.

Et primò videtur quod non, per id quod iam dictum eſt in ar. 12. parte prima quæſtione præcedenti. 40

Secundò, ad Papam pertinet ſuos ſubditos in vita ſpirituali viuificare: & ad diuinum cultum ordinare ſicut ſcribitur. Ioan. 7. Spiritus eſt qui viuificat, caro autem nõ prodeſt quicquam, ergo videtur quod ſolum poteſtas ſpiritualis ſit in eo. Ad quod gloſſ. in alle. c. quomodo. 10. di. quæ ſic dicit: cum ergo iſte duæ poteſtates ſint diſtinctæ, eſt hic argumentum quod imperium non habetur à Papa, & quod Papa non habeat vtrumque gladium. 23, quæſtio. 4. in. c. quæſitum.

Tertiò, Deus & natura nihil faciunt fruſtra, & fruſtra videtur Imperator, ſi Papa iuriſdictionem in temporalibus obtineret. ergo, &c.

Quartò, ad quem non pertinet vt materiali gladio vtatur, non videtur habere iuriſditionẽ 41

tempo-

temporalem ad quod gloſſ.in. l. filiusfamil. §. veterani.ff. de procu. & Cy.qui alle.l.fi.C.locati.alias fruſtratoriè videretur eſſe apud eũ: cum tunc eſſet ſine executione.l. 2. §. poſt originem.ff.de origi.iura.Sed poteſtati ſpirituali nõ competit vti materiali gladio ſecundum quod dicit gloſſ. ad Rom.13.ſuper illis verbis: non ſine cauſa gladium portat:quia hoc intelligendum eſt de temporali poteſtate, quæ habet gladium ad puniendum corporaliter: ergo,&c.

Quinto ſpiritualis poteſtas non ideo præſidet vt temporali ac ſuo iure præiudicet, ſicut temporalis iuriſditio nunquam vſurpat ſine culpa, quod ſpirituali debetur.c.nouit.de iudi.Thobiæ.4.Matth.7.Luc.6. Ad Gala.5.Lucæ 13. & 1. diſtinct. humanum genus videlicet ne quis alij faciat.&c.præiudicium fieret iuriſdi. temporali.ſi Papa.illam obtineret.&de illa ſe intromitteret ergo,&c.

Rationes 17. pro affirmatiua.

ij In contrarium adducitur quod dicit gloſſ. in Cle. ad noſtrum infrà de hære. videlicet ꝙ ſecundum beatum Dionyſium Eccleſia militans diuinitus eſt ordinata &exemplata,ad ſimilitudinem Eccleſiæ triumphantis. Ioan. teſtante in Apo.Et vidi Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo, &c. & Exo. 25. fac ſecundum exemplar quod tibi monſtratum eſt in monte.Sed in Eccleſia triumphante non eſt niſi vnus ſolus & ſummus Hierarch. cui omnes Angeli & homines in omnibus obediunt & intendunt:ergo & in Eccleſia militante vnus eſt ſolus

ſolus hierarcha, cui omnes tam Laici quam Clerici, tam regês quam cęteri tenentur in ſpiritualibus & temporalibus obedire : ſed ille nô poteſt eſſe imperator : ergo eſt Papa qui & temporalibus præeſſe poteſt.

Secundo ſicut vnus ſolus creator eſt cauſa ſpiritualiũ & temporalium, & à quo omnia producũtur in eſſe: & vnus finis ad quẽ ſicut ad finalem terminum ordinantur omnia, ſicut ipſe teſtatur Apo. 1. 21. & 22. cap. & de conſecratione diſtinct. 4. c. propriè. in fi. ego ſum α & ω principium & finis. Sic vnus eſt omnium Gubernator, & Rector tam ſpiritualium quam temporalium : ergo vnus ſolus ſub Deo vicarius eius erit habens totius regimen vniuerſi quantum ad temporalia & ſpiritualia.

Tertio ſicut duo ponere principia, eſt hære- 42
ticum. vt de ſumma trini. c. 1. & 2. ſic & ponere duos vicarios æquales in terris, eſt hęreticum. fa. glo. in. c. non autem 7. quæſt. 1.

Quarto in vno corpore materiali vnum eſt tantum caput in quo vigent omnes ſenſus, & quod omnia membra regit : ergo in corpore miſtico quod eſt Eccleſia, vnum erit capüt : cũ vnum corpus ſimus in Chriſto: alioquin monſtruoſum eſſet Eccleſiam habere duo capita, ſicut monſtruoſum eſſet in capite materiali. ca. quoniam de offi. ordi. quod etiã innuitur. 96. diſt. c. Conſtantinus.

Quinto ab exordio mundi non niſi vnum rectorem genus humanum legitur habuiſſe: ſicut patet in diuerſis ſtatibus mundi: ergo & modo debet eſſe vnus rector & princeps. Aſſumptum probatur in ſtatu innocentię. Adã præfuit om-

nibus & ſemper præfuiſſet ſi ſemper in innocentia perſtitiſſet : poſt peccatum vero & in ſtatu legis naturæ ſuo tempore præfuit Noe ſuper omnes. poſtmodum Abraham Iſaac & Iacob quilibet eorum præfuit populo Dei, & cæteri permulti.ergo,&c.

43 iij Sextò,Papa poteſt abſoluere vaſallos dominorum temporalium à iuramento fidelitatis. cap.nos ſanctorum.15. quæſt.6.quod non eſſet niſi in temporalibus iuriſditionem obtineret, ergo,&c,

iiij Septimò, *Zacharias* Papa Franciæ depoſuit Regem in.cap. alius.15.ſimiliter Innoc.4. Fridericum Imperatorem depoſuit.c.ad Apoſtolicæ de re iudi.lib.6.fa. cle. Paſtoralis de re iud.in cle.

Octauo,ſtatuitur,in.c.1.de immu. Eccle.li. 6.non licere his qui iuriſditionem habent temporalem, Eccleſias vel perſonas Eccleſiaſticas ad diſtrahendum vel alienandum aut extra manum ſuam ponendum acquiſita, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus compellere. Sed hoc non poſſet Papa ſtatuere,niſi eſſet dominus temporalium.ergo.&c.

Nonò,ſcriptum eſt.1.ad Corinthi.6.& cap. per venerabilem qui.fil.ſint legi.neſcitis quoniam angelos iudicabitis quanto magis ſæcularia? quaſi dicat ſi poſſumus iudicare ſpiritualia, multomagis ſæcularia poſſumus & debemus.

44 Decimò, Papa tranſtulit imperium ab oriente in Occidentem. in. cap. venerabilem. de elect.

Vndecimò, Papa legitimat in temporali-

bus

bus & ſpiritualibus. in.cap. per venerabilem. qui fil. ſint le.

Duodecimo, Papa cognoſcit de omni delicto.cap.nouit de.iudi.conſtat autem quod delictum bene committi poteſt in temporalibus vt cum quis indebitè ſibi vendicat alienum.

Decimotertiò, cum Princeps vnus alteri iniuriatur, puta de feudo, poteſt iniuriam paſſus, hoc denunciare ſummo pontifici, in quo caſu poteſt cognoſcere de temporalibus iuxta illud Euangelicum Matthæi.18. Luc.17. Gal.6. Eccle.19.1.Corint.8.Deut.17.Io.8.2.Corint.13. Hebræ.16.& in.cap.ſi peccauerit.2.quæſt.1. & in prævalle.cap.nouit. ſi peccauerit in te frater tuus.vnde dicit Bald.in.§. præterea. de prohi. feu.ali.per Fede.quod Papa eſt iudex inter regem Franciæ & eius vaſallos quando deficit iuſtitia, vel pares curiæ nimis fauent Regi.

Decimoquartò, ſi qui fuerint Imperatores in imperio ius habentes, illud tamen propter eorum peccata quę cõmiſerũt in ſanctos ipſos occidendo, & præcipuè ſummos Pontifices, priuati fuerũt iure imperij, quia priuilegium meretur amittere, &c.11.quæſtion.3.cap. priuilegium.

Decimoquintò, ab eodem Deo producta ſunt temporalia & ſpiritualia. omnia enim per ipſum facta ſunt. Ioan. 22. di. cap. 1. & 26. quæſtion. 5. cap. epiſc. in fin. Papa igitur qui gerit vicem Dei in terris ſimilem poteſtatem habere debet in ſpiritualibus & temporalibus.

Decimoſextò, bona temporalia ordinantur ad ſpiritualia, tanquã organa, & tanquã inſtrumenta 45

menta. Vnde philoſophi poſuerũt ꝗ ſine exterioribus bonis: quorũ fortuna Domina eſt, non contingit eſſe felicem: & virtuoſe operari. fa. 1.q.3.ca. Saluator. vbi dicitur quod ſpiritualia ſine tẽporalibus diu eſſe non poſſunt. Componitur ſimiliter homo ex anima & corpore: vnde ſicut ipſum corpus ordinatur ad animã: & eſt inſtrumentũ eius mediãte quo exercet operationes ſuas: ſic ipſa bona temporalia & bona ſpiritualia ordinantur mediante Papa. Cum igitur Papa habeat prouidere de ſpiritualibus ſuis fidelibus, habere debet eodẽ modo facultatem prouidendi de temporalibus, ſine quibus ſpiritualia in iſta vita politica exerceri nõ poſſunt. vnde Apoſtolis dicentibus, dimitte turbas vt emant ſibi eſcas, dictum eſt non habent neceſſe ire, date vos illis manducare.

46 Decimoſeptimo videmus quod temporalia & corporalia mouentur per intelligentias & per ipſas in eorum operationibus regulantur. in tantum vt philoſophi ſecundum numerum mobilium corporum poſuerunt numerum motorum: ſicut patet. 12. metaphiſicæ. Iſtos etiam motores poſuerunt regulari & moueri ab vno motore primo, qui eſt Deus. Auguſtinus etiam dicit omnem ſubſtantiam temporalem & corporalẽ adminiſtrari per Angelos. Papa igitur, in quo eſt ſpiritualis poteſtas, habebit per ipſam poteſtatem ſpiritualem ſimiliter diſponere & ordinare de temporalibus.

SOLVTIONES.

Nunc nõn obſtant rationes in contrarium ſuperius allegatę, & maximè ad ſecundum argumen-

gumentum dicendum eſt quod temporalia bona per ſe ſumpta, non proſunt quicquam ad vitam ſpiritualem: ſed vt ordinentur ad ipſa ſpiritualia tanquam organa & inſtrumenta proſunt. & ad ipſorum ſpiritualium conſecutionem & ipſorum peccatorum remiſſionem & ad virtutum operationem. vnde Thobiæ.4. Eleemoſyna ab omni peccato & à morte liberat.de pœnitentia diſtinct.1.ca. miror.& cap. medicina.Et Thob. 12.dicitur quod eleemoſyna, quæ de bonis temporalib. fit, à morte liberat,peccata purgat,& ipſa facit inuenire vitam æternam.& ad hunc finem Papa habet poteſtatem ordinandi de ipſis temporalibus bonis.Et reſolutiuè dici poteſt,quod Papa poteſt habere poteſtatem temporalium ad duplicem actum.

Primo, quantum ad ſui & aliorum miniſtrorum Eccleſiæ ordinationem & hoc in primitijs & oblationibus & alijs r(d itibus Eccleſiæ debent eſſe contenti. Secundum quantum ad ipſorum temporalium ordinationem, diſpoſitionem & diuini cultus ampliationem, & ſic etiam ſuper omnia temporalia bona omnium fidelium Eccleſia poteſtatem habet.

TERTIVM QVAESITVM.

Ad tertium quæſitum videtur breuiter quod poteſtas Papę non ſit maior omni alia.

Qvicunque ſoluit alicui tributum nõ videtur eo maior eſſe: ſed magis ſubeſſe ei cui ſoluit tributũ, ſicut dãs decimas, 47

minor eſt recipiente, vt dicit Apoſtolus. Ad hebræos, 8. fa. cap. fin. de cau. poſ. & propriæ. & in c 2. de cenſi. & l. 1. cum l. ſequen. C. de cenſi. libro 11. per Sicul. conſilio ſuo. 58. Sed Papa ſoluit tributum Imperatori. vt. 11. quæſtion. 1. c. ſi tributum. vbi dicit Papa, quod ſi tributum petit Imperator, non negamus: ergo Papa maior non eſt imperatore.

ij Secundò Moyſes fuit maior Aaron in poteſtate, eo quod poteſtate ipſius Moyſi Aaron in ſacerdotem electus eſt, iuxta illud. Exodi 28. applica quoq; tibi Aaron fratrem tuũ, cũ filijs ſuis, vt ſacerdotio fungantur mihi. 21. diſtinct. §. 1: in principio. 75. di. cap. 1. in verſ. & Moyſi Sed Moyſes qui fuit ductor populi Iſraelitici videtur Imperatorem repræſentare, vt dicit beatus Auguſtinus. Aaron verò qui fuit ſummus Pontifex repræſentauit Papam, videtur ergo quod poteſtas imperatoris ſit maior poteſtate Papæ.

43 iij Tertiò qui confirmat electionem alicuius, ille eſt maior eo qui confirmatur, cum confirmatio ad ſuperiorem tantum pertineat. ca nihil. de elect. & c. cum inferior de maio. & obe Sed legimus regem Franciæ poteſtatem habere confirmandi Papam, & ordinandi ſedem Apoſtolicam. ergo rex Franciæ eo maior eſſe videtur. minor probatur. 63 di. cap. Adrianus fa. c. venerabilem. de elect. & glo. ſuper. verſ. Caroli.

Quartò, illa poteſtas non eſt vniuerſaliter maior omni alia, ad cuius iudicium non defertur omnis appellatio. Sed à ſententia lata ab Imperatore vel Iudice ſæculari non debet

ad

ad Papam appellari.in.c.ſi duobus.de appella. ergo.&c.

Quintò, quorum eſt idem immediatum Principium, neutrum ab altero dependet, ſed Imperator & Papa ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt de ſe nota. minor probatur: quia Imperator aſſimilatur Deo in terris. pro quo in authen. quomodo oportet epiſ. col. i. 23.quæſtion. 4. cap. quæſitum. 10. dinſtinct. quoniam. 56. di. cum ad verum. & cap. duo ſunt.& cap.ſi Imperator.ex quibus colligitur poteſtatem Papæ & Imperatoris fore diſtinctas & neutrum ab alia deſcendere, tanquam ab eodem principio ortum habentia. & hoc expreſſum eſt. 93. diſtinct. legimus circa medium, vbi hoc clare tenet gloſſ. 58.diſtinct.cap.quanto. & probatur in præalle. cap. quoniam.& cap.nouit.de iudi.& ibi gloſſ.compo.& Innoc.i.cap. cauſam. in 2. qui ſi.ſint legitimi.ergo & cætera. 49

AFFIRMATIVA.

In contrarium eſt,quia poteſtas illius eſt maior omni alia:qui poteſt omnia iudicare,& ipſe à nemine iudicatur.cap.inferior.21. diſti. ca.cum inferior de maio.& obe.& cle. ne Romani de elect. in cle. Sed Papa poteſt omnia iudicare,vt ſupradictum eſt,& ipſe à nemine iudicatur.iuxta illud.1.ad corint.2.ca.vbi ſpiritualis homo omnia iudicat & ipſe à nemine iudicatur.fa.c.innocens.22.quæſt.4.in gloſſ.& text.in.c.nemo iudicabit.9.quæſt.3. cum ſimilibus ergo Papæ poteſtas maior eſt omni alia. 50 iiij.

Secundò dicit beatus Ambroſi. & ſcribitur in, c.duo ſunt. 96. di. aurum non tam precioſius plumbo, quantum regia prâte altior eſt ordo ſacerdotalis. videmus enim colla regum & principum ſubmitti genibus ſacerdotum & ab eis benedici & inungi, cap. cum veniſſet de ſacra vnc. 1. & ſecundum Apoſtolum ad Hebræos 7. abſque nulla contradictione verum eſt, quod qui minor eſt à maiori benedicitur. patet hoc etiam per Hugonem de ſancto victo. 2. libr, de Sacramentis, ſecunda parte; vbi diſtinguit duplicem vitam ſpiritualem & corporalem : duplicem populum Laicorum & Clericorum duo bona ſpiritualia & temporalia : duplicem poteſtatem ſpiritualem & ſecularem. Et poſtea ſubdit quod quantum vita ſpiritualis dignior eſt quam terrena, & ſpiritus, quam corpus: tantum ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem & ſæcularem & honore & dignitate præcellit.

51 Tertiò eſt maior omni alio maioritate cauſalitatis ; quia eius poteſtas cauſat omnem aliam poteſtatem examinando , confirmando , & iudicando. vnde dicitur 22. di. quod cuiuſlibet ordinis dignitatem & poteſtatem Romanus Pontifex habet inſtituere & confirmare : eius vero poteſtatem plus Chriſtus fundauit & confirmauit. nullius namque poteſtatis electio temporalis vel ſpiritualis eſt ipſa confirmatio: niſi ſolum electio Papæ vel ipſius auctoritate.

Quarto ratione auctoritatis, Papa maior eſt 52. omni alio: quia nullius Imperatoris, Regis, vel vj. alterius leges, ſeu ſtatuta alicuius roboris vel firmitatis eſſe cenſentur, niſi quatenus ſunt per autoritatem Papæ confirmatæ & probatæ, vt dicit Auguſt. & ponitur in c. 1. 9. diſt. quod quicunque legibus imperatorum, qui contra Dei voluntatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Eſt nanque tanta auctoritas Eccleſiæ & Romani Pontificis, vt dicit Auguſtinus contra epiſtolam fundamenti, ego non crederem Euangelio, ſi non crederem Eccleſiam. Sicque viſis præmiſſis, concluditur, Papam eſſe maiorem imperatore, & ita concludit Bal. in l. reſcripta. C. de præci. impe. offe. & ibi vide latè de poteſtate Papæ.

ADDE.

Præmiſſa argumēta tradit quoq; maiori ex parte Anchoranus in cap. Canonum ſtatuta. extra de Conſtitutionibus in 1. oppoſitione. Et tandem hanc concluſionem infert. Quod Papa ſit maior Imperatore, & quod penes Eccleſiam ſit vterque gladius, quorum alterum ſuſcipit Imperator ſcili. gladium materialem à Papa in approbatione, vnctione & coronatione, & antequam approbationem à Papa accipiat, non videtur, quod Imperator poßit miniſtrare, & refert ibi Anchoranus ſeſe ad Oldra. conſ. 25. Matthæus Boyß D.

SOLVTIO ARGVM.

Nec obſtant rationes in contrarium adductæ. 53. Et primo ad primam dicendum eſt, quod Papa vij. non ſoluit tributum Imperatori in recognitio-

2.c.vna quæque ver. Item Ioſeph. in gloſſ. Sacerdotalem vero oſtendit in ſpiritus ſancti datione, quando dicit Accipite Spiritūſanctum quorum remiſeritis peccata.&c. Matth.16.& 17.& Ioan.20.cap.1.quæſt.1.c.remiſſionem. & 11.quæſt.3.c.nihil. Vnde Matth.vlt. dicitur:data eſt mihi omnis poteſtas, ſcilicet regalis & ſacerdotalis in cælo & in terra.

Item ipſe Chriſtus in hoc ſæculo vtramque poteſtatē exercuit.vnde flagello facto de funiculo ementes & vendentes eiecit de templo & nummularios ſedētes.Ioan.2.Matthe.21.Mar. 11.&Luc.1 .45.di.§.Salomon.88.di.c.eijciēs.1. quæſt.1.iudices & c.qui ſtudet& c.quibuſdam quæſt.3.c.ex multis.& c.Saluator ante.fin.2.q. 7.c.accuſatio quoque.16.quæſt.7. & hęc diximus ante fi.23.quæſt.4.c.nimium.&.c.qui peccat.& quæſtio.5.ca.ſi audieritis in fi. de ſymo. c.ſicut gloſſ.in.c.quomodo.10.di. vnde. Pſal. Deus iudicium tuum regi,&c.Pſalm.71.Sacerdotalem poteſtatem etiam exercuit,cum ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis ſuis dicēs:hoc eſt corpus meum Matthe.26.Mar.13. Luce. 22. Ioan.6.de conſe.di.2.c.liquido.ca. cum omne in prin.c.timorem.c.ſcripturæ.c. quia corpus. c.panis eſt in altari.c.re vera.in fi.c.accipite.c. acceſſerunt de celebra.miſſa.cap.cum marthe. cum multis ſimilibus.

Dum etiam in Cruce patrem exorauit dicens,Pater ignoſce.&c.Luce 23.25.quæſt.1.§.1. in ver.zelum.23.quæſt.1.c.paratus de pe.di.1.§ poteſt etiam in gloſſ.quæ omnia ſunt Sacerdotis ſecundum.Hug. & Archi. in præallega.ca. cum ad verum 96. diſtinct. ergo apud Papam

ſimul

ſimul ſunt regalis & ſacerdotalis poteſtas.

Item legitur in c. omnes. 22. diſtinct. romanam Eccleſiam ſolus ille Saluator ſub petra fidei mox naſcentis erexit, qui beato Petro æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul & cæleſtis imperij iura commiſit, illius certe priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur.

CONCLVSIO.

Viſis præmiſſis concludi poteſt quod iuriſditio tẽporalis & ſpiritualis ſunt inuicem diſtinctæ ſicut probare videntur argumenta in prima parte facta: & ꝙ vtraq; poteſtas ſimul ſunt in Papa. & cum his maior pars argumentorum eſt ſoluta. 39 vij

Ad decimum tamen vltra præmiſſa dici poteſt quod ſecundum Auguſtinum. Regnum Chriſti ſuper quo regnauit, fideles eius ſunt credentes in eũ: quibus dicit vos de hoc mundo non eſtis: quia ſi de hoc mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret: Chriſtus ergo non dixit. Regnum meũ non eſt in hoc mundo: quia in hoc mundo & in futuro regnat ſuper fideles ſuos: hic per gratiam: & in futuro per gloriam: ſed dicit non eſt de hoc mundo: quia de hoc mundo eſt quicquid hominum eſt à Deo creatum: & ex viciata ſtirpe Adæ generatum. Sed iam factum eſt regnum: non de hoc mundo: quicquid de ipſis hominibus per ipſum Chriſtum regeneratum eſt. dicente Apoſtolo. eripuit nos de poteſtate tenebrarum & tranſtulit nos in regnum filij charitatis ſuæ. vel poteſt dici ſecundũ Chriſoſtomum. quod regnum Chriſti non fuit de hoc mundo. quia

non fuit modo mundano, quomodo ſunt alij reges qui ex fortitudine miniſtrorum accipiunt poteſtatem regnandi : ipſe autem regnando ſuper ſuos ſibijpſi ſufficiens eſt : nullo alio adminiculo indigens.

Nec obſtat quod dictum fuit in. 8. argumento. quia dicendum eſt quod ſacerdotium & regale Dominium Chriſti non eſt propriè figuratum per ſacerdotium & dominium leuiticum, in quo erant diſtinctę tribus ſacerdotalis & regalis ſed magis per ſacerdotium & dominium Melchiſedech : qui fuit ſimul Rex & Sacerdos. vnde dicit Apoſtolus ad Hebræ. 7. Hic eſt enim rex ſalem & ſacerdos Dei ſummi. Geneſ. 14. & 21. di. cap. denique.

Nec etiam obſtat quod dictum fuit in. 9. argum. quia dicendum quod Chriſtus ceſſit Dominio regali oblato ſibi per homines: quia noluit rex per homines fieri : qui regnum dabat hominibus vt ait Auguſt. vel propter exemplum noſtræ humilitatis quia homines pernicioſe honoribus & imperijs inhiabant, rex fieri noluit. quia vero diuitias pernicioſe appetebant, pauper eſſe voluit, & quia mortem & contumelias homines ſuperbiſſime horrebant, crucem & omne genus contumeliarum ſuſtinuit : & vt ſic; vt vnum dicere liceat, quicquid Dei filius in terris per hominem quem ſuſcipit, dignatus eſt operari, diſciplina morum fuit. ſicut dicit Auguſtinus de vera religione.

Reſolutiuè igitur dicendum eſt quod regularis poteſtas eſt in Papa : & in alijs regibus &

prin-

principibus mundi: nobiliori tamen modo & excellentiori eſt in Papa quam in eis: quia in papa eſt per cōfirmationem & diſpoſitionem atque correctionem ipſorum, in eis autem per executionem & adminiſtrationem.

SECVNDVM QVAESITVM.

Ad ſecundum quæſitum videlicet, vtrum Romanus Pōtifex habeat plenam iuriſditionem tā in ſpiritualibus quam in temporalibus.

ET primò videtur quod non, per id quod iam dictum eſt in ar. 12. parte prima quæſtione præcedenti. 40

Secundò, ad Papam pertinet ſuos ſubditos in vita ſpirituali viuificare: & ad diuinum cultum ordinare ſicut ſcribitur. Ioan. 7. Spiritus eſt qui viuificat, caro autem nō prodeſt quicquam, ergo videtur quod ſolum poteſtas ſpiritualis ſit in eo. Ad quod gloſſ. in alle. c. quomodo. 10. di. quæ ſic dicit: cum ergo iſte duæ poteſtates ſint diſtinctæ, eſt hic argumentum quod imperium non habetur à Papa, & quod Papa non habeat vtrumque gladium. 23. quæſtio. 4. in. c. quæſitum.

Tertiò, Deus & natura nihil faciunt fruſtra, & fruſtra videtur Imperator, ſi Papa iuriſdictionem in temporalibus obtineret. ergo, &c.

Quartò, ad quem non pertinet vt materiali gladio vtatur, non videtur habere iuriſditionē tempo- 41

temporalem ad quod gloſſ.in. l. filiusfamil. §. veterani.ff. de procu. & Cy.qui alle.l.fi.C.locati.alias fruſtratoriè videretur eſſe apud eũ: cum tunc eſſet ſine executione.l. 2. §. poſt originem.ff.de origi.iura.Sed poteſtati ſpirituali nõ competit vti materiali gladio ſecundum quod dicit gloſſ. ad Rom.13.ſuper illis verbis: non ſine cauſa gladium portat:quia hoc intelligendum eſt de temporali poteſtate, quæ habet gladium ad puniendum corporaliter : ergo,&c.

Quinto ſpiritualis poteſtas non ideo præſidet vt temporali ac ſuo iure præiudicet, ſicut temporalis iuriſditio nunquam vſurpat ſine culpa, quod ſpirituali debetur.c.nouit.de iudi.Thobiæ.4.Matth.7.Luc.6. Ad Gala.5.Lucæ 13. & 1. diſtinct. humanum genus videlicet ne quis alij faciat.&c.præiudicium fieret iuriſdi. temporali.ſi Papa. illam obtineret.&de illa ſe intromitteret ergo,&c.

Rationes 17. pro affirmatiua.

ij In contrarium adducitur quod dicit gloſſ. in Cle. ad noſtrum infrà de hære. videlicet ꝙ ſecundum beatum Dionyſium Eccleſia militans diuinitus eſt ordinata &exemplata,ad ſimilitudinem Eccleſiæ triumphantis. Ioan. teſtante in Apo.Et vidi Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo, &c. & Exo. 25. fac ſecundum exemplar quod tibi monſtratum eſt in monte.Sed in Eccleſia triumphante non eſt niſi vnus ſolus & ſummus Hierarch. cui omnes Angeli & homines in omnibus obediunt & intendunt:ergo & in Eccleſia militante vnus eſt ſolus

ſolus hierarcha, cui omnes tam Laici quam Clerici, tam reges quam cęteri tenentur in ſpiritualibus & temporalibus obedire: ſed ille nõ poteſt eſſe imperator: ergo eſt Papa qui & temporalibus præeſſe poteſt.

Secundo ſicut vnus ſolus creator eſt cauſa ſpiritualiũ & temporalium, & à quo omnia producũtur in eſſe: & vnus finis ad quẽ ſicut ad finalem terminum ordinantur omnia, ſicut ipſe teſtatur Apo.1.31.& 22. cap. & de conſecratione diſtinct.4.c.propriè.in fi. ego ſum α & ω principium & finis. Sic vnus eſt omnium Gubernator, & Rector tam ſpiritualium quam temporalium: ergo vnus ſolus ſub Deo vicarius eius erit habens totius regimen vniuerſi quantum ad temporalia & ſpiritualia.

Tertio ſicut duo ponere principia, eſt hæreticum. vt de ſumma trini.c.1.& 2. ſic & ponere duos vicarios æquales in terris, eſt hęreticum. fa.glo.in.c.non autem 7.quæſt.1. 41

Quarto in vno corpore materiali vnum eſt tantum caput in quo vigent omnes ſenſus, & quod omnia membra regit: ergo in corpore miſtico quod eſt Eccleſia, vnum erit caput: cũ vnum corpus ſimus in Chriſto: alioquin monſtruoſum eſſet Eccleſiam habere duo capita, ſicut monſtruoſum eſſet in capite materiali.ca. quoniam de offi. ordi. quod etiã innuitur. 96. diſt.c.Conſtantinus.

Quinto ab exordio mundi non niſi vnum rectorem genus humanum legitur habuiſſe: ſicut patet in diuerſis ſtatibus mundi: ergo & modo debet eſſe vnus rector & princeps. Aſſumptum probatur in ſtatu innocentię. Adã præfuit om-

bus & ſpiritualibus. in.cap. per venerabilem. qui fil. ſint le.

Duodecimo, Papa cognoſcit de omni delicto.cap.nouit de.iudi.conſtat autem quod delictum bene committi poteſt in temporalibus vt cum quis indebitè ſibi vendicat alienum.

Decimotertiò, cum Princeps vnus alteri iniuriatur, puta de feudo, poteſt iniuriam paſſus, hoc denunciare ſummo pontifici, in quo caſu poteſt cognoſcere de temporalibus iuxta illud Euangelicum Matthæi.18. Luc.17. Gal.6. Eccle.19.1.Corint.8.Deut.17.Io.8.2.Corint.13. Hebræ.16.& in.cap.ſi peccauerit.2.quæſt.1. & in præalle.cap. nouit. ſi peccauerit in te frater tuus.vnde dicit Bald.in.§. præterea. de prohi. feu.ali.per Fede.quod Papa eſt iudex inter regem Franciæ & eius vaſallos quando deficit iuſtitia, vel pares curiæ nimis fauent Regi.

Decimoquartò, ſi qui fuerint Imperatores in imperio ius habentes, illud tamen propter eorum peccata quę cõmiſerũt in ſanctos ipſos occidendo, & præcipuè ſummos Pontifices, priuati fuerũt iure imperij, quia priuilegium meretur amittere, &c.11.quæſtion. 3. cap. priuilegium.

Decimoquintò, ab eodem Deo producta ſunt temporalia & ſpiritualia. omnia enim per ipſum facta ſunt. Ioan. 22. di. cap. 1. & 26. quæſtion. 5. cap. epiſc. in fin. Papa igitur qui gerit vicem Dei in terris ſimilem poteſtatem habere debet in ſpiritualibus & temporalibus.

Decimoſextò, bona temporalia ordinantur 45
ad ſpiritualia, tanquã organa, & tanquã inſtru-

menta. Vnde philoſophi poſuerũt ꝙ ſine exterioribus bonis: quorũ fortuna Domina eſt, non contingit eſſe felicem: & virtuoſe operari. fa. 1.q.3.ca. Saluator. vbi dicitur quod ſpiritualia ſine tẽporalibus diu eſſe non poſſunt. Componitur ſimiliter homo ex anima & corpore: vnde ſicut ipſum corpus ordinatur ad animã: & eſt inſtrumentũ eius mediãte quo exercet operationes ſuas: ſic ipſa bona temporalia & bona ſpiritualia ordinantur mediante Papa. Cum igitur Papa habeat prouidere de ſpiritualibus ſuis fidelibus, habere debet eodẽ modo facultatem prouidendi de temporalibus, ſine quibus ſpiritualia in iſta vita politica exerceri nõ poſſunt. vnde Apoſtolis dicentibus. dimitte turbas vt emant ſibi eſcas, dictum eſt non habent neceſſe ire, date vos illis manducare.

Decimoſeptimo videmus quod tempora-
46 lia & corporalia mouentur per intelligentias & per ipſas in eorum operationibus regulantur. in tantum vt philoſophi ſecundum numerum mobilium corporum poſuerunt numerum motorum: ſicut patet. 12. metaphiſicæ. Iſtos etiam motores poſuerunt regulari & moueri ab vno motore primo, qui eſt Deus. Auguſtinus etiam dicit omnem ſubſtantiam temporalem & corporalẽ adminiſtrari per Angelos. Papa igitur, in quo eſt ſpiritualis poteſtas, habebit per ipſam poteſtatem ſpiritualem ſimiliter diſponere & ordinare de temporalibus.

SOLVTIONES.

Nunc nõn obſtant rationes in contrarium ſuperius allegatę, & maximè ad ſecundum argumen-

gumentum dicendum eſt quod temporalia bona per ſe ſumpta, non proſunt quicquam ad vitam ſpiritualem: ſed vt ordinentur ad ipſa ſpiritualia tanquam organa & inſtrumenta proſunt. & ad ipſorum ſpiritualium conſecutionem & ipſorum peccatorum remiſſionem & ad virtutum operationem. vnde Thobiæ.4. Eleemoſyna ab omni peccato & à morte liberat.de pœnitentia diſtinct.1.ca. miror.& cap. medicina.Et Thob. 12.dicitur quod eleemoſyna, quæ de bonis temporalib. fit, à morte liberat,peccata purgat,& ipſa facit inuenire vitam æternam.&ad hunc finem Papa habet poteſtatem ordinandi de ipſis temporalibus bonis.Et reſolutiuè dici poteſt,quod Papa poteſt habere poteſtatem temporalium ad duplicem actum.

Primo, quantum ad ſui & aliorum miniſtrorum Eccleſiæ ordinationem & hoc in primitijs & oblationibus & alijs rcd litibus Eccleſiæ debent eſſe contenti. Secundum quantum ad ipſorum temporalium ordinationem, diſpoſitionem & diuini cultus ampliationem, & ſic etiam ſuper omnia temporalia bona omnium fidelium Eccleſia poteſtatem habet.

TERTIVM QVAESITVM.

Ad tertium quæſitum videtur breuiter quod poteſtas Papę non ſit maior omni alia.

Qvicunque ſoluit alicui tributum nõ videtur eo maior eſſe: ſed magis ſubeſſe ei cui ſoluit tributũ, ſicut dãs decimas, 47

minor eſt recipiente, vt dicit Apoſtolus. Ad hebræos.8. fa.cap.fin.de cau. poſ. & propriæ. & in c 2.de cenſi.& l.1.cum l.ſequen.C. de cenſi. libro 11. per Sicul. conſilio ſuo. 58. Sed Papa ſoluit tributum Imperatori. vt.11.quæſtion.1. c.ſi tributum.vbi dicit Papa, quod ſi tributum petit Imperator, non negamus: ergo Papa maior non eſt imperatore.

ij Secundò Moyſes fuit maior Aaron in poteſtate, eo quod poteſtate ipſius Moyſi Aaron in ſacerdotem electus eſt, iuxta illud. Exodi 28. applica quoq; tibi Aaron fratrem tuũ, cũ filijs ſuis, vt ſacerdotio fungantur mihi.21.diſtinct. §.1:in principio. 75. di.cap.1.in verſ. & Moyſi Sed Moyſes qui fuit ductor populi Iſraelitici videtur Imperatorem repræſentare, vt dicit beatus Auguſtinus. Aaron verò qui fuit ſummus Pontifex repræſentauit Papam, videtur ergo quod poteſtas imperatoris ſit maior poteſtate Papæ.

48 iij Tertiò qui confirmat electionem alicuius, ille eſt maior eo qui confirmatur, cum confirmatio ad ſuperiorem tantum pertineat. ca nihil.de elect.& c.cum inferior de maio. & obe Sed legimus regem Franciæ poteſtatem habere confirmandi Papam, & ordinandi ſedem Apoſtolicam. ergo rex Franciæ eo maior eſſe videtur. minor probatur. 63 di. cap. Adrianus fa.c.venerabilem.de elect.& glo.ſuper. verſ. Caroli.

Quartò, illa poteſtas non eſt vniuerſaliter maior omni alia, ad cuius iudicium non defertur omnis appellatio. Sed à ſententia lata ab Imperatore vel Iudice ſæculari non debet

ad Papam appellari.in.c.ſi duobus.de appella. ergo.&c.

Quintò, quorum eſt idem immediatum Principium, neutrum ab altero dependet, ſed Imperator & Papa ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt de ſe nota. minor probatur: quia Imperator aſſimilatur Deo in terris. pro quo in authen. quomodo oportet epiſ. col. 1. 23.quæſtion. 4. cap. quæſitum. 10. diſtinct. quoniam. 56. di. cum ad verum. & cap. duo ſunt.& cap.ſi Imperator.ex quibus colligitur poteſtatem Papæ & Imperatoris fore diſtinctas & neutrum ab alia deſcendere, tanquam ab eodem principio ortum habentia. & hoc expreſſum eſt. 93. diſtinct. legimus circa medium, vbi hoc clare tenet gloſſ. 58.diſtinct.cap.quanto. & probatur in præalle. cap. quoniam.& cap.nouit.de iudi.& ibi gloſſ.compo.& Innoc.1.cap. cauſam. in 2. qui ſi.ſint legitimi.ergo & cætera. 49

AFFIRMATIVA.

In contrarium eſt,quia poteſtas illius eſt maior omni alia:qui poteſt omnia iudicare,& ipſe à nemine iudicatur.cap.inferior.21. diſti. ca.cum inferior de maio.& obe.& cle. ne Romani de elect. in cle. Sed Papa poteſt omnia iudicare,vt ſupradictum eſt,& ipſe à nemine iudicatur.iuxta illud.1.ad corint.2.ca.vbi ſpiritualis homo omnia iudicat & ipſe à nemine iudicatur.fa.c.innocens.22.quæſt.4.in gloſſ.& text.in.c.nemo iudicabit.9.quæſt.3.cum ſimilibus ergo Papæ poteſtas maior eſt omni alia. 50 iiij.

 Secun-

Secundò dicit beatus Ambroſi. & ſcribitur in. c.duo ſunt. 96. di. aurum non tam precioſius plumbo, quantum regia prāte altior eſt ordo ſacerdotalis. videmus enim colla regum & principum ſubmitti genibus ſacerdotum & ab eis benedici & inungi, cap. cum veniſſet de ſacra vnc. 1. & ſecundum Apoſtolum ad Hebræos 7. abſque nulla contradictione verum eſt, quod qui minor eſt à maiori benedicitur. patet hoc etiam per Hugonem de ſancto victo. 2. libr, de Sacramentis, ſecunda parte; vbi diſtinguit duplicem vitam ſpiritualem & corporalem : duplicem populum Laicorum & Clericorum duo bona ſpiritualia & temporalia : duplicem poteſtatem ſpiritualem & ſecularem. Et poſtea ſubdit quod quantum vita ſpiritualis dignior eſt quam terrena, & ſpiritus, quam corpus: tantum ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem & ſæcularem & honore & dignitate præcellit.

51 Tertiò eſt maior omni alio maioritate cauſalitatis ; quia eius poteſtas cauſat omnem aliam poteſtatem examinando , confirmando , & iudicando. vnde dicitur 22. di. quod cuiuſlibet ordinis dignitatem & poteſtatem Romanus Pontifex habet inſtituere & confirmare : eius vero poteſtatem plus Chriſtus fundauit & confirmauit. nullius namque poteſtatis electio temporalis vel ſpiritualis eſt ipſa confirmatio: niſi ſolum electio Papæ vel ipſius auctoritate.

Quartò

Quarto ratione auctoritatis, Papa maior eſt 52.
omni alio: quia nullius Imperatoris, Regis, vel vj.
alterius leges, ſeu ſtatuta alicuius roboris vel firmitatis eſſe cenſentur, niſi quatenus ſunt per autoritatem Papæ confirmatæ & probatæ, vt dicit Auguſt. & ponitur in c.1.9.diſt. quod quicunque legibus imperatorum, qui contra Dei voluntatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Eſt nanque tanta auctoritas Eccleſiæ & Romani Pontificis, vt dicit Auguſtinus contra epiſtolam fundamenti, ego non crederem Euangelio, ſi non crederem Eccleſiam. Sicque viſis præmiſſis, concluditur, Papam eſſe maiorem imperatore, & ita concludit Bal. in l. reſcripta. C. de præci. impe. offe. & ibi vide latè de poteſtate Papæ.

ADDE.

Præmiſſa argumēta tradit quoq; maiori ex parte Anchoranus in cap. Canonum ſtatuta. extra de Conſtitutionibus in 1. oppoſitione. Et tandem hanc concluſionem infert. Quod Papa ſit maior Imperatore, & quod penes Eccleſiam ſit vterque gladius, quorum alterum ſuſcipit Imperator ſcili. gladium materialem à Papa in approbatione, vnctione & coronatione, & antequam approbationem à Papa accipiat, non videtur, quod Imperator poßit miniſtrare, & refert ibi Anchoranus ſeſe ad Oldra. conſ. 25. Mattheus Boyß D.

SOLVTIO ARGVM.

Nec obſtant rationes in contrarium adductæ. 53.
Et primo ad primam dicendum eſt, quod Papa vij.
non ſoluit tributum Imperatori in recognitio-

nem Domini:ſed ſolum pro pace & quiete Eccleſiæ ſeruanda, quam ipſe imperator tenetur tueri & conſeruare,ſicut habetur 23.q.8.c. ſi tributum in ore piſcis. nec de omnibus ſoluitur tributũ Imperatori, quia non de oblationibus & primitijs, ſed ſolum de exterioribus bonis per principes ſæculares Eccleſiæ conceſſis.

viij. Ad ſecundum dicendum,quod Moyſes repræſentabat Chriſtum, cuius vicem Papa gerit in terris: vnde dictum eſt Moyſi Deutero.18. Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorũ ſimilem, cui ſimiliter Aaron Chriſtum repræſentabat,quia vt allegatum eſt Exod.8. applica tibi Aaron cum filijs ſuis,vt ſacerdotio fungantur mihi.ſuper quo verbo dicit glo. quod ſicut tabernaculum cum ornatibus & vaſis ſuis ſignificabat Eccleſiam pulcram,virtutum & varietate perſonarum diſtinctam: ita ſummus ſacerdos Aaroni tabernaculi, Chriſtum verum Pontificem ſignificabat, qui ſemetipſum pro nobis obtulit in cruce:aliter tamen Moyſes,& aliter Aaron Chriſtum ſignificabant,quia Moyſes ſignificabat Chriſtum vt legiſlator, Aaron vt ſummus ſacerdos, & Chriſtus, cuius vicem Papa gerit,fuit legiſlator:iuxta illud Eſaiæ,Dominus legifer noſter,Dominus iuſtus noſter,& fuit ſacerdos iuxta illud Pſal. tu es ſacerdos in æternum,ſecundum ordinẽ Melchiſedech. Per hoc ergo,quod Aarõ & filij eius applicati ſunt Moyſi,vt ſacerdotio Dei fungerentur, ſignificatum eſt quod omnes præſules & doctores, qui ad paſtorale & ſacerdotale officium aſſumuntur, tanto ſtudio & amore debent legi Dei adhærere,vt germana cognatione videantur coniungi,

iungi:ſicut gloſa ibid. dicit.Dato ergo quod po teſtas Moyſi fuerit maior poteſtate Aaron:quia poteſtas Moyſi fuit imperialis in legis datione, & fuit ſacerdotalis in votorum populi oblatione:quia ſicut dicit glo.ſuper illo verſu Pſalm. Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius, Moyſes ſacerdos fuit,non hoſtias,ſed vota populi offerens Deo:per hoc non excluditur,quin poteſtas Papæ ſit maior omni alia,cum ipſe gerat vicem Chriſti,cuius poteſtas figurata eſt per Moyſem & Aaron,vt prædictum eſt.

Ad tertium patet ſolutio: quare illud quod dicitur in ca. Adrianus,hodie eſt correctum,vt in c.cum Adrianus.ea.diſt. ix.

Ad quartum dicendum eſt,quod appellatio interpoſita pro cauſis minimis & leuibus quæſtionibus, ad Papam non eſt deferenda, vt in contrario. Sed pro cauſis grauibus & arduis quæſtionibus: omnis appellatio poteſt deferri ad Papam.11.qu.1.ca. quicunque litem habens. 54. x.

Ad quintum dicendum eſt,quod illud ſolui tur per illud,quod habetur in c.ſolite.de maio. & obedi. vbi Papa dicit, noſſe debueras, quod Deus fecit duo magna luminaria in firmamento cæli: luminare maius vt præeſſet diei, & luminare minus vt præeſſet nocti, vtrumque magnum, ſed alterum maius, ad firmamentum. ergo cæli,hoc eſt vniuerſalis Eccleſiæ fecit Deus duo luminaria: quia duas inſtituit dignitates: quæ ſunt,Pontificalis auctoritas,& Regalis poteſtas.Sed illa quæ præeſt diebus,puta ſpirituali bus,maior eſt: quæ verò temporalibus minor xj.

eſt quan-

eſt,quanta eſt inter Lunam & Solem, tanta inter Pontifices & Reges differētia cognoſcatur: planum eſt autem quod luna deriuatur à ſole, quantum ad eius formationem,quia ex illa luce, quæ facta deſcribitur in Geneſi prima die, quarta die poſtmodum formatus eſt ſol,primo vt Dionyſius dicit: Deinde luna & aliæ ſtellæ. Et quantum ad lucis receptionem, quia luna à ſole ſuā lucem recipit,vnde pater omnium planetarum per aſtrologos, ipſe ſol reputatur: ſic dominium Imperiale vel Regale deriuatur à dominio Papali vel ſacerdotali, quantum ad eius formationem, vel quantum ad eius dignitatis vel auctoritatis receptionem. Et huiuſmodi duæ poteſtates licet, ſicut ſupra dictum eſt, ſint inuicem diſtinctæ: non tamen talis diſtinctio ſic præcisè eſt accipienda, quin poteſtas ſpiritualis reſpiciat temporalia ſecundū directionem & imperium. Poteſtas igitur tempora-lis,quæ eſt in Eccleſia miniſtrat temporalia,& ordinat in finem vitæ ſpiritualis, ſicut dictum eſt ſupra.

xij. Sic quia duæ illæ poteſtates ſunt in Eccleſia, quæ per duos gladios,de quibus ſcribitur Lucę 22.& in c.nouit.de iudi.& Matthæi 26.23.q.1.§. 1.vt per gladium extractum intelligatur poteſtas ſpiritualis, quam ſummus Pontifex debet habere ad vſum:ſed per gladium,qui in vagina remāſit,intelligatur poteſtas in temporalibus, quam habet ſpiritualis poteſtas ad nutum:nec per hoc minus dicitur habere perfectè gladiū materialem, quia nobilius eſt aliquid ad nutum habere quam ad vſum:ſicut nobilius eſt aliquid habere virtualiter,quam formaliter ſolum.

ſum. Ad inuocationem enim quam facit poteſtas ſpiritualis, voluntatem ſuam monſtrando: quia in vnicum actum voluntatis dicit, & ſuadendo armorum aſſumptionem contra malefactores Principi ſeculari, cuius gladius materialis eſt commiſſus, exponendo etiam legem diuinam, qua præcipitur: Non patieris malefactores viuere. dicitur princeps arma ſumere, & vti gladio materiali.

Vnde Ber. Gladium materialem habet Papa nutu, Imperator iuſſu, miles vſu vel manu. ad quod c. miles. 23. q. 5. & idem Ber. ad Eugenium ſuper illo verbo. ecce duo gladij, quid denuò vſurpare gladium tentas, quem ſemel iuſſus es reponere in vaginam? & loquitur de gladio temporali, & ſubdit, qui tamen gladium tuum eſſe negauerit, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini ſic dicentis: Conuerte gladium tuum in vaginam, tuus eſt ergo gladius euaginandus ad tuum Imperium, alioquin nullo modo dicentibus Apoſtolis, ecce duo gladij, reſpondiſſet Chriſtus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Poteſtas igitur iuriſdictionis ſpiritualium & temporalium immediata eſt in ſolo Papa: deriuata verò in omnibus Epiſcopis & Prælatis: ſed in omnibus Principibus ſæcularibus, & in miniſterium data, quod etiam ſatis innuit hodie Bonifa. 8. in extrauagan. vnam ſanctam.

A d d e.

Nota, quod ad hanc extrauagantem attinet, grauiſsima fuit diſputatio inter DD. An à ſede Apoſtolica dependeat imperium, eaq́; etiam magnam contentionem excitauit, inter Pontificem Iohannem 22 & Be-

& Benedictum 12. eius ſucceſſorem, contra Imperatorem Ludouicum Bauarum. Itaq, Bonifacius 8. egregiam conſtitutionem promulgauit, qua declarauit omnem poteſtatem ſæcularem Pontifici eſſe ſuppoſitam. Hæc extrauagans conſtitutio legitur in extrauagantibus cap. Vnam ſanctam de maioritate & obedientia. *Vice verſa, Imperator Ludouicus alteram conſtitutionem publicauit, qua declarauit Imperium eſſe à Deo, & non eſſe ſuppoſitum Pontifici, declarando omnes eſſe reos læſæ maieſtatis, qui dixerint Imperium à Papa eſſe, quam conſtitutionem de verbo ad verbum retulit Albericus in l. Bene à Zenone fa. C. de quadrien. præſcrip. meminit Io. Cirier de primogenitura. qu. 12. libr. 2. Vide Fuluium Paccianum tractatu, Quis probare debeat. lib. 2. cap. 35. nu. 34. Matthæus Boyß D.*

55. Ad quod etiam facit gl. ſuperius allē. in cle. ad noſtrum, ſuper verbo Eccleſiæ. infra de hær. quæ clarè probat, quod Papa eſt ſummus, & omnes ſunt ei ſubiecti. fac. gl. in c. cauſam. qui fi. ſint leg. no. per Inno. facit. c. licet ex ſuſcepto. de foro comp. per Hoſti. in c. per venerabilem, qui fi. ſint legi. & in ſumma eiuſdem ti. §. qualit. & à quo. Pe. de ancha. in repe. c. Canonum ſtatutá. de conſtit. per Ioa. fa. in l. 1. C. de ſum. trini. per Io. de lig. & Franc. in clem. Romani verſ. irritū in 5. q. ſupra. de elec.

Et licet Papa non habeat exercitiū gladij temporalis, tamen Imperator recipit gladium materialem à Papa in approbatione, vnctione, & coronatione ar. ff. de teſta. mili. l. ex eo, & l. Titius, & in aut. de defen. ciui. §. interim col. 3. vnde videtur aliquibus, quod Imperator nō poſſit

ſit adminiſtrare ante approbationē, alij tamen contra, vt in Clem.1.de iu.iur. inf. & per Oldr. qu.23.

Et valet huiuſmodi maioritas ſecundum Sicul.qui de huiuſmodi materia perpulchrè tractauit in ſæpius alle.c.nouit.de iudi. ad multa & primo, vt ipſum Imperatorem tanquā inferiorem deſtituat exigentibus cauſis, ſicut vt ſupradictum eſt, legitur ſæpenumerò factum fuiſſe. xiij.

Item in omnibus arduis negocijs & maximis difficultatibus generantibus ſcandalū, in Chriſtianitate, Papa poteſt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromitttere etiam inter Laicos & exercere iſtam poteſtatem ſibi à Deo attributam.& patet optimè in c.pro humani.de homi ci.lib.6.& in alle.cle.paſtoralis. infra de re iudi.in c.alius.15.q.6.& in præallc.c.licet ex ſuſcepto. & ca. per venerabilem. & ca. venerabilem. 56.

ADDE DE PONTIFICIS IVRIS-dict.& poteſta.

An Pontifex vtramq; habeat Iuriſdictionem, tam temporalem quam ſpiritualem, latè deducit Panormitanus in cap. Nouit. nu. 11. de iudi. ijs. Et hæc eſt Ardua quæſtio, vt dicit Vaſquius in illuſtribus controuerſijs, cap. 21. nu. 1. & 11. vbi plures citauit. Vide ſupra num. 40. De Pontificis poteſtate & excellentia latiſſimè Caſſaneus in Catalogo gloriæ mundi, parte 4. conſideratione 7.

 Dé

De Imperatoris auctoritate & praeminentia ibidem par. 5. conſid. 27.

Pontifex iure diuino non habet directè temporalem poteſtatem, ſed tamen indirectè ratione ſua ſpiritualis Monarchia ſummam habet poteſtatem diſponendi de temporalibus rebus, de quo vide latiſſimè D. Bellarminum Controuerſia 3 lib. 5. ca. 1. 4. & 6. Matthews Boyſſ D.

Sicut enim Chriſtus, qui non erat ſolitus hāc poteſtatem exercere, Ipſam tamen exercuit in arduo facto, & concernente decorem cultus diuini, vt quando flagello facto, &c. Ita & ipſe Papa licet regulariter non debeat exercere ſecundum Innoc. in c. per venerabilem. qui fil. ſint legitimi, & Bald. in l. fi. C. de quadrien. prę ſcrip. Attamen inſtantibus arduis negocijs hoc poteſt. ar. op. In ſimili. in l. ſi hominem. ff. man. & eorum quæ notan. per Inno. in c. quod ſuper his. de vo. Et vbi iſta negociorum arduitas vel neceſſitas non immineret, locum tunc haberēt iura generaliter loquentia, quod Papa præeſſe debet ſpiritualibus, & Imperator temporalibus: & hoc modo inter eos poteſtas & iuriſdictio ſunt diſtinctæ & ſeparatæ.

xiiij. Ita videtur tenere Bart. in l. 1. ff. de requiren. re. & Siculus poſt eum in præalle. c. nouit. & in cap. 2. de cler. non reſi. vbi dicit: Dantem fuiſſe poſt mortem damnatum de hæreſi. pro eo quia in quadam diſputatione poſita, in quodam libro, quem fecerat intitulatum Monarchia, tenuit Imperium ab Eccleſia non deſcendere: nā vt dicit ibidem Bart. & in auth. quo oportet Epiſ. alle. in princ. multis rationibus tenuit contra-

ẽrarium.idem Sicul.conſil.ſuo. 82.& inter alia alle.glo.in cle.ſæpius alle.de hær.& dicit quod hodie eſt de neceſſitate ſalutis ita credere, vt patet in alle.extraua.Vnam ſanctam;& per hęc intelligi debet & limitari.Bar.in l.hoſtes. ff.de capti.idem tenet Franc.in conſi.ſuo.57. dicens. iſtam eſſe communem ſententiam. Dd.in locis alle. & in auth.ad reprimendam. coll.11.ſuper verbo,totius orbis,de quo aliquid per Paulum conſilio ſuo.222.ante finem. per Angelum conſilio ſuo.275.

Aduerte tamen tu Francigena, quia per dictã extrauagan.Regi Franciæ,neque regno præiudicatur, nec per illam regnum & regnicolæ amplius ſunt Eccleſiæ Romanæ ſubiecti,quam antea exiſtebant.Sed hodie intelliguntur eſſe omnia in eodem ſtatu ; quæ erant ante definitionẽ præfatam, tam quo ad Eccleſiam , quam etiam Regnum,Regem,& Regnicolas ſuperius nominatos: vt hæc omnia clarè patent in extrauagan.Clemen.quinti,quæ incipit.Meruit Cariſſimi. 57. xv.

Adde.

Hac extrauagans eſt in extrauagantibus communibus, ſub tit.de pœnis, qua Clemens V. Regem Franciæ & Regnicolas ab Eccleſia Romana liberat; vel ſaltem non amplius ſubijcit, quam prius erant,eam libuit hic aſſcribere.

CAP. II. MERVIT IN EXtrauagantibus tit. de pœnis.

CLEMENS QVINTVS.

Meruit chariſſimi filij noſtri Philippi Regis, Francorum illuſtris ſynceræ affectionis ad nos & Eccleſiam Romanam integritas, & progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt: Meruit inſuper Regnicolarum puritas, vt tam Regem quam Regnum fauore beneuolo proſequamur. Hinc eſt quod nos Regi & Regno per diffinitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonifacij octaui prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Vnam ſanctam, nullum volumus vel intendimus præiudicium generari, nec quod per illā Rex, Regnū, & Regnicolæ prælibati amplius *Eccleſiæ ſint ſubiecti Romanæ, quam antea exiſtebant: ſed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu quo erant ante diffinitionem præfatam, tam quantum ad Eccleſiam, quam etiam Regem, Regnum & Regnicolas ſuperius nominatos. Hactenus Clemens V.*

De hac conſtitutione Clementis Quinti, ſic Petrus Coſtalius in l. 32. de quibus cauſis, de legibus. Nec verò quiſquā (inquit) iuſtè dixerit, Gallos peccare, quod Pontificum decreta & Edicta non obſeruent: nam Bonifacianas conſtitutiones, & id genus alias, quæ Regis Regni & Gallici libertatem & priuilegia minuerent, iampridē vna clauſula Clemens V. antiquauit d. c. Meritò ſupra. Matthæus Boyſſ D.

Iſte

Iſte enim Bonifa.8.licet in his, quæ ad curiã pertinent,fuerit expertiſſimus,in tantam tamẽ arrogantiam ſeipſum erexit, vt totius ſe mundi dominum diceret,tam in temporalibus quã in ſpiritualibus. vnde inimicitias contraxit cum Philippo Rege Franciæ vulgariter dicto libel. propter quos Regnum Franciæ ſubiecit Alberto Imperatori,ſicut & alia Regna.ſed nihil profuit.quia de antiquiſſima conſuetudine nullum in temporalibus Rex Franciæ recognoſcit ſuperiorem, quæ conſuetudo iam eſt approbata,& hactenus pacificè obſeruata, nec ab alio Papa præter Bonifa. vel aliquo Imperatore impugnata.ad hoc l.1.§. vlti. ff. de aqua plu. arc.l.fi.C.non vectig.impo.non poſ.cap. ſuper quibuſdam.de ver.ſig.tenent Laurent.& Arch. in c.cum deuotiſſimam 12.q.2.Guiller.& Fran. in cle.Romani infra de iureiur.Ioan.fa.inſti.in proœmio ſuper verbo Francus Bald.in ti.de inueſti.in mari.fact.col.10.ſentit glo.inſti.de patri.poteſta.§.ius autem. ad quod glo. in rubrica.C.de ſtu.li.vr.ro.lib.11.

A D D E.

Rex Franciæ ſuperiorem non recognoſcit,textus in c.per venerabilẽ,extra qui filij ſunt legitimi.Sic Speculator in tit de appell.§.nunc tractemus nu.1. Benedictus ſit(inquit) Imperator noſter qui licet mũdi ſit Dominus l. de precatio ad l.Rodiam de iactur. Et oẽs prouinciæ ſub eo ſint diſtinct.63. c.Adrianus.& oẽs principes 7.qu.1.c.in apibus,dempto Rege Franciæ per d.cap. venerabilem. Non

tamen patitur in damnum & inæſtimabilem laborem litigantium, & inferiorum ordinariorum præiudicium ad ſe omiſſis medijs appellari. *Refert etiam Fulgoſius, ſe præſente, ad concilium Conſtantienſe Legatos Fräciæ veniſſe, & teſtatò propoſuiſſe, ſe non veniſſe cuiuſquã vocatione, vel quod Rex Franciæ cuiquã ſit ſubditus, ſed pro communi Chriſtianorum ſalute, Fulgoſius in l. Ex hoc iure, de iuſtitia & iure.*

Quod Rex Franciæ non ſubſit Imperatori, concludit Panor. in di. cap per venerabilem. Iaſon in l. Cunctos populos nu. 10. C. de ſumma trinitate, & fide Catholica. gloſſa in Pragmatica *ſanctione ab initio. Philippus Francus de appellat. mox ab initio in Decretal. Oldradus conſil. 69. latè diſputat. Vaſquius in illuſt. contro. in proemio in fine, dicit ingentem eſſe quæſtionem. Vide Caſſaneum in Catalogo gloriæ mundi. par. 5. conſ. 28. De Regum creatione, an Rex Francorum in Imperatorem eligi poßit, vide latius cap. 35. apud Fuluium Pacianum, tractatu quis probare debeat, lib. 2 Item an Rex Franciæ Imperatorem nondum coronatum præcedat. Vide Caſſaneum dic loco. conſideratione 29. ad longum. Matthæus Boyß D.*

Et quod Rex Franciæ contra Imperium potuerit præſcribere tenet Henri. in c. ſi diligenti. de præſcript. Sicul. in ca. tua. 2. de deci. & latius in c. per venerabilem, qui fi. ſint legit. & idem ibi Fran. & in cle. Romani. alle. vbi etiam Guill. Io. Fa. in l. 1. C. de ſum. trinit. Spec. in ti. de ap. §. videndum. de quo per Spec. in ti. de præiudi. actio. in rem. per Oldra. conſi. 69. Bar. in l. ſi duas

§. gram-

§. grammatici.ff.de excuſa.tu. ibi tenet contrarium per glo.in l.hac editali de pace iura.fir.vbi tenet idem Bal.vide Ang.& Imol.in l.Imperatores.ff.de appel.& Ange.Areti.in l.1.ff.à qui.ap.non li.& in di.§.ius autem.inſtit.de pa. po. & glo.in c.Adrianus.63.diſtin.& in alle.ca.per venerabilem.

Et in ſumma Egid.de Ro. in ſua diſputatione de poteſtate ec.quæ incipit,vtrum dignitas Pōtif.tenet,quod Reges Franciæ iuſto titulo & ſine recognitione alicuius ſuperioris in temporalibus poſſederunt,& poſſident Regnum Franciæ,& domino concedente poſſidebunt,& præterea dicit Fran.in cle.vnica de immuni.Eccle. quod idem Bonifacius fecerat decret. Clericis. eod.tit.in 6. propter ipſum Regem Franciæ,& idem Paulus,dicens quod idem fuit de extrau. eiuſdem Bonifa.quæ incipiebat Rem nō nouā. Edita in odium præfati Regis,& ad eius inſtantiam.poſtea moderata de iudi.cle.dudum . idē fuit de ſuperius alle. extrauagan. Bonifa. eiuſdem quæ incipit Vnā ſanctam: vbi ſicut præmiſſum eſt declarauit eſſe de neceſſitate ſalutis omni humanæ creaturæ ſubeſſe Romano Pontifici,quam poſtea,ſicut dictum eſt.Clem.5.declarauit,vnde quia Bonifac.prædictus ſciebat Regem Philippum antedictum hæc omnia paruifacere,ſibi quandam Bullam tranſmiſit, huiuſmodi ſub tenore.

BVLLA BONIFACII VIII. AD *Philippum pulchrum, Regem Franciæ.*

xiiij. Bonifacius Epiſ. ſeruus ſeruorum Dei, Philippo Francorum Regi, eum time, & mandata eius obſerua, Scire te volumus, quod in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes, beneficiorũ & præbendarum ad te collatio nulla ſpectat: & ſi aliquorum vocantium cuſtodiam habeas, fructus eorum ſucceſſoribus referues, & ſi quæ cõtuliſti, collationes tales irritas decernimus: & quantum de facto proceſſerunt reuocamus. Aliud credentes hæreticos reputamus. Datum Lateranen. Non. Decembr. Pontificatus noſtri anno primo.

Rex autem Philippus vt ſequitur reſpondit.

Reſponſum Regis Franciæ.

xv. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Bonifacio ſe gerenti pro ſummo Pontifice ſalutẽ modicam ſiue nullam. Sciat tua maxima fatuitas in temporalibus nos alicui non ſubeſſe, aliquarum Eccleſiarum & præbendarum collationem ad nos iure Regio pertinere, & fructus eorum vacatione durante noſtros facere: collationes hactenus à nobis factas, & impoſterum faciendas fore validas, & illarum vigore poſſeſſores contra omnes viriliter nos tueri, ſecus autẽ credentes fatuos, & dementes reputamus. datum &c.

Occaſione huiuſmodi literarum maxima tũc fuit habita Pariſijs diſputatio, de poteſtate Papæ ac

pæ ac Regali auctoritate. de quo per Petrum de Pallude in ſuo tractatu de poteſtate Eccleſiaſtica. Multa autem alia fecit idem Bonifacius 8. qui in fine miſerabiliter defecerunt, deditque exemplum cunctis Prælatis, ne alta ſaperent, ſed forma facti gregis magis ſtuderent amari à ſubditis, quam timeri: hic eſt de quo dicitur:

Intrauit vt vulpes, regnauit vt leo, exiuit vt canis.

Ita dicit Baldus in tit. de natura feudi. Allegat Ioan. And. de quo vide in cap. 1. de renunci. lib. 6. Diſſidium tamen ortum inter eundem Bonifacium, & dictum Regem Philipp. ſedauit Benedictus 2. qui priuilegia reſtituit, & libertates, quibus Rex ipſe per Bonifacium fuerat priuatus.

Adde De Bonifacio.

Quam elegantem extrauagantem Clemens V. Pontifex in fauorem huius Philippi Regis Francorum ediderit ſupra notaui, nu. 5. Quod ad Bonifacium Pontificem attinet, ei meritò tribuitur hic titulus. Bonifacius VIII. Pontifex ſummus, lux mundi, regula morum, Eccleſię Doctor, patrius honor, & Iuris illuminator. *Iſta epitheta tribuit ei Dinus ab initio regularum Iuris, in ſexto decretalium, quem librum ipſe Bonifacius ſummus Pontifex ſuo iuſſu à tribus doctiſsimis viris, Ricardo de Petronibus Cardinali & Vicecancellario, Berengario Epiſcopo*

Bliterenſi,& Guilhelmo Archiepiſcopo Ebredunenſi compoſitum & compilatum Anno 1298. publicauit:& Dinus quoq; eodem tempore Bononiæ multos annos Iura profeſſus à Bonifacio Romam vocatus, præcipuam operam in ea compoſitione impendit:teſte Cotta in Memorab.in verbo Iuris Ciuilis. Matthæus Boyß D.

CONCLVSIO I. ET II.

53. Sed vt redeam vnde digreſſus ſum. Ex tribus quæſitis, & alijs ſupradictis duas infero concluſiones.

Prima. Licet Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ & ſeculares ſint diſtinctæ, veruntamen à Papa Imperatoris Iuriſdictio cenſetur emanare.

Altera Concluſio.

Licet etiam Papa gladij temporalis exercitium non habeat, apud eum tamen ſuprema cenſetur eſſe poteſtas.

Longiorem proſecutionem huiuſmodi materia exigeret, quia tamen alia etiam difficilia ſum tractaturus, videat curioſus Auguſtinum de Ancho. latè in libello, de poteſtate Eccleſiaſtica, à quo plura, aliquibus tamen additis, extraxi. Videat etiam dictum Petrum de Pallude, & doctores in locis ſuperius allegatis, quorum rationes ad longum deſcribere nolui, ne lectoribus eſſet tædio. Itaque hæc pauca non ægrè feratis. Nunc ad alia tranſeundum.

QVAE-

QVAESTIONES XI. ex ordine vſque ad finem Repetitionis.

1. Quis exemerit Clericos à Iuriſdictione Imperatoris, num. 59.
2 An abſque metu excommunicationis liceat Clericum in crimine repertum capere, num. 63.
3 An Laico domino liceat Clericum vaſallum de feudo propria autoritate expellere, quãdo feudum eſt apertum domino, nu. 77.
4 Quæritur nunquid ſaltem ex Eccleſiæ delegatione iudici laico licitum ſit de cauſis etiã criminalib. Clericorũ cognoſcere, nu. 93.
5 An Epiſcopus vel alius Iudex Eccleſiaſticus laicum purum capere poſsit, & carcerare pro crimine eccleſiaſtico, num. 102.
6 An Epiſcopus pœnam pecuniariam laico ſibi temporaliter non ſubiecto poſſit imponere, nu. 108
7 Quæritur, quia textus hic dicit, Clericos eſſe cõpeſcendos in ſuis criminibus, qua pœna hoc fieri debet, num. 110.

8 An Clericus pro quolibet graui crimine veniat deponendus, numer.113.

9 Qualiter Clerici de inconſtantia ſunt puniendi, num.116.

10 Quoniam Clericorum correctio ad Epiſcopum pertinet, nunquid etiam delinquentium exemptorum in ſuo territorio ad eum ſpectet, num.121.

11 Vtrum Princeps ſæcularis poſſit Clericum à crimine abſoluere, vel eidem indulgentiam, aut abolitionem, ſeu remiſſiionem, aut gratiam cōcedere, ita quod non poſſit vlterius de eodem crimine per Eccleſiaſticum iudicē puniri, num.128.

SEQVVNTVR SVMMARIA CIRCA præmiſſas quæſtiones.

59 *Clericos à iuriſdictione impe. quis exemerit, & an eorum exemptio ſit de iure poſitiuo, vel de iure diuino.*

60 *Priuilegium immunitatis quoad perſonas Clericorum eſt de iure poſitiuo, quo ad vero verū exēptionē, vt Clerici ſint de foro iudicis Eccleſiaſtici, eſt de iure diuino, & à Deo emanauit.*

61 *Cauſæ ab initio coram ſacerdotibus tractabantur.*

62 Lai-

62 *Laicus ſi vult fieri Clericus ab Imp. non poteſt prohiberi.*

63 *Clericum in crimine repertum, An abſque excommunicatione ſit licitum occidere.*

64 *Papa ſolus poteſt priuilegia Clericorum interpretari, declarare, & ex cauſa reſtringere.*

65 *Priuilegium Clericale ſecundum Canones eſt iudicandum, nec ſtandum eſt ſtatutis, vel conſuetudinibus Clericorum.*

66 *Creditor an poßit capere Clericum, de cuius fuga timetur, abſque metu excommunicationis.*

67 *Maritus poteſt adulterum cum vxore inuentum retinere, vt fiat crimen notorium. Idem in fratre, filio, & patre.*

68 *Reum offendere poſſe, vel delinquentem ſi ſtatuto cautum ſit, multo fortius capi poterit in flagranti crimine.*

69 *Fugientem ſequentes eum capiendi cauſa ſi reſiſtentē vulnerauerint, ex hoc puniri non debēt*

70 *Pater ſi filiū incarcerit cauſa correctionis, nō dicitur committere priuatum carcerem, nec etiam ſi ipſe filius eſſet clericus.*

71 *Peccare non cenſetur, qui iuris autoritate aliquid facit.*

72 *Legem pro publica vtilitate conſcriptam omnes iuuare tenentur.*

73 *Clericum de nocte incedentem illicitè poteſt familia poteſtatis impunè capere & præſemare ſuo Prælato.*

74 Con-

74 *Conſuetudo optima legum Interpres.*

75 *Remiſsio Clerici petentis ſe remitti, cuius expenſis fieri debet.*

76 *Et quid de expenſis victualium factis in Carceribus iudicis ſaecularis.*

77 *Clericum nunquid Laicus poſsit expellere propria autoritate, ſi ſit dominus eius, & vaſallū eius à feudo, abſque metu excommunicationis, num. 80.*

78 *Poſſeſsio Clerici ſi cadat in commiſſum, non debet Princeps ſaecularis extendere manum, niſi prius declaretur per iudicem Eccleſiaſticum.*

79 *Eccleſia non eſt feudo priuanda propter delictum perſonæ, limita vt ibidem.*

81 *Iudex Laicus nunquid poſsit Clericum coram ipſo falſum deponentem punire.*

82 *Clericus nō debet in cauſa ciuili teſtari coram Laico, ſed coram Epiſcopo, vel corā quo Epiſcopus committit.*

83 *Crimen in iudicio deductum non per modum Exceptionis ſed accuſationis, inquiſitionis & denunciationis eſt puniendum.*

84 *Reconuentio ſuper crimine Clerici non habet locum coram iudice ſaeculari ſiue ſit imponenda pœna pecuniaria ſiue infamiæ, ſiue agatur criminaliter ſiue ciuiliter.*

85 *Specialiter nota, quæ ſunt digna niſi ſpecialiter exprimantur, videntur eſſe neglecta, & non comprahenſa ſub diſpoſitione generali, licet ex proprio ſignificato verborum cōprahēdantur.*

86 Cle-

86 *Clericus non declinans forum iudicis ſæcularis venit arbitrio iudicis puniendus tanquā tranſgreſſor canonis.*

87 *Clericus in actione reali, nunquid poßit in iudicio ſæculari conueniri.*

88 *Poſſeſſorium cauſæ ſpiritualis non eſt ſpirituale quia non tangit medullam veritatis.*

89 *Præcepta negatiua obligant ſemper & ad ſemper: affirmatiua verò ſemper, ſed non ad ſemper.*

90 *Conſuetudo contra ius diuinum non valet, & contra inſtitutum Eccleſiæ.*

91 *Tempus nō eſt modus tollendæ obligationis. Laici ſpiritualia præſcribere non poſſunt, ſicut nec conſuetudinem inducere.*

92 *Vxor Clerici num gaudeat foro ipſius Clerici? & quid de eius familia.*

93 *Iudici Laico nunquid ſit licitum de cauſis Clericorum etiam criminalibus cognoſcere ex Eccleſiæ delegatione.*

94 *Clericus de licentia Epiſcopi an poßit conſentire in Iudicem Laicum.*

95 *Papa an poßit tollere ius poſitiuum, quoad Reum vel plures Clericos in particulari.*

96 *Papa non poteſt ſtatuere id, ex quo præſumitur ſtatum Eccleſiæ perturbare.*

97 *Statutum ſi tranſeat in contractum eſt irreuocabile.*

98 *Priuilegium conceſſum ſubdito ex diſpoſitione legis vel ſtatuti, poteſt tolli ſicut ipſa lex ſtatutum.*

99 *Papa*

99 *Papa quo caſu poßit mutare ſtatum Eccleſiæ.*
100 *Papa priuilegium fori, an poßit reuocare.*
101 *Priuilegium alicui conceſſum quo caſu poßit tolli & remoueri.*
102 *Epiſcopus vel alius Iudex Eccleſiaſticus nunquid Laicum capere poßit, vel carcerare pro crimine Eccleſiaſtico, num. 105. 106.*
103 *Et an poßit dare poſſeßionem rerum ſacularium, num. 103.*
104 *Laicus licet ratione cauſa ſortiatur forũ Epiſcopi, non tamen per hoc poteſt dici ſubditus.*
107 *Clerici non puniuntur pœnis legalibus.*
108 *Epiſcopus vtrum pecuniariam pœnam Laico, ſibi temporaliter non ſubdito, poßit imponere.*
109 *Laicus in ſpiritualibus, vel quaſi, debet Papæ reſpondere.*
110 *Laicus quo caſu poßit conueniri coram iudice Eccleſiaſtico.*
111 *Delinquens nullam culpam timet, quam ſperat nummis redimere.*
112 *Pœna pecuniaria per Epiſcop. exacta cui ſit applicanda, & vbi in iure pœna non eſt expreſſa, conſuetudinaria non debet imponi, quia pœna apponi conſueta, dicitur ordinaria.*
113 *Clericus an pro quolibet graui crimine veniat deponendus.*
114 *Delicta quæ dicuntur leuia, quæ grauia, quæ grauißima.*
115 *Pœna ex grauitate deprehenditur qualitas, & quantitatis delicti.*

116 Cri-

116 *Crimen omne dicitur publicum ſecundum ius Canonicum.*

117 *Clerici qualiter de incontinentia ſunt puniendi.*

118 *A Deo melius eſt argui de miſericordia, quam ſeueritate.*

119 *Clericus eſt dignus depoſitioue, ſi fornicatio eius eſt notoria, vel ſcandoloſa.*

120 *Continentia in ſacro Ordine non eſt voti taciti vel expreſſi.*

121 *Caſtitas quare Clericis fuerit interdicta.*

122 *Clerici qui ſcandalizant Eccleſiam qui ſint.*

123 *Fieri an aliquid iure debeat, vbicunque contenditur, poteſt Adminiſtrator iurium hoc declarare.*

124 *Præſes Prouinciæ non debet permittere delegatos à Principe, aliter vti ſua poteſtate quam in ſuis literis contineatur, & ſi formam earum excedat poteſt in eos animaduertere.*

125 *Iudici volenti mandare executioni ſententiã nullam, poteſt impunè reſiſti.*

126 *Exempti nunquid poſſint abſolui ab Epiſcopo à ſententia Canonis.*

127 *Delegatus delinquens in delegatione ſua nunquid poſſit coram Ordinario conueniri.*

128 *Princeps ſæcularis vtrum poſſit Clericum*

cum à crimine abſoluere vel eidem Indulgentiam aut abſolutionem, aut remiſsionẽ vel gratiam concedere, ita quod non poſsit de eodem crimine per Eccleſiaſticũ iudicem. puniri.

129 *Citationem arctari quando conſtat ſicut citatus tenetur comparere ita quando dubitatur.*

130 *Iudex ſi probabiliter errat in facto, credens ſe Iudicem cum non ſit & procedit, an teneat proceſſus, & quid ſi erraret in Iure.*

131 *Opinio praiudicat veritati in his quae ſunt Iuriſdictionis.*

132 *Gratia vnde dicatur.*

133 *Iudex competens emancipationis eſt Iudex patris & non filij.*

134 *Statutum generale laicorum, & fauorabile includit Clericos.*

135 *Deus in correctione malorum placatur.*

136 *Princeps in dubiò non praſumitur velle praiudicare Iuri tertij.*

137 *Cognitio cui denegatur, multò fortius diſpenſatio.*

138 *Clericus expreſsè confitens coram Iudice ſaeculari ſe non eſſe Clericum, ſibi non praiudicabit.*

139 *Temporis diuturnitas ſine veritate eſt erroris vetuſtas.*

QVAESTIO PRIMA.

AD quæſtionẽ videlicet Quis exemerit Clericos à Iuriſdictione Imperatoris, & videtur quod Imperator in authen. vt cle. conue. apud proprios Epiſc, & de ſancti. epiſ. per

totum

totum.col. 9. & in authen. ſtatuimus. C. de Epiſc.& Cle.& hoc approbauit Papa,qui etiam ſine conſenſu Imperatoris per ſuas conſtitutiones hoc facere potuit, cum Clerici ſint res ſpirituales & ex toto corpus & animam dederunt in ſeruitium & in ſortem Chriſti. 11. q. 1. cap. 10. di. c. imperium.& cap. ſuſcepit. Sic videtur ex præmiſſis Clericorum exemptionem eſſe de iure poſitiuo,Canonico videlicet & ciuili,vnde in per alleg.auten. ſtatuimus, prohibetur Clericum à laico iudice contra conſtitutiones canonicas & ciuiles iudicari.

Aduerte tamē quia Ioan.Pe.de Ferra.in forma reſpon.rei conuenti.15 colum. loquens de materia præſcriptionis dicit, Seruetur ergo ius Canonicū inter Clericos,qui portant conſcientiam in caputio,quo abiecto eorum conſcientia abijcitur.

A D D E

Tradit hoc Ferrarius In dicto loco.§.Præſcriptionis,ſub nu.28. Eodem modo ibidem nu.24. inuehitur in Pontificem.quod ciuitates et caſtra in Italia poßideat exoptatq́, vt aliquis Imperator bonus exurgat,quiConſtantini Imperatoris donationem reuocet. Sed hæc ex indignatione & odio eius in Pontificem ſcripſiſſe,tradit Petrus Rebuffus in concordatis Galliæ titul.vltimo. Vbi ad longum tradit hæc eadem noſtri auctoris argumenta quod Clerici ſint iure diuino exempti,quod contra naturalem ſit rationem, vt Clericus à laico Iudicetur, quod Clerici nullo tempore fuerint ſub imperio Laicorum,quod nulla conſuetudine introduci poſſit vt

 ſit vt

ſit vt coram laicis Clerici conueniantur, quod Autor noſter infrà numero. 90. tradit. Vide quæ de Ferrario notaui infrà numer. 60. Quibus adde plurima loca, quæ Sylua Nuptialis lib. 1 numer. 131. refert ex Ferrario, quibus quaſi artem facit obloquendi Clericis. Vide infr. num. 109. de Petro Ferrario Matthæus Boyſſ Doct.

ij. In contrarium videretur quod immo ſint exempti de iure diuino, ad quod facit, 96. di. c. duo ſunt. cap. cum ad verum. & cap. ſi Imperator, vbi dicitur quod Deus voluit ad ſacerdotem pertinere, quæ de Eccleſia diſponenda ſunt nō ad ſæculi poteſtates. & Imperator volens iudicare de Clericis vendicat ſibi ius alienum contra Deum. & ſubdit ibi, quod à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ fidei religionis Clericos & Sacerdotes voluit ordinari, diſcuti & iudicari.

Ex quo infert ibidem gloſſ. quod antequam emanaſſent aliquæ conſtitutiones, Clerici non erant de iuriſditione ſæcularium: & conſtitutiones diſponentes, quod Clerici non iudicentur niſi ab Epiſcopis, non ſunt niſi iuris declaratoriæ, quam gloſſ. Franc. dicit eſſe ſingularem in repetitione. ca. perpendimus cuius hæc verba ſunt. & illud idem tenere videtur tan. Innoc. Goff. Hoſti. Ioan. An. & Sicu. in cap. 2. de ma. & obe. alle. ad hoc bonam gloſ. in c. quanquam de cenſi. li. 6. ſuper verbo diuino. idem Bald. in tit. de pace tenen. §. ſi Clericus. col. 10.

60 iij. Quia tamen ſupradictum eſt quod appellatione priuilegij Clericalis venit duplex priuile-

uilegium, ſcilicet Fori & Perſone: Idcirco dicendum videtur quod priuilegium immunitatis, quo ad perſonam Clericorum, eſt de iure poſitiuo quo ad.c. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. Sed priuilegium immunitatis, quo ad rerum exemptionem, vt Clerici ſint de foro iudicis Eccleſiaſtici, eſt de iure diuino & à Deo emanauit, & id bene videtur probari ex his quę leguntur. gene. 47. & Eſdræ. 8. idq; ratio naturalis ſuadet vt in præalle. c. cum ad verum. cap. duo ſunt. & ca. ſi Imperator. quod hic expreſſe tenet Guil. dicens inſuper quod etiam homini exemptionem fori fecit Imperator approbante Papa. quod idem de Clericali priuilegio ſecundum canones ſit iudicandum. idem Zenz. Bertram. Bonifa. Imo. & Bernardus. de roſet. iſtius domini mei Archiepiſcopi prædeceſſor immediatus & comit. omnes.

Sed adhuc præſuppoſito citra præiudicium veritatis quod de iura. diuino Clerici non eſſent exempti, in hoc tamen bene videntur omnes conuenire, quod Clerici per Papam potuerunt eximi etiam ſine cõſenſu Imperatoris, vt tenent Inno. Goff. Hoſti. & Sicul. in præalleg. c. 2. de maio. & obe. per rationes ſuperius alle. & maximè quia vt præmiſſum eſt, ſunt res ſpirituales, &c. iiij.

Et iſtud ſine dubio procedit præſupponendo maioritatem pontificatus & ſubordinationem dignitatis Imperialis ad Pontificatum, vt ſcilicet apud Papam ſit vterq; gladius, vt ſuprà deductum eſt.

Ab initio enim omnes cauſę tractaban-

tur coram ſacerdotibus Deut, 17. cap. per venerabilem. qui fi. ſint legi. 11. quæſtion. 3. cap. abſit vnde nulla videtur iniuria fieri ipſi Imperatori, ſi res reuertatur ad naturam ſuam. arg. ff. de pac. l. ſi vnus. §. quod in ſpem. 35. cap. ab exordio.

ADDE

Nota. Petrus Ferrarius in forma Confeſſoria actionis in §. plenam, acerbè admodum contra Pontificem ſcribit, quod nitatur armata manu iuriſdictionem detinere in ijs locis, quæ ſunt à mundi Creatione Imperij Romani. Addit quod naturaliter à principio mundi omnes Clerici, nedum laici ſub poteſtate & iuriſdictione imperij fuerint, & quod Imperatorum benignitate ſint Clerici ſub poteſtatem Pontificis dimiſsi, & plura alia ſcribit. Sed hunc Ferrarium egregiè refutat & reprehendit Petrus Rebuffus in concordatis Galliæ. titul. de protectione concordatorum Franciæ Regibus conceſſa. vbi præmiſſa auctoris noſtri argumenta, cum ſequentibus refert & noſtrum auctorem in hoc citat, tenetque quod Clericorum cauſa olim ſemper ad Eccleſiam ſpectauerint, & Ferrarium adulatorem Imperatoris vocat, eumq; priuilegijs Clericorum priuatum, indignatum ex odio talia ſcipſiſſe ait, Matthæus Boyſſ. Doct.

vj Præterea poteſt etiam Papa ex cauſa omnẽ auferre iuriſditionem Imperatori. vt latius ſupra deductũ eſt, videlicet eum deponẽdo: ergo fortius iuriſditionis partẽ, videlicet eximẽdo ab eo Clericos: per ſimile argumentum Inn. in c. cum deputati, de iud. probat, quod ſi Principalis

palis adminiſtrator & inferior, ambo tāquam ſuperiores ſeu principales inuicem concurrūt agendo pro adminiſtratione, præferendus eſt ſuperior. Et eſt ratio: quia qui poteſt radicitus eneruare, fortius qualitatem reſtrictiuam ſeu taxatiuam adijcere poteſt. ff. de iureiur. l. videamus. §. qui iurauit. ſic qui poteſt adulterum interficere, multo fortius poteſt eum contumelijs afficere ff. de adult. l. nec in ea. §. ius occidendi ad quod ff. de regul. iur. l. plus liceat, & reg. cui plus licet de regul. iur. lib. 6. Sic in propoſito, ſi enim tota poteſtas eſt in Papa & ab eo poteſtas Imperatoris eſt dependens, ſequitur quod pars quantitatiua poteſtatis Imperatoris eſt ſub illa tanquā ſpecies ſub genere generaliſſimo.

Nec ob. dicere quod iuriſdictiones Papæ & Imperatoris ſint diſtinctę: quia duplex eſt lex: Priuata & Publica ſpiritualis priuata quam vnuſquiſque ſcriptam habet in corde. ad Roma. 2. cap. & 19. quęſt. 2. cap. duę ſunt. quamq́ue quiſquis ſequi tenetur & præferre publicæ quando non eſt publica, vt dicitur in d. ca. duæ quando dicitur ſpiritus Dei non aſtringitur lege publica, quo minus etiam inuito ſuo ſuperiore, cui de lege publica tenetur obedire, ad religionem tranſire poteſt de regularibus. cap. licet & ibi Sicul. & in. cap. inquiſitionem de ſenten. exco. ſi ergo Laicus vult fieri Clericus & ducatur ſpiritu Dei, non eſt ſub Imperatore nec ab eo poteſt prohiberi, quin ad legem Dei tranſeat, vt poſtquam tranſiuerit, nō poſſit Imperator talem regulare; ſed ſolus Deus vel eius Vicarius per ſuas conſtitutiones quæ vij

ſunt diuinæ tanquam dependentes à nouo & veteri teſtamento de iureiur.cap.nimis. de ac cuſa.cap.qualiter & quando.2. in prin. ſecundum Fran.in loco prælle.ex quibus talem infero concluſionem iudicio meo ſatis probabilem.

TERTIA CONCLVSIO.

Licet priuilegiũ immunitatis perſonæ Clericorum ſit de iure Poſitiuo,fori tamen priuilegium à iure deſcendit diuino,

ADDE

Clericorum exemptio à quo Inſtituta, an ſit à Iure diuino an humano, latè diſputat Caunaruuias cap.31.practicarum quæſtionum Vbi an Pontifex hoc priuilegium exemptionis tollere vel reſtringere poßit. Mattheus Boyß Doct.

SECVNDA QVAESTIO.

Secũdo principaliter queritur, An abſq; metu excommunicationis licitum ſit, Clericum in Crimine repertum capere.

ET verſ.primo quod nõ.regula eſt enim generalis,quod inijciens manus violentas in Cleric. ipſo facto eſt excomunicatus,vt in illo vulgariſſimo.c.ſi quis ſuadente,cui.c.ſtandum videtur, niſi per alium canonem ſimilis auctoritatis ſit reuocatus ar.18.diſtinct.§.1. ad quod fa.illud,nolite tangere Chriſtos meos. 1. paralipo,17.c,&pſalm,104.& in authen.de nõ alie.

alie.§.1.co.2.Et hinc partem tenēt hic expreſſe Guilher.& Zenz.quos ſe qui videntur Bonifacius.& de Roſegio.Idem videtur dicere Hoſti.in ſumma.in.ti.de ſen.& re iud. §. quis debet.ver.fallit.vbi dicit ſequentia.fallit illud ꝙ quis in cauſa ſua ius non ſibi dicat vbi quis nō habet copiam magiſtratus.C.de iude.l.nullus ar.ff.de origi.iur.l.2.§.poſt originem,quod intelligas quo ad hoc:vt ſi forte aduerſarius meus fugiat,licet ipſum mihi detinere, & etiam manus inijcere.ad hoc vt ipſum ducam coram iudice compe.ff.quæ in Fran.cre.l.ait prætor.§ ſi debitorem,C.de decu.l.generali.10.

Et eſt argumentū quod ſi clericus delinquat & fugiat,poſſit ſine metu canonis coram Epiſ. duci & quouſque ſibi redditus fuerit,detineri ij.
ſicut & vtitur Eccleſia Gallicana, non tamen diffinio vtrum excomunicatio euitetur, quia non inuenio hoc expreſſum in iure canonico niſi in caſibus de ſen. excom.c.3 §.nec ille &.c. perpendimus.

Et ſemper qualitercunque delinquat quo- iij
uſq; ſit incorrigibilis,priuilegium retinet.inf. de ſen.excom.§.quis poſſit ſub.§.ſuper illo au tem.& iſta dicta Hoſti.ſimpliciter recitat Archi.in.cap.Presbyter.81.di.vnde videtur idem ſentire quod Hoſti. dicit inſuper idem Hoſti. in.c.nuper.de ſen.excom. Se non fateri, quod vbi leges capturam permittunt, poſſit illo caſu Clericus capi, niſi detur ius canonicum expreſſum.Idem de Roſegio.ſubiungens non obſtare cōtrarias opiniones,quæ ideò ſunt repro iiij
bandæ, quia in legibus ciuilibus ſunt fundatæ

contra

cõtra Priuilegium Clericale nihil poſſunt vel debent operari.

V Solus enim Papa generalia Cleri & clericorum priuilegia poteſt interpretari, ampliare,
64. vel declarare, & ex cauſa reſtringere, vt patet
64. in c.altercationis de biga.lib.6. Ad quod facit dictum Guilher. in præcedenti quæſtione poſitum videlicet, quod in priuilegio Clericali ſecundum canones eſt iudicandum, & quod non ſit ſtandum ſuper his legibus ſtatutis vel conſuetudinibus laicorum, bene fa.ca.Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſti, & cap.quod Clericis de foro compe.cum ſuis concor. & vtrobique notatis eleganter per Ab. Sicul.hãc etiam opi.Hoſti.& Guilher.tenet Collect.in.cap. vt fame.de ſen.excom. & etiam in. cap. cum non ab homine.de iudi.vbi pluribus recitatis opinionibus concludit, tutius eſſe dicendum tales eſſe excommunicatos, ſubiungit tamen.

vj Niſi taliter capientes ſtatuto vel conſuetudine excuſentur. dicit tamen ſe ſcire quod in prouincia Officiales ſæculares Prouinciæ ſuper præmiſſis excuſantur.

Bertrandus de cluſello Doctor etiam Tholoſanus, qui fuit collegiatus venerabilis collegij Petragoricen. & demum canonicus ſancti Stephani. idem videtur tenere quod Hoſti.in ca.primo de conſuet.dicens, conſuetudinem in contrarium non valere per illum tex.quia conſuetudo eſt oneroſa in rebus,multo fortius in perſonis. in cap. præcipimus, 12. quæſtion. 9. ad hoc allegat. ſæpius alle. cap. cum ad verum.& 11.quæſtion. 1. cap. ſacerdotibus.

tibus.c.ac ſi Clerici.de iudi.dictum.c.vt famę. & alle.c.Eccleſia ſanctæ Mariæ,c.fi.de re. Eccl. non alie.c.cauſam quæ de præſcrip: talia namque ſecundũ eum non poteſt Laicus poſſidere, vt ibi.ſed nec præſcribere.vt in re.iur.ſine poſſeſſione:& hoc ſatis videtur verum ſecundum eum. Idem tenere videtur Galuanus de Bononia in præalle.c.vt fame.dum ibi dicit,quod licet Innoc. & Abb. dicat, quod Iudex minor & Laicus ſocius vel vicinus poſſunt capere Clericum fugientem:tamen ſecundum Hoſti. qui dicit ſibi licere,oſtendat ius:alias ei non creditur de tranſl.c.3.verſ.ſed neque, & talia per Canones & non per leges ſunt diſcenda, per not. de ſolu.c.fi.

Vnde illi ſoli prælati capi facere poſſunt,qui poſſunt abſoluere ab illo.c.ſi quis ſuadente. vt Epiſcopi vel alij qui habẽt ordinariam,& poſſunt corrigere de iure, priuilegio vel conſuetudine ſecundum Inno.Hoſti.& Io.An.in c.ſi Clericus.de ſen. excom. li.6. Idem & tenere videtur Anto.in præalleg.cap cum non ab homine. dum dicit,quod ſi vis eſſe cautus, & abſq; ſcrupulo facere tales capturas,facias quod Officiales Laici in hoc deputentur captores & executores à Prælatis ſuis:& ita refert ſe conſuluiſſe Epiſcopo Caſtellano. Idem etiam quod Hoſti. tenet Henri.in c.ac ſi Clerici.de iudi.Et per cõſequens omnium prædictorum doctorum iudicio, videtur quod non poſſit Clericus ſine metu excommunicationis capi,etiã in crimine repertus.

ADDE.

Dictum eſt notabile Andreæ Barbatiæ, relatum in additionibus Panor. in ca. Cum non ab homine de Iudicijs. Quod Clericus indiſtinctè capi poſſit per Laicum, quando agitur de delicto per eum committendo vel commiſſo, ſi ſit in fuga, vel fugam adornet, vel alias ab iniuria compeſci non poteſt, niſi capiatur. Vnde Abbas ibidem dicit, quod licita & meritoria ſit captura Clerici in tali caſu. Quamuis autem prohibeat, Canon, manus in Clericum iniici ſub pœna excommunicationis, id tamen ceſſat, ſi capiatur, vt ad iudicem pro punitione ducatur, quia hoc non fit ex Diabolica perſuaſione, quam ca non requirit in cap. Si quis ſuadente 17. quæſt. 4. Sed magis ex diuina fortitudine & iuſtitia, vt delicta non maneant impunita, in quo verſatur publica vtilitas, & includitur etiam priuata cap. vt fame de ſententia excommunicat: Vbi Panor. & in c. 3. eod. tit. Adde Clarum in criminalib. qu. 77. Mattheus Boyſſ D.

vij. In contrariam ſententiam adducitur, primò vulgata illa gloſa, ordinaria in præalle. c. cum non ab homine, qui dicit quod per viginti horas poteſt Clericus inuentus in facinore detineri ad conueniendum teſtes, ne ſit locus inficiationi. per. l. capite quinto. ff. ad l. Iul. de adult. de cuius gloſæ ſententia in iudicando, quis ſecurè non recedit, vt teſtatur Angel. conſilio ſuo. 173. in fi. 1. co. & in conſil. 297 in fi. fa. in aut. vt liceat ma. & auiæ. §. his quoque coll. 8. bene facit etiam. no. vulgari. Imo in præalleg. ca. vt fame.

vbi tenet,quod Creditor poteſt capere Cle
m, de cuius fuga timetur abſque metu ex-
nmunicationis.per hoc.ff.quæ in frau.cre.l.
prætor.§.ſi debitorem alle.fa.etiam no. per
ndem Inno.in ca.verum. de foro compe. vbi
:it domini feudi Laicũ poſſe Clericum pro-
er crimen expellere de feudo ſecundũ Guil.
rba tamen Inno.iſta mihi videntur in.d.c.ve
fuiſſe,quod ſi vilis Ruſticus habet per l. Fre- 66.
rici iuriſdictionem ordinariam ſuper rebus viij.
udalibus.vt in c.cæterum. de iudi.& in ca.ex
anſmiſſa. de foro compe. & condemnauerit
lericum ſuum feudatarium in commiſſione
eudi,poterit ipſum,ſi rebellis fuerit,in exeun-
o expellere ſine pęna excommunicationis.ar.
.olim.Io.1.de reſti.ſpoli.
Abbas antiquus in c.pręalle.cum non ab ho- ix.
mine diſtinguit, quod aut Clericus de fuga ſu-
ſpectus eſt,& capi poterit, per dictum §.ſi de-
bitorem,vbi dicitur,quod ſi quis inueniat pro
prium debitorem fugientem poteſt capere: ſic
& Clericum talem ſine pœna. Aut eſt talis,de
cuius fuga non timetur, & tunc capi vel deti-
neri non poteſt ſine pęna excommunicationis:
quæ diſtinctio ſecundũ eum videtur probabi-
lis:ſibi tamẽ videtur,quod prodeſſe non poſſit:
quia licet Clericus non fugiat, poterit tamen
crimen ſuper quo impetitur,negare commiſiſ-
ſe:& ſic non eſt prouiſũ propter defectũ proba
tionis circa hoc illi qui in crimine deprehẽdit.
Vnde quidam tenent primum dictum illius
gloſæ c. cum non ab homine, quod Clericus in
adulterio deprahenſus detineri poſſit per vi-
ginti horas,vt ſic notorium fiat crimen eius per
dictam

67. dictam.l.capite quinto.vbi dicitur,quod maritus poteſt per illud ſpacium adulterum cum vxore inuentum retinere,vt fiat notorium crimen:& hoc intelligit in marito, fratre, filio & patre,vt adulterũ repertum cum vxore,matre, ſorore & filia valeant retinere, vt dictum eſt, cum illæ perſonæ percutere valeant ſine pœna de ſent.ca.ſi verò.i.Idem videlicet,quod Clericus in ipſo facinore deprehenſus per Laicum capi poſſit & detineri,vt eius crimen notum fiat:tenent etiã Vincen.& Lauren.vt refert Collec.in præalle.c.cum non ab homine. Idem Inno.Ab.in præalle,c.vt fame.

ADDE.

Clericus in flagranti crimine capi, imò occidi poteſt abſq; excommunicationis incurſione, ſi cum filia vel vxore deprahenſus fuerit. Vide plura iura allegata per Neuiſa.num.& ſylua nupt.lib.1.num. 100. Adde Paridem de puteo de Sindicatu. in verbo Clericus,cap.1.& 2.Item verbo captura, cap.1. & 8.Matthews Boyß D.

Galua.de bon.iñ ſępius alleg.ca.cum non ab homine.refert Guilher.naſo.tenuiſſe, quod vbicunque licitum eſt alicui Clericum percutere,licitum eſt capere.ſine ſuperioris auctoritate. & idem ſi Clericus de fuga ſuſpectus ſit.Idẽ tenet ibidem Io.An.ad cuius opinionis confirmationem inducit Sicul. bonum tex. nec in ea. ff. ad l.Iuliam. de adulte.vbi dicitur, quod poteſt occidere adulterum; multo magis poteſt eum contumelijs afficere,&c.

Immò plus dicit Ioa.An.quod ſi Pręlati licentia non poteſt haberi:quia Clericus eſt in fuga

poteſt

poteſt eo caſu ſine metu excõmunicationis licitè detineri, & ſic intelligitur decretalis, vt famæ & dictus.§.ſi debitorem. haberi tamen debet diſcretio, vt curialius detineatur, quam laicus ar. in dicto c. vt fame. Et omnes dicti doct. in hoc videntur conuenire, dictam l. allegando in dicto §. ſi debitorem. Quod etiam Clericum fugientem debitorem liceat capere etiam laico, vt nor. etiam per Bart. in dicto §. ſi debitorẽ ad quod fa. glo. inſti. de actio. in prin. & ibi Angel. de Are. l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis in auth. de man. princ. §. neceſſitatis col. 3. & in ti. de pace. iur. fir. & in §. ſi verò quis. & ibi Bal. & Angel. conſi. ſuo. 122.

Abbas, Sicul. vltra omnes alios in præalle. c. cum non ab homine, copioſius proſequitur huiuſmodi materiam inter alia opin. Anton. de qua ſupra reprehendens in hæc verba, Quid enim Officiales habentes licentiam Clericos capiendi, non ſunt præſentes in iniuria acerrima, quæ mihi vel filio meo illata eſt per Clericum quem ſi demiſero fugam arripiet, antequam exponam Prælato quærelam? xj.

Item, quid ſi fugit cum re mea, vel eſt debitor meus in magna ſumma, vel exire non vult de feudo, quod apertum eſt domino? Et ita per ſententiam declaratum, & certè ſic reſtringere iſtam materiam eſſet generare ſcandalum, in mentibus Laicorum: & quædam potius Tyranniæ quam Iuſtitiæ executio. vnde Io. de lign. collec. & Fran. in dicto ca. cum non ab homine, tenent huiuſmodi capturam fieri non poſſe: niſi capiẽtis interſit ratione priuati intereſſe. Bernardus tamen ibidem ſentit, quod poſſit capi

etiam

etiam ſi capientis ſpecialiter non interſit. ad hoc dictum.c.ſi verò.1.de ſenten.excom.

Inno.vt dictum eſt in præalle.c.vt fame.Primo videtur velle,quod Iudices Eccleſiæ,etiam non habentes iuriſdictionem in Clericos,& etiam ſocij Clerici poſſunt capere, vt ducant ad iudicem:ſed Laicis non licet hoc. Sed poteſt intelligi illud dictum,quando non timetur de fu-
xij. ga.Vnde ipſe idem Inno.in c.ſi verò.alleg.dicit quod ſi Clericus ab iniuria etiam tertij non poteſt aliter compeſci, poteſt capi & ligari ſine metu excommunicationis,& etiam ſine peccato: immotalis meretur.ar.23.qu.3.c.fortitudo. & idem pro defenſione rerum, vel recuperatione illico facienda.ar.optimo.de reſti.ſpo.c.olim.1.alleg.Nam ille Epiſcopus non fuit ſolus, cùm acceſſit ad recuperandum poſſeſſionem, & manus iniecit cum alijs in illos hoſpitariolos,nec notantur excommunicatione, niſi modum exceſſerint.quod eſt no.dictam opi.Inno. notant Florianus in l.4.ff.ad le.aquil.Bar.in l.ſi quis in ſeruitutem.ff.de fur.Not.non tãtùm licitum eſſe Officiali capere Clericũ delinquentem,immò etiam Laico priuatæ perſonæ,vt ad ſuum iudicẽ ducat.fa.l.1.C.de rap.vir. Et hoc etiam voluit Bal.in l.ſi qua per calum.C.de Epiſ.& Cler.

68. Item quod licitum eſt cuilibet capere Clericum malefactorem,quando aufugeret.ar.in dicto §. ſi debitorem. Et ſi ex forma ſtatuti eſſet caſus, in quo eſſet licitum ipſum reum offendere:ergo fortius capi poterit, & etiam omni caſu per quemcunque, quando repertus eſt in flagran-

flagranti crimine, tunc quilibet habet mandatum à lege, de capiendo quemlibet malefactorem. vt in l. raptores. C. de Epi. & Cle. & dictam l. capite quinto, ita dicere videtur Bal. in l. fi. C. de requiren. reis.

Aduertendum tamen eſt, quod ſicut præmittitur, captum non poterit quis retinere, niſi per viginti horas, & vt ad iudicem ducatur. vt not. glo. in præalle. c. cum non ab homine. & alle. l. capite quinto. & ibi. Bart. tamen durante dicto tempore non poterit torqueri. neq; iuſticiari per taliter capientes, tenet Bald. in l. 1. C. de prę ua. car. Super quo vide Ang. & Imol. in l. in ſuis in prin. ff. de libe. & poſth.

Plus dicit Bald. in dicta l. fi. quod ſi ſequen- 64.
tes fugientem cauſa eum capiendi reum, quia xiij.
reſiſtebat vulnerauerint, non debebunt ex hoc puniri. per l. ſi ſeruus. C. de his qui ad Eccl. confugi. Et idem voluit Bald. in repe. l. 1. C. vnde 6. quod tamen intellige ſecundum Imol. in l. cum conſenſu. §. fin. circa penul. col. ff. de appel. ſi factum hoc fuerit cum moderamine inculpatæ tutelæ. Bald. etiam in c. 1. de pace. iura. fir. dicit quod Clerici poſſunt capi, vt Epiſcopo præſententur, vt voluit Io. An. in dict. c. vt famæ. Sed ex interuallo non poteſt quis Clericum capere. De quo per Dominicum poſt Archi. in cap. de his Clericis. 2. l. diſt. & in ca. ante omnia. 35. di. idem videtur tenere Lucas de penna. in l. generali. C. de decum. libr. 10. & bene facit, quod ibi notatur per Bartolum & Alexandrum de Imol.

Dicit plus idem Baldus in alle. cap. cum non
ab xiv.

ab homine: quod ſi Clericus fugiat cum pecunia mea poſſum illum capere cum pecunia, & detinere, non tamen vltra viginti horas. Sed debeo iudici præſentare ſi poſſum, vt in alle. §. ſi debitorem. & hoc ideo, quia periculum eſt in mora, vt not. ff. quid me. cau. l. fin. & quod non poſſit vltra viginti horas detineri. etiam tradit Salice. in præalle. l. ſi. C. de requiren. re. & hoc eſt licitum propter proprium intereſſe.

xv. Et ideo ſi mihi reſtituit pecuniam, non poſſum eum ad iudicem ducere, quia ſtatim ipſo facto eſſem excommunicatus. ar. ff. de fur. l. qui vas. in prin. Iſtud in effectu voluit Bald. in præalle. c. cum non ab homine.

Petrus de Ancha. in repet. c. eam, quæ de reg. iur. li. 6. tenet idem cum Inno. alle. ſimile in defenſore ciuitatis. in auth. de defenſo. ciui. §. nos igitur. & §. interim. col. 3. & in auth. vt iudices, ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem. col. 2. Nam c. ſi quis ſuadente, loquitur de doloſa vel temeraria manuum iniectione, dum dicit ſuadente diabolo: hoc autem non contingit in hoc caſu, in quo ne propter fugam delictum remaneat impunitum, capitur à iudice vel eius familia.

xvj. Et in hoc traditur doctrina generalis, quod in omnibus caſibus, in quibus Clericus impunè poteſt offendi, de quibus in allegat. c. 3. de ſent. excom. in his poterit impune capi. fa. quod no. in præalle. c. cum non ab homine, per Ioan. An. in nouella. & prædictam opi. refert idem Pet. Bart. ſequi in dicta l. ſi quis in ſeruitute. & in præalle. l. ſi qua per calumniã, ad quod fa. quod dicit Cy. in l. 1. C. de priua. carce. relatus à Bar-

tolo

tolo in tractatu de carceribus.3.col.per ver.reſtat. vbi dicit, quod ſi pater filium incarceret cauſa correctionis,non dicitur committere priuatum carcerem,immò plus dicit ipſe Bar.ibidē,quod etſi ipſe filius eſſet Clericus poteſt,& non incidet in c.ſi quis ſuadente.all.Raymund. iſtud tenuiſſe in ti.de ſenten.excom.§.ſequitur verſic.circa.Franc.in præſenti cle.refert Bertr. contra Hoſti.tenuiſſe ex eo, quia excommunicatio non fertur,niſi pro mortali.11.q.3. ca. nemo.ſed nō peccat,qui iuris auctoritate aliquid facit.23.quæſt.4. ca. qui peccat.l.Gracchus.C. ad l.Iuliam de adult.l.iuſtè.ff.de acquir.poſ.alias daretur materia auferendi iura aliena, & violentiam inferendi contra mentem huius Clementinæ. 70. 71.

A d d i.

Quod pater filium etiam cleric. verberans non incidat in cap. ſi quis ſuadente, & quod ipſum in carceres ſine crimine priuati carceris inijciens excuſetur,ob id quod correctionis ergo feciſſe præſumatur, latè deducit Menoch præſumpt.14. libr.5. Aſcan.de patria poteſt.cap. 6.effectu 1. Mattheus Boyſſ D.

Ad contrarium reſpondet,quod hoc ſatis eſt expreſſum ex mente iurium,pro hoc cap.ſi clericos.de ſenten.excom.li.6.& quod not. de ſenten.excom.c.nuper.Petit tamen ipſe Bertrand. ſuper hoc declarationem per Pontificem fieri, & idem Franc.in præſenti Clem.inhæret opin. glo.& Inno.& idem Ioan.de Imo.referens hoc tenere Petrum, & Bald. hoc idem dixiſſe in

auth ſtatuimus.C.de Epi. & cle. ſed ibi non inueni,ideo credo,quod hic fuerit error ſcribentium,vel ipſe putabat allegare dictam l.ſi quis in ſeruitute.

Et idem tenere videtur Ioan.de Imol.in iſta Cle.dicens hoc æquius eſſe ſaltem poſt factum Sicul.autem in præalle.c.cum non ab homine. dicit quod licet illa media via Ioa.de Ligna.& ſequacium ſit æqua, tamen in veritate dicit ſe putare, quod licita ſit captura, & meritoria;ſi timetur veriſimiliter de fuga, vel aliter ab iniuria compeſci non poteſt, niſi capiatur, ſiue hoc fiat pro publico intereſſe,ſiue pro priuatò. Nam conſiderat & facit argumentum ex cap. ſi quis ſuadente.vbi patet euidenter, quod ad incurrendum hanc excommunicationem requiritur dolus ſiue temeritas, vt patet dum dicit: ſi quis ſuadente diabolo manus iniecerit violentas. Si enim capio, vt ducatur ad Iudicem, & puniatur, quo de fuga timetur, vel aliter compeſci non poteſt, in quo notari non poteſt diabolica ſuaſio, immò diuina fortitudo, vt delicta non remaneant impunita,in quo verſatur vtilitas publica, & etiam includitur priuata,vt in c.vt fame.de ſenten. excom. vnde canō dicit.

xviij. Rex debet furta cohibere,adulteros punire, ipſos de terra perdere.23.q.5.c.Rex debet & ca. præter.

72. Et omnes iuuare debent legem pro publica

xix. vtilitate conſcriptam. art. 23. qu.3. cap. non inferenda, & maximè cùm lex hoc permittat, & canon non contradicat. l. ſi quis in ſeruitutem, alleg.

alleg. & quod notat Bartolus in præallegat. authent. de requirend. reis. & gloſſ. in leg. nullus. C. de Iudæ. quæ eſt no. & maximè, quando vult defendere ſocium ab iniuria inferenda, ad quod fac. allegat. cap. fortitudo, cum tribus cap. ſequen. cap. dilecto. de ſenten. excommun. lib. 6.

Non enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare, vt in præallegat. cap. dilecto. & cap. qui poteſt 23. quæſtion. 3. nec canon aliquo modo reſiſtit, nec quo ad verba, nec quo ad mentem, cum canon intendat ſolum illaqueare iniuriam inferentem Clerico diabolica per ſuaſione, vt ſupra dixi, maximè cum ius ciuile ſit in hoc fundatum in optima ratione & naturali, & vtilitate publica in tali captura, & ſic ceſſet omnis dolus, & per conſequens ceſſat omnis diſpoſitio. cp. ſi quis ſuadente.

Et hac ratione dicit idem Sicul. ſe putare, 73.
quod familia poteſtatis poteſt impunè capere Clericum de nocte illicitè incedentem, & præſentare ſuo prælato, quia hoc faciunt ad impedienda delicta, quæ fortè per eum committi poſſent, quia qui malè agit, odit lucem. cap. conſuluit. de offic. dele. quod etiam tenet Baldus in præalleg. l. ſi qua per calumniam. de preſbytero inuento in rixa, vt capi poſſit, & duci ad Epiſcopum.

A d d e.

De armis Clericorum, & quibus caſibus ijs vti poßint, eleganter Viuius in deciſ. 26. vbi etiam hunc locum citat. Mattheus Boyß D.

ſunt diuinæ tanquam dependentes à nouo & veteri teſtamento de iureiur.cap.nimis. de ac cuſa.cap.qualiter & quando.2. in prin. ſecundum Fran.in loco prælle.ex quibus talem infero concluſionem iudicio meo ſatis probabilem.

TERTIA CONCLVSIO.

Licet priuilegiũ immunitatis perſonæ Clericorum ſit de iure Poſitiuo,fori tamen priuilegium à iure deſcendit diuino,

ADDE

Clericorum exemptio à quo Inſtituta, an ſit à Iure diuino an humano, latè diſputat Caunarunias cap.31.practicarum quæſtionum. Vbi an Pontifex hoc priuilegium exemptionis tollere vel reſtringere poßit. Mattheus Boyß Doct.

SECVNDA QVAESTIO.

Secũdo principaliter queritur, An abſq; metu excommunicationis licitum ſit, Clericum in Crimine repertum capere.

ET verſ.primo quod nõ.regula eſt enim generalis,quod inijciens manus violentas in Cleric. ipſo facto eſt excomunicatus,vt in illo vulgariſſimo.c.ſi quis ſuadente,cui.c.ſtandum videtur, niſi per aliũ canonem ſimilis auctoritatis ſit reuocatus ar.18.diſtinct.§.1. ad quod fa.illud,nolite tangere Chriſtos meos. 1. paralipo.17.c.& pſalm.104.& in authen.de nõ alie.

alie.§.1.co.2.Et hinc partem tenēt hic expreſſe Guilher.& Zenz.quos ſe qui videntur Bonifacius.& de Roſegio.Idem videtur dicere Hoſti.in ſumma.in.ti.de ſen.& re iud. §. quis debet.ver.fallit.vbi dicit ſequentia.fallit illud ꝙ quis in cauſa ſua ius non ſibi dicat vbi quis nō habet copiam magiſtratus.C.de iude.l.nullus ar.ff.de origi.iur.l.2.§.poſt originem,quod intelligas quo ad hoc:vt ſi forte aduerſarius meus fugiat,licet ipſum mihi detinere, & etiam manus inijcere.ad hoc vt ipſum ducam coram iudice compe.ff.quæ in Fran.cre.l.ait prætor.§ ſi debitorem.C.de decu.l.generali.10.

Et eſt argumentū quod ſi clericus delinquat &|fugiat,poſſit ſine metu canonis coram Epiſ. duci & quouſque ſibi redditus fuerit,detineri ſicut & vtitur Eccleſia Gallicana, non tamen diffinio vtrum excomunicatio euitetur, quia non inuenio hoc expreſſum in iure canonico niſi in caſibus de ſen.excom.c.3 §.nec ille &.c. perpendimus. ij.

Et ſemper qualitercunque delinquat quouſq; ſit incorrigibilis,priuilegium retinet.inf. de ſen.excom.§.quis poſſit ſub.§.ſuper illo autem.& iſta dicta Hoſti.ſimpliciter recitat Archi.in.cap.Presbyter.81.di.vnde videtur idem ſentire quod Hoſti. dicit inſuper idem Hoſti. in.c.nuper.de ſen.excom. Se non fateri, quod vbi leges capturam permittunt, poſſit illo caſu Clericus capi, niſi detur ius canonicum expreſſum. Idem de Roſegio.ſubiungens non obſtare cōtrarias opiniones,quæ ideò ſunt reprobandæ, quia in legibus ciuilibus ſunt fundatæ iij iiij

contra

cōtra Priuilegium Clericale nihil poſſunt vel debent operari.

V Solus enim Papa generalia Cleri & clericorum priuilegia poteſt interpretari, ampliare,
64. vel declarare, & ex cauſa reſtringere, vt patet
64. in c.altercationis de biga.lib.6. Ad quod facit dictum Guilher, in præcedenti quæſtione poſitum videlicet, quod in priuilegio Clericali ſecundum canones eſt iudicandum, & quod non ſit ſtandum ſuper his legibus ſtatutis vel conſuetudinibus laicorum, bene fa.ca.Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſti, & cap.quod Clericis de foro compe.cum ſuis concor. & vtrobique notatis eleganter per Ab, Sicul.hāc etiam opi.Hoſti.& Guilher,tenet Collect,in.cap. vt fame.de ſen.excom. & etiam in. cap. cum non ab homine.de iudi.vbi pluribus recitatis opinionibus concludit, tutius eſſe dicendum tales eſſe excommunicatos, ſubiungit tamen.

vj Niſi taliter capientes ſtatuto vel conſuetudine excuſentur. dicit tamen ſe ſcire quod in prouincia Officiales ſæculares Prouinciæ ſuper præmiſſis excuſantur.

Bertrandus de cluſello Doctor etiam Tholoſanus, qui fuit collegiatus venerabilis collegij Petragoricen, & demum canonicus ſancti Stephani, idem videtur tenere quod Hoſti.in ca.primo de conſuet.dicens, conſuetudinem in contrarium non valere per illum tex.quia conſuetudo eſt oneroſa in rebus,multo fortius in perſonis: in cap. præcipimus, 12. quæſtion. 9. ad hoc allegat. ſæpius alle. cap. cum ad verum.& 11.quæſtion. 1. cap. ſacerdotibus.

tibus.c.ac ſi Clerici.de iudi.dictum.c.vt famę. & alie.c.Eccleſia ſanctæ Mariæ.c.fi.de re. Eccl. non alie.c.cauſam quæ de præſcrip: talia namque ſecundũ eum non poteſt Laicus poſſidere, vt ibi.ſed nec præſcribere.vt in re.iur.ſine poſſeſſione:& hoc ſatis videtur verum ſecundum eum. Idem tenere videtur Galuanus de Bononia in præalle.c.vt fame.dum ibi dicit,quod licet Innoc. & Abb. dicat, quod Iudex minor & Laicus ſocius vel vicinus poſſunt capere Clericum fugientem:tamen ſecundum Hoſti. qui dicit ſibi licere,oſtendat ius:alias ei non creditur de tranſl.c.2.verſ,ſed neque, & talia per Canones & non per leges ſunt diſcenda, per not. de ſolu.c.fi.

Vnde illi ſoli prælati capi facere poſſunt,qui poſſunt abſoluere ab illo.c,ſi quis ſuadente. vt Epiſcopi vel alij qui habẽt ordinariam,& poſſunt corrigere de iure, priuilegio vel conſuetudine ſecundum Inno.Hoſti.& Io.An.in c.ſi Clericus.de ſen. excom. li.6. Idem & tenere videtur Anto.in præalleg.cap cum non ab homine, dum dicit,quod ſi vis eſſe cautus, & abſq; ſcrupulo facere tales capturas,facias quod Officiales Laici in hoc deputentur captores & executores à Prælatis ſuis:& ita refert ſe conſuluiſſe Epiſcopo Caſtellano. Idem etiam quod Hoſti. tenet Henri.in c.ac ſi Clerici.de iudi.Et per cõſequens omnium prædictorum doctorum iudicio, videtur quod non poſſit Clericus ſine metu excommunicationis capi,etiã in crimine repertus.

ADDE.

Dictum eſt notabile Andreæ Barbatiæ, relatum in additionibus Panor. in ca. Cum non ab homine de Iudicijs. Quod Clericus indiſtinctè capi poſſit per Laicum, quando agitur de delicto per eum commit tendo vel commiſſo, ſi ſit in fuga, vel fugam adornet, vel alias ab iniuria compeſci non poteſt, niſi capiatur. Vnde Abbas ibidem dicit, quod licita & meritoria ſit captura Clerici in tali caſu. Quamuis autem prohibeat, Canon, manus in Clericum inijci ſub pœna excommunicationis, id tamen ceſſat, ſi capiatur, vt ad iudicem pro punitione ducatur, quia hoc non fit ex Diabolica perſuaſione, quam ca non requirit in cap. Si quis ſuadente 17. quæſt. 4. Sed magis ex diuina fortitudine & iuſtitia, vt delicta non maneant impunita, in quo verſatur publica vtilitas, & includitur etiam priuata cap. vt fame de ſententia excommunicat: Vbi Panor. & in c. 3. eod. tit. Adde Clarum in criminalis. qu. 77. Mattheus Boyſſ D.

vij. In contrariam ſententiam adducitur, primò vulgata illa gloſa, ordinaria in prælle. c. cum non ab homine, qui dicit quod per viginti horas poteſt Clericus inuentus in facinore detineri ad conueniendum teſtes, ne ſit locus inficiationi. per. l. capite quinto. ff. ad l. Iul. de adult. de cuius gloſæ ſententia in iudicando, quis ſecurè non recedit, vt teſtatur Angel. conſilio ſuo. 173. in fi. i. co. & in conſil. 297 in fi. fa. in aut. vt liceat ma. & auiæ. §. his quoque coll. 8. bene facit etiam. no. vulgari. Inno in præalleg. ca. vt fame.

me.vbi tenet,quod Creditor poteſt capere Clericum, de cuius fuga timetur abſque metu excommunicationis.per hoc.ff.quæ in frau.cre.l. ait prætor.§.ſi debitorem alle.fa.etiam no. per eundem Inno.in ca.verum. de foro compe. vbi dicit domini feudi Laicũ poſſe Clericum propter crimen expellere de feudo ſecundũ Guil. Verba tamen Inno.iſta mihi videntur in.d.c.verũ fuiſſe,quod ſi vilis Ruſticus habet per l. Frederici iuriſdictionem ordinariam ſuper rebus feudalibus.vt in c.cæterum. de iudi.& in ca.ex tranſmiſſa. de foro compe. & condemnauerit Clericum ſuum feudatarium in commiſſione feudi,poterit ipſum,ſi rebellis fuerit,in exeundo expellere ſine pęna excommunicationis.ar. c.olim.Io.1.de reſti.ſpoli. 66. viij.

Abbas antiquus in c.pręalle.cum non ab homine diſtinguit, quod aut Clericus de fuga ſuſpectus eſt,& capi poterit, per dictum §.ſi debitorem,vbi dicitur,quod ſi quis inueniat proprium debitorem fugientem poteſt capere: ſic & Clericum talem ſine poena. Aut eſt talis,de cuius fuga non timetur, & tunc capi vel detineri non poteſt ſine pęna excommunicationis: quæ diſtinctio ſecundũ eum videtur probabilis:ſibi tamẽ videtur,quod prodeſſe non poſſit: quia licet Clericus non fugiat, poterit tamen crimen ſuper quo impetitur,negare commiſiſſe: & ſic non eſt prouiſũ propter defectũ probationis circa hoc illi qui in crimine deprehẽdit. ix.

Vnde quidam tenent primum dictum illius gloſæ c. cum non ab homine, quod Clericus in adulterio deprahenſus detineri poſſit per viginti horas, vt ſic notorium fiat crimen eius per dictam

67. dictam.l.capite quinto.vbi dicitur,quod maritus poteſt per illud ſpacium adulterum cum vxore inuentum retinere,vt fiat notorium crimen :& hoc intelligit in marito, fratre, filio & patre,vt adulterū repertum cum vxore,matre, ſorore & filia valeant retinere, vt dictum eſt, cum illæ perſonæ percutere valeant ſine pœna de ſent.ca.ſi verò.i.Idem videlicet,quod Clericus in ipſo facinore deprehenſus per Laicum capi poſſit & detineri,vt eius crimen notum fiat:tenent etiā Vincen.& Lauren.vt refert Collec·in præalle.c.cum non ab homine. Idem Inno.Ab.in præalle,c.vt fame.

A D D E.

Clericus in flagranti crimine capi, immò occidi poteſt abſq; excommunicationis incurſione, ſi cum filia vel vxore depræhenſus fuerit. Vide plura iura allegata per Neuſa.num.& ſylua nupt.lib.1.num. 100. Adde Paridem de puteo de Sindicatu. in verbo Clericus,cap.1.& 2.Item verbo captura, cap.1. & 8.Mattheus Boyſſ D.

Galua.de bon.irī ſępius alleg.ca.cum non ab homine.refert Guilher.naſo.tenuiſſe, quod vbicunque licitum eſt alicui Clericum percutere,licitum eſt capere.ſine ſuperioris auctoritate. & idem ſi Clericus de fuga ſuſpectus ſit.Idē tenet ibidem Io.An.ad cuius opinionis confirmationem inducit Sicul. bonum tex. nec in ea. ff. ad l.Iuliam. de adulte.vbi dicitur, quod poteſt occidere adulterum ; multo magis poteſt cum contumelijs afficere,&c.

Immò plus dicit Ioa.An.quod ſi Pręlati licentia non poteſt haberi:quia Clericus eſt in fuga

poteſt,

poteſt eo caſu ſine metu excõmunicationis licitè detineri, & ſic intelligitur decretalis, vt famæ & dictus.§.ſi debitorem. haberi tamen debet diſcretio, vt curialius detineatur, quam laicus ar. in dicto c. vt fame. Et omnes dicti doct. in hoc videntur conuenire, dictam l. allegando in dicto §.ſi debitorem. Quod etiam Clericum fugientem debitorem liceat capere etiam laico, vt not. etiam per Bart. in dicto §. ſi debitorẽ ad quod fa. glo. inſti. de actio. in prin. & ibi Angel. de Are. l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis in auth. de man. princ. §. neceſſitatis col. 3. & in ti. de pace. iur. fir. & in §. ſi verò quis. & ibi Bal. & Angel. conſi. ſuo. 122.

Abbas, Sicul. vltra omnes alios in præalle. c. cum non ab homine, copioſius proſequitur huiuſmodi materiam inter alia opin. Anton. de qua ſupra reprehendens in hæc verba, Quid enim Officiales habentes licentiam Clericos capiendi, non ſunt præſentes in iniuria acerrima, quæ mihi vel filio meo illata eſt per Clericum quem ſi demiſero fugam arripiet, antequam exponam Prælato quærelam? xj.

Item, quid ſi fugit cum re mea, vel eſt debitor meus in magna ſumma, vel exire non vult de feudo, quod apertum eſt domino? Et ita per ſententiam declaratum, & certè ſic reſtringere iſtam materiam eſſet generare ſcandalum, in mentibus Laicorum: & quædam potius Tyranniæ quam Iuſtitiæ executio. vnde Io. de lign. collec. & Fran. in dicto ca. cum non ab homine, tenent huiuſmodi capturam fieri non poſſe: niſi capiẽtis interſit ratione priuati intereſſe. Bernardus tamen ibidem ſentit, quod poſſit capi

etiam ſi capientis ſpecialiter non interſit. ad hoc dictum.c.ſi verò.1.de ſenten.excom.

Inno.vt dictum eſt in præalle.c.vt fame.Primo videtur velle,quod Iudices Eccleſiæ,etiam non habentes iuriſdictionem in Clericos,& etiam ſocij Clerici poſſunt capere, vt ducant ad iudicem:ſed Laicis non licet hoc. Sed poteſt intelligi illud dictum,quando non timetur de fu
xij. ga.Vnde ipſe idem Inno.in c.ſi verò.alleg. dicit quod ſi Clericus ab iniuria etiam tertij non poteſt aliter compeſci, poteſt capi & ligari ſine metu excommunicationis,& etiam ſine peccato: immotalis meretur.ar.23.qu.3.c.fortitudo. & idem pro defenſione rerum, vel recuperatione illico facienda.ar.optimo.de reſti.ſpo. c.olim.1.alleg.Nam ille Epiſcopus non fuit ſolus, cùm acceſſit ad recuperandum poſſeſſionem, & manus iniecit cum alijs in illos hoſpitariolos,nec notantur excommunicatione, niſi modum exceſſerint.quod eſt no.dictam opi.Inno. notant Florianus in l.4.ff.ad le.aquil.Bar.in l.ſi quis in ſeruitutem.ff.de fur.Not.non tãtùm licitum eſſe Officiali capere Clericũ delinquentem,immò etiam Laico priuatæ perſonæ,vt ad ſuum iudicẽ ducat.fa.l.1.C.de rap.vir. Et hoc etiam voluit Bal.in l.ſi qua per calum. C.de Epiſ.& Cler.

68. Item quod licitum eſt cuilibet capere Clericum malefactorem,quando aufugeret.ar.in dicto §. ſi debitorem. Et ſi ex forma ſtatuti eſſet caſus, in quo eſſet licitum ipſum reum offendere:ergo fortius capi poterit, & etiam omni caſu per quemcunque, quando repertus eſt in flagran-

flagranti crimine, tunc quilibet habet mandatum à lege, de capiendo quemlibet malefactorem. vt in l. raptores. C. de Epi. & Cle. & dictam l. capite quinto, ita dicere videtur Bal. in l. fi. C. de requiren. reis.

Aduertendum tamen eſt, quod ſicut præmittitur, captum non poterit quis retinere, niſi per viginti horas, & vt ad iudicem ducatur. vt not. glo. in præalle. c. cum non ab homine. & alle. l. capite quinto. & ibi. Bart. tamen durante dicto tempore non poterit torqueri, neq; iuſticiari per taliter capientes, tenet Bald. in l. 1. C. de prę ua. car. Super quo vide Ang. & Imol. in l. in ſuis in prin. ff. de libe. & poſth.

Plus dicit Bald. in dicta l. fi. quod ſi ſequentes fugientem cauſa eum capiendi reum, quia reſiſtebat vulnerauerint, non debebunt ex hoc puniri. per l. ſi ſeruus. C. de his qui ad Eccl. confugi. Et idem voluit Bald. in repe. l. 1. C. vnde 6. quod tamen intellige ſecundum Imol. in l. cum conſenſu. §. fin. circa penul. col. ff. de appel. ſi factum hoc fuerit cum moderamine inculpatæ tutelæ. Bald. etiam in c. 1. de pace. iura. fir. dicit quod Clerici poſſunt capi, vt Epiſcopo præſententur, vt voluit Io. An. in dict. c. vt famæ. Sed ex interuallo non poteſt quis Clericum capere. De quo per Dominicum poſt Archi. in cap. de his Clericis. 2. l. diſt. & in ca. ante omnia. 35. di. idem videtur tenere Lucas de penna. in l. generali. C. de decum. libr. 10. & bene facit, quod ibi notatur per Bartolum & Alexandrum de Imol. 64. xiij.

Dicit plus idem Baldus in alle. cap. cum non ab xiv.

ab homine: quod ſi Clericus fugiat cum pecunia mea poſſum illum capere cum pecunia, & detinere, non tamen vltra viginti horas. Sed debeo iudici præſentare ſi poſſum, vt in alle. §. ſi debitorem. & hoc ideo, quia periculum eſt in mora, vt not. ff. quid me. cau. l. fin. & quod non poſſit vltra viginti horas detineri, etiam tradit Salice. in præalle. l. fi. C. de requiren. re. & hoc eſt licitum propter proprium intereſſe.

xv. Et ideo ſi mihi reſtituit pecuniam, non poſſum eum ad iudicem ducere, quia ſtatim ipſo facto eſſem excommunicatus. ar. ff. de fur. l. qui vas. in prin. Iſtud in effectu voluit Bald. in præalle. c. cum non ab homine.

Petrus de Ancha. in repet. c. eam, quæ de reg. iur. li. 6. tenet idem cum Inno. alle. ſimile in defenſore ciuitatis. in auth. de defenſo. ciui. §. nos igitur. & §. interim. col. 3. & in auth. vt iudices, ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem. col. 2. Nam c. ſi quis ſuadente, loquitur de doloſa vel temeraria manuum iniectione, dum dicit ſuadente diabolo: hoc autem non contingit in hoc caſu, in quo ne propter fugam delictum remaneat impunitum, capitur à iudice vel eius familia.

xvj. Et in hoc traditur doctrina generalis, quod in omnibus caſibus, in quibus Clericus impunè poteſt offendi, de quibus in allegat. c. 3. de ſent. excom. in his poterit impune capi. fa. quod no. in præalle. c. cum non ab homine, per Ioan. An. in nouella. & prædictam opi. refert idem Pet. Bart. ſequi in dicta l. ſi quis in ſeruitute. & in præalle. l. ſi qua per calumniã, ad quod fa. quod dicit Cy. in l. 1. C. de priua. carce. relatus à Bar-

tolo in tractatu de carceribus.3.col.per ver.reſtat. vbi dicit, quod ſi pater filium incarceret cauſa correctionis,non dicitur committere priuatum carcerem,immò plus dicit ipſe Bar.ibidē,quod etſi ipſe filius eſſet Clericus poteſt,& non incidet in c.ſi quis ſuadente.all.Raymund. iſtud tenuiſſe in ti.de ſenten.excom.§.ſequitur verſic.circa.Franc.in præſenti cle.refert Bertr. contra Hoſti.tenuiſſe ex eo, quia excommunicatio non fertur,niſi pro mortali.11.q.3.ca. nemo.ſed nō peccat,qui iuris auctoritate aliquid facit.23.quæſt.4. ca. qui peccat.l.Gracchus.C. ad l.Iuliam de adult.l.iuſtè.ff.de acquir.poſ.alias daretur materia auferendi iura aliena, & violentiam inferendi contra mentem huius Clementinę. 70. 71.

A D D E.

Quod pater filium etiam cleric. verberans non incidat in cap. ſi quis ſuadente, & quod ipſum in carceres ſine crimine priuati carceris inijciens excuſetur,ob id quod correctionis ergo feciſſe præſumatur, latè deducit Menoch præſumpt.14. libr.5. Aſcan.de patria poteſt.cap. 6.effectu 1. Mattheus Boyſſ D.

Ad contrarium reſpondet,quod hoc ſatis eſt expreſſum ex mente iurium,pro hoc cap.ſi clericos.de ſenten.excom.li.6.& quod not. de ſenten.excom.c.nuper.Petit tamen ipſe Bertrand. ſuper hoc declarationem per Pontificem fieri, & idem Franc.in præſenti Clem.inhæret opin. glo.& Inno.& idem Ioan.de Imo.referens hoc tenere Petrum, & Bald. hoc idem dixiſſe in

auth ſtatuimus.C.de Epi. & cle. ſed ibi non inueni,ideo credo,quod hic fuerit error ſcribentium,vel ipſe putabat allegare dictam l.ſi quis in ſeruitute.

Et idem tenere videtur Ioan.de Imol.in iſta Cle.dicens hoc æquius eſſe ſaltem poſt factum Sicul.autem in præalle.c.cum non ab homine. dicit quod licet illa media via Ioa.de Ligna.& ſequacium ſit æqua, tamen in veritate dicit ſe putare, quod licita ſit captura, & meritoria;ſi timetur veriſimiliter de fuga, vel aliter ab iniuria compeſci non poteſt, niſi capiatur, ſiue hoc fiat pro publico intereſſe,ſiue pro priuatò. Nam conſiderat & facit argumentum ex cap. ſi quis ſuadente.vbi patet euidenter, quod ad incurrendum hanc excommunicationem requiritur dolus ſiue temeritas, vt patet dum dicit: ſi quis ſuadente diabolo manus iniecerit violentas. Si enim capio, vt ducatur ad Iudicem, & puniatur, quo de fuga timetur, vel aliter compeſci non poteſt, in quo notari non poteſt diabolica ſuaſio, immò diuina fortitudo, vt delicta non remaneant impunita,in quo verſatur vtilitas publica, & etiam includitur priuata,vt in c.vt fame.de ſenten. excom. vnde canõ dicit.

xviij. Rex debet furta cohibere,adulteros punire, ipſos de terra perdere.23.q.5.c.Rex debet & ca. præter.

72. xix. Et omnes iuuare debent legem pro publica vtilitate conſcriptam. art. 23. qu.3. cap. non inferenda, & maximè cùm lex hoc permittat, & canon non contradicat. l. ſi quis in ſeruitutem, alleg.

alleg. & quod notat Bartolus in præallegat. authent. de requirend. reis. & gloſſ. in leg. nullus. C. de Iudæ. quæ eſt no. & maximè, quando vult defendere ſocium ab iniuria inferenda. ad quod fac. allegat. cap. fortitudo, cum tribus cap. ſequen. cap. dilecto. de ſenten. excommun. lib. 6.

Non enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare, vt in præallegat. cap. dilecto. & cap. qui poteſt 23. quæſtion. 3. nec canon aliquo modo reſiſtit, nec quo ad verba, nec quo ad mentem, cum canon intendat ſolum illaqueare iniuriam inferentem Clerico diabolica per ſuaſione, vt ſupra dixi, maximè cum ius ciuile ſit in hoc fundatum in optima ratione & naturali, & vtilitate publica in tali captura, & ſic ceſſet omnis dolus, & per conſequens ceſſat omnis diſpoſitio. cp. ſi quis ſuadente.

Et hac ratione dicit idem Sicul. ſe putare, 73. quod familia poteſtatis poteſt impunè capere Clericum de nocte illicitè incedentem, & præſentare ſuo prælato, quia hoc faciunt ad impedienda delicta, quæ fortè per eum committi poſſent, quia qui malè agit, odit lucem. cap. conſuluit. de offic. dele. quod etiam tenet Baldus in præalleg. l. ſi qua per calumniam. de presbytero inuento in rixa, vt capi poſſit, & duci ad Epiſcopum.

ADDE.

De armis Clericorum, & quibus caſibus ijs vti poſſint, eleganter Viuius in deciſ. 26. vbi etiam hunc locum citat. Matthæus Boyſſ D.

Et plus dicit idem Sicul.in loco prælleg. idem in iudice ſæculari, vt etiam de die poſſit capere clericum,& præſentare ſuo iudici, ſi veriſimiliter timetur de fuga ipſius Clerici, dum adiretur prælatus ſuus.ar.in auth.all.de defen. ciui. vbi iudex capit, qui alias iuriſdictionem non habet in capientem. in l. deſertorem. ff. de re mili.ſecus ſi non timetur de fuga,& ſic intelligit Inno.in prælleg. ca. vt famę.ad prædicta bona fa.ſæpius alle.c.olim.1.de reſti.ſpoli.ſi enim inijcere poſſum manus, vt ſocius recuperet rem ſuam incontinenti,fortius pro vtilitate publica, vt ipſe efficiatur timidior ad iniuriam committendum,& cæteri metum habeãt. idem ſentit ipſe Sicul. de creditore, videlicet, quod poſſit capere Clericum in fuga conſtitutum, vel ſi recedat cum re mea,per dictum §.ſi debitorem. quod etiam tenent in præſenti cle. Bertran.& Franc.& idem Sicul.in ca.2. de pigno.Idem Angelus in ſumma.§.excommunicato.5.ver.12.& ver.13.Et ſatis hoc ſentit Inno. in præll.c.ſi verò.& idem Sicul.in alleg.ca.vt famæ.quia hic ceſſat dolus.

Ego aũt Doctor inter huius vniuerſitatis Dd. minimus 28.vix natus annum,quid in hoc dixerim dubio,non abs re mihi timendum eſt, cum tantos patres inuicem aduerſari conſpiciam, inter quos in primis duæ ſtellæ ſunt lucidiſſimæ Innoc.iuris pater, & Hoſtien. iuris lumen, quorũ ſicut perpulchrè refert Specu.in proem. verſ.nouiſſimè memoria veneranda fulget, vt ſplendor firmamenti, perpetuo velut ſtella in æternitates perpetuas permanſura. Daniel. 12. c.& cap.ſuper Specula. de magiſtr. quorum etiam

iam dignitate nihil eſt altius.l.1.C. de conſul. lib.12.cum cunctos incomparabiliter tranſcenderunt cuiuſque magnitudinem maiori excellentia obumbrãtes,de pœniten.diſtin.2.c.principium.prope fi.ſicut eorum opera indicant euidenter.ca.quod Dei timore.de ſtatu regular. de regulis iuris.c.eſtote. 86.diſti.c.tanta,quicquid denique alibi circa iuris theoricam quæritur in eorum ſcriptis perfectiſſimè reperitur 37.diſtinc.§.hinc etiam,verſus finem.

ADDE.

Hic notandam & admirandam putaui auctoris noſtri maturam eruditionem et ætatem, qua hæc commentaria tam egregia ſcripſit annos vix 28. natus.

1. Sic Nerua filius Anno *ætatis* 17.*publicè de iure reſpondit.*

2.Bartolus noſter LL. Coriphæus Anno ætatis 13. humanioribus ſtudijs abſolutis, iuri operam nauare capit, Anno 20. Bononiæ de iure diſputauit & reſpondit:deinde Anno 21. doctor promotus eſt, vt de ſe ipſo ſcribit,in l.132. Quidam cum filium.de verb. oblig.nu.8. Ratio tam maturè promouendi ea fuit, quod ad pondus comederet, vt intellectum ſemper æquè diſpoſitũ haberet,vt refert Romanus ſing.712

3. Et Baldus anno ætatis 15.repetitionem fecit ad l.Centum Capuæ,de eo quod certo loco.

4.Papinianus eminentiſſimus Iuriſconſultus mortuus eſt Anno ætatis 36. Et ante eam ætatem ſcripſit libros 37.queſtionum, decem & nouem libros reſponſionum,duos definitionum,vnum de adulterijs.

Vnde matura eius ætas, ingenium & promotio in iure cognoſcitur.

5. Angelus 20. annorum cœpit aduocare, & Anno 24. ætatis Doctor promotus eſt.

6. Fulgoſius fecit repetitionem in l. Manifeſtè de Iureiurando anno 15. deinde anno 23. doctor factus.

7. Speculator Anno ætatis ſuæ 34. compoſuit opus ſuum excellentiſſimum, vnde colligitur etiam eum maturè doctoratus lauream accepiſſe.

8. Decius anno 4. ſui ſtudij doctor promotus eſt, vt de ipſo teſtatur Franciſcus Beza in eius vita.

9. Accurſius noſter tardius quidem puta quadragenarius ad iuris ſtudium venit, ſed in eo tantum profecit, quod tandem vberrimus fons iuris appellari meruit, & contra Iuſtiniani edictum pandectas & conſtitutiones Imperatorum interpretari veritus non eſt. Hæc partim Cotta in memorabilibus, partim Fuluius Patianus, tractatu, Quis probare debeat.

10 Ioannis Corraſij Tholoſani indolis celeritatem hinc æſtimare licet, quod is decimumtertium vix ingreſſus annum de iure dicere cœpit, & anno 21. ætatis centum Theſes contra communes ſententias publicè propoſuit & defendit. Ita ſcriptis declarauit Antonius Vſillus in illius vita.

His addo ex memorabilibus venerandi Collegij facultatum V I Coloniæ noſtræ Agrippinenſis Nobiles fratres Gropperos, Ioannem, Godefridum, Patroclum, & Caſparum, quorum duorum poſterio-

ſteriorum prior ætatis anno 19. Secundus 20. Sed & primus atque alter in ordine non multo maiore ætate, (vt quia ſenior anno ſalutis humanæ reparatæ 1502. natus) doctoratus inſignia ad lauream in Academia noſtra cum laude conſecuti ſunt, eoq́ merito ſuo euecti, vt primo Cardinalitia dignitas ſcriptis clariſſimo deferretur. Secundo ordinaria profeſſio Iuris in eadem Academia, idemq́ & tertius conſilijs dandis à diuerſis maximis principibus poſtulatus. Poſtremus etiā Rotæ Romanæ auditor & Legatus Pontificis ſub Nuncij Apoſtolici titulo factus ſit. Sed horum diues hæc Academia. Matthæus Boyſſ Doctor.

Si igitur tantus pater ſicut Hoſtien. diffinire quæſtionem dubitauerit: nunquid meritò mihi timor adeſt. ſalua tamen tantorum patrum auctoritate crederem opi. Inno. quæ communior eſt, & ſuorum ſequacium magis æquitati conſonam. Ex qua talem infero concluſionem.

QVARTA CONCLVSIO.

Licitum eſt Laico Clericum in crimine flagranti repertum capere, ſi de fuga ſuſpectus ſit, vel aliter ab eius iniuria compeſci non poteſt, & hoc circa pœnam excommunicationis, vt quam citius ſuo iudici remittatur pro iuſtitia miniſtranda.

ADDE.

Clericus in flagranti crimine deprehenſus à pub-

licis apparitoribus, & etiam à priuatis reip. fauore capi poteſt, Iulius Clarus in praxi criminali, quaſt. 77. tum etiam fugitiuus Clericus à creditore impunè capi poteſt. Alciatus in cap. Cum non ab homine, nu. 74. de Iudic. Adde Hardmannum in practi. obſer. in miſcellaniis obſer. 5. egregiè & latè deducit Paris de Puteo, in Syndicatu, verbo Clericus. Et Dias in praxi criminali tit. 123. vbi Ignatius, Lopes in litera D. Franciſ. Viuius in commun opinio. in verbo Iudex Laicus, opinione 162. Mattheus Boyſſ D.

Ex præmiſſis etiam infertur alia concluſio ſub hac verborum ſerie,

Quinta Concluſio.

Licitum eſt Laico Clericum debitorem ſuũ fugientem, aut rem ſuam aſportantem capere. Infertur & alia concluſio generalis in hæc verba,

Sexta Concluſio.

Licitum videtur illis Clericum capere quibus licitum eſt percutere, In quibus caſibus crederem excommunicationis pœnam euitari, & iſtud eſſe tenendum ſaltem poſt factum, vt hic voluit Ioa. de Imol. vnde dicit Sicul. poſt Ioa. Andr. in ſimili ſæpe vnum conſulimus ante factum, cuius contrarium conſulimus poſt factum: in ca. nihil. de elec. 6. colum. ad quod fac. quod no. in ca. verum. de iureiurando, quod dicit idem Sicul. eſſe notandum maximè, quia negari non poteſt, quin iſti caſus reddantur valdè dubitabiles ex tantorum doctorum contra-

rijs opinionibus ar. eorum quæ. no. in. ca. 1. de poſtu. lib. 6. & in. l. regula. ff. de iuris & fact. ignorantia.

Sicque crederem conſuetudinem in præſenti regno excuſare quæ eſt optima legum interpres. cap. cum dilectus de conſue. l. ſi de interpretatione. ff. de legi. & de huiuſmodi conſuetudine loquitur Hoſtien. in ſum. tit. de re iudi. §. quis debet. verſ. fallit. Et cum Papa ſciat huiuſmodi conſuetudinem, & eam toleret, non videtur velle vinculum inijcere. facit gloſſ. in cap. 1. de treu. & pace & quod ibi no. doct. Et per hoc crederem Officiarios Regios capientes Clericos delinquentes de fuga ſuſpectos excuſari, maxime vbi Epiſcopus non habet de facto poteſtatem capiendi. Sicut Archiepiſcopus Tholoſanus qui non habet captionem niſi infra ſepta quædam. Debent tamen ijdem officiarij ſi Clericus captus accuſetur de crimine capitali & petat ſe remitti ad Epiſcopum, eundem Clericum remittere ſub fida cuſtodia ita tenet Bald. poſt Iacob. Bu. in l. eos. §. ſuper his C. de ap.

74 xxj.

xxij.

xxiij.

A d d e

Hunc locū de remiſſione Clerici notat Ignatius Lopes, ad Bernardum Diam. c. 123. in litera E. vbi notatur eſſe remittendum Clericum cum ignominia. citat etiam ibi noſtrum auctorem. Mattheus Boyſſ Doct.

Sed nunquid informationes & acta debet etiam remittere, videtur quod ſic per dictum §. econtra videretur, quia illis ſtari non debet cum non valeant facta à iudice ſæculari. c. at ſi xxiiij.

clerici de iudi. in dicta authen. §. ſuper his loquitur text. de his actis quæ valent. Concludit Baldus. in loco prælle. quod debeant acta remitti & ita ſeruatur, quia licet eis non ſtetur, proderunt tamen ad aliqualem probationem & informationem. ſecundum Iac. But. intellige de actis factis antequam iudex ſæcularis ſciret eum eſſe Clericum. nam poſtea acta eſſent illicita, ex quibus Iudex puniri deberet.

75 xxv Sed cuius expenſis fiet huiuſmodi remiſſio. breuiter crederem dicendum, quod expenſis ipſius Clerici ſe remitti petentis ad iudicem eius, ad quod. l. quoniam liberi. C. de teſti. & l. cum ſæpe. C. de ero. mili. anno. li. 12. vnde dicit Bal. in. l. generaliter. §. his de præſentibus. C. de re. cre. cum quidam ad Regem appellaſſet & petebat ſe remitti ad curiam regis, & oportebat, quod remitteretur cum cuſtodibus, quod ipſe facere debet expenſas cuſtodibus.

ADDE.

Idem tradit Menochius caſu arbitra. 228. num. 8. & 9. Si pauper ſit, remittitur expenſis Epiſcopi. Vide Ignatum Lopes in loco prox. mè dicto. Viuium in communi. opinionibus opini. 162. Iudex Laicus. Matth. Boyſſ Dect.

Sed quid ſi forſan Clericus non habeat vnde. dict. quod remiſſio fiet expenſis Epiſcopi remiſſionem fieri petentis, per iura prædicta, maximè cum ad eum emolumentum iuriſditionis pertineat regula iuris. qui ſentit.

& ita

& ita ſeruatur in præſenti ciuitate. ad hoc bene fa. quod dicit. Bald. in titul. de pace tenen. §. ſi iudex videlicet quod ſi iudex petat remiſſionem ex officio fieri debet expenſis illius terræ ad quam fit remiſſio. ar. l. mulier in opus. ff. de capti. Ioan. Fa. videtur tenere contrarium in. l. 1. C. de officio proconſu.

Sed quid de expenſis victualiū factis in carceribus iudicis ſæcularis? ſimiliter dicerem ipſum Cle. teneri vſque ad tempus requiſitionis, 76
ſeu quo peruenit ad iudicis cognitionem, quod talis eſſet Clericus. Barto. in. l. ſanctum ff. de rerū diuiſi. dicit quod carcerato miniſtrari debent expenſæ per eum qui procurauit captionem, non autem per iudicem. vnde Bart. idem voluit in ſuo tractatu. de carceribus in fine, vbi dicit. quod ſi aliquis debitor fuerit inſtante ſuo creditore captus, & debitor non ſit ſoluendo, ita quod non habeat vnde ſe poſſit ſuſtentate, creditor tenebitur ipſum alere in carcerib. Idem tenet Angelus. inſti. de actio. §. fi. in fine. Ioan. Fa. inſti. de actio. §. ſed & ſi quis, dicit ſi quod ille qui fecit eum capi, nolit victum miniſtrare, ſi captus nō habet vnde ſe alat, bene faciet iudex, ſi permittat ipſum abire, & videtur notari. C. de ero. mili. anno. l. fi. li. 11. & fa. ff. ad exhi. l. ſed ſi hæreditas, niſi poſſet adinueniri de alimonijs. C. Epiſ. audien. l. iudices. tamen crederem quod à tempore morę, Clericus nō teneatur quicquā ſoluere, quia mora debet eſſe nociua detinent ex regula iuris, mora, nec ex culpa vel dolo ſuis quis debet cōmodū reportare. & ita ſeruatur nec ꝓpter dicta ad expē

ſas

ſas detineri deberet, cum videtur eſſe ciuile debitũ pro quo Clericus non eſt detinendus. Io. An. & ibi Dominicus in. c. ſi clericos de ſen. excom. lib. 6. & Antho. in cap. Odoardus. de ſolu. de quo in. cap. 1. de depo. & hoc etiam ſi ſit coniugatus vt tenet Lapus de caſtel. alle. ſua. 118. & Dominicus in. c. vnico de Cler. coniu. li. 6.

TERTIA QVAESTIO.

77 Tertio principaliter quæritur nunquid laico domino Clericũ eius vaſallum à feudo propria auctoritate licitum ſit expellere, cum feudum eſt apertum ipſi domino

I. ET videretur, quod ſic, per dictum Inno. in proxima quæſtione allegatum de quo in. cap. verum de fo. compe. vbi dicit ſecundum Sicu. quod cum dominus feudi habeat iuriſdictionem ordinariam in vaſallos in concernẽtibus ipsũ feudũ qualiſcunq; ſit dominus quantumcunque vilis ſit vel ruſticus per leg. Frederici, qui incipit, Imperialem. de prohi. feu. alie & hoc ſiue principatus ſiue comitatus ſiue caſtellania vel alia huiuſmodi concedantur in feudum & hoc procedit ſiue vaſalli ſiue laici ſiue clerici ſiue Eccleſi. vnde in caſibus in quibus vaſalli laici litigarent coram domino feudi id faciant Clerici vel Eccleſiæ, quia fauore dominorum hæc iuriſdictio eſt eis ſeruata, vnde poſſunt domini huiuſmodi cauſas ad ſe reuocare etiam inuitis litigantibus, vt no. in præalle. c. imperialem. & in c. cæterum. de iudi.

Et

Et procedunt reſpectu clericorum, quando agitur cauſa feudalis mere ciuilis, vt no. Inno. in præalle. cap. verum. & Bald. in Marga. verſ. 22. & poſt Guil. in authen. Clericus. C. de Epiſ. & cle. & Ludo. in ſingula. verſ. feudum. verſ. licet Clericus. Sed ſi agatur contra Clericum vaſallum ad amiſſionem feudi criminaliter vel ciuiliter de crimine, tunc ſecundum Inno. non poterit de hoc cognoſcere dominus feudi ij. ſed eſt remittenda cognitio ad ſuum prælatum etiam ſi feudum ſit paternum.

Quinimo dicit Sicul. in. cap. qualiter de iiij iudi. in fi. quod ſi poſſeſſio Clerici caderet in commiſſum non debet Princeps ſæcularis extendere manum niſi prius declaretur per iudicem Eccleſiaſticum alle. text. no. in. ca. cum ſecundum. l. l. de hær. li. 6. fa. l. eius qui delatorē ff. de iure fiſci. & quod ibi no. Bart. Et ſi per prælatum ſuum fuerit de crimine condemnatus de proditione vel alio crimine propter ꝙ debet perdere feudum tunc dominus ſuus poterit pro velle ſuo ſibi feudū auferre. & ſi à prælato ſuo fuerit abſolutus, tunc vlterius ſibi feudum auferre non poterit dominus propter crimen. Et ratio prædictorū eſt ſecundum Inno. Quia de crimine Clericorum nec directe nec indirecte poteſt iudex laicus cognoſcere, ſicut iiij nec de legitimatione. ar. de ordi. cog. ca. tuam qui fi. ſint legiti. cap. lator. & de iudi. cap. at ſi Clerici.

Nec obſtat ſi dicatur quod immo poteſt incidenter cognoſcere, quia ſi contra clericum in teſtem productum coram laico obijcitur crimen laicus de hoc cognoſcit, quia ſecundū

Inno.

Inno.tunc non propriè obijcitur crimen Clerico.ſed cõtra laicum qui eum produxit,quoniam ipſe ex eius repulſione patitur pœnam, & non Clericus,quia eius teſtimonio non creditur.

Et hæc procedunt videlicet, vt Clericus priuetur feudo propter crimen, quando eſt feudum paternum. Si vero eſt Eccleſiæ: ſecus eſt ſecundum eum. Quia propter delictum perſonæ non eſt Eccleſia feudo priuanda.16.quæſt 6.c.ſi Epiſcopum.hoc tamen vltimum dictum vt non priuetur Eccleſia feudo propter delictum perſonæ vel prælati limitant Hoſti. & alij. doct. vt non priuetur Eccleſia perpetuo, ſed in vita Prælati auferetur feudum ab Eccleſia, & eo mortuo reuertetur ad eam, vt in lib. feu.c.ſi Clericus vel Epiſcopus. & ibi Bald.de Cap.cora.col.10.Et iſtud dictum Hoſti.putat verum Anth.ſi feudum ſpectat ad mẽſem prælati,ſecus ſi ad capitulum,niſi totum capitulum delinqueret, ad hoc quod no. de dolo & contu.cap.1.l.iubemus.2.C.de ſacroſan.Eccle. idem credit Sicul,quando pariter ſpectaret ad menſem Epiſcopi vel capituli,vel quando feudum eſſet Eccleſiæ ſimpliciter conceſſum, & non menſe prælati tantum,quia tunc cum præiudicium Epiſcopi non ſit ſeparabile à præiudicio Eccleſiæ,eius delictum non nocebit Eccleſiæ. ad hoc quod no. in cap.cum veniſſet. de inſti.

Et ſic procedit Inno.dict.iuxt.Sicul.in d.ca. verum. Et limitat. Hoſti. procedit, quando feudum menſe prælati conceſſum eſt, quia poſt mortem redibit ad Eccleſ.argumen. cap.

cum

Cùm veniſſet, Sed in puncto principali dicit Innocent. quod dominus feudi ſit iudex ord. & exequitur ſententiam ſuam, idem etiam laicus contra vaſal. clericos ſine ſententia excommuni. argumento. cap. Olim de reſtitut. ſpoliatorum.

Contrar. tenet Ioan, Andre. d. cap. verum, quod id communiter non probetur, quod ruſticus ſine pœna excommuni. manus inijciat. Anthon. ſaluat dict. Innocent. ſcili. quod poſſet repellere non tangendo perſonam, ſed armorum terrore, vel colonos pro eis tenentes expellendo, quia per hoc non venit contra cap. Si quis ſuadente.

Siculus putat, id non eſſe de mente Innoc. Fran. dicit quod mittet manum in cleri, non vt Iudex, ſed vt pars, defendendo iuriſdictionem ſuam.

Idem Fran. Zabarel. dicit dictum Inno. verũ eſſe quod Cle. vaſallus damnatus à iudice Eccleſiaſt. poteſt à laico priuari feudo pro velle ſuo, videndus Fran. Zabarel. in hac clem. & in clem. Paſtoral. de re iudi. iiij.

Zenzel. & Bonif. dicunt dict. Inno. non procedere, videndus ergo. Sicul. in d. c. verum. vbi reprobat opi. Fran. nec putat eam eſſe veram; quia ex quo Clericus poſt priuationem incumbit poſſeſſioni de facto, non diceretur laicus, eum repellendo ſuam defendere iuriſdictionem, ſed potius acquirere poſſeſſionem quam prius non habebat, ſecus ſi prius habuiſſet poſſeſſionem & Clericus illũ de nouo turbaret, quia tunc propriè diceretur defendere iuriſdictionem & poſſeſſionem ſuam.

Fa. quod

Fa.quod no.Inno. in ca.cum noſtris.de conceſ.præben.in quæſtione. An quis poſſit propria auctoritate exequi ſententiam per ſe latam & Bart.in.l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam. infect.& per Inno.in.cap.ſuper hoc.de renun. vnde reſolutiue tenet idem Abb.Sicul. in loco prælle.opi.Ioan.An.tanquam tutiorem vide licet vt laicus non poſſit exequi violentando perſonam. Sed ſicut cognitio de crimine ſit per Iudicem Eccleſiaſticum,ita & compulſio, & ſic crederem opi. Guilhe.hic intelligendam idem videtur voluiſſe Bert.de Cluſel.in.d.ca. verum.dum dicit quod ſi dominus feudi repellit iniuriã non incurrit excõmunicationem vt in prælle.cap.olim.alle.cap.ſi vero.de ſenten excom. Si vero capit Clericum,diſtringit,vel alias eidem violentiam infert perſonalem remota defenſione,tunc eſſet excomunicatus,cũ in feudum iuriſditionem habeat non in perſonam, & ſic poſſet ſecundum eum intelligi dictum Guilher.fa.cap.ſignificaſti.2.de homicidi.& iſtam partem tanquam tutiorem crederem eſſe ſequendam.ar.in cap.iuuenis.de ſpõ. & in.c.ſi quem.de ſent. excõmuni.pro quo fa. quod no.idem Sicul.in prælle.cap. verum.in ſolutione primi contrarij.in ver.Et poteſt eſſe ſpiritualitatis ratio.& cę.Ex quibus omnibus ad ſolutionem quæſtionis talis inferri poteſt concluſio.

SEPTIMA CONCLVSIO.

Laico domino Clericum eius vaſallum à feudo violenter non licet expellere,verum quia ſupradictum fuit Innocentium in ſæpius alle. cap.

cap.verum tenuiſſe. Cum agitur ad priuationem feudi Clerici propter crimen, huiuſmodi cauſam, ſiue criminaliter agatur de crimine non poſſe tractari coram domino feudi laico, licet iudex laicus poſſit de crimine oppoſito aduerſus Clericum iudicio ſæculari in teſtem productum cognoſcere.

Quæſtio, an Clericus de falſo teſtimonio, coram laico puniatur, in vtramque partem diſputata.

Quęritur, vtrum Iudex Laicus Clericum coram ipſo falſum deponẽtem punire poſſit. pro cuius euidentia eſt primo vi- 81 vij
dendum ſi de tali exceptione criminoſa Iudex laicus poſſit cognoſcere Inno. ſicut dictum eſt tenet, quod ſic, quia probatis huiuſmodi exceptionibus criminoſis non patitur pœnam. cap. cum dilectus de ordi.cogni. in. fi. Repulſio enim à teſtimonio vel fides ex hoc ſibi non adhibita non cedit ad ipſius Clerici incommodum ſiue pœnam, ſed producentis ſecundum Inno. Hoſti. vero. in alle.ca.verum.dicit quod immo hæc cognitio ſit Dioceſano remittenda, ar.ca.nullus.de foro compe. & de ordi. cogni. c.tuam. & iſtam partem credit Pe. de Anchar. veriorem, vt ipſe tenet in repe.c.ea quę.de reg. iura.lib.6.quæſtion.22.mouetur, quia negari non poteſt quin iſta criminis exceptio probata, grauet opinionem & famam Clerici apud iudicem laicum & apud bonos & graues, vt no. præalle, cap.cum dilectus.cap.ſuper eo. de elect. hac ergo ratione videtur remittenda cog-

nitio ad Epiſc. poſtquam Cleri. ex probatione tali ſiue cognitione dicitur grauari.

Et idem vbicunque de crimine agitur ciuiliter contra clericum puta: ad amiſſionem feudi propter proditionem, vel aliud crimen cõmiſſum contra dominum feudi. remittẽda eſt enim de hoc cognitio ad Epiſcopum, poſtquam poteſt Cle. ex probatione tali ſiue cognitione grauari, etiam ſi feudum ſit paternum ad quod de cle. coniuga. ca. vnico. lib. 6. Et tradit Io. An. regulam in. c. at ſi Cleri. de iudi. & in c. 1. de mutu. pe. quod de crimine Clericorum, nec directè nec indirecte poteſt laicus cognoſcere, ſicut nec de legitimate vt dicto. c. at ſi cle. & de ord. cog. c. tuam. lata autem ſententia ſuper crimine proditionis vel alio ꝓpter ꝙ priuari debeat feudo tunc ſecundũ. Vincen. dominus aufert feudum pro velle ſuo. Et ſi fuerit abſolutus non poterit dominus eum amplius ſuper illo crimine inquietare. Iſtã etiam opi. Hoſti. & Pet. tenet Sicul. in præalle. c. verum.

Veruntamen in practica ſeruatur opi. contraria Inno. verum quod de tali exceptione criminoſa contra Cle. in teſtem productum oppoſito cognoſcit iudex ſæcularis.

lx Nec obſtat ſecundum eundem Sicul. l. nullum. C. de teſti. quæ fuit. l. zenonis. qui cœpit imperare anno domini quadringenteſimo. 73. vbi dicitur quod ſi teſtes in ferendo teſtimonio iudicis aures offenderint poteſt, per eũ puniri fori præſcriptione non obſtante, quod ſecundũ Hoſt. illa. l. nõ aſtringit Clericos, teſtificãtes corã laico. Accur. tamen & Cy. tenent. l. illam etiam in Clericis locum habere. Idẽ ſentit.

tit Bald.dicens eſſe ſpeciale, quia delinquendo in iudicio ſe aſtrinxit foro.idem ſentire videtur Angel.in l.ſi vacantia. C.de bo.vac.li.10 Lanfr.in.c.quoniam cõtra. de proba.Guilher. de Parodiſo,magiſt.Io.An.in.c.præsbyter.cl. 2.5.quæſt.6. ADDE

Lanfrancus ſcribit hoc in praxi in c.quoniã ti.de confeſſionib.nu.11.ſed contrariũ tenet Felinus poſt alios,in.c.verum de foro cõpetenti,quod nimirum à laico iudice puniri non poſſit Cle.Quam etiam tenet Afflictus deciſ.230.recitatis trib.opinionib.Tiraq. etiã hanc videtur ſequi ſententiam tit.de retractu conuentionali.§.4.num.10.Vide ad lõgũ Iaſonẽ in.l.1.§.Qui mãdatã.n.7.Et Viuiũ in cõ.opin. In verbo Cle.vbi acerbè reprehẽdit Bart.eiusq; rationes falſas eſſe dicit,& cõcludit Clericũ à laico puniri nõ poſſe.Aduerte quod inſequenti Author noſter Romanum in ſing.alleget eum poſt multam inquiſitionem inuenire non potui ob numeri defectum,Matth.Boyß Doct.

In contrarium tenent Ludo.in ſingula. verbo teſtis verſ.poteſt iudex per rationem.Io.in c.ac ſi Clerici.de iudi.& in ca.1.de mutu.petitionibus.Idem videtur tenere Bald.in ti.de pace tenen,§.ſi clericus.col.10.de quo per Specu. in ti.de teſt.§.1.verſ.ſed qualiter. & idem Hoſti.in alle.c.verum.qualitercunq; enim delinquit Clericus iudex ſæcularis non habet correctionem in perſonam,ſed ad Epiſcopum ſpectat punitio & cognitio, etiam de iure ciuili, vt in authen.ſtatuimus.C.de Epiſ.& cle. Et licet delinquẽdo vel contrahẽdo in aliena diœceſi ſortiatur ibi forũ.vt in.c.dilecti de fo. cõpe.illud tamẽ debet intelligi de fo.Eccleſ.Non eſt ergo bona ratio quod delinquẽdo aſtringat ſe foro ſæculari.c. poſtulaſti de foro compe-

ADDE.

Clericus falſus teſtis non punitur per ſacularem iudicem. Clarus in criminalibus quaſt.38.num.13. & 14. Didacus Couuaruuias in practicis obſ.cap. 18.nu.8. Afflictus deciſ.230. Egregiè Ignatius Lopes in praxi Canonica ad Bernardi Dias.c.93.nu. 2.in litera C. Qui rurſus notat quid iuris. Si Laicus coram Eccleſiaſtico iudice falſum deponat. & ab vtroq; eum puniri ait. Vide infr. re[illegible] 1.limitat.2. Matthaus Boyß Doct.

Frede.de ſe,conſilio ſuo 88.tangit huiuſmodi quæſtionem in hæc verba. Item ad id quod obijcitur quod iudex laicus non poteſt punire clericũ de crimine, ſiue principaliter, ſiue incidenter. Reſpondeo quod coram eo non poteſt accuſari de crimine, ſed dico quod iudex ſæcularis Clericum agentem vel accuſantem calumniosè vel falſa ſeu varia teſtificantem, poteſt ex officio extraordinariè punire, ita tamen quod ſi excutio talis penæ ſit facienda in perſonam, Epiſcopo reſeruetur. Si vero realis ſit executio facienda in bonis, poteſt facere iudex temporalis vel ſæcularis, vel diſtringendo eius fideiuſſores, quos Clericus dederit. C. qui accu.non poſ.l.3. Et eodem modo poteſt punire Clericum in ciuilibus deficien. in expenſis.

Sali. autem in præalle. l. nullum. dicit ego habeo pro expedito quando coram Eccleſiaſt. iudice teſtificatur, etiam ſi clericus foret exẽptus, quia tunc priuilegiũ exemptionis perdit, vt hic fa. l.1.ff.ſi quis in ius vo.non te.cũ ibi no. Sed vbi coram iudice ciuili & ſæculari, dubito propter.c.ſi diligenti.de fo.cõpe.& aut. Clericus

cus ſupr.de epi.& cle.poteſt dici ſpeciale quãdo delinquunt in iudicio, pœna tamen non poterit imponi corporalis à iudice laico, vel dic ꝙ in Cle. delinquente in iudicio ſæculari hęc. l. eſt correcta quantum ad pœnam imponendã ꝑ illũ iudicẽ, ſed remittetur ad eccleſiaſticũ.

Io.& Arch.ſentire videntur, quod iudex laicus & ſæcularis poſſit officio punire Cle.delinquentẽ coram eo, puta falſo teſtimonio, vt no. 5.q.6.in alle.c.presbyteri.& fa. quod no.in ca. at ſi clerici alle, & videtur in hoc reſidere, vbi Lapus in apoſtilla ſubiungit. In contrariũ facit quod no. Io. An.poſt Inn. & Hoſti.in alle.c. verum.de fo.cõpe.in prima gloſ.vt refert Pet. de archa.in præalle.c.ea quæ.de reg.li.6.vbi dicit:poſt pręmiſſa, quod ſequitur, videtur æqua cõſideratio Frede.& quod licet ſecundũ Hoſt. non poſſit iudex laicus incidenter cognoſcere. vt di.c.verum, tamen quandoque quando crimen incidit in cauſa facto ipſius Cle. accuſantis calumnioſè laicum, non occurrit ratio quare ſuper calumnia tali non poſſit ferri ſententia, poſtquã ſibi cõſtat de ipſo iudici vt iudici.

Nam ſi poteſt laicum condemnare de crimine, quare non Cle.pecuniariter vel ſuper eius calumnia ferre ſententiam reſeruata pœna iuris auctoritate, non habet rationem in ſe, ſed bene legem in contrariũ.ff.ad Turpil.l in prin. Nec debet proceſſus calumniæ accuſatoris ſeparari vel diuidi à proceſſu principali vt ſic qui eſt competens in principali, ſit & competens in dependentibus & connexis.l.2. ff.de iuri.om.iudicium.c.præterea.de offi.dele. Aequa igitur videtur cõſideratio dicti Fred. vt

vt ſic de qua recognoſcit iudex de ep & pronũciet.vt in c.cum ſuper.de cauſa poſ.& propri ꝗ l.de qua re.ff.de iudi.executione tamen ſuo iudici reſeruata. Et hanc opi.Frede.ſeruãt curiæ
F. ſæculares in præſenti ciuitate.Ab. Sicul.in ſæpius alle.ca.verũ refert Ant.tenere dictũ Hoſt. ſubiũgens ad hoc facere ꝙ no.in præalle.c. vni co.de cle.coniug.li.6.&in di.c.1.de mutu.peti. & ꝙ ipſe plene dixit in alle.c.at ſi Clerici,nam ibi &in præall.c.1.tenet Io.An.ꝙ de nullo crimine Cle.laicus poteſt cognoſcere directe nec indirect.ſiue agatur criminaliter ſiue ciuiliter
Pro quo optime fa.gloſſ.in.c. quamquam. iũcto tex.14.quæſt.2.vbi videtur probari quod
82 etiam in cauſa ciuili non debet Cler.teſtificari
XJ coram laico,ſed coram Epiſcopo vel corã quo Epiſ.cõmittit.Sed ſatis puto dicendũ ꝙ ſi epiſ. cõſenſerit ꝙ deponat corã laico,ſicut fit quoti diè in prǽſenti ciuitate,quando Archiepiſ.vel eius officialis,licentiã cõcedunt ſacerdotibus coram ſæculari iudice, in cauſis in quibus ad ſanguinis inductam non agitur deponendum. tunc poteſt iudex laicus de obiecto crimine cognoſcere, quia non cognoſcit vt puniat Clericum,nec ad hoc agitur,ſed cauſa tantum inter litigantes dicitur agitari, pro hoc textu. in l. Iulianus.in fi.ff.de his qui no. infa. Sed nullo modo poterit laicus Clericum punire,etiam ſi vacillet coram eo per iura allegat. & maximè fa.gl.in præallegat.c.quamquam &hoc videtur Inno.voluiſſe in præalleg.ca. verum.

Nec obſtat. l. nullum.tum quia lex ciuilis non diſtringit Clericos,tamen quia cum generaliter loquatur ad Clericos, tamen videtur extendenda,cum habeant ſpecificum priuile-

gium vt ſint prorſus alterius iuriſdictionis, regula iuris generi. de reg. iuris lib. 6.

Ego ad iſtā partē adduco, quod dicit idē Pe. de Ancha. in conſilio ſuo. 170. videlicet quod ſi cauſa qua agitatur coram iudice laico eſt ciuilis, non venit criminalis, ergo quod non venit in cognitione. nec in pronunciatione. c. p. & g. de offi. dele. cap. cum dilecta. de reſcrip.

Et quod iudex, etiam coram quo committitur falſum, non poſſit de hoc cognoſcere, & punire ſi ſua iuriſditio hoc non patitur no. Bart. in. l. diuus. ff. de fal. alle. Inno. in. c. dilectus de pe. præterea non p modū exceptionis ſed accuſationis inquiſitionis & denūciationis crimen in iudicio deductū puniendū eſt. c. cū dilectus de ord. cogni. & l. Lucius. ff de his qui no. infa.

Iſtis tamen rationibus non obſtan. idē Pe. in conſilio prædicto reſpōdet in contrariū dicēs. no. per. Bart. & Inno. in locis præalle. nō obſtare, quia loquuntur de pœna ordinaria infligēda, quę non niſi per iudicē cōpetentem eſt infligend', quaſi ſecus ſit in pœna extra ordinaria.

Angelus autē. Areti. in ſuo tractatu maleſi. ſuper verbo falſario. 5. colum. quærit nunquid teſtis qui falſum deponit coram arbitro vel arbitra ore, poſſit puniri de falſo, & per quē, dicens quod ſequitur. vide Angelus. in. l. ſi vacātia. C. de bo. vacā. l. 10. in. ver. ſed tūc quę ro licet poſſit iudex cōtra teſtē. &c. cū ver. ſeq. Et cōcludo q ſi iudex habet imperiū poteſt ordinariā pœnā imponere vel extraordinariā. vt no. gl. in. l. nullū. C. te teſt. ſi nō habet imperiū, poteſt tantum extraordinariam imponere, niſi conſulto principe: quia tunc etiam ordinariam imponet. l. penultim. ff. de fal. niſi ſic

Cle.teſtis,quia tunc licet glo.in præalle.l.nullum. velit quod etiam per iudicē laicum poſſit puniri, tamen ibi doct. contra per authen. ſtatuimus.C.de.epi.& cle. & c. ſi diligenti. de fo.compe.

Si eutem coram arbitratore falſum deponat,per eos puniri non poteſt,quia non habent imperium,ſed per iudicem conpetentem vt.l. fi.C. de teſt.ibi aduerſus eos reſeruato coniuncta gloſſ.ita dicit Ange. in dicta. l. ſi vacantia. verſ.ſed nunc dubitatur compromiſſum, &c. de quo late per Sali. vt præmiſſum eſt in ſæpius alle.l.nullum.

xiij. Et dicit Bar.in.l.ſi quis obrepſerit.in fi. ff.de fal.quod quādo in actu iudiciario fit aliquod delictum coram iudice:vel à parte,vel à notario,vel à teſte,vel aduocato, tunc iudex poterit punire ex ſuo officio per. l. athletas. §. 1.ff. de his quæ notan. infa. & iſtud in practica ſeruatur quotidiè. Late etiam ponit Ange. in. l. quotiens in.fi. C. de iudi. vbi multum eleganter loquitur dicens,quod ſaltem extraordinariè ſemper puniri poſſit iſte teſtis falſarius qui falſum deponit coram illo iudice, qui alias punire non poteſt criminaliter. & ita voluit Fran.de rampo.in.l.2.C.de condi. ob.tur. cau. relatus. ab Angu. de Fran. in addi. Ange. are.vbi ſuprà.

ADDE

Sic iniurians vel iniuriam cōmittens in ſcriptis corā aliquo iudice vel aliàs delinquēs in iudicio ab eodē iudice,licet ſit incōpetēs, puniri poteſt. Ange. in Ma-

in Maleficijs.§ Fallario.nu.25. Hyppolitus ſing. 549 Corſetus in ſing. verbo delictum, & verbo Notorium. Boerius in conſuet. Bituric. tit. de iuriſdict.§. 21. Idem Boerius de ſeditioſis. §. 6 num. 37. Adde Mynſingerum centur. 5. obſer. 52. vbi perſonæ peregrinæ & extraneæ in Camera habentes cauſas conueniuntur ibidem ratione perſonalis obligationis, quæ in Camera contracta eſt. Matth. Boyſſ.

Ad quod fa. quod dicit Bal. in l. acceptam. C. de vſu. vbi tenet, quod ſi Clericus eſt electus depoſitarius per iudicem ſæcularem, præcisè cōpelli poteſt ad ipſius depoſiti reſtitutionem. Et licet ſeruetur de conſuetudine opi. Fred. ſupra allegata: Ego tamen ſalua pace contrarium tenentium crederem opinionem Hoſtien. eſſe tutiorem ac de iure veriorem. Ex qua talem infero concluſionem.

CONCLVSIO OCTAVA. xiiij.

Laico iudici Clericum coram ipſo falſum deponentem punire licitum non exiſtit, etiam ciuiliter.

Ad quod vltra præmiſſa adduco, quod dicit 84.
ſingulariter Sicul. poſt Io. An. an. in allega. c. at xv.
ſi Clerici videlicet.

Quod ſecundum communem opinionem canoniſtarum ſuper crimine Clerici non habet locum reconuentio coram iudice ſeculari: ſiue veniat imponenda pœna pecuniaria, ſiue pœna infamiæ: ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter, quia iura reſpectu criminis indiſtinctè videntur prohibere, vt Clericus à Laico nullo modo iudicetur. vt in alle. c. vnico. de Cle. coniur. lib. 6. vt idem tenet Archi. & in ca. 2. de foro

compe.facit ca.Clerici.de iudic. quæ concluſio hic placet Iacobo Maynardi,& Sicul.in præal. ca.at ſi Clerici.quia habito reſpectu ad perſonã Clerici, poteſt dici cauſa ſpiritualis,ita quod non ſolum deficit iuriſdictio reſpectu perſonæ,ſed etiam reſpectu cauſæ.

Conſiderat enim idem Sicul. Clericos à iuriſdictione Laicorum exemptos, nedum legibus imperatorum, vt in auth. vt Clerici apud pro.Epiſ.col.6.cum multis ſimil. Sed etiam vt ſuperius dictum eſt à ſanctiſſimis ſummis Pontificibus & quod plus eſt principaliter à Deo, vt ſupra dictum fuit poſt Innoc. pro quo bona glo.in c.ſi Imperator. 96. diſti. & hæc iura tam diuinum quam humanum loquuntur generaliter & indiſtincte: abſonum videtur,quod per leges generaliter loquentes,hæc tanta & tam alta priuilegia recipere debeant læſionem, cum generaliter traditur à canonibus,quod ea quæ ſpe
85 ciali nota digna ſunt,niſi ſpecialiter exprimantur,videntur eſſe neglecta, & non comprehenſa ſub diſpoſitione generali, licet ex proprio ſignificato verborum comprehendantur. vt optime dicit tex.in c.quamuis.infra 1. de præben. li.6. l.Item apud Labeon.§.hoc edict.ff.de iniu.

Præter ea conſiderandum eſt, quod Clerici non debent à Laicis iudicari: quia reputantur maiores & ſanctiores.vnde no.dicit tex in cap, denique 96.di. quomodo hi qui humanis rebus præſunt,& non diuinis præeſſe permiſſum eſt: de his per quos diuina miniſtrantur iudicare præſumant penitus ignoramus. Quæ rationes ad noſtræ ſolutionem quæſtionis congruè videntur adaptari, vt Clericus velle non debeat irreueren-

uerentiam diuinorum,quæ miniſtrat ſubijci & iudicari per Laicum: ſic ergo Clericus falſum coram iudice Laico deponendo, priuilegio tacite non poteſt renunciare, cum hoc non poſſit expreſsè,vt in præall.c.ſi diligenti.

Immò Clericus non declinans forum iudicis ſæcularis venit arbitrio iudicis puniendus tanquam tranſgreſſor canonis,vt tenet Bald.in l.circa finem. C. de indi. vidui. tol. quod dicit etiam eſſe verum, ſi per ſtatutum prohibeatur ſub certa pœna declinare, quia non valet:vt ibi plus dicit Bal.in l.1.C. quomodo & quando iudex poſt Fede. de ſe. quod Clericus agat contra Laicum coram iudice ſæculari, & Clericus accuſetur de falſo: non poterit Epiſcopus inhibere iudici ſeculari, ne fungatur partibus ſuis,licet illa quæſtio falſi videatur præiudicialis: dico tamen quod bene poſſet inhibere, ne pœnam inferret huiuſmodi Clerico propter huiuſmodi crimen, per id quod not. idem Bald.in l.conſult.in prima & ſecunda quæſtio. C.de teſta. 86. xvj.

Nec videtur quod valeat conſuetudo, quod rex & eius officiarij poſſint cognoſcere & habere iuriſdictionem in Clericos ſolutos in actionibus ciuilibus,perſonalibus vel etiam criminalibus, vbi ageretur de crimine ciuiliter, ſicut in noſtro caſu per ea quæ no.Inno. in c.poſtulaſti vltra medium de foro compet. per Archi.in c.Romana.in 2.glo.eo.ti.lib. 6. quia talis conſuetudo eſt contra libertatem Eccleſiaſticam,& ſanctorum patrum inſtituta.c. cum terra de elec.arg.de his quæ ſi.à ma.par.ca.c.1.iuncto.c.2. de foro compe. xvij.

ADDE

ADDE.

In actione reali, de hoc vide 1.Regu.2.Fallen. 4 Mattheus Boyß D.

37. Et meritò ſupra dixi perſonalibus,quæritur an Clericus in actione reali,poſſit in iudicio ſæculari conueniri.Sunt opi.inter doctores diuerſæ,de quibus per Archi.in ca.vnico. de Cle. coniuga.lib.6. per Sicul.in ca.qualiter de iudi. per Io.fa.in auth.ſtatuimus. C. de Epi. & Cle. per Bald.in auth. Clericus. C.eod.tit.vbi dicit quod Clericus, ſi conuenitur reali iudicio coram ſæculari iudice,tenebitur reſpondere.nam ratione poſſeſſionis,eſt ſub foro præſidis ſecundum Guill. & ita ſeruatur in Francia, ſecundũ eum.Io.fa.inſti.de ſatiſda. §. ſi verò reus dicit, quicquid ſit de iure,ſcio quod Cardinales & Epiſcopi reſpondent in regno Franciæ in foro ſæculari in realibus: & ita videmus quotidie ſeruari etiam ſi agatur de poſſeſſorio ſuper beneficijs & alijs rebus ſpiritualibus, de quo latè vide Sicul.in c.litteras de iura. calum. & idem Sicul.in ca.ſi.de iudi.ad idem glo.& ibidem Sicul.in c.cum dilectus de elec.dictam opi.Guil. ſequitur Floria.in l.venditor. ff. de iudi.ita dicens de conſuetudine ſeruari remittens ſe ad no.per ſe.in l.ſi.ff.de noxa.de quo per Fulgo. in dicta l.venditor, vt refert Angel.Are.inſtit.de excep.ſuper Rom.18.colum.pro opi.auth. Ioa. fa. in dicto §.ſi vero.reus dicit Bald. in ti.apud quem vel quos contr.dici debet in vſi.feu.quod poſſeſſorium cauſæ ſpiritual. non eſt ſpirituale.quia non tangit medullam veritatis.alle.dictum ca.litteras.de iura.calum.& ibi.her.& de iudi.

iudi.in Cle.diſpendioſam.

Item ad propoſitum redeundo, talis conſue 88.
tudo eſt contra præceptum prohibitiuum & xviij.
negatiuum, vt in d. cap.2. cui expreſsè renunciare non poteſt: vt ibi no.& probatur in c.ſi diligenti.& ar.ne fideiuſſo.do.dentur.l.2.in fi.ergo multo fortius, nec tacitè: præcepta enim negatiua obligant ſemper & ad ſemper. vt illud non furtum non facies. & ſimilia licet affirmatiua
ſemper, ſed non ad ſemper, ſecundum Theolog. 89.
Propterea talis conſuetudo eſt contra generalem ſtatum Eccleſiæ præſertim introductum in honorem totius ordinis Clericalis.

Ergo Clericus alicuius particularis loci tacitè conſentiendo aut aſſentiendo tali ab vſu inde poterit ordinis totius priuilegio præiudicare. ar.2. q.1.c.ſunt quidam.ar. not. per Inno. de conſue5 ſuper ru.

Deinde. talis conſuetudo eſſet contra exemptionem diuinam, per quam vt ſupra dictum eſt, Clerici ſunt à iuriſdictione principum ſæcularium exempti. ar. contra ius diuinum non valet conſuetudo.

Eſt inſuper contra inſtitutionem Eccleſiæ: 90.
ergo &c. argu. de tempore ordi.ca.2.maximè quia huiuſmodi conſuetudo videtur reprobata in c.ad noſtram.de conſue. pro quo. bene fa. no.per Archi.in ca. vnico. de Cle.coniuga.li.6. ſuper verbo condemnari.

Nec obſtare videtur, ſi fortè dicatur, quod Eccleſia Gallicana, neque rex illud ſtatutum ſeruauerunt, quo ad huiuſmodi noſtræ caſum quæſtionis, & ſic non videantur ligari illius tranſgreſſores, argu.4.diſt.leges iunctis no.per

glo.

glo.& doct.in ca.1. de treu.& pa.maximè quia Papa hoc ſcit & tolerat. Ad quod poſſet reſpõderi: quod cum iſtud ius ſit prohibitiuũ ab exemptione diuina procedens, vt no. Inno. de maio.& obedi.c.ſi quis.& ſupra dictum eſt,& per conſequens contrarium eſſe peccatum.non poſſunt dici ex hoc excuſati quantumcunque tempore etiam in contrarium fuerint. vnde quia tempus non eſt modus tollendæ obligationis. l.obligationum.§.placet.ff.de actio.& obliga. & tanto ſunt grauiora peccata.&c.dictum.ca. ſi.de conſued.concor.& huiuſmodi ius non potuit per Laicum præſcribi.

Quia Laici ſpiritualia præſcribere non poſſunt: ſicut nec conſuetudinem inducere.c. maſſana.de elec.etiam ſi non eſſet memoria de eius initio.vt not.Io.An.in c.2.de præben.per Inno. de conſüe.ſub rubrica.& de præſcriptio. nihil.

Nec etiam obſtare videtur ſi dicatur, quod Papa non potuerit Clericum priuilegiare in Regis vel principis ſecularis præiudicium, cui in omnes antequam Chriſtus veniret iuriſdictio competebat: dicitur enim quod iſtud priuilegium & iſta libertas, vt iam ſupra deductum eſt: conceſſa eſt Clericis à Chriſto, in quẽ omne imperium fuit transfuſum tam in ſpiritualibus quam in temporalibus iuxta no.in ca. nouit.de iudi.& per Inno. in c. quod ſuper his. de voto & vo.redem.& de foro compe.c.licet. Et quia Clerici ſunt ſpirituales & ſpiritualibus Papa ſolum ſeu iudices Eccleſiaſtici ſe poſſunt intromittere, cum iſtud generale priuilegium à Deo datum ſit.

ADDE

Adde.

Hæc omnia argumenta, quod conſuetudo non valeat, vt Clericus coram Seculari conueniatur, tradit ad longum Rota deciſ. 10. Tit de Conſuetud. in antiquis. Vbi improbat talem Anglicanam conſuetudinem. Clarus idem in criminalibus. Matthæus Boyß D.

Quid autem de vxore Clerici, an gaudeat priuilegio fori. glo. in cap. eos. 32. diſt. & 11. q. 1. in c. 2. tenet, quod ſic; vide Ioan. And. & doct. in cap. vnico de Cle. coniu. libr. 6. ſæpius alleg. & per Sicul. in c. nullus de foro compe. de familia an gaudeant priuilegio ipſius Clerici. gloſ. in præalleg. ca. eos quod ſic vide Archi. in præall. cap. 2. 11. q. 1. & Sicul. in conſil. ſuo 53. & in præalle. ca. nullus & Bal. & Sali. in l. 2. C. de Epiſ. & Cleri. 91. xx.

Adde.

Priuilegium Clerico conceſſum pertinet ad vxorem leg. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Idem in Laici vxore, in priuilegio fori, in priuilegio arti conceſſo, in priuilegio non ſoluendi gabellam, in ſaluo conductu, in immunitate vico conceſſa, in priuilegio ne torqueatur, ne teſtes viles & ignobiles contra eum admittantur. Hæc omnia vide per Tiraq. in legibus connub. gloſſ. 3. num. 52. Albericus in ſtatutis quæſt. 114. lib. 1. Alciatus in l. 1. C. de in ius vocando. Afflictus in conſued. Siciliæ tit. de pugnis ſublatis nu. 11. de vxore & familia Clericorum. Vide extenſ. 2 & 3. in reg 2 infra.

Priuilegium domini an ad familiam extendatur, latè tradit Felinus in c. Nullus de foro competenti.

Vſq; relictus meritò etiam competit vxori, & maritus ſtipulans pro ſe alimenta etiam vxori ſtipulatus cenſetur. Vide Pignolum ad ſing. 353. Romani. Mattheus Boyſſ D.

QVARTA QVAESTIO.

93. Quarto principaliter quæritur, nunqd ſaltē ex Eccleſiæ delegatione iudici Laico licitum ſit de cauſis etiam criminalibus Clericorū cognoſcere.

Et videtur primo quod ſic per gloſ. 1. §. verſ. 32. di. vbi Papa mandat Rudolpho & Bertulpho inter alia, quod officium ſymoniacorum & in fornicatione iacentium ſciente nullo modo recipiant, & quantum poſſint tales à ſanctis miniſterijs, vbi oportuerit, prohibeant. arguit ex his dictam glo. quod Laicus de mandato ſuperioris poteſt ſuſpendere Clericos & excommunicare: quia excommuuicatio eſt potius iuriſdictionis quam ordinis. arg. ca. tranſmiſſam de ele. nam electioni poſſunt intereſſe. 43. di. c. Adrianus. & c. in ſynodo. & ar. 96. di. ca. bene quidem & c. nos ad fidem & cauſis matrimonialibus. 35. q. 5. c. ad ſedem circa medium. & 2 q. 5. c. mennam. tamen Bar. brix. in præalle. §. verum. dicit hoc alienum à Laico, cum de ſpiritualibus ſe non intromittat, vt in ca. decernimus de iudi. immo vt ibi dicitur. prohibetur prælatis, vt talia Laicis non committant: tamen Dominus Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis, eis bene poſſet committere, vt excommunicarent.

ij. Glo. verò in præalle. c. decernimus, ſuper verbo præſumant, dicit quod Laicis delegari poſſunt

ſunt cauſæ pecuniariæ, ſiue huiuſmodi merè ciuiles, vt hic colligitur: & ita vidi aliàs ſeruàri in curia Archiepiſcopali Tholoſæ: vbi notàrij cauſarum ciuilium erant commiſſarij vſq; ad ſententiam excluſiuè, ſecundum Stilum & ſtatuta ipſius curiæ; quòd tamen hodie ſublàtum eſt propter abuſus & exactiones indebitas ipſorum notariorum, qui delationes immoderatàs & ſuperfluas, vt proceſſum inculcarēt, concedebant, & alia plura faciebant ſtripta difficilia in Laicos, etiam de talibus cauſis ciuilibus poteſt compromitti. c. expoſita de arb.

Papa verò & ciuiles, & criminales, & ſpiritualés, poteſt delegare Laico. art. in præalleg. §. verum. c. Menham. & 63. di. in ſinodo. & c. Adrianus. & 10. q. 3. c. illud idem. Henri. in c. at ſi Clerici dicens Clericum poſſe diſtringi per iudicem ſæcularem ex commiſſione ſiue ex delegatione Papæ, ſiue agatur criminaliter ſiue ciuiliter. ad hoc alleg. 22. di. c. ad hæc. & ibi not. Ioan. Hoſti. Io. An. & Sicul. in ca. 2. de iudi. & Archi. c. ab arbitris. de offi. dele. libr. 6. Bal. in l. reſcripta. C. de præci. impe. offe. Ioan. fa. in auth. ſtatuimus. C. de Epi. & Cle. per Ioan. And. in ca. vnico de Cle. coniuga. lib. 6.

Sed contra videtur, quòd nedum Epiſcopus poſſit, immò teneatur committere. 11. q. 1. ca. te quidam. gloſ. remittit ad nō. in cā. contingit de arbi. Sed ibi rectè non ſoluit, vt dicit Sicul. in præalleg. c. decernimus, in 1. colum. Sed ſecundum eum primo dicendum eſt, quod illud cap. loquitur de cauſis non ſpectantibus ad Eccleſiam, quas Epiſcopus debet Laicis dimittere. de iudi. c. nouit. & ita ibi glo. no. Vel dicendum ſe-

cundũ Io. An. poſt Tan. quod dictum. c. decernimus loquitur ſecundum cõſuetudinem reprobatam. c. ad noſtram de conſue.

iiij. Et ſic concludit idem Sicul. ex glo. prædicta quod cauſæ ciuiles Clericorum poſſunt Laicis delegari, ſed non ſpirituales vel criminales. alleg. no. 96. di. c. bene quidem & 95. di. ca. peruenit. & prædalleg. §. verum. qui dicit Epiſcopum non poſſe Laico demandare poteſtatem excommunicandi. Sed Papa ſic: quod etiam hic tenent doc. & quæ poſſit Papa vel Epiſcopus delegare remittit ad glo. in prælle. c. peruenit, & Inno. & alios in c. quanto. de conſue. vbi plenè Fran. limitat hoc dictum glo. quod Epiſcopus poſſit delegare Laicis cauſas ciuiles Clericorum quandò Clerici non inueniuntur idonei: alias non alſe. ca. relatum. ne Cle. vel mona. & de reli. do. ca. inter quatuor. quæ iura hoc non bene probant.

Vnde Ioan. de Ligna. Bal. & communiter do. moderni tenent oppoſitum dicentes, quod licet hoc ſit æquum, non tamen neceſſarium maximè ſi committitur nudus articulus. ar. eius quod no. glo. & Antho. in c. ſtatutum. §. 1. de reſcrip. li. 6. in glo. in ver. Io. & Guill. in ſpecu. de

94. lega. §. fi. verſi. quid ſi certus articulus. Non obſtat. c. ſignificaſti. de foro comp. vbi patet quod in iudicẽ Laicum, Clericus conſentire non poteſt, etiam cum licentia Epiſcopi. quia illud intelligitur quando Clericus vult iuriſdictionẽ iudicis Laici prorogare: hic loquimur quando Epiſcopus vult delegare primum non poteſt, vt ibi, ſed ſecundum ſic. Et hæc eſt ratio diuerſitatis, quia in prorogatione iudex iudicaret iure

pro

proprio:& ſi contingeret appellare ad ſuperiorem ipſius Laici appellaretur, & ſic Clericus iudicaretur à Laico, ſed in delegatione ſecus: quia dignitas vtitur iure & vice delegantis, & ſic iſta iuriſdictio Eccleſiaſtica, cùm delegatus nihil habeat iure proprio, vt l.1.ff.de offic.eius cui man.eſt iuriſdictio.& in c.p.& g.& c.ſanè. de offi.dele.& ab iſto appellare debet ad Epiſcopum delegantem.hæc ſunt verba Sicul.in prę alle.c.decernimus.ad quod c. vbi maius periculum.de ele.li.6.& Cle.ne Romani.de ele.ſuprà vbi domini temporales poſſunt includere Cardinales pro electione ſummi Pontificis: & hoc faciunt ex Eccleſiæ commiſſione. Ex quibus talem elicio concluſionem:

CONCLVSIO NONA.

Laico iudici de cauſis etiam criminalibus Clericorum & Eccleſiæ delegatione licitum eſt cognoſcere.

Hinc eſt quod in præſenti regno ex priuilegio ſine delegatione Papæ, iudices ſæculares cognoſcunt contra Clericos de portu armorū. De offenſa facta officiarijs officiando, quando iuriſdictio regia vſurpatur, & de infractione ſaluagardiæ, & quibuſdam alijs caſibus quos dicunt eſſe priuilegiatos: eos tamen propterea corporaliter non puniunt, ſed ſolum pecuniariter, & fortè executio huiuſmodi pęnæ pecuniariæ poterit fieri in bonis immobilibus Clerici per ipſum iudicem ſecularem; vel diſtringendo fideiuſſores, quos Clericus dedit. C. qui accuſa.non poſſunt. l.3. vij.

Præterea quod Papa poſſit huiuſmodi delegatio- viij.

Cle.teſtis,quia tunc licet glo.in præalle.l.nullum. velit quod etiam per iudicē laicum poſſit puniri, tamen ibi doct. contra per authen. ſtatuimus.C.de.epi.& cle. & c. ſi diligenti. de ſo.compe.

Si eutem coram arbitratore falſum deponat,per eos puniri non poteſt,quia non habent imperium,ſed per iudicem conpetentem vt.l. fi.C. de teſt.ibi aduerſus eos reſeruato coniuncta gloſſ.ita dicit Ange. in dicta. l. ſi vacantia. verſ.ſed nunc dubitatur compromiſſum, &c. de quo late per Sali. vt præmiſſum eſt in ſæpius alle.l,nullum.

xiij. Et dicit Bar.in.l.ſi quis obrepſerit.in fi. ff.de fal.quod quādo in actu iudiciario fit aliquod delictum coram iudice:vel à parte,vel à notario,vel à teſte,vel aduocato, tunc iudex poterit punire ex ſuo officio per. l. athletas. §. 1.ff. de his quæ notan. infa. & iſtud in practica ſeruatur quotidiè. Late etiam ponit Ange. in. l. quotiens in.fi. C. de iudi. vbi multum eleganter loquitur dicens,quod ſaltem extraordinariè ſemper puniri poſſit iſte teſtis falſarius qui falſum deponit coram illo iudice, qui alias punire non poteſt criminaliter. & ita voluit Fran.de rampo.in.l.2.C.de condi. ob.tur. cau. relatus. ab Angu. de Fran. in addi. Ange. are.vbi ſuprà.

ADDE

Sic iniurians vel iniuriam cōmittens in ſcriptis corā aliquo iudice vel aliàs delinquēs in iudicio ab eodē iudice,licet ſit incōpetēs, puniri poteſt. Ange. in Ma-

in Maleficijs.§Fallario.nu.25.Hyppolitus ſing.549 Corſetus in ſing. verbo delictum, & verbo Notorium. Boerius in conſuet.Bituric. tit. de iuriſdict.§. 21.Idem Boerius de ſeditioſis.§.6. num.37. Adde Mynſingerum centur. 5. obſer.52. vbi perſona peregrinæ & extraneæ in Camera habentes cauſas conueniuntur ibidem ratione perſonalis obligationis, quæ in Camera contracta eſt. Matth. Boyſſ.

Ad quod fa.quod dicit Bal.in l.acceptam.C. de vſu.vbi tenet,quod ſi Clericus eſt electus depoſitarius per iudicem ſæcularem, præciſè cōpelli poteſt ad ipſius depoſiti reſtitutionem.Et licet ſeruetur de conſuetudine opi.Fred. ſupra allegata:Ego tamen ſalua pace contrarium tenentium crederem opinionem Hoſtien. eſſe tutiorem ac de iure veriorem.Ex qua talem infero concluſionem.

CONCLVSIO OCTAVA.

Laico iudici Clericum coram ipſo falſum deponentem punire licitum non exiſtit, etiam ciuiliter. xiiij.

Ad quod vltra præmiſſa adduco, quod dicit ſingulariter Sicul.poſt Io.An.an. in allega.c.at ſi Clerici videlicet. 84. xv.

Quod ſecundum communem opinionem canoniſtarum ſuper crimine Clerici non habet locum reconuentio coram iudice ſeculari: ſiue veniat imponenda pœna pecuniaria, ſiue pœna infamiæ:ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter,quia iura reſpectu criminis indiſtinctè videntur prohibere, vt Clericus à Laico nullo modo iudicetur.vt in alle.c.vnico.de Cle.coniur.lib.6.vt idem tenet Archi.& in ca.2.de foro

compe.facit ca.Clerici.de iudic. quæ concluſio hic placet Iacobo Maynardi,& Sicul.in præal. ca.at ſi Clerici.quia habito reſpectu ad perſonã Clerici, poteſt dici cauſa ſpiritualis,ita quod non ſolum deficit iuriſdictio reſpectu perſonæ,ſed etiam reſpectu cauſæ.

Conſiderat enim idem Sicul. Clericos à iuriſdictione Laicorum exemptos, nedum legibus imperatorum, vt in auth. vt Clerici apud pro.Epiſ.col.6.cum multis ſimil. Sed etiam vt ſuperius dictum eſt à ſanctiſſimis ſummis Pontificibus & quod plus eſt principaliter à Deo, vt ſupra dictum fuit poſt Innoc. pro quo bona glo.in c.ſi Imperator. 96. diſti. & hæc iura tam diuinum quam humanum loquuntur generaliter & indiſtincte: abſonum videtur,quod per leges generaliter loquentes,hæc tanta & tam alta priuilegia recipere debeant læſionem, cum generaliter traditur à canonibus,quod ea quæ ſpe
85 ciali nota digna ſunt,niſi ſpecialiter exprimantur,videntur eſſe neglecta, & non comprehenſa ſub diſpoſitione generali, licet ex proprio ſignificato verborum comprehendantur. vt optime dicit tex.in c.quamuis.infra 1.de præben. li.6. l.Item apud Labeon.§.hoc edict.ff.de iniu.

Præter ea conſiderandum eſt, quod Clerici non debent à Laicis iudicari: quia reputantur maiores & ſanctiores.vnde no.dicit tex in cap, denique 96.di.quomodo hi qui humanis rebus præſunt,& non diuinis præeſſe permiſſum eſt: de his per quos diuina miniſtrantur iudicare præſumant penitus ignoramus. Quæ rationes ad noſtræ ſolutionem quæſtionis congruè vidẽtur adaptari, vt Clericus velle non debeat irre.

ueren.

uerentiam diuinorum, quæ miniſtrat ſubijci & iudicari per Laicum: ſic ergo Clericus falſum coram iudice Laico deponendo, priuilegio tacite non poteſt renunciare, cum hoc non poſſit expreſsè, vt in præall. c. ſi diligenti.

Immò Clericus non declinans forum iudicis ſæcularis venit arbitrio iudicis puniendus tanquam tranſgreſſor canonis, vt tenet Bald. in l. circa finem. C. de indi. vidui. tol. quod dicit etiam eſſe verum, ſi per ſtatutum prohibeatur ſub certa pœna declinare, quia non valet: vt ibi plus dicit Bal. in l. 1. C. quomodo & quando iudex poſt Fede. de ſe. quod Clericus agat contra Laicum coram iudice ſæculari, & Clericus accuſetur de falſo: non poterit Epiſcopus inhibere iudici ſeculari, ne fungatur partibus ſuis, licet illa quæſtio falſi videatur præiudicicialis: dico tamen quod bene poſſet inhibere, ne pœnam inferret huiuſmodi Clerico propter huiuſmodi crimen, per id quod not. idem Bald. in l. conſult. in prima & ſecunda quæſtio. C. de teſta. 86. xvj.

Nec videtur quod valeat conſuetudo, quod rex & eius officiarij poſſint cognoſcere & habere iuriſdictionem in Clericos ſolutos in actionibus ciuilibus, perſonalibus vel etiam criminalibus, vbi ageretur de crimine ciuiliter, ſicut in noſtro caſu per ea quæ no. Inno. in c. poſtulaſti vltra medium de foro compet. per Archi. in c. Romana. in 2. glo. eo. ti. lib. 6. quia talis conſuetudo eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſanctorum patrum inſtituta. c. cum terra de elec. arg. de his quæ fi. à ma. par. ca. c. 1. iuncto. c. 2. de foro compe. xvij.

ADDE

iudi.in Cle.diſpendioſam.

Item ad propoſitum redeundo, talis conſue 88.
tudo eſt contra præceptum prohibitiuum & xviij.
negatiuum, vt in d. cap.2. cui expreſsè renunciare non poteſt: vt ibi no. & probatur in c.ſi diligenti. & ar. ne fideiuſſo.do.dentur.l.2. in fi. ergo multo fortius, nec tacitè: præcepta enim negatiua obligant ſemper & ad ſemper. vt illud non furtum non facies. & ſimilia licet affirmatiua ſemper, ſed non ad ſemper, ſecundum Theolog. 89.
Propterea talis conſuetudo eſt contra generalem ſtatum Eccleſiæ præſertim introductum in honorem totius ordinis Clericalis.

Ergo Clericus alicuius particularis loci tacitè conſentiendo aut aſſentiendo tali ab vſu inde poterit ordinis totius priuilegio præiudicare. ar. 2. q.1. c. ſunt quidam. ar. not. per Inno. de conſue, ſuper ru.

Deinde, talis conſuetudo eſſet contra exemptionem diuinam, per quam vt ſupra dictum eſt, Clerici ſunt à iuriſdictione principum ſæcularium exempti. ar. contra ius diuinum non valet conſuetudo.

Eſt inſuper contra inſtitutionem Eccleſiæ: 90.
ergo &c. argu. de tempore ordi. ca.2. maximè quia huiuſmodi conſuetudo videtur reprobata in c. ad noſtram. de conſue. pro quo. bene fa. no. per Archi. in ca. vnico. de Cle. coniuga. li.6. ſuper verbo condemnari.

Nec obſtare videtur, ſi fortè dicatur, quod Eccleſia Gallicana, neque rex illud ſtatutum ſeruauerunt, quo ad huiuſmodi noſtræ caſum quæſtionis, & ſic non videantur ligari illius tranſgreſſores, argu. 4. diſt. leges iunctis no. per glo.

glo.& doct.in ca.1. de treu.& pa.maximè quià Papa hoc ſcit & tolerat. Ad quod poſſet reſpõderi: quod cum iſtud ius ſit prohibitiuũ ab exemptione diuina procedens, vt no. Inno. de maio.& obedi.c.ſi quis.& ſupra dictum eſt, & per conſequens contrarium eſſe peccatum, non poſſunt dici ex hoc excuſati quantumcunque tempore etiam in contrarium fuerint. vnde quia tempus non eſt modus tollendæ obligationis. l.obligationum.§.placet.ff.de actio. & obliga. & tanto ſunt grauiora peccata.&c.dictum. ca. fi.de conſued.concor.& huiuſmodi ius non potuit per Laicum præſcribi.

Quia Laici ſpiritualia præſcribere non poſſunt: ſicut nec conſuetudinem inducere.c. maſſana.de elec.etiam ſi non eſſet memoria de eius initio.vt not.Io. An.in c.2.de præben.per Inno. de conſue.ſub rubrica.& de præſcriptio. nihil.

Nec etiam obſtare videtur ſi dicatur, quod Papa non potuerit Clericum priuilegiare in Regis vel principis ſecularis præiudicium, cui in omnes antequam Chriſtus veniret iuriſdictio competebat: dicitur enim quod iſtud priuilegium & iſta libertas, vt iam ſupra deductum eſt: conceſſa eſt Clericis à Chriſto, in quẽ omne imperium fuit transfuſum tam in ſpiritualibus quam in temporalibus iuxta no.in ca. nouit.de iudi.& per Inno. in c. quod ſuper his. de voto & vo.redem.& de foro compe.c.licet. Et quia Clerici ſunt ſpirituales & ſpiritualibus Papa ſolum seu iudices Eccleſiaſtici ſe poſſunt intromittere, cum iſtud generale priuilegium à Deo datum ſit.

ADDE

A D D E.

Hac omnia argumenta, quod conſuetudo non valeat, vt Clericus coram Seculari conueniatur, tradit ad longum Rota deciſ. 10. Tit. de Conſuetud. in antiquis. Vbi improbat talem Anglicanam conſuetudinem. Clarus idem in criminalibus. Mattheus Boyß D.

Quid autem de vxore Clerici, an gaudeat priuilegio fori. glo. in cap. eos. 32. diſt. & 11. q. 1. in c. 2. tenet, quod ſic; vide Ioan. And. & doct. in cap. vnico de Cle. coniu. libr. 6. ſæpius alleg. & per Sicul. in c. nullus de foro compe. de familia an gaudeant priuilegio ipſius Clerici. gloſ. in præalleg. ca. eos quod ſic vide Archi. in præall. cap. 2. 11. q. 1. & Sicul. in conſil. ſuo 53. & in præalle. ca. nullus & Bal. & Sali. in l. 2. C. de Epiſ. & Cleri. 91. XX.

A D D E.

Priuilegium Clerico conceſſum pertinet ad vxorem leg. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Idem in Laici vxore, in priuilegio fori, in priuilegio arti conceſſo, in priuilegio non ſoluendi gabellam, in ſaluo conductu, in immunitate vico conceſſa, in priuilegio ne torqueatur, ne teſtes viles & ignobiles contra eum admittantur. Hac omnia vide per Tiraq. in legibus connub. gloſſ. 3. num. 52. Albericus in ſtatutis quæſt. 114. lib. 1. Alciatus in l. 1. C. de in ius vocando. Afflictus in conſued. Siciliæ tit. de pugnis ſublatis nu. 11. de vxore & familia Clericorum. Vide extenſ. 2 & 3. in reg 2 infra.

Priuilegium domini an ad familiam extendatur, latè tradit Felinus in c. Nullus de foro competenti.

Vſq;

Vſq; relictus meritò etiam competit vxori, & maritus ſtipulans pro ſe alimenta etiam vxori ſtipulatus cenſetur. Vide Pignolum ad ſing. 353. Romani. Mattheus Boyſſ D.

QVARTA QVAESTIO.

93. Quarto principaliter quæritur, nunqd ſaltẽ ex Eccleſiæ delegatione iudici Laico licitum ſit de cauſis etiam criminalibus Clericorũ cognoſcere.

Et videtur primo quod ſic per gloſ. 1. §. verſ. 32. di. vbi Papa mandat Rudolpho & Bertulpho inter alia, quod officium ſymoniacorum & in fornicatione iacentium ſciente nullo modo recipiant, & quantum poſſint tales à ſanctis miniſterijs, vbi oportuerit, prohibeant. arguit ex his dictam glo. quod Laicus de mandato ſuperioris poteſt ſuſpendere Clericos & excommunicare: quia excommuuicatio eſt potius iuriſdictionis quam ordinis. arg. ca. tranſmiſſam de ele. nam electioni poſſunt intereſſe. 43. di. c. Adrianus. & c. in ſynodo. & ar. 96. di. ca. bene quidem & c. nos ad fidem & cauſis matrimonialibus. 35. q. 5. c. ad ſedem circa medium. & 2 q. 5. c. mennam. tamen Bar. brix. in præalle. §. verum. dicit hoc alienum à Laico, cum de ſpiritualibus ſe non intromittat, vt in ca. decernimus de iudi. immo vt ibi dicitur. prohibetur prælatis, vt talia Laicis non committant: tamen Dominus Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis, eis bene poſſet committere, vt excommunicarent.

ij. Glo. verò in præalle. c. decernimus, ſuper verbo præſumant, dicit quod Laicis delegari poſſunt

ſunt cauſæ pecuniariæ, ſiue huiuſmodi merè ciuiles, vt hic colligitur: & ita vidi aliàs ſeruari in curia Archiepiſcopali Tholoſæ: vbi notarij cauſarum ciuilium erant commiſſarij vſq; ad ſententiam excluſiuè, ſecundum ſtilum & ſtatuta ipſius curiæ, quod tamen hodie ſublatum eſt propter abuſus & exactiones indebitas ipſorum notariorum, qui delationes immoderatas & ſuperfluas, vt proceſſum inculcarēt, concedebant, & alia plura faciebant ſtripta difficilia in Laicos, etiam de talibus cauſis ciuilibus poteſt compromitti. c. expoſita de arb.

Papa verò & ciuiles, & criminales, & ſpirituales, poteſt delegare Laico. art. in præalleg. §. verum. c. Menham. & 63. di. in ſinodo. & c. Adrianus. & 10. q. 3. c. illud idem. Henri. in c. at ſi Clerici dicens Clericum poſſe diſtringi per iudicem ſæcularēm ex commiſſione ſiue ex delegatione Papæ, ſiue agatur criminaliter ſiue ciuiliter. ad hoc alleg. 22. di. c. ad hæc. & ibi not. Ioan. Hoſti. Io. An. & Sicul. in ca. 2. de iudi. & Archi. c. ab arbitris. de offi. dele. libr. 6. Bal. in l. reſcripta. C. de præci. impe. offe. Ioan. fa. in auth. ſtatuimus. C. de Epi. & Cle. per Ioan. And. in ca. vnico de Cle. coniuga. lib. 6.

Sed contra videtur, quòd nedum Epiſcopus poſſit, immò teneatur committere. 11. q. 1. ca. te quidam. gloſ. remittit ad nō. in ca. contingit de arbi. Sed ibi rectè non ſoluit, vt dicit Sicul. in præalleg. c. decernimus, in 1. colum. Sed ſecundum eum primo dicendum eſt, quod illud cap. loquitur de cauſis non ſpectantibus ad Eccleſiam, quas Epiſcopus debet Laicis dimittere. de iudi. c. nouit. & ita ibi glo. no. Vel dicendum ſe-

cundũ Io. An. poſt Tan. quod dictum. c. decernimus loquitur ſecundum conſuetudinem reprobatam. c. ad noſtram de conſue.

iiij. Et ſic concludit idem Sicul. ex glo. prædicta quod cauſæ ciuiles Clericorum poſſunt Laicis delegari, ſed non ſpirituales vel criminales. alleg. no. 96. di. c. bene quidem & 95. di. ca. peruenit. & præalleg. §. verum. qui dicit Epiſcopum non poſſe Laico demandare poteſtatem excommunicandi. Sed Papa ſic: quod etiam hic tenent doc. & quæ poſſit Papa vel Epiſcopus delegare remittit ad glo. in prælle. c. peruenit. & Inno. & alios in c. quanto. de conſue. vbi plenè Fran. limitat hoc dictum glo. quod Epiſcopus poſſit delegare Laicis cauſas ciuiles Clericorum quando Clerici non inueniuntur idonei: alias non alle. ca. relatum. ne Cle. vel mona. & de reli. do. ca. inter quatuor. quæ iura hoc non bene probant.

Vnde Ioan. de Ligna. Bal. & communiter do. moderni tenent oppoſitum dicentes, quod licet hoc ſit æquum, non tamen neceſſarium maximè ſi committitur nudus articulus. ar. eius quod no. glo. & Antho. in c. ſtatutum. §. 1. de reſcrip. li. 6. in glo. in ver. Io. & Guill. in ſpecu. de

94. lega. §. fi. verſi. quid ſi certus articulus. Non obſtat. c. ſignificaſti. de foro comp. vbi patet quod in iudicẽ Laicum, Clericus conſentire non poteſt, etiam cum licentia Epiſcopi. quia illud intelligitur quando Clericus vult iuriſdictionẽ iudicis Laici prorogare: hic loquimur quando Epiſcopus vult delegare primum non poteſt, vt ibi, ſed ſecundum ſic. Et hæc eſt ratio diuerſitatis, quia in prorogatione iudex iudicaret iure

pro

proprio:& ſi contingeret appellare ad ſuperiorem ipſius Laici appellaretur, & ſic Clericus iudicaretur à Laico, ſed in delegatione ſecus: quia dignitas vtitur iure & vice delegantis, & ſic iſta iuriſdictio Eccleſiaſtica, cùm delegatus nihil habeat iure proprio, vt l.1.ff.de offic.eius cui man.eſt iuriſdictio.& in c.p.& g.& c.ſanè. de offi.dele.& ab iſto appellare debet ad Epiſcopum delegantem.hæc ſunt verba Sicul.in prę alle.c.decernimus.ad quod c. vbi maius periculum.de ele.li.6.& Cle.ne Romani.de ele.ſupra vbi domini temporales poſſunt includere Cardinales pro electione ſummi Pontificis: & hoc faciunt ex Eccleſiæ commiſſione. Ex quibus talem elicio concluſionem:

CONCLVSIO NONA.

Laico iudici de cauſis etiam criminalibus Clericorum & Eccleſiæ delegatione licitum eſt cognoſcere.

Hinc eſt quod in præſenti regno ex priuilegio ſine delegatione Papæ, iudices ſæculares cognoſcunt contra Clericos de portu armorũ. De offenſa facta officiarijs officiando, quando iuriſdictio regia vſurpatur, & de infractione ſaluagardiæ, & quibuſdam alijs caſibus quos dicunt eſſe priuilegiatos: eos tamen propterea corporaliter non puniunt, ſed ſolum pecuniariter, & fortè executio huiuſmodi pęnæ pecuniariæ poterit fieri in bonis immobilibus Clerici per ipſum iudicem ſecularem; vel diſtringendo fideiuſſores, quos Clericus dedit. C. qui accuſa.non poſſunt l.3. vij.

Præterea quod Papa poſſit huiuſmodi delega viij.

tionem facere probari videtur ex eo quod concludit Fran.de Zaba.in repetitione.c.perpendimus.de ſen.exco.videlicet quod Papa poteſt etiam ſine cauſa auferre priuilegium immunitatis perſonæ Clerici: quia illud conceſſum eſt Clerico.per ca. ſi quis ſuadente. ſicque ſurgit à
45. iure poſitiuo. Papa autem tollere poteſt ius poſitiuum de conceſ.præbend. c.propoſuit.quod tamen limitat, quo ad vnum vel plures Clericos in particulari.

A D D E.

Papa poteſt in aliqua cauſſa Clericum ſeculari iudici ſubijcere. Menochius retinenda remedio. 3.n. 400 citat Caſſaneum in conſuetudi. Burgundi. §. 5.Rub.1.nu.48. Matthew Boyß D.

Sed non quo ad omnes Clericos, quia tunc ſecus cum illud eſſet immutare ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, quod Papa facere non poteſt ſine cauſa, hic eſt ſententia gloſatoris.in ca.literas. de reſti.ſpoli.in præalle c.propoſuit.c. quæ ad perpetuam.25.q.1.§.his omnibus.8.q.1.not. Inno.in ca.quanto.de conſue, & Specu.ti.delega, ſub rubrica de diſpenſatione. §. nunc breuiter ad finem. Sed per ſublationem huiuſmodi priuilegij & eius obſeruationem immutaretur generalis ſtatus Eccleſiæ.ergo &c.

46. viij. Inſuper Papa ſtatuere nõ poteſt id, ex quo conſtat, vel ſaltem vehementer præſumitur ſtatum Eccleſię perturbari. iſta eſt ſententia, glo. in ca. prin.4.q.3.& Inno.de ſen.excommunic.c.inquiſitioni. Et Papa non poteſt id facere per quod declaratur ſtatus Eccleſiæ vniuerſalis.tex.not.

1.qu.

1.qu. 7. cap.& ſi illa, ex quo concludit Sicul.in alleg.cap propoſuit Papam non poſſe ſine cauſa dare poteſtatem alicui principi ſeculari vt poſſit iudicare inter Clericos:maximè cum,vt ſæpe dictum eſt,priuilegium iſtud ſit de iure diuino:idem voluit ipſe Sicul.poſt Inno. in ca. 2. de maio,& obedi.

Dicit tamen Franc.in præalleg,ca.perpendimus,ſe putare,quod priuilegium dicti.c.ſi quis ſuadente ex cauſa per Papam tolli poſſit etiam quo ad omnes, cum ſit de iure poſitiuo. ix.

Sed cum hoc ſit arduum, debet hoc facere, cum conſilio Cardinalium, per id quod dicit no,Ioan,mo,in c.ſuper eo.de hære.lib.6.vbi dicit quod cętus Cardinalium eſt in poſſeſſione: vt Papa non faciat aliquid arduum ſine eorum conſilio, Decet enim,vt quod præcipit inferioribus prælatis de conſilio capituli habendo de his quæ ſi.à præal,ca.nouit.& ca.quanto & ipſe in ſe obſeruet ratione. l. digna vox.de legit. ad hoc.12.q 2.c.non liceat Papę:quia indecens quo ad minores reputatur, impoſſibile quo ad principem, & ſic dicunt etiam theologi, indecens Deo eſt impoſſibile.Pau.de caſtro conſilio 284. 3. colum. dicit quod licet conſueuerit Papa omnia expedire de conſilio Cardinalium, non tamen de neceſſitate tenetur, ſi non vult, quia non poteſt ſibi dici,cur ita facis de pœni. diſti. 3.§.ex perſona,& ita not.dicit in ca.ad Apoſtolicæ de re iudi.lib.6.& in c.2. de Cle. non reſid. de officio ordina.ca.quamuis per Archi.in glo. tria facit, & in c.fundamenta. de elec. libr.6.in glo.illa ſuper verbo contigerit. & in extrauag. Ioan.22.quæ incipit execrabilis in glo. quæ incipit

cipit ſcilicet Cardinalium.idem Bal. in prælu. feudorum fol. 3. 1. column. verſi. aliqua colleg.10.

97. x. Nec obſtat ſi dicatur, quod etiam cum conſenſu Cardinalium hoc non poſſit: quia, c. ſi quis ſuadente habet vim contractus vel quaſi. Modo vbi ſtatutum tranſiuit in contractum, illud eſt irreuocabile. cap. nouit. de iudi. & ibi Innoc. & doct. Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſti, & iur. & l. penul. ff. de decr. ab ordi. faci. Sicul. in ca. in noſtra de iniur. vbi dicit poſt Bart. quod ſi ciuitas ſtatutum fecerit, quod quicunque venerit ad villam inhabitandam, ille ſit immunis a gabella, non poteſt amplius ſtatutum illud reuocari in præiudicium illorum qui iam venerunt quia iam tranſiuit in contractum ſeu quaſi. & idem inno. in præallegato. c. nouit dicens, quod licet Imperator reuocet legem, per quam conceſſum eſt priuilegium Eccleſię, non propterea cenſetur reuocatum priuilegium.

98. xi. Ad præmiſſa reſpondet ipſe Franc. vbi ſupra dicens, quod quandoque priuilegium conceditur in ſubditum ex diſpoſitione legis vel ſtatuti, & tunc poteſt tolli, ſicut ipſa lex l. ſtatutum pro hoc glo. & Inno. in præalle. c. in noſtra. Dicit ibi Inno. quod ſtatutum factum per communem, per quod ſe obligant ſingulares de vniuerſitate poteſt tolli ab his qui regunt ciuitatem, per regulam primam de re. iur. quod eſt ſingulare, & probatur in di. c. in noſtra ſecundum vnam lec.

xij. Bald. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. 7. colum. cir. med. dicit ſpeciale in principe, vt poſſit ſuum priuilegium reuocare, etiamſi alteri ſit ius quæ-

quæſitum etiam ſine cauſa vt l. qui fundos. C. de omni agro.deſ.li.11.ſed ſi non eſt priuilegiũ, ſcilicet conuentio, tunc non poteſt reuocare niſi ſecundum ipſius rei naturam, vt l. fundi de fundis patrim.C.eo.li. vnde ſi princeps recipit precium, ſignificat venditionem, & ſi vteretur verbo, indulgemus, vel ſimili verbo, ita quod eſſet irreuocabilis contractus. & non priuilegiũ arg.de prædi,curia.l.fi.libr.10.& hoc tenet Nico. Matha. C. de Iuſtin. Cod. contra. Guiller. de Suza. qui dicebat, quod imperator non poteſt reuocare priuilegium anteceſſorum, nec proprium ex quo eſt efficaciter ius quæſitum, dicens quod per reuocationem fieret alijs iniuria: quæ maximè à prin. debet eſſe remota.ff.de vul. ſubſ.ar.l.ex fa & ff.de aqua quoti.l.1.§.permittitur.& C.vnde vi.l.meminerint.Fa.quia licet Imperator habeat plenitudinẽ poteſtatis,& Deus ſibi leges ſubiecerit, non tamen ſubiecit eidem contractus ex quibus obligatur, vt nota. traditur in l.digna vox.C.de legi.& dicit Bald. in titu.de natura feu.in princ.in vſi.feu.col.10. dicens inſuper ibidem, quod Papa non poteſt ſupprimere dignitatem, donec ſupereſt perſona quæ præeſt dignitati, niſi ex cauſa magna.

A D D E.

Princeps an priuilegium ſuum datum reuocet, quando abijt in vim contractus. Item an ſucceſſor prædeceſſoris priuilegium vel contractum reuocet vel tollat. Gabrielius de iure quæſito non

non tollendo. In commun. opinio. egregiè explicent, Rebuffus in concordantijs Galliæ in rub. de collationibus, vbi refert 12. rationes, quare Princeps non poſſit contractũ reuocare. Et quod ſucceſſor ligetur prædeceſſoris contractu. Fallit in principe ex quatuor cauſſis, inter quas eſt, quod ex magna & iuſta cauſſa publica reuocatio fieri poſſit: quas tradit Antonius Nicellus in concordantijs gloſſarum iuris ciuilis & Canonici, concordantia vltima. Vide Gabrielum latiſſimè in communib. opinionibus conclu. 5. 6. 7. De iure quæſito non tollendo. Matthæus Boyſſ. Doctor.

Vnde dicit Ioan. Andr. quod Cæleſtinus frater Petr. de marone de mane faciebat gratiam, & veſperi auferebat, & alij conferebat: Vnde Cardinales, licet ſcirent quod Papatui renunciaret per fatuitatem, tamen quia erat vnum pecus libenter eius renunciationem acceptauerunt & creauerunt Bonifacium VIII. qui depingitur:

Vulpes in introitu, leo in accubitu, & canis in occaſu ſuo.

De quo ſupra dictum eſt in 3. quæſito euidentiali in fine num. 59.

xij. Sed Nicolaus prædictus non credit illud dictum Guilher. de Suza eſſe verum, quia non facit iniuriam, cum nullo iure ſit obligatus. concedens priuilegium hoc ſeruare: nam ſicut lex poteſt reuocari, ita & reſcriptum & ſtatutum, vt patet C. de ſacroſanct. Eccleſijs. authen. quas actiones niſi prætextu conceſſionis con-

concedens aliquid ſit lucratus,puta aliquam donationem vel factum quæ habeant perpetuam commenſurationem cum re conceſſa, nam tunc non poteſt reuocare, quia committeret dolum,vt.ff.de dolo.l.ſi cum mihi. Vide tamen in contrarium quod notat Bart. in. l. ſi ſeruus. in prin. de condi. fur. & Bal.in.l.fi.C. de actio.empti & ven.& ibi Alex.de Imol.

Aliquando confertur priuilegium in non ſubditum,& tunc non poteſt tolli nec tollitur reuocata. l. vel ſtatuto ſcilicet per quod fuit conceſſum,& ſic loquitur Inno.in prealle.ca. nouit. Et eſt ratio, quia in non ſubditum non poteſt tranſire tanquam lex.ff.de iure.om. iudi.l.fi.& de conſti. cap. 1. li.6.tranſit ergo tanquam quaſi contractus ex quo non ſubditus acceptauit inſtar donationis,ſed contractus non poteſt diſſolui ſine conſenſu vtriuſque contrahentium.ff.de pact.l.ab emptione. de ſpon.ca. 2.& in.c.1.de regu.iur. xiiij

Ad gloſſ.Inno.in.c.dilectus.de tempo.ord. dicit quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra ſua ſtatuta, per quæ ius eſt acquiſitum alteri,licet poſſit ea tollere,dicit idem Franc. quod debet intelligi ſecundum præmiſſa. Sed in eo quod dicit quod antequam ſit alteri ius acquiſitum,quod poſſit diſpenſare contra ſua iura,&quod eſt fortius,ſecundum eum poteſt Papa mutando ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, quod vltimum multum repugnat ſupradictis.

Sed intellige quod Papa poteſt mutare ſtatum Eccleſiæ,dum tamen non per omnia, ſed oportet vt prædixi cum hoc ſit arduum quod 99

cum conſilio collegij Cardinalium, hoc faciat.gloſſ.verbo Inno.in.d.c.dilectus, intelligitur ſi alteri ſit ius quæſitum,non poteſt conditor ſtatuti vel canonis diſpenſare, id eſt, non poteſt facere ſola voluntate,vt contraueniens non in idat in ſtatutum, & hoc ſtante ſtatuto, ſi contra ſtatutum concedit Priuilegium & ſtatutum diſponit ſuper eo quod non eſt prohibitum. & ſic loquitur gloſſ. Innocent. in. cap. cum ad monaſterium de ſtatu regula. Et per hoc patet Papam tollere poſſe priuilegium: cap. ſi quis ſuadente. quo ad vnum vel plures Clericos,ſed non quo ad omnes.

XV 100 Quis autem Papa priuilegium fori non poſſit reuocare?pro hoc gloſſ.ſæpius alle. in. cap. ſi Imperator.96.di.& ita tenet Lud.in ſingula. verſ.Papa.verſ. quæro nunquid, & ſecundum eundem Franciſ. & Sicul. in locis prægalle. & ex his quæ ſupradicta ſunt,cum tale priuilegium ſit de iure diuino, quod eſt ius non ceremoniale, ſed morale, patet quod contra dictam legem diuinam Papa non diſpenſat, debet enim potius vſque ad animam & ſanguinem defendere. 25. quæſtion. 1. cap. ſunt quædam,& quod ibi exponit Lau. id eſt vſque ad omnes conatus,pro hoc.e.cap.& quæſtion.ca. quæ ad perpetuam,& quod no. de conſue. ca. per eundem Fran.

ADDE

An Papa poßit priuilegium fori reuocare,negat id Romanus ſing.419 Sed an poteſt Papa vbi nota quod Gab. Sar. in Additionibus duas regulas conſtituat quando Clericus coram ſæculari conueniri poßit

poßit

poſſit in Ciuili vel criminali cauſa, cum limitationibus. 32. quas ex ordine deſumpſit ex hoc authore, ex regul. 2. Matthæus Boyſſ Doct.

Nam ſicut dictum eſt non poteſt Papa diſpenſare, in eo propter quod decoloraretur ſtatus vniuerſalis Eccleſ. vt in. c. & ſi illa. 1. quæſt. 7. quod eſt verum ſi ex toto vellet mutare, quod non poſſet etiam cum conſilio Cardinalium, nam hoc faciendo conuinceretur errare, vt dicto. c. ſunt quidam in fi. vbi optime probatur. Sed quo ad vnum vel aliquos Clericos in particulari, bene poteſt. 34. di. cap. lector, & quod not. Archi. in. d. cap. ſunt quædam. pro hoc. ca. 1. de vit. & hon. cle. li. 6. quod no. Inno. in. cap. inquiſitionem de ſent. excom. vbi dicit Papæ non eſſe obediendum, quando vehementer præſumitur ex præcepto perturbari ſtatum Eccleſiæ de quo per Ludo. conſilio. 480. & idem tenet Sicul. in præalleg. cap. inquiſitionem.

Reſolutiuè idem Fran. concludit ad quæſtionem an, & quando priuilegium alicui conceſſum tolli poſſit ſeu remoueri. 101 xvj quòd quandoq; quæritur de priuilegio quod eſt de iure diuino, aliquãdo de priuilegio quod eſt de iure poſitiuo. De primo dicit quod aut is qui vult eũ tollere vel reuocare, eſt inferior à Papa & indiſtincte non poteſt, ſolus enim Papa eſt Dei vicarius in terris. de tranſla. c. 1. quia ſolus vocatus eſt in plenitudinem poteſtatis. ca. ad honorem. de vſu pallij. Aut eſt Papa. Et dic quod aut vult tollere ex toto. & non poteſt. Aut in parte & poteſt. ideo quia quando in parte, hoc eſt potius interpretari, quam tollere, quòd poteſt ſic enim

ſic enim interpretantur illa verba, In ore duorum vel trium, &c, de teſtim. cap. in omni negotio,

ADDE

An priuilegium alicui conceſſum tolli poſſet per principem vide Portium in commu. opinionibus li. 5. concluſ. 19 & eo Cottam in verbo princeps. in memorabilibus, Gabrielium in commu. opin. concluſ. 5. 6. 7. de iure quaſito non tollendo. Antonium Nicellum in concordan. vlt. gloſſarum iuris ciuilis & canoni. Et Tiraquell. de panis mitigan. in proemio. Matth. Boyſſ. Doct.

De ſecundo quando priuilegium eſt de iure poſitiuo, dic quod aut fuit conceſſum non ſubdito, aut ſubdito primo caſu. Aut non eſt ab eo acceptatum, aut ſic. Si non, poteſt tolli libera voluntate concedentis, quia poteſt pænitere re integra, ex quo de nullius agitur præiudicio, vt in regula iuris, quod ſemel placuit. de regu. iuris. lib. 6. Si autem fuit ab eo acceptatum, non poteſt tolli per gloſſ. Inno. in præalle. ca. nouit. quod ibidem approbat Sicul. dicens, quod habet ſuam vim in continenti, cum peruenerit in noticiam priuilegiati vt in. ca. 1. §. ex parte. de conceſ. præben. lib. 6. & ſic non poteſt amplius reuocari, cum ſit ius quæſitum & concedens non eſt dominus ſuperior, idem tenet Archi. in ca. quicunque. 11. quæſt. 1. argu. in. l. perfecta. C. de donat. quæ ſub mo. vbi donatio ſemel perfecta non reuocatur. & Ioan. An. in. c. conſtitutus. de rel. do. idem tenet Pau. conſi. 285. 2. col. idem Sicul. conſi. ſuo 41. 3. col. cir. fi.

cir.fi.Idem Ho.in ſum.in ti. de priui. §. qualiter. ver.quid ſi ille.Spe.in ti.de inſtrum.edi. §. nunc autem.ver.quid ſi Imperator.Io.Fa.inſti de iure natu.§. ſed naturalia per Bal. in tit. de natura.feu.col.10.facit quod no.Bar.in l.pe.ff. de decre.ab or faciem.

Si autem priuilegium fuit conceſſum ſubdito,aut quærit, an poſſit tolli quo ad effectũ conſummatum, aut quo ad non conſummatũ Primo caſu aut per conſummationem ſortitur naturam eorum quæ ſunt de iure naturali vel gentiũ. Aut remanſit in ſua natura.Primo caſu non poteſt tolli etiam à Principe ſine cauſa,ſic etiam non tollitur ius gentium de conſti.cap.quæ in Eccleſiarum per inno. & Sicul. vt ſi per priuilegium cõcedatur dominium alicuius rei, tale non poteſt reuocari: ſicut nec dominiũ ſine cauſa tolli nequibit vt not.in dicto.c. quæ in Eccleſiarum. & in locis alle. Cy. Bar.Bal.& Sal.in.l.fi.C.ſi cont.ius,vel vtl.pub.

Si autem priuilegium remanſit in ſua natura iuris poſitiui,vt circa priuilegium fiat limitatio, dic quod aut quæritur de principe, aut de inferioribus. Si de Principe aut de imperatore, aut de Papa. ſi de Imperatore,dici poſſet quod in ſpiritualibus nõ poteſt intromittere. de conſti.ca.Eccleſia ſanctæ Mariæ.Sed in temporalibus ſic.

Dic tamen melius quod in his quæ cadunt ſub poteſtatẽ imperatoris eadem iuris diſpoſitio locum habet quæ in Papa.idem Ab.Sicul. in.c.quæ in Eccleſiarũ allegato. De Papa verò dicit idem Franc. vbi. ſupr. quod aut vult tollere in totum,aut in parte.Si in totum,aut per

hoc mutatur ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ, & non poteſt etiam cum Cardinalibus. Aut non ex toto, & poteſt cum conſilio Cardinalium; ſi eſt
xvj. quid arduum, alias ſolus poteſt. Si autem in parte, & tunc ſolus Papa poteſt. ſic etiam poteſt illegitimum legitimum facere, & econtra de cleri. coniuga. olim. Si de inferioribus dicit quod non poſſunt per. gloſſ. Inno. in cap. dilectus. de tempo. ordi. Si verò quæritur quo ad effectum non conſummatum. dic quod libera voluntate diſponentis tolli poteſt, ſic loquitur. c. in noſtra. de iniurijs & gloſſ. ibi & ſic poteſt intelligi gloſſ. Inno. in præallega. cap. cum ad monaſterium ſecundum Fran.

Ex his igitur patet euidenter quod ex quo Papa in parte tollere poteſt priuilegium fori. & c. ſi quis ſuadente, à fortiori poterit cauſas, ciuiles & criminales Clericorum ſæcularibus Iudicibus delegare, tunc enim cognoſcent auctoritate delegantis, cuius iure funguntur; non iure proprio. Et ita etiã tenet idẽ Fran. in præallega. ca. perpendimus, in diſtinctione quam facit ad quæſtionem an, & quando Clericus poſſit à Laico Iudice iudicari, ita quod iudicans Eccleſiaſticam libertatem non dicatur violare.

QVINTA QVAESTIO.

xvs Quinto principaliter quæritur, an Epiſcopus vel alius Iudex Eccleſiaſticus laicũ purum capere poſſit & carcerare pro crimine Eccleſiaſtico.

ET videtur primo quod non, quia iuriſdi-
ctiones ſunt diſtinctæ 96.di.ca. cum ad ve-
rum.de iudi.ca.nouit in principio ad hoc,
cap.cum Epiſcopus.de offi.ordi. lib. 6. Vbi de
libero Arbitrio ſuper exercitio iuriſdictionis
loquitur generaliter cum deſcendit ad captu-
ras perſonarum, ſe reſtrinxit ad perſonas Ec-
cleſiaſticas, ad idem.c.quamuis de pœnis. lib.
6.de ſenten.excom.cap.vt fame. de verb.ſigni.
cap.nouimus. pro hoc etiam.l.placet.C. de ſa-
croſan.Eccleſ. vbi Epiſcopus excommunicat
ſacrilegum. vbi iudex laicus deportabit, vt in
authen. de man.principum.§. ſi vero.col.3.vbi
innuitur, quod præſes cum Epiſcopo cognoſce
re debeat.& ſic non ſolum Epiſcopus. Item in
his caſibus Epiſcopus debet vti cenſura Eccle-
ſiaſtica.ca.Cum laicus. de fo.compe.lib.6. vbi
loquitur de periurio, quod eſt crimen Eccleſia
ſticum.

Et pro hac parte facit ſtilus curiæ parlamen-
ti, ſub rubrica, quorũ cognitio ſpecialiter per-
tinet ad regẽ, vbi dicitur, quod iudex ſpiritua-
lis non poteſt arreſtare vel capere laicũ delin-
quentem infra ſuam iuriſdictionem, ſpiritua-
lem, vel infra locũ iuriſdictionis vel vbi ipſam
exercet; ſed procedat contra eos monendo vel
excõmunicando, hoc verum niſi mortem vel
aliud crimen deteſtabile commiſiſſet. vt ibidẽ
tenet Deci. Capelle. quæſtione.340.ſecundum
ordinem meum.

In contrarium facit quia qualitas delicti fe-
cit illum de foro Eccleſiæ. C. de Epiſ. & Cleri.
authen. item nulla.& ibi no. de foro compe. c.
cum ſit generale. & cap.ex tenore, præterea.c.
1.de

1.de offi.ordin.non diſtinguit inter Clericos & laicos ſed dicit indiſtincte, quod poteſt vlciſci adulteria & ſimilia,& ſi opus fuerit brachiũ inuocare ſæculare &c.quaſi dicat,quando impediretur tunc inuocet auxilium iudicis ſæcularis alias ipſe faciat,& videtur tex.in authen. cauſaque, cum monacho in fi. C. de Epiſcop. & Cle.ad idem fa.ca.felicis de pe.lib.6. vbi in illo tam graui ſacrilegio reſeruatur iudicibus ſæcularibus pænarum temporalium impoſitio,non detracto,illi ſuperioritati,& ſupremę poteſtati,quam Papa habet ſupra imperium, de quo in.cap.nouit.ſupr.de iudi.& in ca.cauſam.qui filij ſint legitimi.

ij. Præmiſſis non obſtantibus communiter tenetur Prælatos inferiores poteſtatem de qua quæritur,in laicos non habere, præterquam in crimine hæreſis.de quo non dubitatur,vt patet in.c.vt commiſſi de hæreticis libro 6. & apertius in Cler.1.infr.eo.titu.ſecundum Io. An.in not.per eum,in Specul.ſuper.tit.de.offi. ordi. & illæ fuerunt rationes Oldra.vt patet in conſilio ſuo 86.

Petrus de Ancha.in.c.ea quæ , de regulis iuris lib. 6.dicit ſe non bene capere de quibus Prælatis inferioribus ſentiat Io. Andr. & An. per illa verba, Inferiores Prælatos &c. intelligat,etiam de Epiſcopis, Et ideo dicit ſe credere quod pro Eccleſiaſticis criminibus,vel alijs cauſis laicorum quæ agitantur coram Iudice Eccleſiaſtico,non poſſit ipſe iudex Eccleſiaſticus capere vel exequi laicos capiendo perſonas ipſorum.

Mouetur primo per ea quæ notat Io.An.in capi.

capi.ſi ſignificaſti.de offi.dele. in nouella.in il la quæſtione, verũ iudex Eccleſiaſticus poſſit dare poſſeſſionem rerum ſæcularium.firmat poſt Hoſti. quod licet de iſtis poſſeſſionibus quandoque cognoſcat, vt de dote & ſimilibus vt.c.3.de dona.inter virum & vxorem, tamen non poteſt per ſe dare poſſeſſionem, ſed ad ordinarium ſæcularem recurret.qui ſi.ſint legit. cap.cauſam.2.11.quæſti.1.c.de perſona 96 di.c. cum ad verum.alle.Hoſti.c.poſtulaſti.de foro compe.vbi executio realis debet fieri per iudicẽ territorij,in quo ſita eſt poſſeſſio.licet alius ſententiam tulerit.Et ſi hoc eſt in rebus,multo fortius in perſonis videtur prohibita captura. 103

Item licet in certis caſibus iudex Eccleſiaſticus habeat iuriſdictionem in perſonis & cauſis laicorum,de quo late per Sicul. in præalle. c.cum ſit generale. Non ſequitur: ergo habet actualem executionem. hæc enim non conceditur,niſi in ſubditos & in ſuo territorio.vt.c. Romana.§.contrahentes.de foro compe.lib.6. & l. cum vnus. §. is qui. ff. de bo. autor. iudi. poſſi. iij.

Laicus autem licet ratione cauſæ ſortiatur forum Epiſ.nõ tamen per hoc dici poteſt ſubditus,vt dicit gloſſ.in ſimili.in cleri.1.infra de fo. compe. & in multis ſimilibus caſibus hoc contingit,quod iura dent alicui poteſtatem cognoſcendi,ſed non actualiter exequendi.vt in. l.à Diuo Pio.in prin. ff. de re iudi.& l. 4. ff.de dam.infect. 104 iiij.

Præterea licet territorium & diœceſis repræſententur in eodem ſitu, loco, ſiue ſubiecto,tamen territorium dici poteſt quo ad lai- v.

cos & ipſorum poſſeſſiones & bona, quo verbo ad Clericos, Ecaleſias, & eorum bona poteſt dici Diœceſis, fa. cle. ne Romani de elect. Licet ergo quandoq; ratione caſuum emergentium Iudex Eccleſiaſticus cognoſcat inter laicos & de bonis ipſorum: & è conuerſo iudex laicus de cauſis Clericorum; tamen executio actualis ſuo videtur iudici reſeruanda, hóc eſt illi qui habet perſonam ſubditam, & bona in ſuo territorio. & hoc faterentur canoniſtæ de leui & è conuer. videlicet quod iudex laicus cognoſcit de cauſa Clericali vel de rebus ſuis, tamen coercere perſonas Eccleſiaſticas vel ipſorum bona per executionem realem niſi de mandato epiſcopi non poſſet, vt.c.vt fame.de ſen.excom.

Fa. quod no. præallegat. cap. poſtulaſti in nouella, vtatur ergo eodem iure Epiſcopus in laicis & in bonis ipſorum, ſicut vellet vti laicum in perſonis & bonis Clericorum, argum. ff. quod quiſque iuris. cap. cum omnes, de conſti.

vj. Non obſtat ratio ſuper qua fundatur opinio contraria ſcilic. quod ex quo habet Epiſc. poteſtatem cognoſcendi de poſſeſſionibus laicorum: ergo debet habere poteſtatem exequẽdi. Nam iſta conſequentia non eſt bona cum quis cognoſcit inter non ſubditos vel de bonis non territorij, vt patet in dicto. §. contrahentes

Nec ob. auten. cauſa. quæ cum monacho, in fine. C. de Epiſc. & Cleri. vbi datur poteſtas Epiſcopo detrudendi laicum in carcerem: quia dicam ibi ſpeciale ſicut in hæreſi dictum eſt.

Nec ob. etiam in cap. 1. de Offi. ordi. quia fa.

pro.

pro.dum ſubdit ſecundum quod canones cenſen::canones autem de huiuſmodi captura laicorum vel executione in rebus laicalibus non expreſſe loquitur,ſed de cenſura de ver. ſignifi.c.quærenti.

Non debemus ergo abſque canonibus hoc firmare,quia erubeſcimus, &c. l. Illam. C.de colla.& in authen de triente & ſemiſſe.§.conſideremus col.3. & quod non eſt patrum decreto ſancitum, &c. cap. inter corporalia de tranſla. vij.

Dominicus in.c.prealle.cum Epiſcopus,refert Io. de immol. hanc partem tenuiſſe ac dixiſſe,quod hæc fuit ratio,quia Papa noluit tâtam Epiſcopis poteſtatem concedere,ne iuriſditionem vſurparent.& pro hoc dictum Inno in prealleg.ca.ſignificaſti, vt dicit, quod ſi eſt fienda executio in bonis laici,etiam eo caſu quo Epiſcopus habet iuriſdictionē in laicum, fiet executio per iudicem ſæcularem,eidem tamē Dominico,vt ibidem dicit, nunquam placuit iſta opi.quia primo habemus tex.quod in hæreſi Epiſcopus capit laicum.vt clare probatur per iura ſuperius alleg. viij.

Item habemus tex.quod Epiſ.habet laicum carcerare pro crimine,quando committit crimen ſortilegij,vt eſt tex.& gloſſ.26.quæſt.5.cõtra idolorum,& illud tenet ibi gloſ.quæ dicit, ꝙ pro crimine Eccleſiaſtico poteſt Epiſcopus Reos carcerare.&loquitur text.de carceratione laicorum. 109

Nec ob.ſi dicas ꝙ iſtud ſit crimen hæreſis,& ſic non differat à primo caſu, differentiā enim ix.

eſt inter Hæreticum & Sortilegũ, vt ſatis probat diuerſitas rubricarum. de hære. & de ſortile. Præterea tex. habemus quod Epiſcopus Sacrilegum carcerat, vt patet 17. quæſt. 4. cap. attendendum.

x. Nec ob. ſi dicatur quod ille tex. non loquitur ſpecificè de laicis, quia dico quod loquitur indefinitè, contra Sacrilegos, ergo indefinite debet intelligi. c. ſi Romanorum 14. di. quia Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens contra laicum Sacrilegum, vt in di. ca. cum ſit generale. & c. conqueſtus. de fo. compe. ergo intelligitur contra quoſcunque ſacrilegos ſuæ poteſtati ſubiectos.

107 xj. Item Epiſcopus carcerat Laicum pro crimine ſtupri: vt patet de adul. ca. 2. quod ca. loquitur de Laico, quod patet: quia dicit quod ille erat pœna legis ciuilis plectendus: ergo ſequitur quod Laicus erat, quia Clerici non puniuntur pœnis legalibus. vt no. Inno. iſto ti. in. c. ad reprimendam. inſuper probat illum eſſe laicum, quia primo vult, quod contrahat matrimonium cum illa. ad quod bene fa. quod dicit Bal. in l. 1. C. de ſum. tri. 6. col. in ver. modo circa hoc. ex his igitur ſatis videretur elici ac de iure probabiliter ſuſtineri tali concluſ.

DECIMA CONCLVSIO.

Laicum purum pro crimine Eccleſiaſtico iudici Eccleſiaſtico capere de iure licitum eſſe videtur.

Nec

NEC videtur bona reſponſio, quod ſit ſpecialen his caſib. quia qui hoc dicit, debet allegare cauſam ſpecialitatis, immo non carcerantur his caſibus, quia ſunt laici ſubiecti Eccleſiaſt. Et tex. alle. contrarium facilis eſt reſpõſio, quia illi omnes text. inducuntur ſumpto. ar. contrario ex quo imprimitur de captura. videtur quod non poſſit. Sed dico quod ar. illud non procedit, vbi contrarium reperitur ſtatutum à iure. no. gl. in. c. 2. & in c. ſignificaſti de foro compe. non enim ſequitur, Epiſcopus excommunicat laicum: ergo nõ poteſt capere: quia iſtud vltimum non negat tex. expreſſe. vnde ſeruari vide in præſenti Ciuitate, quod vbi laici meri falſum teſtimonium coram officiali deponunt, capiuntur per eum, & ad ſcalam ponuntur. & ita determinantur in quæſtionibus Capellæ deci. 378. ſed in alijs criminib. Eccleſiaſticis, exceptis ſupra dictis, forte non admitterent Officiciarij temporales. xij.

SEXTA QVAESTIO.

108 Ex præmiſſis inferitur ad ſolutionẽ queſtionis, nũquid Epiſcopus pœnam pecuniariam laico ſibi temporaliter non ſubiecto poſſit imponere.

O. An. poſt Hoſt. in. c. 1. de homici. li. 6. tenet quod non, ſed eam debet intelligi facere per Iudicem ſæcularem, alle. 2. de maledi. & ca. poſtulaſti de iude. & c. cum ſecundum. l. de hære. lib. 6. & idem videtur voluiſſe Dominicus in præalle. c. 1. de homicidio.

Contrarium tamen tenet Sicul.in.cap.licet & c.ad aures,de pœnis.dicens quod ex quo eſt caſus in quo iudex Eccleſiaſticus vendicat ſibi iuriſdictionem in laicos, non apparet ratio quare in caſibus prædictis non poſſit ſibi imponere pœnam pecuniariam, & ita ſeruatur quotidie in Curia Archiepiſcopali Thoſoſæ. ad quod text.in 16.quæſtion.1.c.ſtatuimus. & 7.quæſtion.4.cap.quiſquis. & in præallegat. cap. ad aures vbi dicit quod propter ſacrilegium poteſt iudex Eccleſiaſticus imponere laico pœnam temporalem, vnde ibidem priuat eum dominio temporali vtili quæſito ex contractu. eodem modo aliam poſſet imponere pœnam temporalem allegat.cap.prædi.quiſquis ſicque optime facit ille,text.quod licet Eccleſiaſticus iudex non habeat iuriſditionem temporalem in laicum, ſi tamen delictum de quo cognoſcit,eſt Eccleſiaſticum,poteſt eum delinquentem punire,etiam temporaliter. Idem no.idem Sicu.in.c.inquibuſdam de pœnis,

Item in.c. Adrianus.in.2.43. diſtin.in fi.imponit contra laicum pœna confiſcationis bonorum,& quandoque deponuntur laici à dignitatibus.32.quæſt.5.ca.præceptum.fa. quod debent Inno.& Sicul.in.c. ſi Clericus de foro compe.Bal.in marga.ver.laicus.& ver. Cleri. vocet quod pro criminibus Eccleſiaſticis poteſt laicus coram Eccleſiaſtico iudice conueniri.Inno.& Sicul.in.c. dilectus.in vlt. etiam

109 dicunt quod laicus inſpiritualibus, vel quaſi debet Papæ reſpondere. vnde ſi laicus Clericum offendat,ex hoc ſortitur forum Eccleſiaſticum.

ſticum. in authen. Idem nulla. C. de Epiſco. & Cle. & cap. cum ſit de fo. compe. Bar. in. l. cunctos. C. de ſum. trin. 8. quæſt. Ad iura pro contrario alle. reſpondet ipſe. Sicul. id fieri pro faciliori executioue.

Zenzel. vt refert hic Fran. & Io. de imo. dicunt quod iudex Eccleſiaſt. poteſt corrigere exceſſus laicorum in criminib. eccleſiaſticis, dũtaxat quo ad pœnam ſpiritualem, & ſic intelligunt Inno. in. c. nos inter de purga. c. aliàs fruſtrà videretur cõmiſſus gladius dominio temporali, ſi talem imponerent prælati. tota nãq; iuriſditio ad Eccleſiam deuolueret.

Nota iterum de Petro Ferra. & vide ſup. num. 59. Matth. Boyß Doct.

Vnde dicit Io. Pe. de Ferra. in titu. de forma reſpon. rei conuenti in gl. tanquam, Heu miſeri Imperatores & ſæculares principes, qui hæc & alia ſuſtinetis, & vos ſeruos Eccleſiæ facitis, & mundũ infinitis modis per Clericos vſurpari videtis, nec de remedio cogitatis: quia prudentiæ & ſcientiæ non intenditis, Ideo attendite & memoriæ commendate, quid dicat Hieronym. Veteres ſcrutans hiſtorias inuenire non poſſum ſcidiſſe eccleſiam, & de domo domini populos ſeduxiſſe, præter eos, qui ſacerdotes à domino poſiti fuerant, iſti vero vertuntur in laqueum tortuoſum in omnibus locis ponentes ſcandalum in. c. transferunt. §. alias eſt, ver. idem veteres. 24. quæſt. 3.

Quod aũt dictũ eſt ꝑ Imol. ſup. fallit ratione pacis vel iuramenti vel alterius qualitatis cri-

minis,in quo ſit ſpeciale vt Eccleſia cognoſcat: vel quando deficit legis ſubſidium, de alijs autem criminibus quã Eccleſiaſt benè poteſt Iudex Eccleſiaſt.laicos corrigere quo ad pœnam ſpiritualem,quia de quolibet peccato, &c. ca. nouit de iudi.& ita videntur tenere Hoſti. & poſt eũ Sicul.in præall.c.nos inter.& ſic poteſt etiam intelligi dictum Archi. in. c. non eſt,de conſilijs in gloſſ.Epiſ.& Io.An. & Dominicus poſt eum tenet,quod indiſtinctè Epiſc.cor.exceſſus laicorum,pro hoc quod no.de Offi.ca.r. in glo.canones,dicunt, quod tenet etiã Mathe. in pręſenti cle.Relatus à Fran.qui etiam refert Aluaro.ita tenuiſſe per.c.illi qui.5.q.6.

VNDECIMA CONCLVSIO.

Crederem opi.Sicul.de qua ſuprà,eſſe tenẽdam,quam approbat practica, videlicet quod laicum Eccleſiæ temporaliter non ſubiectum
110 poteſt iudex Eccleſiaſt.pecuniaria pœna licitè punire. quod intelligo in caſib. in quib. iudex Eccleſiaſt.ſibi vendicat in laicos iuriſditionẽ. de quibus per Sicul.in c.cum ſit generale de foro compe.& Pe.de Ancha.in c.ea quæ à q.8.vſq; ad 12.In ciuili autem cauſa ſecus,quia non poterit coram iudice Eccleſiaſtico laicus conueniri.niſi.in.15. caſibus poſitis per eundem Sicu. in.c.licet,ex ſuſcepto.de foro compe.

Vtrum autem iudex Eccleſiaſt.tutorem dare poſſit & vtrum laicum,vide Ioan. Fa. inſti. de Attili.tu.in gloſſ.ſcilicet eum qui per Bart. in.l.1.§.magiſtratibus.ff.de magi.conue.glo.& Domi.in c.fi.de iudi.

SEPTIMA QVAESTIO.

Quærunt hic inſuper docto. quia iſte tex. dicit Clericos eſſe compeſcendos à ſuis criminibus, qua pœna hoc faciet.

PAulus hic relatus à Franc. dicit, quod per depoſitionem ſi ſunt multum enormia, cum in talibus non diſpenſet Epiſcopus, vt no. Inno. ca. 1. de corpo. 6. & Spe. ti. 1. §. nunc de Epiſcoporum. verſ. 10. de quo per Paulum de Caſtro conſi. 69.

ADDE.

Clericus pro nullo crimine deponi poteſt, ne ſi de iure id ſit expreſſum. Decius in cap. At ſi Clerici de iudicijs, elegans textus in ca. Tuæ. de pœnis ibi per magnis ſceleribus. Abbas in cap. final. de celeb. miſſorum, vide Bernardinum, Dias in praxi canonica. cap. 138. Poteſt etiam Clericus in exilium mitti, vt per hoc tollatur occaſio delinquendi. Loci enim mutatio mutat plerunq; mentis affectum, & locus vbi quiſq; prauè vixit, ſuggerit ſæpe menti, quid ibi geſſerit textus pulcherrimus in cap. Valet. 81. diſtinctio. Dias in praxi criminali ca. 137. Matthæus Boyß Doctor.

In alijs autem caſibus, an iudex Eccleſiaſt. poſſit imponere pęnā pecuniariam. Dic poſt Sicul. in c. licet. de pœnis quod aut quęritur nunquid iudex Eccleſiaſticus poſſit imponere pœnam pecuniariam mulctando, aut pœnam diffinitiuè imponendo.

Primo caſu dicendum eſt quod ſic, ſi illa magis timetur.ar.in c.de cau.de offic.de le.& in l. vnica.ſi quis ius dicen.non obtemperauerit.& no.Io.An.poſt Hoſti.in præalle. ca.de homici. li.6.& ſentit glo.in præalleg. cap. licet de pen. quia pœna non eſt certa pro contumacia arcenda. Vnde poteſt imponere, prout ſibi videtur: vt in dicto c.de cauſis.no.in l.1.C. de mo. mulcta.& in l.& in militis.C.de appel. & in di. l.1. ſi quis ius dicenti. & in l. aliud eſt, & in l.ſi qua pœna.ff.de verb.ſign.quæ mulcta inopiæ cauſa remitti poterit ſecundum Bar.in l.1.alle.per l. illicitas.in fi.ff.de offic.præſi.& Bart.in 2.C.de ſen. & interlo. om.iudic.nec exigi poteſt,licet poſtea factus ſit locuples,vt ibi & Ioa.Andr.& Fran.in ca.auctoritate de inſtit.licet ſecus ſit in pœna ſecundum Bart.vbi ſupra.& Bald in l.acceptam.24.q.C.de vſuris & hanc mulctam poteſt Officialis deputare pro fabrica palacij ſecundum Bartol.in l. mulctarum. C. de mo. mulcta.

j. Secundo caſu principali quando vult imponere diffiniendo, aut ſubeſt ſtatutum ſiue conſuetudo, vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria & non valet, quia ex illo inſurgit diſſolutio. nullã enim delinquens pertimeſcit culpam quam ſperat nummis redimere:vt dicit tex.in c.pauper.11.q.3. & hoc tenuerunt Io An.& Hoſti.in c.fi.de conſti.& in ca.2. de delic.pue.

Aut ſubeſt ſtatutum quod vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria.& valet,dummodo non procedat ex cupiditatis radice: poteſt enim Epiſcopus canonem adiuuando, nouam

nam pœnam imponere, vt Cle. ne Romani de elec.& Ioan.Andr.in cap.final.de offic.Archiepiſc.

Aut non ſubeſt ſtatutum ſeu conſuetudo, & tunc aut extra iudicium prælatus vult exigere pecuniam pro delicto,& non poteſt:quia certi ſunt modi in iure ſtâtuti procedendi contra delinquentes.& ita fortè faciebant Archidiaconi in prealle.ca.licet. quia extra iudicium & ſine cauſæ cognitione exigebant pecuniam pro delicto commiſſo,ſuſtinebit criminoſos in delictis recepta pecunia.

Aut vult iudex procedere iudicialiter;& tũc ſi certa pœna non eſt impoſita,poteſt pecuniariam pœnam imponere, ſi illa magis timetur: vt in glo.dicti c.licet.Si verò eſt certa pœna ſtatuta,& tunc ſi cum cauſæ cognitione vellt illã temperare pronunciando,poteſt per iura ſuperius alleg.de quo per Bart.in l.quid ergo. §.pœna.grauior.ff.de his qui no.infa.& per Salice.in l.& ſi ſeuerior.C.de infa.per Ioan. fa. inſtit. de pœna te.liti in prin.

Nam hoc videtur conceſſum cuicunque iudici cognoſcenti de crimine, vt ex cauſa poſſit temperare pœnam:de quo per Ludo.conſi.ſuo 429.Sed illud verum dum pronũciat:quia poſtquam pronunciauerit, hoc non poteſt,vt 2.q.3. §.notandum.& in l.1 ff.ad turpil.niſi poſſit ſuper tali crimine diſpenſare,vt in d.c.at ſi Clerici.nec in talibus valet compoſtio, quoniam Epiſcopus inquirat no.5.q.4.c.ſi primates ſecundum Io.de Imo.hic poſt Paul.vnde etiam Pau. de caſtro.in præalleg.conſil.119.vbi per eum an Officialis pœnam depoſitionis vel priuationis ij.
bene-

beneficiorum poſſit in pœnam pecuniariam commutare.

A D D E.

Iudex ex iuſta cauſſa temperat pœnam. Minſing obſ.30 cent.2 & obſeruat. 54. Viuius in com. opinio. verbo iudex vbicunq; 165. Sed cauſa exprimenda eſt. Vide Menoch.in arbitrarijs quaſt. 84. & 96. Kirchouius in commu.opin.verbo Iudex.Viuius ſupra exprimit cauſſas mutationis pœna.Idem Tiaquellus latiſſimè in ſuo tract.de pœnis.

Poſtquam verò iudex ſententiam tulerit,iam amplius neq; pœnam,neq; infamiam remittere vel mutare poteſt inſcio Principe, cui id ſolum debetur, imò nec iudex pœnam mutare poſſet etiam ratione innocentiæ poſtea repertæ. eleganter hac D. Marquardus.Freherus in doctiſſimo ſuo tractatu de exiſtimatione lib.3.cap 7 nu.final.cui illud addendū, quod ſi quis in exilium ſit miſſus, ſolus Princeps & non alius licentiam dat reuertendi. Bart.in l. Relegandi de pœnis. vbi addit quemlibet etiam iudicem hanc licentiam ex iuſta cauſſa dare poſſe.Vide practicam Bernardi, Dias cap. 137. Matthæus Boyß Doctor.

112. Cui autem applicetur huiuſmodi pœna pecuniaria, vide Barto. in l. agraria. ff. de ter. mo.per Imol.in rubrica. de publi. iudi. per Sicul.in rubrica de iudi. Angel. in l.ſi quod. ff.de iuriſ.om.iudi. Bald.& docto.in l.ſi Eccleſia.C. de Epiſ.& Cleri.latè per Salice.in dicta l. mulctarum.

Aduerte tamen,quod vbi in iure pœna non eſt expreſſa,conſuetudinaria debet imponi,& ſi ex-

ſi excedit conſuetam pœnam, dicitur excedere modum. ad quod tex. iuncta glo. in l. hodie. ff. de pœnis, & in præalleg. l. quid ergo §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. pœna enim apponi conſueta dicitur ordinaria. Bart. in l. fi. n. ff. de priua. delic. Sed conſuetudine ceſſante venit arbitraria. ſecundum Sicul. in præalleg. ca. licet.

ADDE.

De pœna commutatione in corporalem latiſſimè Menochius caſu arb. 447 Mattheus Boyß D.

Ex præmiſſis itaque concludi poteſt, quod in non enormibus exceſſibus poteſt prælatus compeſcere per pœnam pecuniariam, vt not. 18. diſtin. c. quoniam. 23. diſtin. c. quanquam 23. q. 5. ca. circumcelliones. vbi patet, quod etiam poteſt verberibus ſubijcere. ad hoc præalle. ca. licet. 45. diſtin. c. cum beatus. 23. q. 5. ca. ſi vos. 5. qu. 1. cap. 1. poteſt etiam in exilium mittere de iudi. ca. cum non ab homine. de calum. cap. 1. in fin. 1. diſtin. cap. accedens. de pœnis, cap. felicis lib. 6.

ADDE.

De fuſtigatione & verberatione Clericorum tradit Bernardus Dias in praxi canonica. cap. 136. de verberatione, vbi Ignatius Lopes, addit ex practica Milei & Iulio Claro. qu 70. num. 2 in crimin. in Francia, & in Dominio Mediolanenſi, hodie non amplius verberari nec fuſtigari Clericos. quod etiam in exilium mitti poßint, ibidem tradit Dias cap. 137. Mattheus Boyß D.

Veruntamen no. Sicu. in cap. irrefragabili. §. cæte-

cæterum de offi.ordina.quod prælati. de facili in correctione exceſſuum non debent imponere pœnam pecuniariam. Oritur enim ex hoc contra eos præſumptio,quod correctionē faciant,non propter Deum,ſed propter quęſtū pecuniæ.

iij. Nec etiam iſtam pœnam pecuniariam conuertere debent in vtilitatem propriam, ſed in pios vſus,niſi euidenter indigeant,& ſi intelligitur.cap.dilectus.eod.tit.idem Bald.in l.2.in princi. C. de Epiſco.audien.& in authen.bona damnatorum. C. de bonis præſcript. vbi dicit quod Epiſcopus deberet applicare pœnas fiſco Romanæ Eccleſiæ:quia ſicut voluit idem Bald. ſuper rubrica. C.de priuileg. fiſci. Epiſcopus non habet fiſcum, de conſuetudine tamen ſeruatur contrarium fa. quod in ſimili not. in l.3. C.de modo mulct.ubi dicitur quod iudex pecuniariam pœnam poteſt applicare ad opera publica,puta refectionem murorum,pontium & ſimilium.& ſi ſpecialiter non deputat ad opera publica, ſed ſimpliciter mulctat ſeu condemnat,commodum applicatur fiſco & non iudici.ita not.dicit illa l.vide ad materiā quod not.Iohan.And.poſt Hoſtien.in alleg.cap.1.de homi.li.6.vbi dicit, quod Prælatus poteſt mulctare & diſponere,vt præmiſſum eſt, & vide per Sicul.in præall.c.licet,de pœnis.

OCTAVA QVAESTIO.

Occaſione præmiſſorum quæritur, an Clericus pro quolibet graui crimine veniat deponendus.

Et

Et videtur primò quod non, quia ſi rectè pódereretur tex. in cap. tuæ. de pœnis, non eſt de mente ipſius, vt pro quolibet graui crimine mortali quis Veniat deponendus, niſi ſit magnum: imò nec beneficio debet priuari, niſi crimen ſit graue. ita dicitur not. in ca. inuéctum. 16. q. 7. dic poſt Sicul. in præall. c. tuæ quod in varijs iuris partibus diſputatur, quæ ſunt grauia delicta. de quo in l. 1. C. de requir. re. & in l. ad ea. ff. de regul. iur. Bart. plenius in l. non ſolum. de iniur. & l. leuia. ff. de accuſa. & l. aut facta. ff, de pen. & gloſ. in l. auxilium. ff. de mino.

ADDE.

De depoſitione vide latiſſimè Menochium caſu arbit. 415. Vbi tradit quid differant depoſitio & degradatio, qua duplex eſt, Verbalis & Realis. Idem Clarus in Crim. q. 74. vbi tradit quod Clericus deponi non poſſit, niſi propter graue crimen. Item Clericus pro tribus criminibus tantum actualiter degradari poteſt, puta pro hæreſi, falſo in Apoſtolicis literis commiſſo, & conſpiratione in proprium Epiſcopum, vt notat idem Clarus q. 36. nu. 37. vbi addit quod in alijs criminibus, quantumcunq; grauibus delictis, etiamſi ſummum Pontificem occidiſſet, non debet degradari, ſi paratus ſit ſe corrigere, ſed detrudi debet in perpetuos carceres. Vide deſuper egregiam deciſionem Benedicti de homicidio poſt tertiam partem in cap. Raimuntius. Mattheus Boyſſ D.

Vnde dicendum eſt, quod quædam delicta dicuntur leuia, quædam grauia, quædam grauiſſima,

uiſſima. Leuia dicuntur vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contigit per imperitiam vel culpam ſine dolo, vel quando dolus interuenit, ſed circa rem modicam, vt furtum modicæ rei inter domeſticos. l. reſpiciendum. ff. de pœnis & in allega. l. leuia. & ca. cum delicti. de accuſa. Delicta verò grauia ſunt, in quibus exigitur dolus & tendunt in alterius graue præiudicium ſeu rei publicæ & magna imponitur, vt in furto, periurio, & ſimilibus, vt in cap. cum non ab homine de iudi. Grauiora verò ſunt crimina publica, & quandoque non imponitur pœna mortis. Grauiſſima vbi mortis imponi-
215. tur pœna. ex grauitate enim pœnæ deprehendimus quantitatem & qualitatem delicti 24. q. 1. cap. non afferamus.

Adde.

Delictum quod graue dicatur, vide Menochi. de arbit. caſu 266. nu. 6. Matthews Boyß D.

Ad propoſitum igitur, aut Clericus committit leuia crimina, & non debet deponi, nec etiā beneficio priuari, ſed poterit ad tempus ſuſpendi, vel aliter corripi ad arbitrium iudicis, vt in dicto cap. cum delicti: aut committit grauia, & poterit deponi. Si verò grauiora, quanquam non publicatus, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſterium, vt in præalle. cap. tuæ. Si verò grauiſſima, ita quod de iure ciuili puniretur pœna mortis, & tunc poterit deponi, & damnari ad perpetuum carcerem, vt in cap. penul. de hære. & in ca. nouimus de ver. ſignifi. & in c. 1. de hæret. lib. 6. vnde not. dicit. Inno. in ca. qualiter in 2. de accuſa. quod iſta deputatio ad perpe-

perpetuum carcerem poſt depoſitionem æquiparatur pœnæ mortis,& rariſſimè debet infligi,niſi vt dictum eſt pro iſtis grauiſſimis ſceleribus: poſſet tamẽ delictum adeò pernicioſum eſſe exemplo,& qualificatum vt traderetur illicò poſt depoſitionem iudici ſeculari, vt in c. nouimus.alleg.c.cum non ab homine,& ibi Sicul. poſt Pet.de Ancha. & in ca. at ſi Clerici.de iudi.

A d d e.

An Clericus ad perpetuos carceres condemnari poßit.Vide Ignatium Lopes in praxi Crimin. cap. 140.vbi latißimè & doctißimè de perpetuis carceribus,quod de iure non obtineãt, adeò ſi iudex eam imponat pœnã ſententiam fore nullam.De iure verò canonico tantum locum habere.Vide aliquid per Menochium in arbitra.q.89.nu.9.Matth. Boyß D.

Quę aũt crimina dicantur publica ſecundum ius Ciuile, vide in l.3.in fin.ff. de præuar. & ibi Bart.& Io.de Imol. in l.fin.ff.de priua.delic.& in l. 2. ff. de concuſſi. ſecundum ius canónicum omne crimen dicitur publicum, quia ad publicum iudicium ſpectat puniri, vt in c. de crimina.de collu.detegen.in glo. 116. iij.

Qvaestio nona.

Quæritur, qualiter Clerici de incontinentia ſint puniendi.

IN concubinario multæ ſunt pœnæ, de quibus in titu. de cohabitatio. Clericorum & mulierum,per totum,& per Hoſtie.in ſumma

ma eodem tit.

ADDE DE CONCVBINARIORVM pœnis, donatione in focarias, & 4 vitijs clericorum.

Nota, Rebuffus in concordatis Galliæ, ti. de publicis Concubinarijs cumulauit 30. pœnas concubinariorum admodum luculenter explicatas, quarũ aliquot tantum lubet ſubijcere.

1. Suſpenſus eſt Clericus de iure ab officio, itemq́; à perceptione fructuum beneficij, & fructus conuerti debent in fabricam, vel in aliam vtilitatem Eccleſiæ. Panormitanus in ca. veſtra. de cohabit. clericorum. Et ipſo iure ſuſpenſus eſt ſine declaratoria ſi ſit notorius. glo. & Dd in cap. cùm non liceat de præſcript.

2. Si monitus Clericus non dimiſerit, priuari debet omnibus beneficijs.

3. Infamis eſt, nec obtinet honores, vel dignitates, vel officia.

4. Si perſeuerans in concubinatu fructus beneficij receperit, res reſtituere tenetur.

5. Si poſt diſpenſationem iterum aliquam concubinam receperit, perpetuo fit inhabilis, tam ad dignitates quam ad beneficia.

6. Non poteſt domi ſuæ filios ſuos concubinarios & baſtardos habere vel alere.

7. Sacerdos concubinarius decem annis pœnitere debet, nec abſolui poteſt niſi cum effectu à concubina fuerit ſeparatus.

8. Miſſam concubinarij nemo audire, neque etiam Sacramenta ab eo recipere, niſi Baptiſmi, pœniten-

nitentia et Eucharistia in mortis neceſsitate debet.

9. Excluſus eſt à poteſtate ſtandi in choro, neq; po teſt habere diſtributiones quæ aliis accreſcunt.

10. Reſcriptum poſt ſuſpenſionem vel depoſitionē obtentum non valet.

11. Subditi non tenentur ei ſoluere decimas.

12. Repellitur à promotione ordinum.

13. Concubinario poteſt interdici bonis, ſicut mulieri luxurioſæ.

14. Clericus concubinarius focariæ ſuæ nihil donare neq; legare poteſt, argum, à milite ad clericum l. 2. C. de donat. inter virum & vxorem. Et ſi fiat, nihil valet, ſed fiſco applicatur. Benintendus deciſ. 22. & L. Claud. cum ſeqq. de his quibus vt indignis. Alias pœnas vide apud Rebuffum dicto. loco.

Poteſt tamen Clericus concubinarius concubinæ, vel ſpuriis ſuis fauore alimentorum, vel ſtudiorum vel dotis, vel etiam meritorum cauſſa donare, vel legare. Verum id non exceſsiuè, ſed tantum quoad ſufficientiam alimentorum, quod amplius eſt, caſſum & irritum eſt, de quibus vide egregiè Matthesilanum ſing. 146. Corſetum ſing. Spurius, Ioſephum in communibus opinionibus concluſ. 1. Duennam in reg. 353. Item Gabrielium in com. opin. lib. 6. concl. 1. De alimentis. Cepollam cautela 38. Lupum de donat. §. 23.

His addendum putaui 4. eſſe vitia quæ potiſsimū in Clerico ſiue Eccleſiaſtica perſona reprehenſibilia ſunt. 1. Publica incontinentia ſiue concubinatus.

Secundum, Pluralitas beneficiorum, ex qua nouē magna promanant inconuenientia, quæ

ponit Iohan. 22. Pontifex in extrau. Execrabilis.

Tertium negligentia diuini officij.

Quartum, nimia pompa ac precioſior cultus in victu & veſtitu, contra vel vltra decentiam Clericalem, de quo plenè tit. de vita & honeſtate Clericorum. Sic D. Bernard. ad Eugenium Papam. Quid ſibi vult, quod Clerici aliud eſſe, alij videri volunt: nempè habitu Milites, quæſtu Clerici, actu neutrum exhibent?

Idem D. Bernardus ſuper cantica. Intuere quomodo Clerici incedant nitidi, & ornati, circumamicti varietatibus, tanquam ſponſus de thalamo ſuo procedens. quod de malis vtiq; dicitur. Idem Bernardus de iiſdem. Conceditur tibi, vt ſi bene deſeruis, de altari viuas, non autem de altari luxurieris. vt tibi compares inde aurea frena, ſellas depictas, deniq; præter neceſſarium aut ſimplicem victum, quicquid de altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegiũ eſt, quia res pauperum non dare pauperibus, par rimen ſacrilegij eſſe dignoſcitur, vide gloſ. in prag. ſanctione in prooemio. & cap. Epiſcopus 12. qu. 1. Matthæus Boyſſ D.

1\. Variè tamen loquuntur iura in modo procedendi: aliqua volunt triplicem monitionem requiri: alia volunt immediatè ſuſpendi: alia deponi. dicit tamen Hoſtien. in c. 2. de coha. Cler. & muli. quod erit in arbitrio iudicis, quam pœnam debeat imponere.

Nam quandocunque iura varias pœnas imponunt, optio datur iudici. 21. qu. 2. in ſum. 34. diſtin. ca. fraternitatis. Sicul. in cap ſicut. de cohab. Cler. & mulie. impoſita tamen vna pœna

non

non poterit ad aliam tranſire, niſi contumacia creſcente. l. prætor edixit. ff. de iniur. cum ibi not.ſa.quod no. Barto.in l.1.ff. vi. bonorum ra. cum pœnæ iniunguntur diſiunctiuæ, aut niſi conſtet plures pœnas ſimul pro eodem delicto eſſe inflictas.

Dicit tamen idem Sicul. in c. at ſi Clerici de iudi.quod in hoc delicto fornicationis ſemper iudex declinet ad mitiorem partem, quia pauci vt dicit Grego.ſine vitio incontinentiæ reperiuntur.l.diſtin.c.quia tua.& quia hodie defectus noſtri temporis, in quô non ſolum merita ſed etiam corpora hominum defecerunt, non patitur cenſuram antiquorum canonum manere, vt in præalle.c.fraternitatis, & melius eſt adeò redargui de miſericordia, quam de ſeueritate.26.q.vlti.c.alligant,

Dicit tamen Anton.in præalleg.c. at ſi Cleri 118.
ci, ad quem Ioan. de Imol.in præſenti Cle.re- ij.
mittit. Quod ſi fornicatio eſt notoria vel ſcanda 119.
loſa aut diu continuata, eſt digna depoſitione de exceſ.præla. c. quam ſit de teſti.cap.ex parte ade. vbi tex.quod pro ſimplici fornicatione poteſt quis ſuo beneficio priuari. Si non habes illas qualitates:tunc ſi committitur cum moniali idem.

A d d e.

Hunc locum ad verbum expreſſit gloſſa in verbo, alijs, in pragmatica ſanctione tit.de publicis concubinarijs. Adde. Quod etiam ipſe D. Paulus, qui vas electionis dicitur, aculeis & ſtimulis carnis diuexatus ſit, cap ſi Paulus 32. qu.5.vbi fragilitatem ſuam conſiderans exclamat. Infelix ego homo,

quis me liberabit de corpore mortis huius? Et 2. Corinth.c.12. Datus eſt mihi (inquit) ſtimulus carnis, qui me colaphizet. Pauci igitur ſine vitio carnis viuunt, & arctiſsima eſt vita continentia. Latè Lucas de Penna in l. mulieres. C. de incolis. libr. 10. Sic Mantuanus Eclog. 1. in perſona Formionis.
Tu quoq;, vt hinc video, non es ignarus amorum:
Reſpond t Fauſtus.
Id commune malum, ſemel inſaniuimus omnes.
Propterea Alciatus Emb 76. potentiam cupidinis exprimere volens, puerum finxit, altera manu flores, altera piſcem geſtantem, vt ſignificaret cupidinem tam in mari, quam in terra potentiam ſuã exercere. Huic reſpondet illud Virgilij lib. 3. Geor.
Omne adeò genus in terris, hominumq; ferarum,
Et genus æquoreum, pecudes, pictaq; volucres
In furias, ignemq; ruunt, amor omnibus idem.
Idem Vergilius Ecloga 10.
Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.
Omnia vincit amor, quid enim non vinceret ille?
Sic hoc loco excurrere libuit. Matth. Boyſſ D.

Tamen dicit ibi Siculus, quod hoc vltimo caſu non committitur ſimplex fornicatio, imò tria concurrunt crimina, videlicet adulteriũ, quia ſponſa Dei: ſacrilegium, quia lędit ſacrũ: inceſtus, quia conſanguineą noſtra, quia filij Dei ſumus. & de quolibet iſtorum poteſt accuſari, de quo glo. not. in c. virginibus. 27. q. 1. & de pœna iſtorum 27. q. 1. c. ſi quis Epiſcopus & c ſi qua monacha. & c. ſi quis rapuerit.

Idem ſi cum virgine vel cum nupta 81. di. c. ſi quis Clericus. 2. q. 7. c. lator. c. cum non ab homine

mine.de iudi. Idem ſi cum conſanguinea, ut ibi no. Idem ſi cum filia ſpirituali. 30.q.1. cap. non debet. Idem ſi cum ſoluta non virgine, ſi eam duxerit in vxorem de facto, in præalleg.c. fraternitatis, & 81.diſt.ca.ſi quis à modo. Qui cle. vel vo.c.2.

ADDE.

Clericus monialem cognoſcens, tria committit ſcelera, ſacrilegiũ, adulterium, inceſtum. Adde & ſtuprum. Ita Menochius caſu arbitr.389.n.22.23. 24. Cachera deciſ.103. Dias in praxi criminali 83. ca. vbi doctiſſimus Lopes in ſuis Comm. Item Clericus notorius fornicator ipſo iure eſt ſuſpenſus ab officio, ſine declaratoria ſententia. Præpoſitus in c. nullus. 32. diſtinct Declarat Panor. in ca. veſtra. de cohabitatione clericorum. Clarus in crimi. in verbo fornic.n.4. & latiſſimè proſequitur glo. in pragmatica ſanctione tit. de concubina. in verbo ſuſpenſus. Item ex fornicatione clerici adhuc tria oriuntur mala, præter eas pœnas, quas ſupra ſub nu.117. retuli. Primum propter publicum concubinatum ſcandalizantur corda laicorum. Secundò vituperatur eorum officium Eccleſiaſticum. Tertiò præbetur aliis materia peccandi. c. ſi mala 2.q.5. c. ſignificaſti. de adulterio. c. magnæ. de voto. Abſtineat igitur clericus à concubina, caueat hæc omnia mala, habeat in memoria hæc carmina.

Fœmina corpus, opes, animam, vim, lumina, vocem
Polluit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbat,
Debilitat, perdit, necat, odit, deſtruit, aufert,
Corpus, opes, animam, conſortia, fœdera, famam.

Grauiter Inno. 2. in hunc modum ait. Decernimus vt Clerici, qui concubinam habent, Eccleſiaſtico

beneficio prorſus careant. Cum enim ſint templum & vaſa Domini, & Spiritus ſancti ſacrarium eſſe debeant, indignum eſt ipſos cubilibus & immunditijs deſeruire. ca. decernimus. diſtinct. 28. Mattheus Boyſſ D.

Si ſimpliciter cognouit nec concurrit aliqua de qualitatibus prædictis, relinquitur arbitrio iudicis, vt conſideratis circunſtantijs & ſcandalo inſurgente, & conſuetudine patriæ apponat pœnam quam magis viderit ad mitiorem partem declinare, vt præmiſſum eſt. & tenet Sicul. in præalleg. c. ſicut. Continentia enim in ſacro ordine non eſt voti taciti vel expreſſi not. docto. in cap. cum olim de Cler. coniuga. Fran. in rubrica. qui Cle. vel vo. Ioa. An. in ca. 1. de vo. lib. 6. in nouella.

Ideo ordo ſacer eſſentialiter non impedit nec dirimit matrimonium. Ad hoc quod not. Ioan. An. in regula Semel Deo. de regulis iuris lib. 6. in no. Sed hoc eſt ex conſtitutione Eccleſiæ 32. diſtin. & 28. diſtinct. per totum & tempore primitiuæ Eccleſiæ licebat præsbyteris, & ſic conſtitutis in ſacris vxorem ducere. c. quoniam. ca. aliter 31. diſtin. dum modo die celebrationis abſtinerent à coniugibus. poſtea in occidentali Eccleſia venit prohibitio vt conſtituti in ſacris deberent continere, dicto c. aliter. & cap. Nicæna.

ADDE DE CLERICORVM Matrimonio.

Clericis à principio naſcentis Eccleſiæ interdictū fuit matrimonium, vt ex canone Apoſtolorum 25. oſtendit Couuaruuias de ſponſalibus part. 2. cap 6. §. 3.

§ 3 de impedimentis matrimonij, vbi plures citat auctores. & eum ſequitur alios referendo Ignatius Lopes ad Bernard. Dias in praxi cano. c. 80. in. lit. A Centuriatores Magdenburgenſ. Cent. 11. cap. 7. aſſerunt, Henricum 4. nouo edicto prohibuiſſe coniugia ſacerdotum. quod verum non eſt, Nam Lambertus Schaffnaburgenſis ſuã hiſtoriam Germaniæ ſcripſit circa annũ 1077. de geſtis Henrici 4. vbi hæc expreſſa verba habet, Hildebrandus Papa cum Epiſcopis Italiæ conueniens frequentib. ſynodis decreuit, Vt ſecũdũ inſtituta antiquorũ canonũ præsbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittãt, aut deponantur. Nec quiſque animo ad ſacerdotium admittatur, qui nõ in perpetuum continentiam, vitamque cœlibem profiteatur; *Hactenus Schaffnaburgenſis Monachus Hirsfeldienſis in ſuo Chronico. De cælibatu Clericorum, quod is iure Apoſtolico rectiſſimè ſacris ordinibus annexus ſit, tradit Bellarminus tomo 1. controuerſia 5. lib. 1. cap. 19. Matthæus Boyß Doct.*

Et dicit Fran. vbi ſupra quod hoc præceptum dat materiam illaqueandi plures animas propter fragilitatem noſtram, Ideo creditur quod ſicut Eccleſia indixit hoc præceptum cõtinentiæ quod quandoque reuocabit, & erit conueniens dicto Apoſtoli reuocatio qui dicit 1. Ad Corin. 7. de virginibus. præceptum non habeo. conſilium autem do. Et dicit Sicul. in dicto capit. cum olim, quod pro bono & ſalute animarum eſſet ſalubre ſtatutum vt volentes continere & mereri relinquerentur voluntati eorum: non volentes autem cõtinere, poſ-

ſent contrahere,nam experientia docẽte prorſus contrarius effectus ſequitur ex illa lege cõtinentiæ, cum hodie non viuant ſpiritualiter nec ſint mundi, ſed illicito coitu maculentur eorum grauiſſimo peccato, vbi cum propria vxore eſſet caſtitas, dicto capit. Nicena.

ADDE

Hæc omnia ad verbum habet glo. in pragmatica ſanctione ti. de concubinarijs. in verbo Continere. Vbi tradit ob ſcandalum euitandum presbyteris matrimonium interdictum, Matthæus Boyß *Doct.*

Vnde deberet (vt dicit) Eccleſia facere ſicut bonus medicus, vt ſi medicina experientia docente potius officit, quam proficit, eam tollat, & quod Eccleſia poſſit tale ſtatutum facere, no. etiam Hoſtien. in. c. rurſus. Qui Cleri. vel vouentes & præpoſi. ſuper illa rubrica. ſed dicit Franciſc. in cap. fi. de frigi. & male. quod ſi daretur Cler. in ſacris conſtitutis matrimonium contrahendi licentia, eueniret magnum ſcandalum, illud ideo conſulit euitandum & de hoc alias fuit habitus ſermo in conſilio Baſilien. ſed non auſit conſilium illud permittere & merito, tantum enim Deo placet integritas corporis, ꝙ ex virgine naſci voluit 27. quæſtio. 2. §. cum ergo. & c. inuenta.

ADDE

Virginitas, non tantum ex eo præcipuè commendatur quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus ipſe virginitatem ſeruauit, ſed etiam matrem virginem,

nem,ex qua naſceretur eligere voluit,& propterea plus amat virgines,quam alios, quia illa ipſius Domini noſtri virginitatis imitatrices ſunt, & ſpontè tribuunt, quod ipſis non eſt, ab initio imperatum. Virginitatis autem plura ſunt præconia Primùm quia virginitas ſupergreditur conditionem humanæ naturæ,per quam homines aſsimilantur ipſis Angelis.2.virginitas ſoror eſt angelorum.gloſſa in ca. nuptiæ.32.q.3. virginitas templum Dei facta eſt, cap.tollerabilius 32.q.5.4.cum Virginibus Deus tanquàm in ſuo templo degit,& tales in cœlis ſemper agnum ſequuntur,quocunque ierit 5.virginib. ſolis conceditur dicere illud canticum nouũ de quo Ioan.in Apoc.cap.14.6. hæc Angelica virtus tanti meriti eſt apud Deum, vt etiam proſit parentibus ad ſalutem,quãdo proles eorum in virginitate perſeuerat per textum,in ca.Salubriter 33.q.5.inde 7 rectè dicitur quod virginitas ea ſit, qua Paradiſum replet,per cap. Nuptiæ. 32.q.1. Et cum hanc gratiam nemo ſua virtute aſſequi queat, niſi diuina gratia iuuetur,itaque eam dilectiſsimæ meæ filiæ Barbaræ Boyſſ ſuaptè ſpontè ad Hortum B.Mariæ.velatæ ex animo precor, cuius amore hæc ſcribere volui.Plura priuilegia virginitatis vide apud Fuluium Paccianum, libr.2. cap.2.Quis probare debeat, & Caſſaneum in Catalogo gloriæ mundi par. 2. conſidera. 11. & 12. Matthæus Boyſſ.Doct.

Cauſſas autem quare Clericis ſit interdicta 111
caſtitas tradit Ioan.Andreæ.in c.Quod à te,de clericis coniugatis.Contra luxurios Cleric.&

ſent contrahere, nam experientia docẽte prorſus contrarius effectus ſequitur ex illa lege cõtinentiæ, cum hodie non viuant ſpiritualiter nec ſint mundi, ſed illicito coitu maculentur eorum grauiſſimo peccato, vbi cum propria vxore eſſet caſtitas, dicto capit. Nicena.

ADDE

Hæc omnia ad verbum habet glo. in pragmatica ſanctione ti. de concubinarijs. in verbo Continere. Vbi tradit ob ſcandalum euitandum presbyteris matrimonium interdictum, Matthæus Boyſſ. Doct.

Vnde deberet (vt dicit) Eccleſia facere ſicut bonus medicus, vt ſi medicina experientia docente potius officit, quam proficit, eam tollat, & quod Eccleſia poſſit tale ſtatutum facere, no. etiam Hoſtien. in. c. rurſus. Qui Cleri. vel vouentes & præpoſi. ſuper illa rubrica. ſed dicit Franciſc. in cap. fi. de frigi. & male. quod ſi daretur Cler. in ſacris conſtitutis matrimonium contrahendi licentia, eueniret magnum ſcandalum, illud ideo conſulit euitandum & de hoc alias fuit habitus ſermo in conſilio Baſilien. ſed non auſit conſilium illud permittere & merito, tantum enim Deo placet integritas corporis, ꝙ ex virgine naſci voluit 27. quæſtio. 2. §. cum ergo. & c. inuenta.

ADDE

Virginitas, non tantum ex eo præcipuè commendatur quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus ipſe virginitatem ſeruauit, ſed etiam matrem virginem,

nem, ex qua naſceretur eligere voluit, & propterea plus amat virgines, quam alios, quia illæ ipſius Domini noſtri virginitatis imitatrices ſunt, & ſpontè tribuunt, quod ipſis non eſt, ab initio imperatum. Virginitatis autem plura ſunt præconia. Primùm quia virginitas ſupergreditur conditionem humanæ naturæ, per quam homines aſſimilantur ipſis Angelis. 2. virginitas ſoror eſt angelorum. gloſſa in ca. nuptiæ. 32. q. 3. virginitas templum Dei facta eſt, cap. tollerabilius 32. q. 5. 4. cum Virginibus Deus tanquàm in ſuo templo degit, & tales in cœlis ſemper agnum ſequuntur, quocunque ierit 5. virginib. ſolis conceditur dicere illud canticum nouũ de quo Ioan. in Apoc. cap. 14. 6. hac Angelica virtus tanti meriti eſt apud Deum, vt etiam proſit parentibus ad ſalutem, quãdo proles eorum in virginitate perſeuerat per textum, in ca. Salubriter 33. q. 5. inde 7 rectè dicitur quod virginitas ea ſit, quæ Paradiſum replet, per cap. Nuptiæ. 32. q. 1. Et cum hanc gratiam nemo ſua virtute aſſequi queat, niſi diuina gratia iuuetur, itaque eam dilectiſſimæ meæ filiæ Barbaræ Boyſſ ſuaptè ſpontè ad Hortum B. Mariæ. velatæ ex animo precor, cuius amore hæc ſcribere volui. Plura priuilegia virginitatis vide apud Fuluium Paccianum, libr. 2. cap. 2. Quis probare debeat, & Caſſaneum in Catalogo gloriæ mundi par. 2. conſidera. 11. & 12. Matthæus Boyſſ. Doct.

Cauſſas autem quare Clericis ſit interdicta caſtitas tradit Ioan. Andreæ, in c. Quod à te, de clericis coniugatis. Contra luxurios Cleric. & domos 128

domos & oſtia mulierũ cauſa fornicationis frangentes. vide quid notet Io. Faber in Inſtitut. Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. in verbo amore.

ADDE

Faber ibi tradit naturale eſſe, quod animalia appetitu, & feruore coniugendi ex præſentia fæmellæ commoueantur, quod vero oſtia & domos effringant aut rumpant, tali feruore concitata, id planè contra naturam eſſe. Addit ſi id in animali contra naturã ſit, multò fortius in homine, & plusquam beſtiales eſſe eos homines, qui mulierum fores effringunt, & quaſi verres ſpumantes, Tauri petulãtes, fœtore hircino aerem inficientes villam circumeunt: Idem eodem loco refert Minſing. in inſtitut. Si quadrupes pauperiem feciſſe. Matthæus Boyſſ Doct.

QVAESTIO 10.

Quoniam dicitur correctionem clericorum ad epiſcopũ pertinere. Itaq; quæritur. An etiã exempti delinquentes in territorio per ordinarium Coerceantur.

ET præſuppoſito quod ratione delicti non ſortiantur forum. Guilher. hic. relatus à Fran. dicit quod multi multa in hoc ſcripſerunt, maximè Hoſti. in ſumma. in tit. de priuileg. §. fi. Io. Mo. & Dominicus in. c. Epiſcoporum. eo. ti. li. 6. de quo etiam, no. de priuile.
122 c. tuarum & ibi aliquid per Sicul. Tamen quia
j. ſecundum Guilher. duo ſunt hodie genera clericorum, qui quam plurimum Eccleſiam ſcandalizant,

dalizant,ſcilicet abuſores litterarum ſedis Apoſtolicę,puta Iudices vel executores& impetrantes.Item exempti religioſi potiſſime mendicantes,& non mendicantes.

Idcirco quærit, an in aliquem de prædictis ſi notorie delinquunt, poſſint ordinarij animaduertere. vnde pone quod delegatus citat expreſſe contra tenorem cap. ſtatutum de reſcrip. libr. 6. de quo certum eſt ordinario,quod nullum eſt,quod ipſe facit: vel pone quod fratres Prædicatores vel Minores grauãt notoriè parrochiales Eccleſias in retinẽdo portionem eis debitam,iuxta cle.dudum.infrà de ſepultu. Nunquid poterunt Epiſcopi contra tales procedere?& videtur quod non ſupra de offi.dele.ca.ſi quando.

Adde

Ad hanc quaſtionem addo, quod appellatione Clericorum diœceſis non veniant clerici exempti. Ergo licet pontifex ſcribat & mandet Ordinario vt clericos corrigat ſuæ diœceſis,tamen tale reſcriptum operari non poteſt Iuriſdictionem cõtra exemptos.textus in cap.graue de officio iudicis ordinarij notauit id Petrus Molignatus.tractatu de verborum ſignificat, in verbo Clericorum appellatorem,Matthæus Boyſſ Doct.

Contrarium tenet hic Guilher.dicens quod epiſcopus poteſt ex officio declarare talia non poſſe vel nõ debere fieri,& palam hoc intimare tam ſuis ſubditis quam alijs, & per conſequens ſaltem indirectè de litteris Papalibus & de poteſtate & gratia per eos data, tam de Iudicibus quam exemptis iudicare,quod probat,

bat,quia iura eſſent fruſtra,niſi eſſent tuentes; & tamen ſunt ordinarij in ſuis diœceſibus,de ſen.excom.c.nuper.18.di.ca.per totum, & poteſt Epiſcopus declarare quod dictũ eſt, quia iura dicunt quod vbicunque contenditur an aliquid fieri debeat vel poſſit, de iure poteſt adminiſtrator iurium hoc declarare,de conſuet. c.cum inter.

123 ij. Vbi dicit Inno.quod ex quo cõſuetudo mala eſt notoria ad officiũ Papæ & ſic cuiuſlibet ordinarij ſpectat eam extirpare per hoc quia crimina vbicumque claruerint,punienda ſunt 24.quæſt.3.c.ecce.de his quæ ſi.à præla.c.quanto.de ſi.præsbyt.c.quoniã. vbi etiam dicitur idem eſſe,ſi factũ non ſit notorium, dummodo poſſit eſſe notorium.per hoc quod no.Inno.de offi.vica.ca.1.vbi dicitur quod ſi aliquis exponit coram ſuperiore aliquam ineptitudinem notoriam,vt forte in libello vel aliter,vel etiã aliquam incompatibilitatẽ quæ non poteſt de iure tolerari, vt ſi detinens Eccleſiam petit aliam,debet ſuperior ex officio talia extirpare & rumpere.ff.ſi menſor.fal.mo.dixe.l.1.maximè ſi in principio cauſæ cognouerit libelli ineptitudinem,quia tunc debet lacerare libellũ. ff.de aſſeſſo.l.1.de iudi.cap. examinata. vbi de hoc per In. & alios,poteſt diœceſanus dicere litteras Papales obſtare vel non obſtare.ar.de. ſi.inſtru.ca.accepimus.non enim debet permittere nocentes priuilegijs abuti. authen. de man.prin.§.non permittas.col.3.

ADDE

Quando iudex aliquem repellat.

Si Iudex videat actorem ius perſequendi non habere

habere, non dabit ei facultatem apud ſe agendi. l. 1. §. 1. Si menſor falſum. mod. dix. l. 1. de aleatoribus l. vlt. C. vt nemo priuatus. tit. imponat reb. ſuis vel alienis. Sic ſi incapacitas vel incompatibilitas beneficij ſpoliato, qui reſtitui poſtulat, proponatur, veluti ſi dicatur ipſum eſſe monachũ, qui vxorem reſtitui poſtulat, vel ſi laicus ſit vel ſi non ſit tonſuratus vel ſi non ſit intra annum promotus ad preſbyteratũ, vel ſi incompatibilis alterius beneficij reſtitutionem poſtulet, his caſibus nec reſtitui, nec audiri debet Late Menochius remedio 15. num. 433. 435. 438. 467.

Quod mox dicit Iudicem multis alijs caſibus poſſe officium ſuum exercere non requiſitum, vide huiuſmodi Caſus 35. per Socinum in regula. 245. Iudex in fallentijs. Viuium in communibus opini. lib. pri. opinion. 145. Matth. Boyſſ Doct.

Item nec debet permittere præſes prouinciæ delegatos à principe aliter vti ſua poteſtate quam in ſuis litteris contineatur, & ſi formam earũ excedant, poteſt in eos animaduertere, in authen. vt iudi. ſiue quoquo ſuffra. §. volumus. col. 2. 97. diſtinct. cap. nobiliſſimus. de offi. dele. cap. cum in iure. de reſcrip. cap. cum contingat. Pet. Cy. & Bald. in authen. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. opor. Deci. Capellę 420. iij.

Item obligatio quæ de iure communi & naturali eſt de ſubditis erga Epiſ. remanet etiã in priuilegiatis, quia quę de iure naturali ſunt tolli non poſſunt Inſti. de legi. ag. tu. in fi. ſicut etiã remanet illegitimitas in ſua natura de fili.

præl-

præsby.ca.1.& lib.6. Sed Papa non priuilegiat in delictis:ergo remanent ſub ordinario.

Concludit quod in his quæ ſunt iuris regulariter ſupplet ex officio per ſuperius dicta, de offi dele.per totũ.in quib. aũt Iudex ex officio ſupplere poſſit.tu vide late per Sicul. in.c. Boni.1.de poſtu. præla. Barto.& Bald.in.l.1.C. vt qui deſunt aduo.

Quod autem ordinarius poſſit reſiſtere delegato quando vellet procedere in caſu nõ incluſo in ſua cõmiſſione,tenet Inno.in.c.ſi quando de offi.delega. & ibidem late Sicu. ad quod gloſſ.ſingularis in.ca.litteris, eodem titu. quæ dicit quod iudici volenti mandare executioni ſententiã nullã poteſt impunè reſiſti,ad quod, le.prohibitũ de iure ſiſci libro. 10. Idem tenet
125 Dominicus poſt Archidia.in.ca. ſi eo tempore.de reſcriptis. libr. 6.in principio.2.columna. ad quod bene facit, quod ponit Angelus conſilio ſuo 275.& in conſilio.187.& quod no. Bar.in dicta. l. prohibitum. & idem Angelus in Cõſilio ſuo 219. dicit quod Prælati aut ſubditi non debent obedire falſis aut iniquis litteris emanantibus de cancellaria Pontificali vel Cæſarea.ſi contra ius vel vti.pu.l.3.de præci.impe.offe.l.nec damnoſa,immo.& de facto poteſt reſiſti volentibus ſub vmbra dictarum litterarum aliquam committere impreſſionẽ, non data prius copia reclamandi. l. defenſionis facultas.C.de iure.fiſci.li.10.propterea dicit Bar.in præalle.l.prohibitum.eo.titu. quod commiſſarij debent ſuas commiſſiones,prius quam illas exequantur,Curiæ Præſidis inſinuare,quod bene ſeruatur in Practica.

Vnde concludit idem Fran hic quod dicta opi. Guilher. quo ad ſolutionem principalis quæſtionis habet maximam æquitatem, quando ſuperior talium exemptorum monitus per ordinarium non corrigit: ſed antequam moneatur nullatenus procedit, cum iuriſdictiones confundi non debeant. Item & poſt monitionem de iuris rigore non procedit dicta opinio, cum oporteat ſtare verbis priuilegij. Si ergo reprimit quod etiã ratione delicti in ordinarij territorio commiſſi non poſſit ipſe ordinarius cognoſcere, opus eſt vt conqueratur Papæ qui prouideat, cum verbis priuilegij ſtari debeat de priuile. c. porro. &. ca. recepimus.

Ad quod bona gloſſ. in. c. Graue. de offi. ordi. vbi no. quod propter negligentiam Prælati immediati exemptorum poteſtas non deuoluetur ad ordinarium; ſed ad ſuperiorem illius prælati exempti. vnde ibi Sicul. dicit quod ſi Ab. exemptus eſt remiſſus in corrigendo mona. hos ſuos, poteſtas non deuoluitur ad Epiſcopum, ſed recurrendum eſt ad Papam.

Et licet Lap. ab in præalle. ca. Epiſcoporum dicat hoc verum, niſi delictum eſſet notorium Tamen ibidem Domi. non credit illud verum, quia notorietas non eſt illa quæ tribuit iuriſdictionem ordinario contra exemptos ſuper delicto commiſſo in loco exempto. Sed poſſet ſaluari quod ſi delictum illorum eſſet notorium, & ex tali delicto ipſo facto ex iuris diſpoſitione incurrerent excommunicationẽ quod tunc ordinarij locorum poſſent illos denunciare excõmunicatos ad finem vt per ſuos ſubditos euitentur, pro quo. fa. ibidem alle.

per Lap. & per Güilh.in cle. 2. de pœni. & re-
miſ.no.Ioa.An.in.c.1.de priuil.li.6.in no.& in
cle.1.de ſequæſtra.

Vtrum aũt tales exempti poſſint abſolui ab
Epiſ.à ſententia canonis, vide latè per Sicu. in
cap.ſignificaſti.de foro compe.Fe.de ſe. conſi-
lio.14.doct.in cle.cum ex eo.de ſen. excom.

Vnde in principali puncto Fran.hic conclu-
dit quod præmiſſis non obſtan.in defectu iuſti
ciæ ſeruanda foret opinio Guilher.Finge enim
difficilem & periculoſum eſſe acceſſum ad Pa
pam, vt de facto fuit tempore regis Ludouici
11.nuper defuncti & tales exempti opprimunt
Clerum in denegando quartam, vel quid ſimi-
le, tunc enim licet dicere ſibi ius etiam autori-
tate propria per id quod not. Inno. in. ca. olim
2.de reſti.ſpoli.

ADDE de propriæ auctoritate.

Sic vbicunq; Officiales ſunt negligētes in iuſtitia adminiſtranda, ibi licet etiam bona furtiuè diripiendo, ſibi ius dicere, famulo, & cuilibet alij. Caccheranus deciſ. 68. num. finali. & ibi in ſequenti conſilio Nicolai Belbi num. 41. quod reprehendit Menochius præſumptio 80. lib. 1. præſumptionum. n.3 propterea ad hoc vt id liceat 4. requiruntur. 1. quod quis non poßit per iudicem ſuum debitum conſequi vel repetere. 2. quod non fiat cum iniuria primi apud quem illa res eſt. 3. Si non interueniat periculum magnæ alicuius læſionis. 4. quod non interueniat periurium. ita Rebuffus de famulorum ſalarijs gloſſ. 10. num. 10. ex Clauaſio in ſum. Angelica. verbo Furtum. § vltimo, Matthæus Boyß Doct.

Videtur tamen aliter voluiſſe Sicu. in ca. ſi.
de

de foro compe. 11. colum. dum dicit quod in maioribus criminibus vbi timent de fuga, poſ ſit Ordinarius exemptos delinquentes carceri mancipare & ad ſuperiorem remittere. argu. opt. in authent. de defen. ciuit. §. audient. col.3. vbi defenſor ciuitatis qui non iudicat de maiorib. criminibus, poteſt ꝓ talibus crimini bus capere & ad ſuperiorem remittere. fa. quę dicta ſunt ſupra in. 2. q. principali. Et ſecundũ Fran. hic eſt alius modus, vt Epiſc. ſibi ſubtra- hant ſubſidia reuocando caſus Epiſcopales, quos aliquibus in pœniten. concedunt. Item populis præcipiendo vt non accedant ad eos donec deſtiterint. & ſic indirectè coercentur. arg. c. de terris. de decif. & cap. poſt miſerabi- lem. de vſur.

An autem delegatus delinquens in delegatio ne ſua poſſit coram ordinario conueniri. vide Sicul. poſt Io. An. in. c. ſi de reſcrip. 12 iiij.

Ex præmiſſis infero quod vbi aliquis dele- gatus abutitur vel alius quicunque literis A- poſtolicis poteſt Ordinarius eum impedire. Secundo quod regulariter exempti contra. ca. 1. de priuile. lib. 6. non poſſunt puniri per Ordi narium, etiam data ſuperioris immediati ne gligentia, vel notorietate delicti. Tertio quod tales exempti declarari poſſunt ſiue denuncia ri excommunicati per ordinarium ſi incur- rerint ipſo iure excommunicationem ex ſta- tutis ſuis vel de iure communi.

Poſtremò quia dictum fuit ſupra in. 3. & 6. contrario quod pœna delicti remitti poteſt per principem.

QVAESTIO II.

Quæritur vtrum Princeps ſæcularis poſſit Clericum à crimine abſoluere, vel eidem indulgentiā, aut abolitionem ſeu remiſſionem, aut gratiam concedere, ita quod per eccleſiaſt. iudicem de eodem crimine non poſſet puniri.

In vtramque partem diſputatum.

ET prima facie videretur dicendum quod ſic per gloſam poſitam in authen. Clericus C. de Epiſ. & Cle. ſuper verbo. Et ſi reus. vbi gloſa tenet iudicem ſæcularem clericum à crimine abſoluere poſſe, licet non poſſit eum condemnare, quam glo. ſeruat generalis Franciæ conſuetudo, pro qua poſſunt adduci iura quæ dicunt conſuetudines obſeruandas, ea enim quæ iure ſunt communi prohibita diuturnitate tanti temporis cuius initij memoria nō
vj. exiſtit licite obtinentur, hoc patet de verb. ſigni. ca. ſuper quibuſdam. §. præterea. & ca. quid per nouale. & c. veniens. eo. titu. lib. 6. 3. quæſt. 6. hæc quippe. 65. diſtinct. mos antiquus. & cap. ſe. 9. quæſt. 3. c. conquæſtus. 18. quæſt. 3. ca. ſeruitium & 1. quæſt. 1. c. nullus Epiſcopus maximè hoc procedit in principe, ex eo quia præſumitur quod iuſte faciat. Et ſemper in eo iuſta cauſa præſumitur, no. Anth. & Sicul. in ca. quæ in Eccleſiarum. de conſti. Cy. & Bald. in l. reſcripta. C. de prec. impe. offe.

Cum igitur de conſuetudine præſenti regno

rex

rex concedat huiuſmodi gratias, ſiue remiſſiones etiam Clericis, ergo venit obſeruanda, vnde poſtquam talis gratia ſemel fuerit intimata. iuxta notat in leg. 2. C. ſi contra ius vel vti. pu. Clericus ille non debebit vlterius de eodem crimine inquietari vel accuſari, ad quod text. gloſſ. & Bartol. & Angelus in.l.ſi cui.§.1.ff.de accu. hoc enim videtur eſſe regulare quod de crimine ſemel abſolutus vlterius debet accuſari, maximè ſi talis abſolutio facta non fuerit in foro pœnitentiali, tenet Ioan.Fa.in.l. ſi quis homicidij.C. qui accuſa. poſ. & ibi per Salice. Innocent. Hoſti. Ioan. Andre. Anth. Sicul. & Fran. Areti.in.cap. de his de accu.idem Sicu.§.2.de ſciſma.& in.c. 1.de purga.cap.

Secundo videtur quod ſaltem dicta gratia ſiue remiſſio ipſi clerico prodeſſe debeat, vbi pro delicto pœna confiſcationis veniret imponenda vt quo ad confiſcationem bonorum immobilium poſſit rex Clerico delinquenti gratiam concedere, quo ad mobilia nihil prodeſſe videatur. Maximè quia iuxta generalem Franciæ conſuetudinem, quam ſæpenumero in practica vidi ſeruari, licet bona mobilia clericorum damnatorum Epiſcopis applicentur. & immobilia temporalibus Dominis à quibus tenentur vt tenet Pet. de Ancha. in regula iuris. Ca. quæ regula. libr. 6. 22. quæſtion. & Oldra. conſi. 47. & dictam conſuetudinem refert Ioan. Andr. in addi. Specul. titul. de feudis. §. penult. ver. 41. quæritur pro qua ſeruanda inducitur. ff. de leg. l. minime. ff. de ſepul. vio. 3. §. diuus in fin. & C. de emanci. libe. l. 1. & iij.

vltim.C.de diuer.offi.l.viros,li.11.

Sic & lex Frederici diſtinguit inter res mobiles & immobiles de pace tenen. §. ſi vero & fa.eo.ti.§.ſi clericus,& C.de Epiſ.audien.l.abditos & quod ibi no. videlicet clericum puniri in patrimonio per iudicem ſecularem. Et ad prædictam diſtinctionem bonorum mobilium & immobilium fa. cap. Ad hæc. cap. relatum.2.§.ad hæc.de teſta.C. fami.Her. l. ſi filius. 1. reſpon. verſ. prædia, & C. de impo.lucra. deſcript. leg. 1. libr. 10.& ff. de ſupellect. lega.l.3.

Quod autem proceſſus agitatus ſuper huiuſmodi gratia vel remiſſione coram iudice ſeculari teneat probari videtur.

129. iiij. Regula eſt enim. Quia ſicut quando conſtat citationem artari citatus tenetur venire, ita quando dubitatur vt no.gloſſ.& do.in.c.veniens de accuſa.& 3.quæſt.2.ca. ſi Epiſcopus. Inno.in.c.2.de dila.Sicul.in.ca.cum ordinem.de reſcrip. & ibi gloſſ. Bart.in.l.2.ff. ſi quis in ius vo. non ie. in. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi.& no.Io. 23. quæſtion. 8. co[illegible]enior quod ſi iudex laicus citat Clericum tenetur comparere & priuilegium allegare. Sic videtur quod proceſſus ſuper huiuſmodi gratia valere debeat & ipſa gratia cum nunquam impetrans ſe Clericum dixerit.

130. Præterea ſi iudex probabiliter errat in facto & credit ſe iudicem cum non ſit & procedit tenet proceſſus de appel.c.ſi duobus. ſecus ſi erraret in iure de offi.dele. ca. cum ſuper. de conceſſ.præben.c.ex parte.princeps autem huiuſmodi gratiam concedens vel iudex eandem inte-

interinans probabiliter errare poſſunt in facto ſi impetrans non proponat ſe clericum. v.
Quia cum quilibet naſcatur laicus talis eſt præſumendus, niſi probetur Clericus. 2 quæſt. 1. cap. legum. Cum igitur talis clericus impetrans ſit de regno & ſe offert ſponte iudicio. ergo, &c.

A d d e

Eadem infra reg. 2. nu. 23. traduntur, Matth. Boyß Doct.

Sic etiam videmus de procuratore qui reuocationem ſuam ignorat. nam valet quod facit de procur. c. in noſtra & c. penul. & iudice reuocato vt no. 58. di. c. tibi domino. & de hoc per Inno. de reſcrip. cap. cum contingat. & de conceſ. præben. c. quia in cunctis. li. 6. 131

Inſuper videmus quod in his quæ ſunt iuriſdictionis opinio præiudicat veritati, quod patet in ſententia ſerui qui liber putabatur in l. barbarius. ff. de offi. præto. 3. quæſt. 7. §. verum & occulti excommunicati de re iudi. c. ad probandum fa. C. de teſta. l. 1. C. ad mace. l. 2. ff. eo. ti. l. 3. de iure patro. c. conſultationibus. de elec c. querelam. de ſen. excom. c. ſi iudex. l. 6. Si igitur Clericus à Principe gratiam ſiue remiſſionem impetrans comuni opinione habeatur pro laico hoc eſt ex quadam conformitate ſui circa mores & actus laicorum cenſeatur, igitur laicus cum propter ſimilitudinem quis cēſeatur de numero illorum quorum in rei veritate non erat. 27. di. c. vltim. de biga. c. nuper & dignum eſt vt qui ſimilem cum aliis, &c. de ſtatu mo. c. recolētes Fa. quod no. in. di. c. ſi iudex.

Rurſus Princeps ex conceſſione talis gratiæ in Clericum iuriſdictionem non videtur exercere cum iſte clericus impetrans ſit actor qui petit contra procuratorẽ regium ſuas gratiæ literas interinari modo actor ſequitur forũ rei ſiue actor ſit Clericus ſiue laicus C. de ordi. iudi. l. adire. 11. quæſtion. 1. cap. experientiæ de fo. compe. cap. ſi Clericus &c. cap. cum ſit. C. de iuriſdiction. om. iudi. l. iuris ordinem. & l. in criminali. C. eo. tit. ergo, &c,

132 vj. Maximè cum talem gratiam concedere ſit in libera voluntate principis: ex eo enim gratia dicitur, quia gratis accipitur vel datur; alias non eſſet gratia. 1. quæſt, 1. c. quicunque. iudicium autem redditur in inuitum. l. inter ſtipulantem. §. ſtichum. ff. de ver. oblig. & c. intel leximus. de iudi. ad quod quia Clericus tunc nõ trahitur, tunc enim canones locum habere poſſunt qui hoc vetare vidẽtur quod Clericus trahatur, ſed cum vltro ſe offert in huiuſmodi cauſa voluntarius, Aliud quam in reo neceſſario iudicandum eſt benè Fa. no. Inno. in. c. cum inter de except.

133 vij. Deinde videmus quod in emancipatione iudex competens eſt iudex patris & non filij vt no. in. l. fi. C. de emanci. & tenet Pet, de Ancha. in. c. ea quæ de reg. iuris, lib. 6. q. 18. ergo à ſimili in interinatione huiuſmodi gratiæ iudex competens eſt iudex procuratoris regij qui videtur eſſe reus & conuentus & non iudex impetrantis Clerici.

134 viij. Poſtremo videmus quod ſtatutum generale laicorum & fauorabile includit Cleri. vnde ſi ſtatu-

ſi ſtatutum dicat, quod ſtantibus maſculis, filia non ſuccedat in illo ſtatuto includitur Clericus vel presbyter & monachus ad hoc, c. dile. de foro compet. 10. di. cap. ſi in adiutorium. & doct. in cap. fi. de ſolu. fa. cap. cùm veniſſent de eod. qui mitti. in poſ. & c. Eccleſia. vt lit. pen. ita conſuluit Io. de ligna. vt refert Lap. all. ſua. 117. & tenet Bartol. in l. cunctos populos. C. de ſum tri. Antho. in c. quod Clericis de foro com pe. de quo per Bald. in l. Deo nobis, C. de Epiſ. & Cler.

NEGATIVA CONCLVSIO.

In contrarium videtur, quod talis gratia nõ valeat: quia contra vtilitatem publicam, cuius intereſt, ne crimina remaneant impunita. c. vt fame. de ſenten. excom. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. ff. de publica. l. licitatio. §. quod illicitè. ergo non valet. l. nec damnoſa. C. de præci. impe. offe. maximè, quia per conceſſionem huiuſ modi Clericis audacia tribuitur delinqu n li contra præſentem Cle. fa. ca. vt Clericorum de vita & hone. Cle. ca. eſt iniu. 23. quando 4. 135. ix.

In correctione enim malorũ placatur Deus omnipotens. ca. ſi quos. e. cau. & qu. vnde dicit tex. e. cau. & q. ſi enim ad iram Deus prouocatur cum mala puniri differuntur, vnde id ſolũ bene agitur, vt vita hominum corrigatur. cap. prodeſt 23. qu. 5. Et licet ea quæ in nobis committuntur facilè poſſimus indulgendo dimittere, ea tamen quæ in Deum commiſſa ſunt cum magna diſtinctione nec fine pœnitentia poſſimus relaxare. 23. q. 4. ca. ſi is qui ergo &c.

136. x. Secundò, princeps in dubio non præſumitur velle præiudicare iuri tertij.c. ſuper eo. de offic.dele.c.quamuis. de reſcrip.li.6.l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publi. Et licet etiã ſine cauſa quãdo ſolius fiſci intereſt, princeps pœnam remittere poſſit, vt tenere videntur Cy.Bal.& Salice.in l.reſcripta.C.de præci.im pe.offe.alleg.Sicul.in c.quæ in Eccleſiarum.de conſti.in c.niſi ſpecialis de offi.l.fa.no.per Bar. & Bald.in l.venia. C.de in ius vo. & ibi etiam Sali.propè fi.

De pœnis tamen & iuribus ſingularium perſonarum non poteſt hoc licitè fieri in præiudicium ſingulis, cui ius eſt quæſitum vt tex. videtur eſſe no.in præalleg.l.venia cum glo. ſua ſecundum Bald.ad hoc.ff.de pac.l.fi.ff.de contra tabu.l.ſi poſt mortem.§. vlt.ar.ff.loca.l.ſi cum hermes: hoc etiam no.idem Bar.in præall.l.venia pro quo.l.ſi non ſortem.§.libertas.ff.de cõditio. indebi. Sic princeps gratiam huiuſmodi Clerico concedendo pœnam delicti remittere non videtur ſaltem, quatenus Eccleſiæ præiudicium concernit.

xj. Tertiò videretur, quod talis gratia ſiue remiſſio ſit nulla: certum eſt enim quod nec in foro contentioſo, nec in foro pœnitentiali, ꝙ à non ſuo iudice condemnari poteſt vel abſolui.c.in primis.2.q.1.c.ad noſtram.de conſue.c. olim. de iniurijs.de Clerico enim Laico non licet dare legem.96.di.c.bene quidem.16.q.7.ca. non placuit, immò contra faciens tanquam ſacrilegus eſt puniendus.e.cau.& q.c.ſi quis principum. & de vniuerſa Eccleſia malè iudicat qui quærit iudicium Laicorum.11.qu.1.ca.placuit.

cuit. Sicut non tenet ſententia à non ſuo iudice lata dicto cap. ad noſtram. de conſue. & ca. at ſi Clerici. de iudi. C. ſi à non compe. iudi. per totum, ita nec confeſſio coram eo facta. dicto. c. at ſi Clerici. Ita nec abſolutio. c. venerabilibus, de ſente. excommuni. §. vbi autem. li. 6. Ita nec purgatio ab eo indicta. c. cum dilectis. de purg. c. ita nec eſſet examinatio. c. licet. de offi. le.

Ita ſtatutum non ligat niſi ſubditos ſtatuentis. c. à nobis. de ſen. excom. c. nouit. de of. lega. l. fi. de iuriſ. om. iud. c. fi. de conſti. li. 6. Ita eſſet citatio nulla arguendo de toto ad partem. cap. paſtoralis. §. item cum totum. de offi. deleg. & probatur de fo. comp c. Romana in fi. l. 6. fa. ad hoc. c. contingit. de arb. cum ſua gl.

Idem de indulgentia in foro pœnitentiali quę eſſet à non ſuo iudice non tenet. c. quod autem de pœnit. & remiſſion. vbi dicit Sicul. quod in multis forus pœnitentialis regulatur ad limites fori contentioſi. Vnde ſicut in foro contentioſo quis à non ſuo iudice ligari non poteſt, nec abſolui: ſic nec in foro pęnitentiali ad hoc c. omnes vtriuſque ſexus, de pe. & re. c. placuit de pe. di. 6. & §. ecce 16. q. 1.

ADDE.

Quilibet tenetur confiteri coram ſuo ſacerdote, nam in foro pœnitentiali non ſortimur forum ratione delicti, latè comprobat ad ſingulare Romani 468. Gabriel Sarai. Mattheus Boyſſ D.

Modò clariſſimum eſt quod princeps Clericum condemnare non poteſt de crimine, cùm ſint exempti de iure diuino vt ſupra dictum eſt. Ergo nec etiam abſolue-

ſoluere.par enim eſt ius ligandi & ſoluendi de pe. diſt.1.§.verbum.& cui denegatur cognitio multo fortius diſpenſatio ar. C. de his qui ve. æta.impe.l.2.& 3.q.6.c. quamuis.& c. dudum. & de ſen.excom.c.cum illorum. Immo ad illũ ſolum pertinere videtur reſtitutio ad quem
137. examinatio,2.q.3.§ hinc colligitur ar. ff.de regu.iur.l.cum principale.

Talis igitur gratia ſiue reſcriptum tanquam contra ius diuinum conceſſum eſt nullum, ad quod bene fac.glo.Barto.Bald.& Io.Fa.in l. fi. ſi contra ius vel vti.pub. Bal. in l.reſcripta ſupra alle.de quo plenè per Bart. in conſtitutione.ff.circa prin.legitur enim quod Pharao Clericos honorabat, & eos libertate ditauit.23. qu.vlti.c.quamuis.de immu.Eccle.ca.cum minus Geneſis 47.de quo per Archi.de cenſi. cap. quanquam.lib.6. ſuper verbo diuino & 2.Eſdræ.8.cap.& Conſtantinus etiam ipſorum accuſationem recipere recuſauit 11.qu.1.c.Sacer-
xij. dotibus.

Quarto videtur, quod talis gratia non valeat ex defectu iuriſdictionis,ca.nullus. 11.qu. qu.1.de foro compe.c.nullus.fa. l. generaliter. C.de Epiſ.& Cle.qui quidem defectus iuriſdictionis opponi poteſt aduerſus talem gratiam ſiue proceſſum & ſententiam interinationis, etiam ſi conſtitutio vel ſtatutum ſit,quod nulla exceptio admittatur, vt not. in Cle. 1. de ſequeſtra.poſ.& fruct. & tenet Bald.poſt Cy.in præalleg.l.generaliter.idem Specul.in titu.de cita.§.1.ver. ſcilicet pone quod Iudex & § pe.
xiij. in fi. & Archi. 15. qu.4.in c. placitam.ergo &c.

Quinto quotiens imminet tale factum quod à iure

à iure reprobatur taciturnitas eius, qui non po
teſt expreſse actu conſentire nihil operatur
no. de præb. c. dilecto. cum ſimili. his conuenit
quod no. C. vbi de cri. agi, opor. l. 1. vbi no. Ac-
cur. quod quando iudex eſt talis, quod citatus
ſua voluntate non poſſit eum facere iudicem
non nocet taciturnitas, fa. dictum. cap. dilecto
& quod ibi not. Inno. vt refert Io. An. ſuper 3.
glo. Ad hoc inducit Specu. in locis alleg. immò 138.
Clericus expreſsè confitens coram ſeculari iu
dice ſe non eſſe Clericum non præiudicabit ſi-
bi dicto cap. at ſi Clerici. & Bal. in l. ſi qua per
calumniam. C. de Epiſ. & Cler. Clericus enim
non poteſt nec expreſſè nec tacitè in laicũ con-
ſentire. nam pacto priuatorum. &c. ff. de reg.
iur. l. neque pignus. §. priuatorum. cap. ſi dili-
genti. de for. compe. cum ſuis concor. Sed ius
publicum conſiſtit in ſacris & ſacerdotibus. 1.
diſt. cap. ius publicum.

Maximè in hoc caſu vbi tale ius eſt conceſ-
ſum non in fauorem Clericorum tantum, ſed
totius Cleri. de ſen. excom. ca. contingit dicto
ca. ſi diligenti. ergo dicti Clerici impetrantis
taciturnitas tacentis ſe Clericum in gratia prę
dicta & coram iudice non ſuo principi vel iu-
dici prædictis iuriſdictionem non tribuit: im-
mò quod fortius eſt, ſi Clericus expreſsè ſe
Laicum fateretur coram iudice ſeculari qui
ſcit vel ſcire debet eum Clericum, non excu-
ſaret ſecundum Inno. in ca. vt fame. de ſen. ex-
com. & idem no. Io. An. in cap. ſi iudex. de ſen.
excom. lib. 6. in nouella ſæpius allega. fa. quod
not. Bald. in dicta l. ſi qua per calumniam vbi
reddit rationem, quia iſta confeſſio eſt facta
coram

coram iudice non competenti alleg. dictum c. at ſi Clerici.

Sexto releuare non videtur. quod iſte forte communi opinione habebatur pro Laico: nā licet communis opinio hoc operetur, quod ea durante ſeruetur gratia prædicta, manifeſtata tamen veritate cedit opi. 8. di. c. veritate. & ſic declarabitur nulla gratia & totus proceſſus inde ſecutus ſicut no. de ſententia lata per falſos teſtes. de excep. c. cum venerabilis. & in ſententia excommunicationis lata poſt appellationem legitimam non proſecutam de ſen. excom. c. licet. lib. 6.

Septimo non videtur obſtare glo. in præall. auth. Clericus. C. de Epi. & Cle. vbi gloſ. videtur tenere Iudicem ſecularem poſſe Clericum abſoluere à crimine. Nam Bal. ibidem tenet contrarium, & hoc eſt ex eo, quia deficit iuriſdictio. vnde cum iudicium non poſſit fundari, non poteſt ferri ſententia pro vel contra vt dicto c. at ſi Clerici. & iſta eſt veritas ſecundum eum.

XV. Octauo non videtur excuſare contraria conſuetudo, quia non valet, vtpote contra ſtatum & libertatem Eccleſiæ, & oneroſa & grauoſa Eccleſijs. c. 1. de conſue. c. noſtram. & c. cum inter eo. ti. c. decernimus. c. quanto. c. Cler. de iudi. c. quæ in Eccleſiarum. de conſti. & c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. eo. ti. de rebus Eccle. non alie. c. fi. 96. di. c. bene quidem. in auth. caſſa. C. de ſacroſan. Eccle. & ibid. Bar. Bal. & Sali. & Inno. & Sicu. in c. nouerint de ſen. excom. fa. not. per Io. Fa. in auth. ſtatuimus. C. de Epiſ. & Cler. Et maximè cum dicta conſuetudo ſit contra iura habētia perpetuam cauſam prohibitionis: no-

dum canonica & ciuilia, immò etiam diuina: quare non tenet.10.di.c.vides 25.di. c.imperiã li.di.c.ſi diligenti.C.de legi.l.non dubium.im̃mò potius videtur corruptela dicenda de conſue.c.cum venerabilis:cum temporis diuturnitas ſine veritate ſit erroris vetuſtas.8.di.c.veritate.& quanto diuturniora ſunt peccata,tanto grauiora.32.q.7.c.flagitia.de conſue.c.fi.

Nec iuuare videtur Epiſcoporum tolerantia,immò culpę eorum eſt aſcribendum.fa.ca. ad reatu 81.di.& ex tali facto iura præcipiunt Clericos puniendos:idcirco patientia non ſufficit:& cum Cler.pœnam mereatur inde præmium conſequi non debet.l. ſine heræditaria. de negotijs geſtis &c.ibi conco.Dantes l.in gl. 159.

Et hanc ſecundam partem crederem ſalua correctione de Iure veriorem. Ex qua talis ad titulum quæſtionis elicitur reſponſiua concluſio.Laicum iudicem vel ſecularem Principem à crimine Clericum abſoluere non poſſe iure clarum eſſe videtur. Plura alia eſſent materiæ occaſione diſcutienda, quæ in aliud tempus differri operæ pretium arbitror. Hæc igitur pauca perſtrinxiſſe ſufficiat ad Dei laudem, gloriam,& honorem Amen. Stephanus Aufrerius.V.I.D.

ADDE IVDEX DOMICILII NON inquirit de delicto alibi commiſſo, nec concedit abolitionem in pręiudicium territorij,vbi delictum commiſſum eſt.

Delictum ſemel per abolitionem diſpenſatum vim habet abſolutoriæ, nec de eo amplius quæri poteſt, elegãter per Frã.Marc.dec.700.n.7.Itẽ de delicto

vnius

dicat in delicto vel damno illatò. Poſtremò indubitatum eſt, quod gratia, venia, & abolitio extra territorium delicti commiſſi conceſſa, non valet ab eo qui poteſtatem non habet. Clarus in crim. q. 57. nu. 9. & 12 Caſſan. in conſuet. Burgund. §. 5. des Iuſtices in verbo du Prins nu. 16. Boſſius in tit. de remed. ex clemētia princip. nu. 51. & Iacobinus in feudis in verbo, Sed an princeps. Vbi tradit quod ſolus Princeps pœnas remittere poſſit. Per hæc nuper reſpondi cum conſultiſſimo viro Hermanno Zur lain Lenepio Iuris Licentiato, Senatore & affine meo amiciſſimo; cū de tali quæſtione quæreretur, An iudex domicilij poſſet de delicto alibi commiſſo inquirere, & deſuper gratiam vel veniam facere, talem abolitionem vel veniam Iudicis non valuiſſe neq; præiudicare potuiſſe Iudici territorij, vbi delictum commiſſum fuit. Priora argumenta de diſpenſatione & venia ſemel datà, ita intelligi debent, ſi modo diſpenſatio facta ſit ab eo, qui dandi facultatem habuit. Clarus d. q. 57. nu. 9. Viuius d. loco in com. opin. in verbo Iudex. nu. 4. & 5. Vide Bonif. Vitalinum tit. de inquiſit. nu 61. Matthæus Boyſſ D.

NOTA.

Ob chartam hic vacantem ad pag. 62. ante nu. 55. addendum fuit, quod variæ ſint opiniones de origine Imperij, alibi enim dicitur, quod à gladio, alibi quòd à fortuna originē habeat, alibi verò quod Papatus & Imperium fraternizent, & ambo ſint à Deo, gloſſ. in §. ſancimus in auth. Quomodo opor. Epiſcopos, Albericus in l. cunctos populos, C. de ſum ma trinita. concludit, quod Imperium habeat qui-

dem initium à violentia, tamen voluntate,& permiſſione diuina. Ita notat Felinus in cap.12 num. 13. De præſcriptionibus.

ADDE ad pag.113. ad num.81. quod Rolandus à Valle conſi.12. num. 26. & ſequentibus per multas rationes,& auctoritates probat veriorem, & communem eſſe ſententiam, Clericum falſum teſtem à Laico puniri non poſſe.

Ad num.95 fol.132. Adde. Papa tantum ius poſitiuum canonico iure tollere poteſt, ſecus in Iure Ciuili, quod tollere non poteſt, ſi non inducat peccatum. Item legem poſitiuam, quæ in ſe habet rationem naturalem vel diuinam, vt eſt lex prohibens pluralitatem beneficiorum, tollere non poteſt, vide Hippol. ſing. 599. Hæc boni conſulat Lector. Matthæus Boyß D.

SEQVITVR
ADDITIO EIVSDEM STEPHANI AVFRERII, IN qua continetur Tractatus vtiliſſimus.

De poteſtate Sæcularium in perſonas Eccleſiaſticas, earumque res & bona.

ET VICE VERSA.

De poteſtate Eccleſiæ, & priuilegijs eius contra Laicos.

Per quatuor Regulas, quarum ſeriem pagina ſequens indicat.

DE POTESTATE SECVLARI SVPER ECCLEſiaſticis perſonis. & rebus.

REGVLA I. CVM FALLENT. XXI.

Clerici non poſſunt coram ſæculari Iudice conueniri de crimine, nec valet conſuetudo in contrarium.

Fallit.

Primo. Si Papa cauſam talem deleget alicui principi.

2. In Clerico falſum deponente coram ſæculari.

3. Vbi Eccleſiaſtica poteſtas deficit.

4. In degradato Clerico.

5. In depoſito, excommunicato & creſcente contumacia Anathematizato.

6. In Clerico ioculatore, qui anno vel tertio monitus non deſtitit.

7. Fallit in Clerico coniugato non deferente habitum & tonſuram Clericales.

8. Fallit in Clerico in minoribus conſtituto, qui duas vxores habuit, vel qui cum vidua aut corrupta contraxit.

9 Fallit in clericis carnificinã aut tabernam publicè tenentibus.

10. Fallit vbi iudex ſecularis cognoſcit ex delegatione ſed s Apoſtolicæ.

11. Fallit in eo qui aſſumpſit Clericatum, poſt-

poſtquam fuit captus à ſeculari vtputa in carcere.

12. Fallit in caſu violationis ſaluagardiæ.

13. Fallit in portu armorum.

14. Fallit cum per Clericos fit offenſa regijs officiarijs officiando.

15. Fallit vbi Clerici volunt vſurpare iuriſdictionem regiam.

16. Fallit in Clerico artifice in artificio delinquente.

17. Fallit in Clerico aſſumente officia, & adminiſtratione Laicorum, ſi in illis delinquit

18. Fallit in Clerico aſſaſſiuo.

19. Fallit in Clerico qui diu ſe immiſcuit ſæuis & enormibus, habitu & tonſura relictis, qui in delicto deprahenditur.

20. Fallit in apoſtata, qui relinquit ordinem Clericalem & habitum, & deprehenditur in crimine.

Idem in Clerico in minoribus conſtituto, qui effectus miles exercet arma.

21. Fallit in Clerico arma militaria deferentem, qui ſi tertio monitus à ſuo prælato non deſtitit.

REGVLA SECVNDA TITVLI de poteſt. ſæculari.

Clerici in cauſſa ciuili etiam volentes de Iure non poſſunt coram Iudice ſæculari conueniri contraria conſuetudine non obſtante.

Fallentiæ 33.

Primo fallit in cauſa ciuili feudali.

2. Fallit in Epiſcopo, vel Clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi.
3. Fallit in cauſa reconuentionis.
Iſta fallen. limitatur quinque modis.
4. Fallit in actione reali.
5. Quando Clericus, qui vendidit Laico inquietato, vocatur pro euictione, vel guarentia.
6. Fallit vbi Clericus efficitur hæres Laici iã conuenitur coram ſeculari.
7. Vbi pater Laicus vult emancipare filium Clericum.
8. Fallit in inſinuatione fienda de donatione excedente, facta per Laicum.
9. Fallit vbi ſtatuto caueretur, quod non valerent legata niſi inſinuatione teſtamenti facta coram ſeculari, tali & contingeret Clericum inſtitui in teſtamento in quo legata eſſent relicta Laicis.
10. Fallit in Clerico ſe opponẽte in executione ſententię latæ inter Laicos coram ſeculari.
11. Fallit vbi Laicus hæres vult facere publicationem teſtamenti, & Clericus dicit ſe ſucceſſurum.
12. Fallit, vbi Laicus hæres faceret inuentarium hæreditatis coram ſeculari, vocatis creditoribus & legatarijs, & Clericus eſſet creditor vel legatarius.
13. Fallit in Clerico qui ſucceſſit prædoni in fraudem iuris.
14. In Clerico apud quem ex ordinatione iudicis ſecularis factum fuit depoſitum.
15. Fallit in iudicijs duplicibus.

16. Fal-

16. Fallit vbi conuenienda eſſet vniuerſitas Clericorum & Laicorum, & maior pars eſſet Laicorum.

17. Fallit vbi Laicus & Clericus compromiſerunt in Laicum, à laudo cuius fuit appellatum.

18. Fallit quando Clericus eſt obligatus ſcædula manu ſua vel ſigillo ſuo corroborata.

19. Fallit cum Laicus obligatus Clerico prætendit obligationem factam ſine cauſa, vel debitum ſolutum.

20. Fallit quando Clericus ſe obligat, & vult compelli curias temporales & rigores ſigillorum regiorũ cum hypothecatione bonorum ſuorum.

21. Vbi per Epiſcopum cauſæ pæcuniarię Clericorum, vel aliæ ciuiles eſſent alicui Laico delegatæ.

22. Fallit vbi Clericus in cauſa appellationis per eum factæ ad Laicum condemnatur per Laicum in expen.

23. Fallit vbi Clericus communi opinione habetur pro Laico, vel vbi dubitatur an ſit Clericus.

24. Fallit in poſſeſſorijs beneficiorum, vel aliarum rerum, aut iurium Eccleſiaſticorum.

25. Fallit in cauſis etiam proprietatis beneficiorum in regula vacantium, aut aliorum, quorum collatio pertinet ad Regem.

26. Fallit cùm agitur de reparatione Eccleſiarum.

27. Fal.in cenſibus & tributis.
28. Fallit in datione tutelę.
29. Fallit in Clerico minore cui dandus eſt curator.
30. In regno Franciæ propter notorium abuſum.
31. Fallit in regno, quando fit aliquid contra pragmaticam ſanctionem.
32. Fallit in Clerico negociatore.
33. In Clerico patiente ſe condemnari à ſeculari, & poſtea in executione allegat priuilegium.

Ampliationes 6. primæ & ſecundæ Regulæ.

1. Extende primam & ſecundam regulas etiã ad concubinas quę forum Clericorum ſequuntur.
2. Ad vxores Clericorum coniugatorum portantium habitum & tonſuram.
3. Ad familiam Clericorum.
4. Ad heremitas.
5. Ad rectores hoſpitalium auctoritate Epiſcopi ædificatorum.
6. Ad fratres tertij ordinis videlicet beguinos

QVAESTIO.

An in caſibus præmiſſis, in quibus Clerici coguntur litigare coram ſæculari iudice, Clerici in illis caſibus ligentur ſtatuto, ſtilo, aut conſuetudine fori ſæcularis. nu. 40.

REGV-

REGVLA TERTIA DE POTEſtate ſeculari.

Manus violentas inijciens in clericum eſt ipſo iure excommunicatus.

Idem de conuerſis & nouitijs cuiuſlibet religionis.

Declarationes huius regulæ.

1 Amplia ad conuerſos ſæcularium Eccleſiarum

2 Ad mulieres quæ dicuntur canonicæ ſæculares.

3 Ad beguinas.

4 Contra detinentem Clericum in carcere vel loco priuato.

Idem in eo qui tenuit clericum per tunicã.

Idem de eo qui ſpuit aut aquam mittit ſuper eis.

Idem ſi fiat vis in rebus eorum.

Quod limitatur octo modis.

5 Ad mandantem.

6 Ad eum qui dolo induxit alium ad percutiendum.

7 In auxiliante cooperante & conſiliante & etiam in prohibere volente & non obuiante.

8 Ad clericũ qui voluntariæ ſe ſubijcit verberibus, nam venit excomunicandus & verberans eſt ex communicatus.

Fallentia regulæ, Duodecim.

1 Fallit ſi quis clericum percutiat leuitate

iocoſa, non ex odio, reg. 1. fallen. tertiæ.

2 Quando cauſa correctionis vel diſciplinæ

3 Quando ratione officij expellendo clericos perturbantes diuinum officium.

4 In clerico reperto in crimine flagrāti quia poteſt detineri per 24. horas ad conueniēdum teſtes.

Quid de ſuſpecto de fuga.

Quid de remiſſione fienda poſt captionē.

Quid de confeſſione facta coram ſæculari

Quid de tortura.

Quid de expenſis.

5 Fallit ratione defenſionis tam ſui quam ſuorum.

6 In clerico turpiter inuento cum perſona ſibi propinqua, matre, vxore, ſorore, vel filia.

7 In omnibus caſibus, in quibus quis perdit priuilegium clericale, de quibus in fallentijs. 1. reg.

8 In probabiliter ignorante clericatum.

9 In inuaſore ſedis Apoſtolicę.

10 In caſu. c. vbi periculum.

11 In puero & ignoſcente.

12 Quando laici capiunt clericum ad mandatum ſui epiſcopi.

REGVLA QVARTA TITVLI
1. de poteſtate ſæculari.

Laici de negotijs eccleſiaſticis ſe intromittere non debent.

Fallentiæ regulæ 63.

1 Fal. quando faciunt ex delegatione eccleſiaſticorum.

2 Fallit

2 Fallit in rege Franciæ, qui gratias concedit clericis criminoſis.
3 Fal. pro vſu funeris inter laicum.
4 Fal. in iuramento.
5 Fal. quando clericus agit contra laicum actione rei ven.
6 Fal. in ſacrilego.
7 In contractu vſurarum.
8 In quæſtione facti.
9 Fal. vbi dubitatur an materia ſit pure eccleſiaſtica.
10 Fal. in laico arbitratore electo ad cognoſcendum de vſura.
11 Fal. in crimine adulterij in quo agitur ad pœnam ſanguinis.
12 In caſu falſi in litteris apoſtolicis per laicũ commiſſi.
13 In ſortilegis & diuinatoribus.
14 In blaſphemia.
15 In crimine ſodomiæ.
16 In iuramento feudali.
17 In laico ſymoniaco.
18 In delicto commiſſo in eccleſia per laicũ.
19 In fructibus decimarum inter laicos.
20 Fallit in cognitione an ſit habitus clerical: vel non.
21 In cauſa iuris patronatus vbi agitur de facto.
22 In laico fideiuſſore clerici.
23 In fructibus & emolumentis temporalibus, prouenientibus ex rebus ſpiritualibus.
24 In clerico pro debito regio capto Eccleſiæ remiſſo.
25 In datione tutorum pupillo clerico.

26 In iniuria facta clerico per laicum.
27 Exequendo ſententiá iudicis eccleſiaſtici.
28 In appellatione facta ab eccleſiaſtico,qui conuenerat vt delegatus à principe vel ab alio ſæculari.
29 In articulo neceſſitatis,in quo licitum eſt confiteri laico.
30 In laico cui delegata eſt cauſa ciuilis clerici.
31 Laicus poteſt eſſe procurator in cauſa ciuili clerici.
32 Laicus poteſt eſſe vicarius Epiſcopi.
33 Laicus poteſt eſſe operarius in eccleſia.
34 Laicus poteſt eſſe aſſeſſor iudicis eccleſiaſ.
35 Laicus poteſt eſſe notarius in curia epiſcopali.
36 Laicus poteſt prædicare verbum Dei in Eccleſia de licentia epiſcopi.
37 Laicus & clericus poſſunt eſſe compromiſſarij in cauſa ſpirituali.
38 Laicus poteſt torquere clericum de mandato prælati.
39 De mandato abbatis poteſt quem recipere ad profeſſionem.
40 Laicus pro ſua vel ſuorum iniuria poteſt accuſare Clericum.
41 Laicus ſi eſt parrochianus vel patronus,poteſt agere contra promouendum.
42 Laicus parrochianus vel patronus poteſt ciuiliter denunciare crimen clerici, quando ſua intereſt habere bonum prælatum.
43 Laicus teſtificatur in cauſa criminaliter cõtra clericum.
44 Laicus iudex ſupplet negligentiam clerici cognoſ-

cognoſcentis de vaſallis.

45 Laicus iudex ſæcularis in criminibus mixtis ſupplet negligentiam iudicis Eccleſiaſtici.

46 Laicus Imperator reges & principes, data negligentia poſſunt congregare concilium.

47 Laicus princeps ſæcularis per legem ſuam poteſt limitare ſeu interpretari ius diuinum.

Et Laico etiam imperatori ſubijcere ſe poteſt Papa.

48 Laici poſſunt præſcribere quod certo die habeant candelas.

49 Laicus præſcribere poteſt decimas.

50 Laicus poteſt eſſe rector vniuerſitatis.

51 Laicus poteſt in Eccleſia habere præbendam.

52 Laicus poteſt habere bancam, & ſedem in Eccleſia.

53 Laicus poteſt acceptare beneficium pro clerico abſente.

54 Laicus poteſt eſſe conſiliarius in eccleſia.

55 Laicus iudex poteſt exequi legata pia.

56 Laicus poteſt eſſe delegatus in cauſa clericorum.

57 Quod Laici non debeant ſtare in choro cõtrarium ſeruatur.

58 Laicus iudex cognoſcit de reintegratione poſſeſſionis matrimonium.

59 Laici poſſunt eſſe arbitri ad cognoſcendũ de cauſa ſuſpitionis clerici.

60 Laicus quilibet poteſt agere pro Eccleſia læſa.

61 Laici poſſunt intentare interdictum pro Eccleſia.

62 Quilibet parrochianus poteſt agere actione rei

ne rei vendicationis pro rebus Eccleſiæ.

63 Quilibet laicus poteſt agere pro iniuria facta ſacerdoti.

TITVLVS SECVNDVS DE POTEſtate Eccleſiæ ſuper Laicis & rebus eorum, per 149 caſus.

1 Pro crimine eccleſiaſtico poteſt iudex Eccleſiaſticus capere laicum purum, & eum carceri mancipare.

2 Poteſt iudex Eccleſiaſticus pecunialiter punire laicum, eccleſię temporaliter ſubiectũ

3 In concernentibus pietatem.

4 Pro quolibet peccato.

5 Iudex laicus monitus tertio iuſticiam miniſtrare cler. ſi non fecerit eſt excõmunicatus.

6 Poteſt iudex Eccleſiaſticus mandare ſæculari iudici ſub pœna excommunicationis, vt non exequatur teſtamenta vſurariorum.

7 Idem de teſtamento inceſtuoſi.

8 Poteſt Eccleſiaſticus prohibere ſæculari iudici ne procedat contra clericum etiam coram laico litigare volentem.

9 Poteſt iudex Eccleſiaſticus mandare ſæculari iudici, vt non cognoſcat de cauſa dependẽti à cauſa coram eccleſiaſtico inchoata.

10 Poteſt epiſcopus interdicto ſubijcere locũ, quando offi. tẽporales nolũt remittere clericũ.

11 Poteſt iudex eccleſiaſticus ſibi eligere tribunal, & in in eccleſia & in camera ſua.

12 Poteſt iudex Eccleſiaſt. in ſententia criminalium reſeruare gratiam domini.

13 Si fuerit compromiſſum in clericum, & laicum & appelletur, epiſco. poteſt audiri.

14 Vbi

14 Vbi Clericus & Laicus ſimul pronunciant appellatur ad epiſ.
15 Vbi Collegium eſt pro maiori parte clericorum denominatur Eccleſiaſticum.
16 Si plures ſunt laici quā cle.tunc eſt ſęculare
17 Si plures ſimul ſunt inquiſiti quorū vnꝰ eſt cler.qui petit ſe remitti,omnes alij etiam laici remitti debent.
18 Si arbitrator eſt clericus, reformatio ſui laudi petitur coram clerico ſuperiore.
19 Si epiſ.iudicat & habet iuriſdictionem tēporalē in qua non recognoſcit ſuperiorē temporalem quia non habet in feudum, appellat ad Eccleſiaſticum ſuperiorem.
20 Iudex Eccleſiaſt.ratione iuramenti cognoſcit inter laicos.
21 Pro ſimulato cōtractu vel vſurario à quib. eſt petita diſpenſatio à iuramen.agitur coram diſpenſante.
22 Ratione iuramenti præſtiti per defunctum eius hæres conuenitur coram eccleſiaſtico.
23 Laicus etiam ſeruiens regi conueniri poteſt coram iudice eccleſiaſtico ratione armorum ſibi per ſeruientem ſublatorum.
24 Epiſ.poteſt habere familiares & ſeruientes armatos pro cuſtodiendis ſcalatis vel ducendi ad carcerem longinquam.
25 Epiſ.cognoſcit de delicto officiariorū ſuorū delinquentium in ſuo officio,etiā ſi ſint laici.
26 Iudex Eccleſiaſt. poteſt cōpellere iudicem laicum per excommunicationem ad ſibi dandum familiam & auxilium, vt ſententia eccleſiaſtici exequatur etiā nō monſtrato proceſſu.
27 Cauſa dotis corā Eccleſiaſt. deduci poteſt.
28 Eccleſiaſticus iudex poteſt compellere

hæredem defuncti ad ſatisfaciendum de delicto defuncti pro anima exoneranda.

29 Eccleſiaſticus iudex poteſt compellere laicos ad obſeruandum laudabiles cõſuetudines Eccleſiæ.

30 Eccleſia poteſt ſe intromittere de notorio crimine vt pæniteat & ſatisfaciat.

31 Quando iuriſdictio Eccleſiaſtici prorogatur à laicis, cognoſcit legitimè iudex Eccleſiaſticus inter laicos.

32 Contra blaſphematores.

33 Contra violatores pacis.

34 Imponit pœnam verberum.

35 Creant tabelliones in eorum iuriſdictionē & in ſpiritualibus.

35 Clerici etiam prælati poſſunt licitè arma mouere & in propria perſona bellum indicere vel gerere de mandato Papæ.

36 In cauſis miſerabilium perſonarum.

37 Epiſcopus habet fiſcum.

38 Eccleſia poteſt compellere laicos ád treugam.

39 Clericus poteſt conuenire ſuum expoliatorem coram Eccleſiaſtico.

40 Subditus imperatori pōteſt ipſum imperatorem conuenire coram Papa.

41 Clericus patronus cum laico facit cenſeri iuſpatronatus eſſe Eccleſiaſticum.

42 Iudices ſæculares poſſunt cogi per cenſuram [illegible]cleſiaſticam vt repellant excommunicatos ab agendo & teſtificando in curijs ſæcularibus.

43 Iudex ſæcularis qui vult compellere clericum ad debitum liquidum ſoluendum deſiſtere com-

re compellitur per Eccleſiaſticum iudicem.
44 Eccleſiaſticus compellit ſæcularem iudicem ad obſeruandum ius canonicum quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt.
45 Idem quo ad admittendum fieri executionem de iudicato per iudicem Eccleſiaſticum.
46 Eccleſiaſticus cognoſcit inter temporales vbi habet temporale dominium.
47 cognoſcit eccleſiaſticus de cauſis matrimonialibus ſpiritualibus etiam annexis.
48 Ex delegatione facta à temporali cognoſcit Eccleſiaſticus circa ſanguinem.
49 Per reconuentionem.
50 Per præoccupationem in criminibus mixtis prohibitis ab vtroque iure.
51 Inter Laicos qui ſunt de familia Eccleſiæ.
52 Quotiens eſt quæſtio de fide.
53 De criminibus per ius canonicum introductis.
54 Vbi iudex laicus eſt negligens.
55 Contra verberantes monachos conuerſos aut moniales.
56 Contra inobedientes ſententia delegati.
57 Contra habentes litteras Apoſtolicas falſas.
58 Contra incendiarios quarumcunque rerũ.
59 Contra effractores eccleſiarum.
60 In principes & officiarios ſæculares qui tertiò moniti recuſant facere iuſticiam ſuper cauſis Eccleſiarum.
61 Contra illos qui recipiunt Papam electum à paucioribus quam à duabus partibus.
62 Omnes qui angarias & exactiones indebitas imponunt eccleſiaſticis perſonis.

O 63 Con-

63 Conta recipientes res Eccleſiæ medio alienationis facto à ſciſmatico.
64 Contra expoliantes Chriſtianos naufragiū patientes.
65 Contra facientes obſeruari ſtatuta & conſuetudines contra Eccleſiam factas.
66 Contra inſectantes cardinales, aut familiares Papæ & cardinalium ſcientes & conſentiētes & auxiliantes.
67 Contra eos qui dant licentiam offendendi eos qui excommunicationis aut interdicti ſententiam tulerunt.
68 Contra omnes qui in domo ſeruiunt iudæis paganis aut ſarracenis.
69 Contra deferentes equos arma, aut alia Sarracenis Turcis aut Paganis.
70 Contra iniuriantes Epiſcopos.
71 Frangentes interdictum.
72 Contra aſſentientes electioni Senatorum Romæ ſine licentia Papæ.
73 Contra alloquentes cardinales in conclaui aut mittentes aliquem.
74 Dānificantes viros eccleſiaſticos, eo quod noluerunt eligere aliquem ad preces illorum.
75 Contra occupantes bona Eccleſiæ prætextu regalis.
76 Contra extorquentes abſolutionem per vim.
77 Contra compellentes aliquos prælatos ad ſubijciendum Eccleſias vel bona illarum.
78 Contra exigentes pedagia à viris Eccleſiaſticis pro ſe & rebus ſuis.
79 Contra impedientes iuriſdictionem delegatorum.

80 Con-

80 Contra prohibentes ſubditis ſuis ne vendant viris Eccleſiaſticis aut emant aut molant vel ſimilia.

81 Contra præceptores, qui docent leges religioſis habitu relicto.

82 Contra ſepelientes hæreticos.

83 Contra temporales cognóſcentes de crimine hæreſis & contra impedientes eccleſiaſticos iudices ne cognoſcant.

84 Cõtra aſſaſſinos vel mandantes per eos interficere aliquem.

85 Contra locantes domos vſurarijs ad fenus exercendum.

86 Contra concedentes repræſalias contra eccleſiaſticos viros.

87 Contra detinentes ſequæſtrum poſt ſententiam diffinitiuam.

88 Contra impedientes viſitatores monialium.

89 Contra aſſumentes ſtatum beguinarum.

90 Contra omnes ſcienter contrahentes matrimonium in gradibus conſanguinitatis.

91 Contra omnes approbantes quod vſuræ ſoluantur.

92 Contra participantes cum excommunicatis publicè in crimine damnato.

93 De arris datis in matrimonio Eccleſia cognóſcit.

94 Epiſcopus poteſt eſſe delegatus principis.

95 Licitè prælati impediunt conſilium & auxilium dominis temporalibus pro conſeruatione reipublicæ.

96 Epiſcopus poteſt excommunicare principem laicum ſuæ diœceſis.

97 Epiſcopus poteſt adminiſtrare bona principis laici,& tamen pro reddenda ratione non poteſt incarcerari.
98 Epiſcopus ratione iuramenti poterit cognoſcere de prauitate vel ſimulatione contractus.
99 Si iudex ſęcularis eſt ſuſpectus,tunc poteſt adiri epiſcopus.
100 Cognoſcit epiſcopus de conuenticula laicorum.
101 De dote etiam nudo modo promiſſa.
102 Exequitur ſententiam latam per laicum contra Clericum reconuentum.
103 De laudo lato contra clericum.
104 De clerico conuento,ſuccedente laico.
105 reſtituit in integrum Clericum minorem contra laicum.
106 De clerico cõreo debendi cum laico.
107 De quocunque peccato laici.
108 De miſerabili perſona.
109 Compellit iudicem ſæcularem facere iuſticiam.
110 Concurrit cum ſæculari iudice,aliquando in cognitione.
111 Papa eſt iudex omnium,quamuis non habeat exercitium.
112 Papa habet iuriſdictionem in omnes laicos,quantum ad decidenda dubia legiſtarum in quibus ſunt variæ opiniones.
113 Papa deponere poteſt laicum à ſua dignitate.
114 Papa poteſt abſoluere laicos à ſubiectione principis.
115 Ex cauſa Papa poteſt abſoluere aliquem ab ob-

ab obligatione quæſita laico contracta ex fidei præſtatione ſolui.

116 Eccleſiaſticus iudex cognoſcit de noui operis nunciatione facta per clericum.

117 Cognoſcit etiam de.l.diffamari in caſibus concernent.forum Eccleſiaſticum.

118 Pro quolibet damno dato poteſt adiri iudex Eccleſiaſticus, vt generaliter excõmunicet.

119 Poteſt aſtringere partes ad concordiã, quãdo lis multum durauit,& eſt intricata.

120 Poteſt abſoluere vel punire punitum vel abſolutum à ſæculari de crimine punibili per Eccleſiam.

121 cognoſcit de cauſis conditione,cap.re integrando intentatis.

122 Cognoſcit de interdicto vti poſſidet is intentato per clericum contra laicum.

123 De omni fraude facta Eccleſiæ aut reb.

124 Vbicunque reperitur iudicem Eccleſiaſticum poſſe excommunicare laicum.

125 De omni crimine. vt pænitentia imponatur.

126 Papa ſuccedit vacante principatu non cognoſcente ſuperiorem.

127 Emphiteota poteſt per iudicem Eccleſiaſticum compelli ad reficiendum rem emphiteotecariam.

128 Eccleſiarum ordinarij poſſunt compellere omnes iudices ſæculares & dominos vt permittant adminiſtrare ſacramenta pænitentiæ & Euchariſtiæ damnatis ad mortem petentibus.

129 Cognoſcit contra reuelantes peccata di-

ta dicta laico in confeſſione neceſſitatis.

130 Contra piratas, latrũculos, curſores & eo rum receptores.

131 Contra imponentes noua pedagia.

132 Contra inuadentes ſeu impedientes victualia ad vſum Romanæ curiæ neceſſaria.

133 Contra expoliantes vel mortem inijcientes ſine iuriſdictione.

134 Contra ſe ſubtrahentes ab obedientia Romani pontificis.

135 Contra vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam.

136 Contra iniuriantes peregrinos, ad vrbem euntes.

137 Contra occupantes res Romanæ Eccleſiæ.

138 Contra exenterantes corpora mortuorũ, vt carnem ab oſſibus ſeparent.

139 Contra facientes libellos diffamatorios contra ordinem minorum & prædicatorum.

140 Contra intrantes monaſteria monialium.

141 Contra ſcholares Bononiæ conducentes domos aliorum, &c.

142 Contra male dirigentes moniales in electionibus Abbatiſſarum.

143 Contra procurantes vt conſeruatores ſibi dati ſe intromittant de alijs quam de manifeſtis offenſis.

144 Contra fingentes cauſam vt iudex vadat ad mulierem perſonaliter ad teſtimonium ferendum.

145 Con-

145 Contra nouas religiones vel habitus aſſumentes.
146 Contra accipientes res Eccleſiæ alienatas, in caſu non permiſſo.
147 Iudex Eccleſiaſticus habet dare auctoritatem in actibus ſpiritualibus gerendis cum minore.
148 Quando pater vult emancipare filiũ clericum &ei dare partem hoc poteſt fieri coram iudice eccleſiaſtico.
149 Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere ſęcularem iudicem, vt liberet quemcunque captiuum quem in carcerem iuſte detinet.

F I N I S *Fallentiarum.*

hominum corda ſurſum efferri, non humana
ſuperbia rurſus in inferiora demergi. Vt etiam ii.
Imperatores Chriſtiani pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus vterentur, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & Deo militans minimè ſe negotijs ſecularibus implicaret, ac viciſſim ne rebus ille diuinis præſidere videretur, qui ſecularibus negotijs eſſet implicatus.

Proinde Laicis etiam religioſis ſuper Eccle iij.
ſijs & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas nō
auctoritas imperandi. Vnde Cæleſtinus 3. eius iiij.
in epiſtola decretali, non abs re proteſtatur ſuæ intentionis non eſſe regis Francorum iuriſdictionem perturbare vel minuere, cum rex ipſe iuriſdictionem Eccleſiæ nec vellet, neque deberet impedire. Nam ſi Regum ipſorum glorioſiſſima geſta mente reuoluamus, non modo vniuerſalis Eccleſiæ iura violare, aut quoquo modo perturbare ſemper abſtinuerũt. Quinimò aduerſus eorundem inuaſores, innumeros duxerunt exercitus. Et ex præſenti Franciæ regno per rigidas alpes magnis periculis & laboribus tranſeuntes duriſſima longiſſimaq; bella geſſerunt. Quod factum eſt, vt Francorũ domus pro ſingulari laude inter omnes fideles Chriſtianiſſima nuncupetur.

Nihilominus à tempore quo munus officialis Tholoſani gerere cœpi, ſpirituales, officiales atque temporales in pleriſque caſibus vidi frequenter vtrinque ſeſe moleſtare. Nobis di-

centibus Eccleſiaſticam iuriſdictionem, immu nitatem & libertatem per antedictos ſeculares in dies opprimi, lædi, turbari, & multifariam vſurpari. Illis autem in gratia de temporalis regaliſque iuriſdictionis præiudicium grauamina, nouitates, & vſurpationes complures per nos fieri & attentari quærentibus.

Hinc ipſe prouocatus Anno Domini 1485. Nouembris. pe. Lucæ Cle. vt Clericorum de offi.ordi.in Cle.publicè repetendo.caſus nonnullos in quibus Iudex ſecularis de Clericis cæteriſque perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum cauſis, rebus, & negotijs cognoſcere, necnon iudicare, aut aliàs illis ſe immiſcere de iure poſſit, ac è diuerſo Iudex Eccleſiaſticus de Laicorum perſonis, eorumque cauſis aut negotijs cognitionem atq; diffinitionem ſibi poſſit vendicare, aut pariter illis ſe immiſcere in mediũ tunc adductis, cum aliquibus concluſionibus ibidem publicè diſputatis, ſub huiuſmodi breui compendio colligere decreui.

Verum quia nil tam perfectum in humanis adinuentionibus reperitur, quod ex aliqua ſui parte defectum aliquem non patiatur: ſi quid in eo minus bene poſitum, ſuperfluumque vel diminutum inueniatur, id ſcientiæ defectui non erubeſcam imputari, hinc noſtræ lucubratiũculę lectores apprimè velim exoratos vt malè poſita vel ſcripta (liuoris peſte poſtpoſita) corrigere & emẽdare non dedignentur, imper fectum quoque ſcientiæ ſuppleat perfectio caritatis eorundem. Præterea intentionis noſtræ nequaquam exiſtit iuriſdictioni, conſuetudinibus, priuilegijs aut libertatibus ſanctæ matris Eccle-

Eccleſię vel regię maieſtatis in aliquo detrahere, vel derogare, determinationi ſedis Apoſtolicæ me ſemper ſubmittendo.

Prima concluſio fuit talis, quamuis Eccleſiaſticę & ſeculares iuriſdictiones ſint diſtinctę: veruntamen à Papa iuriſdictio Imperatoris cenſetur emanare.

Secunda concluſio. Et ſi Papa gladij temporalis exercitium non habeat, apud eum in ſuprema cenſetur poteſtas. Huiuſmodi concluſionum probationes & improbationes, ac improbationum ſaluationes impræſentiarũ breuitatis gratia prętermittere conſtitui, quando quidem iſta latius deſcripſerim in alle. repeti. 1. & 2. q. principalibus. De quibus etiam pleni⁹ per Antho. Flore. in 2. parte tertiæ partis. ti. 23. Fran. Pan. in extraua. Vnam ſanctam Cardi. ſcilicet Sixti in tract. de Papa. qu. 64. Pe. de monte in ſua Monarch. in 3. lib. incipiente. Expeditis his, Antho. in repetit. ca. per venerabilem, qui fi. ſint legi. 10. col. Oldra. conſi. 84. Angel. in l. de precatio. ff. ad l. rodiam. de iactu. Arch. in trac. de hæreſi. 25. carta. in ver. & quia eſt tanta præeminentia, & Milis in rep. in verſi. iuriſdictio. ver. iuriſdictionis prorogatio, vbi ait, quod in Papa non cadit iuriſdictionis prorogatio, cùm ſit iudex ordinarius cunctorũ. Et ibi, & in verbo Papa. verſ. Papa non ſolùm dicit, quod Laicus cõuentus coram Papa, ſi dicat eum non eſ- iudicem ſuum, ineptè excipit: nã dicere debet Papam non habere in eo iuriſdictionis exercitium. Et ita refert in Rota practicari.

Et ſi quis forſan diceret. Ad quid valet ſuprema poteſtas, quã habitu Papa cenſetur habere.

vide

vide vbi ſupra circa finem ſecundæ quęſtionis vbi tenui valere ad multa, & primò, vt ipſum Imperatorem tanquam inferiorem deſtituat exigentibus cauſis.

Item in omnibus arduis negotijs, & maximis difficultatibus generantibus ſcandalum in Chriſtianitate: nam Papa poteſt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromittere, etiã inter Laicos, & exercere huiuſmodi poteſtatem ſibi à Deo attributam, ibi videre poteſt latius rationes & iura hæc comprobantia. Adde Sicul. in c. ſi duobus. de ap. vbi alleg. Inno. idem tenere in c. cum te. de re iudi. & in alle. c. per venerabilem.

Tertia concluſio. Licet priuilegium immunitatis perſonæ Clericorum ſit de iure poſitiuo, fori tamen priuilegium eſt de iure diuino, pro quo vltimo eſt bonus tex. in ca. ſi Imperator. 96. di. vbi glo. quam omnes extollunt & ſequitur Zaba. in repe. c. perpendimus. de ſen. ex com. idem tenent Tancre. Ino. Gofre. Hoſt. Io. An. Sicul. in c. 2. de maio. & obedi. Rota deciſ. 8. 11. in antiquis Gemi. in §. lege. 2. c. volum. 4. di. Sicul. in repetitione. ca. Eccleſia. de conſtit. & in c. ſolitę. 6. not. de maio. & obe. & de foro compe. c. ſi diligenti. Oldra. conſil. 71. Ludo. in ſing. 424. incipiente. Sed an poſſit facere Papa. Sicul. in ca. at ſi Clerici de iudi. & in cap. fin. de foro compe. c. propoſuit de conceſſi. præben. & c. litteras de reſti. ſpoli. Ex his ponitur regula talis.

SVM-

Svmmaria ad ſeqventem Regulam 1.

1. Papa poteſt dare principi licentiam & auctoritatem iudicandi de Clericis certi loci.
2. Papa eadem ratione, qua poteſt vnum Clericum ſubijcere Laico, eadem certos Clericos principi.
3. Rex & officiarij an, & quam, & ſuper quos Clericos habeant iudicandi poteſtatem.
4. Argumentum de toto ad partem, an in materia priuilegij ſit validum.
5. Papa an poßit ſtatuere quod Clerici in ſacris non ſint obligati ad horas canonicas.
6. Clericus falſum deponens coram iudice ſeculari, poteſt ciuiliter puniri.
7. Aduocatus pars, vel notarius Clerici coram iudice delinquentes poſſunt ciuiliter puniri.
8. Clericus coram iudice ſeculari falſo vtens inſtrumento ciuiliter puniri poteſt.
9. Clerico coram Iudice ſeculari teſtimonium ferre prohibetur.
10. Religioſi an poßint compelli teſtimonium ferre in curia ciuili.
11. Iudex Laicus poteſt corrigere Clericos deficiente Eccleſiaſtica poteſtate.
12. Degradatus actualiter cenſetur de foro ſeculari.
13. Clericus anathematizatus per ſecularem poteſtatem poteſt comprimi.
14. Clericus ioculator poſt trinam monitionem

non

non deſiſtens, ipſe iure priuilegio Clericali priuatur.

15. *Clericus veſtem Clericalem non deferens, non debet priuilegio Clericali gaudere.*

16. *Clericus in minoribus conſtitutus, & duas duxit vxores, coerctioni fori ſecularis ſubiacet.*

17. *Officia publica exercentes priuilegijs gaudere non debent Clericalibus.*

18. *Iudex Laicus poteſt ex Papa delegatione de cauſſis ſpiritualibus cognoſcere.*

19. *Clericatum aſſumens, poſtquam captus ſit à Iudice Laico, an liberari debeat à manibus Laicis.*

20. *Iudices ſeculares poſſunt contra violatores ſaluaguardæ cuiuſcunque ſtatus ſint cognoſcere.*

21. *Clerici arma portantes, veniunt ciuiliter puniendi.*

22. *Officiarij Regij poſſunt quoſcunque ſibi rebelles punire & coercere.*

23. *Clerici iuriſdictionem regiam vſurpare volentes, ipſi iuriſdictioni debent ſubiacere.*

24. *Clericus artifex delinquens an gaudeat priuilegio Clericali.*

25. *Clericus aſſumens officia Laicorum, ſi in ijs delinquat, venit Laicaliter puniendus.*

26. *Clericus aſſaſſinus poteſt criminaliter, per iudicem ſecularem puniri.*

27. *Clericus habitu qui & tonſura dimiſſis, diu ſe enormibus delictis immiſcuit, non poteſt ſe pro Clerico defendere.*

28. *Clericus arma militaria deferens, ſi monitus*

non

non deponat, omne priuilegium Clericale perdere debet.

PRIMA REGVLA, TIT. 1. DE POTEſtate ſeculari ſuper Eccleſiaſticis perſonis.

Clerici non poſſunt de crimine coram ſeculari Iudice conueniri, nec valet contraria conſuetudo. cap. 1. & 2. 11. q 1. cap. Clerici de iudicijs.

ADDE.

1. *Hanc regulam ponit Caſſaneus in conſuetudines Burgundiæ tit. de iuſtit. §. 5. verſic. ſila grace. nu. 47. vbi refert Fallentias 20. ex ordine. nu. 48. vſq; ad numer. 204. Pari modo Benedictus in cap. Rainutius. §. & vxorem nomine Adelaſiam. deciſ. 2. num. 141. 143. & 155. Enumerat plurimos caſus quibus Clericus per ſecularem Iudicem punitur.*
2. *Tradit quoq; tales caſus 24. mixtim Antonius de Tremolis in addition. ad praxim Bonacurſi tit. 2. quibus modis ſuo nomine & nu. 245. vſque ad finem.*
3. *Eandem hanc regulam, cum ſuis limitationibus 22. ex ipſo noſtro auctore collegit, & poſuit ex ordine Lancilotus in tractatu ſuo laudabili de officio pratoris ad tit. de Inquiſitione nu 8. Cur ergo mihi in his remiſſionibus idem non liceat.*

4. His

4. His addo pulcherrimum tit & Commentaria Matthæi de afflictis in conſuetudines Regni Siciliæ vbi Clericus de crimine conueniri debeat.

5. Adde quoq; Clarum in Criminalibus q.36. vbi latiſsimè, quando Clericus pro delicto coram Eccleſiaſtico vel ſeculari conueniri poßit & de eorum exemptione.

6. Idem argumentum pulcherrimè exarauit & declarauit Ignatius Lopes Hiſpanus, in praxi ad Bernardum Diam cap.62. Matthæus Boyß D.

REgula locum habet, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter, vt cap. 2. de foro compe. vbi ſtatuitur, quod nullus Clericus diſtringi poſſit aut condemnari à iudice ſeculari, ad quod tex. in cap. vnico. de Cle. coniugat. libr. 6. ibi trahi non poſſet criminaliter aut ciuiliter ad iudicium ſeculare. Nec ab ipſis ſecularibus iudicibus debere perſonaliter, vel etiam pecuniariter condemnari, & quod prædicta conſuetudo in contrarium non valeat. vide latiſſimè in deci. Roma. ſupra alleg. vbi quod ex nulla conſuetudine quantumcunque vetuſtiſſima non potuit Rex Angliæ acquirere iuriſdictionem in Clericos, maximè propter diuini iuris repugnantiam. & ſequitur Gem. in alle. §. lege 4. diſt.

SEQVVNTVR LIMITATIONES XXI.

j. Fallit primo regula præſens, vbi Papa ex cauſa daret vni principi poteſtatem iudicandi de

de Clericis certi loci vel territorij, ad quod ad duco Zaba. in repe. dicti cap. perpendimus, vbi tenet, quod Papa non poſſet tollere priuilegium Clericorum quo ad forum, quia illud eſt de iure diuino, non cærimoniali, ſed morali: cõtra quod Papa nõ diſpenſat 25. q. 1. c. ſunt qui dã & ſequitur Sicu. in alle. c. 2. de maio. & obe.

Et hoc verum, quando id vellet facere ex toto: quo ad vnum autem, vel quo ad aliquos in particulari bene poſſet ſecundum Zaba, alleg. ca. lector. 34. di. & quod not. Archi. in alle. cap. ſunt quidam. ad hoc. c. vnicum de Cle. coniug. libr. 6. ſecundum eum. & bene facit. cap. vetum. de foro compe. & ca. Romana. §. debet. de ap. libr. 6. Prohibitio enim diſponendi contra ius diuinum in Papa procedit in diſpoſitione vniuerſali, quæ tollit ius diuinum non in particulari.

A D D E.

Nota hæc & ſequentia omnia ad verbum ex hoc auctore clepſit. Caſſaneus tit. de Iuſtitia 85. num. 48. nec vno verbo auctoris meminit. Mattheus Boyß D.

Et ideo, qua ratione dicit Zaba, quod vnum Clericum ſubijcere poteſt Laico, videtur eadem poſſe dici de aliquibus Clericis in certis caſibus reſpectu vnius Principis ſæcularis, ſicut in §. verum. 32. di. Papa commiſit duobus ducibus cauſam Clericorum ſymoniacorum. & in c. mennam. 2 q. 5. vbi Brunchildi Francorum Reginæ cauſa ſpiritualis committitur, & facit c. nos. & ſi in competenter 2. qu. 7. ad idem tex. in c. illud. 10. q. 3. vbi cõmittitur laico, ne permittat ij.

mittat aliquem Epiſcoporũ Siciliæ parochijs ad ſe pertinentibus nomine Cathedratici amplius quam duos ſolidos accipere, neque compellere presbiteros aut Clerum parochiarum ſuarum ſupra vires ſuas eis conuiuia præparare, ad quod glo. in c. Clericus nullum 11. qu. 1. Et ſi illud facere poſſit per viam delegationis, nõ minus videtur quod id facere poſſit per viam priuilegij.

iij. Propter quod Rex & Officiarij eius debent habere facultatem iudicandi & puniendi ciuiliter Clericos in certis caſibus, quos priuilegiatos appellant, de quibus latius infra dicetur.

iiij. Nec videtur, quod hic locum habeat argumentum de toto ad partem dicendo, Papa non poteſt hoc priuilegium fori tollere in toto, ergo nec in parte, dari quidem poteſt inſtantia multiplex. Nõ poſſet Papa vniuerſ. ſtatuere ſuper non ſolutione decimarum: & tamen particulariter id facere conſueuit, & diſpenſat cum aliquibus. glo. 2. in cap. à nobis. de deciſ. & ibi doct.

v. Non poſſet ſtatuere generaliter, quod Clerici in ſacris non eſſent obligati ad horas dicendas canonicas, quia hoc eſſet contra ius diuinum, quo canitur ſepties in die &c. in ca. 1. de celeb. miſſar. Et tamen Papa diſpẽſare poteſt cum vno, ſi non ſuper vno, ſaltem ſuper tanto. Imol. & Zaba. poſt Lau. in Cle. 2. de cele. miſſa. propter quæ alia plura quæ longum nimis eſſet recitare, videtur, quod Papa poſſit ex cauſa certos Clericos iudici ſubijcere ſeculari.

2. Limi-

2. Limitatio.

Secundo fallit in Clerico falſum deponente corã ſeculari iudice, quia talẽ poteſt iudex ſecularis ciuiliter punire per tex. in l. nullum. C. de teſtim. & ibi hoc tenet glo. Cy. & Bald. & Fred. de ſenis. conſil. 87. quod incipit. Factum quod proponitur, vbi ſic inquit. 5. 6.

A D D E.

Hunc locum noſtri auctoris ponit & ſequitur Benedictus in cap. Rainutius. §. & vxorem Adaliſiam. num. 142. Vide quæ ſupra poſita ſunt ſub nu. 81. Sed de iure verior eſt & commodior ſententia, quod nec directè nec indirectè ſecularis Clericum talem puniat. Lopes ad Diam cap. 93. in praxi. Matthæus Boyß D.

Item ad hoc quod obijcit, quod Iudex Laicus non poteſt punire Clericum de crimine ſiue principaliter, ſiue incidenter. Reſpondeo, quod coram eo non poteſt de crimine accuſari. Sed dico quod iudex ſecularis Clericũ agentem vel accuſatum coram eo calumnioſè vel falſa aut varia teſtificantem poteſt ex officio extraordinariè punire: ita tamẽ quod executio pœnæ ſi facienda ſit in perſona, reſeruet Epiſcopo. Si verò ſit realis executio fienda in bonis illã poterit facere Iudex ſecularis, vel diſtringendo eius fideiuſſores, quos Cleric. ipſe dederit. C. qui accu. non poſ. l. 3. Et eodem modo poteſt punire Clericum ciuilibus deficientem in expen. Et hoc ſentit glo. 5. qu. 6. cap. presbyteri: alius eſt. §. & ibi Archa. fac. quod not. de iudic. cap. at ſi Clerici. idem tenet Pet. de Ancha. in

repe.c.ea.quæ de regu.iur.lib. 6.ſub quæſtione 22.principali dicens huiuſmodi opi.Fede.fundatam in æqua conſideratione. Et iſta opin.de conſuetudine ſeruatur in præſenti regno.

Cùm autem vna opinionũ habet pro ſe conſuetudinem,illa eſt præferenda,nam conſuetúdo eſt optima legum interpres.c.cum dilectus vbi hoc tenet Sicu. de conſuetudine. per l. minimè.& l.ſi de interpretatione.ff.de legi.& tenet idem Pe.de Anch.in rep.ca.1. de conſti.In. 4.oppo.& Sicul.in eo.c.1.& in alle.c. at ſi Clerici.de iudi.& Claual.in ver.opinio.

ADDE.

Supra ſub num. 81. dixi quædam. Mattheus Boyſſ D.

7. ij. Et idem videtur de aduocato,parte, vel notario Clericis coram ſeculari Iudice delinquentibus,quia tales poterit ex officio ciuiliter punire:pro quo fac.no.per Bart. in l. ſi quis obrepſerit in fin. ff. de fal.per l.athletas. §. 1.ff. de his qui no.in fa.

8. iij. Et idem, ſi Clericus coram iudice ſeculari vtatur falſo inſtrumento, ſuper quo vidi plura arreſta:& inter alia Anno Domini 1389. per curiam parlamenti Pariſijs fuit condemnatus Abbas Burgodalan.in 300.li.Turo.capiendis ſuper eius temporali, & priuatus omnibus officijs Regijs,quia commiſerat falſitatem in quibuſdam litteris quitantiæ, quibus ſe iuuauerat in curia.

iiij. Et de tempore meo quidam in Eccleſia Cathedrali quadam, maiorem dignitatem habẽs poſt Pontificalem fuit per curiam parlamenti Tholo-

Tholoſæ in C.lib.Turo.condemnatus,eo quod teſtes aliquos ad in eadem curia falſum deponendum dicebatur ſubornaſſe. Hoſtien.tamen & alij multi in c.ſuper eod.de fal. & Archi.in ca.in memoriam.19.di.& Lucas de penna.in l. fi.C.de veteri a.libr.12.tenent contrarium, & iſtorum ſententiam in mea repetitione tenui de iure veriorem exiſtere per iura & rationes ibi deductas.

Sed quia prohibitum eſt Clerico coram ſeculari iudice teſtimonium perhibere: vt in ca. v.
teſtimonium.11.q.1.& c.nullus.22.q.5.niſi cum 9.
licentia Epiſcopi,& in c.ſuper prudentia.in fi. & c.ſeq.14.q.2.Si Epiſcopi teſtificentur ſine licentia huiuſmodi Clerici,an valeat depoſitio. Et concludit Sicu.in c.cum nuncius.de teſtim. quod ſic, cum non reperiatur expreſsè prohibitum,quando ſponte deponit.

10. Et idem concludit de religioſis, cùm ſimpliciter permittantur teſtificari,vt Spe.ti.de teſt. §.1.verſ.item quod eſt Monachus. & in ca.& ſi Chriſtus.in fin.de iureiur. & in §. cogitandum in auth.de monach.& ibi gl.& Bal. in auth. ingreſſi.1.col.C.de ſacroſanct.Eccle.Et ita ſeruatur de conſuetudine:& tenet Guido Papæ. qu. 65.licet aliqui præſertim quo ad religioſos teneant contrarium.Sed quid ſi nolint teſtificari. vj.
dicit idem Guido vbi ſupra. quod in criminali non conſueuerunt compelli per iudicem ſecularem ſine licentia vel Abbatis, ſi fuerint religioſi aut Epiſcopi,ſi ſeculares.Sed in cauſa merè ciuili, conſueuerunt cogi per iudicem ſecularem aliqua leui coerctione, putà per arreſtationē æqui, vel alterius leuis coerctionis

 dum-

TRACTATVS DE SAECVLARI POTESTA. IN CLERICOS.

SVMMARIA PRAELVDII.

1 *Imperator non debet pontificatus curã arripere, nec è conuerſo Pontifex Imperatoris nomen vſurpare.*

2 *Spiritualis actio à carnalibus diſtare debet incurſibus, & Deo militans non debet ſe negotijs ſecular. implicare.*

3 *Laicis etiam religioſis nulla ſuper Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis dicitur attributa facultas.*

4 *Rex Franciæ Iuriſdictionem Eccleſiæ non debet impedire.*

5 *Superna poteſtas quam habitu Papa cenſetur habere, ad quid valeat.*

6 *Papa poteſt etiam inter Laicos ſe intromittere arduis negotijs maximiſq; difficultatibus ſcandalum generantibus.*

7 *Priuilegiũ immunitatis perſonæ Clericorum quo iure cenſeatur, &c.*

Introductio ſiue procemium.

1. TAmetſi pontificatus iura non deberet Imperator arripere, neque pontifex Imperatoris nomen vſurpare beato Cypriano ſic dicente. Idem mediator Dei & hominum Chriſtus Ieſus ſic actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit volens medicinali humilitate homi-

hominum corda ſurſum efferri, non humana
ſuperbia rurſus in inferiora demergi. Vt etiam ii.
Imperatores Chriſtiani pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus vterentur, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & Deo militans minimè ſe negotijs ſecularibus implicaret, ac viciſſim ne rebus ille diuinis præſidere videretur, qui ſecularibus negotijs eſſet implicatus.

Proinde Laicis etiam religioſis ſuper Eccle- iij.
ſijs & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas nō
auctoritas imperandi. Vnde Cæleſtinus 3. eius iiij.
in epiſtola decretali, non abs re proteſtatur ſuæ intentionis non eſſe regis Francorum iuriſdictionem perturbare vel minuere, cum rex ipſe iuriſdictionem Eccleſiæ nec vellet, neque deberet impedire. Nam ſi Regum ipſorum glorioſiſſima geſta mente reuoluamus, non modo vniuerſalis Eccleſiæ iura violare, aut quoquo modo perturbare ſemper abſtinuerũt Quinimò aduerſus eorundem inuaſores, innumeros duxerunt exercitus. Et ex præſenti Franciæ regno per rigidas alpes magnis periculis & laboribus tranſeuntes duriſſima longiſſimaq; bella geſſerunt. Quod factum eſt, vt Francorũ domus pro ſingulari laude inter omnes fideles Chriſtianiſſima nuncupetur.

Nihilominus à tempore quo munus officialis Tholoſani gerere cœpi, ſpirituales, officiales atque temporales in pleriſque caſibus vidi frequenter vtrinque ſeſe moleſtare. Nobis di-

centibus Eccleſiaſticam iuriſdictionem, immunitatem & libertatem per antedictos ſeculares in dies opprimi, lædi, turbari, & multifariam vſurpari. Illis autem in gratia de temporalis regaliſque iuriſdictionis præiudicium grauamina, nouitates, & vſurpationes complures per nos fieri & attentari quærentibus.

Hinc ipſe prouocatus Anno Domini 1485. Nouembris. pe. Lucæ Cle. vt Clericorum de offi.ordi.in Cle. publicè repetendo. caſus nonnullos in quibus Iudex ſecularis de Clericis cæteriſque perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum cauſis, rebus, & negotijs cognoſcere, necnon iudicare, aut aliàs illis ſe immiſcere de iure poſſit, ac è diuerſo Iudex Eccleſiaſticus de Laicorum perſonis, eorumque cauſis aut negotijs cognitionem atq; diffinitionem ſibi poſſit vendicare, aut pariter illis ſe immiſcere in mediũ tunc adductis, cum aliquibus concluſionibus ibidem publicè diſputatis, ſub huiuſmodi breui compendio colligere decreui.

Verum quia nil tam perfectum in humanis adinuentionibus reperitur, quod ex aliqua ſui parte defectum aliquem non patiatur: ſi quid in eo minus bene poſitum, ſuperfluumque vel diminutum inueniatur, id ſcientiæ defectui non erubeſcam imputari, hinc noſtræ lucubratiũculę lectores apprimè velim exoratos vt malè poſita vel ſcripta (liuoris peſte poſtpoſita) corrigere & emẽdare non dedignentur, imperfectum quoque ſcientiæ ſuppleat perfectio caritatis eorundem. Præterea intentionis noſtræ nequaquam exiſtit iuriſdictioni, conſuetudinibus, priuilegijs aut libertatibus ſanctæ matris

Eccle-

Eccleſię vel regię maieſtatis in aliquo detrahe re, vel derogare, determinationi ſedis Apoſtolicæ me ſemper ſubmittendo.

Prima concluſio fuit talis, quamuis Eccleſiaſticę & ſeculares iuriſdictiones ſint diſtinctę: veruntamen à Papa iuriſdictio Imperatoris cenſetur emanare.

Secunda concluſio. Et ſi Papa gladij temporalis exercitium non habeat, apud eum in ſuprema cenſetur poteſtas. Huiuſmodi concluſionum probationes & improbationes, ac improbationum ſaluationes impræſentiarũ breuitatis gratia prętermittere conſtitui, quando quidem iſta latius deſcripſerim in alle. repeti. 1. & 2. q. principalibus. De quibus etiam pleniꝰ per Antho. Flore. in 2. parte tertiæ partis. ti. 23. Fran. Pan. in extraua. Vnam ſanctam Cardi. ſci licet Sixti in tract. de Papa. qu. 64. Pe. de monte in ſua Monarch. in 3. lib. incipiente. Expeditis his, Antho. in repetit. ca. per venerabilem, qui fi. ſint legi. 10. col. Oldra. conſi. 84. Angel. in l. de precatio. ff. ad l. rodiam. de iactu. Arch. in trac. de hæreſi. 25. carta. in ver. & quia eſt tanta præeminentia, & Milis in rep. in verſi. iuriſdictio. ver. iuriſdictionis prorogatio, vbi ait, quod in Papa non cadit iuriſdictionis prorogatio, cùm ſit iudex ordinarius cunctorũ. Et ibi, & in verbo Papa. verſ. Papa non ſolùm dicit, quod Laicus cõuentus coram Papa, ſi dicat eum non eſſ iudicem ſuum, ineptè excipit: nã dicere debet Papam non habere in eo iuriſdictionis exercitium. Et ita refert in Rota practicari.

Et ſi quis forſan diceret. Ad quid valet ſupre ma poteſtas, quã habitu Papa cenſetur habere.

vide

vide vbi ſupra circa finem ſecundæ quęſtionis vbi tenui valere ad multa, & primò, vt ipſum Imperatorem tanquam inferiorem deſtituat exigentibus cauſis.

Item in omnibus arduis negotijs, & maximis difficultatibus generantibus ſcandalum in Chriſtianitate: nam Papa poteſt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromittere, etiã inter Laicos, & exercere huiuſmodi poteſtatem ſibi à Deo attributam, ibi videre poteſt latius rationes & iura hæc comprobantia. Adde Sicul. in c. ſi duobus. de ap. vbi alleg. Inno. idem tenere in c. cum te. de re iudi. & in alle. c. per venerabilem.

Tertia concluſio. Licet priuilegium immunitatis perſonæ Clericorum ſit de iure poſitiuo, fori tamen priuilegium eſt de iure diuino, pro quo vltimo eſt bonus tex. in ca. ſi Imperator. 96. di. vbi glo. quam omnes extollunt & ſequitur Zaba. in repe. c. perpendimus. de ſen. ex com. idem tenent Tancre. Ino. Gofre. Hoſt. Io. An. Sicul. in c. 2. de maio. & obedi. Rota deciſ. 8. 11. in antiquis Gemi. in §. lege. 2. c. volum. 4. di. Sicul. in repetitione. ca. Eccleſia. de conſtit. & in c. ſolite. 6. not. de maio. & obe. & de foro compe. c. ſi diligenti. Oldra. conſil. 71. Ludo. in ſing. 424. incipiente. Sed an poſſit facere Papa. Sicul. in ca. at ſi Clerici de iudi. & in cap. fin. de foro compe. c. propoſuit de conceſſi. præben. & c. litteras de reſti. ſpoli. Ex his ponitur regula talis.

SVM-

SVMMARIA AD SEQVENTEM Regulam 1.

1. *Papa poteſt dare principi licentiam & auctoritatem iudicandi de Clericis certi loci.*
2. *Papa eadem ratione, qua poteſt vnum Clericum ſubijcere Laico, eadem certos Clericos principi.*
3. *Rex & officiarij an, & quam, & ſuper quos Clericos habeant iudicandi poteſtatem.*
4. *Argumentum de toto ad partem, an in materia priuilegij ſit validum.*
5. *Papa an poſſit ſtatuere quod Clerici in ſacris non ſint obligati ad horas canonicas.*
6. *Clericus falſum deponens coram iudice ſeculari, poteſt ciuiliter puniri.*
7. *Aduocatus pars, vel notarius Clerici coram iudice delinquentes poſſunt ciuiliter puniri.*
8. *Clericus coram iudice ſeculari falſo vtens inſtrumento ciuiliter puniri poteſt.*
9. *Clerico coram Iudice ſeculari teſtimonium ferre prohibetur.*
10. *Religioſi an poſſint compelli teſtimonium ferre in curia ciuili.*
11. *Iudex Laicus poteſt corrigere Clericos deficiente Eccleſiaſtica poteſtate.*
12. *Degradatus actualiter cenſetur de foro ſeculari.*
13. *Clericus anathematizatus per ſecularem poteſtatem poteſt comprimi.*
14. *Clericus ioculator poſt trinam monitionem*

non

non deponat, omne priuilegium Clericale perdere debet.

PRIMA REGVLA, TIT. I. DE POTEſtate ſeculari ſuper Eccleſiaſticis perſonis.

Clerici non poſſunt de crimine coram ſeculari Iudice conueniri, nec valet contraria conſuetudo. cap. 1. & 2. 11. q 1. cap. Clerici de iudicijs.

ADDE.

1. Hanc regulam ponit Caſſaneus in conſuetudines Burgundiæ tit. de iuſtit. §. 5. verſic. ſi la grace. nu. 47. vbi refert Fallentias 20. ex ordine. nu. 48. vſq; ad numer. 204. Pari modo Benedictus in cap. Rainutius. §. & vxorem nomine Adelaſiam. deciſ. 2. num. 141. 143. & 155. Enumerat plurimos caſus quibus Clericus per ſecularem Iudicem punitur.

2. Tradit quoq; tales caſus 24. mixtim Antonius de Tremolis in addition. ad praxim Bonacurſi tit. 2. quibus modis ſuo nomine & nu. 245. vſque ad finem.

3. Eandem hanc regulam, cum ſuis limitationibus 22. ex ipſo noſtro auctore collegit, & poſuit ex ordine Lancilotus in tractatu ſuo laudabili de officio pratoris ad tit. de Inquiſitione nu 8. Cur ergo mihi in his remiſsionibus idem non liceat.

4. His

4. His addo pulcherrimum tit & Commentaria Matthæi de afflictis in conſuetudines Regni Siciliæ vbi Clericus de crimine conueniri debeat.
5. Adde quoq; Clarum in Criminalibus q.36. vbi latiſſimè, quando Clericus pro delicto coram Eccleſiaſtico vel ſeculari conueniri poßit & de eorum exemptione.
6. Idem argumentum pulcherrimè exarauit & declarauit Ignatius Lopes Hiſpanus, in praxi ad Bernardum Diam cap.62. Mattheus Boyß D.

REgula locum habet, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter, vt cap. 2. de foro compe. vbi ſtatuitur, quod nullus Clericus diſtringi poſſit aut condemnari à iudice ſeculari, ad quod tex. in cap. vnico. de Cle. coniugat. libr. 6. ibi trahi non poſſet criminaliter aut ciuiliter ad iudicium ſeculare. Nec ab ipſis ſecularibus iudicibus debere perſonaliter, vel etiam pecuniariter condemnari, & quod prædicta conſuetudo in contrarium non valeat. vide latiſſimè in deci. Roma. ſupra alleg. vbi quod ex nulla conſuetudine quantumcunque vetuſtiſſima non potuit Rex Angliæ acquirere iuriſdictionem in Clericos, maximè propter diuini iuris repugnantiam. & ſequitur Gem. in alle. §. lege 4. diſt.

SEQVVNTVR LIMITATIONES XXI.

j. Fallit primo regula præſens, vbi Papa ex cauſa daret vni principi poteſtatem iudicandi de

de Clericis certi loci vel territorij,ad quod ad duco Zaba.in repe.dicti cap.perpendimus,vbi tenet,quod Papa non poſſet tollere priuilegium Clericorum quo ad forum, quia illud eſt de iure diuino,non cærimoniali, ſed morali: cõtra quod Papa nõ diſpenſat 25.q.1.c.ſunt qui dã & ſequitur Sicu.in alle.c.2.de maio.& obe.

Et hoc verum,quando id vellet facere ex toto:quo ad vnum autem, vel quo ad aliquos in particulari bene poſſet ſecundum Zaba, alleg. ca.lector.34.di.& quod not.Archi.in alle, cap. ſunt quidam.ad hoc.c.vnicum de Cle. coniug. libr.6. ſecundum eum. & bene facit.cap. vetum.de foro compe.& ca.Romana.§.debet.de ap.libr.6. Prohibitio enim diſponendi contra ius diuinum in Papa procedit in diſpoſitione vniuerſali,quæ tollit ius diuinum non in particulari.

ADDE.

Nota hæc & ſequentia omnia ad verbum ex hoc auctore clepſit. Caſſaneus tit. de Iuſtitia 85. num. 48. nec vno verbo auctoris meminit. Matthæus Boyſſ D.

Et ideò,qua ratione dicit Zaba,quod vnum Clericum ſubijcere poteſt Laico, videtur eadem poſſe dici de aliquibus Clericis in certis caſibus reſpectu vnius Principis ſæcularis, ſicut in §.verum.32.di.Papa commiſit duobus ducibus cauſam Clericorum ſymoniacorum.& in c.mennam.2 q.5.vbi Brunchildi Francorum Reginæ cauſa ſpiritualis committitur,& facit c.nos.& ſi in competenter 2.qu.7.ad idem tex. in c.illud.10.q.3.vbi cõmittitur laico, ne per- ij.

mittat aliquem Epiſcoporũ Siciliæ parochijs ad ſe pertinentibus nomine Cathedratici amplius quam duos ſolidos accipere, neque compellere presbiteros aut Clerum parochiarum ſuarum ſupra vires ſuas eis conuiuia præparare, ad quod glo. in c. Clericus nullum 11. qu. 1. Et ſi illud facere poſſit per viam delegationis, nõ minus videtur quod id facere poſſit per viam priuilegij.

iij. Propter quod Rex & Officiarij eius debent habere facultatem iudicandi & puniendi ciuiliter Clericos in certis caſibus, quos priuilegiatos appellant, de quibus latius infra dicetur.

iiij. Nec videtur, quod hic locum habeat argumentum de toto ad partem dicendo, Papa non poteſt hoc priuilegium fori tollere in toto, ergo nec in parte, dari quidem poteſt inſtantia multiplex. Nõ poſſet Papa vniuerſ. ſtatuere ſuper non ſolutione decimarum: & tamen particulariter id facere conſueuit, & diſpenſat cum aliquibus. glo. 2. in cap. à nobis. de deciſ. & ibi doct.

v. Non poſſet ſtatuere generaliter, quod Clerici in ſacris non eſſent obligati ad horas dicendas canonicas, quia hoc eſſet contra ius diuinum, quo canitur ſepties in die &c. in ca. 1. de celeb. miſſar. Et tamen Papa diſpẽſare poteſt cum vno, ſi non ſuper vno, ſaltem ſuper tanto. Imol. & Zaba. poſt Lau. in Cle. 2. de cele. miſſa. propter quæ alia plura quæ longum nimis eſſet recitare, videtur, quod Papa poſſit ex cauſa certos Clericos iudici ſubijcere ſeculari.

2. Limi-

2. Limitatio.

Secundo fallit in Clerico falſum deponente corã ſeculari iudice, quia talẽ poteſt iudex ſecularis ciuiliter punire per tex. in l. nullum. C. de teſtim. & ibi hoc tenet glo. Cy. & Bald. & Fred. de ſenis. conſil. 87. quod incipit. Factum quod proponitur, vbi ſic inquit. 5. 6.

ADDE.

Hunc locum noſtri auctoris ponit & ſequitur Benedictus in cap. Rainutius. §. & vxorem Adaliſiam. num. 142. Vide quæ ſupra poſita ſunt ſub nu. 81. Sed de iure verior eſt & commodior ſententia, quod nec directè nec indirectè ſecularis Clericum talem puniat. Lopes ad Diam cap. 93. in praxi. Matthæus Boyß D.

Item ad hoc quod obijcit, quod Iudex Laicus non poteſt punire Clericum de crimine ſiue principaliter, ſiue incidenter. Reſpondeo, quod coram eo non poteſt de crimine accuſari. Sed dico quod iudex ſecularis Clericũ agentem vel accuſatum coram eo calumnioſè vel falſa aut varia teſtificantem poteſt ex officio extraordinariè punire: ita tamẽ quod executio pœnæ ſi facienda ſit in perſona, reſeruet Epiſcopo. Si verò ſit realis executio fienda in bonis illã poterit facere Iudex ſecularis, vel diſtringendo eius fideiuſſores, quos Cleric. ipſe dederit. C. qui accu. non poſ. l. 3. Et eodem modo poteſt punire Clericum ciuilibus deficientem in expen. Et hoc ſentit glo. 5. qu. 6. cap. presbyteri: alius eſt. §. & ibi Archa. fac. quod not. de iudic. cap. at ſi Clerici. idem tenet Pet. de Ancha. in

repe.c.ea.quæ de regu.iur.lib. 6.ſub quæſtione 22.principali dicens huiuſmodi opi.Fede.fundatam in æqua conſideratione. Et iſta opin.de conſuetudine ſeruatur in præſenti regno.

Cùm autem vna opinionũ habet pro ſe conſuetudinem, illa eſt præferenda, nam conſuetúdo eſt optima legum interpres.c.cum dilectus vbi hoc tenet Sicu. de conſuetudine. per l. minimè.& l.ſi de interpretatione.ff.de legi.& tenet idem Pe.de Anch.in rep.ca.1. de conſti.In. 4.oppo.& Sicul.in eo.c.1.& in alle.c. at ſi Clerici.de iudi.& Clauaſ.in ver.opinio.

A D D E.

Supra ſub num. 81. dixi quædam. Mattheus Boyß D.

7. ij. Et idem videtur de aduocato, parte, vel notario Clericis coram ſeculari Iudice delinquentibus, quia tales poterit ex officio ciuiliter punire: pro quo fac.no.per Bart. in l. ſi quis obrepſerit in fin. ff. de fal.per l.athletas. §. 1.ff. de his qui no.in fa.

8. iij. Et idem, ſi Clericus coram iudice ſeculari vtatur falſo inſtrumento, ſuper quo vidi plura arreſta: & inter alia Anno Domini 1389. per curiam parlamenti Pariſijs fuit condemnatus Abbas Burgodalan.in 300.li.Turo.capiendis ſuper eius temporali, & priuatus omnibus officijs Regijs, quia commiſerat falſitatem in quibuſdam litteris quitantiæ, quibus ſe iuuauerat in curia.

iiij. Et de tempore meo quidam in Eccleſia Cathedrali quadam, maiorem dignitatem habẽs poſt Pontificalem fuit per curiam parlamenti Tholo-

Tholoſæ in C.lib.Turo.condemnatus,eo quod teſtes aliquos ad in eadem curia falſum deponendum dicebatur ſubornaſſe. Hoſtien.tamen & alij multi in c.ſuper eod.de fal. & Archi.in ca.in memoriam.19.di.& Lucas de penna.in l. fi.C.de vetei a.libr.12.tenent contrarium, & iſtorum ſententiam in mea repetitione tenui de iure veriorem exiſtere per iura & rationes ibi deductas.

Sed quia prohibitum eſt Clerico coram ſeculari iudice teſtimonium perhibere: vt in ca. v.
teſtimonium.11.q.1.& c.nullus.22.q.5.niſi cum 9.
licentia Epiſcopi,& in c.ſuper prudentia.in fi. & c.ſeq.14.q.2.Si Epiſcopi teſtificentur ſine licentia huiuſmodi Clerici,an valeat depoſitio. Et concludit Sicu.in c.cum nuncius.de teſtim. quod ſic, cum non reperiatur expreſsè prohibitum,quando ſponte deponit.

10. Et idem concludit de religioſis, cùm ſimpliciter permittantur teſtificari,vt Spe.ti.de teſt. §.1.verſ.item quod eſt Monachus. & in ca.& ſi Chriſtus.in fin.de iureiur. & in §. cogitandum in auth.de monach.& ibi gl.& Bal. in auth. ingreſſi.1.col.C.de ſacroſanct.Eccle.Et ita ſeruatur de conſuetudine: & tenet Guido Papæ. qu. 65.licet aliqui præſertim quo ad religioſos teneant contrarium.Sed quid ſi nolint teſtificari. vj.
dicit idem Guido vbi ſupra. quod in criminali non conſueuerunt compelli per iudicem ſecularem ſine licentia vel Abbatis, ſi fuerint religioſi aut Epiſcopi,ſi ſeculares.Sed in cauſa merè ciuili, conſueuerunt cogi per iudicem ſecularem aliqua leui coerctione, putà per arreſtationē æqui, vel alterius leuis coerctionis

dummodo in perſonam coerctio grauis non interueniat propter.c.ſi quis ſuadente.

3. Limitatio.

Tertiò fallit vbi Eccleſiaſtica poteſtas deficit,quia Iudex Laicus Clericos hoc caſu poterit corrigere,vt in c.principes ſeculi. 23.q.5.& ibi bona glo.vt cũ ſchiſma faciunt,& non poſſunt ab Eccleſia compeſci. vt voluit glo. in ca. tua.1.de deciſ.alleg 27.di.c.nec licuit. 23. qu.5. c.de liguribus,& de ſen.ex. vt fame. Propter quod Sicu.in alle.c.tua dicit ſibi placere,quod ſi hodie aliqui contenderent de Papatu, & facerent ſchiſma in Eccleſia Dei, nec poſſent cor rigi per Eccleſiam,quia quilibet eſt pōtẽs, nec vellent congregare conſilium, quod eo caſu domini temporales poſſent in eos manum mit tere,& eis inuitis facere,ſopire,& determinare dubium per Eccleſiam.Nam domini tempo rales ad hoc principaliter receperunt poteſtatem vt Eccleſiã Dei iuuarent,vt in alle.c. principes.

4. Limitatio.

Quarto fallit in degradato actu aliter,quia
12. talis eſt de foro ſeculari,in c. nouimus. de ver. ſig.& in c.2.de pæ.lib.6.tenet Io.An. in ca.cum non ab homine.& de iudi.Sed quid ſi talis Clericus dicit ſe contra iuſtitiam degradatum vel aliquid alleget per quod appareat eum iniuſtè degradatum,an ſit de hoc per ſecularem iudicem cognoſcendum? vide Lucam de penna in l.2.C.de priuil.ſcola.lib.12.Et ibi determinat, an lata ſentẽtia perpetuæ depoſitionis in ſacer dotem, ſolemniſque degradatio celebrata, &

tradi-

traditus iudici ſeculari,per eum pœna legitima puniendus,an ſecularis iudex debeat eum, & cauſam eius,& crimina iterum examinare.

ADDE.

Ad has duas fallentias 4.& 5.adde Bernardum Dias in praxi criminali cap.143.& 144.vbi egregiè Ignatius Lopes Hiſpanus. Ad ſequentem Fallentiam 6.de ioculatore. Adde eundem Bernard. Diã cap 68.nu.3.Matthæus Boyß D.

5. Limitatio.

Quinto,quando Clericus eſt depoſitus verbaliter,& poſtmodum,quia incorrigibilis excommunicatus,& deinde creſcente contumacia anathematizatus, talis enim comprimendus eſt per ſecularem poteſtatem,vt eſt tex. in alle.c.cum non ab homine. & iſto caſu ſecundum Io. An.& Sicul. non eſt opus degradatione actuali. 13.

6. Limitatio.

Sexto fallit in Clerico Ioculatore, qui anno vel tertio monitus non deſiſtit, quia talis eſt ipſo iure priuatus Clericali priuilegio. tex. eſt in c.vnico,de vita & honeſtate Cle.lib.6.quod procedit etiam in Clerico,in ſacris ordinibus conſtituto,ſecundum Archi. & Do. de Sanct. Ge. licet Io.Mona. contra:ſed dicit Rota deci. 349.in antiquis,quod inter opiniones diuerſas ſuper 6.præfertur opinio Arch. 14.

7. Limitatio.

7.fallit in Clerico coniugato non deferente veſtes & tonſuram Clericalem,vt in ca.vnico, de Cle.coniuga.libr. 6. quia tales non gaudent priuilegio Clericali,vt ibidem. 15.

8 Limitatio.

16. Octauo fallit, ſi Clerico in minoribus conſtituto, qui duas vxores habuit, vel cum vidua aut corrupta contraxit, quia talis ſubditus eſt coerctioni fori ſecularis, vt in ca. vnico. de biga. lib. 6. Secus de monacho vel conſtituto in ſacris, qui contraxit cum vidua, vel corrupta, quia licet iſte ſit bigamus, quo ad quid, ſcil. executionem officij, non autem quo ad hoc, vt perdat priuilegium Clericale, ita tenent gl. in ca quiſquis, 84. di. Io. Cal. Io. mo. Archi. Ioan. An. & Domi. in alle. c. vnico. Io. An. & Sicu. in c. Io, de Cle. coniug. licet Bonagui. in c. de bigamis. eo tit. teneat, quod ſacerdos qui contraxit cum vidua, vel duo matrimonia ſucceſſiuè, & poſtea cõmiſit homicidiũ, poterit puniri per iudicẽ ſecularẽ. per. d. c. vnic. ſed prçcedẽs opi. verior eſt ſecundũ Calua. in ver. bigama. §. 10.

Item de eo, qui contraxit cum vnica & virgine, cuius vxor poſtmodum notoriè fuit adulterata, quia licet ſit bigamus quo ad l. promotionis, non autem quo ad priuilegium Clericale conceſſum Clericis cõiugatis, ita tenet deci. Capelle Archiepiſcopalis 64. & ibi vide, per me in addi. Et idem de eo qui contraxit cũ virgine, quç nondum cognita deceſſit, & poſtmodum cum alia contraxit, quia talis non eſt bigamus, vt tenet Capel. deci. 254.

*Quid autem de illo qui contraxit cum vnica & virgine, qui cognita diſceſſit à prima, vnde mulier cum iudicio Eccleſiæ cum alio contraxit, dein primo viro reuerſo cogitur ipſe cum eadem adhærere, an ſit bigamus.

Et quid de eo, qui credebat vxorem eſſe virginẽ tẽpore conſummationis matrimonij, & in-

uenit eã corruptam, vide Capel.deci 216.& in addi. Et dic in ſumma, quod preal.c.vnic.intel ligitur de bigamo vero qui habuit plures legitimas vxores 26.di.c.acutius,& c.ſeq.ſi Abbas cognouit alias ſecus Ar.in.c.debitum.de bigamis, intelligitur etiam prædictum. canonicum de bigamo intepretatiuo, quando, ſicut præfer tur non eſt in ſacris vel religioſus, vt puta quia contraxit cum corrupta.33.di.c. maritum & c. à nobis.e.tit.ſi illam cognouit alias non.di.ca. debitum, idem quando reddit debitum vxori adulteræ.34.di.c.ſi cuius & c. ſequ. etiam ſi ad præceptum Eccleſiæ redderet, ſecundum com muniorem opi.& etiam ſi ignorabat eam adul teram ſecundum Sicu.in.c. ſi vir.de adul. alle. 17.di.c.ſicut.& de biga.c.2. Tales enim videntur nudati omni priuilegio clericali, & aſtricti foro ſæculari, & eis ſub excommunicationis pœna, prohibetur ne deferãt tonſuram vel habitum clericalem.di. c. vnico.& ſi portant, peccant mortaliter ſecundum Glaua. vbi. ſupra.§ 12.

NONO FALLIT.

In laicis carnificum ſeu macellariorum aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentibus, qui ſi tertio nominatim moniti non deſtiterint, aut reſumpſerint qando cunque ſi ſunt coniugati, perdunt omne priuilegium clericale. Non coniugati vero ſi omnino vt laici incedant quamdiu præmiſſis inſtiterint, eo ipſo etiam perdunt priuilegium clericale, vt in Clemen. prima, de vita & honeſtate clericorum. Quam Mathe. & *Zenze*. vo-

luerunt etiam intelligere in alijs vilibus offi-
cijs ſicut in lenonibus,cuſtodibus publicorum
balneorum & ſimilibus,ſed gloſſ. Imol. Zaba.
&Sicu.contra,quia ſolum habet locum in ma-
cellarijs & tabellarijs. Et ſcias quod anno do-
mini. 1553. per curiã parlamenti, Tholoſæ fuit
iniunctũ officiali Tholoſano quatenus exeque
retur prædictam, cler. quod feciſſe aſſeruit &
vlterius facturum obtulit.

10. FALLIT.

18 Vbi iudex ſæcularis non iure proprio,ſed ex
Sedis Apoſtolicæ delegatione cognoſcit de
cauſis criminalibus & ſpiritualibus clericorũ
ar. in. §. veram. 32.di. vbi Papa commiſit cau-
ſam clericorum ſymoniacorum duobus duci-
bus dando poteſtatem deponendi eos, bonus
tex.in.c.manna.2.quæſtion.5. vbi fortius patet
quod arbitrio BrunchildisReginæ Francorum
commiſit Papa purgationem infamiæ, quam
de ſymonia patiebatur quidam Epiſcopus. ad
idem gl.in.c.decernimus,de iudi.in.verſ.præ-
ſumant.glo.in alle.§. verum.glo. in. cap.bene
quidem.96.di.de quo per glo.in.c.peruenit.95
di.bonus tex.in.c.illud.10.quæſt.3.iuncta gl.in
c.cle.nullum.11.q.1.& dixi ſupr.in fall.prima.

ADDE.

*Hac limitatio parum diſtat à prima limitatio-
ne, Matth. Boyſſ Doct.*

Idem tenent Hoſti.Io.An. Anto. & Sicul.in
alle.c.decernimus.Bal.in.l.reſcripta.C.de prę
ci.Impe.offe.Io.Fabri.in Authe. ſtatuimus. C.
de Epiſ.& Cle.&per Io. An.in.c.vnico.de cle-
ricis cõiug.l.6.Idẽ Sicu.in.c.Eccleſia S.Mariæ.
de conſti.

de conſti.& in.c.2.de foro compe.Arch.in. ca. ab arbitris de officio delega.lib.6. ad quæ facit quæ poſui ſupra in prima fallentia.

II. FALLIT.

Vbi quis aſſumpſit clericatum poſtquã fuit captus à iudicè ſæculari, puta quia in carcere ſe fecit clericari vel fecit profeſſionẽ quia hoc ſibi nõ prodeſt,eſt enim cauſa & perſona præuẽta.Et in dubio id videtur feciſſe in fraudem vt.ff.de his qui ſibi mor.cõſci.l.fi.ita Io.An.in. c.vnico.de obli.ad ratio.& in.c.Ioan. de cleri. coniuga.& in.cap.ex parte.lo.3. de priuile. & iſtã partẽ ſequuntur cõmuniter oẽs legiſtę maxim.Guil.de Eug. in. penul.ff.ſi ex noxa cauſa agatur.Idẽ Bar.in.l.1. ff. de pæ.de quo plenè in deci.cap.q.144.& ibi per me in additione Zaba.in repe.c.perpendimus.de ſenten.excom. 19

Secus aũt ſi ante iudiciũ inchoatũ aſſumſit clericatũ,quia tũc ſine dubio corã eccleſiaſt.iudice debet cõueniri poſtquã iudex laicus nõ ꝑuenit.vt in.c.propoſuiſti.de foro compe.& l.ſi quis poſt ea. de iudi. Vbi verò poſt iudicium inchoatum coram iudice ſæculari efficitur clericus,ſunt opiniones diuerſę de quibus per Io. And.& doct.in allega.c.vnico.

Cõmuniter tamen in hoc caſu ſequẽdo opi. Io.An.concludendo quod in ciuili & criminali nulla debet fieri diſtrictio per iudicem ſæcularem vt ponere in carcerẽ,detinere,& ſimilia Nec etiam aliqua executio in perſonam clerici,nã clericatus eximit perſonam quo ad omnem manus iniectionem & diſtrictionem.

Sed nõ eximit cauſam à iuriſdictione præueniẽtis quo ad ipſius proceſſum & inſtãtiã finiendam,

dam, & realiter quo ad bona exequenda,& ſic erit iudex cauſæ non perſonæ, vt in iſto habetur in.c.ſane.de foro compe. Idem tenet Spe.in ti.de reo. ver.ſed quid ſi eſt criminalis.& Arch 10.quæſt.1.c.1.vbi ſatis de hac materia, & vide quod legitur & no.in.l.hoc accuſare.§.1. ff. de accuſa,& per Lucam de penna.in.l.fi.C.de vetera.lib.12.

Et quæ dicta ſunt in clerico, idem dicitur in profeſſo maximè ordinato facit.de.pę.di.1.c.ſi his auctoritatib. & 32.quæſt.2.c.admonere, & ita concludit Ioan.Andr.in alle.ca.vnico. Et ſi crimen exigat pœnam capitis aut furcarum dicit Bart. in alle.l.1.ff.de.pe.poſt Iacob.Bu.Dy. & Guil.de Cug.quod Epiſ debebit eum degradare & tradere iudici ſæculari, ca.cum non ab homine.de iudi.& l.qui cum vno.§.reus. ff. de re mili.& Authen. Clericus.C.de Epiſ.& Clc. idem tenet Bal,in.l.Officiales.eo.ti.

Sed quia Epiſ.ſe reddunt difficiles in huiuſmodi degradationibus, iudices ſæculares excedunt terminos ſuos,& de talibus ſumunt ſupplicium,vt ait Bar.in alle.l.1.idem vt.ſupr.dicit & tenet Pe.de Ancha.in repet.cap.eam quæ de regu.iur.lib.6.13.quæſtion.de quo vide per Oldra.conſi.4.per Bart,in.l. pæn. ff. de iuram. om.iudi. Bal. in Authen.cauſa quæ ſit cum mo & in.l.placet.C. de Sacroſanct. Eccleſ. Angel. in alle.l.1.ff.de pæn. Ioan. de Ana. poſt Pet. de Ancha.in.cap.ad falſariorum de fal.in. 13. col. Zaba.in cle.ne in agro.§.quia verbo in 8.quæſt. de ſtatu mo.Bal. Ange.& Imol.in. l. nemo poteſt.ff.de dele.1. Bal.in.l.affinitatis.C.communia de ſucceſſi.&in l.2.C.vt in poſſ.lega.Ia.Bu.

in.l.

in.l.pe.ff.ſi ex noxa.cau.agat. Bal.in.c.cum non ab homine vlti.col.de iu.Ia.Bu. in. l. quiſquis le.2.C.de Epiſ.& Cle.Imol.in.c.eam te.2.col. de reſcrip.Sicul.in.c.quod clericis.de ſo. & in c.propoſuiſti.eo.ti.& Fely. in Authen. ſtatuimus.C.de Epiſ.& Cle.

Adde quod Epiſ. vel iudex eccleſiaſt. cogitur punire Clericum de crimine condemnatum à iudice laico, antequam fuerit clericus, ita dicitur.Bar.in.l.cum quædam puella.ff. de iuri.om.iudi.dicens iſto caſu iudicem ſæcularem eſſe maiorē iudice Eccleſiaſtico alle. Cy. idem tenere in.l. properandum. §. ſin autē. C. de iudi.idem.Inno.in.c.1.de of.

ADDE

Si Laicus delinquens pòſt fiat clericus antequā conuematur vel accuſetur poſtmodum à laico iudice coerceri non poteſt, niſi fortè fuerit prauentus per citationem, vel fuerit degradatus, vel niſi in fraudem iuriſdictionis ſæcularis ad clericatum acceſſerit, Panormitanus in cap. 1. De obligatis ad ratiocinia non ordinand. Couuaruuias in cap. 32. practica quaſt. Iaſon, in l. cum quadam. De iuriſdictione omnium iudicum. Coſſalius in l. Si quis poſtea. eodem tit. Matthaus Boyß Doct.

12. FALLIT.

In caſu violationis ſeu infractionis ſaluæguardiæ, de quo contra Clericos quoſcunque iudices regij in regno pœnitenti cognoſcere conſueuerunt, & de huiuſmodi ratione clericos pecuniariter punire. pro quo fa.l. 2. vt nemo priuatus ti.præ.C.ibi miles vel clericus. & ibi

ibi executoreſq; huius legis oẽs iudices, &c. Et de hoc Rex & eius officiarij ſunt in poſſeſſione & ſaiſina à tempore cuius initij memoria non exiſtit, ꝙ tẽpus ĩmemoriale iuxta theotoricã Io.Mo.in.ca.2.de ꝑben.li.6.operatur idẽ quod priuilegium.ca.ſuper quibuſdam.§. præterea. de ver.ſigni.l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua. co.& quæſt.& ca.1.de præſcrip.li.6.cũ concor.

A d d e.

Hũc locũ Citat Benedictus in c.Reinutius.§.Vxo rẽ nomine Andeli ſi ad deciſ.2.n.147.& tradit idẽ ibidem,num.143 Matthæus Boyſſ Doct.

Nec ob. ſi dicatur illud locũ habere quando pręſcribẽs eſt capax poſſeſſionis.ſecus vbi eſſet incapax vt voluit Sicu.in.c. cauſam de ꝑſcrip. & in.c.quãto.de cõſue.& in.c.nouit de iud.Antho.in.c.peruenit de cẽſi.Bal.in.l.oẽs in.fin.C. de præſcrip.30.an.Domi.in.c.catholica.11.diſ. & in all.c.2.de præbẽ.Sicul.& Ana.in.c.ad hoc de ſymo.ad quod gl.in.ca.nobis de iure patro. ſuper.ver.de iuriſdictione,&.c. quod ſicut.de elec.in ver.impedire.ibi.Sicu.vnde Zaba.cõſi. 89.dicit ꝙ licet eccleſia pręſcribat alienas decimas cum titulo vel ſolo curſu temporis immemorialis,non tamẽ laicus quia tẽporis eũ capacẽ efficere non poteſt.Ad ꝙ reſpõdetur verum eſſe regularit.ꝙ ex ſolo curſu tẽporis quis fieri non poteſt capax de incapaci vt in iurib.& cõcor.allegat.Fallit tamẽ ſi vna cũ tali poſſeſſione ĩmemoriali cõcurrat fama priuilegij quia ne ꝑpter difficultatẽ probandi rem tã antiquã pereat ius partis,ꝓſumitur ꝓ priuilegio.Nõ ergo ſolũ tẽpus hoc inducit,ſed pręſũptio priuilegij probata diuturnitate famæ,ꝙ clare tenet Imo.poſt.Zaba.in.c. cũ apoſtoli.c.9.c.col.ver.

Nec obſtat prędictis.de his quæ ſi.à præ.idē Zaba.in alle.c.cauſam.idē Domi.in.c.2.§.ſanè de deci.l.6.&idē Zaba.in quadā ſubſcriptione ad conſiliū Zizoli de cautelis quod incipit. Cū lis & quæſtio & eſt in fine conſiliorum Pe.de Ancha.facit deciſio Io. An.in regula iuris qui contra iura merca. vbi concludit quod licet nullo tēporis ſpacio eccleſiarū vnio poſſit induci, vt tenet Hoſti.in cap.quoniā de vi.& ho.cle.& in ſumma de ſup.ne. præ. §. 1. Si tamen probetur quod Eccleſiæ tēpore, immemoriali tentę fuerint vel vnitæ probata cēſetur vnio præſumptiuè & allegat, quę dixi in alle.c.cū apoſtolica.idem Oldra.conſilio.396.Zaba.in cle.1.in principio.in.20.q.de.ſup.neg.præl.Sicu.in.cura de iure patro.glo.in cle.in ver.ad mēsā de exceſſi præl.Pe.de Anch.cōſil.157.ad idē in.c.1.de præſcrip.l.6.Bal.in.l.cū de in rē verſo.ff.de vſuris.

Quod aūt facultas cognoſcendi ciuiliterque puniendi de certis criminib. aliquorum clericorum per iudicem ſæcularē ſit quæſibilis priuilegio iam ſatis tactum eſſe videtur ſupra in prima fallentia, Vltra quæ adde quod dicit Sicul.in alleg.c.cauſam de præſcrip.quod priuilegiū Papæ poteſt cōcedere laico capacitatem ſpiritualē.gl.in.c.imperiū.10.di.& 25.q.7.in ſumma in fi.Io.An.in addi.Specu.ti.de lega.§.nūc tractemus.ver.ſed nunquid legatus. Inno.in.c.quod ſicut in gl. Epiſ.de elec.Antho. poſt Io. An.in.c.nobis de iur.patro.Io.An.in Spe.de præbē.§.penul.gl.in c.laicis 16.q.7. Bal.in.l.reſcrip.penul.colū.C.de princi.impe.offe.Pe. de Anch.in cle. p literas de p̄bē.Anth.in.c.Maſana de elec.c.iņ noſtra.de p̄ſcrip. ca. quāto.de iud. &c. p̄terea.Io.1.de iur.patro.Sicu.in.c.dilectus

de offi.l.Imol.in.c.quod in dubijs.de renun.& in.cap. ad ſupplicationem.eo. titul. & Zaba. conſilio 99.

Sed ſic eſt quod in noſtro caſu vna cum prędicta poſſeſſione immemorabili concurrit fama priuilegij. Nam ſicut notorium eſt quod officiarij regij,& alij regnicolæ prædictum caſum violationis ſaluæguardię & quoſdã alios de quibus domino concedente ſubdicetur, caſus priuilegiatos appellant. Igitur prædictum priuilegium ex tanto temporis curſu cuius initij,&c. præſumptiuè cenſetur eſſe ſufficienter probatum per rationes& iura ac oppoſitionum Doctores& concordantias ſuperius alle.

Et præſertim quia ſcientia principis cum tolerantia in materia quæſibili priuilegio, facit validam conſuetudinem generalem pænitentis regni.vt no.Ant.& Sicul.in.c.1.quia circa.de cõſan.& affi.& idem Sicu.in.c.1.de treu.& pace.Item Domi.in.c.catholica.11. di. alle. gloſſ.pe.in.c.pæni.de.ſi.presby. Oldra. conſil. 153.vbi dicit eſſe regulam generalem,quod cõſuetudo nota ei qui priuilegiare.alle.Inno.in c.cum contingat.de fo.compe.& in.c.nouit de iud.& in.c.ſi diligenti.de præſcrip.vnde Arch. in.c.obeuntibus.63.di.dicit illi canoni eſſe derogatum per contrariam conſuetudinem, quã Papa ſcit & tolerat.

De ſaluaguardia & quo & per quem debeat impetrari & concedi & quæſit.violatores & à quibus ſint puniendi,ego latè poſui in addi.ad quæſtio.cap.489.& vide concor.quas poſui in ſtilo cur.ti.de aſſecura.§.ff.

Adde

ADDE

De violatore ſaluaguardiæ latiſſime Guido deciſ.418.& Capella Tholoſ. q.489.Math.Boyſſ D.

Sciendum eſt autem quod executio emendæ per clericum debitæ, ratione violationis prædictæ, fieri debet in bonis immobilibus tẽporalibus, quod no.Oldra.conſi. 17. & ita fuit conſilium in concordatis factis inter officiarios ſpirituales & temporales præſentis ciuitatis Tholoſæ. Anno Domini.1386.& antiquitus dicebatur per curiam ſecularem quod temporale Clerici in huiuſmodi & ſimilibus caſibus detineretur ad manum regis donec ſibi ſoluta fuiſſet emenda. Hodie vero vtuntur alijs verbis ſcilicet condemnationis.

Vnde anno domini 1399. de prima Martij cum quidam clericus in ſimili caſu cõdemnatus in emendam, non haberet temporale, dictum fuit per curiam parlamenti, quod idem clericus ſolutus teneret præſionem in curia epiſcopi pariſ.r: vſq; ad ſatisfactionẽ. Et hoc ne arreſtum primum remaneret illuſorium. & quia dicta emẽda deſcendebat ex delicto ad quod fa.c.gratiis.de depo.

13. LIMITAT.

In portu armorum: quoniam cle. de huiuſmodi delicto per iudicem ſæcularem poſſunt ciuiliter puniri. pro quo videtur tex.ſecundũ Io. Fa.in.l.addictos.C.de epi.audi.&ibi gl.ſuper verbo vindicetur. Nam armorum delatio clericis eſt interdicta.c.2.de.vi.& ho. cleri. & l.laicis.C.vt armo.vſus inſcio principe interdictus

dictus ſit.li.11. Et de hoc Rex & eius officiarij in præſenti regno ſunt in poſſeſſione, & ſaiſina à tempore cuius initij memoria non exiſtit concurrente fama priuilegij,& propterea dicitur iſte vnus ex caſibus priuilegiatis, ad quod vide quæ ſcripſit in præcedenti fallentia.

ADDE.

Hanc Fallentiam quoq; tradit Ioannes Redin Gallus tractat:de maieſtate principis. 2. part.num 166. in verbo Non armis ſolum decoratam. Qui habetur in Tomo 16.tract.Sed eam de iure impugnat Couuarruuias in pract.quæſtionibus c. 33. nu. 7 quem ſequitur Ignatius Lopes ad practicam canonicam Bernardi Dias cap.55.in §.apud Gallos. vbi citat hunc noſtrum authorem, dicitque hanc fallentiam ex priuilegio eſſe Romanorum Pontificum, & putat illud priuilegium iam per Bullam Cenæ Domini reuocatam eſſe.Vide Clarum de criminal.§.fin.quæſtion.36.num.26. Matthæus Beyß Doct.

Et intelligo prædicta in armis offendibilib. ſecus autem de armis defenſibilibus. Nam iſta poſſunt aſſumere clerici ad ſui defenſionem. vt in.c.dilectio.de ſen.excom.li.6.& c.olim.1. de reſti.ſpoli.& ibi Bald.Sicul.& Doct.Et appellatione armorum veniunt arma facta principaliter ad nocendum.Ange.in. l. armatos.ff. ad.l.Iul.de vi.pub.Non tamen venit cultellus ad ſcindendum panem pro quo gl. no.in auth. de armis.§.fi.col.6.& glo.ſuper rubrica. de fabricenſ.li.6.Si vis latius videre quid veniat appellatione armorũ in ſtatutis vel iure cõmuni,

vide

Vide. Ange. Are. in ver. ſtoco ferro. in tracta. de crimi.

ADDE.

Armorum appellatione veniunt propriè loquendo tãtùm gladij, haſtæ, ſagittæ, frameæ, ſiue lanceæ ſcuta, lorica, arcus, galea. Sed impropriè veniunt etiam lapides & fuſtes, de quib vide. §. Telum, de publicis iudicijs. §. Qui autem verſa mor. ĩ de interdictũ, plura Alciatus & Mãtua Patauinus in l. armorum. De verb. ſignifi. at. latiſſimè Menochius de arb. iud. caſu. 394. luculenter admodum Ioannes Petrus Molignatus tract. de verb. ſignifi. in verbo armorum appellatione, vbi monet, quod appellatione armorum veniat omne, quod aptum eſt ad nocendum, per apoſtillam ad Bart. in. l. 3 §. idem de vi & vi armata. Diſtinguit etiam ibidem inter arma offenſiua & defenſiua. Antiquis manus, vngues, & dentes arma fuerunt. Hinc illud Lucretij.

Arma antiqua manus, vngues, denteſq; fuerũt.
Et lapides duri, & ſyluarum fragmina rami.
Sic Horatius.
Vnguib. & pugnis, dein fuſtibus, atq; ita porrò
Pugnabant armis, *Matthæus Boyſſ Doct.*

Aduerte quod de cõſuetudine generali. Frãc. officiarij regij cognoſcunt de portu armorũ facto in terra Comitum & Baronũ, quamuis de iure communi omnes habentes merum imperium de illo poſſint cognoſcere, vt tenet Pet. Iacob. in titul. de conditio. ex. l. Inſti. de ac. §. quadrupli.

Siendum eſt tamen quod in concordatis officiorum curiarum ſpirituali & Regiæ Tholoſæ fuit inter alia concluſum quod gentes regiæ compoſitiones non reciperent à clericis niſi in caſib. à iure permiſſis, vel de generali conſuetudine regni vt portationis armorum per medium turbæ in numero decem, quod tamen impræſentiarum malè ſeruatur quo ad vltimum.

14. LIMITATIO.

22 Cum per clericos fit offenſa regijs officiarijs officiendo, & ita fuit etiam in præalle. concordatis conuentum per l. vnicam. ff. ſi quis ius. di. nõ ob. vbi tex. quod omnes iudices poſſunt inobediẽtes punire & ſuam iuriſdictionem pœnali iudicio defendere, videlicet magnus iudex in magnis cauſis, & magnis multis, paruus in paruis, & paruis multis ſecundum Bart. & Bald. ibidem iuncta gloſſa. Alias iuriſdictio temporalis ludibrio poſſet eſſe, & illuſoria: ad quod tex. in. c. 1. & ibi. Inno. Sicul. & Doct. de. offi. delc. ad quod bene facit. c. Romana. de pænis. li. 6. Specu. in ti. de Iur. õn. iudi. in ver. ſi. & ibi Io. An. propterea Inno. Hoſti. & Doc. in c. dilectus. 2. de reſcrip. dicunt quod iudicis intereſt ſuam tueri iuriſdictionem. Ad quod fa. no. per Bal. in. l. ſi quis. ff. de iuriſ. õn. iud. vbi dicit quod vbicũq; eſt offenſa iuriſdictio vel fracti fines aut ſpretum præceptum iudicis qui ſcilicet de populo admittitur ad accuſandũ refert Dy. ita conſuluiſſe per dictam. l. Dicitur autem offendi iuriſdictio ſecundum Bart. ſed clarius per Bart. per alle. l. vnica. Primo per contumaciam & hoc in quolibet genere contumaciæ

tumaciæ quæ habet impedire partes iudicis quominus ſortiantur effectum vt in contumacia non veniendi.l.contumacia.ff.de re.iud. In contumacia non patiendi. ff. ne vis fiat ei.ſ. ſi quis iuſſui.Et in contumacia non reſtituendi, l.qui reſtituere.ff.de rei ven. de ap.l.creditor. §.iuſſus Per contumaciam autem non probandi non offenditur prætor,& ideo nõ punit niſi per excluſionem à iure probandi.l.non ex omnibus ff.de arb.c.coram,de in integ.reſti. Neq; per contumaciam non agendi vel non accuſan di,imo non mulctat cõtumax ſed à iudicio excluditur.l. diffamari.C.de inge.& manu. & ꝑ inno.& Doct.in,c.cõquerente de offi.ordi. Neque per contumaciam non appellandi,ſed benę per contumaciã nõ reſpõdendi : quia iudex non poteſt impunè cõtemni.vnde poterit mulctare.[illegible].§.ſi.d.l.vnicæ,Offendit & per calũ, vt no.[illegible].in prohe.in ver.calumniatione iniquitatis:ideo.poteſt calũniantẽ necẽ excipiẽtẽ repellere vt.l.qui cũ maior.§.ſi patris.ff.de bo. li.Etiã offẽditur magiſtratus & dignitas ſua ꝑ verũ delictũ in eũ cõmiſſum,vt dicã in fallẽtia ſequenti,ſed nõ eſt omittẽdũ ꝙ de caſu poſſũt, fallẽtiæ Rex & eius offic,ſunt in poſſeſſione & ſaiſina,ſicut dictũ eſt de caſu fallẽt.pręcedẽtis.
XV. fallit vbi cle.volunt vſurpare iuriſdictio nẽ regiam,nam tunc poſſunt mulctari, per iudicem ſæcularẽ. Et ita cauetur in pręallegatis cõcordantijs,& de hoc Rex & eius officiũ ſunt in poſſeſſione,&c,ſicut in præcedẽtib.fallẽtijs iã demũ eſt.Ad quod videtur facere.c.ex parte de verb.ſign.vbi permittitur iudi.defẽdere iuriſdictionem & territorium ſuum. ad idẽ tex. 23

in all.c.dilecto.de ſen.ex li.6. iūctis no. per In no.1.c.olim.inf.de reſt.ſpo.&c.dilectus.de pe. vbi dicit ordinario cōpetere iuriſdictionē in extraneos impedientes eius iuriſdictionē per dictum c.1.de offi.dele. Quia omnia ſine quib. &c.vt in.c.præterea.c.ſane & c. prudentia. de of.dele.l.ad legatū & l.ad rē mobilē.ff.de ꝓcu. & l.2 ff.de iuriſ om.iudi. Et ſimiliter quādo ad uocati deficerēt in aduocatione corā eo, vel teſtes in teſtificando, aut ſcripturis in act. alle.l. moris.ff.de pen.l.nullū.C.de teſti.& l.quæſitū ff.eo.ti.facit quæ dixi ſupr.in.2.fallē.& no.per Inno.in.ca.venerabili.de cenſi. Quinimo dicit Bal.in Marga.in.ver.iudex. ꝙ iudex ſuperior in aliquo territorio, poteſt ſua iuriſdictionē defē dere etiā cū enſe & in bello; quod dicit eſſe verū, ſi iuriſdictio erat euidēs & notoria, ſed ſubditus vel aliter ſubtrahebat ſibi exercitium iuriſdictionis.

16. FALLIT.

24 In cler.artifice in artificio delinquēte, quia ſe cūdū Bal.in addi.Spe.ti.de reo.ver.Sed quid ſi ſcholaris &c.poteſt cōueniri ſub rect. vel carmelingo occaſione illiꝰ artis.l.fi.C.de iuri.om iud.nā cler. negociatores quantū pertinet ad il lā negociationē ſecūdū Tācre.iure cōmuni laicorū vti dn̄r.C.de Epiſ.& Cle.l.2. Iſti enim vt dicit, nō ſunt puri clerici. ar.C.de Sacroſā. Eccle.l.ſub prætex.& de vita & ho.cle.c.fi.& optimè fa.prædicta.l.fi.vbi miles exn̄s in collegio nō poteſt declinare iuriſdic. Rectoris vel præpoſiti ipſius collegij prætextu cuiuſlibet militiæ vel cinguli, aut dignitatis, fa.no. per. Inno.& Doct.in.c.cum ab Eccleſiarum, de offi. ordi.

ordi. vnde Ab. Ant. in. c. fi. de vita & ho. cle. tenet quod clerici tenẽtur ſeruare ſtatuta loci vbi negociãtur, & ita etiã dicit Bal. in marga. ver. clericus. ver. 19. quod ſimiliter tenet Bar. in. l. cunctos populos. C. de Sum. Tri. ſed illud intelligitur quãdo ſtatuta non ſunt contra priuilegia clericorum, quia talia non ligant clericos niſi poſt trinam monitionem iuxta pręalle. c. fi. ſecundum Anto. & Sicu. ibidem.

A D D E.

Latiſsimè hanc fallentiam explicat Caſſaneus in conſuetudines Burgundiæ rubr. 1. glo. 5. in verbo ſilua grace num. 90. Matth. Boyſſ Doct.

Vnde dicit ibidem Sicu. in. di. c, cũ ab Eccleſiarum, ꝙ de laicis certũ eſt quod ſi exercẽt a i quã profeſſionẽ licitam, puta quia ſunt ſcholares, barbitõſores, ſutores, & ſimiles, poſſũt iſti cõgregari & eligere rectorẽ, qui ſup eos habeat iuriſdictionem ordinariã in ciuilib. in his quæ ſunt occaſione ſocietatis, & profeſſionis, vt eſt caſus no. in præal. l. fi. dicit tamen in cleri. multũ dubitare propter. c. ſignifi. de fo. cõpe. & ca. de perſona. 11. q. 1. vnde nõ recederet, vt dicit à canonib. diſponentib. ſuper iuriſdict. clericorũ, ꝓpter illã. l. fi. Sed dic ꝙ dicta. l. fi nedũ, habet locum in ciuilibus, ĩmo etiã in priuato delicto cõcernente profeſſionẽ, vt quia venit contra ſtatutum, vel negociationem in aliqua ſui ſpecie, vel falſificauit ſecũdum Bart. Bal. & Sali. in alle. l. fi. & Ange. conſil. 5. Et quicquid ſit à tempore cuius initij, &c. clerici artifices quãdo delinquũt in illa arte vel abutũtur iudicãtur ꝑ baiulos illius artis, & per iudices ſæculares huiuſmodi in hoc caſu ciuiliter puniũtur

Vnde anno domini. 1394. per arreſtum curiæ parlamenti Pariſijs, dictũ fuit quod cler. committẽs abuſum in officio chirurgię vel Policia ſuper hoc tenetur corã ſęculari iud. reſpõdere.

17. FALLIT.

45 In clerico aſſumente adminiſtrat. & officia laicorũ, in quibus ſi delinquant curia ſæcularis conſueuit illos ciuiliter punire pro quo fa. tex. in. c. ſacerdotib. ne cle. vel mo. ſcilicet opi. illorũ, qui ſumũt ar. ex illo tex. quod laicus iudex auctorir illius. c. poſſit clericum occaſione adminiſtrationis capere, priuil. clericali ceſſante quaſi videãtur dicto caſu nudati priuilegio prædicto propter ꝙ ab eccleſia non defenduntur, quia fruſtra legis auxilium, &c. c. quia fruſtra. de vſur. & indignũ eſt ab eis ab Eccleſia ſubueniri, per quos conſtat ſcandalum in Eccleſia generari, vt in di. c. ſacerdotibus.

ADDE.

Hanc Fallentiam citat Benedictus in c. Rainutius §. vxorem Andaliſiam nu. 155. vbi plures alias refert limitationes, Matthæus Boyß Doct.

Sed iſtorũ opinio reputatur falſa. per gl. Go fri. Inno. Hoſt. & Sicu. ibi. & per Clauaſ. in ver clericus. 9. §. 3. qui dicũt hoc locũ nõ habere niſi præcedente trina monitione, per dictũ. ca. fi. de vita & hone. cle. vel ſecũdũ Hoſt. in ſumma. in ti. ne cle. vel mo. facta ſynodali prohibitione & monitione, vt deſiſtãt à talib. ſub poena perditionis priuilegij cle. quæ monitio ſynodalis ſecũdũ eũ videt æquipollere trinæ monitioni & iſtud ait Hoſtiẽ. vbi proxi. ſupr. §. 2. ver. Ego, intelligo, ꝙ Sicu. nõ placet, quia vbicũq; agitur ad poenã incurrẽdã, & ius exigit trinã monitionẽ vel citationẽ vna etiã perẽptoria nõ ſufficit

nec habet vim trinę monitionis, aut citationis: & hoc voluit gl. in Cle. 1. de vita & ho. Cler. in ver. 3. Io. An. in c. ex tuæ. de Cle. non reſi. idem Io. An. in addi. Specul. ſuper eodem titu. idem dicit Sicu. in alle. c. fi.

Addens quod non ſufficeret citatio generalis, vt omnes Clerici deſiſtant à talibus, immò requiritur quod ſit ſpecifica, ita quod apprehendat eos, quod dicit eſſe contra quoſdam prælatos, qui faciunt huiuſmodi monitiones in genere, veruntamen in caſu noſtro pro opi. Hoſti bene facit tex. dicti cap. ſacerdotibus in princ.

Et non obſtãte opi. communi, de qua ſupra, de tempore meo vidi, quod officiarij regij cũ delinquunt in officio, licet ſint Clerici coniugati cum vnica & virgine incedentes in habitu & tonſura Clericalibus, aut etiam Clerici ſoluti, vel etiam presbyteri; puniuntur per iudices ſeculares, & inter alios vidi de quodã iudice in curia parlamenti, qui ibidem licet eſſet Clericus coniugatus cum vnica & virgine, nihilominus coactus fuit reſpondere, de abuſu ſibi impoſito in decapitatione eiuſdem notabilis in loco de Miramonte, & de pluribus alijs, vide Petrum Iacobi, in tit. de conditione ex §. Quadrupli. inſtit. de actionibus.

A D D E. ad ſal. 17.

Clericus conſiliarius Principis, ſi in officio delinquat, à ſeculari puniri non poteſt. Hunc citat locum Conuaruuias in practicis obſeruationibus, cap. 33. num. 6. Clarus §. final. in criminal. qu. 26.

 Sed

Sed tamen addit malè ſeruari conſuetudinem per Principes ſeculares, qui tales Clericos officiarios premant, nec non pecuniarys pœnis mulctent nec etiam in Gallia ſeruatur ius commune. Caſſaneus in conſuetud. Burgundiæ rub. 1. §. 5. in gloſſa, ſilua gracè. Notauit Ignatius Lopes ad Bernardum Dias in praxi criminali cap. 61. litera B. Mattheus Boyß D.

18 Fal. In Aſſaßino.

Decimo octauo fallit in Clerico Aſſaſſino, Quia talis poteſt etiam criminaliter puniri per iudicem temporalem abſque alia degradatione, per cap. 1. de homi. libr. 6. vbi qui cunque princeps, & quantumcunque magnus prælatus ſeu quæuis alia perſona Eccleſiaſtica, vel ſecularis quempiam Chriſtianorum aſſaſſinos occidi fecerit, vel mandauerit quam uis mors ſecuta non ſit, aut eos receptauerit vel occultauerit, aut defenſauerit excommunicationis & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio & beneficio incurrit ſententias ipſo facto, eſt etiam cum omnibus ſuis bonis mundanis perpetuò diffidatus, & bannitus à toto populo Chriſtiano, quæ verba important quod impunè poſſit occidi, ſecundum Angel. Peruſi. conſilio 13. & ſequitur Gemi. in alle. ca. 1. quia idem eſt bannire & diffidare, quod ſtatuere & præcipere, vt impunè poſſit occidi. vt no. in l. reos. C. de accuſa. Quod etiam in conſcientia liceret quãdo fieret zelo iuſtitię, aliàs non, ſecundum Claua. in ver. aſſaſſinus. verſi. 2. diffidati enim de iure canonico videntur pro iure degradati, nam ſunt huiuſmodi perſonæ

à iure

à iure expoſitæ, & datur cuicunque facultas capiendi perſonas.vt in cap. vnico de ſchiſma. ſunt enim diffidati cum perſonis & rebus, & ſic à iure videntur ſpoliati priuilegio Clericali,& poſiti in poteſtate cuiuſlibet Chriſtiani, vt vult tex.in alle.c.1.

ADDE.

Adde de Clerico Aſſaſsino,quod per Laicum püniatur, & de origine eorum vide pulcherrima apud Ignatium Lopes in pract. Canonica, cap. 96. numer. 4. & ſequ. Clarum quæſtione 62 numer. 29.Gabrielium latiſsimè in communi opinio. Mattheus Boyß D.

Nec requiritur alia ſententia , poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis.iſtud ſcelus commiſiſſe, vt continetur ibidem quod intelligit Claua.vbi ſupra ver.4.vt non requiratur alia ſententia, ſecundum quæ det licentiã occidendi & huiuſmodi, quia ſufficit quod ſit declaratus aſſaſſinus vel fautor, ad quod bene fa.c.cum ſecundum leges.de hære. libr.6. Degradatio autem nihil aliud eſt quam denudatio omnium priuilegiorum Clericalium.vt in c.degradatio,de pe.eo.libr. facit quod not.Io, And.in ca. cum non ab homine. de iudi. vbi tenet quod Clericus incorrigibilis poteſt per Laicum puniri abſq; aliqua degradatione. Ita dicit & tenet Domi.in alle.c. 1. in fi,de quo vltimo dicto vide quæ ſupra ſcripſi in ſecunda fal.

Decimonono fallit in Clerico, qui poſt aſſumptum Clericatũ immiſcuit ſe enormitatibus 27.

bus & ſæuis, & diu in illis perſeuerauit habitu & tonſura dimiſſis, qui deprehenditur in delicto, quia talis non poteſt ſe pro Clerico defendere, quominus per iudicem ſecularem punia tur. pro quo eſt tex. ſecundum vnum intellectũ in c. ex parte. de priuil. & de hoc etiam videtur eſſe tex. in c. perpendimus. de ſen. excom. ſecun dum gl. Vincentij Tancre. Philip. Ab. Anton. & Hoſt. ac Io. An. qui ad hoc inducit tex. in c. vnico. lib. 6. de vi. & ho. Cler. vbi Clerici Golifardi & bufones exercentes illam artem per annum perdunt omne priuilegium Clericale, vn de à fortiori debent illud perdere, quando diu ſe immiſcent huiuſmodi ſæuis & enormitatibus: & idem voluit Anton. idem communiter Pet. de Ancha. in regula iuris, eaque lib. 6. q. 12. circa fi. quæſtionis. Licet Zaba. in repe. d. c. perpendimus. & Sicul. ibidem. & Clauaſ. in ver. Clericus. 10. §. 1. teneant contrarium, dicentes quod tales bene perdunt priuilegium. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. vt in præalle. c. perpendimus, & de apoſta. ca. 1. in princ. priuilegium autem fori non amittunt niſi poſt monitionem. fa. c. ſi iudex de ſen. excom. lib. 6.

Attamen præcedens opi. tanquam magis cõmunis obſeruatur, & de tẽpore meo fuit obſeruata in perſonam filij Domini de Lanario, qui per inſidias occiderat virum, cuius vxor erat eius adultera. Et ſimiliter in perſonam cuiuſdam principis regni pœnitentis accuſati de cri mine leſæ maieſtatis. Et illis, qui in ſua cauſa tenuerant opi. Sicul. & Zaba. non bene ſucceſſit. Si autem bene vel malè nouit ille, qui nihil ignorat.

20. Fal-

20. Fallentia.

20. Fallit in Clerico, qui relicto ordine Clericali & habitu ſuo, in apoſtaſia tanquam Laicus conuerſatur: quia ſi in crimine prehenſus fuerit, per Eccleſiam non liberatur: ergo videtur per iudicē ſecularem poſſe puniri per tex. ſecundum vnum intellectum in c. 1. de apoſta.

A D D E.

Hanc fallentiam ponit Caſſaneus in conſuet. Burgundiæ tit. de iuſtitia. §. 5. nu. 51.

NOTA DE CONSTITVTIONE Leonis 10.

Nota vlterius, quod Leo Pontifex 10. contra tales Clericos ordine Clericali, & habitu relicto in Apoſtaſia, tanquam Laicos ambulantes; & in crimine deprehenſos ſtatuerit, quod per iudicem ſecularem capi, inquiri, & diſtringi debeant; & vbi vetat omnibus ordinarijs iudicibus, ne quouis modo directè vel indirectè Iudices ſeculares in eo impediant ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis. Promulgata eſt iſta conſtitutio Anno 1506. Hanc eandem conſtitutionē ad verbum poſuit Caſſaneus dict. loco, & quoq; Boerius poſt deciſ. 59. vbi eam legere licet. Mattheus Boyß D.

Et idem in Clerico in minoribus conſtituto, qui effectus miles exercet arma: nam talis ipſo facto perdit priuilegium Clericale ſecun Inno. in all. c. 1. quem ſequitur Sicu. ibidem: nā hoc faciendo exercet actum omnino contrarium Clericatui. Sola verò militia ſecundū eundem Sicu. non ſufficeret, niſi exerceat arma vel ſæua.

ſæua. Et ſic iſta fal. videtur in idẽ recidere, ꝙ præcedens, ſaluo quod in fallentia præcedenti non loquitur de Clerico milite. Exempla verò poſita inibi melius ſeu ſaltem magis congrue re videntur huic 20. fallen. quam præcedenti. Idem quod Inno. & Sicul. tenet Milis in reperto. in §. Clericus. ver. Clericus eo ipſo. & idem Sicu. in c. fi. de Cle. coniugatis.

21. Fallentia.

21. Fallit in Clerico arma militaria deferente,
68. qui ſi tertio monitus à ſuo prælato non deſtiterit, perdit omne priuilegium Clericale, vt in ca. audientia. de ſen. excom. Adeò quod ſecundum Sicul. & Doct. modo non eſt opus alia degradatione, quia per dictam monitionem trinam, ſi non depoſuerit, eſt exutus omni priuilegio Clericali, & relinquitur iudicio ſeculari. Et dicit ibi Sicul. idem in Clerico alias inhoneſte viuente, qui ſi tertio monitus non ſe correxerit, perdit priuilegium Clericale, cap. contingit. 2. de ſen. excom.

Et licet tex. in alle. c. in audiẽtia dicat, quod tales de priuilegio Clericali non debent habere ſubſidium, tamen Doct. illud intelligunt de omni priuilegio per gloſ. ſingularem in Cle. 1. de offi. ordi. in ver. quod priuilegij. quæ dicit appellatione priuilegij Clericalis intelligitur tam de priuilegio. c. ſi quis ſuadente, quàm de priuilegio fori, quam glo. ibidem ſequitur Bonifac. Ioan. de Imol. & Zaba.

ADDE

ADDE.

22. *Adde quod parricida & homicidium enorme perpetrans, puta ſi Epiſcopum vel presbyterum Clericus occidat, ſtatim traditur Curiæ ſeculari. Bernardus Dias in praxi Criminali. cap. 90.*
23. *Schiſmaticus quoq;. Dias eodem loco, cap. 105.*
24. *Idem in hæretico. Dias cap 106.*
25. *Idem de receptatoribus & fautoribus hæreticorum, cap. 107.*
26. *Idem de falſarijs Apoſtolicarum literarum, vt iudici Laico tradantur, Dias cap. 108.*
27. *Idem in læſæ maieſtatis crimine, ca. 110. Dias. hæc Lancilotus in Tractat. de officio prætoris, titu. de Inquiſitione. numer. 8. in fine. Matthæus Boyß Doctor.*

SVMMARIA AD REGVL. II. *ſequentem.*

1. *Clerici an in cauſſa ciuili poßint coram ſeculari iudice conueniri contraria conſuetudine non obſtante.*
2. *Dominus feudi debet de cauſſa feudali cognoſcere etiam ſi Clerici ſint Vaſalli.*
3. *Epiſcopus vel Clericus habens iuriſdictionem temporalem, poteſt cognoſcere de cauſſa.*
4. *Clericus agens contra Laicum coram iudice*

ſecu-

ſeculari, an poterit coram eodem recõueniri.

5. *Clericus an ſuper actione reali poſsit coram iudice Laico conueniri.*

6. *Lite mota emptori Laico coram iudice ſeculari, ſi Clericus venditor vocetur ad eundem iudicem, pro euictione ibidem defenſionem ſuſcipere.*

7. *Clericus effectus hæres Laici iam conuenti coram iudice ſeculari, ſuſcipit in ſe talem inſtantiam.*

8. *Pater emancipare volens filium Clericum, debet coram iudice ſeculari procedere.*

9. *Inſinuatio donationis fienda per Laicum Clerico, debet per iudicem Laicum fieri.*

10. *Clericus volens contra executionem ſententiæ per Laicum latæ ſe opponere, non debet iudicẽ mutare.*

11. *Laicus hæres ſi faciat publicationem teſtamenti in præiudicium Clerici ſucceſſuri, coram quo iudice debeat Clericus cauſam agitare.*

12. *Confectio inuentarij fieri debet per Laicum hæredem.*

13. *Iudex ſecularis an poſsit cõgere Clericum ad reſtitutionem, vbi ſuccedit prædoni in fraudẽ iuriſdictionis.*

14. *Clericus apud quem ex ordinatione iudicis ſecularis factum eſt depoſitum, poteſt cogi ad reſtitutionem.*

15. *In iudicijs duplicibus, in quibus, ſi ſint plures contendentes, inter quos ſit vnus Clericus debet ille cum cæteris conueniri.*

16. Vtri-

16. *Vniuerſitas clericorum & laicorum conuenïendo, coram quo iudice conuenietur.*

17. *Vbi clericus & laicus compromiſerunt in laicum à ſuo cuius laudo fuit appellatum, coram quô erit hoc agendum.*

18. *Clericus alicui laicò obligatus in aliquà pecuniæ ſumma ſcedulà manu ſua ſignatà, an poterit coram laicò conueniri.*

19. *Laicus obligatus Clericò, ſi prætendat obligationem factam ſine cauſa, an poßit Ciuiliter conuenire.*

20. *Clericus an poßit ſe obligare Curiæ ſeculari, Item quòd poßit per illam compelli & per illam agitari.*

21. *Papa an poßit cauſas ſpirituales Laico delegare, & hoc caſu Clerici tenentur coram tali reſpondere.*

22. *Banno per iudicem ſecularem in bonis Clerici appoſito, ſi Clericus ad iudicem ſecularem appellet, an valebit per talem lata ſententia, & an per Laicum fiet executio talis ſententiæ contra Clericum.*

23. *Clericus communi opinione habitus pro Laicò debet curiæ ſeculari ſubiacere.*

24. *Clericus in poſſeßione ſua Eccleſiæ, vel aliorum iurium Eccleſiaſticorum turbatus etiam per Clericum, an poßit agere coram iudice ſeculari.*

25. *Iudices regij poſſunt cognoſcere in cauſa proprietatis beneficiorum in regalia vacantium, aut illorum quorum collatio ſpectat ad regem.*

26. Clerici etiam prælati coguntur in iudicio ſecularireſpondere, vbi agitur de Eccleſiarum reparatione.

27. Pro cenſibus & tributis Clerici poſſunt ciuiliter conueniri.

28. Sacerdos an à iudice Laico poſſit dari in tutorem.

29. Clericus minor litigans coram iudice ſeculari an illius prouiſioni de curatore ſubiacebit.

30. In regno Franciæ communiter ſtatus Eccleſiaſticus ſeculari ſubeſt prouiſioni.

31. Prælati Clerici contra decreta Baſilien. concilij & prachmaticam ſanctionem intendentes per ſecularem coercentur poteſtatem.

32. Clericus negotiator tenetur ad gabellas negotiationem concernentes.

33 Differens opponere exceptionem ſibi competentem venit in expenſis condemnandus.

34. Concubinæ Clericorum an ſubiaceant foro Clericali.

35. Vxores Clericorum coniugatorum idem forum cum illis Clericis ſortiuntur.

36. Familia Clericorum an in eodem priuilegio gaudeat cum ipſis Clericis.

37. Eremitæ an ſint de foro Eccleſiaſtico.

38. Rectores hoſpitalium an gaudeant priuilegijs Clericorum.

39. Fratres tertij ordinis an ſint de foro Eccleſiæ ſeu Clericali.

40. Caſus, quibus Clerici ſubiacent foro Laicali, an

an ipſi Clerici poßint ſtylo, conſuetudine vel ſtatutis fori ſecularis ligari.

REGVLA SECVNDA, CONCERNENS *priuilegium fori in ciuilibus.*

Clerici in cauſſa ciuili, etiamſi voluerint, de iure non poſſunt coram ſeculari Iudice conueniri, contraria conſuetudine non obſtante.

PRO qua eſt textus in cap. inclita, cap. placuit. & cap. Epiſcopus. 11. qu. 1. cap. ſi diligenti. & cap. Significaſti. de foro competenti. cap. qualiter & quando. de iudicijs. auth. ſtatuimus. C. de Epiſcopis & Clericis.

A D D E.

Hanc regulam ponit, itemq; authorem noſtrum citat cum multis pulcherrimis iuribus Roland. à Valle conſil. 4. volum. 1. nume. 13. vbi Rotam citat deciſ. 10. titu. de conſuetud. in antiquis. Eandem hanc regulam cum ijſdem limitationibus triginta duabus poſuit Gabriel Saraci in additionibus ad ſingulare Romani 419. Matth. Boyß D.

SEQVVNTVR LIMITAtiones 33. ex ordine.

LIMITATIO 1. IN CAVSA feudali.

ij. FAllit primo in cauſa ciuili feudali, vt quando inter duos vaſallos tractatur, quis illorum ſit potior in feudo. Quia tunc Dominus feudi etiam Laicus, debet cognoſcere, etiam ſi vaſalli ſint Clerici: pro quo. c. ex tranſmiſſa. & ibi glo. & c. ver. de foro compe. ca. ceterum. de iudi. c. Romana. §. debet. de appel. lib. 6. gl. 11. q. 1. in ſumma. Inno. Io. An. Sicu. & Pal. in alle. c. verum. Hoſti. in ſumma. eo. ti. §. quibus. 9. col. Zaba. in. c. perpendimus. de ſen. excom. in repetitione. Pet. de Ancha. in repe. c. ea. qui ſub. qu. 22. de regulis iuris. li. 6. Oldra. conſil. 17. Laud. Paulus, Zaba. Inno. Zenze. & Bonifac. in alleg. Cle. 1. de offic. ordi. item Laud. & Zaba. in Cle. paſtoralis. de re iudi. in Cle. Io. And. & Domi. in c. vnico. de Cle. coniug. li. 6. vbi Archi. dicit iſtam opi. de conſuetudine ſeruari. ideo dicit Guido Papæ. q. 139. quod talis conſuetudo non eſt aliter probanda in iudicijs, ſed quod pro probata debet haberi, cum idem Archid. Doctor famoſus de prædicta conſuetudine atteſtetur. ita dicit Barto. in l. de quibus. ff. de legi.

ADDE.

Laicus Iudex & Clericum in feudo iudicat Guido de-

do deciſ.139. Menoch. remed.3. retinend. num.374. & 396. Mattheus Boyß D.

Præmiſſa tamen procedunt in cauſa feudali ciuili, quo caſu dicit Inno. in cap. verum. quod dominus, quantuncunq; ie vilis eſt ruſticus, ſuper rebus feudalibus iuriſdictionem non habet per l. Imperial. de prohibi. feu. alie. per Feder. & c. cæterum alle. Secus, ſi ageretur contra Clericum vaſallum ad amiſſionem feudi criminaliter aut ciuiliter propter crimen, quia tunc ſecundum eundem Inno. & Sicu. & Io. An. remittenda eſt cognitio ad prælatum ſuum, etiam ſi feudum ſit paternum. Dicit tamen Innoc. quod ſi per Prælatum ſuum de proditione, vel alio crimine, propter quod debebat feudum amittere, fuerit condemnatus, tunc dominus auferet feudum pro velle ſuo. Et ſi fuerit abſolutus, tunc vlterius non poterit dominus ei propter crimen auferre.

De crimine enim Clericorum nec directè, nec indirectè, nec incidenter, poteſt Laicus cognoſcere ſecundum eum alle. c. at ſi Clerici. de iudi. Adijciens, cum quilibet dominus feudi ſit iudex ordinarius, ſuas ſententias exequetur, etiam Laicus contra Clericos vaſallos. Nec incidit in excommunicationem, ſi eos reſiſtentes compellat. ar. cap. olim. de reſtit. ſpo. Huiuſmodi tamen vltimum dictum de ablatione & executione violenta, Docto. ſupradicti communiter dicunt non eſſe verum, tenentes, quod Dominus feudi prætextu huiuſmodi inter Clericum vaſallum non habet diſtrictionem perſonalem; & expreſsè Ioan. Andr. &

Sicul.in allegat.cap. verum. idem Ioan. Andr, & Domi.in allega.cap.vnico.de Cle. coniuga. libr.6.& Docto.in allega.Cle.1.de offi.ordi.& Cle. paſtoralis. de re iud.Sed non credo, quod Officiarij Regij admitterent iſtud, vbi Clericus vaſallus poſt ſententiam latam per dominum de facto reſiſteret non permittendo executioni ſententiam demandari,per illud quod dixi ſupra in fallen.& ſequen.

Præterea vbi ageretur ad aperturam feudi, ex alia cauſa quam ex crimine, cum iſto caſu cognitio pertineat ad pares curiæ, vel ad ordinarium,etiam ſi Laici fuerint, poterunt cognoſcere contra Clericum vaſallum per iura& dicta Doc.vbi ſupra, etiam ſi agatur poſſeſſorio,vt glo.in allega.c cæterum. & Doctor. vbi ſupra.Ad quod fa.quod dicam infra in proxi. ſequenti. 4.fallent. vide latius per me ſcripta in prædicta repetitione, in qua concluſiuè tenui,quod Laico domino Clericum eius vaſallum à feudo violenter de iure communi non licet expellere.

ADDE DE POSSESSORIA CAVSſa feudali.

Nota,contra gloſſam allegatam in cap, cæterũ de iudicijs, communiter D D. tenent, quod cauſa poſſeſſoria feudalis eodem modo ſicut petitoria coram Ordinario terminanda ſit,ea ratione, quod idem

dem ſit Iudex competens,& poſſeſſionis & proprietatis.Probat Clarus quæſt.90.num 91. Iunior Curtius par.7.q.6.num. 21.22.24. in verbis,ſed omiſſa longiori. Et ſic in effectu num.24. Iacobinus de ſancto Georgio verſ.& dicti Vaſalli num. Matthæus de afflict.in feudis tit. Ex quibus cauſis feud. amitta § item qui domino.nu.10. Zaſius in feudis par.vltim.num.21.22.Fiſchardus in commun. ap. ad Baptiſtam Villalol.in verbo Poſſeſſorij cauſſam. eandem ſententiam tenet Schraderus de feudis part.10.ſect.1 Amplia.20 num.77 contra gloſſam hic allegatam.Et procedit hæc opinio in retinenda recuperanda & adipiſcenda poſſeſſione.Vt ibidem Schraderus nu.90.88 91.hanc ſequitur quoq; ſententiam Schurffius conſil 32.nu.2.in fine.Matth. Boyß D.

2. Limitatio.

Secundo fallit in Epiſcopo vel Clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi. Nam dato,quod vaſalli ſint Clerici ad ſuperiorem ſecularem appellabitur, pro quo videtur textus cum gloſ.in capite Romana.§.debet de ſenten. excommun. libr.6. gloſ.in cap.2.de deli.pue. Innocentius & Siculus in cap. ſolitæ de maior. & obed. Bartolus in l.1.§.ſi quis de appel.Siculus & Ana.in allegat.cap.2.de deli. pue.Siculus in cap.verum de foro competenti Ludo Roman. in leg. 2. in princip. 8. colum.

ver.quid ſi in eadem.ff.de ver.obli.Archi.in §, his ita in fi.11.qu.1.vbi alleg.Specu. & Hoſti.idem Sicul.in c.dilectus.3.de preben.idem Bar. in l.ſi quando.C.de appel.

Limita tamen iſtud,vbi Epiſcopus vel alius Clericus,recognoſcit huiuſmodi iuriſdictionem temporalem à Rege vel alio Domino temporali,vel ſibi collata non fuit purè, quia Dominus retinuit ſibi aliquod ſeruitium;ſicut vidEmus reſpectu temporalitatis Archiepiſcopatus Tholoſæ, in qua Rex ſibi retinuit vnum militem armatum per totum comitatum Tholoſanum,ad hoc fa.no.per Sicul.in cap.licet ex ſuſcepto,colum.pe.& in cap.verum.8.colum. ver,Quæro nunc de facultate appellandi.ſi autem temporalitas ſit in totum tranſlata apud Eccleſiam,vel ſimpliciter conceſſa fuit,tunc erit appellandum ad ſuperiorem Eccleſiaſticum,ſecundum glo.in alle.cap.2. & dicto §.debet,& ibi domi. Niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat. Ita Sicul. vbi ſupra idem Sicul.& propo.in rubrica de app.

Fallentia 3. in cauſſa Reconuentionis.

4. Tertio fallit in cauſa reconuentionis, nam Clericus agens contra Laicum coram iudice temporali vel ſeculari, poterit ibi reconueniri in qu.8.cap.cuius in agendo,glo in cap.denique.96.dict.gloſ.in cap.multi.2.qu.1.glo.11. in ſumma, quanquam glo.in cap.Clericum,nullum videtur tenere contrarium : ſed pro noſtra fallentia,facit etiam glo. in cap. at ſi Clerici de iudi. Innocentius in capite 2. de foro compe.

ſompe. Hoſtien. in ſumma, eod. titul. §. quibus ver. licet 9. colum. & de mutu. peri. §.3.2. col. ver. reſtat. idem Io. An. in alleg. c. at ſi clerici. dicens ita de conſuetudine ſeruari, & imo minimè mutanda ſunt, &c. l. minimè. ff. de legi. & idem Sicu. data cõſuetud ne, idem Imol. in alle. c. at ſi clerici. & Bald. ibidem, idẽ Spec. ti. de reo §.1. ver. Item Clericus. Ludo. Rom. in ſingularibus. in ver. Reconuentio. idem Io. Fa. Bar. Bal. & Sali. in authen. & conſequenter. C. de ſenten. & interlo. o. iudi. & de iure ciuili eſt tex. in authen. de ſancti. Epi. §. Reuereudiſſimi & iſtam partem tanquam æquiorem ſequitur Pe. de Ancha. in repeti. c. ea quæ. quæſtio. 14. Et iſta eſt opinio magis communis, & quæ de cõſuetudine ſeruatur.

Limita tamen primo niſi clericus in fraudẽ conueniſſet laicum coram ſæculari, vt ibidem reconueniretur, nam detecta tali fraude non reconuenietur, etiam ſi Clericus hoc petierit. tenet Angel. in. l. 2. §. ſed ſi agat. ff. de iudi.

Secũdò limita, niſi laicus procuraſſet in fraudem à Clerico conueniri ad hoc, vt ibidem ipſum poſſet recõuenire, pro quo videtur eſſe bo tex. in. c. relatum. iuncta glo. in ver. ſæculari, de iure patro. tenet Antho. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſti. Specul. tit. de recon. §.1. ver. quod ſi laicus iniuriatur, & facit tex. in alle. l. 2 §. ſed ſi agat.

Tertiò limita, niſi Clericus conueniret laicum ſuper actione famoſa, vel pro iniuria ſibi facta, tenent Bald. & Sali. in authen. & conſequentèr alle. & Angel. vbi. ſupr.

ò limita, niſi reconuentio tangeret

 cauſam

cauſã ſpiritualẽ vel illi annexã,tũc enim nullo modo fieri poſſet corã laico. Inno. & cõit. doc. in.c.1.de mutu.peti.doc.in.al.c.at ſi Clerici & maximè Sicu.9.colũ.ver.aduerte.& ibi etiam Bal.idẽ Bal.& Salice.in alle.authen.

Quintò,niſi reconueniretur de crimine.Nã vt ait Sicu.vbi ſupr.Io.An. ibidẽ. & in.ca.1.de mutu.peti.& quaſi cõmuniter Canoniſtę concludentes faciunt regulã quod ſuper crimẽ Clerici.nõ habet locũ reconuentio corã iudice ſæculari,ſiue veniat imponẽda pecuniaria pœna ſiue infamię, ſiue agatur de crimine criminaliter,ſiue ciuiliter.idẽ tenet Bal.in.c.1.de cõtro. apud pares termi.idẽ Imo.in alle.c.at ſi clerici alle.c,vnicum.de cle.coniuga.lib,6.

Sextò,niſi ageretur de diſtringendo perſonã clerici virtute recõuentionis,quia illa ſemper eſt interdicẽda iudici ſæculari, licet ei permittatur cognitio cauſæ recõuentionalis,ita dicit Arch.in al.c.vnico de Cler.cõiuga.li.6.ad quę. vide quæ dixi ſupra in prima fallentia ſecũdæ regulæ. Adde quod Clericus ſicut præmittitur reconuentus,appellabit ſi grauetur ad ſuperiorem iudicis ſæcularis.tenet Archi.in.c.non ita 2.q.5.Imol.in.c.ſignificantibus de offi.dele.

A d d e.

Marianus Socinus in cap.1.nu.91.de mutuis petitionibus hanc dat fallentiam 17 quod in actione iniuriarum vel furti, Clericus non reconueniatur coram laico, quando Laicus co animo clerico furtum vel iniuriam fecit, vt ab eo conuentus, reconueniret ipſum, veluti ſi quis malitioſe curet Cle-

ricum

ricum verberari, vt eum coram laico reconuenire poſſit, hac fraus ei patrocinari non debet. Ita Socinus dicto loco num. 28. art. 5. principali. Cui adde hanc regulam, Accuſans aliquem de crimine ciuiliter, ſi ſuam iniuriam proſequatur, tunc reconueniri poteſt coram eodem Iudice, ſi ſit iudex actoris, alioquin ſi actoris Iudex non ſit, reconueniri non poteſt. Nam quando Actor tali caſu ex neceſſitate eligit iudicem, tunc ſi ſuus Iudex non ſit, non poteſt apud eum reconueniri. Vide Marandam de reconuentione numer, 59 & 86. Panormitanum cap. 1. de mutuis petitio. nume. 22. ante num. 23. & num. 25. 4. membro. Facit qui teſtem futurum contra ſe iniuria affi[illegible]it, hoc ei non prodeſt ad euitandum eius teſtimonium. Vide Coſtalium in l. 2. §. Sed ſi agant. [illegible]e iudicijs. Matthaus Boyſſ Doct.

Fallent. 4. in actione Reali.

In actione reali, ſuper qua Clericus poteſt ſcilicet aliquis coram ſæculari iudice conueniri, ad quod facit dictum Innoce. in. cap. non minus. de immunitat. Eccleſiaſt. vbi dicit quod res Clericorum ſunt de foro laici, & idem Innocent. in. cap. nouerint. de ſentent. ex communi. dicit quod in temporalibus ſolus Imperator vniuerſis Clericis & Laicis præeſſe debet, & priuilegia concedere, ſic in actione in rem videtur quod Clerici debeant in ſæculari iudicio reſpondere. Et ita ſeruatur de conſuetudine in præſenti regno: vt teſtatur Ioan. Fa. inſtitut. de ſatiſdat. §. fin. dicens quic-

ſæua. Et ſic iſta fal. videtur in idē recidere, ꝙ præcedens,ſaluo quod in fallentia præcedenti non loquitur de Clerico milite.Exempla verò poſita inibi melius ſeu ſaltem magis congrue re videntur huic 20. fallen. quam præcedenti. idem quod Inno.& Sicul. tenet Milis in reperto.in §.Clericus.ver.Clericus eo ipſo.& idem Sicu.in c.fi.de Cle.coniugatis.

21. Fallentia.

21.Fallit in Clerico arma militaria deferente,
48. qui ſi tertio monitus à ſuo prælato non deſtiterit,perdit omne priuilegium Clericale,vt in ca.audientia.de ſen.excom.Adeò quod ſecundum Sicul.& Doct.modo non eſt opus alia degradatione,quia per dictam monitionem trinam, ſi non depoſuerit, eſt exutus omni priuilegio Clericali, & relinquitur iudicio ſeculari.Et dicit ibi Sicul. idem in Clerico alias inhoneſte viuente, qui ſi tertio monitus non ſe correxerit,perdit priuilegium Clericale,cap. contingit.2.de ſen.excom.

Et licet tex.in alle.c.in audiētia dicat,quod tales de priuilegio Clericali non debent habere ſubſidium,tamen Doct.illud intelligunt de omni priuilegio per gloſ.ſingularem in Cle.1. de offi.ordi.in ver.quod priuilegij. quæ dicit appellatione priuilegij Clericalis intelligitur tam de priuilegio.c.ſi quis ſuadente, quàm de priuilegio fori,quam glo.ibidem ſequitur Bonifac. Ioan. de Imol. & Zaba.

ADDE.

22. *Adde quod parricida & homicidium enorme perpetrans, puta ſi Epiſcopum vel presbyterum Clericus occidat, ſtatim traditur Curiæ ſeculari. Bernardus Dias in praxi Criminali. cap. 90.*
23. *Schiſmaticus quoq;. Dias eodem loco, cap. 105.*
24. *Idem in hæretico. Dias cap 106.*
25. *Idem de receptatoribus & fautoribus hæreticorum, cap. 107.*
26. *Idem de falſarijs Apoſtolicarum literarum, vt iudici Laico tradantur, Dias cap. 108.*
27. *Idem in læſæ maieſtatis crimine, ca. 110. Dias. hac Lancilotus in Tractat. de officio prætoris, titu. de Inquiſitione. numer. 8. in fine. Matthæus Boyſs Doctor.*

SVMMARIA AD REGVL. II. *ſequentem.*

1. *Clerici an in cauſſa ciuili poſſint coram ſeculari iudice conueniri contraria conſuetudine non obſtante.*
2. *Dominus feudi debet de cauſſa feudali cognoſcere etiam ſi Clerici ſint Vaſalli.*
3. *Epiſcopus vel Clericus habens iuriſdictionem temporalem, poteſt cognoſcere de cauſſa.*
4. *Clericus agens contra Laicum coram iudice ſecu-*

ſeculari, an poterit coram eodem reconueniri.

5. *Clericus an ſuper actione reali poßit coram iudice Laico conueniri.*

6. *Lite mota emptori Laico coram iudice ſeculari, ſi Clericus venditor vocetur ad eundem iudicem, pro euictione ibidem defenſionem ſuſcipere.*

7. *Clericus effectus hæres Laici iam conuenti coram iudice ſeculari, ſuſcipit in ſe talem inſtantiam.*

8. *Pater emancipare volens filium Clericum, debet coram iudice ſeculari procedere.*

9. *Inſinuatio donationis fienda per Laicum Clerico, debet per iudicem Laicum fieri.*

10. *Clericus volens contra executionem ſententia per Laicum lata ſe opponere, non debet iudicẽ mutare.*

11. *Laicus hæres ſi faciat publicationem teſtamenti in præiudicium Clerici ſucceſſuri, coram quo iudice debeat Clericus cauſam agitare.*

12. *Confectio inuentarij fieri debet per Laicum hæredem.*

13. *Iudex ſecularis an poßit cogere Clericum ad reſtitutionem, vbi ſuccedit prædoni in fraudẽ iuriſdictionis.*

14. *Clericus apud quem ex ordinatione iudicis ſecularis factum eſt depoſitum, poteſt cogi ad reſtitutionem.*

15. *In iudicijs duplicibus, in quibus, ſi ſint plures contendentes, inter quos ſit vnus Clericus debet ille cum cæteris conueniri.*

16. *Vti-*

16. *Vniuerſitas clericorum & laicorum conueniendo, coram quo iudice conuenietur.*

17. *Vbi clericus & laicus compromiſerunt in laicum à ſuo cuius laudo fuit appellatum, coram quo erit hoc agendum.*

18. *Clericus alicui laico obligatus in aliqua pecuniæ ſumma ſcedulâ manu ſua ſignatâ, an poterit coram laico conueniri.*

19. *Laicus obligatus Clerico, ſi prætendat obligationem factam ſine cauſa, an poſſit Ciuiliter conueniri.*

20. *Clericus an poſſit ſe obligare Curiæ ſeculari, item quòd poſſit per illam compelli & per illam agitari.*

21. *Papa an poſſit cauſas ſpirituales Laico delegare, & hoc caſu Clerici tenentur coram tali reſpondere.*

22. *Banno per iudicem ſecularem in bonis Clerici appoſito, ſi Clericus ad iudicem ſecularem appellet, an valebit per talem lata ſententia, & an per Laicum fiet executio talis ſententiæ contra Clericum.*

23. *Clericus communi opinione habitus pro Laico debet curiæ ſeculari ſubiacere.*

24. *Clericus in poſſeſſione ſua Eccleſiæ, vel aliorum iurium Eccleſiaſticorum turbatus etiam per Clericum, an poſſit agere coram iudice ſeculari.*

25. *Iudices regij poſſunt cognoſcere in cauſa proprietatis beneficiorum in regalia vacantium, aut illorum quorum collatio ſpectat ad regem.*

26. *Clerici etiam prælati coguntur in iudicio ſeculari reſpondere, vbi agitur de Eccleſiarum reparatione.*

27. *Pro cenſibus & tributis Clerici poſſunt ciuiliter conueniri.*

28. *Sacerdos an à iudice Laico poßit dari in tutorem.*

29. *Clericus minor litigans coram iudice ſeculari an illius prouiſioni de curatore ſubiacebit.*

30. *In regno Franciæ communiter ſtatus Eccleſiaſticus ſeculari ſubeſt prouiſioni.*

31. *Prælati Clerici contra decreta Baſilien. concilij & prachmaticam ſanctionem intendentes per ſecularem coercentur poteſtatem.*

32. *Clericus negotiator tenetur ad gabellas negotiationem concernentes.*

33 *Differens opponere exceptionem ſibi competentem venit in expenſis condemnandus.*

34. *Concubinæ Clericorum an ſubiaceant foro Clericali.*

35. *Vxores Clericorum coniugatorum idem forum cum illis Clericis ſortiuntur.*

36. *Familia Clericorum an in eodem priuilegio gaudeat cum ipſis Clericis.*

37. *Eremitæ an ſint de foro Eccleſiaſtico.*

38. *Rectores hoſpitalium an gaudeant priuilegijs Clericorum.*

39. *Fratres tertij ordinis an ſint de foro Eccleſiæ ſeu Clericali.*

40. *Caſus, quibus Clerici ſubiacent foro Laicali,*

an

an ipſi Clerici poßint ſtylo, conſuetudine vel ſtatutis fori ſecularis ligari.

REGVLA SECVNDA, CONCERNENS *priuilegium fori in ciuilibus.*

Clerici in cauſſa ciuili, etiamſi voluerint, de iure non poſſunt coram ſeculari Iudice conueniri, contraria conſuetudine non obſtante.

PRO qua eſt textus in cap. inclita, cap. placuit. & cap. Epiſcopus. 11. qu. 1. cap. ſi diligenti. & cap. Significaſti. de foro competenti. cap. qualiter & quando. de iudicijs. auth. ſtatuimus. C. de Epiſcopis & Clericis.

A D D E.

Hanc regulam ponit, itemq́ authorem noſtrum citat cum multis pulcherrimis iuribus Roland. à Valle conſil. 4. volum. 1. nume. 13. vbi Rotam citat deciſ. 10. titu. de conſuetud. in antiquis. Eandem hanc regulam cum ijſdem limitationibus triginta duabus poſuit Gabriel Saraci in additionibus ad ſingulare Romani 419. Matth. Boyß D.

SEQVVNTVR LIMITAtiones 33. ex ordine.

LIMITATIO 1. IN CAVSA feudali.

ij. Fallit primo in cauſa ciuili feudali, vt quando inter duos vaſallos tractatur, quis illorum ſit potior in feudo. Quia tunc Dominus feudi etiam Laicus, debet cognoſcere, etiam ſi vaſalli ſint Clerici: pro quo. c. ex tranſmiſſa. & ibi glo. & c. ver. de foro compe. ca. ceterum. de iudi. c. Romana. §. debet. de appel. lib. 6. gl. 11. q. 1. in ſumma. Inno. Io. An. Sicu. & Pal. in alle. c. verum. Hoſti. in ſumma. eo. ti. §. quibus. 9. col. Zaba. in. c. perpendimus. de ſen. excom. in repetitione. Pet. de Ancha. in repe. c. ea. qui ſub. qu. 22. de regulis iuris. li. 6. Oldra. conſil. 17. Laud. Paulus, Zaba. Inno. Zenze. & Bonifac. in alleg. Cle. 1. de offic. ordi. item Laud. & Zaba. in Cle. paſtoralis. de re iudi. in Cle. Io. And. & Domi. in c. vnico. de Cle. coniug. li. 6. vbi Archi. dicit iſtam opi. de conſuetudine ſeruari. ideo dicit Guido Papæ. q. 139. quod talis conſuetudo non eſt aliter probanda in iudicijs, ſed quod pro probata debet haberi, cum idem Archid. Doctor famoſus de prædicta conſuetudine atteſtetur. ita dicit Barto. in l. de quibus. ff. de legi.

ADDE.

Laicus Iudex & Clericum in feudo iudicat Guido de-

do deciſ.139.Menoch.remed.3.retinend.num.374. & 396. Matthew Boyſſ D.

Præmiſſa tamen procedunt in cauſa feudali ciuili,quo caſu dicit Inno.in cap.verum.quod dominus,quantuncunque vilis eſt ruſticus, ſuper rebus feudalibusiuriſdictionem non habet per l.Imperial. de prohibi.feu.alie. per Feder. & c.cæterum alle.Secus,ſi ageretur contra Clericum vaſallum ad amiſſionem feudi criminaliter aut ciuiliter propter crimen, quia tunc ſecundum eundem Inno.& Sicu,& Io.An.remittenda eſt cognitio ad prælatum ſuum, etiam ſi feudum ſit paternum . Dicit tamen Innoc. quod ſi per Prælatum ſuum de proditione, vel alio crimine,propter quod debebat feudum amittere,fuerit condemnatus,tunc dominus auferet feudum pro velle ſuo. Et ſi fuerit abſolutus,tunc vlterius non poterit dominus ei propter crimen auferre,

De crimine enim Clericorum nec directè, nec indirectè,nec incidenter,poteſt Laicus cognoſcere ſecundum eum alle.c.at ſi Clerici. de iudi. Adijciens, cum quilibet dominus feudi ſit iudex ordinarius, ſuas ſententias exequetur, etiam Laicus contra Clericos vaſallos. Nec incidit in excommunicationem, ſi eos reſiſtentes compellat.ar.cap.olim. de reſtit.ſpo. Huiuſmodi tamen vltimum dictum de ablatione & executione violenta, Docto. ſupradicti communiter dicunt non eſſe verum,tenentes,quod Dominus feudi prætextu huiuſmodi inter Clericum vaſallum non habet diſtrictionem perſonalem; & expreſsè Ioan. Andr. &

Sicul.in allegat.cap. verum. idem Ioan. Andr, & Domi.in allega.cap,vnico.de Cle. coniugą. libr.6.& Doćto.in allega.Cle.1.de offi.ordi.& Cle. paſtoralis. de re iud.Sed non credo, quod Officiarij Regij admitterent iſtud, vbi Clericus vaſallus poſt ſententiam latam per dominum de facto reſiſteret non permittendo executioni ſententiam demandari,per illud quod dixi ſupra in fallen.& ſequen.

Præterea vbi ageretur ad aperturam feudi, ex alia cauſa quam ex crimine, cum iſto caſu cognitio pertineat ad pares curiæ,vel ad ordinarium,etiam ſi Laici fuerint, poterunt cognoſcere contra Clericum vaſallum per iura& dicta Doc.vbi ſupra, etiam ſi agatur poſſeſſorio,vt glo.in allega.c cæterum. & Doctor. vbi ſupra. Ad quod fa.quod dicam infra in proxi. ſequenti. 4. fallent. vide latius per me ſcripta in prædicta repetitione, in qua concluſiuè tenui,quod Laico domino Clericum eius vaſallum à feudo violenter de iure communi non licet expellere.

ADDE DE POSSESSORIA CAVSſa feudali.

Nota,contra gloſſam allegatam in cap, cæterũ de iudicijs, communiter D D. tenent, quod cauſa poſſeſſoria feudalis eodem modo ſicut petitoria coram Ordinario terminanda ſit,ea ratione, quod i-

dem

dem ſit Iudex competens, & poſſeſsionis & proprietatis. Probat Clarus quæſt. 90. num 91. Iunior Curtius par. 7. q. 6. num. 21. 22. 24. in verbis, ſed omiſſa longiori. Et ſic in effectu num. 24. Iacobinus de ſancto Georgio verſ. & dicti Vaſalli num. ¶ Mattheus de afflict. in feudis tit. Ex quibus cauſis feud. amitta § item qui domino. nu. 10. Zaſius in feudis par. vltim. num. 21. 22. Fiſchardus in commun. ap. ad Baptiſtam Villalol. in verbo Poſſeſſorij cauſſam. eandem ſententiam tenet Schraderus de feudis part. 10. ſect. 1 Amplia. 20 num. 77 contra gloſſam hic allegatam. Et procedit hæc opinio in retinenda recuperanda & adipiſcenda poſſeſsione. Vt ibidem Schraderus nu. 90. 88 91. hanc ſequitur quoq; ſententiam Schurffius conſil 32. nu. 2. in fine. Matth. Boyß D.

2. Limitatio.

Secundo fallit in Epiſcopo vel Clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi. Nam dato, quod vaſalli ſint Clerici ad ſuperiorem ſecularem appellabitur, pro quo videtur textus cum gloſ. in capite Romana. §. debet de ſenten. excommun. libr. 6. gloſ. in cap. 2. de deli. pue. Innocentius & Siculus in cap. ſolitæ de maior. & obed. Bartolus in l. 1. §. ſi quis de appel. Siculus & Ana. in allegat. cap. 2. de deli. pue. Siculus in cap. verum de foro competenti Ludo Roman. in leg. 2. in princip. 8. colum.

ver.quid ſi in eadem.ff.de ver.obli.Archi.in §. his ita in fi.11.qu.1.vbi alleg.Specu. & Hoſti.idem Sicul.in c.dilectus.3.de preben.idem Bar. in l.ſi quando.C.de appel.

Limita tamen iſtud,vbi Epiſcopus vel alius Clericus,recognoſcit huiuſmodi iuriſdictionem temporalem à Rege vel alio Domino téporali,vel ſibi collata non fuit purè, quia Dominus retinuit ſibi aliquod ſeruitium;ſicut vidémus reſpectu temporalitatis Archiepiſcopatus Tholoſæ, in qua Rex ſibi retinuit vnum militem armatum per totum comitatum Tholoſanum,ad hoc fa.no.per Sicul.in cap.licet ex ſuſcepto,colum.pe.& in cap.verum.8.colum. ver,Quæro nunc de facultate appellandi.ſi autem temporalitas ſit in totum tranſlata apud Eccleſiam,vel ſimpliciter conceſſa fuit,tunc erit appellandum ad ſuperiorem Eccleſiaſticum,ſecundum glo.in alle.cap.2. & dicto §.debet,& ibi domi. Niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat. Ita Sicul. vbi ſupra idem Sicul.& propo.in rubrica de app.

Fallentia 3.in cauſſa Reconuentionis.

4. Tertio fallit in cauſa reconuentionis, nam Clericus agens contra Laicum coram iudice temporali vel ſeculari,poterit ibi reconueniri in qu.8.cap.cuius in agendo,glo in cap.denique.96.dict.gloſ.in cap.multi.2.qu.1.glo.11. in ſumma, quanquam glo.in cap.Clericum,nullum videtur tenere contrarium : ſed pro noſtra fallentia,facit etiam glo. in cap. at ſi Clerici de iudi. Innocentius in capite 2. de foro compe.

ſompe. Hoſtien. in ſumma, eod. titul. §. quibus ver. licet 9. colum. & de mutu. peri. §.3.2. col. ver. reſtat. idem Io. An. in alleg. c. at ſi clerici. dicens ita de conſuetudine ſeruari, & imo minimè mutanda ſunt, & c. l. minimè. ff. de legi. & idem Sicu. data cõſuetud ne. idem Imol. in alle. c. at ſi clerici. & Bald. ibidem, idẽ Spec. ti. de reo §.1. ver. Item Clericus. Ludo. Rom. in ſingularibus. in ver. Reconuencio. idem Io. Fa. Bar. Bal. & Sali. in authen. & conſequenter. C. de ſenten. & interlo. o. iudi. & de iure ciuili eſt tex. in authen. de ſancti. Epi. §. Reuereudiſſimi & iſtam partem tanquam æquiorem ſequitur Pe. de Ancha in repeti. c. ea quæ. quæſtio. 14. Et iſta eſt opinio magis communis, & quæ de cõſuetudine ſeruatur.

Limita tamen primo niſi clericus in fraudẽ conueniſſet laicum coram ſæculari, vt ibidem reconueniretur, nam detecta tali fraude non reconuenietur, etiam ſi Clericus hoc petierit. tenet Angel. in. l. 2. §. ſed ſi agat. ff. de iudi.

Secũdò limita, niſi laicus procuraſſet in fraudem à Clerico conueniri ad hoc, vt ibidem ipſum poſſet recõuenire, pro quo videtur eſſe bo tex. in. c. relatum. iuncta glo. in ver. ſæculari, de iure patro. tenet Antho. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſti. Specul. tit. de recon. §.1. ver. quod ſi laicus iniuriatur, & facit tex. in alle. l. 2 §. ſed ſi agat.

Tertiò limita, niſi Clericus conueniret laicum ſuper actione famoſa, vel pro iniuria ſibi facta, tenent Bald. & Sali. in authen. & conſequentèr alle. & Angel. vbi. ſupr.

[illegible]ò limita, niſi reconuentio tangeret

 cauſam

cauſā ſpiritualē vel illi annexā, tūc enim nullo modo fieri poſſet corā laico. Inno. & cōit. doc. in.c.1.de mutu.peti.doc.in.al.c.at ſi Clerici & maximè Sicu.9.colū.ver.aduerte.& ibi etiam Bal.idē Bal.& Salice.in alle.authen.

Quintò, niſi reconueniretur de crimine. Nā vt ait Sicu. vbi ſupr. Io.An. ibidē. & in.ca.1.de mutu.peti. & quaſi cōmuniter Canoniſtę concludentes faciunt regulā quod ſuper crimē Clerici.nō habet locū reconuentio corā iudice ſæculari, ſiue veniat imponēda pecuniaria pœna ſiue infamię, ſiue agatur de crimine criminaliter, ſiue ciuiliter.idē tenet Bal.in.c.1.de cōtro. apud pares termi.idē Imo.in alle.c.atſi clerici alle.c.vnicum.de cle.coniuga.lib.6.

Sextò, niſi ageretur de diſtringendo perſonā clerici virtute recōuentionis, quia illa ſemper eſt interdicēda iudici ſæculari, licet ei permittatur cognitio cauſæ recōnentionalis.ita dicit Arch.in al.c.vnico de Cler.cōiuga.li.6.ad quę. vide quæ dixi ſupra in prima fallentia ſecūdæ regulæ. Adde quod Clericus ſicut præmittitur reconuentus, appellabit ſi grauetur ad ſuperiorem iudicis ſæcularis.tenet Archi.in.c.non ita 2.q.5.Imol.in.c.ſignificantibus de offi.dele.

A d d e.

Marianus Socinus in cap.1.nu.91.de mutuis petitionibus hanc dat fallentiam 17 quod in actione iniuriarum vel furti, Clericus non reconueniatur coram laico, quando Laicus eo animo clerico furtum vel iniuriam fecit, vt ab eo conuentus, reconueniret ipſum, veluti ſi quis malitioſe curet Clericum

ricum verberari, vt eum coram laico reconuenire poſſit, hac fraus ei patrocinari non debet. Ita Socinus dicto loco num. 28. art. 5. principali. Cui adde hanc regulam, Accuſans aliquem de crimine ciuiliter, ſi ſuam iniuriam proſequatur, tunc reconueniri poteſt coram eodem Iudice, ſi ſit iudex actoris, alioquin ſi actoris Iudex non ſit, reconueniri non poteſt. Nam quando Actor tali caſu ex neceſſitate eligit iudicem, tunc ſi ſuus Iudex non ſit, non poteſt apud eum reconueniri. Vide Marandam de reconuentione numer, 59 & 86. Panormitanum cap. 1. de mutuis petitio. nume. 22. ante num. 23. & num. 25. 4. membro. Facit qui teſtem futurum contra ſe iniuria affi:it, hoc ei non prodeſt ad euitandum eius teſtimonium. Vide Coſtalium in l. 2. §. Sed ſi agant. de iudicijs. Matthaus Boyſſ Doct.

Fallent. 4. in actione Reali.

In actione reali, ſuper qua Clericus poteſt ſcilicet aliquis coram ſæculari iudice conueniri, ad quod facit dictum Innoce. in. cap. non minus. de immunitat. Eccleſiaſt. vbi dicit quod res Clericorum ſunt de foro laici, & idem Innocent. in. cap. nouerint. de ſentent. ex communi. dicit quod in temporalibus ſolus Imperator vniuerſis Clericis & Laicis præeſſe debet, & priuilegia concedere, ſic in actione in rem videtur quod Clerici debeant in ſæculari iudicio reſpondere. Et ita ſeruatur de conſuetudine in præſenti regno: vt teſtatur Ioan. Fa. inſtitut. de ſatiſdat. §. fin. dicens quic-

bus & ſæuis,& diu in illis perſeuerauit habitu & tonſura dimiſſis, qui deprehenditur in delicto,quia talis non poteſt ſe pro Clerico defendere,quominus per iudicem ſecularem puniatur.pro quo eſt tex.ſecundum vnum intellectũ in c.ex parte.de priuil.& de hoc etiam videtur eſſe tex.in c.perpendimus.de ſen.excom.ſecundum gl.Vincentij Tancre.Philip.Ab.Anton.& Hoſt.ac Io.An.qui ad hoc inducit tex.in c.vnico.lib.6.de vi.& ho.Cler.vbi Clerici Golifardi & buſones exercentes illam artem per annum perdunt omne priuilegium Clericale, vnde à fortiori debent illud perdere,quando diu ſe immiſcent huiuſmodi ſæuis & enormitatibus:& idem voluit Anton.idem communiter Pet.de Ancha.in regula iuris,eaque lib.6.q.12. circa fi.quæſtionis.Licet Zaba.in repe.d.c.perpendimus. & Sicul. ibidem. & Clauaſ. in ver. Clericus.10.§.1.teneant contrarium, dicentes quod tales bene perdunt priuilegium.c.ſi quis ſuadente.17.q.4.vt in prælle.c. perpendimus, & de apoſta. ca.1.in princ. priuilegium autem fori non amittunt niſi poſt monitionem.fa.c.ſi iudex de ſen.excom.lib.6.

Attamen præcedens opi. tanquam magis cõmunis obſeruatur,& de tẽpore meo fuit obſeruata in perſonam filij Domini de Lanario,qui per inſidias occiderat virum, cuius vxor erat eius adultera. Et ſimiliter in perſonam cuiuſdam principis regni pœnitentis accuſati de crimine læſæ maieſtatis. Et illis, qui in ſua cauſa tenuerant opi. Sicul. & Zaba. non bene ſucceſſit.Si autem bene vel malè nouit ille, qui nihil ignorat.

20. Fal-

20. Fallentia.

20. Fallit in Clerico, qui relicto ordine Clericali & habitu ſuo, in apoſtaſia tanquam Laicus conuerſatur: quia ſi in crimine prehenſus fuerit, per Eccleſiam non liberatur: ergo videtur per iudicẽ ſecularem poſſe puniri per tex. ſecundum vnum intellectum in c. 1. de apoſta.

ADDE.

Hanc fallentiam ponit Caſſaneus in conſuet. Burgundiæ tit. de iuſtitia. §. 5. nu. 51.

NOTA DE CONSTITVTIONE Leonis 10.

Nota vlterius, quod Leo Pontifex 10. contra tales Clericos ordine Clericali, & habitu relicto in Apoſtaſia, tanquam Laicos ambulantes; & in crimine deprehenſos ſtatuerit, quod per iudicem ſecularem capi, inquiri, & diſtringi debeant; & vbi vetat omnibus ordinariis iudicibus, ne quouis modo directè vel indirectè Iudices ſeculares in eo impediant ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis. Promulgata eſt iſta conſtitutio Anno 1506. Hanc eandem conſtitutionẽ ad verbum poſuit Caſſaneus dict. loco, & quoq; Boerius poſt deciſ. 59. vbi eam legere licet. Mattheus Boÿſ D.

Et idem in Clerico in minoribus conſtituto, qui effectus miles exercet arma: nam talis ipſo facto perdit priuilegium Clericale ſecun Inno. in all. c. 1. quem ſequitur Sicu. ibidem: nã hoc faciendo exercet actum omnino contrarium Clericatui. Sola verò militia ſecundũ eundem Sicu. non ſufficeret, niſi exerceat arma vel ſæua,

ADDE.

22. *Adde quod parricida & homicidium enorme perpetrans, puta ſi Epiſcopum vel presbyterum Clericus occidat, ſtatim traditur Curiæ ſeculari. Bernardus Dias in praxi Criminali. cap. 90.*

23. *Schiſmaticus quoq;. Dias eodem loco, cap. 105.*

24. *Idem in hæretico. Dias cap 106.*

25. *Idem de receptatoribus & fautoribus hæreticorum, cap. 107.*

26. *Idem de falſarijs Apoſtolicarum literarum, vt iudici Laico tradantur, Dias cap. 108.*

27. *Idem in læſæ maieſtatis crimine, ca. 110. Dias. hæc Lancilotus in Tractat. de officio prætoris, titu. de Inquiſitione. numer. 8. in fine. Matthæus Boyß Doctor.*

SVMMARIA AD REGVL. II.

ſequentem.

1. *Clerici an in cauſſa ciuili poßint coram ſeculari iudice conueniri contraria conſuetudine non obſtante.*
2. *Dominus feudi debet de cauſſa feudali cognoſcere etiam ſi Clerici ſint Vaſalli.*
3. *Epiſcopus vel Clericus habens iuriſdictionem temporalem, poteſt cognoſcere de cauſſa.*
4. *Clericus agens contra Laicum coram iudice ſecu-*

ſeculari, an poterit coram eodem reconueniri.

5. *Clericus an ſuper actione reali poſſit coram iudice Laico conueniri.*

6. *Lite mota emptori Laico coram iudice ſeculari, ſi Clericus venditor vocetur ad eundem iudicem, pro euictione ibidem defenſionem ſuſcipere.*

7. *Clericus effectus hæres Laici iam conuenti coram iudice ſeculari, ſuſcipit in ſe talem inſtantiam.*

8. *Pater emancipare volens filium Clericum, debet coram iudice ſeculari procedere.*

9. *Inſinuatio donationis fienda per Laicum Clerico, debet per iudicem Laicum fieri.*

10. *Clericus volens contra executionem ſententia per Laicum lata ſe opponere, non debet iudicẽ mutare.*

11. *Laicus hæres ſi faciat publicationem teſtamenti in præiudicium Clerici ſucceſſuri, coram quo iudice debeat Clericus cauſam agitare.*

12. *Confectio inuentarij fieri debet per Laicum hæredem.*

13. *Iudex ſecularis an poſſit cogere Clericum ad reſtitutionem, vbi ſuccedit prædoni in fraudẽ iuriſdictionis.*

14. *Clericus apud quem ex ordinatione iudicis ſecularis factum eſt depoſitum, poteſt cogi ad reſtitutionem.*

15. *In iudicijs duplicibus, in quibus, ſi ſint plures contendentes, inter quos ſit vnus Clericus debet ille cum cæteris conueniri.*

16. Vtũ

16. *Vniuerſitas clericorum & laicorum conueniendo, coram quo iudice conuenietur.*
17. *Vbi clericus & laicus compromiſerunt in laicum à ſuo cuius laudo fuit appellatum, coram quo erit hoc agendum.*
18. *Clericus alicui laico obligatus in aliqua pecuniæ ſumma ſcedula manu ſua ſignata, an poterit coram laico conueniri.*
19. *Laicus obligatus Clerico, ſi prætendat obligationem factam ſine cauſa, an poßit Ciuiliter conueniri.*
20. *Clericus an poßit ſe obligare Curiæ ſeculari, Item quod poßit per illam compelli & per illam agitari.*
21. *Papa an poßit cauſas ſpirituales Laico delegare, & hoc caſu Clerici tenentur coram tali reſpondere.*
22. *Banno per iudicem ſecularem in bonis Clerici appoſito, ſi Clericus ad iudicem ſecularem appellet, an valebit per talem lata ſententia, & an per Laicum fiet executio talis ſententiæ contra Clericum.*
23. *Clericus communi opinione habitus pro Laico debet curiæ ſeculari ſubiacere.*
24. *Clericus in poſſeßione ſua Eccleſiæ, vel aliorum iurium Eccleſiaſticorum turbatus etiam per Clericum, an poßit agere coram iudice ſeculari.*
25. *Iudices regij poſſunt cognoſcere in cauſa proprietatis beneficiorum in regalia vacantium, aut illorum quorum collatio ſpectat ad regem.*

26. *Clerici etiam prælati coguntur in iudicio ſęculari reſpondere, vbi agitur de Eccleſiarum reparatione.*

27. *Pro cenſibus & tributis Clerici poſſunt ciuiliter conueniri.*

28. *Sacerdos an à iudice Laico poßit dari in tutorem.*

29. *Clericus minor litigans coram iudice ſeculari an illius prouiſioni de curatore ſubiacebit.*

30. *In regno Franciæ communiter ſtatus Eccleſiaſticus ſeculari ſubeſt prouiſioni.*

31. *Prælati Clerici contra decreta Baſilien. concilij & prachmaticam ſanctionem intendentes per ſecularem coercentur poteſtatem.*

32. *Clericus negotiator tenetur ad gabellas negotiationem concernentes.*

33 *Differens opponere exceptionem ſibi competentem venit in expenſis condemnandus.*

34. *Concubinæ Clericorum an ſubiaceant foro Clericali.*

35. *Vxores Clericorum coniugatorum idem forum cum illis Clericis ſortiuntur.*

36. *Familia Clericorum an in eodem priuilegio gaudeat cum ipſis Clericis.*

37. *Eremitæ an ſint de foro Eccleſiaſtico.*

38. *Rectores hoſpitalium an gaudeant priuilegijs Clericorum.*

39. *Fratres tertij ordinis an ſint de foro Eccleſiæ ſeu Clericali.*

40. *Caſus, quibus Clerici ſubiacent foro Laicali,*

an

an ipſi Clerici poßint ſtylo, conſuetudine vel ſtatutis fori ſecularis ligari.

REGVLA SECVNDA, CONCERNENS *priuilegium fori in ciuilibus.*

Clerici in cauſſa ciuili, etiamſi voluerint, de iure non poſſunt coram ſeculari Iudice conueniri, contraria conſuetudine non obſtante.

PRO qua eſt textus in cap. inclita, cap. placuit. & cap. Epiſcopus. 11. qu. 1. cap. ſi diligenti. & cap. Significaſti. de foro competenti. cap. qualiter & quando. de iudicijs. auth. ſtatuimus. C. de Epiſcopis & Clericis.

A D D E.

Hanc regulam ponit, itemq; authorem noſtrum citat cum multis pulcherrimis iuribus Roland. à Valle conſil. 4. volum. 1. nume. 13. vbi Rotam citat deciſ. 10. titu. de conſuetud. in antiquis. Eandem hanc regulam cum ijſdem limitationibus triginta duabus poſuit Gabriel Saraci in additionibus ad ſingulare Romani 419. Matth. Boyß D.

do deciſ.139. Menoch. remed.3. retinend. num. 374. & 396. Matthew Boyß D.

Præmiſſa tamen procedunt in cauſa feudali ciuili, quo caſu dicit Inno. in cap. verum. quod dominus, quantuncunque vilis eſt ruſticus, ſuper rebus feudalibus iuriſdictionem non habet per l. Imperial. de prohibi. feu. alie. per Feder. & c. cæterum alle. Secus, ſi ageretur contra Clericum vaſallum ad amiſſionem feudi criminaliter aut ciuiliter propter crimen, quia tunc ſecundum eundem Inno. & Sicu. & Io. An. remittenda eſt cognitio ad prælatum ſuum, etiam ſi feudum ſit paternum. Dicit tamen Innoc. quod ſi per Prælatum ſuum de proditione, vel alio crimine, propter quod debebat feudum amittere, fuerit condemnatus, tunc dominus auferet feudum pro velle ſuo. Et ſi fuerit abſolutus, tunc vlterius non poterit dominus ei propter crimen auferre.

De crimine enim Clericorum nec directè, nec indirectè, nec incidenter, poteſt Laicus cognoſcere ſecundum eum alle. c. at ſi Clerici. de iudi. Adijciens, cum quilibet dominus feudi ſit iudex ordinarius, ſuas ſententias exequetur, etiam Laicus contra Clericos vaſallos. Nec incidit in excommunicationem, ſi eos reſiſtentes compellat. ar. cap. olim. de reſtit. ſpo. Huiuſmodi tamen vltimum dictum de ablatione & executione violenta, Docto. ſupradicti communiter dicunt non eſſe verum, tenentes, quod Dominus feudi prætextu huiuſmodi inter Clericum vaſallum non habet diſtrictionem perſonalem; & expreſsè Ioan. Andr. &

Sicul.in allegat.cap. verum. idem Ioan. Andr. & Domi.in allega.cap.vnico.de Cle. coniuga. libr.6.& Docto.in allega.Cle.1.de offi.ordi.& Cle. paſtoralis. de re iud.Sed non credo, quod Officiarij Regij admitterent iſtud, vbi Clericus vaſallus poſt ſententiam latam per dominum de facto reſiſteret non permittendo executioni ſententiam demandari,per illud quod dixi ſupra in fallen.& ſequen.

Præterea vbi ageretur ad aperturam feudi, ex alia cauſa quam ex crimine, cum iſto caſu cognitio pertineat ad pares curiæ,vel ad ordinarium,etiam ſi Laici fuerint, poterunt cognoſcere contra Clericum vaſallum per iura& dicta Doc.vbi ſupra, etiam ſi agatur poſſeſſorio,vt glo.in allega.c cæterum. & Doctor. vbi ſupra.Ad quod fa.quod dicam infra in proxi. ſequenti. 4. fallent. vide latius per me ſcripta in prædicta repetitione, in qua concluſiuè tenui,quod Laico domino Clericum eius vaſallum à feudo violenter de iure communi non licet expellere.

ADDE DE POSSESSORIA CAVSſa feudali.

Nota,contra gloſſam allegatam in cap, cæterũ de iudicijs, communiter D D. tenent, quod cauſa poſſeſſoria feudalis eodem modo ſicut petitoria coram Ordinario terminanda ſit,ea ratione, quod idem

dem ſit Iudex competens, & poſſeßionis & proprietatis. Probat Clarus quæſt. 90. num 91. Iunior Curtius par. 7. q. 6. num. 21. 22. 24. in verbis, ſed omiſſa longiori. Et ſic in effectu num. 24. Iacobinus de ſancto Georgio verſ. & dicti Vaſalli num. Mattheus de afflict. in feudis tit. Ex quibus cauſis feud. amitta § item qui domino. nu. 10. Zaſius in feudis par. vltim. num. 21. 22. Fiſchardus in commun. ap. ad Baptiſtam Villalol. in verbo Poſſeſſorij cauſſam. eandem ſententiam tenet Schraderus de feudis part. 10. ſect. 1 Amplia. 20 num. 77 contra gloſſam hic allegatam. Et procedit hac opinio in retinenda recuperanda & adipiſcenda poſſeßione. Vt ibidem Schraderus nu. 90. 88 91. hanc ſequitur quoq; ſententiam Schurffius conſil 32. nu. 2. in fine. Matth. Boyß D.

2. *Limitatio.*

Secundo fallit in Epiſcopo vel Clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi. Nam dato, quod vaſalli ſint Clerici ad ſuperiorem ſecularem appellabitur, pro quo videtur textus cum gloſ. in capite Romana. §. debet de ſenten. excommun. libr. 6. gloſ. in cap. 2. de deli. pue. Innocentius & Siculus in cap. ſolitæ de maior. & obed. Bartolus in l. 1. §. ſi quis de appel. Siculus & Ana. in allegat. cap. 2. de deli. pue. Siculus in cap. verum de foro competenti Ludo Roman. in leg. 2. in princip. 8. colum.

ver.quid ſi in eadem.ff.de ver.obli.Archi.in §, his ita in fi.11.qu.1.vbi alleg.Specu. & Hoſti.idem Sicul.in c.dilectus.3.de preben.idem Bar. in l.ſi quando.C.de appel.

Limita tamen iſtud,vbi Epiſcopus vel alius Clericus,recognoſcit huiuſmodi iuriſdictionem temporalem à Rege val alio Domino temporali,vel ſibi collata non fuit purè, quia Dominus retinuit ſibi aliquod ſeruitium;ſicut videmus reſpectu temporalitatis Archiepiſcopatus Tholoſæ, in qua Rex ſibi retinuit vnum militem armatum per totum comitatum Tholoſanum,ad hoc fa.no.per Sicul.in cap.licet ex ſuſcepto,colum.pe.& in cap.verum.8.colum. ver,Quæro nunc de facultate appellandi.ſi autem temporalitas ſit in totum tranſlata apud Eccleſiam,vel ſimpliciter conceſſa fuit,tunc erit appellandum ad ſuperiorem Eccleſiaſticum,ſecundum glo.in alle.cap.2. & dicto §.debet,& ibi domi. Niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat. Ita Sicul. vbi ſupra idem Sicul.& propo.in rubrica de app.

Fallentia 3. in cauſſa Reconuentionis.

4. Tertio fallit in cauſa reconuentionis, nam Clericus agens contra Laicum coram iudice temporali vel ſeculari,poterit ibi reconueniri in qu.8.cap.cuius in agendo,glo in cap.denique.96.dict.gloſ.in cap.multi.2.qu.1.glo.11. in ſumma, quanquam glo.in cap.Clericum,nullum videtur tenere contrarium : ſed pro noſtra fallentia,facit etiam glo. in cap. at ſi Clerici de iudi. Innocentius in capite 2. de foro compe.

pompe. Hoſtien. in ſumma, eod. titul. §. quibus ver. licet 9. colum. & de mutu. peri. §.3.2. col. ver. reſtat. idem Io. An. in alleg. c. at ſi clerici. dicens ita de conſuetudine ſeruari, & imo minimè mutanda ſunt, & c. l. minimè. ff. de legi. & idem Sicu. data cōſuetud ne. idem Imol. in alle. c. at ſi clerici. & Bald. ibidem, idē Spec. ti. de reo §.1. ver. Item Clericus. Ludo. Rom. in ſingularibus. in ver. Reconuentio. idem Io. Fa. Bar. Bal. & Sali. in authen. & conſequenter. C. de ſenten. & inter lo. o. iudi. & de iure ciuili eſt tex. in authen. de ſancti. Epi. §. Reuereudiſſimi & iſtam partem tanquam æquiorem ſequitur Pe. de Ancha. in repeti. c. ea quæ. quæſtio. 14. Et iſta eſt opinio magis communis, & quæ de cōſuetudine ſeruatur.

Limita tamen primo niſi clericus in fraudē conueniſſet laicum coram ſæculari, vt ibidem reconueniretur, nam detecta tali fraude non reconuenietur, etiam ſi Clericus hoc petierit. tenet Angel. in. l. 2. §. ſed ſi agat. ff. de iudi.

Secūdò limita, niſi laicus procuraſſet in fraudem à Clerico conueniri ad hoc, vt ibidem ipſum poſſet recōuenire, pro quo videtur eſſe bo tex. in. c. relatum. iuncta glo. in ver. ſæculari, de iure patro. tenet Antho. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſti. Specul. tit. de recon. §. 1. ver. quod ſi laicus iniuriatur, & facit tex. in alle. l. 2 §. ſed ſi agat.

Tertiò limita, niſi Clericus conueniret laicum ſuper actione famoſa, vel pro iniuria ſibi facta, tenent Bald. & Sali. in authen. & conſequentèr alle. & Angel. vbi. ſupr.

Q[illegible]limita, niſi reconuentio tangeret

cauſã ſpiritualẽ vel illi annexã,tũc enim nullo modo fieri poſſet corã laico. Inno. & cõit. doc. in.c.1.de mutu.peti.doc.in.al.c.at ſi Clerici & maximè Sicu.9.colũ.ver.aduerte.& ibi etiam Bal.idẽ Bal.& Salice.in alle.authen.

Quintò,niſi reconueniretur de crimine.Nã vt ait Sicu. vbi ſupr. Io.An. ibidẽ. & in.ca.1.de mutu.peti.& quaſi cõmuniter Canoniſtę concludentes faciunt regulã quod ſuper crimẽ Clerici.nõ habet locũ reconuentio corã iudice ſæculari,ſiue veniat imponẽda pecuniaria pœna ſiue infamię, ſiue agatur de crimine criminaliter,ſiue ciuiliter.idẽ tenet Bal.in.c.1.de cõtro. apud pares termi.idẽ Imo.in alle.c.at ſi clerici alle.c.vnicum.de cle.coniuga.lib.6.

Sextò,niſi ageretur de diſtringendo perſonã clerici virtute recõuentionis,quia illa ſemper eſt interdicẽda iudici ſæculari, licet ei permittatur cognitio cauſæ recõnentionalis.ita dicit Arch.in al.c.vnico de Cler.cõiuga.li.6.ad quę. vide quæ dixi ſupra in prima fallentia ſecũdæ regulæ. Adde quod Clericus ſicut præmittitur reconuentus,appellabit ſi grauetur ad ſuperiorem iudicis ſæcularis.tenet Arch.in.c.non ita 2.q.5.Imol.in.c.ſignificantibus de offi.dele.

Adde.

Marianus Socinus in cap.1.nu.91.de mutuis petitionibus hanc dat fallentiam 17 quod in actione iniuriarum vel furti, Clericus non reconueniatur coram laico, quando Laicus eo animo clerico furtum vel iniuriam fecit, vt ab eo conuentus, reconueniret ipſum, veluti ſi quis malitioſe curet Clericum

ricum verberari, vt eum coram laico reconuenire poſſit, hæc fraus ei patrocinari non debet. Ita Socinus dicto loco num. 28. art. 5. principali. Cui adde hanc regulam, Accuſans aliquem de crimine ciuiliter, ſi ſuam iniuriam proſequatur, tunc reconueniri poteſt coram eodem Iudice, ſi ſit iudex actoris, alioquin ſi actoris Iudex non ſit, reconueniri non poteſt. Nam quando Actor tali caſu ex neceſſitate eligit iudicem, tunc ſi ſuus Iudex non ſit, non poteſt apud eum reconueniri. Vide Marandam de reconuentione numer, 59 & 86. Panormitanum cap. 1. de mutuis petitio. nume. 22. ante num. 23. & num. 25. 4. membro. Facit qui teſtem futurum contra ſe iniuria affiçit, hoc ei non prodeſt ad euitandum eius teſtimonium. Vide Coſtalium in l. 2. §. Sed ſi agant. de iudicijs. Matthæus Boyſſ Doct.

Fallent. 4. in actione Reali.

In actione reali, ſuper qua Clericus poteſt ſcilicet aliquis coram ſæculari iudice conueniri, ad quod facit dictum Innoce. in. cap. non minus. de immunitat. Eccleſiaſt. vbi dicit quod res Clericorum ſunt de foro laici, & idem Innocent. in. cap. nouerint. de ſentent. ex communi. dicit quod in temporalibus ſolus Imperator vniuerſis Clericis & Laicis præeſſe debet, & priuilegia concedere, ſic in actione in rem videtur quod Clerici debeant in ſæculari iudicio reſpondere. Et ita ſeruatur de conſuetudine in præſenti regno: vt teſtatur Ioan. Fa. inſtitut. de ſatiſdat. §. fin. dicens quic-

quicquid ſit de iure, ſcio quod Cardinales & Epiſcopi reſpondent in Regno Franciæ in foro ſæculari in realibus,& cum ſim de regno,leges regni non impugno, & ita refert tenere Guill. de Eug.Bal.in authen.Clericus.C.de Epiſc. & Cle.Dum ait,vel poteſt poni exemplum,ſi clericus conueniatur reali iudicio, nam ratione poſſeſſionis eſt ſub foro præſidis ſecūdū Guill. & ita ſeruatur in Francia,&c.pro quo videtur caſus in.cap.cum veniſſent.de eo qui mitti. in poſſeſ. cau. rei. ſer. quod loquitur in actione reali,& tamen dicit eſſe ſeruandam conſuetudinem populi,ſi conſuetudo ſit laudabilis.Nā tunc res & non perſonę conueniuntur,vt.ff.de publi.vecti.& co.l.imperatores.

Præterea in actione in rem,nulla eſt obligatio,inſti.de acti.§.1.fa.l.fi.C.vbi in rem acti. vbi dicitur,quod in locis,in quibus res conſtitutæ ſunt,poteſt actio in rem contra poſſidentes moueri.Sed res maximè prophanæ ſunt in locis & territorio iuriſdictionis tēporalis ſeu iudicis ſecularis,ergo,&c.Fa.l.viros.C.de pala.ſacra.largi.lib.11.& l.de his. C. de Epiſc. & Cle.& l.1.§.ſi aliter.fundus. ff. fini. regum.ibi quoniam magis fundo quam perſonis adiudicari partes intelliguntur. Fa. l. quæ aliena. de neg.geſt.ibique ſine prædio dantur.

Adde

Vide ſupra in repetitione,num. 87. & infra in hac eadem fallentia.Matth.Boyß Doct.

Et prædictam opi.Guil.refert idem Bald in c.decernimus in fi.de iudi.& in alle.c.cum veniſſent,& allegatur per barba. ſuper rubrica.

de

de re.ec.non alie.in.2.quæſt. principali, quam ſequi videtur Fede.de ſe. conſi. 94. incipiente factum quod proponit ver. Item ad id quod obijcitur.dũ innuit quod executio pœnæ accu ſationis calumnioſæ vel teſtimonij falſi commiſſi coram iudice ſæculari, ſi facienda ſit in perſona,reſeruanda eſt Epiſcopo,ſi autem rea lis executio facienda ſit in bonis,eam poteſt fa cere iudex ſæcularis vel diſtringendo fideiuſ ſores quos Clericus dederit.l. 4. C. qui accuſ. non poſſ.

Contrariam tamen opi. quod Clericus etiã ſuper realibus non poſſit coram ſæculari iudice conueniri, per regulam iam ſuprapoſitã tenent Collect.in.ca. at ſi Clerici de iud.Bald.in prꝫalleg.authen.Clericus,& in prꝫalle.c. decernimus,& in.c.cum.veniſſent.idem Rota.in antiquis deci.540. vbi multis rationib. improbat conſuetudinẽ regni Angliæ,quæ eſt in contrarium.idem tenet Archi.in. c. vnico de Cle. coniu.lib.6.idem Specu.ti.di reo.§.1.ver.item Clericus,& de compe.iudi.adi.§.1.ver.in Cle. idem Io. de Pla.in alle.l. viros, idem per Iaco. ti.de duello 6.colum. ver. quidam dixerunt idem in arbore ſucceſ.Regi.Fran.fo.c. idem Sicul.in.c.Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſti.& me lius in.c.qualiter & quando de iudi. idem Io. Fa.in authen.ſtatuimus.C.de epiſ.& cle.

A D D E.

Deciſio Rotæ hic allegata 540.Non eſt rectè allegata,eſt ſub nu.840.Nunc 10.deciſ.in tit.de conſuetud.in antiquis,quæ tũ loquitur in ciuilibus,perſonalibus & in criminalibus Ciuiliter motis. Eſt alia Ro-

lia Rota deciſ.55.in antiq nunc 5.tit.de foro competenti,qui loquitur iu reali dictionę.Matth. Boyſſ Doctor.

Et in ſumma iſta eſt cómunis opi.Doct. cui adhæret ſtilus curiæRomanæ,ſecundũ quem ſi iudex ſæcularis condemnaret Clericũ in cauſa reali darentur litteræ per cancellarium ſuper nullitate ſententiæ.

Contrarium tamẽ notoriè ſeruatur in præſenti regno etiam in actione hypothecaria.vnde.Io.Fa.in.§.itẽ Seruiana.inſti.de actio.dicit quod actio hypothecaria eſt realis, & facit, vt ait,quod prælati regni Franciæ,quib.eſt inter-dictum ne cógnoſcant de actione reali, vt non poſſit cognoſcete de hypothecaria. Et de hoc ſunt plura arreſta.& inter alia. Anno domini. 1385.per dominum Arnoldum de corbię primũ præſidentem in parlamento pronunciatũ fuit arreſtum, quo dictum fuit Epiſc. Cadilonenſ. non eſſe recipiendũ ad manutenẽdum quod in eius curia ſpirituali poſſet cognoſcere de actione reali, & fuit condemnatus ad ceſſandũ de cætero ab impedimentis per eum ſuper hoc factis,& fuit releuatus ab emenda, quam aduerſus eum petebat procurat.regius & Procurat.Ducis Burgundiæ. eo quod de ipſis cognouiſſet & etiam ab expenſ.

Et anno Domini 1463. capitulũ S.Maxencij fuit cõdemnatũ.in.200.li. quia cognouerat de actione reali virtute iuriſdictionis ſpiritualis,

A D D E.

Clericus coram iudice ſæculari trahi non poteſt, ſiue agatur reali,ſiue perſonali,ſiue petitorio, ſiue poſſeſ-

poſſeſſorio, ſiue ſit iudicium ſummarium. ſiue ordinarium, Adeo quod nec conſuetudo, neq; pontifex hoc priuilegium tollere poſſit, quia hoc priuilegium eſt de iure diuino. In hanc materiam conſuluit egregiè Rolandus à Valle conſ. 4. Itē conſ. 12. à numer. 31. vſque ad finem, deinde conſ. 23. per totum.

Sed tamen, quod Clericus in reali actione coram ſæculari conueniatur vt id ſeruatur in Parlamentis per totum regnum Franciæ, de quo Author hic, & ſupra in repetitione ſub num. 87. Coſtalius in l. Venditor. de Iud. Boerius deciſ. 59. nu. 7. Molineus Pariſienſis conſ. 12. nu. 8. ita quoq; in Camera imperatoris eadem deciſio ſeruatur, & ſecundum eam iudicatur, vt teſtatur Minſingerus *obſ. 22. cent. 1. & obſ. 95. cent. 4. Rurſus obſ. 93. cent. 5. idē teſtatur Reib. obſ 37 num. 4. & rurſus obſer. 7. de pignoration. Matthæus Boyſ Doct.*

Quid autem hipothecaria ſit realis & rem. tex. eſt in l. pignoris. C. de pigno. & ibi. Cy. Bar Bal. Io. Fa. gloſſ. & Salice. tex. etiam in. l. pignoris ff. co. ti. & ibi. Bart.

Etiam videmus quod aduerſus Clericos curia ſæcularis cognoſcit de poſſeſſorio. quæritur licet interdictę ſint actiones perſonales, & vt ait Bart. in. l. 1. de interdict. dantur contra eũ qui eſt obligatus ex poſſeſſione, & ideo dicuntur in rem ſcriptæ. vt in allegat. l. 1. in fi. & pro hoc facere videtur. c. cauſam qui fil. ſint legit. ibi. Nos attendētes quod ad Regē & non ad Ecleſiā pertinet de talibus poſſeſſionib. iudicare &c. de

&c.de hoc tamen infr.domino concedente lâtius dicetur.

Et idem videmus in Arreragijs cenſus annui,quia pro illis quando medium concludendum eſt reale,vt quia petitur ratione prædiorum cenſualium,conueniri poſſunt Clerici cõram iudice ſæculari,quiá tunc magis videntur conueniri prædia quam perſonæ, ſcilicet poſſeſſores prædiorum,vt in.l.Imperatores ſuperius alleg.& C.fine cenſu vel reliq.l. fi. cum ſimilibus.& ita cauetur in concordatis officiorum vtriuſq; poteſtatis ſuperius alleg.

Si autem medium concludendi ſit perſonâle,vt quia prædicta arreragia petuntur ex ſtipulatione vel obligatione perſonali,tũc ſecus eſſet dicendum,niſi prædicta arreragia eſſent in ſtipulationem deducta ad fraudandum iuriſdictionem regiam fori mutandi cauſa,nam tunc ſtipulatio non proficeret.per.l.2.in.§.ſed ſi agant.ff.de iudi.& de hoc ſunt etiam prælata arreſta.

Et inter alia in parlamento anni.1385.contrâ abbatem Sancti Vincentij qui ob talem fraudẽ fuit condemnatus in.16.lib.Pariſ.

Adde quando perſonalis actio detur contra feudi poſſeſſorem ſingulare.

Ad præmiſſa de Arreragijs pertinet, quòd licet actio perſonalis fundum non ſequatur,tamẽ in annuis penſionibus & redditibus pro arreragijs fundi poſſeſſor,pro tempore quo poſſedit, tenetur, Idque ex quaſi contractô, quia fructus percepit ex re alteri obligata. Elegans eſt quæſtio Guidonis Papæ

576.Idem

376. Idē Præſes Cōnſ. 147. & Couuaruuias, lib. 3. Reſolut. cap. 7. per Caſtrenſ. in l. Imperatores, de Publicanis. Tradit etiam Cōſtalius Clericum in Regno Franciæ coram laico in perſonalibus conueniri, ſi perſonali actioni hypotheca ſit adiuncta, in l. venditor, de iudiciis idem Antonius de Tremolis in Addit. ad Practicam Bonacurſi. tit. quibus modis ſuo nomine agentes ciuiliter, &c. ſub fallēt. 20 Quod hic dicitur de medio perſonali concludendi vide infra regula 4. Fallent. 19. Math. Boyſſ D.

5. Fallent. De clerico venditore.

Vbi lite mota emptori laico coram iudice ſæculari Clericus venditor vocatur ad eūdem iudicem ſæcularem pro euictione & guirētia. Nam ibidem defenſionem ſuſcipere debet nec erit (etiam ſi id petierit) ſuo iudici remittendus. nam ex perſona defenſoris venientis ad cauſam non debet mutari forus, vt. l. 1. C. vbi in rē actio. & videtur eſſe caſus. in, l. venditor. ff. de iudi. ita tenere videtur Bal. in alle. l. 1. idē Ange. in. l. non ſolum. §. quod vulgo. ff. de vſuca. iſtud tenet formaliter Pe. de Ancha. in regula iuris ea quæ 17. quæſtio. idem tenere videtur Bal. in authen. Clericus. C. de epiſ. & Cle. idem tenent Antho. & Sicu. in. c. quoniam frequēter §. fi. vt lit. non conte. alle. gloſſ. 11. quæſtion. 1. vbi hoc tenet Archi. in. c. Clericus nullum. idē Sicul. in. c. fi. de empt. & ven. 2. col. idem tenet Bal. in. l. emptor. C. de euictio. idem Ange. Arē §. actionum. 7. Cur. inſti. de actio. idem Bal. in alleg. l. venditor. Et ita de conſuetudine ſeruatur in præſenti regno, licet gloſſ. in. c. Clericus 23

S nullum,

nullum.11.quæſt.1.Specu.in ti.de primo & ſecundo decre.§.reſtat.ver.quid ſi dominus Clericus & ſeq.& Io.Fa.inſti.de ſatiſda.§. fi. & in alle.l.1.videantur tenere contrariū. Quorum rationes & illarum ſolutiones vide per Anch. vbi ſupra.

Sexto fallit, vt Clericus efficitur hęres laici iam conuenti coram iudice ſæculari, quia talis inſtantia ſicut præmittitur cum laico inchoata, tranſit in Clericū ſecundū Imo l.in.l. ſi eum hominem.de fideiuſſo.Pau.de ca.in.l.hæres abſens.ff.de iudi.Idem.Pau.& Ludo.Pōtha in.l.ſi conſtante.§.fi.ff.ſolu.matri.& moder.in c.quia vero.de iud. Alias tertius læderetur ſine culpa, qui inchoauit litem cū defuncto, ſi neceſſitaretur deſerere prius iudicium incœptū coram ſæculari iudice, & incipere aliud corā Eccleſiaſtico. Alterius enim conditio ex perſona ſucceſſoris alicuius deterior fieri non debet.l.2.§.ex his.ff.de ver. oblig. erat autem obligatus defunctus ſubire iudicium in iudicijs quaſi contrahatur in. l. 3. §. idem ſcribitur. ff. de pecu. vbi ergo cœptum eſt iudicium, ibi finem accipere debet.l.vbi cœptum ff. de iudicijs. Et iſta opin. maxima æquitate fulciri videtur.

ADDE

Quod Clericus ſucceſſor coram eodem iudice ſæculari inſtantiam continuare cogatur ea ſententia verior eſt & æquior, vt tradit Viuius in com. op. lib. 2. opin. 48. Clericus, Eccleſia, ſiue Monaſterium licet Maranta perperam contrarium tradat in 5. parte, de inſtantia numer. 13. Quem rectè

Viuius

Viuius d. loco. reprehendit. hanc ſequitur ſententiam Boerius deciſ. 69 num. 32. Quod nimirum inceptum iudicium coram Laico Clericus ſucceſſor peragere teneatur: vide tamen diſsimilem adhuc aliam deciſ. Rotæ. 5. de foro competenti in antiquis vbi clericus ſucceſſor in executiua obligatione remittitur ad ſuum iudicem; Matth. Boyſs Doct.

Contrarium tamen tenent Bald. in. l. 1. C. ſi pendente. app. mors inter. Angel. in. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. & Bald. in cap. in præſentia de probat. vbi & in allegat. l. 1. dicit quod inſtantia litis non tranſit in monaſterium monacho profitente. idem Anthon. & Sicul. in allegatio. cap. quia vero. & Ioann. Andr. in regula iuris, qui in ius, &c. lib. 6. & dicunt aliqui iſtam partem eſſe veriorem, vt ſtetur regulæ ſupradictæ. Alij vero quibus aſſentior, dicunt priorem æquitati magis eſſe conſonam.

7. FALLIT.

Vbi pater vult emancipare filium Clericum, quia tunc coram ſæculari iudice fieri debet ſecundum Rotam deciſ. 181. & Petr. de Ancha. in regula iuris ea quæ ſæpius allega. quæſt. 17. idem tenet Nicho. mil. in ver. iudex ſæcularis.

8. FALLIT.

In inſinuatione donationis excedentis ſummam. 5. aureorum fienda per laicum Clerico: Quia illa fieri debet coram iudice

ſæculari ſecundum Rom.& Anca.vbi ſupra.

Nono fallit, vbi ſtatuto cauetur quod non valeant legata, niſi inſinuatione teſtamenti facta coram vicario Capitanei populi alicuius ciuitatis,& occurrat clericū inſtitui in teſtamento,in quo fiebant laicis legata, & ipſi petentes inſinuationem teſtamenti fecerunt Clericum hæredem citari coram tali iudice ſæculari,valebit citatio ſecundum Bald.in.l.teſtamenta.C.de teſta. & ibi Pau. de Ca. dicens ita conſuluiſſe nondum viſo Bald.idem tenet Saly.in.l.conſulta.C.eod.titul.& Pet.de Ancha. in regula iur. ea. quæ. lib.6.quæſtion.17. ver. pro pleniori. Angel.in.l.1.§. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam. per l. Falci. & ibi Imol.idem Bald.in Authen.Clericus C.de Epiſco.& Cleric.idem Antho.de Cana.in ſuo tracta. de inſinua.quæſtion. 57. ad quod faciunt dicta Bart. in.l. cunctos populos. 6. quæſtio.C.de ſumma trinitate.

Decimò fallit vbi Clericus tanquam tertius poſſeſſor rei ſuper qua lata eſt ſententia, vult contra executionem ſententiæ ſuper hoc latæ inter laicos per iudicem ſæcularem ſe opponere ad impediendum, quia hoc fieri debebit coram eodem iudice ſecundum Bal. in alleg.l. teſtamenta.& Salice.in dicta.l.conſulta.& Antho.de cana vbi ſupr.qui alleg.dictum Bald.in l.fi.C.de edict. diui Adri. tol. in 12. colum.vbi dicit quod ſi hæres ſcriptus petat ſe mitti in poſſeſſionem hæreditatis ex beneficio dictæ,l. coram iudice ſæculari, Clericus qui voluerit contradicere, dictum iudicem ſæcularem debet adire, ad quod bene facit quod ſcriptum

eſt

eſt in præcedenti fallentia.

Vndecimo fallit, vbi laicus hæres vult facere publicationem teſtamenti, iuxta.l.publicati. &.l. teſtamenta & l. conſulta. C. de teſtamentis. Nam ſi ceſſante teſtamento Clericus eſſet ſucceſſurus, aut alias haberet intereſſe ꝑ dicta publicatione in vrbe Rom, vocaretur coram magiſtro cenſus, vt in alleg. l. teſtamenta, & l.conſulta. Alioquin publicatio non teneret ſecundum But. Bart. Bal. Salice. & Ioan. Fa.in alle.l.teſtamenta.vel fieri debet apud præſidē prouinciæ in prouincijs, aut coram defenſore ciuitatis, vt in authen.de deten.ciui. §. nulla.idem glo.& Odo.in.alle.l.teſtamēta. & de hoc in.l.repetita.C.de Epiſc. & Cleri. & ſi quis ex conſenſu.C.de Epiſ.audien. ver. idem tenent. Sicul.& Bal.in.c.fi.de fide inſtru. Vnde Bar. in allegat.l.conſulta dicit, quod huiuſmodi inſinuatio ſiue publicatio teſtamenti fieri non poteſt apud rectores Eccleſiarum. Idem Salice. ibidem.Certum eſt autem quod in huiuſmodi publicatione ſunt vocandi quorum intereſt.tenet Inno.Hoſtien.Ioh.And.Bal.& Sicul.in.ca. Albericus de teſtit,& in.c.fi.alle.Bart.Bald.& Salice.in allegat.l.publicati,& Io.Fa.in alle.l. teſtamenta.& Specu.ti,de inſtru.edi.§.oſtenſo ver.qualiter.ver.& vt plenus.

12. FALLIT.

In confectione inuentarij fienda per laicum hæredem.quod fieri non debet,niſi citatis creditoribus & legatarijs per.l.fi.in.§.cum igitur C.de iure deli.& ibi Bal.Salice.& Doc.& Bar in authē ſed eum teſtator.C. ad.l. Falci. Pau. de caſt. conſi. 203. & Bart. in l. 2.§. prius. ff.de

vulga. Bal. in authen. ſi omnes. C. ſi vt ab hære. ſe abſti. Et hoc in præſentia iudicis, ita etiam tenet Specu. ti. de inſtrum. edi. §. fin. ver. quid ſi hæres fecit ſcribi, &c. Nam ſi Clericus ſit vnus ex creditoribus aut legatarijs, vocandus erit coram iudice ſæculari, ſi alij legatarij, & creditores ſint laici, per rationes poſitas per Bald. in allegat. l. teſtamen. cum concor. allegat. in. 9. fallent. huius ſecundæ regulæ. Et idem in inuentario tutorum aut curatorum, quod per Specu. æquiparantur quo ad formam inuentario hæredis vbi. ſupra. verſ. huius autē inuentarij. Et idem videretur generaliter, vbicunque imminet aliquis actus fiendus coram iudice ſæculari vocatis quorum intereſt, quia ſi vnus illorum intereſſe habentium reperiatur Clericus, ne continentia cauſæ diuidatur, vocabitur corā iudice ſæculari, vt in caſu prędictæ authen. ſi omnes. & idē videretur in ſimilibus. idem Ancha. vbi. ſupr. ver. occurrit. Adde quod Epiſcopus executor teſtatoris tenetur conficere inuentarium, etiā coram iudice laico, ſecundum Ange. in. l. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam per. l. Falcidiam.

13. FALLIT.

In Clerico qui ſucceſſit prædoni in fraudē iuriſdictionis, nam tunc ſecundū Bal. in alle. l. fi. C. de edic. diūi. ad. tol. 13. col. non erit curandum vnum obolū de prædicto Clericatu, quia Eccleſia quod vult in ſe vt ſua iuriſdictio non fraudetur, ita velle debet in alijs. 10. col. de alie feu. ver. Eccleſia, quaſi velit innuere, quod iudex poterit cogere talem Clericum hæredem ad reſtituendum furtum, ad quæ fa. quæ ſcripſi in

ſi in huius ſecundæ regulæ tertia fallentia.

Decimoquartò fallit in Clerico, apud quē ex ordinatione iudicis ſæcularis factum fuit depoſitum. Nam talis Clericus depoſitarius poterit cogi ad reſtitutionem depoſiti officio dicti iudicis ſæcularis, quaſi non proceditur propriè contra eum per modū iudicij, ſed executiuè & ex conſequentia officij ſuſcepti. ita dicit Bal. & poſt eum Sali. in. l. acceptam. C. de vſu propter verbum, vel ſacratiſſimas ædes.

ADDE

Probat Tiraq. de retract. reconuenti. § 4. gloſ. 7. num. 9. Vbi citat nunc auctorem. Toloſa. capel. deciſ. 167. Matthæus Boyß Doct.

Et iſtud poſſet adduci in ſequeſtris qui quotidie per ſæculares iudices deputantur, quorum aliqui ſæpenumero ſunt Clerici, & conſueuerunt compelli ad reddendum rationem, & reliqua per eoſdem ſæculares iudices.

15. FALLENT.

In iudicijs duplicibus, de quibus in. cap. ex litteris de proba. in quibus ſi ſunt plures contendentes quorum vnus ſit Clericus, conuenietur ſicut alij coram iudice ſæculari, per. l. 1 ff. de qui. re. apud eundem iudi. ea. Et hoc ſecundum gloſſ. ibidem ratione connexitatis cauſæ, quia conſortes & coniuncti ſunt. le. nulli. C. de iudi. & no. in. cap. cum Martinus de conſti. Secūdo ratione reconuentionis, quia quilibet eſt actor & reus, & quilibet agit & conuenitur, ergo apud eundem iudicem. C. de ſent. l. Papinianus & in Authen. & conſequenter &

ter & ff.de iudi. l. qui non cogitur.& 3.q.8.cuius in agendo.Tertio ratione abſurditatis euitandæ, nam poſſet accidere quod vnus aliter iudicaret quam alius vel dicta.l.1.

Et hoc maximè procedere crederem in præſenti regno in quo (ſicut ſupra tactum eſt) in huius ſecundæ regulæ fallentia quarta prælati non cognoſcunt de realibus.Et idem videretur in pluribus tutoribus,quorum vnus eſſet Clericus:quia pro redditione computorum& adminiſtrationis conueniri poterit Clericus cum alijs coram iudice ſæculari,per dictam.l.1.Eo præſertim,quia omnia bona dictorum tutorũ aut curatorum de iure ſunt hypothetica pro redditione adminiſtrationis. vt in. l. pro officio.C.de admini.tuto.cum concor.

De qua quidem actione hypothecaria (cũ ſit realis) vt dictum eſt in præalle.fallentia. 4. prælati Franciæ de conſuetudine non cognoſcunt,quamquam contra prædicta multum facere videatur dictum Bart.in.l, ſolent vlt.col. ver.Sed ponamus.ff.de ali.& ciba.lega. vbi ſic inquit.Si vnus hæredum ſit Clericus, & alius laicus, & ab eis petantur alimenta, iudex Eccleſiaſticus erit adeundus.& iſtud ibidẽ Doct. cõmuniter ſequuntur. ad ꝙ faciunt no.per eũdẽ Bar.in.l.præcipimus in.fi.C.de app. & lib. Bal.& Salice.& Anchar.in al.regu.iur. ea quæ de regulis iuris.li.6.quæſt.1.Et domino concedente latius dicere decreui infr.circa finem vltimæ partis.

Decimoſextò fallit, vbi conuenienda eſſet vniuerſitas Clericorũ & laicorũ, cuius tamen pars maior eſſet laicorum,quia tunc tota eſſet ſæcula-

ſecularis,& ideo conuenitur coram iudice ſeculari,ſecundum Barto.in l.fina.ff.de colle.illici. ver. Sed coram quibus.idem tenet Sicul. in alleg.ca.ex literis de conſti,& in c.ſi diligenti de foro compet.idem Flori. in l. repetunda. §.Hermofroditus in ſi.ff.de teſti. Bal.in authe. habita.C.ne ſi.pro Pa.15.column.ver. dicto de ſcholaribus,idem Salicet, ibidem in penul.column.ver.quæro coram quo.Pet.de Ancha. vbi ſupra.qu.16.Bartol.in l.cum ſenatus ad ſi.ff.de re.du. Sicul. in ca.cum ab Eccleſiarum de offi. ordin.& Zaba. in ca. accepimus de fide inſtrumen.

17. *Fallentia.*

Decimoſeptimo fallit,vbi Clericus & Laicus compromiſerunt in Laicum,à cuius laudo fuit appellatum, vel Laicus vult recurrere ad arbitrium boni viri:quia hoc erit fiendum coram iudice ſuperiore ipſius Laici ſecundum Ancha.qui ita tenet in eius diſputatione, quæ incipit ca.Clericus &c. Niſi compromiſſum fuiſſet ſuper cauſa Eccleſiaſtica.per c expoſita & ca.peruenit de arbi.tenet idem Ancha.in alleg.regula ea quæ in quæſtione 17.in ver.Et iuxta prædicta idem tenet Ludo Ro.conſi.265.& Sicul.poſt Antho in c.quintauallis.35.col.ver. ſed dubitat de iureiur. idem Bar. in eius conſi. incipiente viſis conſilijs Doctor. famoſorum. &c.idem tenere videtur Lanfran.in tractat.de arbi.qu. 19.

18. *Fallentia.*

Decimo octauo fallit,vbi prælatus vel Clericus eſt obligatus alicui Laico,vel etiam Cle-

rico in aliqua pecunię ſumma cum ſcedula manu ſua ſignata, vel eius ſigillo ſigillata. Nam ſi adornetur in curia parlamenti, comparere tenebitur, ac in negotio procedere, cognitaque ſcedula cogetur curiæ manum garnire de ſumma in eadem contenta, & in eius defectu condemnabitur, & fiet executio ſuper eius temporalitate. Veruntamen nunquam mihi viſum fuit iſtud de iure poſſe ſuſtineri per c. 2. de foro compe. li. 6. cum alijs iur. alle. in præalle. regula 1. & 2. maximè cum iſta ſit actio merè perſonalis, niſi fortè in eadem ſcedula vel obligatione ſit hypotheca; de qua ex cōſuetudine regni prælati non cognoſcunt, vt dixi ſupra huius ſecundæ regulæ 4. fallen. Et propterea antiquitus cognita ſcedula vel obligatione ob defectū garnimenti, dicebatur per curiam, quod temporale Prælati vel Clerici ad manum Regis detineretur, donec fuiſſet debitori ſatisfactum. quod videtur eſſe quaſi finis hypothecariæ, vt l. ſi cū venditor. in prin. de euictio. & l. fundus. §. creditor. ff. de pigno. & facit quod dicunt quidam Clericos ratione temporalium dominis temporalibus eſſe ſubiectos 11. q. 1. c. cum ergo §. his ita reſpondetur. & 33. q. 3. §. ſed notandum de maio. & obed. c. ſolitæ. l. de his. C. de Epi. & Cle. & c. quo iure. 8. diſt. Oldra conſ. 17. & Pet. de Ancha. in ſæpe dicta regula iuris ea quæ lib. 6. ſub. q. 22. ver. huiuſmodi gratia &c. & quod ſcripſi poſt Frede. ſupra in 2. fallen. primæ reg.

Et de præmiſſis ſunt plura arreſta, & inter alia in curia parlamenti Pariſijs Anno D. 1391. dictum fuit quod littera obligatoria Prioris & conuentus ſancti Martini de campis eorum ſigillo ſigillata poſt obitum Prioris recognita

pareret executionem ſuper bonis Conuentus, Et Anno D.1444.18.Augu.in parlamento Tholoſæ dictum fuit, quod Dominus Philippus de Leuis Archiepiſcopus Anxitanus,ad inſtantiã Ottonis Caſtellani veniret in curiã cognitur' vel negaturus ſuam ſcedulam infra finem eiuſdem menſis.Aliàs extunc ſcedula prædicta haberetur pro confeſſata,Deinde 7.ſebtembr. dictum fuit, quod curia tenebat prædictam ſcedulam pro confeſſata,per quam ex cauſis in eadem contentis,idem Archiepiſcopus eidẽ Caſtellano promiſerat ſoluere ſummã mille ſcutorum auri. Et curia condemnauit ipſum ad garniendum manum in eadem curia de prædicta ſumma infra feſtum omnium Sanctorum.

19. Fallentia.

Decimonono fallit, cùm Laicus obligatus Clerico prætendit obligationem factam ſine cauſa,vel debitum ſolutum,ob quod ſuper ipſius obligationis inefficacia, vel inſtrumenti cancellariorum vult experiri iuxta l.diſſolutę & l.fin.C.de conditio. ex l.nam in huiuſmodi cauſa poterit Clericus coram iudice ſeculari conueniri, licet huiuſmodi conditio ſit actio perſonalis,vt iuſti.de actio.§.appellamus: ita nihilominus de facto ſeruatur in præſenti regno. Quod non videtur poſſe ſuſtineri de iure per iur.in huiuſmodi ſecunda reg.alleg. Cogitaui id fortè fieri eo quod communiter in huiuſmodi inſtrumentis & obligationibus apponitur hypotheca,& obligatio ad vires & rigores ſigillorum regiorum.Igitur pro declaratione inefficaciæ huius obligationis, vel ipſius cancellatione, curia ſecularis præſertim iudices huiuſmodi ſigillorum adiri poſſunt

contra quoſcunque, etiam Clericos: quia ex quo ſunt iudices contractus, etiam eſſe debent diſtractus. Nam diſtractus eſt eiuſdem naturę, cuius eſt contractus. l. de tutela. C. de in integ. reſti. mino. no. Bar. in l. Et ideo de conditio. furti. intereſt enim iudicis, ne prętextu talium obligationum ſub vmbra rigorum in eis appoſitorum, fiant illicitæ extortiones: vt in l. illicitas. in prin. ff. de offi. præſi. vbi tex, quod pręſes prouinciæ prouidere debet, vt inſtrumenta ſimulata vel venditionum ſine precij numeratione deſtruantur ſecundum Bal. in l. prælle. Et Pariſijs in parlamento anno Domini 1386. dictum fuit, quod Guillermus, quæ piè Clericus ſolutus reſponderet in curia parlamenti ſuper quodam contractu per ipſum inito, qui dicebatur fraudulo ſus, videlicet tam parti ſuper executionis annullatione factæ ad ſui requeſtam virtute litterarum obligationum ſub ſigillo caſtelleti paſſatarum ſuper dicto contractu, quam percur. regio qui emendam requirebat; quia fraus dicebatur eſſe commiſſa in contento in litteris obligatorijs ſub dicto ſigillo.

20 Fallentia.

20. Vigeſimo fallit, vbi Clericus obligat & vult compelli per curias temporales, & rigores ſigillorum regionum cum hypothecatione bonorum. nam executio fieri poterit bonis patrimonialibus ipſius Clerici, & ita ſeruatur, quãuis de iure Clericus taliter ſe non poſſit obligare, nec in iudicem Laicum, etiam de Epiſcopi conſenſu conſentire. c. ſignificaſti. & c. ſi diligen-

ligenti.de foro compe.& tenet Capella.q.126. ſed ſuſtinentes fallentiam prædictam dicere poſſent, quod non valeat obligatio reſpectu perſonæ vel bonorum Eccleſiæ, ſed bene reſpectu aliorum bonorum propriorum ipſius Clerici, iuxta ea quæ dixi in proxim. 18. fallen. & concor. ibi poſitis. Vnde in parlamento Tholoſæ, Anno Domini 1448. die 5. Aprilis dictum fuit, quod executio incepta ſuper bonis domini Gerardi, Epiſcopi ſancti Papuli virtute obligationis paſſatæ ad vigores, & rigores parui ſigilli montis Peſſulani ad inſtantiam hæredũ Epiſcopi Laudunen. continuaretur.

Occurrit etiam nunc mihi dictum Doctor. in c. vnico de Cle. coniug. lib. 6. videlicet, quia in eo, quod ille tex. permittit in ceteris ſeculari iudici iuriſdictionem contra Clericos coniugatos, intelligitur verum, quando exercitium iuriſdictionis concernit diſtrictionem bonorum, ita quod ipſorum perſona non tangatur, nec in eorũ perſona animaduertatur: quia vbi requiritur diſtrictio perſonarum, hoc non faceret iudex Laicus. c. ex parte. eo. ti. pro quo fa. quæ ſcripſit Specu. ti. de compe iudi. addi. §. 1. ver. ſed nunquid præmiſſa. & Archi. in alleg. c. vnico. etiamſi Clericus ſe obligaret ad carcerem tenendum: quia detinentes eum inuitum eſſent excommunicati. c. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. etiamſi detinerentur volentes. per c. contingit. de ſen. excom. ita tenent Inno. & Hoſt. in c. ex reſcript. de iureiur. vbi Io. An. dicit, quod ſi Clericus promiſerit obſtagium in caſtro, ne dicatur fractor fidei, ſi ibi ſponte manet pudori ſuo parcens, ceſſat excommunicatio. Si verò

tene-

tenetur in compedibus vel in carcere inuitus; vt fugere non poſſit, tunc erit locus pœnæ. idē Anth. & Sicu. in alle. c. ex reſcripto. licet Ioan. Fa. inſti. de actio. §. fin. teneat quod Clericus ſe poſſit obligare ad tenendum arreſtum pro debito; ſed tenebit in curia Eccleſiaſtica; non autem in temporali.

A D D E.

Clericus in Gallia ſe obligat ad carceres Laicis niſi ſoluerit. Ita arreſto iudicatum Pariſijs refert Coſtertius in l. alia. §. eleganter ſoluto matrimon. Contra cap. ex reſcripto, extra de iureiurando notat Philibertus Bugnion in abrogatis legibus Galliæ (fol. mihi) 26. notaui ſupra alio loco. Matthei Boyſſ D.

Limita ſupradictum Inno. & Doct. Niſi debitum ciuile deſcenderet à crimine; quia tunc Clericus per ſuum iudicem poteſt impunè detineri. c. dilectus. de ap. & in c. grauis. de depo. idem Archi Io. And. & Domi. in ca. ſi Clericos de ſen. excom. idem Domi. in allega. cap. vnico de Cler. coniugat. libr. 6. idem Nicho mil. in ver. Clericus ſi pro debito ciuili, &c.

Item, niſi dolus debitoris argueretur. vt no. in c. Odoardus de ſolut. & ibi Sicul. & Docto. Alioquin pro debito Clericus carcerari non debet, quia ſi habet bona, illa debent accipi. ſi non habet, non tenetur vltrà, quam facere poſſit, deducto ne egeat, quia hoc eſt priuilegium Clerici, vt not per glo. & Bart. in l. miles. ff. de re iudi.

Fallen-

21. Fallentia.

Vigeſimo primo fallit, vbi Laico fuerint per Epiſcopum cauſæ pecuniariæ Clericorum vel huiuſmodi merè ciuiles delegatæ, vt tenet gloſſ. in ver. præſumant. in cap. decernimus de iudic. & ibi Ioan. An. Io. de Sig. Anthon. Bald. & Sicul. glo. in cap. bene quidem 96. diſtinct. in verbo præter Romanum. & in cap. peruenit. 95. diſt. Archi. in cap. ſtatutum. §. 1. de reſcript. lib. 6. Cauſas autem criminales vel ſpirituales ſolus Papa Laico delegare poteſt gloſ. 32. diſti. in §. verum. & in locis præallega. & in primæ regulæ fallentia prima. Ab iſto vero delegato Laico ad delegantem erit appellandum, vt tenent Doct. in locis prælibatis.

22. Fallentia.

Vigeſimo ſecundo fallit, vbi bannum fuit appoſitum in bonis Clerici per iudicem ſecularem, à quo Clericus appellauit ad iudicem Laicum ſuperiorem dicti primi iudicis, & iudex appellationis condemnat Clericum in expenſis: quia licet ſententia ſit nulla, fiet tamen executio contra ipſum per iudicem ſecularem vt not. gloſſ. in cap. ſi diligenti. de foro compe. ſuper verb. pro eis. ita tenet Cap. q. 164. & Gaſpar Cal. conſil. 12.

23. Fallentia.

23. fallit, vbi Clericus cõmuni opinione habebatur

batur pro Laico, vel vbicunque dubium eſt, quem eſſe Clericum ſi citatus à iudice ſeculari non comparet, poteſt à iudice mulctari, & in expenſis condemnari, tenet Hoſtien. in ſumma de iud. §. 3. ſub §. illud autē poſt princ. allegat. l. ex quacunque. & l. ſi quis ex aliena. ff. de iudicijs. & de app. ca. Si duobus. quæ omnia probāt (vt ipſe dicit) quod quomodocunque iudex errans in facto errore probabili, profert ſententiam in aliquem credēs ſe iudicem, valet quod agit, ſicut in hoc caſu, & opinio in iudicijs præfertur veritati 3. q. 1. §. verum. ff. de offic. prætoris. l. Barbarius. c. ad probandum. de re iudi. ad idem de ſenten. excom. cap. ſi iudex. §. non ſic. lib. 6.

ADDE, de opinione.

Opinio præfertur veritati in iudicijs. Vbi error communis facit ius. De quo longè lateq́, Gabrielius in commun. opi. concluſ. 8. de probationibus. Tiraquellus in ll. connubial. Verbo de Son mari. num. 144. aliàs regulariter. Veritas preualet opinioni per §. Si quis rem de legatis in Inſt. quod verum eſt quando concurrit cum ſingulari opinione, ſed quando cum vniuerſali concurrit tunc communis opinio & error preualet. §. Sed cum de teſtamen ordi. in Inſtit. Mattheus Boyſſ D.

Ad idem quod no. Inno. & Hoſti. de ver. ſigni. cap. ex parte. lo. 1. in fine magnæ gloſæ: vbi dicit proceſſum Epiſcopi tenere contra exemptum non comparentem, quando exemptio non eſt notoria, ſed eſt dubia, ſicut in caſu noſtro.

Ad præmiſſa faciunt nō. per glo. in ca. veniens.

ẽns de accuſa.3.q.2.ca. ſi Epiſcopus.15.q.3. placita.iñ fine vltimæ gloſæ. ff. ſi quis in ius. vo. l. 2.& dicit gloſa expreſsè.in c. conuenior. 23. q. 8.quod ſi iudex Laicus citat Clericum,tenetur comparere,priuilegium allegare,ſi dubium ſit an ſit Clericus.ita tenet Bart.in l. noñ videtur. la.1.ff.de iudi. Niſi ſecundum eum ex forma citationis appareat priuilegium, vt quia in ea mandatur citari citiùs Clericus vel presbyter. Sed ideo ſeculares Officiales,quãdo procedũt contra aliquem Clericum(licet malè faciant) omittunt ponere in citatione vel proceſſu aliquam demonſtrationem, ex qua demonſtretur Clericus, vt ſic propter dubium teneatur ire ad allegandum priuilegium:aliàs mulctari poſſit,ita dicit Barto. vbi ſupra.ad quod facit, quia quilibet naſcitur Laicus, ergo talis debet cenſeri,donec conſtet eſſe Clericum 1.q.1.c.legum.& iſtam parteñ tenet Gaſpa.cal.ti.de iudi.concilio 12.

A D D E.

Priuilegiatus ſi citetur à iudice incompetente, controuerſia eſt,an venire & priuilegium ſuum allegare teneatur:& puto,ſi notorium ſit euidens & manifeſtum, ſicuti ſi Laicus citat Clericum, tunc comparere non tenetur.cap ſi iudex Laicus de ſententia excommunicationis lib.6.Si verò dubium ſit comparere, & priuilegium allegare tenetur.Vide tres caſus diſtinctos per Minſingerum, obſ. 7. centuria 6.Geil.obſ. 49. libr. 1. Vide ſupra num. 130. Clericus à Laico citatus comparere non tenetur

gloſſ.eſt in cap.conuenit verb.congrueret.32.qu.8. in cap. Placita.gloſſ.final.15.q.4. Oldrad.conſ.83. Mattheus Boyſſ D.

Vbi autem non eſſet dubium de Clericatu, credo quod non teneretur comparere, nec pro ceſſus in principali valeret, nec quo ad pœnã contumaciæ, & ita crederem opinionem Ioa. And.poſitam in regula iuris ſcienti in mercuria.quam tenent Specul.titul.de cita. §. 1. ver. ſed pone iudex.Archi.in alle.cap.placita.Sicu. in cap.ſi diligenti de foro compe.Bald. in l.generaliter.la.2.de Epiſ.& Cleri. Bart. in præalle.l.non videtur.Idem tenet Cy.in alle.l.generaliter.Oldra conſilio 89. Bald. conſ.242.Petr. de Anch.in alleg. regula iur. ea quæ 25.q.Doct. in c. ſi duobus de app.

Limita niſi in citatione exprimeretur talis cauſa, ex qua concluderem iudicem Laicum habere iuriſdictionem in Clericum, vtputa ratione feudi, vel aliàs ſicut latius ſupra dictum eſt. Adde quod vbi iudex eſt talis, quod citatus etiam volens non poſſet eum facere iudicem, non valebit proceſſus, nec in principali, nec contumaciæ punitiuus. gloſſ. in l. 1. C. vbi de crim.agi.& in cap.Clericum nullus.11.qu.1.& in cap.ſignificaſti.de foro compe. tenet Specu. vbi ſupra.& in §. pe.de cita. ad fin. præpoſi. in allega.cap.ſi duobus.& ſuper hac fundatur opin.Ioannis Andreæ,& aliorum,de quibus ſuprà.

Adde hic Petrum de Anch. in allegata regula iur. ea quæ. q.25.tenentem, quod ſi Clericus citatus per iudicem Laicum ſub nomine

Cleri-

Clerici ſuper delicto commiſſo non compareat,ita quod ponatur in banno : & habeatur pro confeſſo vigore ſtatuti: demum captus dicit bannum nullum, quia latum contra Clericum,licet non incedentem in habitu & tonſura certè ſententia erit ipſo iure nulla ex defectu iuriſdictionis.c.nullus de fo.compe.&c.& authent.ſtatuimus.C. de Epi.& Cle. tenet Cy. & Baldus in lege generaliter.C.de Epiſcop.& Cle.& Sicul.vbi ſupra.

24.Fall.in poſſeſſorijs.

Vigeſimoquarto in poſſeſſorijs beneficiorum vel aliarum rerum aut iurium Eccleſiaſticorum etiam ſpiritualium ; præſertim cùm agitur poſſeſſorio retinendæ, cui æquiparatur caſus nouitatis,de quo latè per Ioan.Fa.iſti de interdic. §. retinendæ,nam ſi Clericus in poſſeſſione ſuæ Eccleſiæ vel aliorum iurium Eccleſiaſticorum ab alio etiam Clerico dicat ſe turbatum agere poteſt, ac talem turbatorem & Clericum coram ſeculari iudice conuenire. Et ita ſeruari videmus in præ[illegible] regno, pro quo facere videtur text.in cap. cauſam.qui fil. ſint legitimi:vbi Papa fatetur,quod ad Regem non autem ad Eccleſiam pertinet de poſſeſſionibus iudicare, propter quod Anthon. in cap. cum dilectus de ordin.cognit.dicit, quod ſi agatur ſuper poſſeſſorio beneficij cauſa, propriè nō dicitur eſſe ſpiritualis,& idē tenet Nicho.mil.in verbo beneficium. ver. beneficialis cauſa.Et expreſsè tenet Vincen.in ca.fi.de iud. 24.

quod de iure ſpirituali petet agi poſſeſſorio coram iudice temporali, quod etiam videtur ſentire glo.in c.cum dilectus,de elec.in ver. iuramento dicens,quod quando agitur poſſeſſorio de iure ſpirituali,non agitur ſpiritualiter, & ideo non eſt tractanda tanquam ſpiritualis. idem voluit glo.in cap.litteras de iura.calum. hoc etiam ſentit in alle.c. cum dilectus Archi. & Io.An.in c.frequens de reſti.ſpoli. lib. 6.dicentes, quod cauſa non eſt merè ſpiritualis, cũ agitur poſſeſſorio de re ſpirituali. tenet Sicul. in cap.litteras de iura.calum. & Bald. ibidem dixit in addi.q.cape.470.

ADDE.

Quando de poſſeßione rei beneficiariæ Eccleſiæ agitur, Iudex Laicus cognoſcere poteſt. poſſeßio enim non dicitur ſpiritualis, vt ipſa proprietas, ſed potius temporalis. Guido Papa deciſ.1 Gelius obſ. 38.lib.1. Grauetta conſ.258 Catheranus deciſ.116. nume.1. Sed hac in re per quatuor caſus diſtinguit. Menoch.ius remed recuperandi 15.q 18 & iterum remedio retinendæ 3 q.52.num.323.& num.327. citat hunc noſtrum Aufrerium. Fallit tamen hac limitatio, quando vterq; actor & Reus Clericus eſt, tunc Eccleſiaſticus Iudex cognoſcit. Menoch.d. loco.num.349. Mattheus Boyß D.

Idem tenet Guido Papæ q.1.& q.85.q.207.& q.552.& in alle.qu.1.recitat quod Papa Martinus quintus,qui ſtatuerat,quod quicunque ex Clericis & perſonis Eccleſiaſticis in his, quæ

de

de iure vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinere noſcuntur, eo derelicto ſecularibus iudicibus ſe ſubmittere, ſeu partes ſibi aduerſas ad forum de iure vetitum conuenire vel trahere præſumeretur, niſi à præmiſſis deſiſteret, omni commodo gratiarum ſibi à ſede Apoſtolica conceſſarum careret, ipſe quod in graues tunc expreſſas & alias iuris pœnas incideret, ad petitionē proſę memoriæ Regis Caroli ſeptimi declarauit eidem Regi & eius Regiæ iuriſdictioni per quam, vt aſſerebat tam Rex quam ſui progenitores ſuper omni poſſeſſorio præſertim retinendæ poſſeſſionis ſuper beneficijs Eccleſiaſticis, & ſuis Eccleſijs ſuorum regni & Delphinatus à tanto tempore, citra, quod de eius contrario hominum memoria non exiſtebat, conſueuerant cognoſcere, derogare nolle, nec ſuæ intentionis fuiſſe, nec eſſe per dictam aut quamcunque aliam conſtitutionem, ipſos Regem & iudices partes moleſtatas ſuper earum conſeruatione, ad ſuorum beneficiorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum iuriſdictionis & libertatis Eccleſiaſticæ, vt partes ſibi aduerſas diutius perturbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, aut incurrere debere quoquo modo, conceſſum fuit Anno Domini milleſimo quadringenteſimo vigeſimo octauo, Calendas Maij.

Hic Rex Ludouicus vndecimus, Anno Domini 1464. per eius ordinationem declarauit. Muſarum poſſeſſoriarum præſertim in ma-

teria nouitatis occaſione beneficiorum & materiarum Eccleſiaſticarum, ſibi ac iudicibus ſuis pertinere cognitionem, abſque eo quod alius de prędictis proceſſibus in poſſeſſorio poſſit vel debeat intercipere cognitionem, cõmiſſioneſque decernere, vel citationes, aut proceſſus facere.

ADDE, De conſtitutione ſiue Bulla Martini V.

Extat Martini 5. Conſtitutio cap. 1. tit. 1. libr. 2. in 7. Decretal. qua conſtituit, quod omnes & ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſeculares, quacunq; exceptione ſuffultæ, vel quacunque dignitate præfulgeant, quæ aliam perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conuentum in actio. reali, perſonali, vel mixta. ciuili, vel criminali, occaſione cuiuſcunque ſubmiſsionis, etiam iuramento vallatæ ad forum ſiue iudicium Laicale directè vel indirectè trahere præſumpſerit, cauſam ipſam & omne ius in poſſeſſorio, vel petitorio eo ipſo perdant, & penitus amittant, & ſingulares perſonæ excommunicationis: capitula verò & conuentus ſuſpenſionis & interdicti ſententias ipſo facto incurrant, &c. Hanc Conſtitutionem poſtmodum declarauit Martinus 5. ad petitionem Regis Caroli ſeptimi, quod per eam Regi aut regni conſuetudini longiſsimæ præiudicari nollet, quam declarationem vide in deciſ. 1. apud Guidon. Papa, item deciſ. 552. vbi num. 7. eam declarat in interdicto retinendæ tam in prophanis, quam in beneficialibus locum habere. Idem quoq; tradit

tradit Menoc. remed. retinenda poſſeſſ. 3. n. 353. vbi hunc noſtrum autorem citat. Idem Guido Papa. qu. 71. & 85. Vide latiſſimè Annotat. Ranchim ad q. 1. Guidonis. Mattheus Boyſſ D.

Quod ſeruatur nedum in poſſeſſorio retinendæ, immo etiam in poſſeſſorio recuperandæ, ac etiam ſi agatur ex ſimplici ſaiſina, de quo fuit latum Arreſtum Pariſijs Anno Domini 395. Et idem ſi agatur conditione ex cap. reintegranda. 3. q. 1. vel ex cap. ſæpe. de reſti. ſpo. vel generali iudicis officio vt in cap. 2. vt lit. non conteſta. vbi Anthon. Sicul. & Doct. nam ſicut prædictum eſt, licet huiuſmodi conditiones ſint perſonales, quia tamen poſſeſſorium huiuſmodi habet plurimum, facti ſecundum Docto. in locis ſuperius allega. cognoſcere poteſt iudex temporalis.

Quamuis ſecundum communem Doct. opi. quæ ſeruatur in practica in beneficialibus poſſeſſorium, iuſtificandum ſit ex titulo vt not. in cap. in litteris de reſtitutio. ſpolia. & in Cle. 1. de cau. poſ. & propriè.

Niſi cum quis petit ſe reintegrari per viã attentati, quia tunc ſufficit probare ſe poſſediſſe tempore litis, & illa pendente ſpoliatum fuiſſe, abſque alia tituli iuſtificatione, vt tenet Rota deciſ. 14. dixi in addit. ad qu. Capel. Tholoſ. 15. Vide ſuper fallentiam 4. huius Regulæ.

(·.·)

ADDE De Spoliato in Beneficialibus.

Spoliatus ante omnia reſtitui debet, regula ſibi locum vendicat in prophanis. Fallit 50. caſibus quos poſuit Corſetus tractat. de regia poteſtate, nunc regula inſerta eſt inter Fallentias Socini, in verbo Spoliatus, quas omnes quaſi ad verbum pro ſuis ſcripſit Iacobus Nouellus in praxi criminali mox in fine. Menochius tradit caſus 43. in remedio recup. num. 39.

Sed in beneficialibus ſpoliatus non reſtituitur niſi titulum poſſeſſionis iuſtificauerit, & ſi titulum alleget infectum, tunc notorius defectus tituli ei obſtat, nec reſtitui debet, eleganter Bellamera deciſ. 639. incipiente. Allegans titulum. Oldradus conſil. 225. in fine. Panor & Cutrigarius in cap. in literis de reſti. ſpoliat. Alexander in l. Naturaliter. §. nihil licuit, 10. de acquir. poſſeſſ. Gigas de penſionibus q. 47. num. 7. Menochius in remed. 15 recup. poſſeſſ. num. 458. vbi id declarat & limitat in ſpolio vel attentatis lite pendente factis & noſtrum autorem citat, Idem tradit Rota deciſ. 2. de reſtit. ſpoliato. in nouis, Capella Tholoſ. deciſ. 15. Et iuſtificato iſta tribus modis fit, primo, oſtendendo titulum ab eo habitum qui confirmandi poteſtatem habuit. Secundo Quod autoritate illius ſit immiſſus Tertio, Quod ſciente & patiente illo actus poſſeſſorios exercuit, vide Rebuffum de Annatis in concordatis Galliæ. Mattheus Boyſſ D.

25. Fal-

25. Fallit.

In cauſis etiam proprietatis beneficiorum in regalia vacantium, aut aliorum quorũ collatio pertinet ad Regem: nam de talibus cauſis etiam contra clericos & inter eos in pręſenti regno cognoſcunt iudices regij ſæcularis. Regalia verò eſt quoddam ius, quod recipitur eccleſijs vacantibus, quibus plenis prælati perciperent illa. Sicut Rex Franciæ & Angliæ vendicãt ſibi in quibuſdam Eccleſijs Cathedralibus ſuorum regnorum collationem, beneficiorum & præbendarum ſede vacante, exceptis parochialibus quæ propter curam animarũ non cadũt in regalias. Et illo etiam tempore dictarum ecclesiarum temporalia recipiunt, & ſibi appropriant iuxta moderationem de qua in. c. generali de elect. lib. 6. vbi Domi. Nec non bonæ memo. Philippi Pulchri quondam Francorum Regis quæ incipit. Item quantum ad regaliam editam per eum Pariſ. die Lunæ poſt medium. 49. Anno domini 302. ex quo patet quod iſtud ius competit Regi ab antiquo & ſic de iure ſatis videtur poſſe ſuſtineri.

A D D E.

Item planè tradit ferè ijſdem verbis Coſtalius in l. 32. de quibus de legibus. Rex (inquit) Francia in quibuſdam Epiſcopatibus ius Regaliæ habet, hoc eſt, vt fructus beneficiorum ſuos faciat, quoad vacanti Eccleſiæ de Paſtore ſit prouiſum, Et interim vacantia benefi ia conferat, ita Speculator tit. de legato. §. Nunc tractemus, verſ. Sed nunquid Le-

gatus, quod tamen dudum Conſtitutiones Bonifacianæ damnauerunt. c. quia ſæpè, & .C. generali de elect. in 6. Quanquam & hoc poſtea in concilio Baſilienſi receptum fuerit, de quo vide quod notaui infr. de Pragmatica ſanctione ad fallent. 21. nu. 31.

Quod Rex Franciæ iura Regaliæ, item ius patronatus in beneficijs omnium Eccleſiarum, item collationem præbẽdarum ex priuilegio, tum etiam ex conſuetudine habeat, latiſſimè tradit Iohannes Igneus in l. neceſſarios. §. non alias, num. 326. 333. 354. & ſeqq. in tit. ad Senatuſconſ. Sillanianum. Vide quæ ſupra dixi in repetitione num. 57. de Bonifacio Octauo, & Philippo Pulchro Rege Francorum, Matth. Boyß Doctor.

Reſpectu vero collationis beneficiorum ſeu iuris conferẽdi magna fuit altercatio inter Bonifacium Octauum & memoratum Philippũ.

Sed iſtud ius poteſt ei competere ex priuilegio Apoſtolico. 43, diſtinct. c. Adrianus & c. in Synodo. 16. quæſt. 1. hinc eſt, Hen. Anthon. & Sicul. in. c. præterea is. in de iure patro. Hoſti. Ioan. Andre. & alij. in cap. dilecto. de teſtim. & ſic poteſt ſecundum eos intelligi prædictum cap. Iohan. Andre. & Antho. in. cap. nobis de iure patrona. gloſſ. in ca. laicis. 16. quæſt. 7. Archi. in cap. Hortamur. 71. diſtinct. Antho. Sicul. & Imol. in cap. dilectus lo. 3. de præben. vbi patet quod Rex olim habebat collationem præbendarum Eccleſiæ Andegauenſ. cap. cum inter. de conſuetudi. vbi patet in deciſa quod Rex contulit Decanatum. gloſſ. & Archi. in ca. imperium. 10. diſtinct. ſpecul. titul. ne. ſe. va. in. ſi.

in fin.& in tit. delega. §. nunc tractemus,verſ. ſed nunquid legatus,& ibi Ioan. Andr.& gloſſ. 15.quæſtion.7.in ſumma dicit quod Rex Apuliæ ex priuilegio Papæ habet inueſtituras beneficiorum, Idem Innocent.in.cap.quod ſicut de elect.in gloſſ. quæ incipit Epiſcoporum & ibi Iohan. Andr. Antho. & Sicul. Idem Ioan. And. Pet. de Ancha.& Domi. in. cap. 2.de præben.lib.6. Ioan.And. in Addi.Specul. titul. de præben. §. penultim. Bald. loquens de Rege Vngariæ & Anglorum. in l. reſcripta. penult. co.C.de praeci.imper. offe. Petr. de Ancha. in. cle.per litteras de præben.Anthon.in cap.maſſana.de elect.& in. cap. in noſtra, de reſcript. Sicul.in.cap.dilectus de offi. lega. Anthon.in. cap.quanto de iudi.Imo.in cap.quod in dubijs in primo not.de renum.& cap.ad ſupplicationem in quarto.no.eo.tit.

Et dicit Panor.in cap.extirpandæ quod Rex Franciæ eſt Canonicus in pluribus Eccleſijs ſui regni, & iſtud eſt verum ſicut Sancti Martini Turonenſ. & Sancti Hylarij Pictauenſ. Potuit etiam iſtud ius competere ex compoſitione facta in fundatione beneficiorum ſicut videmus in præbendis Eccleſiæ collegiatæ Villænouæ prope Auiſionē quas Rex confert & eius curia parlamenti de ipſarum petitorio cognoſcit.facit.c.Eleutherius.17.quæſt.2.& præalle, cap. nobis de iure patro.Præſuppono tamen quod talis compoſitio per Romanum Pōtificem ſemel fuerit approbata.

Aut poteſt competere ex præſcriptione ſeu conſuetudine cuius memoria non exiſtit quæ tantum operatur quantum priuilegium. l.hoc

tenetur in compedibus vel in carcere inuitus; vt fugere non poſſit, tunc erit locus pœnæ. idē Anth.& Sicu.in alle.c.ex reſcripto. licet Ioan. Fa.inſti.de actio.§.fin.teneat quod Clericus ſe poſſit obligare ad tenendum arreſtum pro debito; ſed tenebit in curia Eccleſiaſtica, non autem in temporali.

ADDE.

Clericus in Gallia ſe obligat ad carceres Laicis niſi ſoluerit. Ita arreſto iudicatum Pariſiis refert Coſtertius in l. alia. §. eleganter ſoluto matrimoni. Contra cap. ex reſcripto, extra de iureiurando notat Philibertus Bugnion in abrogatis legibus Galliæ (fol. mihi) 26. notaui ſupra alio loco. Matthæi Boyſſ D.

Limita ſupradictum Inno.& Doct. Niſi debitum ciuile deſcenderet à crimine; quia tunc Clericus per ſuum iudicem poteſt impunè detineri. c. dilectus. de ap.& in c. grauis. de depo. idem Archi Io.And.& Domi. in ca. ſi Clericos de ſen. excom. idem Domi. in allega. cap. vnico de Cler. coniugat. libr. 6. idem Nicho mil. in ver. Clericus ſi pro debito ciuili, &c.

Item, niſi dolus debitoris argueretur. vt no. in c. Odoardus de ſolut. & ibi Sicul.& Docto. Alioquin pro debito Clericus carcerari non debet, quia ſi habet bona, illa debent accipi. ſi non habet, non tenetur vltrà, quam facere poſſit, deducto ne egeat, quia hoc eſt priuilegium Clerici, vt not per glo.& Bart. in l. miles. ff. de re iudi.

Fallen-

21. *Fallentia.*

Vigeſimo primo fallit, vbi Laico fuerint per Epiſcopum cauſæ pecuniariæ Clericorum vel huiuſmodi merè ciuiles delegatæ, vt tenet gloſſ. in ver. præſumant. in cap. decernimus de iudic. & ibi Ioan. An. Io. de Sig. Anthon. Bald. & Sicul. glo. in cap. bene quidem 96. diſtinct. in verbo præter Romanum. & in cap. peruenit. 95. diſt. Archi. in cap. ſtatutum. §. 1. de reſcript. lib. 6. Cauſas autem criminales vel ſpirituales ſolus Papa Laico delegare poteſt gloſ. 32. diſti. in §. verum. & in locis præallega. & in primæ regulæ fallentia prima. Ab iſto vero delegato Laico ad delegantem erit appellandum, vt tenent Doct. in locis prælibatis.

22. *Fallentia.*

Vigeſimo ſecundo fallit, vbi bannum fuit appoſitum in bonis Clerici per iudicem ſecularem, à quo Clericus appellauit ad iudicem Laicum ſuperiorem dicti primi iudicis, & iudex appellationis condemnat Clericum in expenſis: quia licet ſententia ſit nulla, fiet tamen executio contra ipſum per iudicem ſecularem vt not. gloſſ. in cap. ſi diligenti. de foro compe. ſuper verb. pro eis. ita tenet Cap. q. 164. & Gaſpar Cal. conſil. 12.

23. *Fallentia.*

23. fallit, vbi Clericus cõmuni opinione habebatur

batur pro Laico, vel vbicunque dubium eſt, quem eſſe Clericum ſi citatus à iudice ſeculari non comparet, poteſt à iudice mulctari, & in expenſis condemnari, tenet Hoſtien. in ſumma de iud. §. 3. ſub §. illud autẽ poſt princ. allegat. l. ex quacunque. & l. ſi quis ex aliena. ff. de iudicijs. & de app. ca. Si duobus. quæ omnia probãt (vt ipſe dicit) quod quomodocunque iudex errans in facto errore probabili, profert ſententiam in aliquem credẽs ſe iudicem, valet quod agit, ſicut in hoc caſu, & opinio in iudicijs præfertur veritati 3. q. 1. §. verum. ff. de offic. prætoris. l. Barbarius. c. ad probandum. de re iudi. ad idem de ſenten. excom. cap. ſi iudex. §. non ſic. lib. 6.

ADDE, de opinione.

Opinio præfertur veritati in iudicijs. Vbi error communis facit ius. De quo longè lateq; Gabrielius in commun. opi. concluſ. 8. de probationibus. Tiraquellus in ll. connubial. Verbo de Son mari. num. 144. alias regulariter. Veritas præualet opinioni per §. Si quis rem de legatis in Inſt. quod verum eſt quando concurrit cum ſingulari opinione, ſed quando cum vniuerſali concurrit tunc communis opinio & error præualet. §. Sed cum de teſtamen ordi. in Inſtit. Mattheus Boyſſ D.

Ad idem quod no. Inno. & Hoſti. de ver. ſigni. cap. ex parte. lo. 1. in fine magnæ gloſæ: vbi dicit proceſſum Epiſcopi tenere contra exemptum non comparentem, quando exemptio non eſt notoria, ſed eſt dubia, ſicut in caſu noſtro.

Ad præmiſſa faciunt nõ. per glo. in ca. veniens.

ens.

ēs de accuſa.3.q.2.ca. ſi Epiſcopus.15.q.3. placita.in fine vltimæ gloſæ. ff. ſi quis in ius. vo. l. 2.& dicit gloſa expreſsè.in c. conuenior. 23. q. 8. quod ſi iudex Laicus citat Clericum,tenetur comparere,priuilegium allegare,ſi dubium ſit an ſit Clericus.ita tenet Bart.in l. non videtur. la.1.ff.de iudi. Niſi ſecundum eum ex forma citationis appareat priuilegium, vt quia in ea mandatur citari citiùs Clericus vel presbyter. Sed ideò ſeculares Officiales,quādo procedūt contra aliquem Clericum(licet malè faciant) omittunt ponere in citatione vel proceſſu aliquam demonſtrationem, ex qua demonſtretur Clericus, vt ſic propter dubium teneatur ire ad allegandum priuilegium:aliàs mulctari poſſit,ita dicit Barto. vbi ſupra.ad quod facit, quia quilibet naſcitur Laicus, ergo talis debet cenſeri,donec conſtet eſſe Clericum 2.q.1.c.legum.& iſtam partem tenet Gaſpa.cal.ti.de iudi.concilio 12.

A D D E.

Priuilegiatus ſi citetur à iudice incompetente, controuerſia eſt,an venire & priuilegium ſuum allegare teneatur:& puto,ſi notorium ſit euidens & manifeſtum, ſicuti ſi Laicus citat Clericum, tunc comparere non tenetur.cap ſi iudex Laicus de ſententia excommunicationis lib.6.Si verò dubium ſit comparere, & priuilegium allegare tenetur.Vide tres caſus diſtinctos per Minſingerum, obſ. 7. centuria 6.Geil.obſ. 49. libr. 1. Vide ſupra num. 130. Clericus à Laico citatus comparere non tenetur

gloſſ.eſt in cap.conuenit verb.congrueret.32.qu.1. in cap. Placita.gloſſ.final.15.q.4.Oldrad.conſ.83. Mattheus Boyſſ D.

Vbi autem non eſſet dubium de Clericatu, credo quod non teneretur comparere, nec proceſſus in principali valeret, nec quo ad pœnã contumaciæ, & ita crederem opinionem Ioa. And.poſitam in regula iuris ſcienti in mercuria.quam tenent Specul.titul.de cita. §. 1. ver. ſed pone iudex.Archi.in alle.cap.placita.Sicu. in cap.ſi diligenti de foro compe.Bald. in l.generaliter.la.2.de Epiſ.& Cleri. Bart. in præalle.l.non videtur.Idem tenet Cy.in alle.l.generaliter.Oldra conſilio 89. Bald. conſ.242.Petr. de Anch.in alleg. regula iur. ea quæ 25.q.Doct. in c. ſi duobus de app.

Limita niſi in citatione exprimeretur talis cauſa, ex qua concluderem iudicem Laicum habere iuriſdictionem in Clericum,vtputa ratione feudi,vel aliàs ſicut latius ſupra dictum eſt.Adde quod vbi iudex eſt talis,quod citatus etiam volens non poſſet eum facere iudicem, non valebit proceſſus, nec in principali, nec contumaciæ punitiuus. gloſſ. in l. 1. C. vbi de crim.agi.& in cap.Clericum nullus.11.qu.1.& in cap.ſignificaſti.de foro compe. tenet Specu. vbi ſupra.& in §. pe.de cita. ad fin. præpoſi. in allega.cap.ſi duobus.& ſuper hac fundatur opin.Ioannis Andreæ,& aliorum,de quibus ſuprà.

Adde hic Petrum de Ancha. in allegata regula iur.ea quæ. q.25.tenentem, quod ſi Clericus citatus per iudicem Laicum ſub nomine

Cleri-

Clerici ſuper delicto commiſſo non compareat, ita quod ponatur in banno: & habeatur pro confeſſo vigore ſtatuti: demum captus dicit bannum nullum, quia latum contra Clericum, licet non incedentem in habitu & tonſura certè ſententia erit ipſo iure nulla ex defectu iuriſdictionis. c. nullus de fo. compe. & c. & authent. ſtatuimus. C. de Epi. & Cle. tenet Cy. & Baldus in lege generaliter, C. de Epiſcop. & Cle. & Sicul. vbi ſupra.

24. Fall. in poſſeſſorijs.

Vigeſimoquarto in poſſeſſorijs beneficiorum vel aliarum rerum aut iurium Eccleſiaſticorum etiam ſpiritualium; præſertim cùm agitur poſſeſſorio retinendæ, cui æquiparatur caſus nouitatis, de quò latè per Ioan. Fa. iſti de interdic. §. retinendæ, nam ſi Clericus in poſſeſſione ſuæ Eccleſiæ vel aliorum iurium Eccleſiaſticorum ab alio etiam Clerico dicat ſe turbatum agere poteſt, ac talem turbatorem & Clericum coram ſeculari iudice conuenire. Et ita ſeruari videmus in præſenti regno, pro quo facere videtur text. in cap. cauſam. qui fil. ſint legitimi: vbi Papa fatetur, quod ad Regem non autem ad Eccleſiam pertinet de poſſeſſionibus iudicare, propter quod Anthon. in cap. cum dilectus de ordin. cognit. dicit, quod ſi agatur ſuper poſſeſſorio beneficij cauſa, propriè nō dicitur eſſe ſpiritualis, & idē tenet Nicho. mil. in verbo beneficium. ver. beneficialis cauſa. Et expreſsè tenet Vincen. in ca. fi. de iud. 141

de iure vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinere noſcuntur, eo derelicto ſecularibus iudicibus ſe ſubmittere, ſeu partes ſibi aduerſas ad forum de iure vetitum conuenire vel trahere præſumeretur, niſi à præmiſſis deſiſteret, omni commodo gratiarum ſibi à ſede Apoſtolica conceſſarum careret, ipſe quod in graues tunc expreſſas & alias iuris pœnas incideret, ad petitioné profę memoriæ Regis Caroli ſeptimi declarauit eidem Regi & eius Regiæ iuriſdictioni per quam, vt aſſerebat tam Rex quam ſui progenitores ſuper omni poſſeſſorio præſertim retinendæ poſſeſſionis ſuper beneficijs Eccleſiaſticis, & ſuis Eccleſijs ſuorum regni & Delphinatus à tanto tempore, citra, quod de eius contrario hominum memoria non exiſtebat, conſueuerant cognoſcere, derogare nolle, nec ſuæ intentionis fuiſſe, nec eſſe per dictam aut quamcunque aliam conſtitutionem, ipſos Regem & iudices partes moleſtatas ſuper earum conſeruatione, ad ſuorum beneficiorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum iuriſdictionis & libertatis Eccleſiaſticæ, vt partes ſibi aduerſas diutius perturbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, aut incurrere debere quoquo modo, conceſſum fuit Anno Domini milleſimo quadringenteſimo vigeſimo octauo, Calendas Maij.

Hic Rex Ludouicus vndecimus, Anno Domini 1464. per eius ordinationem declarauit. Muſarum poſſeſſoriarum præſertim in ma-

teria nouitatis occaſione beneficiorum & materiarum Eccleſiaſticarum, ſibi ac iudicibus ſuis pertinere cognitionem, abſque eo quod alius de prędictis proceſſibus in poſſeſſorio poſſit vel debeat intercipere cognitionem, cômiſſioneſque decernere, vel citationes, aut proceſſus facere.

ADDE, De conſtitutione ſiue Bulla Martini V.

Extat Martini 5. Conſtitutio cap. 1. tit. 1. libr. 2. in 7. Decretal. qua conſtituit, quod omnes & ſingula perſona Eccleſiaſtica, vel ſeculares, quacunq; exceptione ſuffulta, vel quacunque dignitate praſulgeant, qua aliam perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conuentum in actio. reali, perſonali, vel mixta. ciuili, vel criminali, occaſione cuiuſcunque ſubmiſſionis, etiam iuramento vallata ad forum ſiue iudicium Laicale directè vel indirectè trahere praſumpſerit, cauſam ipſam & omne ius in poſſeſſorio, vel petitorio eo ipſo perdant, & penitus amittant, & ſingulares perſona excommunicationis: capitula verò & conuentus ſuſpenſionis & interdicti ſententias ipſo facto incurrant, &c. Hanc Conſtitutionem poſtmodum declarauit Martinus 5. ad petitionem Regis Caroli ſeptimi, quod per eam Regi aut regni conſuetudini longiſſima praiudicari nollet, quam declarationem vide in deciſ. 1. apud Guidon. Papa, item deciſ. 552. vbi num. 7. eam declarat in interdicto retinenda tam in prophanis, quam in beneficialibus locum habere. Idem quoq; tradit

tradit Menoc. remed. retinenda poſſeſſ. 3. n. 353. vbi hunc noſtrum autorem citat. Idem Guido Papa. qu. 71. & 85. Vide latiſſimè Annotat. Ranchim ad q. 1. Guidonis. Mattheus Boyſſ D.

Quod ſeruatur nedum in poſſeſſorio retinendæ, immo etiam in poſſeſſorio recuperandæ, ac etiam ſi agatur ex ſimplici ſaiſina, de quo fuit latum Arreſtum Pariſijs Anno Domini 395. Et idem ſi agatur conditione ex cap. reintegranda. 3. q. 1. vel ex cap. ſæpe. de reſti. ſpo. vel generali iudicis officio vt in cap. 2. vt lit. non conteſta. vbi Anthon. Sicul. & Doct. nam ſicut prædictum eſt, licet huiuſmodi conditiones ſint perſonales, quia tamen poſſeſſorium huiuſmodi habet plurimum, facti ſecundum Docto. in locis ſuperius allega. cognoſcere poteſt iudex temporalis.

Quamuis ſecundum communem Doct. opi. quæ ſeruatur in practica in beneficialibus poſſeſſorium, iuſtificandum ſit ex titulo vt not. in cap. in litteris de reſtitutio. ſpolia. & in Cle. 1. de cau. poſ. & propriè.

Niſi cum quis petit ſe reintegrari per viã attentati, quia tunc ſufficit probare ſe poſſediſſe tempore litis, & illa pendente ſpoliatum fuiſſe, abſque alia tituli iuſtificatione, vt tenet Rota deciſ. 14. dixi in addit. ad qu. Capel. Tholoſ. 15. Vide ſuper fallentiam 4. huius Regulæ.

(·.·)

ADDE De Spoliato in Beneficialibus.

Spoliatus ante omnia reſtitui debet, regula ſibi locum vendicat in propbanis. Fallit 50. caſibus quos poſuit Corſetus tractat. de regia poteſtate, nunc regula inſerta eſt inter Fallentias Socini, in verbo Spoliatus, quas omnes quaſi ad verbum pro ſuis ſcripſit Iacobus Nouellus in praxi criminali mox in fine. Menochius tradit caſus 43. in remedio recup. num. 39.

Sed in beneficialibus ſpoliatus non reſtituitur niſi titulum poſſeſsionis iuſtificauerit, & ſi titulum alleget infectum, tunc notorius defectus tituli ei obſtat, nec reſtitui debet, eleganter Bellamera deciſ. 639. incipiente. Allegans titulum. Oldradus conſil. 225. in fine. Panor & Cutrigarius in cap. in literis de reſti. ſpoliat. Alexander in l. Naturaliter. §. nihil licuit. 10. de acquir. poſſeſſ. Gigas de penſionibus q. 47. num. 7. Menochius in remed. 15 recup. poſſeſſ. num. 458. vbi id declarat & limitat in ſpolio vel attentatis lite pendente factis & noſtrum autorem citat. Idem tradit Rota deciſ. 2. de reſtit. ſpoliato. in nouis. Capella Tholoſ. deciſ. 15. Et iuſtificato iſta tribus modis fit, primo, oſtendendo titulum ab eo habitum qui confirmandi poteſtatem habuit. Secundo Quod autoritate illius ſit immiſſus Tertio, Quod ſciente & patiente illo actus poſſeſſorios exercuit, vide Rebuffum de Annatis in concordatis Galliæ. Mattheus Boyſſ D.

25. Fal-

25. Fallit.

In cauſis etiam proprietatis beneficiorum in regalia vacantium, aut aliorum quorũ collatio pertinet ad Regem: nam de talibus cauſis etiam contra clericos & inter eos in pręſenti regno cognoſcunt iudices regij ſæcularis. Regalia verò eſt quoddam ius, quod recipitur eccleſijs vacantibus, quibus plenis prælati perciperent illa. Sicut Rex Franciæ & Angliæ vendicāt ſibi in quibuſdam Eccleſijs Cathedralibus ſuorum regnorum collationem, beneficiorum & præbendarum ſede vacante, exceptis parochialibus quæ propter curam animarũ non cadũt in regalias. Et illo etiam tempore dictarum eccleſiarum temporalia recipiunt, & ſibi appropriant iuxta moderationem de qua in.c. generali de elect. lib. 6. vbi Domi. Nec non bonæ memo. Philippi Pulchri quondam Francorum Regis quæ incipit. Item quantum ad regaliam editam per eum Pariſ. die Lunæ poſt medium. 49. Anno domini 302. ex quo patet quod iſtud ius competit Regi ab antiquo & ſic de iure ſatis videtur poſſe ſuſtineri.

Adde.

Item planè tradit ferè iiſdem verbis Coſtalius in l. 32. de quibus de legibus. Rex (inquit) Francia in quibuſdam Epiſcopatibus ius Regalia habet, hoc eſt, vt fructus beneficiorum ſuos faciat, quoad vacanti Eccleſia de Paſtore ſit prouiſum, Et interim vacantia benefi ia conferat, ita Speculator tit. de legato. §. Nunc tractemus, verſ. Sed nunquid Legatus,

gatus, quod tamen dudum Conſtitutiones Bonifacianæ damnauerunt. c. quia ſæpè, & . C. generali de elect. in 6. Quanquam & hoc poſtea in concilio Baſilienſi receptum fuerit, de quo vide quod notaui infr. de Pragmatica ſanctione ad fallent. 21. nu. 31.

Quod Rex Franciæ iura Regalia, item ius patronatus in beneficiis omnium Eccleſiarum, item collationem præbēdarum ex priuilegio, tum etiam ex conſuetudine habeat, latiſſimè tradit Iohannes Igneus in l. neceſſarios. §. non alias, num. 326. 333. 354. & ſeqq. in tit. ad Senatuſconſ. Sillanianum. Vide quæ ſupra dixi in repetitione num. 57. de Bonifacio Octauo, & Philippo Pulchro Rege Francorum, Matth. Boyß Doctor.

Reſpectu vero collationis beneficiorum ſeu iuris conferēdi magna fuit altercatio inter Bonifacium Octauum & memoratum Philippū.

Sed iſtud ius poteſt ei competere ex priuilegio Apoſtolico. 43, diſtinct. c. Adrianus & c. in Synodo. 16. quæſt. 1. hinc eſt, Hen. Anthon. & Sicul. in. c. præterea is. in de iure patro. Hoſti. Ioan. Andre. & alij. in cap. dilecto. de teſtim. & ſic poteſt ſecundum eos intelligi prædictum. cap. Iohan. Andre. & Antho. in. cap. nobis de iure patrona. gloſſ. in ca. laicis. 16. quæſt. 7. Archi. in cap. Hortamur. 71. diſtinct. Antho. Sicul. & Imol. in cap. dilectus lo. 3. de præben. vbi patet quod Rex olim habebat collationem præbendarum Eccleſiæ Andegauenſ. cap. cum inter. de conſuetudi. vbi patet in deciſa quod Rex contulit Decanatum. gloſſ. & Archi. in ca. imperium. 10. diſtinct. ſpecul. titul. ne. ſe. va. in. fi.

in fin.& in tit. delega. §. nunc tractemus, verſ. ſed nunquid legatus, & ibi Ioan. Andr.& gloſſ. 15. quæſtion.7. in ſumma dicit quod Rex Apuliæ ex priuilegio Papæ habet inueſtituras beneficiorum, Idem Innocent. in. cap. quod ſicut de elect. in gloſſ. quæ incipit Epiſcoporum & ibi Iohan. Andr. Antho. & Sicul. Idem Ioan. And. Pet. de Ancha. & Domi. in. cap. 2. de præben. lib. 6. Ioan. And. in Addi. Specul. titul. de præben. §. penultim. Bald. loquens de Rege Vngariæ & Anglorum. in l. reſcripta. penult. co. C. de praeci. imper. offe. Petr. de Ancha. in. cle. per litteras de præben. Anthon. in cap. maſſana. de elect. & in. cap. in noſtra, de reſcript. Sicul. in. cap. dilectus de offi. lega. Anthon. in. cap. quanto de iudi. Imo. in cap. quod in dubijs in primo not. de renum, & cap. ad ſupplicationem in quarto. no. eo. tit.

Et dicit Panor. in cap. extirpandæ quod Rex Franciæ eſt Canonicus in pluribus Eccleſijs ſui regni, & iſtud eſt verum ſicut Sancti Martini Turonenſ. & Sancti Hylarij Pictauenſ. Potuit etiam iſtud ius competere ex compoſitione facta in fundatione beneficiorum ſicut videmus in præbendis Eccleſiæ collegiatæ Villænouæ prope Auiſionẽ quas Rex confert & eius curia parlamenti de ipſarum petitorio cognoſcit. facit. c. Eleutherius. 17. quæſt. 2, & præalle, cap. nobis de iure patro. Præſuppono tamen quod talis compoſitio per Romanum Pótificem ſemel fuerit approbata.

Aut poteſt competere ex præſcriptione ſeu conſuetudine cuius memoria non exiſtit quæ tantum operatur quantum priuilegium. l. hoc

l.hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & eſti.c.ſuper quibuſdam de ver.ſignifi. & quod no.in ſumma.63.di.& in.c.reatina.

Sed iſta æquiparatio non procedit vbi datur incapacitas in poſſidente,quia per aliquã conſuetudinem etiam vetuſtiſſimam non poteſt conſequi id quod ex priuilegio conſequeretur.gloſſ.in.c.illud.93.diſtin. Io. Mo.in.c.2.de præben.alle.& ibi Domi.Antho.in repeti. ca. peruenit de cenſi.Sicul.in.c. nouit. de iudi. & in.c.quanto de conſue.& in.c.cauſam de præſcrip. & in.cap.de hoc. & ibi Anna.de ſymo. Sicu.in.c.ad aures.de præſcrip Zaba conſil.57.

Niſi cum conſuetudine tanti temporis concurreret fama priuilegij:quia tunc præſumeretur pro priuilegio & ſufficeret.& ita tenet Iohan.And.in.c.cum apoſtolica de his quæ fin. à præla. approbatur per omnes per Ioan. Andr. Ioan.de ſan. & Domi.in.c.2.§.ſanè.deci.lib.6. & ſcripſi ſupra.in primæ regulæ fallentia.12.

Alioquin eſſet dicere quod ſine poſſeſſione curreret præſcriptio,cum laicus nõ poſſit poſſidere ſpiritualia allega. cap. cauſam de præſcrip.Ioan.An.in alleg.addi,Specu.titu.de præben. dicit ipſis Regibus in tali antiquato iure deferendum,præſertim cum conſuetudinem ipſius Papa ſcit & tolerat.Et refert Specul.tit. de præben. ver. Item not. quod Imperator habet priuilegium quod ſe vidiſſe dicit plumbatum quod in qualibet Eccleſia Allamaniæ poſſit vnum facere recipi.Et vide ibi Io.An.in addi. qui loquitur de regalia id quod ſupra factum eſt.

Sciendum eſt autem, quod Rex Ludouicus

11.Anno

11. Anno domini.1464.declarauit cognitioné, deciſionem,& determinationem collationum beneficiorum vacantium, & vacaturorum, & quæ eatenus vacauerant in regalia per eum & ſuos prædeceſſores factarum ſibi & curiæ ſuæ parlamenti & non alteri pertinere. Et etiam beneficiorum per eum aut eius prædeceſſores pleno iure confertim ſolitorum & collatorũ ſibi & ſuis iudicibus & non alteri cognitioné, & deciſionem pertinere, abſque eo quod alius Iudex Eccleſiaſticus vel temporali ſe debeat de ipſis intromittere nec impetitorio vel poſſeſſorio cognoſcere.

Fall.26.De reparatione Eccleſiarum.

Cum agitur de reparatione Eccleſiarũ,quo caſu Clerici & prælati coguntur in ſæculari iudicio reſpondere. pro quo facere videtur quod habetur.4.regum 12.cap.& 24.paralipomenon.24.vbi Ioas Rex Iuda vocauit Ioiadem Pontificem,& ſacerdotes dicens eis:quare ſarta tecta templi non inſtauratis? & prohibuit ſacerdotes vltrà accipere pecuniam à populo & inſtaurare ſarta tecta præcepit, vnde poſtmodum adnumerandum pecuniam quæ inueniebatur in domo domini fuerũt deputati ſcriba regis & Pontifex,& dabant eam in manibus eorum,qui præerant cementarijs domus domini,qui eam impẽdebant in fabris lignorum & in cementarijs his qui operabantur in domo domini,& ſarta tecta faciebant.

Facere etiam videtur tex.in cap.filijs vel nepotibus.16.quæſt.8.vbi text.quod filijs vel nepotibus ac honeſtioribus propinquis eius qui conſtru-

conſtruxit vel dictauit eccleſiam licitũ eſt hãc habere ſolertiam, vt ſacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudare præuiderint, aut honeſtã conuentione compeſcant, aut Epiſcopo vel iudici corrigenda denuncient. quod ſi talia Epiſcopus agere tentet, Metropolitano eius inſinuari procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis auribus hoc intimare nõ differat, quod tamen Archi. exponit non vt corrigat, ſed vt ſuperiori denunciet & Sicul. dicit hunc canonem eſſe correctum per cap. qualiter de iudi. gloſſ. tamen ſuper dicto verbo Regis exponit, vt eum corrigat cum per eccleſiaſticum iudicem cogi non poteſt, vt 11. quæſt. 1. c. petimus & 97. diſt inct. c. nec licuit. vel etiã cum iudex Eccleſiaſticus deſes eſt, vt. c. ex trãſmiſſa de foro compe.

Quicquid ſit de iure, vide plura arreſta Pariſijs & Tholoſæ prolata, & inter alia Anno domini 1391. pro patriarcha Alexandrino adminiſtratore Epiſc. Carcaſſonenſ. contra Archiepiſcopum Tholoſę quondam epiſcopum Carcaſſonæ, dictum fuit, quod ſuper reparationibus Eccleſiæ ſuæ quondam Carcaſſonæ reſponderet in parlamento; licet curiæ iuriſdictionem declinaſſet, eo quod eſſet perſonalitas. Et idem dictum fuit anno præcedenti contra Epiſcopum Nouiomenſ. ſuper refectionibus & reparationiſius quondam Epiſcopatus ſui Ebroicenſ.

Et in Parlamento Tholoſæ anni. 52. die 21. quod fructus qui leuati fuerant de Eccleſia Decaſſes à temppre executionis querimoniç conuerterentur in vtilitatem eccleſiæ per vnum

ad

ad hoc per curiam deputandum. Et eodem anno. 29. Aprilis quod medietas ſequeſtri Eccleſię de fragis albię conuerteretur in reparationibus eiuſdem beneficij.

Et in parlamento anni 455. die. 28. Ianuarij dictum fuit, quod dominus Leonardus de Roſgio Archiepiſcopus ille ſuper reparationibus Epiſcopatus ſui quondam Baſatenſ. & domus vtenſilijs ad inſtantiam domini Raymundi du til. Epiſcopi Bazatenſ. impetrantis & actoris reſpõderet & in curia procederet. Et in parlamento anni. 57. die. 8. Iulij. dictum fuit quod duæ partes fructuũ ex Abbatia Delezato perceptorum ſub manu regis in reparationem Eccleſię conuerterentur, &c.

Hinc fuit, quod anno domini. 1385. ſedente apud Auinionem Innocentio Septimo, qui raram niſi ex Francię regno obedientiam erat conſecutus, & Cardinales. 38. ordinauerat, quibus grandis ſumptus opus eſſet Sancti Nichaſij remenſis in Franciam legato miſſo, dimidiatam omnium Eccleſiarum partem exigere conabatur. Cui pręcepto ſcolaſtici vniuerſitatis Pariſienſis reſtiterunt, miſſis ad Regem Carolum Quintum oratoribus, qui edictum Pontificis non æquum eſſe perſuaderent. Audita ſcholaſticorum querela Rex exportari regno pecuniam vetat & Eccleſiarum prouentus in tres partes diſtribui iubet, vnam in Eccleſiarum inſtaurationem, alteram diſſoluendis earum obligationibus & debitis, tertiam quotidianis miniſtrorum vſibus aſſignauit.

Vnde ex poſt officiarij regij de prædictis reparationibus ac prouiſione circa diuinum ſeruitium contra clericos & Prælatos ac huius prætextu de perpetuis vicarijs Parrochialium Eccleſiarum augenda portione cognitionem receperunt.

A D D E. De reparatione Eccleſ.

Hæc refert auctor noſter ex Maguino lib.9.ca. 3 & Benedictus in c. Reinutius in 2. parte. in verbo, Si abſq; liberis moreretur num.33. Vbi hac addit verba Tertiam partem quotidianis miniſtrorum vſibus aßignauit, ſimulatq; de his rebus Arnoldum Corbium ad pontificem legat, Pontifex autem edicti pœnitens ab actione deſtitit : hactenus Maguinus, & Benedictus.

De reparatione Eccleſiarū addit Benedictus, id pertinere tam ad ſæcularem principem, quam ad Pontificem per l Hæreditatis in fine de petit. hæredit. & per l Si in aliquam. §. Aedes ſacras de offi. proconſulis. Eſt enim proprium Regum, vt ipſi & eorum Officiarij de reparatione Eccleſiarum ſe intromittant, per text in. cap. fin. 66. diſtinct. Boni principis eſt, & religioſi, Eccleſias contritas atque conciſas reſtaurare, nouaſque ædificare. Vide ſupra ab initio huius Fallen exemplum ex 4. Regum cap. 12. vbi Ioas Rex Iſraelita negligentiam vidēs ſacerdotum, captis templi redditibus propria ſua auctoritate tēplū reparari fecit. Plura vide apud Benedictum di. loco nu. 34. & 35. Matthæus Boyß Doct.

Et quatenus tangit reparationes prædictas pro dicta ordinatione facere videtur. c. decreuimus.

uimus 10.quæſt.1.vbi text.quod Epiſcopus viſitando Eccleſiam ſi inueniat eam deſtitutam ſacerdoti eius reparari,pręcipiet &c.c.vnio.eã cau.quęſt.3.vbi tex.quod Epiſcopus non debet percipere tertiam niſi diruptas eccleſias velit reparare.&l.ne ſplendidiſſimè.C.de ope.pub. vbi tex.quod ſi vrbes vel opida vetuſtate labãtur. vel egeant reparatione tertia pars redditũum pro muris & thermis publicis conceditur.& l.fi.C. de vectiga. vbi duæ partes applicantur fiſco,& tertia ciuitati. & fa. ad idem.l. ex præſtatione.eo.tit. & in authen.de colla. §. iubemus colum. 9. & C.de diuer.pred.vrb.& ruſti.l.3.in.fi.li.11.vbi tex.ſicut in al.l.ne ſplẽdidiſſimè.& l.ſi in aliquam. ff. de offi.proconſul.& lega.& 96.di.c.Boni principis. vbi text. in hæc verba ædes ſacras & opera publica,circũire inſpiciendi gratia an ſarta tectaque ſint, vel aliqua refectione indigeãt,& ſi qua cœpta ſunt conſummentur,prout vires illius Reipublicæ permittunt, proconſul curare debet. Curatores quoque operum diligentes ſolemniter proponere; miniſteria quoque militaria ſi opus fuerit ad curatores adiuuandos dare:

Ex qua colligitur; quod etiam ædificia noua debent continuari,de quo per Sicul.in.cap. 1.c.tua nos.& cap.de his de Eccleſ. ædifi. vide quæ ſcripſi in addi.ad quæſt.1.599.

A D D E.

Clericus vt pro reparatione Eccleſiarum, ita quoq; pro inſtructione murorum; portarum ciuitatũ,viarum,pontiumq; contribuere tenetur. Egregiè tradit hoc Viuius in comm. opin.in verbo Cleri-

V Ꝗ.lib.

ci.lib.2.opin.42. Guido Papæ q. 78 Compelluntur tamen per iudicem Eccleſiaſticum. Latè tradit Benedictus de Capra in comm.opin.in leg.96.num.79. Item Clerici tenentur viam publicum ante domum ſuis expenſis mundare. Idque per iudicem eccleſiaſticum, non per ſæcularem, licet Capolla contrarium teneat, titul. de ſeruitutibus ruſticorum prædiorum, quem eo nomine reprahendit Ignatius Lopes in praxi, criminali.cap. 55. in additionibus. verſ.5. hinc emanat. Adde quoque quod clerici pro cuſtodia Murorum *& ciuitatis tempore belli contribuere debeant. egregiè* Molineus *conſ. 11. & 12. Præſes in loco, A. perſona. Graſſus in commu.opi. in verb. Clericus. Caberanus deciſ. 93. Minſing. obſ.70.cent.4. Matth. Boyß Doct.*

27. Fallentia.

In cenſibus & tributis, pro quibus clerici poſſunt coram ſæculari iudice conueniri, quia videntur potius conueniri res eorum tāquam affectæ, quam perſonæ, ita tenet Guilher. de cug.in.l.de his. C. de Epiſcopi & Cle. allegat. l.viros.de pala. ſacra. largi. libr. 11. idem Baldus dicens, quod non poterit aliquid in perſonam clerici. Et iſta opinio communiter approbatur vbi tales poſſeſſiones & bona habent onus perpetuum annexum & inuariabile, quia tàlia tranſiunt ad clericos cum oneribus ſuis, pro quo facit Clemen.1.de cenſi. Si autem onus ſit variabile, & poſſeſſiones eſſent prius à ſcriptę, pro ſolido & libra, ſicut communiter fit in lingüa Occitana vbi æſtimantur bona cuiuſq; vt ſoluat plus vel minus ſecundum impoſitio-

nem,

nem collecte,& ad iſta onera non tenentur Clerici vel Eccleſię ſecundũ veriorẽ opinionẽ. Et nõ poteſt hoc onus dici annexum poſſeſſionib. cũ nõn ſit perpetuũ,ſed variabile, & quandoq; imponitur perſone pro reb. ſi ergo perueniant ad clericos debẽt cẽſeri iure eccleſ.pro quo bõ tex.in.c.1.de iure patrona. l.6. & in l.fiſcus de iure fiſci.Et hanc opinionẽ tenet Io.An.dc lig. Mathe.& Io.de Imol.in Cle.præſẽti de cẽſi. Io. An.An.Archi.Imol.& Dominicus in. cap.1.de immu.Eccleſ.l.6.Sic.in.c.fi.de vita & honeſta. clericorũ.& eius conſil.3.Io.Fa.& Bal.in.l.placet.C.de ſacrõſanct.Eccleſ.Zaba. in repetitio. c.perpendimus.de ſent.excõ.Hoſti.in ſumma. de immunitate eccleſ.§.in quib. verſi.ad extrà ordinaria. Landu. in clem. dioeceſanis de vità & honeſta.cle.Guido Papæ.quæſt.381.

Ad prædicta facit concluſio Sicul.quam põnit in alleg.cap.non.minus, vbi poſt longã diſputationem tenet, quod Eccleſia vel clerici non tenentur ad collectam impoſitam pro fortificatione ciuitatis ſeu munitione aduerſus hoſtes,niſi ſponte illam velint ſubire approbante Epiſc.& Clerico, conſultoque Romanõ Pontifice & vbi laicorum non ſuppeterent facultates per.c.aduerſus.eo.tit. Niſi ſecundum eum tanta neceſſitas immineret quòd non poſſet ſine aliorum ſcandalõ & periculo prius haberi recurſus ad Papam.ar.op.in.l.tutor qui repertorium.ff.de admini.tuto.vide per eum in di.c.non minus vbi ſingulariter confirmat opinionem huiumodi & ad.l. & contrarium.opi. clariſſimè reſpondet.

Sed quo ad primũ credo quod opinio Bart.

de qua in.l.reſcripto.§. fi. ff. de mune.& ho.in facto ſeruaretur, videlicet quod vbi poſſeſſiones eſſent prius deſcriptæ in compendio pro ſolido & libra, ſicut communiter fit in partib. iſtis quod tunc tranſirent ad clericos cum oneribus ſuis, & hoc caſu poſſent ibi conueniri coram iudice ſæculari, & ad hæc faciunt quæ ſcripſi ſupra in huius ſecũdę regulę fallen.quarta.

28. Fallentia.

In datione tutelæ. Nam à iudice laico dari poteſt ſacerdos in tutorem ſecundum Ange. Are.inſti.de attili.tuto.§.ſed hoc iure.alle.authen.præbyt.C.de Epiſ.& Cle. Nam vt ait iudex ſęcularis eſt iudex cõpetens cuiuſcũq; etiã clerici petentis tutelam vel aliquid aliud corã eo, vt.11.c.1.c.experientiæ & c.ſi clericus & ca. cũ ſit.de foro cõp. Adijciẽs etiam quod Præſes ſiue iudex ſæcularis poſſit præsbyterũ tutorẽ dare, quod videtur probari, in l.neq;.C.qui.da vel cu.poſ.& gl.in authẽ presbyt.C.de Epiſ.& Cle.Pet.de Anch.in regula iur.ea quæ.de regu. iur.lib.6.ſub.q.18.& Rota deci.181. remittunt ad dicta Bal.in.l.generaliter. C.de Epiſcop.& Cle.vbi Bal. refert Oldra.tenuiſſe quod exorciſtę & alij clerici inferiores compellũtur per iudicem ſæcularem ſuſcipere tutelã legitimã, quia dati ſunt à lege. Sed presbyter. & alij alij in ſacris volentes poſſunt eſſe tutores legitimi nõ autẽ teſtamentarij, vel datiui pro quo text. & gl.in.c.peruenit.86.di.& diſtin.ſequen.c.in religioſum. Non tamen cogũtur, vt in al.auth. presbyter.tenet Spec.tit.de tuto.§.generaliter ver.Itẽ opponitur contra tutorẽ & idẽ Io.An. ibid.in adde.& Sicu.in.c.ex parte.2. de appel.

Et

Et quamuis de iure ciuili Epiſcopi vel Monachi non poſſint etiam volentes legitimã recipere, vt præalle.authen. presbyt. dicit tamẽ gl.in al.c.peruenit, & Specul. vbi ſupra illam authen.eſſe correctam per dictum canonẽ, ita quod etiã Epiſ. vel Monachus poſſint ſi velint recipere legitimam tutelam,ſed non teſtamẽtariam vel datiuam.dicit tamen Bald.in addi. Spec.vbi ſupra quod Monachus nõ habet vnde ſoluat,nec habet bona quæ poſſit hypothecare pro adminiſtratione & mortuus eſt, ideo non poſſit eſſe tutor.

ADDE.

Vide in reg 4.f.l.25.Rebuff. de ſententÿs prouiſional.ar.3.gloſſ.vlt.num.24.Math.Boyſſ D.

Sed ad tutelam miſerabiliũ perſonarũ omnes Clerici ſiue Monachi tenentur,vt ibidẽ,& 88.di.c.1.& c.Epiſ.gubernationem. & Specul. vbi ſupr.in ver.illud autem.dicit tamen quod forte non cogentur.Bald.in alle.l. generaliter, finaliter concludit quod Epiſ.& iudex ſæcularis dabunt Clericum tutorem,& compellẽt vt ex coniunctis iuriſdictionibus reintegretur vnus effectus.ff.excu.tuto.l.iuriſperitos.§.cum oriundum.&l.de creatoribus.C.de Epiſ.audi. & Iſti.de atti.tu.§.nos autem.

29. Fallent.

In clerico Minore litigante coram iudice ſæculari.Nam curatio ad huiuſmodi cauſam ſibi dabitur per dictum Iudicem ſæcularem,ita tenet Oldra conſil.59.& Pet.& Iacob vt ipſe refert & rota.deci.181.Pe.de Ancha.in alle.regula.iur.ea quæ ſub.quæſt.18.Domi.in.cap. ſi annum.de iudi.lib.6.in compendio rotæ ſub ru-

brica.de iudi.deciſ.5.Curator autem generalis ad lites eidem clerico per ſuum competentem iudicem dabitur ſecundum doct.præallega.

30. Fallentia.

In præſenti regno, vbi Eccleſiaſtica poteſtas abutitur notoriè ſua iuriſdictione vel poteſtate.Quo caſu etiam contra clericos concedi ſolent per cancellariam litteræ in caſu appelli (ab abuſu notorio vulgariter nuncupatæ) de quib.ſæpenumero dubitaui,vbi fundari poterant in iure.Audiui tamen frequenter officiarios pro hoc dicere eſſe bonum tex.in cap. filijs vel nepotibus.16.quæſt.7.Quibus ego reſpondi dictum canonem eſſe correctum,vt tenet Sicu.in.c.qualiter de iudi. ſed vlterius mihi allegauerunt Regiam Maieſtatem ad hoc inter alia fuiſſe inſtitutam, vt miniſtros eccleſię id eſt viros Eccleſiaſticos protegat. Cum boni Regis ſit tueri Eccleſiam & perſonas eccleſiaſticas,vnde dicit tex.96.di. Boni Principis eſt, ac religioſi eccleſias contritas atque conciſas reſtaurare, nouaſque ædificare, vt Dei ſacerdotes honorare ac tueri,& 23.quæſtion.8. cap. tributum. ibi, quia nos tueri & defenſare deberent,&.cap.principes. 23. quæſtion.5.ibi cognoſcant ſæculi principes ſe debere eſſe rationem reddituros propter Eccleſiam quam tuendam ſuſcipiunt.& 23.quæſtio.3.cap.Maximianus.& 2.c.ſequen.& 11.quæſtio.1. Chriſtianis. dum Gelaſius Papa Zeie comiti ait. Clericos tibi commendo tuæ ſublimitatis tuitione valentur,ne quid illis aut ſurreptio aut inimica legibus violentia neceſſitatis imponat,dicit etiam tex.23.quæſtio.5.

Admini-

Adminiſtratores planè ſæcularium dignitatũ qui ad eccleſiarum tuitionem pupillorũ ac viduarum protectionẽ rapaciũq; refrenationẽ conſtituti proculdubio eſſe debent quoties ab Epiſ.& eccleſiaſticis viris conuentę fuerint eorum quærimonias attẽtius audient ſecundum quod neceſſitas expetierit, abſq; negligẽtia examinent & ſtudio diligenti corrigant. facit tex. in.c. Imperatorib. vbi dicit per Imperatorẽ obuiandũ peruerſis, & pauperes defẽdi aduerſus potentias diuitũ, alioquin qui poteſt perturbare peruerſos, & eis obuiare & nõ facit, nihil aliud eſt quam fauere impietati eorum. c. qui poteſt. ea. cau. & q.

Inſuper Regũ eſt officiũ proprium facere iudiciũ atq; iuſticiã, & liberare de manu calumniantiũ vi oppreſſos vn in c. Regũ. 23. q. 5. Præterea Archiep. notoria crimina ſubditorũ ſuorũ ſui Suffraganei viſitando punire poteſt ratione huius notorietatis quod alias facere nõ poſſet, vt in.c. romana. §. ſanè. de cenſi. lib. 6. & fa. c. romana. de pen. eo. lib.

Allegant inſuper quod Regia poteſtas ad id etiam ſit inſtituta, vt ſanctorum antiquorumque Patrum decreta ſaluberrima Spiritu Dei promulgata exequi faciat, & inuiolabiter obſeruari in authen. quo. opor. Epiſc. in prin. col. 1. & in. l. fi. C. de Sum. Trini. & multas alias rationes pro ſe ſoliti ſunt allegare. Nunquam tamen audiui neq; vidi niſi ſemel, quod ſuper meritis huiuſmodi cauſarũ appellationũ fuerit pronunciatũ, ſed duntaxat vel appellationes annullari, aut ꝙ appellantes nõ erãt, vt appellãtes recipiẽdi, quia à iudice ſpirituali non

eſt ad ſæcularem iudicem appellandum.

Fallent.31.De pragmatica Sanctione.

Fallit etiam in præſenti regno vbicunq; per prælatos clericos, vel alios quoſcunq; aliquid fit, vel attentatur contra decreta Baſilienſis Concilij & Pragmaticam Sanctionem. Et fundant ſe iudices temporales dicentes huius honore cognitionem, eo quod dictum, conſilium ſeu per ſuos creatores exhortatum fuit Regem Carolum huius nominis 7. obſecrando vt decreta ſtatutaque & ordinationes ab ipſa ſancta ſinodo facta & condita recipere vellet & acceptare : eaque quantum ſuæ regiæ dignitatis intereſſet per vniuerſum regnum ſuum, & delphinatum inuiolabiliter perpetuoque obſeruari facere dignaretur.

Quæ decreta & ordinationes ac ſtatuta in eadem pragmatica ſanctione contenta. Archiepiſcopi, Capitula notabilia, Decani, Abbates cæterique prælati & viri eccleſiaſtici, atq; ſciẽtifici vniuerſitatum ſtudiorum generalium Biturís congregati, Eccleſiam regni & Delphinatus repræſentantes, recipienda conſenſerunt & acceptanda deliberauerunt & acceptarũt. Et apud Regem ipſum inſtiterunt, vt ipſe ex tunc ipſa decreta acceptaret, & approbaret, mandando diſtricte ex tunc curiæ parlamenti & alijs iuſticiarijs regni & Delphinatus, ac aliorum dominorum regni, quatenus de puncto in punctum præmiſſa inuiolabiliter & in perpetuum obſeruarent & facerent obſeruari, tranſgreſſores & contra facientes taliter puniendo, quod cæteris in poſterum cæderet in exemplum.

Vnde

vnde rex ipſe die 7. Iulij. Anno Domini 1438. regni ſui 16. habita deliberatione cum principibus ſuæ regalis proſapiæ, ac alijs magnatibus & proceribus, multiſque alijs viris prudẽtibus & ſcientificis Eccleſiaſticis & ſecularibus regni & Delphinatus ſuorum eidem in eius magno conſilio aſſiſtentibus, ad quorum ſupra requeſtam & ſupplicationem decreuit omnia per eos in prædicta congregatione deliberata in eius regno & Delphinatu, cæteriſq; dominijs ſuis perpetuò teneri ac inuiolabiliter obſeruari, ſuumque plenum & integrum abſque alia publicatione à die prædicta ſortiri effectum. Curiæ parlamenti, omnibuſque iuſticiarijs regni & Delphinatus ſuorum, cæteriſque officiarijs & ſubditis ſuis, & eorum cuilibet, prout ad eum pertineret, mandauit diſtrictius iniungendo, quatenus omnia præmiſſa & ſingula tenerent, cuſtodirent, & conſeruarent, in ſua roboris firmitate. Et in cauſis quibuſcunque occaſione præmiſſorum decetero orituris & emerſuris ſecundum deliberationes & concluſiones in eadem pragmatica ſanctione contentas iudicarent, pronunciarẽt, & ſententiarent. Atque ab omnibus ſubditis & incolis ſuorum regni & Delphinatus inuiolabiliter facerent in omnibus, & per omnia obſeruari prædictas parſonas Eccleſiaſticas & ſeculares, ac earum quamlibet in omnibus & ſingulis ſuperius expreſſis ab omni turbatione, violentia, impreſſione, moleſtatione, vexatione, damno, impedimento: & diſturbio tuerentur, protegerent & defenderent. Omnes & quaſcunque perſonas cuiuſuis conditionis aut ſta-

tus forent contra facientes, aut venientes, taliter punienda, quod impoſterum cæteris cederet in exemplum, vt hæc omnia patent tam in proemio, quam in fine pragmaticæ ſanctionis:

Et ita de facto, tempore Caroli 8. ſeruari vidi. Vnde officiarij regij ſuper his ſe fundant, ſuſtinentes, quod curia parlamenti poſſit cogere Archiepiſcopos & Epiſcopos ad confirmandum, vel infirmandum electiones ſuorum ſubditorum, dicunt enim valere etiam conſuetudinem, vt caſu quo Epiſcopus non poteſt eſſe iudex propter ſuſpitionem det iudicem parti non ſuſpectum, coram quo procedetur: & ſi appelletur à tali, appellabitur ad Epiſcopum, tamen poterit iterum recurri, ita dicit Hoſtie. in titulo defen. §. qualis 16. colum. ver. ſed nunquam Epiſcopis. & ita dicit ſeruari per dominos temporales in Fancia, de quo meminit Ludouic. in l. qui iuriſdict. ff. de iuriſd. om. iudic.

ADDE, de Pragmatica ſanctione.

Hac pragmatica ſanctio apud Bituriges in Concilio Baſilienſi à Carolo ſeptimo Rege Francorum 7. nonis Iulij, Anno 1438. probata, & in Senatu Pariſienſi 3. Idus Iulij publicata eſt, & eodem tempore etiam deambulationes in templis, dum ſacra peraguntur, damnata ſunt. Poſtea verò Ludouicus 11. per Legatos miſſos ad Pium 2. obedientiam liberam Eccleſiæ præſtitit, & abrogationẽ quoq; Pragmaticæ ſanctionis promiſit, literis ſequentis tenoris ad Pontificem miſſis.

Litteræ Ludouici 2. ad Pontif. Pium 2.

Beatiſſimo patri noſtro Pio Papæ 2. obedientiam filialem. Te vicarium Dei viuentis, & veneratione proſequimur, vt ſacra præſertim in Eccleſiaſticis

rebus, tua monita, veluti vocem Paſtoris audire, illiſq; parere prompta mente velimus. Te Principē totius Eccleſia, Antiſtitem ſacrorum, te dominici gregis Paſtorem profitemur, & ſcimus, teq; iubentem ſequimur, tibi ac beatiſſimi Petri Cathedra conſentimus & iungimur. Itaq; ſicut mādaſti, pragmaticam ſanctionē (tua ſedi infenſam, vtpotè qua ſchiſmatis tempore, atq; per ſeditionem mota ſit) à regno noſtro, & Vienneſi Delphinatu, & omni ditione noſtra pellimus, deijcimus, penituſq; abrogamus. Data Turon ſub magno ſigillo noſtro 27. menſe Decēb. Anno D. 1461. & regni noſtri primo, &c. Habentur ha littera in li. 7. Decret. li 3. c. 1. in fine.

Itaq; idem Ludouicus eo nomine Gallicanum Aurelianenſe concilium, ad tollendam pragmaticam ſanctionē coegit, ſed ſenatus Pariſienſis adduci non potuit, vt illa tolleretur. Ita refert Genebrardus in Cronicis ſuis. Tandem Leo 10. hanc pragmaticam ſanctionem reuocauit, caſſauit, abrogauit, & damnauit ſub magnis pœnis, Si quis ea in iudicialibus vel extraiudicialibus Actibus vteretur, Hac Leonis conſtitutio extat dicto loco, lib 7. Decretalium nuper edito. Succeſſerunt in locum huius Pragmatica ſanctionis, concordata Gallia inter Leonem 10. & Regem Francia, in qua D. Rebuffus doctiſſima ſua ſcripſit commentaria. Cur autem Lodouicus ſecundus pragmatica ſanctioni renunciare non debuerit, tradit Benedictus in cap. Raimutius. part. 2. in verb. ſi abſq; liberis num 44. Vide Guidonem Papa deciſ. 103. vbi hanc pragmaticam ſanctionē dicit Loduicum Regem reuocaſſe Anno 1462. 28. Iannuar. Mattheus Boyſſ D. De

De Clerico negotiatore Fallen 32.

Tricesimo ſecundo fallit in Clerico negociatore, quia tenetur ad gabellas in concernentibus negotiationem, tenet Federicus conſilio 91 incipiente, quæſtio talis eſt vltima col. per textum cum glo. in Clemen. præſenti de cenſi. Et ideo caſu prædicto poterunt huiuſmodi ratione gabellarum coram ſeculari iudice conueniri, pro quo facit c. 2. ne Cle. vel mo. Idē quod Federi. tenent Matthe. Paulus, Stephanus, Zaba. & Imol. in alle. Cle. præſenti. Et bene facit c. recolentes, de ſtatu monachorum, dum ibi dicitur. Si enim relictis originalibus ordinis inſtitutis, ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri, quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, & facit quod per huiuſmodi tex. principaliter conſuluit Petrus de Ancha. conſilio 104. incipiente, contra fratres, &c.

A D D E.

Clericus poteſt vendere vinum, granum, oleum ex proprijs fundis, & ob id non dicetur negotiator, minus ſi vendat fructus beneficij. Crauetta conſ 63 num. 3. Tyraquellus de nobilitate cap. 28. nu. 10. Et talis Clericus non ſoluit gabellas, etiamſi prohibitio ſit facta publicè de non vendendo vinum Ignatius Lopes ad practicam criminalem Bernardi Dias cap. 55. verſic. Ex quibus ſequitur &c. vbi latè tradit de negotiatione Clericis interdicta, & ſi pec-

ſi peccet Clericus in hac negociatione licita, per ſecularem iudicem punitur, vt tradit Caſſaneus in conſuetudines Burgundiæ rubr. 1. §. 5. in verſ. S'il n'a grace. num. 90. Vbi dicit Regem ſuper hoc priui legium ſpeciale à Pontifice impetraſſe. Impugnat tamen Lopes loco ſuperius citato. Matthæus Boyſſ Doctor.

Adde præterea propter elegantiam text. alleg. cap. Recolentes. libuit videre Anchorani conſilium quod non eſt ſub num. Itaq; diu quærendo & inueſtigando inuenit filius meus VVilhelmus Boyſſ in conſ. 109. Vbi eleganter conſuluit Cacheranus contra fratres mendicantes in qu. propoſita. Vbi quæſitum eſt: Impoſito charitatiuo ſubſidio, vel alio onere per litteras Apoſtolicas omnibus Clericis, cuiuſcunq; ſtatus ſint & ordinis: An etiam mendicantes, cum reliquis Clericis & Religioſis, cuiuſcunq; ordinis pro rata bonorum quæ poßidebant, conferre & contribuere teneantur. Et conſuluit ibi Anchoranus deciſiuè, quod mendicantes pro bonis quæ poßident immunitate mendicitati conceſſa gaudere non debeat, per d. cap. Recolentes. Vbi textus habet, quod bona Eccleſiæ vel capellas contra ſui ordinis inſtituta poßidentes, amittunt priuilegium ſui ordinis inſtitutum, & cum alijs ſimilem in ll. diſciplinam ſubire tenentur; Dignum eſt enim, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilē quoque ſentiant in legibus diſciplinam. vt allegat idem Anchoranus in conſi. ſuo 2. num. 2.

33. Fallentia.

Trigeſimo tertio fallit in Clerico permittente

tente ſe à iudice ſeculari condemnari, & executionem committi, poſtea ſuum priuilegium allegante, quia talis venit condemnandus in
53. expenſis, tenet Egidius Bellæ. deciſ.226. ad hoc allegat c. exceptionem. de excep. vbi tex. quod malitioſè differens oppoſitione exceptionem ſibi competentem, venit condemnandus in expenſis, limita tamen prout in caſu dicti cap. limitatur hoc dictum per Sicul. poſt Innoc. Hoſtien. & Docto. in alleg. c. Et ibi vide per eum, de quibus expenſis intelligatur.

Adde.

Clericus qui patitur ſe conueniri coram Laico, nec allegat ſe Clericum, ne quidem ab eo in expenſas condemnari poteſt, ſed iudicium nullum eſt. Ad de Decium conſ.150. & conſ.241. lib.2. quem citat Vantius de nullitatibus. tit. ex defectu iuriſdictionis num.101. vbi etiam in fine noſtrum citat auctorem, ſed & auctoris noſtri ſententiam improbat per multa allegata. Ignatius Lopes ad Bernardum Dias in praxi criminali, capite nouiter edito, 62. num.6. Matthæus Boyſſ D.

Sed ſi Clericus non habeat vnde, an patitur executionẽ in fructibus ſui beneficij? dic quod ſic? ita tenent Hoſtien. Ioan. And. Anton. Imol. Sicul. & Præpo. in ca. reprehenſibilis. de appel. deducto tamen, ne Clericus egeat, & Eccleſia non patitur detrimentum in miniſtris Eccleſiæ, vide vbi ſupra, & quæ dicunt Io. An. Hoſt. Antho. Zaba. Sicu. & Imol. in ca.2. de fideiuſſo. vide etiam quæ ſcripſi in addit. ad qu. Cap.314.

Adde

Adde Marantam de executione, num. 44. in ſuo ſpeculo. Mattheus Boyſſ D.

Adde etiam, quod ſcripſi ſupra in huius ſecundæ regulæ fallentia 13. de Clerico contumace, an poſſit mulctari, &c.

Adde quod Clericus non declinans forum Laici, venit puniendus iuxta ca. ſi diligenti. de foro competenti, & ideo venit puniendus arbitrio iudicis, tanquam trangreſſor canonis ſecundum Baldum in l. 1. C. de indic. vidui tol. ad finem. & Spe. tit. de compet. iudi. addit. §. 1. ver. ſed nunquid requiritur conſenſus. Et ideo ſi trahatur inuitus ad iudicem ſecularem, debet proteſtari ſe Clericum, & quod non debet coram illo reſpondere, & ſi iudex præcipiat vt reſpondeat, proteſtetur ſe hoc facere viribus præfecturæ, vel metu ipſius iudicis, tenet Sicu. in caſi diligenti. 6. col. de foro compete. de hoc per Cepol. conſi. 11.

ADDE Caſus 24. ad præmiſſa.

Notandum, quod Antonius de Tremolis in Addit. ad practic. Bonacurſi. ſeq. 24. caſus ex præmiſſis latius tractauit, quibus Clericus coram ſeculari Iudice conueniri poteſt, quos obiter referre placuit, vt legenti ſtatim obuij ſint.

1. Ex delegatione ſummi Pontificis, qui cauſam criminalem Laico etiam mulieri committit.

2. Ex priuilegio à Papa conceſſo alicui Principi de

de cognoſcendo incertis cauſis Clericorum, quod Aufrer. ſuper limita. 1. reg. 1. contra Felin. affirmat, & citat hunc Tremolenſem.

3. Fallit in defectu Eccleſiaſticæ perſonæ.

4. Quãdo Clericus in fraudem criminis commiſſi ſe Clericum fecit vel profeſſus eſt, vt ſecularem iudicem euitaret, tunc Clericatus priuilegium fori non tribuit.

5. In Clerico arma militaria portante, qui ſi tertio monitus ſit, priuilegio exuitur.

6. In Clerico publicè & perſonaliter artem tabernarij vel Macellarij exercente.

7. In Clerico Ioculatore, Goliardo & Bufone.

8. In Clerico Aſſaſino.

9. In Clerico cum vnica & virgine coniugato nõ deferente habitum & tonſuram.

10. In Clerico actualiter degradato.

11. In Clerico depoſito incorrigibilitate ſecutá.

12. In Clerico Bigamo.

13. In Clerico artẽ exercẽte & in illa delinquẽte.

14. In falſum deponente coram ſeculari iudice; quã fallent. in vtramq; partem per plura deducit; & negatiuam in puncto iuris veriorem dicit.

15. In cauſa reconuentionis, quod 6. modis limitat Tremolenſ.

16. Si Clericus ſit hæres Laici inchoáta inſtantiá coram iudice ſeculari.

17. Si teſtamentum eſſet publicandum & Clerici intereſſet, fieri debet coram ſeculari iudice.

18. In cauſa euictionis Clericus defendit Laicum in iudicio ſeculari.

19. In

19. In Cauſa feudali.

20. In reali actione, quamuis communiter contra. Conſuetudo tamen in regno Franciæ aliter obſeruat. Vbi etiam Clerici coram ſeculari conueniuntur ex l. diſſolutæ. C. de condictio. ex l. hoc eſt ſuper Cancellatione inſtrumenti, vel ſuper obligatione propria manu ſignata. Item ſuper hypothecaria actione, item ſuper poſſeſſorio retinendæ & recuperandæ poſſeßionis beneficiorum, item ſuper ſolutione arreragiorum & cenſu annuo.

21. Si Clericus eſſet dandus tutor.

22. Si Clericus in executione ſententiæ ſe opponere velit.

23. Si Clericus in dubio an ſit Clericus fuerit citatus, & non compareat priuilegium ſuum allegando poteſt in expenſas condemnari, de quo vide ſup. fallent. 23. in Reg. 2. & Iafred. deciſ. 153. 24. & vlt. Epiſcopus delegat cauſas pecuniarias & merè ciuiles Laico De his caſibus vide Tremolenſ. ſupra.

Adde quod Maranta huiuſmodi caſus 17. congeſſit, quibus Clericus coram ſeculari conuenitur. diſ. 11. num. 59.

Benedictus in c. Reinutius. §. & vxorem Andaliſiam, deciſ. 2. nu. 122. & ſeqq. ponit caſus 14. quibus Clericus per ſecularem iudicem conuenitur. Vſque ad nu. 139. vbi de reali actione & feudo idem teſtatur. Matthæus Boyß D.

SEQVVNTVR SEX EXTENSIONES & declarationes præmiſſarum duarum regularum.

Extende huiuſmodi primam & ſecundam

regulas etiam ad concubinas Clericorum, quæ ſorum Clerici ſequuntur gl. & tex. in c. eos 32. diſt. vbi dicitur quod concubina Clerici debet puniri per Epiſcopum, & ſi non poteſt eam punire, indulget ꝙ puniri poſſit per principē. & ibidem ſequitur Archi. & Domi. præſertim, in Cle. in ſacris conſtituto: quia tunc committit adulterium, & ſacrilegium 27. q. 1. c. qui Chriſto. & c. virginib. no. Hoſt. in ſumma tit. de coha. Cler. & mulier. §. quam pœnam. Henric. & Sicul. in c. 2. de coha. Cler. & idem Sicu. in c. vt Cler. de vita & honeſt. Cleri. Imo clarum eſt, quod crimen ſacrilegij punitur iudicio Eccleſiaſtico. c. quiſquis. 18. q. 4. & c. cùm ſit generale de foro compet. & canones diſponunt huiuſmodi concubinis, vt patet in c. quidam. 81. diſt. & glo. in c. fraternitatis. 34. di. & in alleg. c. 2. de coha. Cler. dicitur fœmina verò canonicè iudicetur, & ibi gl. Iudex autem ſecularis in alle. c. eos aditur in defectum, & non principaliter: quia talis non efficitur ancilla de iure ciuili, ſed de iure canonico, vt in alle. c. quidam: ideo propter hoc eximuntur à iuriſdictione ſecul.

Idem tenet Sicu. in c. 2. de coha. Cle. alle. videlicet quod concubina Clerici, præſertim in ſacris conſtituti eſt de foro compe. & ibi idem tenet Anto. idem Ludouicus Romanus in ſingularibus, in verbo concubina.

Idem Io. de Platea. in l. prima. C. de muli. & in quo loco. libr. 10. & per hoc videtur hodie bonus textus in conſilio Baſilen. titu. de concubina. ibi prælati concubinas aut mulieres ſuſpectas curēt à ſuis ſubditis per inuocationem brachij ſecularis, ſi opus fuerit penitus arcere, &c.

Aduerte tamen, quia Petrus de Ancha. in reg. iuris, ea quæ quæſtione 24. & in conſil. ſuo 197. ver. ſuper ſecundo dubio tenet, quod Princeps ſecularis poſſit facere ſtatuta pœnalia cõtra prædictas concubinas Clericorum manifeſtas & notorias, nec tunc ſecundum eum honeſtas Eccleſiæ maculatur, ſed potius defenſatur & ſacri canones melius cuſtodiuntur. Contra occultas vero non videtur, quod iudex Laicus poſſit ex officio procedere, & ſic detegere crimen Clericorum, pro hoc quod ait Conſtantinus in c. in ſcripturis 96. di. Idem tenet Ioa. de Ana. ſuper rubrica de adulte. Adde Feli. in c. ſi concubinæ. de ſen. excom.

Quicquid ſit, quia dictæ concubinę ſicut permittitur, committunt crimen ſacrilegij, quod eſt crimen commune, iudex ſecularis in præſenti regno illarum recipiet cognitionem; & puniet illas. licet etiam puniri poſſint per iudicem Eccleſiaſticũ: Opinio tamen Petri de Ancha. maximam æquitatem videtur continere.

2. Extende ad vxor. Cler. coniug. Sicu. in c. 2. de fo. comp. Clauaſ. in verb. excommunica. 17. §. 8. per l. fin. C. de incol. vbi mulieres honore virorum clarent. Doct. in cap. vnic. de Cler. coniug. lib. 6. vxores verò Cleric. in ſacris conſtit. gaudent priuilegio fori Clericorum, vt in vxorib. Græcorum. Imol. in c. 2. And. in d. c. 1. dicit nunquam fuiſſe receptum, quod in criminal. ab Eccleſ. iudicetur, & abſurdum eſſet quod in ciui. coram ſecul. conueniatur in criminalib. vero coram Eccleſiaſt. & iſta opinio ſeruatur. Adde Zaſium c. 17. fin. reſp. Boys D.

3. Extende ad famil. cleric. quæ gaudet eodem priuil. gloſ. in c. Clericum 11. qu. 1. & gloſ.

in allegato.c.eos 32.diſtinctione, & in §.nouarum.in ver.mancipia 16.q.prima tenet Domi. in allegato.c.eos.& Maria.in c.1.de foro competenti.Clauaſ.in verb.Clericus. 14.§.2. Sed Archidiaconus in allegato. ca. Clericum.dicit quod iſtud non habet locum in ſeruitoribus conductitijs, qui ſeruiunt precio.& idem tenet Siculus in alle.c.2.de foro competenti. Nã ſpeciale eſt in familia Epi. vt gaudeat priuilegio fori, vt in c.fina. de officio Archidiaconi, & in iſta materia ſtricta, debet fieri extenſio, quia multa Epiſcopis conceduntur,& nõ alijs c.fi.de re iudi.li.6.c.fi.de priui.& ca.quam periculoſum.de ſenten.excom.eo.lib.& facit ca. pe.ver.non ſic autem.de priui.eo.lib.vbi priuilegium datum conuentui non prodeſt familiaribus.& facit c.per exemptionem eodem libr. & titu.vbi ſi in oblatis requiritur qualitas perpetuitatis, quanto minus gaudebunt famuli tẽporales nihil habentes ſpiritualitatis.Et hęc pars videtur eſſe tutior, & de facto ſeruatur.

37 Quarto extende ad eremitas, quia ſunt de foro Eccleſiæ per c.idemnitatibus.ad finem.de elec.lib.6.idem tenet Imol.in Clemen.per litteras.de præben.in Cl.Idem Anthon.conſil.19. incipiente:quia hic agitur in penul.col.addẽs, quod caput eorum vitæ eſt Chriſtus, & ſubſũnt presbytero.in cuius parrochia degunt. Idem tenet glo.in l.2. ff. de in ius vocand. & ibi Ange.& Doct.ad idem gl.in c.nulla.93. diſt.& in ca.qui vere 16.q.1.in quibus dicitur: quia eremitæ ſunt ſub Epiſcopo, in cuius territorio ſunt.idem videtur velle. Innoc.in cap.cum ad monaſterium. de ſtatu mona. vbi dicit eremitam

mitam eſſe perſonam Eccleſiaſticam. & Arch. in cap. vnico. de exceſſib. prælat. lib. 6. dicit. quod eremita eſt religioſa perſona. Sed Lau. Io. de ligna. & Zaba. in alleg. Cle. per literas. & Sicul. in alleg. cap. 2. de fo. compe. quia tales ex vtero matris Laici nati ſunt, ita in eodem ſtatu ſunt cenſendi, ex quo nõ interuenit alius actus eos eximens à iuriſdictione temporali, qui eſt duplex videlicet receptio ordinis, & conuerſio ad aliquem de religionibus approbatis, vt in cap. fi. de religio. do. & 17. qu. 4. cap. ſi quis ſuadente. de ſenten. excom. cap. non dubium cum ſimilibus: & iſtud videtur de iure verius, quia iſti eremitæ non habent certam regulam, nec ſunt obligati ad ſtandum ibi, ſed tenentur ſola voluntate, & ſunt ſicut locuſtæ qui regem non habent, vt ait gloſ. in alleg. cap. qui vere. Vnum abſurdum videretur, quod ex ſola voluntate ſe poſſint eximere à iuriſdictione Imperatoris, & redire quando volunt, pro quo optimè facit. ca. duo ſunt genera. 12. qu. 1. ita pars de iure videtur verior. & credo quod ſeruaretur in practica, & recordor ita iudicatum fuiſſe per curiam parlamenti de quodam eremita, qui propter egregia furta & rapinas vltimo fuit affectus ſupplicio. ſed opinio prima videtur æquior, maximè fauore religionis pro qua videtur in dubio iudicatũ. l. ſunt perſonæ. ff. de religio. & ſump. fu.

Quinto extende ad ſectores hoſpitaliũ autoritate Epiſcopi ædificatorum, quando promiſerunt in manibus Epiſcopi caſtè viuere, & vxore mortua aliam non ducere, quia tales videntur quaſi conuerſi. ita tenet Hoſti. ſumma 38.

in præſenti ciuitate. Quod ego intelligo in iſtis fratribus de tertia regula, quando receperunt habitum auctoritate Superioris, vt ſint perpetuò Deo dicati, niſi habitum in fraudem aſſumpſiſſent, vt no. Bart. in alleg. l. 1. Sed quod non ſint de foro Eccleſiæ, tenet Cal. tit. de foro compe. conſil. 7. Sicul. in alle. ca. 2. referens ita conſuluiſſe. Feder. de ſe. conſilio 165. Albe. in l. placet. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Baldus in l. officiales. C. de Epiſ. & Cle. Pet. de Anch. in allegata regula iuris. Ea quæ. qu. 15. & Maria. in alleg. ca. 2. & licet illorum opi. videatur de iure verior, prima tamen tutior & æquior.

QVAESTIO.

An in præmiſſis caſibus, quibus Clerici coram Laico Iudice ſtare cogantur, ligentur ſtatuto ſtilo & conſuetudine fori ſecularis.

QVia ſicut viſum eſt ſupra, Clerici pleriſque in caſibus in ſeculari iudicio litigare compelluntur. hic ad prædicta inferitur dubium vulgatum, vtrum in dictis caſibus Clerici ligentur ſtilo, conſuetudine, & ſtatutis fori ſecularis.

In qua quæſtione variæ fuerunt hactenus Doctorum ſententiæ, ego tamen: ſalua correctione communem opinionem inſequendo, dico quod in his quæ concernunt litis ordinationẽ vt quod inſtantia finiatur certo tempore, vel quod actor tenetur dare fideiuſſorem, & idem de libelli oblatione, & ſimilibus concernentibus ordinationem litis, ſeruandum erit ius Laicorum, quia lex canonica con-

ſentiens, quod ibi cauſa agitetur, cenſetur velle quod agitetur ſecundum modum illius iudicij. ita gl, in c. quod Clericis. de foro compe, & ita eam allegat Antho. Imol. Sicu. & Domi, in cap Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitutio. & Ioannes And. ſuper rubr. de conſtit. Propterea dicit Archi. in c. non ita. 2. qu. 6. quod Clericus litigans in foro ſeculari non poterit appellare ante ſententiã, niſi in caſibus à iure ciuili præmiſſis, ſed Laicus litigans coram Eccleſiaſtico bene appellaret per c. ſuper eo. de appellationi. & hoc dictum ſequuntur omnes prædicti, & Sicul. in alle. c. quod Clericis: & in ca. qualiter. de iudi. Pet. de Ancha, conſil. 15. & in repet. c. 1. de conſti. & in repet. c. ea. qui de reg. iur. li. 6. in vlti. q. ant, in diſputatione incipiente ſtante ſtatuto municipali. Lapus alle. 81. Cal. diſputatione incipiente, ſtatuto ciuitatis.

Cum autem agitur decidenda, tunc aut agitur ratione contractus, & tunc conſideratur ius loci contractus. vt l. ſi fundus, ff. de euic. & de vſuris, l. 1. & conſtitutus de in inte. reſtitut. & c. cum veniſſem. de eo qui mitti, in poſſeſ. Si agitur ratione delicti conſiteratur ius loci vbi delectum eſt commiſſum. C. vbi de crim. a. op. authen. quæ in prouincia. de ſentent. excom. ca. à nobis, Si verò ius reſpicit rem de qua litigatur, nunc ſeruanda ſunt loci iura, vbi res ſita eſt de teſt. c. Raynutius, C. de edi. priua. l. an in totum. ff. de tuto. & cura. da ab his. l. pupillo. & ideo ſi agatur de onere rei, reſpiciendus eſt locus, vbi res ſita eſt. C. de prædi. nauicu. l. vlti. libr. 11. concordat Cy. C. de ſumma Trinita. & ibi plenè per Bartolũ in repetitione.

Si vero ius vel ſtatutum reſpicit perſonam tunc non ſeruabitur quo ad perſonam clerici. Sicut enim conſideratur ius loci contractus de licti vel li. ſuper qua quæſtio ſita eſt, ita & perſonę qualitatem inſpici oportet, cũ de iure principaliter perſonam tangente quæritur & ſecundum illud ius iudicari oportet, coram quocunque iudice agatur. fa. c. 1. de iurepatro. lib. 6. & de priuile. c. porrò ſecundum vnam ſe cturã. Et ideo ſi ſtatuto cauetur laicorũ, quod ſolutio debiti probari non poſſit per teſtes, cle ricus illo ſtatuto non afficitur, licet litiget coram iudice ſæculari, ſed ſaluum ſibi remanet ius probandi per teſtes, ita dicit Sicu. poſt Cal. in alle. ca. quod clerici. & Ancha. in alleg. quæſtione finali.

SVMMARIA ad Regul. 3.

1 *Manus violentas iniiciens in Clericum eſt ipſo iure excommunicatus.*

2 *Percutiens conuerſos ſæcularium Eccleſiarum an ſit excommunicatus.*

3 *Mulieres quæ Canonicæ ſæculares dicuntur percutientes an ſint excommunicati.*

4 *Beguinæ an gaudere debeant priuilegiis Clericorum.*

5 *Detinens Clericum in cuſtodiam publicam an excommunicationis ſententiam incurrat.*

6 *Mandans iniici manus violentas in Clericum, an habendus ſit pro excommunicato.*

7 *Dolo inducens alium ad percutiendum Clericum an veniat excommunicandus.*

8 *Prohibere valens percuſsionem Clerici, nec cohibens, habetur pro percuſſore & eſt excõmunicatus.*

9 *Manus violentas inÿciens in Clericum qui voluntariè ſe verberibus ſubÿcit, an ſit excommunicatus, an & ipſe etiam Clericus.*

10 *Clericus ſe ipſum temerariè percutiens, an ſit excommunicatus.*

11 *Clericos de mandato prælatorum percutientes an ſententiam excommunicationis incurrant.*

12 *Clericus non debet à laico torqueri.*

13 *Prælatus ex cauſa corrigens Clericum licet iracundè an ſit excommunicatus.*

14 *Laicus etiam priuatus an poſsit Clericum in crimine flagranti repertum capere ſpecialiter, ſi ſit de fuga ſuſpectus.*

15 *Laicus poteſt Clericum debitorem ſuum fugientem, vel de fuga ſuſpectum aut rem aſportantem capere etiam ſine metu excommunicationis.*

16 *Confeſsio Clerici facta coram Iudice ſaeculari, an ſit ſufficiens indicium ad torturam.*

17 *Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine*

18 *Clericum alterum inuadentem licet impunè percutere.*

19 *Clericum percutiens ſi modum excedat defenſionis, non tamen ex propoſito venit excuſandus.*

20 Per-

20 *Percutiens Clericum turpiter inuentum cum ſibi propinqua, an excommunicationem incurrat.*

21 *Percutiens Clericũ, ſi Clericatum ignoret, venit excuſandus.*

22 *Inuaſor Sedis Apoſtolicæ poteſt à Laicis impunè repelli.*

23 *Doli incapax percutiens Clericum, non peccat mortaliter.*

TERTIA REGVLA.

Concernens priuilegium Clericorum perſonale. Cum 8. declarationibus & 12. Fallentijs.

Qui violentes manus in Clericum inijcit, ipſo iure excommunicatus eſt Cap. Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.

IDem de monachis aut monialibus Canonicis aut cuiuſlibet religionis conuerſo vel conuerſa aut nouitio cuiuſlibet religionis cap. Cunctis, cap. Non dubium cap. veniens cap. Cum illorum cap. de monialibus de ſententia excommunicationis cap. Religioſo. eodem tit. in. 6. 1.

ADDE

Percutiens Clericum, impias manus in ipſum inferens iure. Ciuili capite punitur Iure Canonico tantum pœna maioris excõmunicationis, vt in hoc cap. Si quis ſuadente. Idem ſi quis veſtes Clerici diclareet Marſilius. 188. ſing. Menochius caſ. arb. 389. num.

389.num. 15. vbi explicat Buth. Sed nouo Iure. C. de Epiſ.& clericis. ex auctoritate Baldi. Eandem explicat nouiſsimè in ſuis doctiſſimis deciſionibus. Anthonius Teſſauras deciſ 244. Quod ſi quis verberet Clericum baculo, pro qualitate perſonarum & circumſtantiarum grauius aut lenius puniri debet. Latè ibi Leſſaurus. In hanc regulam quid remittendo addiderim vide infra in fine limitationum. Matthæus Boyß Doct.

2 Declara primo prædictam regulam etiam locum habere in conuerſis ſæcularium Eccleſiarum, ita videtur tenere gloſſ.c. non dubium & idem tenet ibi Antho. idem Io. de Imo. in.c. dilecta de maio. & obe. idem. Ioan. And. & Domi. in.c. per exemptionem de priuile. li. 6. licet Sicul. in allegat.c. dilecta & in.ca. 1. de regula. videatur tenere contrarium. prima tamen opinio videtur tutior.

3 Secundo declara prædictam locum habere regulam in mulieribus, quæ canonicæ ſæculares dicuntur, ſi verberentur quando ſeruiunt in Eccleſia & habent habitum religioſorum: alias ſecus. & ita ſequitur Rota deci. 167. in antiquis tamen Io. An. in alle.c. dilecta ſimpliciter tenet, quod non gaudent.

4 Tertiò declara prædictam regulam locum habere in Beguinis, quæ ſunt conueniendæ coram iudice eccleſiaſtico tanquam perſonæ miſerabiles & non videntur merè perſonæ, ſæculares maximè cum portant habitum, & gaudent priuilegio. ita dicit Rota. concluſi. 332. in antiquis. & ad hoc alle. Io. An. ita tenentem in ale.c. dilecta.

Quartò

Quarto declara prædictam regulam locum habere in detinente clericum in cuſtodia publica ſicut in carcere vel priuato loco, vt in domo propria, quia licet manus violentas nõ iñferat, nihilominus eſt excõmunicatus, ex quo libere non poteſt abire. c. nuper de ſen. excom.

Idem ſi quis teneat clericum per veſtem & non permittit ipſum abire ca. frenum equi in quo inſidet clericus. tenet Innocentius in allegat. c. nuper quod etiam ſentire videtur Bar. in l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publi. quod dictum Inno. alleg. Bar. ibidem & Bal. in. l. ſi qua per calumniam. C. de Epiſ. & Cle. & in. l. gallus. §. ille caſus. ff. de lib. & poſth. & in. ca. 1. qui mo. feu. amitta. & Lapus alleg. 118. & Bald. in l. 1. ff. de his qui deie. vel effude.

Idem in eo qui ſpuit, vel aquam aut aliud effundit ſuper eum, pro quo ſunt duæ glo. vna. in c. ſi quis pulſatus. ver. manus. de pe. diſtinct. 1. Alia in præalle. c. ſi quis ſuadente in. ver. manus. vbi etiam tenet quod ſi quis ſpuat in clericum eſt excommunicatus, quam gloſ. ſequitur ibidem Marchi. & alleg. per Inno. in alle. c. nuper. tenet Zaba. in cle. 1. de pe. idem eſt generaliter ſi fiat vis rebus clerico inhærentibus, vel ſi aliquid, quod tenet, violenter eripiatur aut ſcinditur ſiue frãgitur, vt tenet Zaba. vbi ſupr.

Quod tamen ſolet limitari primo niſi dormiat, vel non ſentit ſibi zonam vel burſam furari, vel quid ſimile ſibi auferri. ita tenet Zaba. in alle. cle. 1. Secundo niſi clericus detineretur oppreſſus per vim, ne ſibi fieret iniuria. tenet Inno. in alleg. cap nuper. & Zaba. in alleg. cle. 1. Tertiò niſi ceſſante violentia clerico inferretur

ferretur metus, etiam armorum. Zaba. vbi ſupra Sicul. poſt Antho. in. c. verum. de foro compe. & directo. lib. 3. tit. 2.

Quarto niſi fieret violentia Clerico propter recuperationem rei ablatæ. Inno. in all. c. nuper. per. c. olim. 1. de reſti. ſpoli. idem Zaba. in al. cle. 1. Imol. Laudu. ibidē dicunt ꝙ ſi Clericus Emphitheota non vult ſoluere canonē armata manu, dominus poterit eum compel.

Quintò niſi ſolum fieret iniuria verbis.

Sextò niſi clericus inſultetur ſine violentia, licet habeat animam nocendi, non tamen tangit, licet vibrauerit enſem ſuper caput eius, vel ſi tangit vim non infert neque læſionē quia verba ſunt intelligenda cum effectu. c. relatum. de cleri. non reſi. tenet Archidiaconus in. §. ſi rego. 17. quæſt. 4.

Septimò, Niſi clericus inſequatur, nulla alia violentia ſibi illata. gl. eſt in. ca. felicis. de pen. li. 6. ſuper. ver. inſecutione. & ibi vide Domi. qui allegat. Archi. idem tenere in. c. ſicut qui. 17. quæſt. 4. & idem tenet Io. An. in Nouella ſuper allegata glo. etiam ſi clericus inſequutus cadat & lędatur ſecūdū aliquos. ſed tutius crederem ipſum tunc eſſe excommunicatum. Ad de Bart. in. l. ſi gemma. ff. arbo. furti cęſa. vbi dicit ꝙ talis inſequens nō tenetur quaſi vulnerauerit, ſed quaſi vulnerari fecerit, vt. l. qua actione. §. proin. & l. ſi obſtetrix. §. ſi ſeruum. l. ſi ex plagis. §. ſi. ff. ad. l. aquili.

Octauò, Niſi clericus detineatur clauſus in vna camera, non vt inferatur ſibi vis, ſed vt detegatur eius verecundia, tenet Inno. alle. in c. nuper. Anto. Io. de Lig. & Zaba. in alle. Cle. 1.

de pe.

de pe.vide Feli.præalle.cap.nuper.circa fi.

5. Declaratio.

Præfatam regulam non ſolum in inijciente manus in clericum,ſed etiam in mandante, vt in c.mulieres.in fi.de ſent.excom. quia is verè delictum committit,cuius auctoritate cômiſſum eſſe probatur.Idem in eo qui percuſſionẽ in clericum ſine mandato, tamen nomine ſuo factam ratam habet,nam erit excômunicatus: ſecus,ſi non eſſet facta nomine ſuo.c.cum quis de ſen.excom.lib.6.Primùm tamen dictum limita niſi mandator reuocauerit mandatum,& ad noticiam mandatarij deduxerit reuocationem,alioquin erit excommunicatus ſi ſimpliciter reuocauerit mandatum,ex quo percuſſit antequám reuocatio peruenit ad ſui notitiam ſecundum Inno.in alleg.c.mulieres.idem Bar. & Hoſti.in alle.arg.l.ſi mandaſſem.ff.man.de procura.c.ex inſinuatione.de reſcrip.c.ex parte decani.& idem gloſſ.in.ca. tibi domino.36. di.gl.& Doct.in præalleg.ca.cum quis.Secundò limita, niſi poſt mandatum ante executionem mandator deceſſerit,& conſtat eum antè mortem pænituiſſe,quia tunc non erit excommunicatus, quia in veritate mandatum morte fuit reuocatum.Sicul.in alle.c. idem tenet Directo.li.3.tit.2.& communiter Doct. in dicto. c.mulieres.vide Domi. in præal.c.mulieres cũ quis vbi etiã tenet circa fi. quis ſine mãdato nomine tamen meo me côtradicente percuſſerit clericum & poſtea ratum habeat,non ero excommunicatus alle.Fede.de ſenis.conſ.131.

6. Declaratio.

Sextò,declar.quod non ſolum habet locum

dicta

dicta regula in mandante, ſed etiam in eo qui dolo induxit alium ad percutiendum, ſi talis ſit dolus qui comparetur mandato vel conſilio, puta quia dixit facere mihi ſingularem gratiam, vel ei vellem ſemper bonum, qui percuteret, quoniam ſi ex hoc ſequatur percuſſio, erit excommunicatus, vt in præallega. c. mulieres, vnde refert Bart. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquiren. hæredit. quod dominus verberatus qui dixit coram famulis ſuis, niſi aliud de tali audiero, ero malè contentus propter quod famulus interfecit percuſſorē, fuit punitus ipſe dominus de homicidio, vnde Sicul. in. c. ex litteris de exceſ. præla. dicit ꝙ nō refert, an directè vel indirectè aliquid conſulatur, vt in dicto. c. ex litteris. & facit. l. certum ff. ſi certum petatur, & l. cum quid. eo. titul. Et quod no. Bald. Ange. Rapha. & Imo. in. l. quid ergo. §. penult. ff. de leg. 1. Qui volunt, quod inſtigans & ſollicitans aliquem vt percutiat, ſit excommunicatus, ſi ſequatur percuſſio.

Septimo declara dictā regulam non ſolum habere locum in cooperante auxilio vel conſilio, imo etiam in prohibere valente & non obuiante ne verberetur clericus, vt in. c. quanto. de ſen. excom. Quod locum habet ſecūdum doctores in eo ſub cuius poteſtate eſt verberās Sed etiā in alijs qui nō habent ex officio ſi non prohibent doloſe ſimiliter ſecundum Doctores ſunt excommunicati. Si vero hoc non facit doloſe, ſed quia non vult ſe immiſcere rumoribus vel ex timore, vel ex negligentia nō prohibent. tunc ſecundum Doct. præſertim Ioan. An. non erit excommunicatus, quia in hūc vel alium

aliſi canonem nullus incidit niſi ſit in dolo. Ar. ff. de adul. l. penul. ff. de ſica. l. 1. & traditur Sicul. in alle. ca. quanto. Et ibi vide eum, an præſumatur dolus, &c.

1. *Declaratio.*

Regulam ſæpè dictam etiam locum habere in clerico, qui voluntariè ſubijcit ſe verberibus, nam manus inijciens violentas in talem eſt excommunicatus, & clericus venit excommunicandus. vt in. c. contingit. de ſent. excom.

Et idem eſt in clerico ſe ipſum percutiente temerariè, nam talis excommunicatus, quia priuilegium eſt conceſſum fauore ordinis clericalis, vt ibidem, & quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. & c. ſi non licet. 23. quæſtion. 5. ita concludunt ibidem Archi. & Sicul. & Doctores in alle. c. contingit.

ADDE

Hoc priuilegium clerici ex cap. Si quis ſuadente, non habet locum in percutiente vxorem clerici etiamſi ſit legitima, ea ratione, quod in diſpoſitione pœnali non fiat extenſio. Tiraquellus num. 91. gloſſ. 2. de legibus communialibus. Matthæus Boyſſ Doct.

Fallentia. 12.

Fallit autem ſupradicta regula, ſi quis clericum percutiat leuitate iocoſa non ex odio vel inimicitia, vel indignatione, vt in. ca. 1. de ſent. excommunicat.

Secundò fallit, quando cauſam correctionis magiſter ſcholarum clericum vel intuitu diſciplinæ percuſſerit, quia non erit excommuni-

catus.vt in alle.c.1.& ex tenore.& c.cum volũtate. Quod intelligas,dummodo correctio ſit moderata,aliàs ſecus vt in. c. presbyterum.de homici.

Et idem intellige de prælatis qui per ſeipſos clericos vel religioſos verberare poſſunt, exceptis tamen Epiſ.quibus non licet aliquem percutere,vt.c.non liceat.86. diſtin, ſed per alium facere.Per laicum.an autem verberantes de mandato prælatorum excuſentur. Clauaſ. in ver.excommunicatio.§.5.traditur quod laici id eſt ſæculares non excuſantur ab excõmunicatione, & ſic dicit cõſuetudinem interpretari.ca. vniuerſitatis,vt pro cauſa rationabili, & qui conuerſos ſeu laicos religioſos poſſint de mandato prælatorum verberare, vt 5. quæſtione.vt illi qui. Non tamẽ per laicum ſi cleri cus eſt verberãdus.vt in.c.vniuerſitatis,de ſententia excommunicationis, ſed per clericum aut conuerſum,ſi neceſſitas vrgeat.

Et propterea dicit gl.in c.alias eſt.§. presbyteri.1.5.quæſt.6.quod clericus non debet à laico torqueri. quod Doctores intelligunt etiam de mandato iudicis.dicit tamen Sicul.in alleg. c.vniuerſitatis quod communiter obſeruatur contrarium. Ideo quia hodie clerici torquentur,vt laici,& tales modi torquendi non poſſunt fieri per clericos,quia ferè nemo in huiuſmodi obtemperaret,nec ſunt edocti in hac arte torquendi,ſicut laici.

Sed de iure id fieri non poteſt ſecundum Sicul.ibidem Imol.Archi.& de Fantu. in allega. cap.presbytero tenent quod facientes clericos torqueri per laicos ſunt excommunicati.Sicu.

in

in. cap. vt famæ. de ſentent. excommunicatio-
nis refert ibi teneri, idem per Antho. & Petr.
de Ancha. licet de conſuetudine ſeruetur con-
trarium & male. ita ſeruaui, fecique toqueri
atque per aulam domus Archiepiſcopalis ſæ-
penumero fuſtigari clericos & presbyteros
per ſeruientem Curiæ Archiepiſcopalis quæ
erat laici, quoniam ita ſemper audiueram atq;
videram de conſuetudine per meos prædeceſ-
ſores obſeruari.

ADDE

D. Bernardum Dias in praxi crimi. ca. 126. & ibi Ignatium Lopes in doctiſ. ſuis commentarijs. Matth. Boyſſ Doct.

Et licet poſſet dici, quod conſuetudo ſit irrationabilis, ita quod non excuſet à culpa, excuſat tamen à pœna, ita tenet gloſſ. in ſimili. 4. di. ca. deniq;. & in c. cum venerabilis. de conſuetudine ſuper, ver. migraſſe. quam multum commendat ibi Sicul.

Adde quod licet detinens clericum de mandato ſui prælati, vel capiens non ſit excommunicatus. Si tamen in capiendo modum excedat vt puta clericus ſe quietè capi permiſit, ſed capiens calce vel pugno impingit in eum, erit excommunicatus, vt in alle. c. vt famæ. & gloſſ. in c. ſi clericos, vbi etiam tex. eo. titul. lib. 6. Et idem ſi clericus cautionem fideiuſſoriam de parendo daret, quia tunc non poteſt detineri, niſi exceſſus enormitas, vel alia rationabilis cauſa aliud ſuaderet, vt puta, ſed gloſſ. fin. in allegat. c. ſi clericos. cũ plures ſunt malè factores vult vnum detinere, vt per eum veritate manifeſtata, alios capere poſſit, & ita ſit quotidiè.

Et dictum eſt ſupra de correctione magiſtri vel prælati intellige dummodo non fiat ex o-dio, vel inimicitia ar.in.c.cum voluntate. alle Ex quo tamen habet auctoritatem à iure verberandi & cauſa ſubeſt, propter quam debeat puniri quaſi tunc licet moueatur ex ira non erit excommunicatus, longè tamen melius eſt, vt differat, donec ira pertranſeat, vt in.cap.illa præpoſitorum & c.ira.& c.cum apud.11.q.3.

Similiter dic huiuſmodi ſecundam fallentiam locum habere nedum in clerico in Minoribus, ſed etiam in conſtituto in ſacris cũ text. non diſtinguat vt in præallega.c.1.c.ex tenore. & cum voluntate.

Dic tamen quod pater vel dominus familię vel propinquus poteſt corrigere modo quo ſupra clericos in minoribus conſtitutos, dicto.c. cum voluntate.l.ſi filius. C. de patria poteſta. & l.vnica.C.de emen.propin.45.diſtinct §.neceſſe ad fi. Sed ſi clericus ſit in ſacris, tunc non eſt licitum patri clericum huiuſmodi cauſa correctionis percutere, tenet glo. & poſt eam Sicul.in alle.cap.cum voluntate, ſecus autem ſi corrigatur à prælato, vel magiſtro ſuo ſecundum Doct.

A d d e.

Senex Iuuenem, Dominus Seruum, pater filiũ Fratrem frater, vxorem maritus, præceptor diſcipulum, Abbas Monachum caſtigare & verberare poteſt, ſed moderatè ad arbitrium iudicis. Menochius caſu arbit. 364. Et præſumitur Correctionis gratia facere, de quo vide eundem Menoch. præſumpt.14.l.5. præſumptionum. Matth. Boyß Doct.

Tertiò

Tertio fallit regula ſæpe dicta. Quãdo preſbyter vel quilibet alius ratione officij, quod habet in Eccleſia, clericos in minoribus conſtitutos, officium in Eccleſia perturbantes, licet habens officium non habeat magiſterium ſuper eum, expellit aut verberat, quia non erit excommunicatus. Cum enim officium cõmittitur, & omnia ſine quibus officium commode expediri non poteſt, ſicut iudex poteſt compeſcere omnes impedientes iuriſdictonem ſuam. de offi. deleg. ca. 1. præterea. & ca. prudentiam & c. ſuſpitionis. de teſtibus. cap. tam litteris.

A D D E.

Doctor alta voce legens alioſq; impediens vt ſileat cogi poteſt. Sed tamẽ presbyterũ alta voce canẽtem expellere, vel phibere non poteſt. Menochius arb. caſu. 237. Sic Socius Sociũ moleſtum vel perturbatorem expellit. Zaſius & Romanus in l. 1. Soluto matrimonio. Vbaldus de duobus fratribus. q. 24 part. 11. Matthæus Boyß Doct.

Idem tenet Inno, & Hoſtienſis in. c. veniens. de ſenten. excommunicationis & ibi tenet Sicul. quod etiam in turbante officium ſi percutiens vel expellens non habet prælationem vel officium, excuſatur.

Similiter hoc poſſunt facere ſeniores clerici zelo deuotionis in pueros clericos, vel adoleſcentes in minoribus conſtitutos, vt in allegat. c. cum voluntate. §. finali. Quod intellige de leui percuſſione non autem de graui, & quod non excedant modum ex propoſitio aliter eſſent omnes ſupra dicti excommunicati,

vt in allegat. cap. final. & ibi gloſſ. & Hoſtienſis.

Adde.

Pater ſi verberat filium clericum correctionis ergo, non incidit in canonem. Si quis ſuadente. Item filio non eſt licitum reuerberare patrem, quia præſumitur in patre correctionis cauſſa factum eſſe, item pater, propinquus, præceptor, articulare debent, quod cum verberarent, correxerint admonuerint, ad longum deducit Viſanus de patria poteſtate, effectu 1. nume. 14. & ſequentibus, vide plura in eandem rem apud Menochium in præſumptionibus. 4. præſumpt. lib. 5. Mattheus Boyſs Doct.

Aduerte etiã quod ſi Officialis laicus aliter quam arcendo turbam inijcit manum in clericũ quod non poteſt abſolui, niſi à Papa qualitercũq; leuiter percuſſerit, quia iniuria eſt grauis vſurpat enim iuriſdictionem in clericum. ita no. Sicul. in ca. ſi vero. & ibi tex. apertus. de ſent. excommuni. quod Clauaſ. in ver. excommunicatio. 5. §. 6. in fine limitat quando hoc facit tanquam Officialis. Secus ſi percuſſerit tãquam priuata perſona, quia niſi eſſet iniuria grauis non erit mittendus ad Papam.

Quarto in clerico in crimine reperto, qui poteſt ſecundum gloſſ. in. c. cum non ab homine. de iudi. per viginti horas detineri ad conueniendum teſtes, ne ſit locus inficiationi. per. l. capite quinto. ad. l. iuliam. de adulte. ff. à cuius gloſſę ſententia in iudicando, quis ſecurè non recedit. vt teſtatur Angelus, conſilio 178. in fin. in ſum-

1.coll. & in conſilio. 297. in fine & Hoſtienſis in ſumma. de ſententia & re iudicata. §. quis debet.ver.fallit dicit Argum.l.ait prætor. §. ſi. debitorem. ff. quæ in frau. cre. & l. generali. C. de Decu. libro 10. quod ſi Clericus delinquat & fugiat, poſſit ſine metu canonis coram Epiſcopo Duci, & quouſque ſibi redditus fuerit, detineri ſicut vtitur Eccleſia gallicana: dicit tamen ſe non auſum diffinire, vtrum excommunicatio euitetur, collec. etiam in allegat.cap. cum non ab homine, & in. cap. vt famæ, dicit tutius eſſe dicere quod ſint excommunicati niſi ſtatuto vel conſuetudine excuſentur.

Et in ſumma communis eſt opi.quod in crimine flagranti capi poſſit, etiam pro vtilitate priuata, tenet Innocent. in allegat. cap. vt famæ. idem Vincentius & Lau. vt refert Collect. in allegat. cap. cum non ab homine. idem tenent Abbas Ant. ibidem Galua.de Bo. poſt. Guilher. Nazo. idem Ioan. Andre. adijciens quod curialius debet detineri quam laicus.Zaba.in cle.1.de offi.ordi.& Petrus.de Ancha.& Imol. Bald. in Authen. ſtatuimus.C.de Epiſco.& Cle. Bart. & Angelus in. l. ſi quis in ſeruitute. ff. de fur. Domi. in. cap. ſi quis viduam in vltima col. dic. Baldus in cap. 1. § ſi vero de pace iuram. firmata. in vſi. feud. Baldus.in.l.ſi quia per calumniam.C.de Epiſcopis & Clericis, idem Lucas. de Penna.in allegat. l. generali. idem Petrus de Anchar. in regula iuris ea quæ.20. quæſtion. Bald.in.§. finitur.inſti.de obligat. quæ ex quaſi. delict. idem Lapus allegat.126. quæ incipit quidam in

8 *Prohibere valens percuſsionem Clerici, nec cohibens, habetur pro percuſſore & eſt excõmunicatus.*

9 *Manus violentas inijciens in Clericum qui voluntariè ſe verberibus ſubijcit, an ſit excommunicatus, an & ipſe etiam Clericus.*

10 *Clericus ſe ipſum temerariè percutiens, an ſit excommunicatus.*

11 *Clericos de mandato prælatorum percutientes an ſententiam excommunicationis incurrant.*

12 *Clericus non debet à laico torqueri.*

13 *Prælatus ex cauſa corrigens Clericum licet iracundè an ſit excommunicatus.*

14 *Laicus etiam priuatus an poſsit Clericum in crimine flagranti repertum capere ſpecialiter, ſi ſit de fuga ſuſpectus.*

15 *Laicus poteſt Clericum debitorem ſuum fugientem, vel de fuga ſuſpectum aut rem aſportantem capere etiam ſine metu excommunicationis.*

16 *Confeſsio Clerici facta coram Iudice ſeculari, an ſit ſufficiens indicium ad torturam.*

17 *Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine*

18 *Clericum alterum inuadentem licet impunè percutere.*

19 *Clericum percutiens ſi modum excedat defenſionis, non tamen ex propoſito venit excuſandus.*

20 Per-

20 *Percutiens Clericum turpiter inuentum cum ſibi propinqua, an excommunicationem incurrat.*

21 *Percutiens Clericũ, ſi Clericatum ignoret, venit excuſandus.*

22 *Inuaſor Sedis Apoſtolicæ poteſt à Laicis impunè repelli.*

23 *Doli incapax percutiens Clericum, non peccat mortaliter.*

TERTIA REGVLA.

Concernens priuilegium Clericorum perſonale. Cum 8. declarationibus & 12. Fallentijs.

Qui violentes manus in Clericum inijcit, ipſo iure excommunicatus eſt Cap. Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.

IDem de monachis aut monialibus Canonicis aut cuiuſlibet religionis conuerſo vel conuerſa aut nouitio cuiuſlibet religionis cap. Cunctis, cap. Non dubium cap. veniens cap. Cum illorum cap. de monialibus de ſententia excommunicationis cap. Religioſo. eodem tit. in. 6. 1.

ADDE

Percutiens Clericum, impias manus in ipſum inferens iure. Ciuili capite punitur Iure Canonico tantum pœna maioris excõmunicationis, vt in hoc cap. Si quis ſuadente. Idem ſi quis veſtes Clerici diclareet Marſilius. 188. ſing. Menocbius caſ. arb. 389. num.

389.num. 15. vbi explicat Buth. Sed nouo Iure.C. de Epiſ.& clericis. ex auctoritate Baldi. Eandem explicat nouiſſimè in ſuis doctiſſimis deciſionibus. Anthonius Teſſauras deciſ 244. Quod ſi quis verberet Clericum baculo, pro qualitate perſonarum & circumſtantiarum grauius aut lenius puniri debet. Latè ibi Leſſaurus. In hanc regulam quid remittendo addiderim vide infra in fine limitationum. Matthens Boyſſ Doct.

2 Declara primo prædictam regulam etiam locum habere in conuerſis ſæcularium Eccleſiarum, ita videtur tenere gloſſ.c. non dubium & idem tenet ibi Antho. idem Io. de Imo. in.c. dilecta de maio. & obe. idem. Ioan. And. & Domi. in.c. per exemptionem de priuile. li.6. licet Sicul. in allegat.c. dilecta & in.ca.1. de regula. videatur tenere contrarium. prima tamen opinio videtur tutior.

3 Secundo declara prædictam locum habere regulam in mulieribus, quæ canonicæ ſæculares dicuntur, ſi verberentur quando ſeruiunt in Eccleſia & habent habitum religioſorum: alias ſecus. & ita ſequitur Rota deci.167. in antiquis tamen Io. An. in alle.c. dilecta ſimpliciter tenet, quod non gaudent.

4 Tertiò declara prædictam regulam locum habere in Beguinis, quæ ſunt conueniendæ coram iudice eccleſiaſtico tanquam perſonæ miſerabiles & non videntur merè perſonæ, ſæculares maximè cum portant habitum, & gaudent priuilegio. ita dicit Rota. concluſi.332. in antiquis. & ad hoc alle. Io. An. ita. tenentem in ale.c. dilecta.

Quartò

Quarto declara prædictam regulam locum habere in detinente clericum in cuſtodia publica ſicut in carcere vel priuato loco, vt in domo propria, quia licet manus violentas nō iñferat, nihilominus eſt excōmunicatus, ex quo libere non poteſt abire. c. nuper de ſen. excom.

Idem ſi quis teneat clericum per veſtem & non permittit ipſum abire ca. frenum equi in quo inſidet clericus. tenet Innocentius in allegat. c. nuper quod etiam ſentire videtur Bar. in l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publi. quod dictum Inno. alleg. Bar. ibidem & Bal. in. l. ſi qua per calumniam. C. de Epiſ. & Cle. & in. l. gallus. §. ille caſus. ff. de lib. & poſth. & in. ca. 1. qui mo. feu. amitta. & Lapus alleg. 118. & Bald. in l. 1. ff. de his qui deie. vel effude.

Idem in eo qui ſpuit, vel aquam aut aliud effundit ſuper eum, pro quo ſunt duæ glo. vna. in c. ſi quis pulſatus. ver. manus. de pe. diſtinct. 1. Alia in præalle. c. ſi quis ſuadente in. ver. manus. vbi etiam tenet quod ſi quis ſpuat in clericum eſt excommunicatus, quam gloſ. ſequitur ibidem Marchi. & alleg. per Inno. in alle. c. nuper. tenet Zaba. in cle. 1. de pe. idem eſt generaliter ſi fiat vis rebus clerico inhærentibus, vel ſi aliquid, quod tenet, violenter eripiatur aut ſcinditur ſiue frãgitur, vt tenet Zaba. vbi ſupr.

Quod tamen ſolet limitari primo niſi dormiat, vel non ſentit ſibi zonam vel burſam furari, vel quid ſimile ſibi auferri. ita tenet Zaba. in alle. cle. 1. Secundo niſi clericus detineretur oppreſſus per vim, ne ſibi fieret iniuria. tenet Inno. in alleg. cap nuper. & Zaba. in alleg. cle. 1. Tertiò niſi ceſſante violentia clerico inferretur

ferretur metus,etiam armorum. Zaba. vbi ſupra Sicul.poſt Antho.in.c.verum.de foro compe.& directo.lib.3.tit.2.

Quarto niſi fieret violentia Clerico propter recuperationem rei ablatæ.Inno. in all.c. nuper.per.c.olim.1.de reſti. ſpoli. idem Zaba. in al.cle.1.Imol.Laudu.ibidē dicunt ꝙ ſi Clericus Emphitheota non vult ſoluere canonē armata manu, dominus poterit eum compel.

Quintò niſi ſolum fieret iniuria verbis.

Sextò niſi clericus inſultetur ſine violentia, licet habeat animam nocendi, non tamen tangit,licet vibrauerit enſem ſuper caput eius,vel ſi tangit vim non infert neque læſionē quia verba ſunt intelligenda cum effectu.c.relatum.de cleri.non reſi.tenet Archidiaconus in.§.ſi rego. 17.quæſt.4.

Septimò, Niſi clericus inſequatur,nulla alia violentia ſibi illata.gl.eſt in.ca. felicis.de pen. li.6.ſuper.ver. inſecutione. & ibi vide Domi. qui allegat. Archi. idem tenere in. c. ſicut qui. 17.quæſt.4.& idem tenet Io.An.in Nouella ſuper allegata glo. etiam ſi clericus inſequutus cadat & lędatur ſecūdū aliquos.ſed tutius crederem ipſum tunc eſſe excommunicatum.Adde Bart.in.l.ſi gemma.ff.arbo.furti cęſa. vbi dicit ꝙ talis inſequens nō tenetur quaſi vulnerauerit,ſed quaſi vulnerari fecerit,vt.l.qua actione.§.proin.& l.ſi obſtetrix.§.ſi ſeruum.l.ſi ex plagis.§.fi.ff. ad.l. aquili.

Octauò, Niſi clericus detineatur clauſus in vna camera,non vt inferatur ſibi vis,ſed vt detegatur eius verecundia, tenet Inno. alle. in c. nuper. Anto. Io. de Lig. & Zaba.in alle. Cle.1.

de pe.

de pe.vide Feli.præalle.cap.nuper.circa fi.

5. Declaratio.

Præfatam regulam non ſolum in inijciente manus in clericum,ſed etiam in mandante, vt in c.mulieres.in fi.de ſent.excom. quia is verè delictum committit,cuius auctoritate cõmiſſum eſſe probatur. Idem in eo qui percuſſioné in clericum ſine mandato, tamen nomine ſuo factam ratam habet,nam erit excõmunicatus: ſecus,ſi non eſſet facta nomine ſuo.c.cum quis de ſen.excom.lib.6.Primùm tamen dictum limita niſi mandator reuocauerit mandatum,& ad noticiam mandatarij deduxerit reuocationem,alioquin erit excommunicatus ſi ſimpliciter reuocauerit mandatum,ex quo percuſſit antequàm reuocatio peruenit ad ſui noritiam ſecundum Inno.in alleg.c.mulieres.idem Bar. & Hoſti.in alle.arg.l.ſi mandaſſem.ff. man.de procura.c.ex inſinuatione.de reſcrip.c.ex parte decani.& idem gloſſ.in. ca. tibi domino.36. di.gl.& Doct.in præalleg.ca.cum quis.Secundò limita, niſi poſt mandatum ante executionem mandator deceſſerit,& conſtat eum antè mortem pænituiſſe,quia tunc non erit excommunicatus, quia in veritate mandatum morte fuit reuocatum.Sicul.in alle.c. idem tenet Directo.li.3.tit.2.& communiter Doct. in dicto. c.mulieres.vide Domi. in præal.c.mulieres cũ quis vbi etiã tenet circa fi. quis ſine mãdato nomine tamen meo me cõtradicente percuſſerit clericum & poſtea ratum habeat,non ero excommunicatus alle.Fede.de ſenis.conſ.231.

6. Declaratio.

Sextò,declar.quod non ſolum habet locum

dicta

aliſi canonem nullus incidit niſi ſit in dolo. Ar. ff. de adul. l. penul. ff. de ſica. l. 1. & traditur Sicul. in alle. ca. quanto. Et ibi vide eum, an præſumatur dolus, &c.

8. *Declaratiò.*

Regulam ſæpè dictam etiam locum habère in clerico, qui voluntariè ſubijcit ſe verberibus, nam manus inijciens violentas in talem eſt excommunicatus; & clericus venit excommunicandus. vt in. c. contingit. de ſent. excom.

Et idem eſt in clerico ſe ipſum percutiente temerariè, nam talis excommunicatus, quia priuilegium eſt conceſſum fauore ordinis clericalis, vt ibidem, & quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. & c. ſi non licet. 23. quæſtion. 5. ita concludunt ibidem Archi. & Sicul. & Doctores in alle. c. contingit.

ADDE

Hoc priuilegium clerici ex cap. Si quis ſuadente, non habet locum in percutiente vxorem clerici etiamſi ſit legitima, ea ratione, quod in diſpoſitione pœnali non fiat extenſio. Tiraquellus num. 91. gloſſ. 2. de legibus communialibus. Matthæus Boyſſ Doct

Fallentia. 12.

Fallit autem ſupradicta regula, ſi quis clericum percutiat leuitate iocoſa non ex odio vel inimicitia, vel indignatione, vt in. ca. 1. de ſent. excommunicat.

Secundò fallit, quando cauſam correctionis magiſter ſcholarum clericum vel intuitu diſciplinæ percuſſerit, quia non erit excommuni-

catus.vt in alle.c.1.& ex tenore.& c.cum volũtate. Quod intelligas,dummodo correctio ſit moderata,aliàs ſecus vt in. c. presbyterum.de homici.

Et idem intellige de prælatis qui per ſeipſos clericos vel religioſos verberare poſſunt, exceptis tamen Epiſ.quibus non licet aliquem percutere,vt.c.non liceat.86. diſtin, ſed per alium facere. Per laicum.an autem verberantes de mandato prælatorum excuſentur. Clauaſ. in ver.excommunicatio.§.5.traditur quod laici id eſt ſæculares non excuſantur ab excõmunicatione, & ſic dicit cõſuetudinem interpretari.ca. vniuerſitatis,vt pro cauſa rationabili, & qui conuerſos ſeu laicos religioſos poſſint de mandato prælatorum verberare, vt 5. quæſtione.vt illi qui. Non tamẽ per laicum ſi cleri cus eſt verberãdus. vt in.c.vniuerſitatis,de ſententia excommunicationis, ſed per clericum aut conuerſum,ſi neceſſitas vrgeat.

Et propterea dicit gl.in c.alias eſt.§. presbyteri.1.5.quæſt.6.quod clericus non debet à laico torqueri. quod Doctores intelligunt etiam de mandato iudicis,dicit tamen Sicul.in alleg. c.vniuerſitatis quod communiter obſeruatur contrarium. Ideo quia hodie clerici torquentur,vt laici,& tales modi torquendi non poſſunt fieri per clericos,quia ferè nemo in huiuſ modi obtemperaret,nec ſunt edocti in hac arte torquendi,ſicut laici.

Sed de iure id fieri non poteſt ſecundum Sicul.ibidem Imol.Archi.& de Fantu. in allega. cap.presbytero tenent quod facientes clericos torqueri per laicos ſunt excommunicati.Sicut.

in

in. cap. vt famæ. de ſentent. excommunicatio-
nis refert ibi teneri, idem per Antho. & Petr.
de Ancha. licet de conſuetudine ſeruetur con-
trarium & male. ita ſeruaui, fecique toqueri
atque per aulam domus Archiepiſcopalis ſæ-
penumero fuſtigari clericos & presbyteros
per ſeruientem Curiæ Archiepiſcopalis quæ
erat laici: quoniam ita ſemper audiueram atq;
videram de conſuetudine per meos prædeceſ-
ſores obſeruari.

ADDE

D. Bernardum Dias in praxi crimi. ca. 126. & ibi Ignatium Lopes in doctiſ. ſuis commentarijs. Matth. Boyß Doct.

Et licet poſſet dici, quod conſuetudo ſit irrationabilis, ita quod non excuſet à culpa, excuſat tamen à pœna, ita tenet gloſſ. in ſimili. 4. di. ca. deniq;. & in c. cum venerabilis. de conſuetudine ſuper, ver. migraſſe. quam multum commendat ibi Sicul.

Adde quod licet detinens clericum de mandato ſui prælati, vel capiens non ſit excommunicatus. Si tamen in capiendo modum excedat vt puta clericus ſe quietè capi permiſit, ſed capiens calce vel pugno impingit in eum, erit excommunicatus, vt in alle. c. vt famæ. & gloſſ. in c. ſi clericos, vbi etiam tex. eo. titul. lib. 6. Et idem ſi clericus cautionem fideiuſſoriam de parendo daret, quia tunc non poteſt detineri, niſi exceſſus enormitas, vel alia rationabilis cauſa aliud ſuaderet, vt puta, ſed gloſſ. fin. in allegat. c. ſi clericos. cũ plures ſunt malè factores vult vnum detinere, vt per eum veritate manifeſtata, alios capere poſſit, & ita ſit quotidiè.

Et dictum eſt ſupra de correctione magiſtri vel prælati intellige dummodo non fiat ex odio, vel inimicitia ar. in. c. cum voluntate. alle Ex quo tamen habet auctoritatem à iure verberandi & cauſa ſubeſt, propter quam debeat puniri quaſi tunc licet moueatur ex ira non erit excommunicatus, longè tamen melius eſt, vt differat, donec ira pertranſeat, vt in. cap. illa præpoſitorum & c. ira. & c. cum apud. 11. q. 3.

Similiter dic huiuſmodi ſecundam fallentiam locum habere nedum in clerico in Minoribus, ſed etiam in conſtituto in ſacris cũ text. non diſtinguat vt in præallega. c. 1. c. ex tenore. & cum voluntate.

Dic tamen quod pater vel dominus familię vel propinquus poteſt corrigere modo quo ſupra clericos in minoribus conſtitutos, dicto. c. cum voluntate. l. ſi filius. C. de patria poteſta. & l. vnica. C. de emen. propin. 45. diſtinct §. neceſſe ad fi. Sed ſi clericus ſit in ſacris, tunc non eſt licitum patri clericum huiuſmodi cauſa correctionis percutere, tenet glo. & poſt eam Sicul. in alle. cap. cum voluntate, ſecus autem ſi corrigatur à prælato, vel magiſtro ſuo ſecundum Doct.

A D D E.

Senex Iuuenem, Dominus Seruum, pater filiũ Fratrem frater, vxorem maritus, præceptor diſcipulum, Abbas Monachum caſtigare & verberare poteſt, ſed moderatè ad arbitrium iudicis. Menochius caſu arbit. 364. Et præſumitur Correctionis gratia facere, de quo vide eundem Menoch. præſumpt. 14. l. 5. præſumptionum. Matth. Boyſſ Doct.

Tertiò

Tertio fallit regula ſæpe dicta. Quādo preſbyter vel quilibet alius ratione officij, quod habet in Eccleſia, clericos in minoribus conſtitutos, officium in Eccleſia perturbantes, licet habens officium non habeat magiſterium ſuper eum, expellit aut verberat, quia non erit excommunicatus. Cum enim officium cōmittitur, & omnia ſine quibus officium commode expediri non poteſt, ſicut iudex poteſt compeſcere omnes impedientes iuriſdictonem ſuam. de offi. deleg. ca. 1. præterea. & ca. prudentiam & c. ſuſpitionis. de teſtibus. cap. tam litteris.

ADDE.

Doctor alta voce legens alioſq; impediens vt ſileat cogi poteſt. Sed tamē presbyterū alta voce canētem expellere, vel phibere non poteſt. Menochius arb. caſu. 237. Sic Socius Sociū moleſtum vel perturbatorem expellit. Zaſius & Romanus in l 1. Soluto matrimonio. Vbaldus de duobus fratribus. q. 24 part. 11. Matthæus Boyſſ Doct.

Idem tenet Inno. & Hoſtienſis in. c. veniens. de ſenten. excommunicationis & ibi tenet Sicul. quod etiam in turbante officium ſi percutiens vel expellens non habet prælationem vel officium, excuſatur.

Similiter hoc poſſunt facere ſeniores clerici zelo deuotionis in pueros clericos, vel adoleſcentes in minoribus conſtitutos, vt in allegat. c. cum voluntate. §. finali. Quod intellige de leui percuſſione non autem de graui, & quod non excedant modum ex propoſitio aliter eſſent omnes ſupra dicti excommunicati,

vt in allegat. cap. final. & ibi gloſſ. & Hoſtienſis.

ADDE.

Pater ſi verberat filium clericum correctionis ergo, non incidit in canonem. Si quis ſuadente. Item filio non eſt licitum reuerberare patrem, quia præſumitur in patre correctionis cauſſa factum eſſe, item pater, propinquus, præceptor, articulare debent, quod cum verberarent, correxerint admonuerint, ad longum deducit Viſanus de patria poteſtate, effectu 1. nume. 14. & ſequentibus, vide plura in eandem rem apud Menochium in præſumptionibus. 4. præſumpt. lib. 5. Matthæus Boyß Doct.

Aduerte etiã quod ſi Officialis laicus aliter quam arcendo turbam inijcit manum in clericũ quod non poteſt abſolui, niſi à Papa qualitercũq; leuiter percuſſerit, quia iniuria eſt grauis vſurpat enim iuriſdictionem in clericum. ita no. Sicul. in ca. ſi vero. & ibi tex. apertus. de ſent. excommuni. quod Clauaſ. in ver. excommunicatio. 5. §. 6. in fine limitat quando hoc facit tanquam Officialis. Secus ſi percuſſerit tãquam priuata perſona, quia niſi eſſet iniuria grauis non erit mittendus ad Papam.

Quarto in clerico in crimine reperto, qui poteſt ſecundum gloſſ. in. c. cum non ab homine. de iudi. per viginti horas detineri ad conueniendum teſtes, ne ſit locus inficiationi. per. l. capite quinto. ad. l. iuliam. de adulte. ff. à cuius gloſſę ſententia in iudicando, quis ſecurè non recedit. vt teſtatur Angelus, conſilio 178. in fin.

in ſum-

1.coll. & in conſilio. 297. in fine & Hoſtienſis in ſumma. de ſententia & re iudicata. §. quis debet. ver. fallit dicit Argum. l. ait prætor. §. ſi. debitorem. ff. quæ in frau. cre. & l. generali. C. de Decu. libro 10. quod ſi Clericus delinquat & fugiat, poſſit ſine metu canonis coram Epiſcopo Duci, & quouſque ſibi redditus fuerit, detineri ſicut vtitur Eccleſia gallicana: dicit tamen ſe non auſum diffinire, vtrum excommunicatio euitetur, collec. etiam in allegat. cap. cum non ab homine, & in. cap. vt famæ, dicit tutius eſſe dicere quod ſint excommunicati niſi ſtatuto vel conſuetudine excuſentur.

Et in ſumma communis eſt opi. quod in crimine flagranti capi poſſit, etiam pro vtilitate priuata, tenet Innocent. in allegat. cap. vt famæ. idem Vincentius & Lau. vt refert Collect. in allegat. cap. cum non ab homine. idem tenent Abbas Ant. ibidem Galua. de Bo. poſt. Guilher. Nazo. idem Ioan. Andre. adijciens quod curialius debet detineri quam laicus. Zaba. in cle. 1. de offi. ordi. & Petrus. de Ancha. & Imol. Bald. iu Authen. ſtatuimus. C. de Epiſco. & Cle. Bart. & Angelus in. l. ſi quis in ſeruitute. ff. de fur. Domi. in. cap. ſi quis viduam in vltima col. dic. Baldus in cap. 1. § ſi vero de pace iuram. firmata. in vſi. feud. Baldus. in. l. ſi quia per calumniam. C. de Epiſcopis & Clericis, idem Lucas. de Penna. in allegat. l. generali. idem Petrus de Anchar. in regula iuris ea quæ. 20. quæſtion. Bald. in. §. finitur. inſti. de obligat. quæ ex quaſi. delict. idem Lapus allegat. 126. quæ incipit quidam in

carceribus.vlti.col.Petrus.de Anch. in.c. nullus de foro cōpe. Archi.in.c. Abbates.18 quæſt. 2. Innocent.in ca.lato.2.col.de pigno. Sicul.in alle.c.vt famę.& in allegatione.c. cum non ab homine.vbi refert collecta, ſe ſcire quod officiales prouinciæ ex conſuetudine excuſantur. Idem Petrus de Ancha.in.c. vnico.de cle. coniug.li.6.pro quo facit quod ipſe conſuluit cōſi 181.incipiente in auxilium veritatis. idē Clauaſ. in. ver, excommuuicatio.5.§.12. & §. ſequenti.

Et in ſumma iſta eſt communis opinio, ex quorum dictis in repetitione mea prædictæ cle.1.de offi.ordi.iunctis no.per Bart.in præalle. §. ſi debitorem, & per gloſſ. & Angel. Are. Inſti. de actio. in principio. & in. l. interdum §.qui furen. ff. de furtis.& in Authen.de man. principium.col.3 & in titulo de pace iura firmata. ſi verò & ibi. Bald, & Angelus.in conſilio ſuo 122. & Florē.in.l.4.ff.ad l.aquiliam,& per. Domi. poſt Archidia. in.cap.de his.2.l.diſtinct. Innocent. in. cap.ſi vero.1. de ſententia excommunicat.pert.Sicul.in.cap.2. de depigno. Collegi ac publicè tenui concluſiones ſequentes.

Prima quod licitum eſt laico etiam priuato,clericum in crimine flagranti repertum capere.ſi de fuga ſuſpectus ſit,vel aliter ab iniuria compeſci non poteſt, & hoc citra pœnam excommunicationis, vt quam citius ſuo iudici remittatur pro iuſticia miniſtrāda, vnde ſic captum non poterit quis retinere, niſi per viginti horas,vt voluit gloſſ. in præallegato. ca. cum non ab homine,& idē tenet Bar.in alle.l.

capite

cap,5. Quo tempore durante non poterit torqueri, neque iuſticiari per taliter capientes, te net Bal. in l.1. C. de priua car.

Secunda concluſio licitum eſt Laico Clericum debitorem ſuum fugientem, aut de fuga ſuſpectum, vel rem ſuam aſportantem capere ſine metu excommunicationis. 15.

Tertia concluſio licitum videtur illis Clericum capere, quibus licitum eſt percutere.

Multi tamen Doct. tenuerunt contrarium, vt latè videre potes in præalleg. mea repetitione, vbi finaliter dixi, negari non poſſe, quin iſti caſus reddantur valde dubitabiles ex tantorum Docto. opinio, contrarijs, ar. eorum. quæ not. in ca.1. de poſtula. præla. lib.6. & in l. regula, de iur. & fac. igno. ſic quod videtur tenenda conſuetudo, quæ eſt optima legũ interpres, maximè cùm ſit generalis in præſenti regno, & valdè antiqua, vt teſtatur Hoſtien. vbi ſupra & Papa ſciat illam & tolleret, iuxta no. per gl. & Do. in c.1. de Treu. in Pa. & in c. cum venerabilis. de conſue. per gl.1. & Sicu. ibidem, & per glo. 4. diſtin. denique.

Et per hoc crederem officiarios ſeculares præſentis regni capientes Clericos delinquentes de fuga ſuſpectos ad fines remittendi, à ſententia canonis excuſari, præſertim in præſenti Archiepiſcopatu Tholoſæ, & alijs locis, in quibus Epiſcopi non habent captionem. Debent tamen ijdem officiarij Clericum ſicut permittitur captum, ſi petierit, ad Epiſcopum remittere ſub fida cuſtodia, vt tenet Bald. poſt Iacobum Butri. in l. eos. §. ſuper his. C. de appel.

Aduerte tamen, quod officiarij remittentes

gn atium Lopes ad Bernar. Diam. ca. 126. num. 8. in praxi crim. Mattheus Boyſ D.

Prima tamen opinio ſeruatur, niſi Clericus alleget, quod ea fuerit extorta per metum. iuxta no. per Inno. collect. & Sicul in alleg. c. at ſi Clerici. ſecus ergo ſi ſpõtanea fuerit, maximè ſi adſint aliæ coniecturæ, quia in ea cogetur coram iudice perſeuerare, & faciet indicium iuxta no. per Bald. in l. clarum. C. de auto. præſtanda.

Aduerte tamen ad vnum not. dictum Abbatis anti. recitatum & commendatum per Sicu. in cap. cum in contemplatione, de regul. iuris. Quod Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus, licet contra eum ſint indicia alias ad torturam ſufficientia. tenet etiam Ioan. An. in præalle. ca. cum in contemplatione. Pau. de Leam. in ca. 1. de depo. Ioan. de Ana. in c. 1. de Clerico percuſſo.

ADDE.

Clericus niſi infamatus, non poteſt torqueri, etiamſi ſint indicia. Communis eſt ſententia. Felinus in cap. vniuerſitatis. num. 2. de ſententia excommunicationis. Aretinus in criminal. tracta. maleficiorum. §. fama publica. Hippolitus in praxi crimina. §. Nunc videndum num. 51. §. expedita. nume. 40. Boßius de indicijs nume. 15 Idem Hippolytus de fideiuſſoribus. numer. 126. & ſing. 55. Clarus quaeſt. 64. in criminalibus. Sed contrarium tenet

tenet Felinus & Panormitanus c. olim.de reſcript. verſ tertius caſus.& impugnat quoq; communem. Ignatius Lopes in pract. Cano.ad Diam, cap.126. numer.2. in litera A Boſsius de iudicijs.nume 103. communem ſuperius poſitam ſententiam non ſeruari ait. Mattheus Boyß D.

Adde quod huiuſmodi remiſſio fiet expenſis ipſius Clerici ſe remitti petentis ad iudicẽ eius.ad quod textus in l.quoniam liberi. C. de teſtibus.& l. generaliter.§.his de præſentibus. de re.cre.cum quidam ad regem appellaſſet,& peteret ſe remitti ad curiam Regis: & oportebat, quod remitteretur cum cuſtodibus, quod ipſe facere debeat expẽſas cuſtodib. Ad quod etiam bene facit,quod ait idem Baldus in titulo de pace.teſt.§.ſi iudex in vſibus feudo, vel quod ſi iudex petat remiſſionem ex officio,fieri debet expenſis illius terræ, ad quam fit remiſſio ar.ff.de cap.in l.mulier in opus.
Sed quid ſi forſan Clericus petens ſe remitti, non habet vnde, dic quod etiam hoc caſu fiet remiſſio expenſ. Epiſ.cum ad iuriſdictionis emolumentum pertineat regula iuris.Quid ſentit, maximè ſi etiam Epiſcopus remiſſionem fieri petierit,licet Io.Fa. videatur habere contrarium in l.1.C.de offi.proconſul.Expenſis verò victus factis in carceribus iudicis ſecularis, Clericus ipſe ſoluere tenetur vſque ad tempus requiſitionis, ſeu quo peruenit ad iudicis cognitionem,quod talis eſſet Clericus. Barto.in l. ſanctum.ff.de rerum diui. quod carcerato miniſtrari debent expenſæ per eum,qui procurauit captionem, non autem per iudicem. hinc

dicit

dicit idem Bar.in tractat. de carce. in fi.quod ſi aliquis debitor fuerit inſtante creditore captus, & debitor non ſit ſoluendo, ita quod non habeat, vnde poſſit ſe ſuſtentare, creditor tenebitur ipſum alere in carceribus. & idem tenet Angel. Are. Inſtit.de actio. §.fi.in fi.vnde dicit Io.Fa.inſti.de actio.§.ſed & ſi quis,quod ſi ille qui fecit eum capi nolit victum miniſtrare, ſi captus non habet vnde ſe alat:bene facit iudex, ſi eum abire permittat,& videtur no. in l.fi.C. de ero.mili.an.li.12.& facit ff.ad exhi. l. ſed & ſi hæreditas, niſi poſſet ali de alimonijs. C.de Epiſco.& Cle.l.iudices.

Crede tamen, quod à tempore moræ Clericus non teneatur quicquam ſoluere,quia mora debet eſſe nociua detinenti. Nec per huiuſmodi expenſas, debet ipſe Clericus detineri, cùm ſit debitum ciuile, pro quo Clericus non eſt detinendus.Io.An.&Domi.in c.ſi Clericos de ſen.excom.lib.6, etiam ſi ſit coniugatus. tenet Lapus de Caſtel.alleg.118.& Domi.in cap. vnico.de Cle.coniuga.lib.6.Anton.& Sicul.in c.Odoardus.de ſolu.& in 1.de depo. & ita ſeruatur.& tenui in prætalle.mea repe.& in addi. ad q.cap.c.& 274.

ADDE.

De expenſis in remiſſione Clerici vide ſupra in repetitione num. 75. Et Menochium in arbit.caſu 228.num.8. Expenſas ſemper facit Creditor, qui incarcerari facit debitorem, ſi ſe alere non poſſit: quod ſi id Creditor non facit, impunè per iudicem dimittitur, niſi tamen alia ſit loci conſuetudo, quod

incar-

incarcerati ex eleemoſynis viuant. Latè tradit Matthias Colerus de proceſſibus executiuis, parte 1. ca. 6. num. 95. & ſequentibus. Mattheus Boyſſ D.

5. Fallentia.

Quinto fallit ratione defenſionis, tam ſui quam ſuorum, ſeu etiam aliorum. Nam licitum erit Clericum tunc percutere, mutilare, vel etiam occidere, cum moderamine tamẽ inculpatæ tutelæ, & etiam detinere & ad iudicem proprium ducere. tenet Sicul. in cap. cum non ab homine. de iudi. imò dicit glo. in §. 1. 24. q. 8. quod nec etiam peccat, & ſequitur Sicu. in c. olim. 1. de reſti. ſpolio. & quod dictum eſt de primo, vt licitum ſi percutere Clericum inuadentem proximum, tenet Inno. in ca. ſi vero. 1. de ſent. excom. & tenent omnes Docto. tex. eſt in c. dilecto. eo. tit. lib. 6. & in cap. fortitudo. 33. qu. 3. & fa. illud præceptum Dominicum. diliges proximum tuum ſicut teipſum.

Et non ſolum pro defenſione perſonæ, ſed etiam rerum licet percutere, vt in dicto cap. olim. & ca. dilecto. & in l. furem. ff. de ſica. tenet Inno. in alleg. c. ſi vero; non tamen licet occidere vel mutilare, quando ablatum eſt recuperabile per iudicem, ſecundum Bart. in alleg. l. furem. quia ſic incurreret excommunicationẽ: ſecus ſi eſſet irrecuperabile, vt in all. c. olim. & c. dilecto. & no. in dicta l. furem. Et idem dicendum de rebus proxi. ſecundum Inno. in allega. cap. ſi verò. Aduerte, quia ſecundum Inno. & Sicul. ſi interficio aggreſſorem proximi mei dubitans ne præueniat & interficiat ipſũ proximum, non ero excommunicatus, ſed bene irregu-

regularis, quod non eſſet, ſi pro mea defenſione feciſſem, iuxta Cle. ſi furioſus de homi. in Cle. tenet Sicu, in c. Clerici. 1. de vi. & ho. Cle.

Attende etiam quod licet non ſim excommunicatus faciens violentiam Clerico pro recuperatore rerum ſibi ablatarum, ſi tamen hoc faciam ex interuallo, poſtquam Clericus peruenit ad locum deſtinatum, & adeptus eſt poſſeſſionem perfectam rerum ablatarum, tunc inciderem in excommunicationem, ſecũdum Doct. in alle. c. olim. & in c. ſignificaſti 2. de homici. Et ibi vide, quando dicatur fieri ex interuallo. & l. 1. C. vnde vi. vbi communiter dicitur, quod debet fieri incontinenti, id eſt, quam citius commodè poteſt nunquam ſe ad aliud extraneum exercens, donec ſumpta occaſione aggreſſorem repellat: & ideo qualecunque tempus durat, durante hoc præparamento dicetur repulſio facta incontinenti. & iſta eſt cõmunis opi. ſecundum Doct. in alleg. ca. ſignificaſti maximè. Anthon. Ana. & Sicul. Bartol. & Angel. in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi. & vi. arma.

Adde quod licet percutiens Clericum excedat modum defenſionis, dummodo non faciat ex propoſito, propter hoc non erit excommunicatus: ita tenet Sicul. in alleg. c. olim. quia ad hoc, vt quis incurrat excommunicationem, requiritur dolus. fa. gl. in alle. c. ſignificaſti. 2. de homicid. & l. ſi ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. & gloſſ. in cap. cum voluntate. de ſententent. excommunicat. ſecus ſi ex propoſito. Et ideo quamuis fugiendo poſſit quis euadere, ſi tamen non fugiat, ſed percutiat 19.

tiat inuaſorem, hoc ſibi licet, quia ſecundum Bart.in alle.l.1.C.vnde vi.& Sicul.in alleg.ca. olim.& in alleg.ca.Clerici.1.de vi.& hon.Cle. fuga eſt quædam iniuria.l. Item apud Labeonem.ff.de iur.vnde Cy.in dicto.§.tabernarius. dicit quod fuga reddit quem viliorem: quod tamen dic eſſe verum, quando eſſet talis perſona,quod fuga eſſet ei confuſio. Cùm autem iniuria corporalis ſit maior quam iactura rerum l.in ſeruorum. ff. de pe. pro qua iactura rerum licitum eſt percutere,ergo à fortiori pro iniuria corporali.Non tamen euitaret irregularitatem ſi occideret,ex quo fugiendo poteſt euadere Cle.ſi furioſus alleg.& tenet Sicul. vbi ſupra.idem in ver.excõmmunicatio.5. in ver. 12. & ſequen.

6. FALLIT.

20. Sexto fallit in percutiente Clericum turpiter inuentum cum perſona ſibi propinqua, vt puta cum vxore,matre,ſorore vel filia,quia talis non erit excommunicatus. Nec eſt fienda differentia inter leuem vel atrocem percuſſionem,cum ius non diſtinguat,vt in prȩalleg.ca. ſi verò.1.de ſent.excom.& vlti. Nam etiam.l. hoc caſu permittit occidere. vt ff.de adul.l.qđ ait.Peccatum tamen grauiter ſi mutilat vel occidit,vt no.in alleg c. ſi verò excommunicatus vero non eſt,licet aliqui contra. Difficile autẽ eſt tam iuſtum temperare dolorem. vt in l.Grachus. C ad l. Iul. de adulter.ideo non videtur, quod eſſet excommunicatus,quando hoc facit calore iracundiæ & ſubito, quia canon excuſat ab excommunicatione, & lex ab occiſione

ſecus

ſecus autem quando mutilaret vel occideret ex propoſito deliberato & animo penſato.ar. c.1.de homici.

ADDE. De Clerico reperto cum vxore.

Clericus repertus cum filia vel vxore in adulterio, impunè occidi poteſt ſine incurſione excommunicationis latè Hippolytus in l.1.nu.50. Et in l. vnius.§.cogniturum,nu. 122. de quæſt. Alij huiuſmodi facultatem occidendi concedere licet ex cõmuni ſententia, ad quod plures allegat Hippolytus ſing. 175. Sed hanc communem falſam exiſtimat Couuaruuias de ſponſ.part.2.cap. 7.§.7.nu. 5.vbi hanc materiam latius tradit. Item Paris de Puteo de Syndicatu in verbo familiaris. Mattheus Boyß D.

Si autem non inuenit cum aliqua ex dictis perſonis, ſed cum aliqua alia conſanguinea, percutiens erit excommunicatus, per dictum c.ſi verò, quod non extenditur ad alias perſonas. idem tenet Clauaſ.in ver.excommunicatio, quinto.§.16.& §.17.licet Hoſtien.& Inno. contra.

Adde, quod licet Clericus non inueniatur in actu cum prædictis perſonis, ſed in oſculis tactibus, amplexibus, & huiuſmodi in loco ſuſpecto, non erit percutiens excommunicatus: ſecus ſi in publico oſcularetur ſecundum conſuetudinem patriæ ar.eorum quæ not.per glo.in c.conſuluit de offi.dele.tenet Claua.in ver.excommunicatio.5.§.18.

ADDE Signa & argumenta adulterij.

Si quis cum filia, vel vxore in ipſa turpitudine, hoc eſt, actu, ſeu in rebus Venereis, vt loquitur I. C. in L. Quod ait, de Adulterijs, deprehenderit, occidere licet. In ipſo actu, Graecè dicitur ἐν ἔργῳ, vel vt alij ἄρτρα ἐν ἄρθροις ἔχοντας. Obſcæna in obſcænis habentes, de quo Couuar. in ſponſ. part. 2. cap. 7. §. 7. Plura in eam rem, & loquendi phraſes addidit Dionyſius Godefredus ex Harmenopolo, Luciano, Budæo & Plauto, ad d. l. Quod ait, de adult. Notandum hic quod antecedentia ſceleris, vt colloquia, locus, conuiuia, baſia ſiue oſcula, & tactus argumentum ſceleris inducant, teſte Cicerone in Topicis, vnde vulgo,

Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula factum,
Hos igitur vita, ne moriaris ita.
Ni fugias tactus, vix euitabitur Actus.

Hoſtienſis in ſumma de eo qui cognouit conſanguineam, & hæc Veneris atq; Adulterij eſſe antecedentia & argu. tradit latiſſimè Bellonus in rub. de edēdo C. Accurſius in l. Quod ita. de Adulterijs Clarus in crim. in verbo adulterium. num. 16. Menoch. latiſſimè præſumpt 41. num. 30. & in nu. 19. vbi tradit de Clerico in loco ſecreto mulierem amplexante. Eadem ſigna & argumenta tradit quoque Couuaruuias de ſponſalibus part. 2. cap. 7. §. 6. num. 3. vbi de impudicis tactibus dicit, quod ex ijs grauis deducatur adulterij præſumptio. Huc pertinet elegans ſingulare 638 Hyppoliti, vbi tradit præparationem ad actū idem efficere quod ipſe actus, vnde ſicut fugitiuum debitorem capere licet,

ſet cum eſt in fuga: Ita etiam ante fugam, cum ſigna fugæ euidentia apparent, Et aggreſſorem vt licet occidere: ita etiam occidere licet eum, qui ſe ad occidendum aut inſultandum præparat. Ita Hippol in d. ſingu. Gabriel Sarai in addition. ad Matthеſ. ſing. 37. nu. 4. Kirchouius conſi. 13 tom. 2. Germanorum conſiliorum. & ibidem conſi. 27. volum. 3. vbi latiſſimè de Inſultu.

Ad propoſitum, caueat itaq; Clericus à nimia familiaritate & conuerſatione mulierum, alioquin teſte D. Hieronymo,

Non deerit viſcarium diaboli.

Quem refert Hoſtien in ſumma de eo, qui cognouit conſanguineam ſuæ vxoris. Matthеus Boyß Doctor.

Si autem ter monuerit eum iuxta auth. vt liceat ma. & auiæ. §. 16. quoque. & C. de adulte. auth. ſi quis, vbi dicitur, quod ſi ter coram teſtibus monuerit ſuſpectum, & poſtea inueniat eum confabulantem cum vxore, poteſt eum occidere ſi ipſum inuenerit in actu vel in propinquis ad actum, & non erit excommunicatus. arg. c. ſi vero. Claua. tamen in all. ver. excommunicatio. 5. §. 19. tenet quod non obſtante trina monitione erit excommunicatus, dum non inueniat eum actu vel propinquitatibus; ar. dicti. c. ſi vero. & poterit etiam eum capere poſt huiuſmodi monitionem inuentum colloquentem, & iudici præſentare, per iura præalle. & fa. l. capite. 5. ff. ad leg. Iul. de adulte.

Sed hodie de iure canonico correcta eſt omnis licentia interficiendi adulteram

vel adulterum, etiam in foro ſeculari in terris Eccleſiæ non excuſabitur interficiens.c. inter hæc.& ca. admonere.33.q.2. ita tenet Archi.in dicto c.inter hæc.& Io.Ana.in ca. inter feciſti de homici. Et idem videretur in terris Imperij, cum l.ciuilis hoc caſu ſit nutritiua peccat. & ſic non obligat 4. diſtin. erit autem lex.

A D D E.

De hac denunciatione mariti contra de adulterio ſuſpectum, tradit praxim diligenter Neuizanus in Sylua nupt lib.1.nume. 102. ad longum, quod ſcilicet poſt tres denunciationes ſiue vna die, ſiue ex interuallo factas, talem occidere liceat, ſi iterum cum vxore inuentus fuerit. Idem tradit pulcherrimis verbis Harmenopulus titul. 2. de adulteriis lib.6. vbi videre licet. Mattheus Boyß Doctor.

Adde, quod ſi maritus procuraret, vt Clericus ab vxore vocaretur ad turpitudinem, vt ſic eum poſſet verberare, vterque tam vir quã vxor erunt excommunicati: quia hic eſt perſuaſio doloſa, quæ ſufficit, vt in alle. ca. ſi quis ſuadente. Aduerte, quia ſi mulier verbis per Clericum ſollicitetur, niſi tangatur, ſibi non licet Clericnm percutere, ſi verbis poſſit illũ repellere. Alioqui ſi percuſſerit zelo caſtitatis accenſa, nõ ex propoſito, ſed ſubitò ſine deliberatione & ex improuiſo, non erit excommunicata, arg. eorum quæ no. per glo. 23. q.1.& in alleg.c. ſignificaſti.lo. 2. de homici.idem Claua.vbi ſupra.§.21.

7. Fal-

7. Fallentia.

Septimo fallit in omnibus illis caſibus in quibus Clericus perdit priuilegium Clericale, de quibus ſatis dixi in fallentijs primæ regulæ, & ibi vide.

8. Fallentia.

Octauo fallit in percutiente Clericum & probabiliter ignorante de Clericatu; quia talis excommunicationem non incurrit. c. ſi vero. 2. de ſentent. excom. vt cùm credebat eum eſſe laicum, quia non deferebat habitum, vel ſi habebat, non videbat, quia erat de nocte. nam ſecundum Innocen. & Hoſtien. in alleg. c. ſi vero. & ca. cum non ab homine de iudi. oportet ad hoc, vt ſit excommunicatus, quod intendat percutere Clericũ. Si autem non deferebat habitum & tonſuram Clericalem, ſed ſciebat eum eſſe Clericum, erit excommunicatus. & ſi credebat eum eſſe Clericum, cùm non eſſet, non erit excommunicatus gl. Inno. & doct. in alle. c. ſi vero. idem Claua. in verſi. excom. 5. §. 14. 21

9. Fallentia.

Nono fallit in inuaſore ſedis Apoſtolicæ, qui pecunia, vel gratia humana, vel populari ſeu militari tumultu, ſine canonica & concordi electione Cardinalium, ſe fecerit in Apoſtolica ſede intronizari; quia licitum eſt Laicis talem inde pellere, vt in c. ſi quis pecunia. 79. di. & gloſſ. in c. principes ſeculi. 23. q. 5. vbi gloſ. dicit idem, cum Clerici volunt fidem ſubuertere. 8. di. ca. quo iure. 17. di. cap. nec licuit. 23. q. 5. c. 1. Et idem cum Clerici ſchiſma 22

faciunt,& dum contemnunt excommunicationem,vt in c.de liguribus.ea.cau.& q. Et vbicunque Eccleſiaſtica poteſtas deficit in d.c. princeps.& in cap.vt fame.de ſenten. excommunicat.

10. Fallentia.

Decimo fallit in caſu ca.vbi maius periculum,de elec li.6.vbi officiales Laici habent facultatem in Clericos, videlicet in Cardinales,& poſſunt auctoritate illius c. ipſos includere iuxta formam ibidem poſitam pro electione futuri Ro.Pontificis.

11. Fallentia.

Vndecimo fallit vbicunque percutiendo Clericum quis non peccat mortaliter, ſicut in puero qui non eſt doli capax,qui percutiẽdo non incidit,vt in c.1.de ſen.excom.Et idem de fugiente inimicos, ſi equum vel enſem à Clerico violenter eripiat vt ſe defendat,quia hic ceſſat dolus,per conſequens peccatũ mortale, & excommunicatio non fertur niſi pro mortali.11.qu.3.ca.nemo Epiſcoporum.& ſic non erit excommunicatus.Claua. poſt Pet.de Peruſio.in ſumma,verbo excommunicatio. 5. §.25.

12. Fallentia.

Duodecimo fallit, vbi Laici capiunt Clericum de licentia vel mandato Prælati ſui ad fines remittendi: quia tales non ſunt excommunicati.vt in cap.vt fame.de ſenten. excommun.& in cap.ſi Clericos.eod.tit.lib.6.quod intel-

intelligitur tribus concurrentibus. primò, quòd Clericus ſit ſubiectus Prælato mandāti. ſecundò, quod ad ipſum mandantem pertineat correctio Clerici. tertiò, quod violentia non amplius ſe extendat, quam defenſio vel rebellio exigit Clericorum, & ex propoſito non excedatur, vt colligitur ex dictis cap. Sed an Epiſcopus vel alius prælatus mandans torqueri Clericum per Laicum, ſit excommunicatus. Communiter tenetur quod ſic de iure, de quo vide quæ ſcripſi ſuprà in huiuſmodi tertiæ regulæ ſecunda fallentia.

ADDE plures alios auctores.

1. Ad has Fallentias vide. Paulum Borchaſium Feltrenſem de Irregularitatibus & impedimentis ordinum. tit. de Clerico percuſſore. vbi refert 12. caſus quibus fallit cap. ſi quis ſuadente.

2. Adde Ducnnam in regula 99. Clericum percutiens. vbi ampliat hanc regulam de percutiente Clericum vndecim modis, & limitat 3. tantum modis, vbi ab initio citat hunc noſtrum auctorem, & dicit hic eſſe limitationes 22. licet auctor tantum numerarit vel poſuerit 12.

3. Adde quoq; Claſaſium in verbo excommunicatio. vbi refert 8. limitationes & egregiè poſt explicat.

4. Vide infra in fine Bernardum Laurentium in ſuo tractatu, quibus caſibus ſecularis punit Clericum. nume. 7. vbi 7. caſus fallentiarum proponit.

5. *Adde poſtremo inſignem Martinum Nauarrum in Manuali confeſsionum tit. de excommunicationibus reſeruatis Papæ. cap. 27. nume. 80 vbi refert ex ordine 28. limitationes ad hāc noſtram Regulam tertiam.*

6. *Refert huiuſmodi limitationes ad hanc regulam quatuordecim Roſella Caſuum Baptiſtimana cum multis annexis quæſtionibus ex diuerſis auctoribus in verbo Excommunicatio 2. quem librum penes me habeo. Mathæus Boyſſ D.*

SVMMARIA AD REGVL. 4.

1. *Laici de negotijs Eccleſiaſticis ſe intromittere non debent, niſi de authoritate per Eccleſiam delegata.*
2. *Rex Frāciæ poteſt Clericis criminoſis gratias & abſolutiones conferre.*
3. *Concilium prouinciale an poſsit Epiſcopum condemnare, aut abſoluere.*
4. *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere, vbi agitur actione perſonali pro vſu funeris inter Laicos.*
5. *Materia iuramenti cuius fori dicatur.*
6. *Hæres defuncti an efficiatur de foro Eccleſiæ occaſione iuramenti per defunctum præſtiti.*
7. *Princeps temporalis an poſsit ſuper iuramento diſpenſare.*
8. *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de nullitate abſolutionis à iuramento facta per Eccleſiam.*
9. *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere vbicunque agi-*

agitur contra laicum ſuper re Eccleſiæ.

11 *Materia vſurarum cuius fori dicatur.*

10 *Sacrilegus poteſt per iudicem ſæcularem puniri.*

12 *Orta quæſtione facti Eccleſiaſtica, an Iudex laicus poterit competenter cognoſcere.*

13 *Laicus arbitrator an poßit de materia vſuraria cognoſcere.*

14 *In materia adulterij Iudex ſæcularis poteſt cognoſcere, ſi agitur ad pœnam ſanguinis.*

15 *Iudex ſæcularis an poterit cognoſcere de crimine falſi commiſſo in literis apoſtolicis.*

16 *Iudex ſæcularis poteſt punire ſortilegos & diuinatores.*

17 *Crimen blaſphemiæ dicitur mixti fori.*

18 *Crimen ſodomiticum cuius fori dicatur.*

19 *Dominus feudi Clericus an poßit cognoſcere de cauſis vaſallorum ſpiritualibus.*

20 *Iudex ſæcularis an poßit punire ſimoniacum, quem Eccleſiaſticus condemnauit.*

21 *Delictum commiſſum in Eccleſia à laico, an poßit per iudicem ſæcularem puniri.*

22 *Pro eodem delicto an quis poßit diuerſis pœnis puniri.*

23 *Iudex ſecularis an poßit habere cognitionem cauſæ decimalis inter duos laicos vel vnius Clerici contra laicum.*

24 *Iudex ſecularis an poßit cognoſcere de habitu clericali, an ſit clericalis vel non.*

25 *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de cauſa*

Iuriſpatronatus, quando eſt quæſtio facti & non iuris.

26 *Fideiuſſor Clerici an poſſit coram Iudice ſæculari conueniri.*

27 *Iudex laicus an poſſit eſſe competens in cognoſcendo de fructib. temporalibus prouenientibus ex rebus ſpiritualibus.*

28 *Iudex laicus an poſſit aliquid cognoſcere ſuper clerico pro debito regis capto & Eccleſiæ remiſſo.*

29 *Iudex ſæcularis an poſſit dare tutorem clerico pupillo.*

30 *Laicus iniuriam faciens Clerico, an poſſit per iudicem laicum puniri.*

31 *Clericus criminaliter accuſatus poteſt per iudicem laicum condemnari.*

32 *In Criminalibus aliis ab hæreſi, iudex ſæcularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis Eccleſiaſtici.*

33 *In articulo neceſſitatis laicus poteſt de ſpiritualibus cognoſcere, & de illis diſponere.*

34 *Cauſa ciuilis Clerici an poſſit Laico delegari.*

35 *Laicus an poſſit eſſe procurator in cauſa ſpirituali.*

36 *Laicus an poſſit eſſe vicarius Epiſcopi.*

37 *Laicus poteſt eſſe operarius in Eccleſia.*

38 *Laicus an poſſit eſſe aſſeſſor Iudicis Eccleſiaſtici.*

39 *Laicus poteſt eſſe notarius in Curia Epiſcopali.*

40 *Laicus poteſt prædicare verbum Dei de licentia Epiſcopi.*

41 *Laicus & Clericus poſſunt eſſe compromiſſarij in cauſa ſpirituali.*

42 *Laicus an de mandato prælati poßit torquere Clericum.*

43 *Laicus de mandato Abbatis poteſt aliquem recipere ad poſſeßionem.*

44 *Laicus an poßit Clericum criminaliter accuſare.*

45 *Laicus an & quo caſu poßit excipere contra promouendum.*

46 *Laicus patronus poteſt denunciare crimen Clerici.*

47 *Laicus an poßit teſtificare contra Clericum in cauſa Criminali.*

48 *Laicus poteſt ſupplere negligentiam iudicis Eccleſiaſtici cognoſcentis de vaſallis Eccleſiæ.*

49 *Concilium generale poteſt per quoſcunq; indifferenter euocari.*

50 *Papa an poßit ſe Imperatori ſeu Laico ſubijcere.*

51 *Laicus poteſt decimas cum titulo poßidere, & eſſe Rector Vniuerſitatis & habere præbendam non Canonicam.*

52 *Laicus an poßit acceptare beneficiũ pro Clerico abſente.*

QVAR-

QVARTA REGVLA.

CVM FALLENTIIS. SEXAGINta tribus.

Laici de negocijs eccleſiaſticis intromittere ſe non debent ca. benè quidam 96. di. c. 2. de iudi. ca. contingit. de arb. ca. cũ de laycis, de re. eccl. non alie. & c. eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitu.

1 FAllit primo, quando laici hoc faciunt auctoritate delegata per eccleſiam, vt dictũ fuit ſupra in 21. fallentia primę regulæ. Et etiam in alijs caſibus exceptis à prima regula prædicta, & alijs regulis ſupradictis.

2 Secundò fallit in Rege noſtro, qui à tanto tempore quod non eſt memoria de contrario concedit gratias & abſolutiones clericis criminoſis. Ad quod fa. tex. in l. fin. C. vbi ſena. vel clari. vbi rectores prouinciarum poſſunt cognoſcere de cauſis criminalibus illuſtrium. Cum hoc, vt ſi videant tales abſoluendos poſſint abſoluere, ſed ſi viderint condemnandos, non poſſint condemnare neq; punire, ſed debent cauſum referre princıpı, vnde glo. in authen. clericus de epi. & cler. dicit quod iudex ſecularis poteſt abſoluere clericum, licet non poſſit eum cõdemnare. Quam
3 glo. Bal. dicit eſſe correctam, & meritò, quia regulariter illius eſt abſoluere, cuius eſt condemnare, vnde conſilium prouinciale nõ poteſt epiſcopum condemnare, ita nec abſoluere, ſecundum Antho. in c. 1. de iudi. & Sicu. in

c. non

2.non poteſt de re iudi.Gemi.in c. accuſatus. 3.quæſt.6.& 12.di.c.præceptis. Niſi alicui poteſtas abſoluendi competeret ex priuilegio ſecundum Ioan.And.in c.canonica de ſen.excom.& gemi.in c.inferior.21.di.

Quo vero ad Regem,non videtur dubium quin poſſit concedere gratiam & remiſſionem clericis in illis caſibus, in quibus iudex temporalis poteſt eos corrigere & punire,de quibus late ſupra dictum eſt. Adde hic quæ dixit Guido Papæ.quæſtio.562.ver.circa hoc tamen.Sed adhuc in alijs procederet humodi remiſſio, quo ad ipſorum clericorum bona immobilia, quæ applicantur fiſco principis: Clerici enim ratione ralium bonorum ſunt ſubiecti dominis temporalibus.11. quæſtion. cum ergo.ver. his ita reſpondentur, non mirum igitur ſi talia bona propter delictum applicentur domino tempora li. C. de anno. & tri.l.indictiones.li.10.ar.di.8.c.quo iure.

Sic etiam ratione feudi ſubſunt domino temporali. c.verum & c.ex tranſmiſſa de fo. compe.& c.Romana.§.debet de app.lib.6.ad quod fa.C.de exact.tri.l.fi. li. 10.quæ videtur hoc decidere,de feudalib.eſt expreſſum quod reuertuntur ad dominum.c. imperialem.§.illud de prohi.feu.alie. & idem dicendum de emphiteoſi. Nam & idem ſtatuit Papa in caſu conuerſo quando laicus tenet rem in emphiteoſim ab eccleſia,&condemnatur de crimine,quia talia bona reuertuntur ad eccleſiã c.in quibuſdam de penſ.& c.felicis eo.tit.lib. 6. Ita dicit Oldra.conſil.17.dicens eſſe cõmunem obſeruantiam curiæ Gallicane in toto

regno,

regno,quod bona mobilia clericorum applicātur epiſcopis, immobilia vero dominis tēporalib.à quibus tenentur habentib.tamē iuriſdi.omnimodā. Et idē tenet Io. An.in addi. regula iuris. ea quæ. q.21.

Sed quod talis remiſſio proſit ipſi clerico ad hoc quod non puniatur ab epiſ.pro crimine cōmuni,non videtur:Alioquin pareret incentiuū delinquēdi,quod eſt præcauendū.23. q.4.eſt iniuſta.& c.vt clericorū mores.de vi. & hone.cle. Adde hic quæ ſcripſi infra tit. de pot.eccle.ſuper laicis.§.120.

Adde quod propter rationes ſupra dictas inuentaria bonorum clericorum fieri ſolent reſpectu immobiliū, ratione quorū ſubſunt, ſicut præmittitur dominis tēporalib.per officiarios & iudices tēporales, & ita cauetur in ſuperius allegat. cōcordatis inter officiarios ſpirituales & tēporales Tholoſę factis.Sed capellano moriente relicto hærede laico, inuētariū fiet per iudicē ſęcularē,quia mutatione perſonæ bona quæ erāt affecta priuilegio clericali deſierunt eſſe eccleſiaſtica,& conditionem hæredū ſequuntur.caſus eſt ſingularis in l.Paulus refert per procuratorē.in. §. 1. ff.de. acqui.hære. ita tenet Guido Pap. q.200. 61.fl.

Tertio fallit.Cum agitur actione perſonali pro vſu funeris inter laicos, quia iudex ſæcularis poterit cognoſcere, puta quia dico ius funeris mihi fuiſſe promiſſum donari.ita Antho.licet Sicul.contra in ca. quanto de iudi.Et Nicol. Milus.in ver. & iudex ſæcularis Secus ſi ageretur actione reali pro ipſo funeris vſu,quoniam talis quæſtio erit terminanda co-

da coram eccleſiaſtico iudice, ſecundum Antho. Sicul. & Doct. Qui etiam dicunt quod de expenſis funeris inter laicos poſſit iudex ſæcularis cognoſcere, ſecus autem inter clericos. adde Feli. in ca. quanto vlti. colum. de iudi. qui poſt Antho. tenet quod de iure funerādi quando quæſtio iuris funerandi conſiſtit in facto, per laicum cognoſci poteſt, allegat Bart. in. l. Titia, ff. ſolu. matri. & in l. omni. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in l. quotiens. C. de iud. vbi dicit quod de caſu ſpirituali cognoſcit laicus vbi quæſtio non eſt iuris, ſed facti.

4. In iuramento.

Quarto fallit in iuramento, quia licet materia iuramenti regulariter ſit fori eccleſiaſtici & non ſæcularis ſecundum gloſſ. in c. cum ſit generale. de fo. compe. & in cap. prædicandum. 22. quæſtio. 1. Hoſti. in ca. tuam. de ordi. cogni. Sicul. in cap. ſignificante. de pigno. & Docto. in cap. venerabilem. de elect. veruntamen vbi agitur vel excipitur de iuramento omiſſa diſputatione an valeat vel competat abſolutio: ſed ſolum vt obſeruetur, tunc eſt fori mixti. de ſæculari patet in cap. licet mulieres. de iureiuran. lib. 6. vnde Sicul. in cap. ex literis de ſponſa. in quarto no. dicit quod pro implemento ſponſaliorum iuratorum adiri poteſt iudex ſæcularis. de eccleſiaſtico eſt text. in cap. fi. de foro compe. lib. 6. vnde Imol. in cap. cum contingat. de iureiur. tenet dari optionem actori coram quo velit iurantem conuenire, quod reputat vtile, propterea quia iuramentum ſæpe interuenit in contractib. ideò Sicul. in c. cū veniſſent de inſti. commendat

ADDE Signa & argumenta adulterij.

Si quis cum filia, vel vxore in ipſa turpitudine, hoc eſt, actu, ſeu in rebus Venereis, vt loquitur I. C. in L. Quod ait, de Adulterijs, deprehenderit, occidere licet. In ipſo actu, Græcè dicitur ἐν ἔργῳ, vel vt alij ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχοντας. Obſcæna in obſcænis habentes, de quo Couuar. in ſponſ. part. 2. cap. 7. §. 7. Plura in eam rem, & loquendi phraſes addidit Dionyſius Godefredus ex Harmenopolo, Luciano, Budæo & Plauto, ad d. l. Quod ait, de adult. Notandum hic quod antecedentia ſceleris, vt colloquia, locus, conuiuia, baſia ſiue oſcula, & tactus argumentum ſceleris inducant, teſte Cicerone in Topicis, vnde vulgo,

Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula factum,
Hos igitur vita, ne moriaris ita.
Ni fugias tactus, vix euitabitur Actus.

Hoſtienſis in ſumma de eo qui cognouit conſanguineam, & hæc Veneris atq; Adulterij eſſe antecedentia & argu. tradit latiſſimè Bellonus in rub. de edẽdo C. Accurſius in l. Quod ita. de Adulterijs Clarus in crim. in verbo adulterium. num. 16. Menoch. latiſſimè præſumpt 41. num. 30. & in nu. 19. vbi tradit de Clerico in loco ſecreto mulierem amplexante. Eadem ſigna & argumenta tradit quoque Couuaruuias de ſponſalibus part. 2. cap. 7. §. 6. num. 3. vbi de impudicis tactibus dicit, quod ex ijs grauis deducatur adulterij præſumptio. Huc pertinet elegans ſingulare 638 Hyppoliti, vbi tradit præparationem ad actũ idem efficere quod ipſe actus, vnde ſicut fugitiuum debitorem capere licet,

ſet cum eſt in fuga: Ita etiam ante fugam, cum ſigna fugæ euidentia apparent, Et aggreſſorem vt licet occidere: ita etiam occidere licet eum, qui ſe ad occidendum aut inſultandum præparat. Ita Hippol. in d. ſingu. Gabriel Sarai in addition. ad Matthæſ. ſing. 37. nu. 4. Kirchouius conſi. 13 tom. 2. Germanorum conſiliorum. & ibidem conſi. 27. volum. 3. vbi latiſſimè de Inſultu.

Ad propoſitum, caueat itaq; Clericus à nimia familiaritate & conuerſatione mulierum, alioquin teſte D. Hieronymo,

Non deerit viſcarium diaboli.

Quem refert Hoſtien in ſumma de eo, qui cognouit conſanguineam ſuæ vxoris. Matthæus Boyß Doctor.

Si autem ter monuerit eum iuxta auth. vt liceat ma. & auiæ. §. 16. quoque. & C. de adult. auth. ſi quis, vbi dicitur, quod ſi ter coram teſtibus monuerit ſuſpectum, & poſtea inueniat eum confabulantem cum vxore, poteſt eum occidere ſi ipſum inuenerit in actu vel in propinquis ad actum; & non erit excommunicatus. arg. c. ſi verò. Claua. tamen in all. ver. excommunicatio. 5. §. 19. tenet quod non obſtante trina monitione erit excommunicatus, dum non inueniat eum actu vel propinquitatibus: ar. dicti. c. ſi verò. & poterit etiam eum capere poſt huiuſmodi monitionem inuentum colloquentem, & iudici præſentare, per iura prealle. & fa. l. capite. 5. ff. ad leg. Iul. de adulte.

Sed hodie de iure canonico correcta eſt omnis licentia interficiendi adulteram

vel adulterum, etiam in foro ſeculari in terris Eccleſiæ non excuſabitur interficiens.c. inter hæc.& ca. admonere.33.q.2. ita tenet Archi.in dicto c.inter hæc.& Io.Ana.in ca. inter feciſti de homici. Et idem videretur in terris imperij, cum l.ciuilis hoc caſu ſit nutritiua peccat. & ſic non obligat 4. diſtin. erit autem lex.

Adde.

De hac denunciatione mariti contra de adulterio ſuſpectum, tradit praxim diligenter Neuizanus in Sylua nupt lib.1.nume. 102. ad longum, quod ſcilicet poſt tres denunciationes ſiue vna die, ſiue ex interuallo factas, talem occidere liceat, ſi iterum cum vxore inuentus fuerit. Idem tradit pulcherrimis verbis Harmenopulus titul. 2. de adulteriis lib.6. vbi videre licet. Matthews Boyß Doctor.

Adde, quod ſi maritus procuraret, vt Clericus ab vxore vocaretur ad turpitudinem, vt ſic eum poſſet verberare, vterque tám vir quã vxor erunt excommunicati: quia hic eſt perſuaſio doloſa, quæ ſufficit, vt in alle. ca.ſi quis ſuadente. Aduerte, quia ſi mulier verbis per Clericum ſollicitetur, niſi tangatur, ſibi non licet Clericnm percutere, ſi verbis poſſit illũ repellere. Alioqui ſi percuſſerit zelo caſtitatis accenſa, nõn ex propoſito, ſed ſubitò ſine deliberatione & ex improuiſo, non erit excommunicata, arg.eorum quæ no.per glo. 23. q.1.& in alleg.c. ſignificaſti.Io. 2. de homici.idem Claua.vbi ſupra.§.21.

7. Fal-

7. Fallentia.

Septimo fallit in omnibus illis caſibus in quibus Clericus perdit priuilegium Clericale, de quibus ſatis dixi in fallentijs primæ regulæ, & ibi vide.

8. Fallentia.

Octauo fallit in percutiente Clericum & probabiliter ignorante de Clericatu; quia talis excommunicationem non incurrit. c. ſi vero. 2. de ſentent. excom. vt cùm credebat eum eſſe laicum, quia non deferebat habitum, vel ſi habebat, non videbat, quia erat de nocte. nam ſecundum Innocen. & Hoſtien. in alleg. c. ſi vero. & ca. cum non ab homine de iudi. oportet ad hoc, vt ſit excommunicatus, quod intendat percutere Clericũ. Si autem non deferebat habitum & tonſuram Clericalem, ſed ſciebat eum eſſe Clericum, erit excommunicatus. & ſi credebat eum eſſe Clericum, cùm non eſſet, non erit excommunicatus gl. Inno. & doct. in alle. c. ſi vero. idem Claua. in verſi. excom. 5. §. 14. 21

9. Fallentia.

Nono fallit in inuaſore ſedis Apoſtolicæ, qui pecunia, vel gratia humana, vel populari ſeu militari tumultu, ſine canonica & concordi electione Cardinalium, ſe fecerit in Apoſtolica ſede intronizari: quia licitum eſt Laicis talem inde pellere, vt in c. ſi quis pecunia. 79. di. & gloſſ. in c. principes ſeculi. 23. q. 5. vbi gloſſ. dicit idem, cum Clerici volunt fidem ſubuertere. 8. di. ca. quo iure. 17. di. cap. nec licuit. 23. q. 5. c. 1. Et idem cum Clerici ſchiſma 22

faciunt,& dum contemnunt excommunicationem,vt in c.de liguribus.ea.cau.& q. Et vbicunque Eccleſiaſtica poteſtas deficit in d.c. princeps.& in cap.vt fame.de ſenten. excommunicat.

10. Fallentia.

Decimo fallit in caſu ca.vbi maius periculum.de elec li.6.vbi officiales Laici habent facultatem in Clericos, videlicet in Cardinales,& poſſunt auctoritate illius c. ipſos includere iuxta formam ibidem poſitam pro electione futuri Ro.Pontificis.

11. Fallentia.

Vndecimo fallit vbicunque percutiendo Clericum quis non peccat mortaliter, ſicut in puero qui non eſt doli capax,qui percutiẽdo non incidit,vt in c.1.de ſen.excom.Et idem de fugiente inimicos, ſi equum vel enſem à Clerico violenter eripiat vt ſe defendat,quia hic ceſſat dolus,per conſequens peccatũ mortale, & excommunicatio non fertur niſi pro mortali.11.qu.3.ca.nemo Epiſcoporum.& ſic non erit excommunicatus.Claua. poſt Pet.de Peruſio.in ſumma,verbo excommunicatio. 5. §.25.

12. Fallentia.

Duodecimo fallit, vbi Laici capiunt Clericum de licentia vel mandato Prælati ſui ad fines remittendi: quia tales non ſunt excommunicati.vt in cap.vt fame.de ſenten. excommun.& in cap.ſi Clericos.eod.tit.lib.6.quod intel-

intelligitur tribus concurrentibus. primò, quòd Clericus ſit ſubiectus Prælato mandāti. ſecundò, quod ad ipſum mandantem pertineat correctio Clerici. tertiò, quod violentia non amplius ſe extendat, quam defenſio vel rebellio exigit Clericorum, & ex propoſito non excedatur, vt colligitur ex dictis cap. Sed an Epiſcopus vel alius prælatus mandans torqueri Clericum per Laicum, ſit excommunicatus. Communiter tenetur quod ſic de iure, de quo vide quæ ſcripſi ſuprà in huiuſmodi tertiæ regulæ ſecunda fallentia.

ADDE plures alios auctores.

1. Ad has Fallentias vide. Paulum Borchaſium Feltrenſem de Irregularitatibus & impedimentis ordinum. tit. de Clerico percuſſore vbi refert 12. caſus quibus fallit cap. ſi quis ſuadente.

2. Adde Ducnnam in regula 99. Clericum percutiens. vbi ampliat hanc regulam de percutiente Clericum vndecim modis, & limitat 3. tantum modis, vbi ab initio citat hunc noſtrum auctorem, & dicit hic eſſe limitationes 22. licet auctor tantum numerarit vel poſuerit 12.

3. Adde quoq; Clauaſium in verbo excommunicatio. vbi refert 8. limitationes & egregiè poſt explicat.

4. Vide infra in fine Bernardum Laurentium in ſuo tractatu, quibus caſibus ſecularis punit Clericum. nume. 7. vbi 7. caſus fallentiarum proponit.

agitur contra laicum ſuper re Eccleſiæ.

11 *Materia vſurarum cuius fori dicatur.*

10 *Sacrilegus poteſt per iudicem ſæcularem puniri.*

12 *Orta quæſtione facti Eccleſiaſtica, an Iudex laicus poterit competenter cognoſcere.*

13 *Laicus arbitrator an poſſit de materia vſuraria cognoſcere.*

14 *In materia adulterij Iudex ſæcularis poteſt cognoſcere, ſi agitur ad pœnam ſanguinis.*

15 *Iudex ſæcularis an poterit cognoſcere de crimine falſi commiſſo in literis apoſtolicis.*

16 *Iudex ſæcularis poteſt punire ſortilegos & diuinatores.*

17 *Crimen blaſphemiæ dicitur mixti fori.*

18 *Crimen ſodomiticum cuius fori dicatur.*

19 *Dominus feudi Clericus an poſſit cognoſcere de cauſis vaſallorum ſpiritualibus.*

20 *Iudex ſæcularis an poſſit punire ſimoniacum, quem Eccleſiaſticus condemnauit.*

21 *Delictum commiſſum in Eccleſia à laico, an poſſit per iudicem ſæcularem puniri.*

22 *Pro eodem delicto an quis poſſit diuerſis pœnis puniri.*

23 *Iudex ſecularis an poſſit habere cognitionem cauſæ decimalis inter duos laicos vel vnius Clerici contra laicum.*

24 *Iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de habitu clericali, an ſit clericalis vel non.*

25 *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de cauſa*

Iuriſpatronatus, quando eſt quæſtio facti & non iuris.

26 *Fideiuſſor Clerici an poſsit coram Iudice ſæculari conueniri.*

27 *Iudex laicus an poſsit eſſe competens in cognoſcendo de fructib. temporalibus prouenientibus ex rebus ſpiritualibus.*

28 *Iudex laicus an poſsit aliquid cognoſcere ſuper clerico pro debito regis capto & Eccleſiæ remiſſo.*

29 *Iudex ſæcularis an poſsit dare tutorem clerico pupillo.*

30 *Laicus iniuriam faciens Clerico, an poſsit per iudicem laicum puniri.*

31 *Clericus criminaliter accuſatus poteſt per iudicem laicum condemnari.*

32 *In Criminalibus alijs ab hæreſi, iudex ſæcularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis Eccleſiaſtici.*

33 *In articulo neceſsitatis laicus poteſt de ſpiritualibus cognoſcere, & de illis diſponere.*

34 *Cauſa ciuilis Clerici an poſsit Laico delegari.*

35 *Laicus an poſsit eſſe procurator in cauſa ſpirituali.*

36 *Laicus an poſsit eſſe vicarius Epiſcopi.*

37 *Laicus poteſt eſſe operarius in Eccleſia.*

38 *Laicus an poſsit eſſe aſſeſſor Iudicis Eccleſiaſtici.*

39 *Laicus*

39 *Laicus poteſt eſſe notarius in Curia Epiſcopali.*

40 *Laicus poteſt prædicare verbum Dei de licentia Epiſcopi.*

41 *Laicus & Clericus poſſunt eſſe compromiſſarij in cauſa ſpirituali.*

42 *Laicus an de mandato prælati poſſit torquere Clericum.*

43 *Laicus de mandato Abbatis poteſt aliquem recipere ad poſſeſſionem.*

44 *Laicus an poſſit Clericum criminaliter accuſare.*

45 *Laicus an & quo caſu poſſit excipere contra promouendum.*

46 *Laicus patronus poteſt denunciare crimen Clerici.*

47 *Laicus an poſſit teſtificare contra Clericum in cauſa Criminali.*

48 *Laicus poteſt ſupplere negligentiam iudicis Eccleſiaſtici cognoſcentis de vaſallis Eccleſiæ.*

49 *Concilium generale poteſt per quoſcunque indifferenter euocari.*

50 *Papa an poſſit ſe Imperatori ſeu Laico ſubijcere.*

51 *Laicus poteſt decimas cum titulo poſſidere, & eſſe Rector Vniuerſitatis & habere præbendam non Canonicam.*

52 *Laicus an poſſit acceptare beneficiũ pro Clerico abſente.*

QVAR-

QVARTA REGVLA.

CVM FALLENTIIS. SEXAGINta tribus.

Laici de negoçijs eccleſiaſticis intromittere ſe non debent ca.benè quidam 96.di. c. 2. de iudi.ca. contingit.de arb.ca.cũ de laycis, de re. eccl.non alie.& c. eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitu.

1 FAllit primo, quando laici hoc faciunt auctoritate delegata per eccleſiam, vt dictũ fuit ſupra in 21.fallentia primę regulæ. Et etiam in alijs caſibus exceptis à prima regula prædicta, & alijs regulis ſupradictis.

2 Secundò fallit in Rege noſtro, qui à tanto tempore quod non eſt memoria de contrario conçedit gratias & abſolutiones clericis criminoſis. Ad quod fa.tex.in l. fin. C. vbi ſena. vel clari. vbi rectores prouinciarum poſſunt cognoſcere de cauſis criminalibus illuſtrium. Cum hoc, vt ſi videant tales abſoluendos poſſint abſoluere, ſed ſi viderint condemnandos, non poſſint condemnare neq; punire, ſed debent cauſum referre principi, vnde glo.in authen.clericus de epi. & cler.dicit quod iudex ſecularis poteſt abſoluere clericum, licet non poſſit eum cõdemnare. Quam
3 glo.Bal.dicit eſſe correctam, & meritò, quia regulariter illius eſt abſoluere, cuius eſt condemnare, vnde conſilium prouinciale nõ poteſt epiſcopum condemnare, ita nec abſoluere, ſecundum Antho.in c.1. de iudi.& Sicu.in

c.non

e.non poteſt de re iudi.Gemi.in c. accuſatus. 3.quæſt.6.& 12.di.c.præceptis.Niſi alicui poteſtas abſoluendi competeret ex priuilegio ſecundum Ioan.And.in c.canonica de ſen.excom.& gemi.in c.inferior.21.di.

Quo vero ad Regem,non videtur dubium quin poſſit concedere gratiam & remiſſionem clericis in illis caſibus, in quibus iudex temporalis poteſt eos corrigere & punire,de quibus late ſupra dictum eſt. Adde hic quæ dixit Guido Papæ,quæſtio.562.ver.circa hoc tamen.Sed adhuc in alijs procederet humodi remiſſio, quo ad ipſorum clericorum bona immobilia, quæ applicantur fiſco principis: Clerici enim ratione talium bonorum ſunt ſubiecti dominis temporalibus,11. quæſtion. cum ergo.ver. his ita reſpondentur, non mirum igitur ſi talia bona propter delictum applicentur domino tempora li. C. de anno. & tri.l.indictiones.li.10.ar.di.8.c.quo iure.

Sic etiam ratione feudi ſubſunt domino temporali. c.verum & c.ex tranſmiſſa de fo. compe.& c.Romana.§.debet de app.lib.6.ad quod fa.C.de exact.tri.l.fi. li. 10.quæ videtur hoc decidere,de feudalib.eſt expreſſum quod reuertuntur ad dominum.c. imperialem.§.illud de prohi.feu.alie. & idem dicendum de emphiteoſi. Nam & idem ſtatuit Papa in caſu conuerſo quando laicus tenet rem in emphiteoſim ab eccleſia,&condemnatur de crimine,quia talia bona reuertuntur ad eccleſiá c.in quibuſdam de penſ.& c.felicis eo.tit.lib. 6. Ita dicit Oldra.conſil.17.dicens eſſe cómunem obſeruantiam curiæ Gallicane in toto

regno,

regno,quod bona mobilia clericorum applicātur epiſcopis, immobilia vero dominis tēporalib,à quibus tenentur habentib.tamē iuriſdi.omnimodā. Et idē tenet Io. An.in addi. regula iuris. ea quæ. q.21.

Sed quod talis remiſſio proſit ipſi clerico ad hoc quod non puniatur ab epiſ.pro crimine cōmuni,non videtur:Alioquin pareret incentiuū delinquēdi,quod eſt præcauendū.23. q.4.eſt iniuſta.& c.vt clericorū mores.de vi. & hone.cle. Adde hic quæ ſcripſi infrà tit. de por.eccle.ſuper laicis.§.120.

Adde quod propter rationes ſupra dictas inuentaria bonorum clericorum fieri ſolent reſpectu immobiliū, ratione quorū ſubſunt, ſicut præmittitur dominis tēporalib.per officiarios & iudices tēporales. & ita cauetur in ſuperius allegat. cōcordatis inter officiarios ſpirituales & tēporales Tholoſę factis.Sed capellano moriente relicto hærede laico, inuētariū fiet per iudicē ſęcularē,quia mutatione perſonæ bona quæ erāt affecta priuilegio clericali deſierunt eſſe eccleſiaſtica,& conditionem hæredū ſequuntur.caſus eſt ſingularis in l.Paulus refert per procuratorē.in.§.1.ff.de. acqui.hære. ita tenet Guido Pap. q.200. 61.fl.

Tertio fallit.Cum agitur actione perſonali pro vſu funeris inter laicos, quia iudex ſæcularis poterit cognoſcere, puta quia dico ius funeris mihi fuiſſe promiſſum donari.ita Antho.licet Sicul.contra in ca. quanto de iudi.Et Nicol. Milus.in ver. & iudex ſæcularis Secus ſi ageretur actione reali pro ipſo funeris vſu,quoniam talis quæſtio erit terminanda co-

da coram eccleſiaſtico iudice, ſecundum Antho.Sicul.& Doct. Qui etiam dicunt quod de expenſis funeris inter laicos poſſit iudex ſæcularis cognoſcere, ſecus autem inter clericos. adde Feli. in ca. quanto vlti. colum. de iudi. qui poſt Antho. tenet quod de iure funerãdi quando quæſtio iuris funerandi conſiſtit in facto, per laicum cognoſci poteſt, allegat Bart. in l. Titia, ff. ſolu. matri. & in l. omni. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in l. quotiens. C. de iud. vbi dicit quod de caſu ſpirituali cognoſcit laicus vbi quæſtio non eſt iuris, ſed facti.

4. *In iuramento.*

Quarto fallit in iuramento, quia licet materia iuramenti regulariter ſit fori eccleſiaſtici & non ſæcularis ſecundum gloſſ. in c. cum ſit generale. de fo. compe. & in cap. prædicandum. 22. quæſtio. 1. Hoſti. in ca. tuam. de ordi. cogni. Sicul. in cap. ſignificante. de pigno. & Docto. in cap. venerabilem. de elect. veruntamen vbi agitur vel excipitur de iuramento omiſſa diſputatione an valeat vel competat abſolutio: ſed ſolum vt obſeruetur, tunc eſt fori mixti. de ſæculari patet in cap. licet mulieres. de iureiuran. lib. 6. vnde Sicul. in cap. ex literis de ſponſa. in quarto no. dicit quod pro implemento ſponſaliorum iuratorum adiri poteſt iudex ſæcularis. de eccleſiaſtico eſt text. in cap. fi. de foro compe. lib. 6. vnde Imol. in cap. cum contingat. de iureiur. tenet dari optionem actori coram quo velit iurantem conuenire, quod reputat vtile, propterea quia iuramentum ſæpe interuenit in contractib. ideò Sicul. in c. cũ veniſſent de inſti. com

mendat

mendat cautelam apponendi iuramentum, vt duplicetur forus idem. Bald. in l. 1. C. de re. cre. Et iſtud optimè ſciunt mercatores.

Et intellige etiam in caſu, quo de iure ciuili iuramentum eſt inefficax, nam etiam corã ſeculari agi poterit etiam ſi materia feudalis exiſtat, quia ratione iuramenti poteſt vaſallus trahi ad forum eccleſiæ, adeo quod cognoſcendo de iuramento, cognoſcet etiã de proprietate feudi, tenet Cal. in titu. de iureiu. cõſilio. 2. dicens eſſe caſum in capitulo nouit de iudi. iſtud tamen facile non admitterent domini temporales iudices.

Itẽ vbi ageretur ad pœnam periurij, quoniam vterque competens eſt inter laicos. di. c. nouit, iuncto. capitulo rex debet 23. q. 5. not. Ludo. conſilio. 412.

Adde

Iudex ſecularis periurum poteſt declarare, & punire, vide Romanum Singulari 425. Hoc verùm, ſi clarum ſit, quod peierauerit reus alioquin ad iudicem ſeculare non ſpectat ſed Iudex eccleſiaſticus aditur, quando dubium eſt an iuramentum valeat. Idem Romanus 426. Vbi plura allegantur, Matth. Boyß Doct.

Et idem vbi ageretur de compellendo recipientem turpe iuramentum, vt illud relaxet iuxta. c. 1. de iureiuran. quia hoc etiam facere poteſt iudex ſecularis, ſicut enim cogere poteſt vt licitum ſeruetur, ita vt turpe relaxetur, vt voluit Ludo. Ro. in ſingula. ver. iuramentum.

Item

Item hæres defuncti non efficitur de foro eccleſiæ occaſione iuramenti per defunctum pręſtiti. ſecundum Ioan. And. in c. fi. de ſepul. quem ſequuntur Antho. & Sicul. in allegat. c. cum ſit generale. de foro compe. & Domi. in c. fi. de foro compe. lib. 6. per tex. ibi in ver. & à ſe. & c. licet contrariũ ſeruetur in curia ſpirituali Archiepiſcopali Tholoſe. vbi ſæpenumero vidi corã me tanquã officiali conueniri hæredes ſuper obſeruatione iuramẽtorũ præſtitorũ per defunctos. & iſta fuit opinio Abbatis antiqui in c. veritatis. de dolo & cõtu. vide Sicu. in alleg. c. fi. vbi dicit ꝙ indirecte contra hęredẽ implorato officio iudicis eccleſiaſtici agi poteſt vt hæres ſatisfaciat exonerãdo animã defuncti iurantis, & ſic procedere poteſt opi. Abbatis antiqui. Si aũt vellet agere actione, ex eo contractu nõ poteſt. & ſic procedit opi. Io. An. & doct. ad hoc vide quæ ſcripſi in deciſione Capellæ. quæſt. 415. in addi.

Item adde Bal. in l. 1. colũ. C. de ope. libe. dicentem. Quod de nuditate iuramẽti, quod nõ habet conſenſum, vt quãdo eſt interpoſitum ſuper cõtractu ſimulato, ſatis poteſt cognitio ſpectare ad ſæcularem, quia iuramentum carens conſenſu non habet ſpiritũ, & iudex ſæcularis poteſt cognoſcere ſuper cõſenſu, ergo neceſſaria conſcientia ſuper iuramento, ſed vt ait, domini mei Canoniſtę dicunt quod ſuper omnib. dubijs ſpiritualib. Eccleſ. cognoſcit, & quicquid eſt dubiũ trahunt ad ſuũ molendinũ, & de facto communiter eccleſiæ defertur, & eſt pars tutior. dicit tamen idẽ Bald. in l. patronus ad fi. C. eo. ti. Quod ſi lex præſu-

mit ſimulationem in contractu,nec eſt neceſſaria probatio hominis,non oportet adire Epiſcopum,vt.ff.de proba.l.qui teſtamenti.& ff.de le.3.l.cum quis decedens.§.Ticia.& §.codicillis.& fac.ff.de pac.l.iuriſgentiũ.§.& generaliter.in l.vlt.ff.ad munic.

Adde quod princeps temporalis poteſt ſuper iuramento diſpenſare, pro quo videtur tex.in l.fi. ff. ad munici.in princi. & in l.fi.ff. de re.mili.&pro hoc gl.in l.adigere.§.ſi ſuper ver.l.iulia.ff.de iure patro. quæ no. quod lex habet vim apoſtolici vt iuramentum remittat,ita Bal.in l.nec patronus. C. de ope.liber. vbi dicit quod lex ciuilis poteſt remittere iuramentum ex cauſa,ſicut poteſt remittere Papa,ita tenuit Guido Papæ quæſt.1,4.

ADDE

Quod traditur in l.final.ad municipales principem ſecularem poſſe diſperſare ſuper iuramento,id correctum eſt ex canoniſtarũ ſententia. Panormita: de decimis.in cap. Tua. Iuramentum enim mere eccleſiaſticum eſt. Ergo ſecularis poteſtas gratiam facere non poteſt.c. venerabilem. de electionibus. Iaſon in l. vlt. Qui ſatiſdare cogantur Ferratius Cautela 16. Sed id in Camera non eſt receptum,vt notat Gelius obſer.22.&25. Minſing. obſer. 99. cent. 4. Matthaus Boyſſ Doct.

Sed videtur,ſalua correctione,quod princeps ſecularis non poſſit diſpenſare ſuper iuramento ratione ſpiritualitatis quam in ſe habet

habet iuramentum,vt patet ex no. in cap.venerabilem.de elect,& per gloſſ.fi.in cap.cum ſit generale. de fo.compe.per Sicu.in cap.ſignificante.in primo. no. de pigno. & Hoſti.in c.tuam ſuper gloſſ.de ordi.cogni.& per I. oc. in cap.fi.de foro compe.lib.6.nec ob. leges & gloſſ.in contrarium allegat. tum primo,quia prædictæ leges hoc non probant, & ideo dicunt Salic.&Bald.in allegata l.nec patronus, quod iuramentum non remittitur à lege, ſed ſecundum legem ſuper contractu diſponentem interpretatur. nam ſecundum Bal. in allegat.l.nec patronus.in caſu illius.l.conditio liberorum videtur excepta, ideò iuramētum non relaxatur ; ſed ad caſum liberorum non extenditur.

Et quia fauor tertij videtur à iuramēto excipi.argu.in cap. venientes.de iureiuran lex enim ciuilis poteſt interpretari iuramentum, & ſtatuere quod ſe non extendat ad caſus illicitos.vt l.de quibus.ff.de legi. & ff. de lega.1.l.ſi quis inquilinos in fi. Adde Sicul. in cap. quemadmodum. de iureiuran. vbi dicit quod reſpectu iuramen.ſtandum non eſt legi ciuili ; cum iuramentum non ſit de foro ſuo. cap. nouit. de iudi. & præallegat. cap. venerabilem.ad fin. in authent. vt cle. apud pro. epiſcop.§. ſi vero eccleſiaſticum. col. vi. Adde quod poſuit infra ſuper regu.4. verſic. 46.circa fi. vide latiſſime per Iaſonem in authen. ſacramenta puberum. col. penul. & vltim.

Item iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de

nullitate abſolutionis à iuramento factę per eccleſ. nec tenetur eam ſequi iniuſtam. tenet Pet. de An: h. conſil. 382. per no. Io. An. in c. cũ iure de offi. dele. & c. 1. de offi. ordi. vbi dicit quod iudex ſęcularis non tenetur exequi pręceptũ iudicis eccleſiaſtici, de cuius iniuſticia eſt certus vel ſuſpicatur: & facit dictũ Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. reo. quod ſecularis iudex poteſt reuidere proceſſum quando ab epiſcopo iubetur exequi. Nec obſt. c. fi. de excep. li. 6 quia loquitur vbi ſententia non eſt euidenter nulla vel inualida. Nec etiam obſt. c. paſtoralis. § quia vero. de offi. dele. quia ſecundũ Io. An. vbi ſupr. procedit in executione cõmiſſa inferiori, ſecus vbi par requirit parẽ videlicet ordinarius ordinariũ. p. c. 1. de offi. ordi.

Item iudex ſecularis poteſt declarare quẽ incurriſſe periurium, quãdo de hoc non eſſet dubiũ, vt tenet Ludo. in ſingula. 414. quia lex ſecularis punit periurum. l. ſi quis maior. C. de tranſact. ergo etiam declarare poteſt, quia declaratio eſt facti ſecus vbi eſſet dubium ca. venerabilem. de elect. id eſt quæſtio iuris, ſecus ergo vbi eſſet quæſtio facti. per no. l. ticia ff. ſolu. matri. per Bar. & alios Antho. & Sicu. in c. tuam de ordi. cog. per Io. And. & domi. in alleg. c. fi. de foro compe.

ADDE de iuramenti cauſſa.

Nota licet Iuramenti vel periurij materia ſit eccleſiaſtica, nec laicis conueniat, tamen ſæcularis Iudex de nullitate abſolutionis à iuramento cognoſcere poteſt, tales limitationes dat quinque Felinus in cap. 2. extra de ſponſal. vide Hippolitum

tum ſing. 367. Item quando Iudex ſæcularis cauſam remittere debet tanquam eccleſiaſticam, tūc poteſt parti præfigere terminum ad producendum capitula, vt videat an illa ſint releuantia nec ne, Alioquin ad vlteriora proceſſurus: Petrus Gerhardi ſing. 58. Rurſus nota, quod Iudex ſecularis poſſit de periurio punire & etiam cognoſcere, quia crimen eſt communis fori: hoc eſt verum quando eſt clarum, tunc etiam punit & agnoſcit ſecularis, alias quando eſt dubium, an valeat nec ne, tunc pertinet ad Eccleſiaſticum: Pulchrè Romanus per plura Iura ſing. 425. & 426. Matth. Boyſſ Doct.

5. *Fallentia. de re Eccleſiæ.*

Quinto fallit vbicunque per clericum agitur rei vendicatione contra laicum ſuper re eccleſiæ vel clerici. Id fieri debet coram Iudice laico ſecundum Innocentium & Doctores in c. cum ſit generale. de foro compe. & ita ſeruatur in præſenti regno, licet de iure clerici malefactores ſuos, & raptores rerum eccleſiaſticarum, & inuaſores (qui ſacrilegi ſunt cenſendi) poſſint ſub quo maluerint iudice conuenire, vt cap. de viro. 12. quæſtio. 2. cap. alleg. cum ſit generale. & cap conqueſtus eod. titu. & in fallent. ſeq. Adde hic quæ ſcripſi. infr. ti. ſed. §. 4.

6. *In Sacrilego.*

Sexto fallit in ſacrilego qui puniri poteſt per iudicem ſecularem. in l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſc. & cle. gloſſ. in alleg. cap. cum

ſit generale.vbi Hoſti.videtur velle ſecũdum Sicul.quod cum agitur ad pœnam corporalem,ſecularis eſt iudex,ſi vero ad ſpiritualẽ, vt excõmunicationis, tũc eccleſiaſt. ſed dicit Sicul.quod quãdo agitur ciuiliter ad reſtitutionem rei ſubtractę,vel ad pœnam non corporalem,ſed pecuniariam.iuxta. c. quiſquis. 12. q. 4. quilibet tam eccleſiaſticus quam ſec. poteſt eſſe iudex.Et ſic crimen ſacrilegij dicitur eſſe mixti fori:erit ergo locus præuentioni in c.propoſuiſti. de fo.compe.

ADDE.

De ſacrilegio quod mixti ſit fori & plura alia vtilia circa hanc materiam placeat videre apud Ignatium Lopes in praxi Criminali D. Dias cap. 87.Sacrilegij.De ſacrilegio eiuſq; pœna admodũ eleganter & docte.vt alia omnia,Menochius caſu arbitr.389.Matth.Boyſſ.Doct.

7. In Crimine vſurarum.

Septimo fallit in crimine vſurarum, quando non dubitatur quod contractus ſit vſurarius,ſed tantũ imminet quæſtio facti, vt quia repetuntur vſuræ ſolutæ, & ſic ſolum agitur de ſoluto vel non ſoluto, vel an interuenerit cõtractus,vel quia agitur de ſimulatione contractus, & allegatur quòd ſimulate facta fuit venditio cum eſſet contractus pignoraticius, & clarè vult hoc probare per teſtes, ita quod non dubitatur de vſura: tunc enim eſt mixti fori,& hanc opi.tenent Pau.Imol.& Zaba. in Cle.1.de vſur.Domi.in c.1.eodem titul.lib.6. Bartol.in l. Ticia. ff.ſolu. matri.& in l.2.ff.de iuri.

iuri.omn.iud. But. in l. ſi allegat. C. de vſur. Archi.in c.quid dicā.14.q.4. Ant Imòl. & Sicul. Zaba.in alle.ca.cum ſit generale. Ludo.in allegat.l.Titia.

A D D E

De vſurarum quæſtione vel cauſſa, quis iudex ſit latè Couuaruuias in ſponſalibus par 2.c. 8. §. 12 nu.4. Idem cap.6 num.19 ead. p 2 Lanfrancus in cap. diſpenſioſam. nu 14 ad longum. Dias in regul Fallentia. Iudex ſæcularis. Tiraquellus in tractat. Res inter alios acta. Matthæus Boyſſ Doctor.

Nec obſtat cap.poſt miſerabilem.de vſur. quia ibi aditur iudex ſecularis in ſubſidium, ſicut etiam in decimis quæ tātummodo ſunt ſpirituales.cap.poſtulaſti.de homici. Et hanc opinionem etiam tenent Bald.in ca.1 §. ſimiliter.de controuer.inueſti.& in dicta.l.eos.§. fin.Frede.de Sen.conſilio.46.dicēs fuiſſe hanc originalem doctrinam Ioan.An. in ca.tuam. de ordi.cog.

Octauo fallit generaliter vbi de quæſtione eccclesiaſtica verſatur ſola quæſtio facti. Nam tunc iudex ſæcularis eſt competens per ea quæ leguntur. & not. per Bartol. & alios in allegat.l.Ticia.ff.ſolut.matrim.Anthon.& Sicul.in cap.tuam.de ordi.cogni.& melius in allega. cap. cum ſit generale. & Milis in ver. iudex ſæcularis poteſt cognoſcere &c. & Sicul.in ca. literas. de iura.calum. Et ideo ſi diſputetur vtrum mulier fuerit deſponſata vel

non, vel an habitus ſit clericalis aut non, poteſt iudex ſæcularis cognoſcere. idẽ ſi ſit quæſtio. an quis ſit legitimus aut non. vel an ſit vſurarius vel non, quia non eſt quæſtio iuris, ſed facti. Et idem in ſimilibus.

A d d e

Quotieſcunq; cauſſa eccleſiaſtica tractatur per quæſtionem facti, non iuris, tunc ſæcularis eſt cõpetens Felinus in cap. Cauſſam de præſcripti: Et in cap. Cum ſit. de foro competenti. Minſing. obſ. 67. cen. 2. Geil. obſ. 38. lib. 1.

Etiamſi eſſet Matrimonialis cauſſa & ageretur de poſſeßione. eleganter hoc tradit Teſſaurus deciſ. 117.

Nono fallit etiam vbi materia non eſt pure eccleſiaſtica, dato quod eſſet dubium iuris Nam iudex ſecularis per cõfeſſionem de plano poteſt informari, iſtud dicit Specul. in tit. de recõuen. §. 2. ver. ſed nunquid in primo. quẽ ſequitur Bal. in l. nõ ignorat. in fi. C. qui accu. nõ poſ. & in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & in l. quotiens. C. de iudi. & in l. omni nouatione. C. de ſacroſanctis Eccleſ. idem Archi. in c. frequens. 54. diſt. & in cap. ſi iudex de ſenten. excom. li. 6. Et ideo vbi conſtat iudici ſæculari notorie de vſura, puta per confeſſionem partis, poteſt ſuper ea pronunciare dum tamen nõ principaliter, ſed per modum cauſæ, vt no. Bal. in l. vnica. §. ad hæc. C. de Lati. liber. tol. puta condẽno te ad decẽ indebite exacta pro vſuris, ſecus vbi principalis quæſtio eſſet mere eccleſiaſtica, quia illius cognitio nul-

tio nullo modo cadit in Laicum. in præalleg. c.ſi iudex. & in c.vt inquiſitionis. §. proh bemus.de hære. lib.6.& Pet.de Ancha. in regula iuris.ea quæ. in 4. qu. nec confeſſio:tunc facit eum competentem.& ita declarat Ancha. vbi ſupra.

Sed ſi eſſet quæſtio de iſtis in cauſis ſummarijs, bene poſſet iudex ſecularis cognoſcere ſecundum Baldum. in l.3.C.de Carbo.edict. & in auth.ei qui.7.colum.C.de bo.auto iudi. poſ.ibi quæro qualiter poſt Specu.ti. de 1. decret.§.reſtat.verſi.quid ſi agatur,dum inquit, quod ſi agatur de primo decreto, & filius negat ſe fore in poteſtate patris poteſt iudex ſecularis cognoſcere de filiatione non obſtante præal.c.tuam.de ordi.cogni.quia iſte proceſſus non eſt ordinarius,vbi autem procederetur ordinariè procederet quod dictum eſt, nam attendi deberet tunc,an eſſet quæſtio iuris vel facti ſecundum Bald. vbi ſupra. licet Ant.& Sicul.in alle.c. tuam.aliter ſentire videantur.

Sed & ſuppoſito quod eſſet quæſtio iuris, ſi conſtat iudici ſeculari talem exceptionem quæſtionis ſpiritualis opponi calumniosè,vt remittatur ad iudicem Eccleſiaſticum, non tenebitur caſu præmiſſo remittere, nec proceſſum ſuum taliter impedire ſecũdum Bal. in l.1.in fi. C. de ſent.quæ ſine cer.quanti.Et ſi fieret ibi remiſſio.dicit Bald. in l.de die.§.iubere.in lec.antiq.quod ſi remiſſus ad Curiam Epiſcopalem ſuper talibus incidentibus, ibi fuerit in mora,poterit iudex ſecularis procedere ad vlteriora, ad quod facit, quia moro-

ſus allegans litiſpendentiã non auditur ſecũdum Bart.in l. vbi cœptum. ff.de iudi. & in l. ſepulchri.ff.de ſepulc.viola. & in l.quamuis. ff.de dam.infect.

A d d e.

Pro hoc loco exornando adÿcio, quod ratione calumniæ euitãdæ Iudex reÿcere poßit, ac debeat ea, quæ calumnioſè petuntur, veluti ſi quis petat conſilium ſapientis adhiberi, tantùm cauſa differendi litem. Plurima talia nobis congeßit Hippolitus in l. Patre, vel marito. de quæſtionibus. Item calũnioſa exceptio vel allegatio non debet admitti, etiam ſi ſit releuans, quando conſtat protrahendæ litis gratia fieri. Felinus in c. & cætera. De re iudicata. Alexand. lib 3. conſ. 42. Cepol. Cautel. 225. num. 3. Matthæus Boyß D.

Et ideo ad huiuſmodi malitiæ obuiandum poſſet iudex ſecularis in faciendo talem remiſſionem præfigere remiſſo terminũ in quo ſe curiæ Epiſcopi repræſentet ſecundum Bar. in l.præſes.C.de app. per illum. & in l.2.ff.de re iudi.& in all.l.quotiens.C.de iudi. Ang.in l.2.§.ſed ſi dubitetur.ff.de eod.ti.Et ſi ille fuerit in mora, poterit ſecularis iudex procedere.ar.d.l.præſes.& ca.perſonas.de ap.ſed non poſſet, idem iudex præfigere terminum infra quem cauſa finiri debeat: vt per Bar. in alle.l. 3. & in cap. cùm ſit Romana. de appel. iuncta gloſſ.

A d d e tria Notabilia.

1. *Iudex ſecularis non tantum terminum præſenta-*

ſentationis, ſed etiam termiuum producendi coram ſe capitula & Poſitiones, quas in Curia Eccleſiaſtica probare intendit Clerico remittendo ſtatuere poteſt. Petrus Gerardi ſing 58. vbi addit ex iuniore Curt. in l. Quoties. C. de iuduijs. vnum valdè ſingulare, ſi ex ſtatuto inſtrumentum præſumeretur vſurarium, & pars aliqua ſe in tali ſtatuto fundaret, tunc ſuper ea quæſtione non fieret remiſſio ad iudicem Eccleſiaſticum.

2. Sic iudex à quo appellanti præfigere poteſt terminum inſinuandi vel proſequendi, & ſi id non fiat, cauſa eſt deſerta: Si præfigat appellãti terminum, vt ſibi fidem faciat de præſentata vel introducta appellatione, id de iure non poteſt, neq; ob id erit deſerta, vt tenet contra Lapum Francus de appellat. verſi Octauò iudex. idem Roman ſing. 163. Cepolla Cautel. 45 Guido Papæ ſingu. 597. Vide in eandem rem Rotæ deciſ. 13. & 25 de appellat. in Nouis. Bellamerã. deciſ. 718. Caſſador. deciſ. 4. de Appellationibus.

3. Item iudex à quo non poteſt aſſignare terminum finiendæ appellationis, quia hoc eſſet legem ponere ſuperiori. Vide Francum in cap. Ex inſinuatione. 50. & in cap. perſonas. 4 de appellat vbi nouem modos præfigendi terminos appellantibus proponit. Matthæus Boyſſ D.

10. Fallentia.

Decimo fallit in Laico arbitratore, quia talis cognoſcere poterit de vſura, etiam ſi quæ-

ſtio

ſtio iuris. ita voluit Pe.de Ancha.conſil. 33.& conſi.98.dicens.c.contingit.de arbit.non procedere in arbitratorem.Sicu.conſt.64.ver.itē iſti fuerunt arbitratores.

11. Fallentia.

Vndecimo fallit in crimine adulterij, in quo ſi agatur ad pœnam ſanguinis, ſecularis tamen eſt Iudex.cap.9. Sententiam. Ne Cle. vel mo.&.l.quamuis. C.de adulte. de procurato.ca. tuæ. & ſic intelligitur cap.rex debet. 23.q.5.Si verò ageretur ad aliam pœnam, puta detruſionis in monaſterium.tunc etiam ſecularis eſt iudex:vt in authen.ſed hodie.C.de adul.Licet executio pertineat ad iudicem Eccleſiaſticum, quia ſecularis non habet monaſterium.arg.in ſil.2.q.6.biduum. verſi. ſi quidem. & ff. de interdict. & rele. l. inter pœnas.

De Eccleſiaſtico eſt dubium,& dependet à cap. gaudemus. de diuortijs. poſſet tamen dici quod quatenus agetur ad aliam pœnam citra ſanguinem etiam ipſe ſit competens contra Laicum ad hoc.c.1.de offi.ordi.& 32.qu.1. c.de Benedicto, quia per adulterium peccatur in matrimonium,quod eſt vnum de ſeptē ſacramentis Eccleſiæ,& poteſt Eccleſia impo nere pœnam ignominioſam, vt incidere capillos,& pannos ante & retro, vt moris eſt in quibuſdam locis.pro quo bona glo. in præalleg.c.de benedicto,iuncto ibidem textu,& facit 26.q.5.c.Epiſcopi.in prin.ita dicit Sicul.in alle.ca.cùm ſit generale quem ſequuntur Ludo.in ſingulari 674.Sicul.in alleg. ca.tuæ.c.1. de offi.ordi.Archi.in c.rex alleg.& in c.poſtu laſtis.

laſtis.3.qu.7. Sicul.in c.gaudemus. de conuer. coniuga. vbi dicit Eccleſiam poſſe huiuſmodi crimen punire etiam vltra ſeparationem thori contra Ioan.And.in c.fi.de foro compe. lib.6.Ange.in auth.ſed hodie allegat.& fa.c.conſuluit,id eſt, de app. vbi Epiſcopus procedit contra detinentem vxorem alterius.ad idem. c.ſeculares.33.q.2.Bald.in auth.Clericus.C.de Epiſ.& Cle. Pet.de Ancha.in alleg.regula iuris,ea quę.in 4.q.inter alia dicens,quod ſi confitens copulam, ſed eam negat eſſe adulteriũ negando matrimonium,de hoc iudex ſecularis cognoſcet. Et idem dic ſi Laicus cognoſceret monialem,quia tanquam ſacrilegus poterit per vtrunq; iudicem puniri, ſcilicet per eum qui præuenerit.

ADDE, de adulterij pœna.

Placuit hic inſerere quoad pœnam adulterij, quod licet iure C.tum etiam ex Caroli Quinti cõſtitutione 120. Adulterium gladio puniatur, tamen ea pœna non ſeruatur per Italiam Galliam,aliasque prouincias, & arbitraria infligitur, vel pecuniaria vel corporalis. Clar. in verbo adulterium. num.7.

De Gallia id teſtatur Rebuffus in Conſti. regi. in procemio.num.108.citat plures alios.Caſſaneus tit. de iuſtitia.rume.46. Philibertus Bugnyon,in abrogatis legibus Galliæ. Faber in §. ex non ſcride iure natur. & in Inſtitu. teſtatur nunquam viſum eſſe, quod adulterium capite plexum ſit, Rauennas ſingulari 938. refert, in quibuſdam locis Franciæ conſuetudinem eſſe, quod vxor adultera nullam

nullam patiatur pœnam,ſed maritus eius ſuper aſino per totam ciuitatem ducitur,pracone alta voce clamante.Sic fit maritis,qui permittunt vxores nimium ieiunare. Adde Syluam Nuptialem. alle. 1.nu.90. & Guidonem papa deciſ.206.

De Italia teſtatur hoc poſt Ananiam Tiraquellus de legibus connubialibus.l 13.nume.23.vt refert Fiſchardus in com. opin.in verbo adulterij pœna,in ſecundo tomo comm.opinionum. Et Cotta in memorab.verbo Conſuetudo.Vide plurimarum vrbium ſtatuta deſuper per Menoch. caſu at bit.419.mox in fine.

De Germanis teſtatur id VVeſenbecius in paratit.tit.de adulterio. Minſing.in Inſt.de publicis iudicijs. quibus locis hanc pœnam in multis locis Germaniæ arbitrariam eſſe atteſtantur.In Saxonia tantum adhuc capitalis pœna infligitur, teſte Schneduuino in Inſtit. Excuſanda igitur Colonienſis noſtra conſuetudo,qua adulter & adultera famoſos lapides duos ex collo dependentes cum candelis ardentibus ignominioſè per Baſilicam D. Petri circum tres Reges,& deinde per plateas lictoribus precedentibus portant,& deinde pœna pecuniaria mulctantur.Teſtatur de hac quoq; notoria conſuetudine Rauennas q.profeſſor iuris Colonienſis ſing.ſuo 938.

De pœna adulterij, quòd capitalis fuerit iure Codicis,tradit Couuaruuias in Epitome ſponſaliorum,in 4. decretalium.cap.7.part 21.§.7.nu.16. Clarus in crim.in verbo adulterum.nu.7. vbi refert Alciatum dicere ſolitum. Si omnes Clerici adul-

adulteri forent in monaſterium detrudendi quod tunc pauci per terrã ambularent. Citat quoq; hũc *autorem noſtrum dicto loco Couuaruuias nu. 17. Adde gnatium Lopes in ca. 85. in praxi crim. vbi etiam noſtrum auctorem refert.*

De varijs pœnis adulterij vide Romanum ſing. 674. vbi refert pœnas adulterij. Separationem thori, detruſionem in monaſterium, ſciſsionem in pannis & veſtibus in ignominiam. Excommunicationem, his adde quintam ſanguinis, refert gloſ. in pragmatica ſanctione. titu. de concubinarijs in fine Vbi addit in Gallia non puniri adulteria, niſi maritus vel vxor conqueratur. Et ſic manere impunita.

Imperator Leo olim etiam in mitiorem inclinans ſententiam ſtatuit, vt vtriuſq; & adultero & adulteræ naſus tantum abſcinderetur, & non occiderentur, ſi in ipſa turpitudine deprehenſi fuiſſent, vt eſt in Nouella Leonis *conſtitu. 32. Sed Imperator Conſtantinus non voluit faciem hominis, ad ſimilitudinem cæleſtis pulchritudinis figuratã, pœna damnationis maculari. l. ſi quis in Metallũ. C. de pœnis. Homo enim eſt digniſsima creaturarum. l. iuſtiſsimè. de adil. edict. Vnde Virgil.*

Illi cæleſtis origo eſt.   *vt relatum eſt in c. hæc imago. 33. q. 5. refert Mantua ſing. 524 Maranta in ſpecul. diſtinct. 11. iudicium alud capitale, aliud non capitale. nu. 8 Minſing. obſ. 46. centu. 2.*

Illud oblectamenti gratia addo, quod Couuaru. d. loco et Tiraquel. in l. 13. connubiali. nu. 11. referunt apud Cumaos mulierem in adulterio deprahenſam

henſam in forum deduci, & ſaxo impoſitam omnibus ſpectandam proponi, inde in aſino collocatã, & per totam ciuitatem circumductam in eundẽ locum reſtitui. Ex illo infamia notatam appellant ὀνοφάτιν, propterea quod aſinum equitauerit. Idem refert Tiraquellus de Piſidijs d. l. & diuerſiſsimas adulteriorum pœnas, de quibus etiam Menochius caſu arbitr. 419. latiſsimè. Matthæus Boyß D.

12. Fallentia.

Duodecimo fallit in crimine, quod committitur in literis Apoſtolicis, nam de talibus ſi Laici fuerint, poterit iudex ſecularis pœnam ciuilem imponere arg. ff. & C. de fal. & quod not. 19. di. ca. in memoriam. Ita tenet Sicu. in alle. c. cùm ſit generale.

13. Fallentia.

Decimotertio fallit in ſortilegis & diuinatoribus, quos etiam iudex ſecularis punire poteſt ſecundùm Sicu. in præalleg. ca. cùm ſit generale. & in ca. 1. de ſortilegis, dicens quod licet ſit crimen Eccleſiaſticum non tamen merè, & ideò eſt locus præuentioni inter eos, nam vtroque iure hoc crimen eſt damnatum & acerrimè punitur per ius ciuile, vt C. de malefi. & Mathe. per totum.

ADDE.

De pœna ſacrilegorum & diuinatorum Romanus ſingulari 667. Clarus in Criminalibus. qu. 37. num. 7. Menochius in arbit. caſu 388. Matthæus Boyß D.

Deci-

Decimoquarto fallit in blaſphemia, quia etiam eſt mixti fori, tenet Cald. titu. de iudæ. conſi. 2. & Per. de Ancha. conſi. 197. & ita ſeruatur. dicit tamen Sicu. in c. 2. de male. quod iudex Eccleſiaſticus & ſecularis concurrere poſſunt, nec pœna impoſita per vnum, impedit pœnam imponendam per alium? poſtea in vlt. col. ſubiungit ibidem eſſe tex. quod crimen blaſphemiæ in Deum & ſanctos ſit mixti forim, & quod iudex Eccleſiaſticus de illo poteſt punire Laycum, verum vbi Iudæi per blaſphemiã vel aliter æternalẽ offendunt maieſtatem ſecundum communem opin. Doct. puniri poſſunt & debent per iudicem ſecularem. & ita conſuluit Pe. de Ancha. vbi ſupra, quem refert & ſequitur Io. de Ana. in rubrica de Iudæis. colum. penult in princ. verſi. adde prædictis. Idem ipſe tenet in c. fi. de maledic, col. 18. ver. circa prædicta. & etiam in c. poſtulaſti. de iudæ. 6. colum. verſi. vlt. quære vſque ad fi. & in locis prædictis allegat plures Doct. hanc opin. ſequentes quamuis Calde. in alleg. conſi. 2. viſus ſit tenere contrarium, videlicet quod immò punitio criminis blaſphemiæ cõtra Iudæos pertineat ſoli iudici Eccleſiaſtico non autem ſeculari, niſi eatenus quo eſſet iudex Eccleſiaſticus, imploraret auxilium brachij ſecularis in ſubſidium.

15. Fallentia.

Decimoquinto in crimine ſodomiæ, Nam & illud eſt mixti fori, vt tenet Sicu. & Ana. in c. in Archiepiſcopatu. de rapto. & in c. Clerici. de exceſſ. prælã. Et quod iudex ſecularis

contra Laicum cognoſcere poſſit, vltra prædictos tenent Petr. de Anchar. conſil. 268. incipien. iure diuino. & Calde. de foro compet. conſil. 3. & ſecundum leges eſt pœna capitalis, vt in authen. vt non luxu. ho. contra natu.

A d d e.

Mixti fori quatenus ſint vſura, adulterium, concubinatus ſacrilegium, ſortilegium, Sodomia, accuratè tradit Clarus in criminalib. qu. 37. per totum. Mattheus Boyß D.

16. Fallentia.

19 Decimoſexto fallit in iudice ſeculari Clerico, vtputa ſi Clericus habeat feudum à Rege, ſi cognoſcit de quæſtionibus vaſallorum feudalibus, & incidat fortè quæſtio iuramenti poterit cognoſcere, licet non poſſit cognoſcere principaliter de ſpirituali ſecundum Sicul. in eius diſputatione incipiente Pandulphus 16. colu. incidentia namque facit de incompetenti competentem, ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus, ſiue arbiter. vt per eum in cap. cauſa. de in integ. reſtit. Sed iſta opin. de mero iure non procederet, quia iuriſdictio quam habet Clericus à ſeculari, non eſt Eccleſiaſtica. ſed ſecularis pro quo. ca. Romana. in §. debet. de app. li. 6. & Bal. in auth. ſi quis litigant.

17. Fallentia.

20 Decimoſeptimo fallit in Laico ſimoniaco, nam lata ſententia ab Eccleſiaſtico poterit eũ iudex ſecularis punire. ita tenet Imo. in alleg. c. cum ſit generale. & Ana. ſuper rub. de ſimo. veruntamen Sicu. in alle. c. cum ſit, dicit iſtud crimen eſſet merè Eccleſiaſticum, & ſic ſecularis non poſſit ſe intromittere, quia ſimonia

dicitur eſſe hæreſis.1.q.3.c.altare.& de hæreſi. ca. quotiens. Item & eius criminis originalis prohibitio proceſſit ab Eccleſia,& ſecundum illius inſtitutiones regulatur, ad quod not. 1. q.1.in ſumma quod intelligo quo ad cognitionem,ſed lata ſententia per Eccleſiaſticum poterit augere pœnam Laico, ſicut & dicit Antho. de crimine hæreſis facta per iudicem Eccleſiaſticum declaratione, de quo tamẽ Sicu. in præalle.c.cùm ſit. ait ſe dubitare.

18. Fallentia.

Decimooctauo fallit in delicto commiſſo in Eccleſia per Laicum: nam in hoc caſu iudex ſecularis habet cognitionem, etiam ſi eſſet commiſſum in Clericum. l. ſi quis in hoc genus.C.de Epiſ.& Cle.& ibi Bal.Imo. & Sicul.in c.inter alia.& c.fi.de immu. Eccl. allegans Bartho.ita tenuiſſe in l. ſi cui. ff.de accuſa.idem Sicu.in c.cùm ſit generale.de fo.compet. dicens ſe putare prædictam opin. Barto. eſſe veriorem contraria opinione Pe. & Cy. in l.præſent.C.de his qui ad Eccleſiam confu. Eccleſia namque ſicut ait,territorium no habet niſi reſpectu Clericorum, & ideo ſe non impedit de delictis Laicorum etiam in Eccleſia commiſſis.idem Sali. in authe. nulla communitas. C.de Epiſ.& Cle. Dicit tamen Sicu. in præallegat. ca. fina. negari non poſſe quin commiſerit ſacrilegiũ delinquendo in Eccleſia cum per hoc violauerit immunitatẽ maximè ſi eam ſanguinis effuſione polluerit; vt in c.cum pro cauſa,& quod ibi no, de ſen.excõmunicatio.& 17.qu.4.c.ſi quis domum.fa.ca; cùm ſit generale. alle. & ideo puniti poſſit de 21

hoc crimine per iudicem Eccleſiaſticum.fa.c. quæſti.17.quæſt.4.& quod no. in præalle.cap. cum pro cauſa.

Nam & pro eodem delicto poteſt quis puniri varijs pœnis, quando ex eo reſultat diuerſa ſpecies delicti, vt plenè no.per Barto.in l.ſenatus. ff. de accuſat. & ſic poteſt intelligi glo.in c.virginibus.27.q.1. dicit enim Bartol. vbi ſupra. quod etiam ſi eſſet tale delictum, ex quo quis incurreret duplicem pęnam, quarum vna eſſet ciuilis, alia Eccleſiaſtica, vt excommunicationis, quamuis à ſeculari iudice quis foret abſolutus vel condemnatus, & pœnam ſoluiſſet: nihilominus poterit condemnari à iudice Eccleſiaſtico, ita dicit Iaco. But. & Bald.in l.placet.penu.qu.C.de Sacroſanct. Eccle.Pet. de Ancha.in regula iuris, ea quæ.9. qu. li.6. de quo etiam vide per Bald. in l.cunctos populos.6.colum.C.de Sum. Trini.Ana. in cap.poſtulaſti. ad fin.de iudæ.Angel.in l.ſi vacantia. C. de bon. vacan.lib.10.per Bald.in l.officiales.C. de Epiſcop. & Cle. & in l. nullum. C. de teſtimo. & Sicul.in ca.tuæ.de procura.

Ex quorum dictis videtur poſſe concludi, quod vbicunque crimen commiſſum eſt mixti fori, & per diuerſas leges diuerſæ pœnæ omninò ſeparatę ſtatuuntur, quarum vna per aliam non tollitur, punitus in vno foro de crimine, poterit de eodem in alio foro puniri, pro quo.l.qui ſepulcra.C.de ſepulc.viol. & l. 3.ff.de libe.ho.exhi.& in l.quoties.ff.de actio. & obli.& bonus text.in cap.felicis. de pœnis lib.6. & ibi Ioan.Andr. in not. & iſtud tenere

vide-

videtur Sicu. in præalleg. ca. tuæ. quod eſt notandum & accidit quotidie, & facit ad ea quę ſupraſcripſi circa finem ſecundæ fallentiæ, huius quartæ regulæ.

Sed quis extrahet delinquentem in Eccleſia vel alibi delinquentem, & ad eam confugiĕtem in caſibus, in quibus immunitate gaudere non debet, breuiter dic quod Laicus extrahetur per iudicem ſecularem. ita tenet Io. Fa. inſtit. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris in §. ſed hoc tempore. & idem videtur velle Sic. in alle. c. inter alia. penul. col. licet aliter ſentiant Pe. & Cy. in alleg. l. præſenti. & Ange. in auth. ſi quis ei. C. de adulterio. Opinio Io. Fa. de facto ſeruatur.

19. Fallentia.

Decimonono fallit, vbi ſimpliciter agitur de fructibus decimarum inter duos Laicos vel per Clericum cõtra Laicum. Nam in huiuſmodi caſu iudex ſecularis poterit cognoſcere, cùm nõ ſit quæſtio ſpiritualis, quod patet, quia Laico concedi poſſunt titulo locationis. c. veſtra. de loca. & vendi. vt ibi no. Ioan. An. & no. in c. quamuis. de deci. glo in c. perue nit. 1. q. 3. Bal. & Imo. in l. vſufruct. no. in c. cauſam de præſcrip. & ca. quamuis. & c. prohibemus. de deci. & hoc próbatur optimè in c. poſtulaſti. de homi.

Nec ob. ſi dicatur, quod illud ſit in ſuffragium per inuocationem brachij ſecularis, quia ibi Papa in reſponſione generaliter loquitur. Et ita dummodo agatur ciuiliter cõtra Laicum ad reſtitutionem fructuum deci-

marum poterit agi coram iudice Eccleſiaſtico. ita tenet Gaſ. Cal. ti. de foro compe. conſ. 15. idem tenet Anch. in regula iuris, Ea quæ, q. 5. idem Fede. de Se. conſi. 245. dicens ſecularē iudicem poſſe recognoſcere de cauſa decimarum, vbi eſt quæſtio facti tantum, & non iuris ita intelligens præall. c. poſtulaſti. de homic. ſubdens non eſſe peccatum tenere, quod fauore Eccleſiarum habeat Eccleſia duos iudices ar. c. cùm ſit. de for. compe. & ſequitur Ludo. in l. titia. 2. col. ff. ſolu. matri. opin. ſupradicti Cald. tenet Bald. conſi. 242.

ADDE.

Quando agitur actione merè perſonali, puta ex locato ad mercedem vel ad fructus decimarum perceptarum, & non de reſtitutione rei Eccleſiæ, vel Clerici, tunc coram Laico agendum eſt, veluti ſi Clericus conueniat Laicum pro fructibus præbendæ locatæ, id coram Laico fieri poteſt. Cacheranus deciſ. 32. nu. 16. 17. Couuar. in practicis cap. 35. nu. 2. vide ſimile in actione reali ſuprà fallentia 4. reg. 2. & quid ibi dixerim. Matthæus Boyſſ D.

20. Fallentia.

84 Vigeſimo fallit in habitu Clericali, de quo iudex ſecularis poteſt recipere cognitionem, an ſit Clericalis vel ne, ita tenet Guido Papæ. q. 138. & multas ad hoc adduxit rationes, verumtamen moderni tenent contrarium, maximè Gemi. in c. vnico. de Cle. coniuga. li. 6. & Zaba. in Cle. 2. de vi. & hone. Cler. & ipſorum opinio Tholoſæ ſeruatur.

Fate-

Fatetur tamen Domi. vbi ſupra, quod ſi Laicus conueniatur coram iudice ſeculari ſuper delicto ciuiliter & ille dicit ſe Clericum coniugatum, vnde non poteſt ab illo iudicari Actor verò dicat, quod non incedit in habitu & tonſura, & reus petit huiuſmodi quæſtionem incidentem remitti iudici Eccleſiaſtico, iudex poterit cognoſcere an debeat remittere, quia iſta notoriè conſtant, an habitus ſit Clericalis vel ne. ergo non requiritur aliæ probationis cauſa. quoniam. de fi. preſbi. per quod patet, quod licet opponatur exceptio coram iudice, de qua cognoſcere non poteſt, ſed debet remittere, ſi tamen eſt notoriè falſa illam repellet ſecundum eum.

Aduerte inſuper, quod Clericus coniugatus propter eius crimen captus, non eſt remittendus ad forum Eccleſiaſticum, niſi doceat ſe contraxiſſe cum vnica & virgine. ita tenet Rota deciſ. 250. Milus in verſic. Clericus. §. clericus coniugatus. de quo per Gemi. in præalleg. cap. vnico. penulti. colum. vide quæ poſui ſupra in huius tertiæ regulæ fallentia 7. & ſequenti.

A D D E.

Nota quod controuerſia circa Clericatum, an Clericus ſit, nec ne, non per iudicem Laicum, ſed tantum per Eccleſiaſticum dirimenda eſt, c. ſi iudex Laicus de ſententia excommun. libr. 6. vbi id conſtituit Bonifacius octauus. Tradit communem ſententiam Couuaruuias cap. 33. nu. 1. Julius Clarus in crim. §. fin. qu. 36. nu. 21. Sed prædicta deciſio Bonifac. in Gallia non eſt recepta, vt teſtatur

Guido Papa qu. 138. nu. 5. Gallus quæſt. 38. Quem vſum Galliæ iuri contrarium eſſe oſtendit Couarruuias dict. cap 33. pract. quæſt. Ignatius Lopes in pract. crim. cap. 62, num 14. Adde deciſionem 3. Rotæ, in nouis tit. de ſententia excommunica. vbi iudex Laicus cognoſcit, an Clericus coniugatus per ipſum detentus, contraxerit cum vnica & virgine, & habitum tulerit Clericalem, priuſquã remittatur. Matthew Boyß D.

21. Fallentia.

Vigeſimoprimo fallit in cauſa iuriſpronatus, quando eſt quæſtio facti & nõ iuris. Quo caſu iudex ſecularis poterit cognoſcere etiam ſi agatur actione perſonali, vt quia tu promiſiſti mihi donare tale ius, & tu negas. ita tenet Ant. in c. quanto. de iudic. pro quo ſolent adduci not. per Barto. in l. ticia. ff. ſoluto matrimonio. & clarius in l. omni nouatione. C. de ſacroſanct. Eccle. & in l. quotiens. C. de iudic. & in l. 2. ff. de iuriſd. om. iudi. & Fede. de ſenis. conſilio 192. incipiente. Facta eſt lex. & conſilio 367. incipiente Domino Andrea. Ioa. And. & Antho. in cap. tuam. de ordi. cogni. & in cap. cùm ſit generale. de foro competen. vbi dicunt, quod quæſtione ſpirituali conſiſtente in iure, puta, an matrimonium fuerit legitimum, vel nõ, iudex ſecularis cognoſcere non poteſt. Sed de ſpirituali conſiſtente in facto poteſt puta. an fuerit deſponſata vel non. An talis fuerit filius vel non. pro quo facit cap. ſignificauit. de teſtibus Zaba. ex illo textu iuncta ſuperſcriptione notat quod iudex

Laicus

laicus poteſt cognoſcere de cauſa quæ eſt inter beneficiatū & fundatorē beneficij ſuper liberatione à iure patro. licet Rota videatur aliter dicere deci. 223. in antiquis, vide quę ſcripſi in huius regulæ 3. fallent. 8. & 9. & fallent. proxima præcedente. & in dicto cap. ſignificauit.

Idem eſt quando eſt quæſtio de iure patronatus cū vniuerſitate. Nā iudex ſæcularis cognoſcere poteſt de vniuerſitate ſeculari in qua eſt ius patronatus, & tūc ſuper vniuerſitate iudicādo valebit iudiciū ſuper iure patronatus, tanquā ſuper acceſſorio, ita tenet Sicu. poſt Zaba. in alle. c. quanto per. c. ex literis. de iure patro. & ad hoc alleg. glo. ſingularem. in c. filijs. 16. q. 7. quæ dicit iudicem ſæcularem poſſe priuare laicum iure patronatus cum vniuerſitate, ſed per ſe nō poſſet. Ar. op. in prę alle. c. ex litteris, dum tamen ſecundum eum nec in libello, nec in ſententia fiat mentio de iure patronatus.

Quod intelligunt moderni quando fieret mentio copulatiuæ, vt dicendo. Peto hæreditatem, talis, & ius patronatus, ſecus ſi diceret peto talem hæreditatem cum iure patronatus, & ita no. idem Sicul in cap. quærelam. de ſimo. & ſequitur ibi Io. de Ana. pro quo fac. dictum Bart. in l. ſi cui. & in l. 3. ff. de fundo inſtruct. vbi dicit quod dictio & cōiungit æque principaliter, ſed dictio cū acceſſoriè, ſic igitur erit in caſu predicto. quia vbi erit dictio cum iudicabit acceſſorie de iure patronatus.

Similiter non noceret ſecundum Doct. nominatio dicti iuris patronatus in libello vel

ſtio iuris. ita voluit Pe. de Ancha. conſil. 33. & conſi. 98. dicens. c. contingit. de arbit. non procedere in arbitratorem. Sicu. conſt. 64. ver. itẽ iſti fuerunt arbitratores.

11. Fallentia.

Vndecimo fallit in crimine adulterij, in quo ſi agatur ad pœnam ſanguinis, ſecularis tamen eſt Iudex. cap. 9. Sententiam. Ne Cle. vel mo. & l. quamuis. C. de adulte. de procurato. ca. tuæ. & ſic intelligitur cap. rex debet. 23. q. 5. Si verò ageretur ad aliam pœnam, puta detruſionis in monaſterium. tunc etiam ſecularis eſt iudex: vt in authen. ſed hodie. C. de adul. Licet executio pertineat ad iudicem Eccleſiaſticum, quia ſecularis non habet monaſterium. arg. in fil. 2. q. 6. biduum. verſi. ſi quidem. & ff. de interdict. & rele. l. inter pœnas.

De Eccleſiaſtico eſt dubium, & dependet à cap. gaudemus. de diuortijs. poſſet tamen dici quod quatenus agetur ad aliam pœnam citra ſanguinem etiam ipſe ſit competens contra Laicum ad hoc. c. 1. de offi. ordi. & 32. qu. 1. c. de Benedicto, quia per adulterium peccatur in matrimonium, quod eſt vnum de ſeptẽ ſacramentis Eccleſiæ, & poteſt Eccleſia impo nere pœnam ignominioſam, vt incidere capillos, & pannos ante & retro, vt moris eſt in quibuſdam locis. pro quo bona glo. in præalleg. c. de benedicto, iuncto ibidem textu, & facit 26. q. 5. c. Epiſcopi. in prin. ita dicit Sicul. in alle. ca. cùm ſit generale quem ſequuntur Ludo. in ſingulari 674. Sicul. in alleg. ca. tuæ. c. 1. de offi. ordi. Arch i. in c. rex alleg. & in c. poſtu

laſtis.

laſtis.3.qu.7. Sicul.in c.gaudemus. de conuer. coniuga. vbi dicit Eccleſiam poſſe huiuſmodi crimen punire etiam vltra ſeparationem tho ri contra Ioan. And.in c.fi.de foro compe. lib. 6.Ange.in auth.ſed hodie allegat.& fa.c.conſuluit,id eſt, de app.vbi Epiſcopus procedit contra detinentem vxorem alterius.ad idem. c.ſeculares.33.q.2.Bald.in auth.Clericus.C.de Epiſ.& Cle. Pet.de Ancha.in alleg.regula iuris,ea quę.in 4.q.inter alia dicens,quod ſi con fitens copulam, ſed eam negat eſſe adulteriũ negando matrimonium,de hoc iudex ſecularis cognoſcet. Et idem dic ſi Laicus cognoſceret monialem,quia tanquam ſacrilegus poterit per vtrunq; iudicem puniri, ſcilicet per eum qui præuenerit.

ADDE, de adulterij pœna.

Placuit hic inſerere quoad pœnam adulterij, quod licet iure Ciuili etiam ex Caroli Quinti cõſtitutione 120. Adulterium gladio puniatur, tamen ea pœna non ſeruatur per Italiam Galliam, aliasque prouincias, & arbitraria infligitur, vel pecuniaria vel corporalis. Clar. in verbo adulterium. num. 7.

De Gallia id teſtatur Rebuffus in Conſti. regi. in proœmio.num.108 citat plures alios. Caſſaneus tit. de iuſtitia.rume.46. Philibertus Bugnyon, in abrogatis legibus Galliæ. Faber in §. ex non ſcride iure natur. & in Inſtitu. teſtatur nunquam viſum eſſe, quod adulterium capite plexum ſit, Rauenna ſingulari 938. refert, in quibuſdam locis Franciæ conſuetudinem eſſe, quod vxor adultera

nullam

nullam patiatur pœnam,ſed maritus eius ſuper aſino per totam ciuitatem ducitur,pracone alta voce clamante.Sic fit maritis,qui permittunt vxores nimium ieiunare. Adde Syluam Nuptialem. alle. 1.nu.90. & Guidonem papa deciſ.206.

De Italia teſtatur hoc poſt Ananiam Tiraquellus de legibus connubialibus.l 13.nume.23.vt refert Fiſchardus in com. opin.in verbo adulterij pœna,in ſecundo tomo comm.opinionum. Et Cotta in memorab.verbo Conſuetudo.Vide plurimarum vrbium ſtatuta deſuper per Menoch. caſu ar bit.419.mox in fine.

De Germanis teſtatur id VVeſenbecius in paratit.tit.de adulterio.Minſing.in Inſt.de publicis iudicijs. quibus locis hanc pœnam in multis locis Germaniæ arbitrariam eſſe atteſtantur.In Saxonia tantum adhuc capitalis pœna infligitur, teſte Schneduuino in Inſtit. Excuſanda igitur Colonienſis noſtra conſuetudo,qua adulter & adultera famoſos lapides duos ex collo dependentes cum candelis ardentibus ignominioſè per Baſilicam D. Petri circum tres Reges,& deinde per plateas lictoribus præcedentibus portant,& deinde pœna pecuniaria mulctantur.Teſtatur de hac quoq; notoria conſuetudine Rauennas q.profeſſor iuris Colonienſis ſing.ſuo 938.

De pœna adulterij, quód capitalis fuerit iure Codicis,tradit Couuaruuias in Epitome ſponſaliorum,in 4 decretalium.cap.7.part 21.§.7.nu.16. Clarus in crim.in verbo adulterum.nu.7. vbi refert Alciatum dicere ſolitum . Si omnes Clerici

adul-

adulteri forent in monaſterium detrudendi quod tunc pauci per terrã ambularent. Citat quoq; hũc autorem noſtrum dicto loco Couaruuias nu. 17. Adde gnatium Lopes in ca. 85. in praxi crim. vbi etiam noſtrum auctorem refert.

De varijs pœnis adulterij vide Romanum ſing. 674. vbi refert pœnas adulterij. Separationem thori, detruſionem in monaſterium, ſciſſionem in pannis & veſtibus in ignominiam. Excommunicationem, his adde quintam ſanguinis, refert gloſ. in pragmatica ſanctione. titu. de concubinarijs in fine Vbi addit in Gallia non puniri adulteria, niſi maritus vel vxor conqueratur. Et ſic manere impunita.

Imperator Leo olim etiam in mitiorem inclinans ſententiam ſtatuit, vt vtriuſq; & adultero & adulteræ naſus tantum abſcinderetur, & non occiderentur, ſi in ipſa turpitudine deprehenſi fuiſſent, vt eſt in Nouella Leonis conſtitu. 32. Sed Imperator Conſtantinus non voluit faciem hominis, ad ſimilitudinem cæleſtis pulchritudinis figuratã, pœna damnationis maculari. l. ſi quis in Metallũ. C. de pœnis. Homo enim eſt digniſſima creaturarum. l. iuſtiſſimè. de adil. edict. Vnde Virgil.

Illi cæleſtis origo eſt. vt relatum eſt in c. hæc imago. 33. q. 5. refert Mantua ſing. 524 Maranta in ſpecul. diſtinct. 11. iudicium alud capitale, aliud non capitale. nu. 8 Minſing. obſ. 46. centu. 2.

Illud oblectamenti gratia addo, quod Couaru. d. loco et Tiraquel. in l. 13. connubiali. nu. 11. referunt apud Cumæos mulierem in adulterio deprehenſam

henſam in forum deduci, & ſaxo impoſitam omnibus ſpectandam proponi, inde in aſino collocatã, & per totam ciuitatem circumductam in eundẽ locum reſtitui. Ex illo infamia notatam appellant ὀνοφάτιν, propterea quod aſinum equitauerit. Idem refert Tiraquellus de Piſidijs d. l. & diuerſiſſimas adulteriorum pœnas, de quibus etiam Menochius caſu arbitr. 419. latiſſimè. Mattheus Boyß D.

12. Fallentia.

Duodecimo fallit in crimine, quod committitur in literis Apoſtolicis, nam de talibus ſi Laici fuerint, poterit iudex ſecularis pœnam ciuilem imponere arg. ff. & C. de fal. & quod not. 19. di. ca. in memoriam. Ita tenet Sicu. in alle. c. cùm ſit generale.

13. Fallentia.

Decimotertio fallit in ſortilegis & diuinatoribus, quos etiam iudex ſecularis punire poteſt ſecundùm Sicu. in præalleg. ca. cùm ſit generale. & in ca. 1. de ſortilegis, dicens quod licet ſit crimen Eccleſiaſticum non tamen merè, & ideò eſt locus præuentioni inter eos, nam vtroque iure hoc crimen eſt damnatum & acerrimè punitur per ius ciuile, vt C. de malefi. & Mathe. per totum.

ADDE.

De pœna ſacrilegorum & diuinatorum Romanus ſingulari 667. Clarus in Criminalibus. qu. 37. num. 7. Menochius in arbit. caſu 388. Mattheus Boyß D.

Deci-

Decimoquarto fallit in blaſphemia, quia etiam eſt mixti fori, tenet Cald. titu. de iudæ. conſi. 2. & Per. de Anchā. conſi. 197. & ita ſeruatur. dicit tamen Sicu. in c. 2. de male. quod iudex Eccleſiaſticus & ſecularis concurrere poſſunt, nec pœna impoſita per vnum, impedit pœnam imponendam per alium? poſtea in vlt. col. ſubiungit ibidem eſſe tex. quod crimen blaſphemiæ in Deum & ſanctos ſit mixti forim, & quod iudex Eccleſiaſticus de illo poteſt punire Laycum, verum vbi Iudęi per blaſphemiā vel aliter æternalē offendunt maieſtatem ſecundum communem opin. Doct. puniri poſſunt & debent per iudicem ſecularem. & ita conſuluit Pe. de Ancha. vbi ſupra, quem refert & ſequitur Io. de Ana. in rubrica de Iudæis. colum. penult in princ. verſi. adde prædictis. Idem ipſe tenet in c. fi. de maledic, col. 18. ver. circa prædicta. & etiam in c. poſtulaſti. de iudæ. 6. colum. verſi. vlt. quære vſque ad fi. & in locis prædictis allegat plures Doct. hanc opin. ſequentes quamuis Calde. in alleg. conſi. 2. viſus ſit tenere contrarium, videlicet quod immò punitio criminis blaſphemiæ cōtra Iudæos pertineat ſoli iudici Eccleſiaſtico non autem ſeculari, niſi eatenus quo eſſet iudex Eccleſiaſticus, imploraret auxilium brachij ſecularis in ſubſidium.

15. Fallentia.

Decimoquinto in crimine ſodomiæ, Nam & illud eſt mixti fori, vt tenet Sicu. & Ana. in c. in Archiepiſcopatu. de rapto. & in c. Clerici. de exceſſi. prælā. Et quod iudex ſecularis

dicitur eſſe hæreſis.1.q.3.c.altare.& de hæreſi. ca. quotiens. Item & eius criminis originalis prohibitio proceſſit ab Eccleſia, & ſecundum illius inſtitutiones regulatur, ad quod not. 1. q.1.in ſumma quod intelligo quo ad cognitionem, ſed lata ſententia per Eccleſiaſticum poterit augere pœnam Laico, ſicut & dicit Antho. de crimine hæreſis facta per iudicem Eccleſiaſticum declaratione, de quo tamẽ Sicu. in præalle.c.cùm ſit, ait ſe dubitare.

18. Fallentia.

Decimooctauo fallit in delicto commiſſo in Eccleſia per Laicum: nam in hoc caſu iudex ſecularis habet cognitionem, etiam ſi eſſet commiſſum in Clericum. l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſ. & Cle. & ibi Bal. Imo. & Sicul. in c. inter alia. & c. fi. de immu. Eccl. allegans Bartho. ita tenuiſſe in l. ſi cui. ff. de accuſa. idem Sicu. in c. cùm ſit generale. de fo. compet. dicens ſe putare prædictam opin. Barto. eſſe veriorem contraria opinione Pe. & Cy. in l. præſent. C. de his qui ad Eccleſiam confu. Eccleſia namque ſicut ait, territorium no habet niſi reſpectu Clericorum, & ideo ſe non impedit de delictis Laicorum etiam in Eccleſia cómmiſſis. idem Sali. in authe. nulla communitas. C. de Epiſ. & Cle. Dicit tamen Sicu. in præallegat. ca. fina. negari non poſſe quin commiſerit ſacrilegiũ delinquendo in Eccleſia cum per hoc violauerit immunitatẽ maximè ſi eam ſanguinis effuſione polluerit, vt in c. cum pro cauſa, & quod ibi no, de ſen. excõmunicatio. & 17. qu.4. c. ſi quis domum. ſa. ca. cùm ſit generale. alle. & ideo puniri poſſit de 21

hoc crimine per iudicem Eccleſiaſticum.fa.c. quæſti.17.quæſt.4.& quod no. in præalle.cap. cum pro cauſa.

Nam & pro eodem delicto poteſt quis puniri varijs pœnis, quando ex eo reſultat diuerſa ſpecies delicti, vt plenè no. per Barto.in l. ſenatus. ff. de accuſat. & ſic poteſt intelligi glo.in c. virginibus.27.q.1. dicit enim Bartol. vbi ſupra. quod etiam ſi eſſet tale delictum, ex quo quis incurreret duplicem pęnam, quarum vna eſſet ciuilis, alia Eccleſiaſtica, vt excommunicationis, quamuis à ſeculari iudice quis foret abſolutus vel condemnatus, & pœnam ſoluiſſet: nihilominus poterit condemnari à iudice Eccleſiaſtico, ita dicit Iaco. But. & Bald.in l.placet.penu.qu.C.de Sacroſanct. Eccle. Per. de Ancha.in regula iuris, ea quæ.9. qu. li. 6. de quo etiam vide per Bald. in l.cunctos populos.6.colum.C.de Sum. Trini.Ana. in cap. poſtulaſti. ad fin.de iudæ.Angel.in l.ſi vacantia. C. de bon. vacan.lib.10.per Bald.in l.officiales.C. de Epiſcop. & Cle. & in l. nullum. C. de teſtımo. & Sicul.in ca.tuæ.de procura.

Ex quorum dictis videtur poſſe concludi, quod vbicunque crimen commiſſum eſt mixti fori, & per diuerſas leges diuerſæ pœnæ omninò ſeparatę ſtatuuntur, quarum vna per aliam non tollitur, punitus in vno foro de crimine, poterit de eodem in alio foro puniri, pro quo.l.qui ſepulcra.C.de ſepulc.viol. & l. 3.ff.de libe.ho.exhi.& in l.quoties.ff.de actio. & obli.& bonus text.in cap.felicis. de pœnis lib.6. & ibi Ioan.Andr. in not. & iſtud tenere

vide-

videtur Sicu.in præalleg.ca.tuæ. quod eſt notandum & accidit quotidie,& facit ad ea quę ſupraſcripſi circa finem ſecundæ fallentiæ, huius quartæ regulæ.

Sed quis extrahet delinquentem in Eccleſia vel alibi delinquentem, & ad eam confugiétem in caſibus,in quibus immunitate gaudere non debet, breuiter dic quod Laicus extrahetur per iudicem ſecularem. ita tenet Io. Fa.inſtit.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris in §.ſed hoc tempore. & idem videtur velle Sic. in alle.c.inter alia.penul.col. licet aliter ſentiant Pe.& Cy.in alleg.l.præſenti. & Ange.in auth.ſi quis ei.C.de adulterio.Opinio Io. Fa. de facto ſeruatur.

19. Fallentia.

Decimonono fallit, vbi ſimpliciter agitur de fructibus decimarum inter duos Laicos vel per Clericum cōtra Laicum.Nam in huiuſmodi caſu iudex ſecularis poterit cognoſcere,cùm nō ſit quæſtio ſpiritualis,quod patet,quia Laico concedi poſſunt titulo locationis.c.veſtra.de loca.& vendi.vt ibi no.Ioan. An.& no.in c.quamuis.de deci.glo in c.peruenit.1.q.3.Bal.& Imo.in l.vſufruct.no.in c.cauſam de præſcrip.& ca.quamuis.& c.prohibemus.de deci.& hoc probatur optimè in c.poſtulaſti.de homi.

Nec ob. ſi dicatur, quod illud ſit in ſuffragium per inuocationem brachij ſecularis, quia ibi Papa in reſponſione generaliter loquitur. Et ita dummodo agatur ciuiliter cōtra Laicum ad reſtitutionem fructuum deci-

Fatetur tamen Domi. vbi ſupra, quod ſi Laicus conueniatur coram iudice ſeculari ſuper delicto ciuiliter & ille dicit ſe Clericum coniugatum, vnde non poteſt ab illo iudicari Actor verò dicat, quod non incedit in habitu & tonſura, & reus petit huiuſmodi quæſtionem incidentem remitti iudici Eccleſiaſtico, iudex poterit cognoſcere an debeat remittere, quia iſta notoriè conſtant, an habitus ſit Clericalis vel ne. ergo non requiritur aliæ probationis cauſa. quoniam. de fi. presbi. per quod patet, quod licet opponatur exceptio coram iudice, de qua cognoſcere non poteſt, ſed debet remittere, ſi tamen eſt notoriè falſa illam repellet ſecundum eum.

Aduerte inſuper, quod Clericus coniugatus propter eius crimen captus, non eſt remittendus ad forum Eccleſiaſticum, niſi doceat ſe contraxiſſe cum vnica & virgine. ita tenet Rota deciſ. 250. Milus in verſic. Clericus. §. clericus coniugatus. de quo per Gemi. in præalleg. cap. vnico. penulti. colum. vide quæ poſui ſupra in huius tertiæ regulæ fallentia 71. & ſequenti.

ADDE.

Nota quod controuerſia circa Clericatum, an Clericus ſit, nec ne, non per iudicem Laicum, ſed tantum per Eccleſiaſticum dirimenda eſt, c. ſi iudex Laicus de ſententia excommun. libr. 6. vbi id conſtituit Bonifacius octauus. Tradit communem ſententiam Couaruuias cap. 33. nu. 1. Julius Clarus in crim. §. fin. qu. 36. nu. 21. Sed prædicta deciſio Bonifac. in Gallia non eſt recepta, vt teſtatur

Guido Papa qu.138.nu.5. Gallus quæſt.38. Quem vſum Galliæ iuri contrarium eſſe oſtendit Couarruuias d.ct. cap 33. pract. quæſt. Ignatius Lopes in pract.crim.cap.62, num 14. Adde deciſionem 3. Rotæ, in nouis tit. de ſententia excommunica. vbi iudex Laicus cognoſcit, an Clericus coniugatus per ipſum detentus, contraxerit cum vnica & virgine, & habitum tulerit Clericalem, priuſquã remittatur. Matthæus Boyſſ D.

21. Fallentia.

Vigeſimoprimo fallit in cauſa iuriſpronatus, quando eſt quæſtio facti & nõ iuris. Quo caſu iudex ſecularis poterit cognoſcere etiam ſi agatur actione perſonali, vt quia tu promiſiſti mihi donare tale ius, & tu negas. ita tenet Ant. in c. quanto. de iudic. pro quo ſolent adduci not. per Barto. in l. ticia. ff. ſoluto matrimonio. & clarius in l. omni nouatione. C. de ſacroſanct. Eccle. & in l. quotiens. C. de iudic. & in l. 2. ff. de iuriſd. om. iudi. & Fede. de ſenis. conſilio 192. incipiente. Facta eſt lex. & conſilio 367. incipiente Domino Andrea. Ioa. And. & Antho. in cap. tuam. de ordi. cogni. & in cap. cùm ſit generale. de foro competen. vbi dicunt, quod quæſtione ſpirituali conſiſtente in iure, puta, an matrimonium fuerit legitimum, vel ne, iudex ſecularis cognoſcere non poteſt. Sed de ſpirituali conſiſtente in facto poteſt puta. an fuerit deſponſata vel non. An talis fuerit filius vel non. pro quo facit cap. ſignificauit. de teſtibus Zaba. ex illo textu iuncta ſuperſcriptione notat quod iudex

Laicus

laicus poteſt cognoſcere de cauſa quæ eſt inter beneficiatū & fundatorē beneficij ſuper liberatione à iure patro. licet Rota videatur aliter dicere deci. 223. in antiquis. vide quę ſcripſi in huius regulæ 3. fallent. 8. & 9. & fallent. proxima præcedente. & in dicto cap. ſignificauit.

Idem eſt quando eſt quæſtio de iure patronatus cū vniuerſitate. Nā iudex ſæcularis cognoſcere poteſt de vniuerſitate ſeculari in qua eſt ius patronatus, & tūc ſuper vniuerſitate iudicādo valebit iudiciū ſuper iure patronatus, tanquā ſuper acceſſorio, ita tenet Sicu. poſt Zaba. in alle. c. quanto per. c. ex literis. de iure patro. & ad hoc alleg. glo. ſingularem. in c. filijs. 16. q. 7. quæ dicit iudicem ſæcularem poſſe priuare laicum iure patronatus cum vniuerſitate, ſed per ſe nō poſſet. Ar. op. in prę alle. c. ex litteris, dum tamen ſecundum eum nec in libello, nec in ſententia fiat mentio de iure patronatus.

Quod intelligunt moderni quando fieret mentio copulatiuæ, vt dicendo. Peto hæreditatem, talis, & ius patronatus, ſecus ſi diceret peto talem hæreditatem cum iure patronatus, & ita no. idem Sicul in cap. quærelam. de ſimo. & ſequitur ibi Io. de Ana. pro quo fac. dictum Bart. in l. ſi cui. & in l. 3. ff. de fundo inſtruct. vbi dicit quod dictio & cōiungit æque principaliter, ſed dictio cū acceſſoriè, ſic igitur erit in caſu predicto. quia vbi erit dictio cum iudicabit acceſſorie de iure patronatus.

Similiter non noceret ſecundum Doct. nominatio dicti iuris patronatus in libello vel

ſententia, vbi declaratoriè nominaretur, puta dicendo omnia bona videlicet talia & talia & ius patronatus. Nam & in hoc caſu valeret venditio, vt tenet Ioan. Cal. & Dom. in ca.1. de iure patrona. lib.6. Et etiam ſecũdum aliquos non noceret nominatio quando diceretur cũ pertinentijs, & iure patronatus, quia valeret venditio & petitio quãdo ponitur in ablatiuo, de quo ſatis probabiliter videtur poſſe dubitari propter rationes quas in oppoſitum adducit Io. de Imol. in l. ſi inſulam. ff. ſolu. matri. vbi firmat quod laicus iudicando de vniuerſitate non iudicat de iure patron. per no. per eum in cle. paſtoralis. penult. columm. de re. iudi. Sicul. tamen vbi ſupra tenet contrarium, cuius opinio de facto ſeruatur.

Ad id autem quod dicit idem Sicul. quod confiſcatis bonis per ſententiam iudicis ſecularis tranſit ius patronatus in dictis bonis contentum vltra glo. hoc tenet Archi. in præalle. c. filijs. & Zaba. in cle. 3. in. 8. quæſtion. de iure patro. dicens quod Eccleſia remanebit libera, quia iſtud iuſpatronatus non tranſibit in fiſcum, allegat. c. felicis. de pœnis. li. 6. & c. in quibuſdam. eo. ti. nam & bonis confiſcatis feudum quod tenetur ab eccleſia reuertitur ad eccleſiam, ergo multo fortius iuſpatronatus quod eſt annexum ſpirituali. Aliud tamẽ videretur in feudo, quia vaſallus ſolum habet vtile dominium, ſecus in vniuerſitate bonorum in quibus eſt iuſpatronatus, ſi ergo per venditionem cum vniuerſitate transfertur, ergo & per ſententiam per quam etiam transfertur dominum ſecundum gloſſ.

inſtitut.de offic.iudi.§. penult.& per Bartol. & Docto.in l. Iuliano ff.de conditio.inde. & quamuis opi. Zaba. videatur equior, crederem tamẽ opinionem contrariam potius obſeruari debere.

22. Fallent.

Vigeſimoſecundo fallit in fideiuſſore clerici quando clericus dedit laicum fideiuſſorem pro ſe in contractu mutui,nam talis fideiuſſor poterit conueniri coram iudice ſæculari. Ad hoc enim dàtur fideiuſſores,vt melius cautum ſit creditoribus. ff. qui ſatiſ.cog.l. 1.& 2.Reſpon.ita tenet Specul.tit.de competen.iudi.addi.§.1.16.colum.ver.Sed pone clericus & ibi Bald. ſubiungens quod fideiuſſor contractus, immo & iudicij ſuum meretur iudicem, vt no. in l. 1. ff. ſi quis in ius vo. non ie.idem tenet Guido.Pap.quæſtion.562 in. fi. Et Bald. vbi ſupra dicit vlterius non credere quod ſi clericus fideiubeat pro laico quod ſententia iudicis ſecularis mittatur contra eum executioni,vnde l.fin.C.de vſu.rei iudi. intelligitur quando reus & fideiuſſor ſunt eiuſdem fori,vel quádo fideiuſſor poteſt prorogare iuriſdictionem. Sed hoc non poteſt facere clericus, vt per Specul. vbi ſupra verſic.in clericis.vel intelligitur quo ad modum ſummariæ executionis. Quod ſicut prædictum eſt fideiuſſor clerici ſi laicus eſt, poſſit conueniri coram iudice ſæculari. tenet etiam Sicul. in cap. ex reſcripto in 25

vltimo.

vltimo. de iureiur. Pet. Iacob. in arbore ſucceſſionis Regum Franciæ, & in quæſtione. An clerici in actione in rem poſſint coram ſæculari iudice conueniri. ver. ſed quia. idem Inno. Sed ſi clericus fideiubeat pro laico coram iudice ſæculari non poſſit ibidem conueniri, vide Pet. de Ancha. in reg. iuris. Ea quę. quæſt. 22. 5. colum. ver. Et pro confirmatione, &c.

Adde

Fideiuſſor Clerici non vtitur Priuilegio fori Clerici, ſed in ſuo foro conuenitur, per reg. Exceptio competens Principali, competit etiam Reo, ſi rei inhæreat, veluti Exceptio vſuraria vel cōpenſationis, ſed ſi inhæreat perſonæ tunc non competit Hippol. de fideiuſ. nu. 267. Rom ſing. 633. Gui o Papæ ſing 449. Bouerius ſing. in verbo. cautio & fideiuſſio. num. 6. Matth. Boyſſ Doct.

23. Fallentia.

23. fallit generaliter in fructibus & obuentionibus temporaiibus, quæ proueniunt ex rebus ſpiritualibus in quibus etiam iudex laicus eſt iudex competens, & maximè cum laicus qui detinet, arguitur de mala fide & detentione illicita & iniuſta, tunc enim cū ſubtractio earum poſſit dici ſacrilegium, de pecu. cleri. cap. inquirendum. & 12. quæſt. 2. cap. 3. certum eſt iudicem laicum eſſe iudicem competentem. in cap. cum ſit generale. de fo. compe. ad quod facit quod ſcripſi in huius regulæ fallentia. 19. & ita tenet Petr. de Ancha. in reg. iuris Ea quæ. de regul. iuris li. 6. q. 5. & dixi in huius tertiæ regulæ fallent. 5.

24 Fal-

24. *Fallentia.*

24 fallit, in clerico pro debito regio capto & Eccleſiæ remiſſio, quo caſu iudex tẽporalis poteſt inhibere iudice eccleſiaſtico ne habeat ipſum relaxare, niſi ſoluto debito. Alioquin habebitur recurſus contra iudicem, & ita cauetur in concordatis inter officiarios vtriuſque poteſtatis Tholoſæ factis pro quo plura reperiuntur arreſta. Et quando clericus eſt debitor ex delicto vel quaſi vt quia fuit in emendam condemnatus pro crimine priuilegiato, pro quo.l.quicunque. C. de ſer. fugi.& l.fin.ff.de in ius vo. Si enim non habet vnde ſoluat luere debet in corpore.

Ad idem Bald.An:ho.ſicu. & præpo.in ca. dilectis.de app.qui ibidem no.ex illo tex. clericum poſſe detineri in vinculis per ſuperiorem ſuum donec ſatisfaciat de delicto, licet actum ſit ciuiliter, & etiam ſi opus eſſet poſſet ob hanc cauſam torqueri, & vtrunq; probatur in capit.1. de depoſi. & facit ca.ſi clericos.de ſen.excom.lib.6. Et idem videretur ſi eſſet debitor ratione taliarum vel collectarum, quia cum in hoc caſu non poſſit cedere bonis ſecundũ Bal.in l. propter honorem.C. de his qui bo.ce.poſ.& idem Salic.ibidem, ſic videretur quod poſſit huiuſmodi occaſione clericus detineri Are.no.in l.nemo.& l.quotiens.C.de exact.tribu.li.10. & per Cy. & Salice.in l.1.C.de his qui bo.ce.poſ.& per Ioan. Fa.& Angel.inſti.de actio.in §.fi.& per Ioan. de Pla.in allegat.l.nemo.per Hoſti.in ſumma de ſolu.& regula.de ceſſi.bo.

Sed maius videtur etiam dubium in debitore

tore tributario, quia talis carcerari non debet, vt in allegat. l. nemo. bene tamen poteſt ſub fida cuſtodia detineri, quæ omnia loquūtur in laico & non in clerico ſed quicquid ſit de iure etiam in Clerico ſeruatur in præſenti ciuitate. ſuper quo vide quæ ſcripſi ſupra in ſecundæ regulæ.27.fallentia.

Quinimmo fructus decimales & alij quicunque ex rebus ſpiritualibus prouenientes quotidie pro debitis Regis ac priuatorum capiuntur & explicantur, quia per illos qui habent adminiſtrationem in titulum tales fructus poſſunt alienare & obligare, vt tenet Ioan. Fabr. inſtitut. de actio in. §. Item Seruiana. & Rota deci.331. in antiquis vbi vide. Et per Sicul. in cap. peruenit.de fideiuſſo. licet de rigore iuris iſtud non procederet indiſtincte, vt plenius ſcripſi in addi.ad quæſtio. Capellæ.314. Adde hic quæ ſcripſi ſupra in primæ regulæ fallentia 12. circa fin. & in ſecundæ regulæ fallent.18.& fallentia.20.& 23. & huius quartæ regulæ fallent. 19. & Guido Papæ.quæſt.208.

25. *Fallent.*

Vigeſimoquinto fallit in datione tutoris pupillo Clerico, quia licet clericus non ſit de iuriſdictione ſua, nihilominus dabit ei tutorem & ita ſeruatur, pro quo fa.l. conſulta.C. de teſtam.& no.per Bald. in l. repetita. C. de Epiſcopi.& Cle. Nam datio tutoris nedum perſonam reſpicit, ſed etiam patrimonium, de quo iudex temporalis præſertim de immobilibus ſe poteſt intromittere vt ſatis ſuperius deductum eſt,& per Oldra.conſil. 17. licet

ſet contrarium teneant Ioan. Fab. & Angel. Aret. inſti. de atti. tu. & Bartol. in l. 1. ff. de tuto. & cura. da. ab his. Et idem in curatore, eorum tamen opinio non ſeruatur de facto, vide quæ ſcripſi ſupra in ſecundæ regulæ fallent. 28.

26. fallit in iniuria facta clerico per laicum nam talis de huiuſmodi iniuria puniri poterit per iudicem ſecularem. l. ſi quis in hoc genus. & ibi Bald. Bartol. & Doct. C. de Epiſcopis & Cle. & tenet Guido Papæ quæſt. 562. dicens vlterius quod ſi caſu prædicto clericus impeteret gratiam ſiue remiſſioné à Rege, illa interinabitur coram iudice ſeculari, de quo ſcripſi ſupra in huius regulæ. 4. fallent. 2. 30

ADDE

De iniuria clerico illata & quod per eam Eccleſia offendatur & quis ſit Iudex latè Ignatius Lopes ad Bernardum Diam in praxi crimin. canon. c. 87. quem vide. Matth. Boyſſ Doct.

Et quod ſupradictum eſt intelligit quando iudex ſæcularis præuenit iudicem eccleſiaſticum in cognitione talis iniuriæ, licet iniuria clerici ſecundum Innocent. & alios. in cap. peruenit, in 2. de teſti. cog. dicatur res eccleſiaſtica, quia intelligitur facta ordini clericali, vt voluit Bald. in allegat. cap. peruenit, & ſequitur Zaba. & allegat Bart. in l. 1. §. quæ onerandę. ff. quarum rerum acti. non datur.

ADDE

Ad hanc fallentiam vide quæ ad ſimilē caſum iudicis

iudicis eccleſiaſtici auctor noſter conſcripſit, quando is requirit famlam iudicis laici infra de poteſtate eccleſiaſtici Iudicis fall. 26 nu. 20. Matth. Boyſs Doct.

27. Fallent.

27. fallit quando iudex ſecularis aſtringitur ad exequendum ſententiam iudicis eccleſiaſtici ſuper cauſa criminali latam. Nã tunc iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de iuſticia proceſſus, per. §. ſi vero crimen. in Authen. de ſancti. epiſc. in ver. prætor cauſa cognita, & loquitur de mandato facto per eccleſiam iudici ſæculari, ad idem gloſſ. in ver. per Epiſcopum. in Authen. clericus. C. de Epiſ. & Cle. & tenet Barto. in l. Diuus. 2. ff. de cuſto. reo. & idem Bar. Bald. & Pau. de Caſt. in l. magiſtralibus. ff. de iuri. omn. iudi. & Barto. in l. non dubium. ff. de cuſto. reo. & in l. fi. in fi. princi. ff. ſi quis ius dicenti non obtempera. & Antho. in c. 1. de obl. ad ratio. & iſta eſt communis opinio legiſtarum, quę tamen procedit in criminibus mixtis, puta ſacrilegio & ſimilibus de quibus in cap. cum ſit generale, & dictum eſt ſupra.

Propterea dico, quia in crimine hæreſis hoc non procederet, vt in c. inquiſitionis. §. prohibemus, de hære. vbi eſt caſus in hæretico condemnato per iudicem eccleſiaſticum, quia ſęcularis tenetur exequi ſimpliciter eius ſentẽtiam, & ideo opi. Bart. de qua ſupra qui in allega. l. magiſtratibus poſuit exemplum de hæretico eſt contra prædictum. §. prohibemus, & idem tenent Sicul. & Doct. in c. ad abolendam

dam de hæreti. Bald. in alle. Authen. clericus. Ang. in dicta. l. magiſtratibus. & in alle. l. Diuus. & Sicul. in ca. fi. de ſtatu mona.

Adde Sicul. in præalle. c. 1. qui dicit ſe putare quod dictus. §. prohibemus procedat in alijs criminalibus merè eccleſiaſticis; veruntamen alias ego vidi ſeruari contrarium in perſona fratris Petri Ioan. Ordinis Minorum, qui poſtquam fuit actualiter degradatus, fuit examinatus in curia parlamenti, & facta examinatione, viſo proceſſu & ſententia iudicum delegatorum attentaque degradatione die præcedenti facta, fuit condemnatus vltimo ſuplicio, & publice de capitatus tanquam laicus.

Vnde Sicul. in allegat. cap. at ſi clerici & Anthon. vbi ſupra tenent quod in alijs criminibus ab hæreſi & cauſis ciuilibus iudex ſæcularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici, nec econtra. Et acta facta coram vno fidem non faciunt coram alio. Quod in criminibus mixti fori procedat indubiè, ſed non reſpectu cauſarum ciuilium, propter capitu. fin. de excep. libro. 6. Niſi ſententia eſſet euidenter nulla, tenet Petrus de Ancha. conſilio. 383. incipiente retento ordine dubiorum. 32

Reſtat igitur concluſio quod in criminalibus alijs ab hæreſi iudex ſæcularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici. Adde quod ſi Epiſcopus inuocat brachium ſæculare contra clericum ſuum, qui tamen ab eo ex probabilibus cauſis ad Sedem Apoſtolicam appellauit princeps vel iudex ſæcularis non

debet eum iuuare, ita tenet Oldra. conſilio. 29. & mouetur quod eidem epiſcopo poſtquam eſt appellatum ab eo ſubditus poteſt ei reſiſtere. C. de iure fiſci. l. prohibitum. lib. 10. immo procedendo appellatione pendente videtur ſuperiori iniuriam facere. 2. quæſtion. 1. cap. nomen. immo procedens peccat & punitur. 2. quæſtione. 6. cap. decreto. cum tribus cap. ſequen. cap. de priore. de appella. l. quoniã iudices. C. de app. vbi dicitur quod Officialis non reſiſtens pertinaciter iudici non recipienti appellationem punitur. 30. pondo auri, & ibi ſecundum Oldra. eſt caſus ad id quod ſupra.

Et qua lege forte ſuſtineri poſſit, quod iudex temporalis poſſit impedire executionem ſententiæ præſertim irretractabilem, à qua fuiſſet ad Sedem Apoſtolicam appellatum, donec reuelandi tempus elapſum exciterit, quod ſæpenumero fieri vidi, ad quod adduci poſſent quæ ſcripſi ſupra in 30. fallen. ſecundæ regulę, ſed iſtud nollem pertinaciter ſuſtinere metu violationis eccleſiaſticæ libertatis & perturbationis iuriſdictionis eccleſiæ.

28. *Fallentia.*

Vigeſimooctauo fallit in appellatione interpoſſita ab Epiſcopo vel quouis alio prælato eccleſiaſtico qui cognouit vt delegatus principis vel alterius iudicis ſæcularis vt in authen. ſi quis litigantium. & ibi Bal. C. de Epicopa. audien.

29. Fallent.

Vigeſimonono fallit in articulo neceſſitatis in quo licitum eſt cõfiteri laico, vt voluit gloſſ. quæ ad hoc ſolet allegari. in cap. paſtoralis. §. præterea. de offi. ordi. cui concor. glo. fin. in cap. 2. de pæni. & remiſ. lib. 6. & in cap. à nobis. in 1. de ſenten. excom. & in cap. veniens. de tranſact. & cap. inferior. 21. diſtinct. Sicul. in cap. quanto. de conſuetud. Hoſti. de pæni. & remiſ. §. cui confitendum. 2. col.

Sed ſecundum veriorem opi. Scoti Richar. & communiter Theolog. quis non tenetur ad hoc de neceſſitate, bene tamen eſſet vtile ex materia verecundiæ quæ eſt vna pœna debita pro peccato, & ſic bonum eſſet conſilium ſecundum Ang. in ca. quem pænitet. de pænis diſtinct. 1.

Sic in neceſſitate laicus poteſt baptiſare. de conſecrat. di. 4. cap. in neceſſitate. 30. quæſtion. 3. ſuper quibus aliter ceſſante neceſſitate peccaret mortalit. argum. cap. 1. de Cle. non ordi. miniſtran. Immo. in caſu neceſſitatis quilibet tenetur baptiſare, alias peccat mortaliter ſecundum Docto. de quo in cle. 1. de bap. & eius effectu.

34. Fallent.

Trigeſimo fallit in laico quando ſibi delegatur cauſa ciuilis clerici, quod de iure fieri poteſt ſecundum gloſſ. in capit. decernimus.

de iudi. Archi. in capi. clericum cuiuſlibet. 11.quæſtio. prima. Specul. in titul. de delega. §.nunc videndum. ver. 11. Domi. in §. verum. 32. diſtinct. & ibi gloſſ. in verbo ducibus. Et hoc intelligo fieri poſſe etiam per epiſcopum in vna cauſa tantum, niſi partes contradicerent & offerrent clericum idoneum, vt per Archi. in capit. in noua. 16. quæſtion. 7. Secus autem ſi vellet laicum facere delegatum ad vniuerſitatem cauſarum per textu. & ibi Bald. in l. parabolani. C. de Epiſcopis & clericis.

Cauſam autem criminalem clerici, non poſſet epiſcopus laico committere, ſed ſolus Papa, vt in allegat. §. verum. glo. in allega. c. decernimus. 2. quæſt. 5. Mennam. 63. di. in ca. in ſynodo. & c. Adrianus & 10. quæſt. 3. ca. illud. Sed neque poſſet Papa omnes cauſas clericorum vni laico committere, quia vt tenet gloſſ. in c. ſi Imperator 96. di. clerici ſunt exempti à laico de iure diuino, quod Papa tollere non poteſt, quod tenet Sicul. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu. Adde hinc quæ poſui. ſupra in primæ regulæ fallentia prima.

31. Fallent.

35 35. Laicus poteſt eſſe procurator in cauſa ciuili etiam ſpirituali clerici niſi actus ſpiritualis dependeret à iudicio ſuo, vt voluit Domi. in cap. 1. de procu. li. 6. Non tamen poteſt laicus eſſe yconomus & habere generalem adminiſtrationem temporalium Eccleſiæ, 5. in cap. iudicatum. 89. di. nec poteſt Epiſcopus ſuper hoc diſpenſare, vt tenent Docto. in cap.

cap.decernimus.de iudi. Nam & gloſ.9.quęſtion.3.cap.cum ſimus dicit quod yconomus Eccleſiæ debet eſſe clericus, & eod. Specu.tit. de yconomo.§.1.ver.Item quod eſt laicus. Anton.in cap. 2. de ætate & quali. verum tamen ſecundum Sicul.in alleg. ca. decernimus ſibi benè poteſt cōmitti cura ruſticorum & aliorum bonorum Epiſcopatus, & ſic cura omnium temporalium Epiſcopatus benè poteſt demandari laicis, quia ex hoc non præſunt eccleſijs vel clericis nec impediunt ſe de ſpiritualibus vt ait Sicul.vbi ſupra.

32. *Fallent.*

32. laicus poteſt eſſe vicarius Epiſcopi, vt tenet Sicul.in allega.ca. decernimus.de iudi. per text.in c.fi.ne cle.vel mo. quod intelligit verum eſſe in temporalibus, nō autem in ſpiritualibus dicens vlterius quod laicus coniugatus non poteſt eſſe vicarius, & ita tenet Io. And.in no. in cap. vnico. de cle. coniuga.lib. & ibi Domi.poſt eum & ita etiā tenent Doct. in ca.Ioannes.c.eo.tit. 36

33. *Fallent.*

33. laicus poteſt eſſe operarius in eccleſia, vbi fabrica conſiſtit purè & ſimpliciter in eo quod pertinet ad ſolam fabricam, alias ſecus ſecundum Sicul.& Bald.in allega.cap.decernimus.Idem Cal.ti.de conſue.conſilio. & tit. de præben.conſilio. 19. Nam & laicus poteſt eſſe rector hoſpitalis, vt ait gloſſ.in verbo ſæcularibus.in cle.quia contingit.de reli.domi. & illam ſequuntur Imol.& Zaba.ibidem licet Stepha.contra. 37

ADDE

Romanum ſingulari 353. Vbi tenet laicum eſſe poſſe Rectorem hoſpitalis & eo caſu erit de foro Eccleſiæ. Vide ibi in contrarium, quod laicus habens Vxorem & liberos non poſſit eſſe rector per Imolam & Ripam. Matthæus Boyſſ D.

Adde quod etiam laicus poteſt eſſe executor teſtamenti ad pias cauſas, ſecundum gloſſ. in l. ſi quis à Titio. ff. de le. 2. vnde Bald. vbi ſupr. dicit quod laicus poteſt eſſe cuſtos altaris. & ſic eodem modo recipere oblationes fiendas Eccleſiæ, maximè ne Clerici propterea diſtrahantur à diuinis, vt ait Siculus, vbi ſupra, & ita videmus obſeruari.

34. Limitatio.

58 34. Laicus poteſt eſſe aſſeſſor iudicis Eccleſiaſtici, vt voluit Hoſtien. in cap. contingit. de arbi, Archid. in ca. plures. 16. quæſtion. 1. & Domi. in cap. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. lib. 6. Non tamen ſibi committi poteſt facultas dictandi ſententiam, in ſpiritualibus ſecundum Sicul. in allegat. cap. decernimus. de iudi. licet contrarium ſæpenumero viderim obſeruari. Minuſque poterit ſententiam proferre in ſpiritualibus ſecundum nos per Ioan. Andr. in cap. ſi pro debilitate. de offi. dele. Nam & etiam de iure illud non ſpectat ad officium aſſeſſoris, vt per gloſſ. in l. 1. ff. de offi. aſſeſ. & tenet Sicul. vbi ſupra in aſſeſſoribus, tamen iudicium ſæcularium de conſuetudine contrarium obſeruatur. Nam aſſeſſores tales proferunt ſententias, vt patet in

domo communi Tholoſæ & in iudicibus maioribus præſertim Seneſcali Tholoſæ, vbi iudex maior ſecundum Ioan. Fab. eſt aſſeſſor, vt no. in rubrica. C. de offi. aſſeſſo.

35. Limitatio.

35. Laicus poteſt eſſe notarius in curia epiſcopali, tenet Bald. in allegat. cap. decernimus. & in cap. meſſana. de Elect. & in proæmio decre. Etiam in cauſa ſpirituali tenet Imol. in cap. contingit de arbi. Et quod laicus poſſit eſſe notarius in electione, facit cap. 1. de procurat. libro. 6. nam & tabellio dicitur eſſe teſtis. l. Domicius Labeo. ff. de teſta. ita etiam notat Iohan. Andr. Bald. & Anthon. in allegat. cap. Meſſana. Idem Compoſtel. Ioan. Andr. & Sicul. in cap. quia propter. de elect. & ita dicunt obſeruari, & ſeruatur de conſuetudine, licet Petr. Abb. Anti. Egi. & Hoſtien. teneant contrarium argum. dicti cp. Meſſana. 39

36. Limitatio.

36. Laicus prædicare poteſt verbum Dei de licentia epiſcopi. pro quo gloſſ. in cap. bene quidem. 96. diſtinct. Non autem autoritate propria, vt cap. cum iniuncto. de hæret. tenent Sicul. & docto. in allegat. cap. decernimus, alias peccat mortaliter cap. ſicut. de hæret. 40

37. Limitatio.

Trigeſimoſeptimò, Laicus & clericus poſſunt eſſe compromiſſarij in cauſa ſpirituali, licet laico & Clerico cauſa ſpiritualis committi non poſſit ſecundum Anthon. poſt 41

Hoſtien.in allegat. cap.decernimus. ad idem Domi,in cap.2.de hære.lib.6.Arch in c.Mennam.2.quæſtio.5. Sicul.in ca. contingit de arbi.in fin. Nam Epiſcopus non poteſt laicum facere capacem actus ſpiritualis. per d. cap. meſſana.de Elect.bene tamen poteſt eſſe cum Clerico cõpromiſſarius,ſicut dictum eſt. Per text.in cap.per tuas.de arbi.vbi per doct.

42 38. Laicus poteſt torquere Clericum de mandato Prælati,per cap,vt famæ.de ſen. excom.& conſuetudo ipſos excuſat ſecundum Sicul.in cap.vniuerſitatis de ſen.excom. vide quæ ſcripſi.ſupra in 2.fallen.4.regul.

43 39. Laicus de mandato Abbatis poteſt aliquem recipere ad profeſſionem , tenet Ioan. de lig.in c.ad apoſtolicam de regula.& fa.ca. ſi.de offi.ordi.

44 40. Laicus poteſt Clericum accuſare criminaliter ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequatur,vt in c. de cetero.de teſti.Et idem in criminalibus exceptis, de quibus no. in cap. cum Pet.de accuſa.& 2.quæſtio.7.in ſumma. tenent Anton.& Sicul.in cap.ex parte Ant.de teſtim.

41. Limitat.

45 41. Laicus ſi eſt Parrochianus vel Patronus poteſt excipere contra promouendum. de quo bona gloſa.in cap. vt circa de elect.lib.6. in ver.aliqui.& ibi latè Domi. per Inno. in c. ſuper his.de accu.vbi diſcutit nũquid hoc caſu debeat admitti quilibet laicus. Et inter cætera ponit vnum notabile dictũ dicens quod

Reges

Reges & Principes admittuntur ad excipiendum contra promouendum, ſi haberent eum veriſimiliter ſuſpectum de proditione terræ, vel cõſiliorum ſuorum, quia intereſt eorum: vt idem voluit Sicu, in alleg. ca. ex parte A. de quolibet qui poſſet prætendere ſpeciale intereſſe. idem Sicul. in alleg. c. ſuper his. Dom. in c. quando Epiſcopus 24. diſt. poſt Arch. Antho. in c. cum Hertoldus. de re iudi ad hoc gl. in c. cupientes. §. ſi verò in ver. vnicus de elec. li. 6. Io. de Ana. in ca. illa. de accuſa. & ibi Frã. Are. in alle. c. ex parte A.

Limitat. 42.

42. Laicus Patronus vel Parochianus poteſt ciuiliter denunciare crimen Clerici, quia ipſius intereſt habere bonum prælatum: ar. in c. audacter. 8. q. 1. & 61. di. c. nullus. pro quo bene facit tex. cum gloſ. 62. di. c. 2. Si enim admittitur Laicus proſequens ſuam vel ſuorum iniuriam: fortius debet admitti: quãdo inſtat pro ſalute animæ ſuæ, ne Eccleſia vergat in peiorem ſtatum: maximè cum Parochiani teneantur alere Rectorem in defectum reddituum: pro quo gloſſ. in c. omnis Chriſtianus. de conſecra. diſt. 1. & quod no. in c. de his. de Eccle. ædifican. 46

Alij autem Laici (quorum ſpecialiter non intereſſet) non admitterentur: quia cùm agatur ciuiliter non ſunt admittendi, niſi quorum intereſt. 2. qu. 6. c. non ſolent. Tum quia præſumuntur in bono zelo, procedere cum Laicis Clericis opido ſunt infeſti. 2. q. 7. c. Laicos. & c. Laici. Sed reſpectu criminis delationis, quilibet Laicus venit admittendus iuxta

ca.ſi quis preſbyterorum. de rebus Eccle. non alienand. verſatur enim in hoc ius publicum quod conſiſtit in ſacris ſacerdotibus & magiſtratibus.1.diſt.c.ius publicum.ita dicit Sicu. in alle.c.ex parte. A.

Limitatio 43.

43. Laicus teſtificatur in cauſa criminali contra Clericum, quando crimen eſt notorium:tenet Sicu.in ca. de cætero.de teſti.& Anto.in c.ex parte.A.eo.ti.Et idem vbi agitur ciuiliter de crimine.c.tam litteris. eo.ti. Sicul. & Antho.in alle. c. de cætero.etiam ſi agatur, vt remoueatur à beneficio:quia talis cauſa nõ eſt criminalis.c.per tuas.de ſimo.

Limitatio 44.

Laicus ſupplet negligentiam iudicis Eccleſiaſtici cognoſcentis de vaſallis Eccleſiæ ſecundum Tancre.Vincen.Hoſti. & Sicul.in ca. verum.de foro compe.quod Sicu.dicit etiam procedere, quando feudum proceſſit ab Eccleſia.dummodo vaſalli ſint Laici,quia iuriſdictio tributa cenſetur Eccleſiæ, vel cuicunq; domino feudi: inquantum eſt vigil in adminiſtrando iuſtitiam,& non aliter.vt in c. cæterum.de iudi. & non dicitur propriè ſupplere negligentiam:ſed vti iure ſuo inter Laicos.vt ait Sicu.in alle.c.verum.

ADDE.

Propter negligentiam Eccleſiaſtici iudicis ſecularis iudex adiri poteſt. Vide Menoch. retinen. remedio 3.nu. 356. Vbi hunc auctorem & plures alios citat. Matthæus Boyſſ. D.

Limi-

Limitatio 45.

45. Laicus iudex ſecularis in criminibus mixtis, in quibus eſt locus præuentioni: de quibus in cap.cùm ſit generale. de foro competen.ſupplet negligentiam iudicis Eccleſiaſtici: vt tenet Petrus de Anchor. conſilio ſuo 196. Nam iudex Eccleſiaſticus cum dolo & negligentia prætermittit procedere, non dicitur præueniſſe: vt in ca.cum plures.de officio del.lib.6. & c.ſi duo.de procurato.eodem lib.& in cap.ſignificauit.de offi.ordin.vbi iudex inferior vtitur ſua iuriſdictione quando ſuperior non procedit in cauſa: ad quod facit dictum Bartol.in l. 2. ff. de ſepulch.viola.vbi præuentio nihil prodeſt, quando criminis punitio protelatur, contumacia partis, fortius ergo vbi negligentia iudicis, ſecundum eum. 48

Limitatio 46.

46. Laicus Imperator, Reges & Principes alij ad quos pertinet: data negligentia poſſunt congregare conſilium:& tunc non refert per quos conſilium conuocetur:dummodo congregetur: ad quod bona. gloſa.in cap.tua de decimis, quæ vult,quod in caſu ſchiſmatis.vbi illi qui faciunt ſciſma per Eccleſiam corrigi non poſſunt: Laici habent poteſtatem in Clericos allegat. 23. quæſt. 5. capit. de liguribus. de ſentent. excommunicat. cap. vt famæ. & ſcripſi ſupra in tertia fallentia primæ regulæ, ad quod vltra ibi poſt Anthon. 49

& Si-

& Sicu.allegata,facit c.vbi maius periculum de elec.lib.6.vbi in creatione ſummi Pontificis domini temporales habent poteſtatem in debentes eligere, vt includantur in conclaui.fortius ergo habent poteſtatem,vbi Eccleſia ex cupiditate per plures laceratur, nec per Eccleſiam poteſt remedium competens adhiberi,fa.no.per Ioan.An.in cap.1.de renun. li. 6.in no.

Limitatio 47.

47. Laicus, Princeps ſecularis per legem ſuam poteſt limitare ſeu interpretari ius diuinum:vnde licet lex diuina dicat, Non occidens: lex tamen ciuilis in multis caſibus permittit fieri homicidium: vt ff. & C. ad l. Corne. de ſica. Etiam in l. diuina ſufficiunt duo vel tres teſtes:vt in c.in omni.de teſti.Sunt tamen plures caſus,in quibus lex ſtatuit plures haberi teſtes: vt in teſtamentis. l. hac conſultiſſima.C.de teſta. & in caſu 2.qu.4.c.præſul. cum ſimil. Iſtam concluſionē tenent Anto. Sicul.& Imo.in c.quæ in Eccleſiarum.de conſt. & Bar.in 1.conſti.ff.5.col. ver. Item quæro.& gloſſ.in fi.in l.fi.ff.de conſtit. in prin. Bald. in auth.ad hæc. C. de vſur.& in l. 2. ad finem.C. de præci.Impera.offe.

Et ſecundum eos tales leges etiam valent in foro conſcientiæ. Et quod dictum eſt in Principe,idem in populo habente iura imperij ſicut quam plures ciuitates Italiæ:quæ poſſunt in terris ſuis,ea quæ princeps:vt no.Bar. in l. infamem. ff. de pu. iudi. & in l. hoſtes.ff. de capti.per doct.in c.per venerabilem.qui fi. ſint legi.

Prædi-

Prædicta verò debent intelligi, dum modò Princeps ſtatuat in materia, quæ per ipſum ius diuinum reperitur, aliquando limitata: ſicut in ſupradicto præcepto. Non occides, Nam ex quo ſemel limitatum fuit: ex cauſa fit limitabile: ſecus ſi non fuiſſet vnquam limitabile: ſecus ſi non fuiſſet vnquam limitatum, vt ſi ſtatueret, quod licitè contraheretur matrimonium cum matre: pro quo Bal. in l. 2. C. ſi contra ius vel vti. pu. vbi ait, quod virtute ſtatuti permittentis occidere bannitum nō eſt licitum adulterari cum muliere bannita, cum adulterium de iure diuino nunquam fuerit permiſſum.

Intelligi debet etiam prædicta concluſio, dummodo Princeps interpretetur ius diuinū in his, in quibus habet iuriſdictionem, ſcilicet in rebus prophanis. Nam in ſpiritualibus interpretatiò pertinet ad Papam: vt tenet Sicul. in alle. c. qui in Eccleſiarum. & ca. per venerabilem. ad quod fa. no per Frede. de Se. cōſi. 96. Anton. & Sicul. in ca. 1. de ſponſa. Bald. in l. & ſi contra. ad fi. C. de ſecun. nup. gloſſ. in c. 1. 33. q. 3. per Arch. & Domi. in §. his colligitur, 2. q. 3. per doct. in c. fi. de nuptijs. In quibus dicitur, quòd Imperator non potuit diſponere ſuper matrimonio etiam ex cauſa rationabile, vt non ſit matrimonium, vbi eſt de iure diuino. & propterea non procedit titu. C. de interdict. matri. inter pupi. & C. ſi rector prouinciæ. & C. de ſecun. nuptijs cum ſimilibus, quia non pertinet ad imperatorem de talibus diſponere.

Et idem dicendum de iuramento, de quo

per

per Imol.in c.cùm contingat.de iureiur.propter defectum poteſtatis etiam ſi ſumma ratione iuſtificentur, non valent ordinationes ſecularis poteſtatis ad quod not. per Io.And. in c.ſtatutum de hære.li.6.& per doct.in alle. c.1.de ſponſa.

Præterea in caſibus, in quibus Princeps poteſt ſtatuere contra ius diuinum debet exprimi cauſa rationabilis, quamuis alias in principe cauſa præſumatur: quia non debet inferior violare legem ſuperioris ſine aperta cauſa ſecundum Sicul.in alleg. c. qui in Eccleſia. not.per Innoc.in c.quanto.de conſuetu.Bald. in l.2.C.de iure annulo aureo.

Limitatio 47.

47. Laico etiam Imperatori ſubijcere ſe poteſt Papa ſecundum glo. in c.in ſynodo 63. diſt.ad idem glo.in c.nemo 9.q.3.Hugu.Ioan. de fan.& Gemi.in c.nos & ſi incompetenter. 2.q.7.idem glo.in ver. ſeruus in procem. 6.& ibi Gemi.colligit, quod Papa poſſit iuſtè prorogare iuriſdictionẽ iudicis ſecularis, quod dicit fieri potius ex humilitate, quam ex debito.& idem in Archi. in c.ſi quis ſuper his. 7. q.2. vbi dicit quod Gregorius ſubmittendoſe iudicio alterius ex humilitate loquitur. Et iſtud quidam dicunt procedere de plenitudine poteſtatis Papæ.Sed quod de iure non poſſit ſe ſubijcere tenetur communiter ad octo præſertim per Io.An.Ant. Sicul. & Imola. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſtit. Anton. Sicul.& Imola.in c. ſignificaſti. de foro competen.

Limi-

Limitatio 48.

48. Laici per præſcriptionem 40. annorum cum titulo vel tanti temporis cuius initij memoria non exiſtit, poſſunt præſcribere, quod in feſto purificationis habeant candelas de cera noua vel alba, tenet Zaba. in c. cauſam qui. de præſcriptio. & talis erat conſuetudo in Eccleſia Tholoſana, quæ tamen à paucis annis fuit (quo ſpiritu neſcitur) abrogata. Et ſimiliter in pleriſque Parochialibus Eccleſijs, dioceſis Tholoſæ, quod in feſto reſurrectionis aut Pentecoſtes, Rector Parochianus det collationem, hoc eſt vinum & caſeum, dictis veſperis. Et quia iſta ſunt parua modiciq́ue præiudicij, nec ſint ſpiritualia propriè: talis conſuetudo non dicitur oneroſa Eccleſiæ: imò per hoc alliciunt ipſi Parrochiani ad veniendum ad diuinum ſeruitium, ad quæ fa. dicta per Fede. de Se. conſil. 55. per ver. Archi. ſuper ver. conſuetu. in c. generali. de Ele. lib. 6.

Limitatio 49.

Quadrageſimo nono. Laicus decimas cum titulo poſſidere poteſt: & inde ſi fuerit ſpoliatus, poſſeſſionem petere poteſt ac debebit reintegrari. Et idem ſi ſine titulo contra tertium de iure communi non fundatum, gloſſ. & Ioan. And. & Docto. in cap. 2. de reſtit. ſpoliat. libr. 6. docto. in allegat. cap. cauſam quæ. & Guido Papæ. quæſt. 288. Secus ſi ſpolians fundatus eſſet de iure communi, vt ibidem. 52

Limitatio 50.

50. Laicus ſi eligatur, poteſt eſſe rector vniuerſitatis, vt vidi ſæpenumero Tholoſæ. Nullam tamen habebit iuriſdictionem in Clericos, vt tenet Bar. in l. fi. ff. de colle. lici. in verſi. Sed circa hoc dubitatur.

Limitatio 51.

51. Laicus in Eccleſia poteſt habere prębendam, ſed non canoniam. glo. & Doct. in c. cum M. de conſti. in ver. receperunt.

Limitatio 52.

52. Laicus poteſt habere ſedem & bancham in Eccleſia & ius funerandi, quo ad vſum ſecundum Hoſti. Io. An. & Sicu. in c. abolendæ. de ſepult.

Limitatio 53.

52 53. Laicus poteſt acceptare beneficium pro Clerico abſente, tenent Ioan. And. Sicul. & Imol. in c. accedens. de præben. Pau. Zaba. & Imo. in Cle. 1. de conceſſione præben.

Limitatio 54.

54. Laicus poteſt eſſe conſiliarius in electione, pro quo videtur bonus tex. iuncta gloſ. in cap. indemnitatibus. §. poſtremo. de electio. lib. 6.

Limitatio 55.

55. Laicus iudex poteſt exequi legata pia ſecundum Bar. in l. ſolent. ver. quęro coram quibus. ff. de ali. & ciba. lega.

Limitatio 56.

56. Laicus poteſt eſſe delegatus Papæ in cauſa Laicorum ſecundum Anto. Sicu. & Præpo. in ca. ſua nobis. de appella.

Limi-

Limitatio 57.

57. Laici licet non debent ſtare in choro Ecclesiæ, inter Clericos; tamen de conſuetudine non ſeruatur: ibi tamen ſolum ſtare debent Clerici: vt in c. 1. de vit. & hone. Cle. tenet Bal. in l. 2. in ver. ſecundo vult. &c. Contrarium tamen facientes, non ex contemptu; non peccãt tenet Sicul. in prȩalleg. c. in ver. ſed quȩro, añ peccant. &c.

Limitatio 58.

58. Laicus iudex adiri poteſt, & ipſius officium implorari, ſuper reſtitutione ſeu reintegratione poſſeſſionis matrimonij, dum modo non diſputetur de titulo matrimoniali, ſeu de ſubſtantia vinculi quod eſt, idem tenet Sicu. in cap. illud de præſump. in ver. opin. 2. &c. 46

ADDE.

De matrimonij facti quæſtione vide elegantem deciſionem. 117. Antonini Teſſauri. Mattheus Boyß D.

Limitatio 59.

59. Laici poſſunt eſſe arbitri ad cognoſcendum de cauſa ſuſpitionis, in cauſa vertente coram iudice Eccleſiaſtico inter Clericos. ſecundùm Domi. in c. legitima. de appel. lib. 6.

Limitatio 60.

60. Laicus quilibet poteſt agere pro Eccleſia læſa. glo. in verbo. in ſacris. l. 1. ff. de iuſti. & iur. ita tenent ibi Doct.

Limitatio 61.

61. Laici poſſunt intentare interdictum pro

Eccleſia.l.1. §.2. & in 3. & l.interdictorum. ff. de interdi.& in d.gloſſ. in dicto verbo, In ſacris.

Limitatio 62.

62. Quilibet Laicus parochianus poteſt agere actione rei vendit. pro rebus Eccleſiæ deperditis. Bart.in d.l.1.per glo.in l.iubemus.2. §.Iconomus in ver.Iconomis. C.de ſacroſan. Eccle.Canoniſtæ.in ca. ſi qui presbiterorum.
15 de rebus Eccle.non alie.

Limitatio 63.

63.Quilibet Laicus poteſt agere pro iniuria lata ſacerdoti. text. in l. ſi quis in hoc. C.de Epiſcop.& Cle.& glo.in dicto verbo,in ſacris.

A D D E.

De iniuria Clerico facta tradit Guido Papa deciſ. 562 Menochius caſu arbitra.389. num.15. Hippolitus ſing.204.

Mattheus Boyß

D.

TITV-

TITVLVS SECVNDVS,

De poteſtate Eccleſiæ, ſuper Laicis & rebus eorum, qui complectitur caſus 149.

SVMMARIA.

1. *Iudex Eccleſiaſticus poteſt pro crimine Eccleſiaſtico Laicum capere & punire.*
2. *Iudex Eccleſiaſticus quo caſu poßit Laicum purùm pœna pecuniaria punire.*
3. *Laici puri ſubiecti ſunt Epiſcopo in pietatem concernentibus.*
4. *Iudex Eccleſiaſticus an poßit Laicum in criminibus aliјs quam Eccleſiaſticis punire.*
5. *Iudex Laicus ſi tertio requiſitus, ab Epiſcopo iuſtitiam miniſtrare neglexerit, ipſo facto eſt excommunicatus.*
6. *Epiſcopus poteſt iudici ſeculari inhiberi ſub pœna excommunicationis, ne teſtamenta vſuraria exequatur, vel etiam teſtamentum inceſtuoſi.*
7. *Epiſcopus poteſt inhibere Laico, vt non procedat contra Clericum.*
8. *Epiſcopus poteſt interdicto ſubӱcere locum quando Officiales temporales volunt remitremittere Clericum ab eis detentum.*
9. *Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſibi eligere tribunal, & in Eccleſia & in Camera ſua.*

10. *Compromiſſo inter Clericum & Laicum facto, adeundus eſt Epiſcopus pro reductione ad arbitrium boni viri.*

11. *Clerico & Laico ſimul pronunciantibus, appellandum eſt ad Eccleſiaſticum de tota cauſa.*

12. *Collegium partim Eccleſiaſticum, & partim Laicum cui foro ſubiaceat.*

13. *Pluribus à iudice ſeculari inquiſitis, quorum vnus eſt Clericus, qui remitti petit ad Eccleſiaſticum, an omnes alij Laici debeant ad illum remitti.*

14. *Clericus & Laicus volentes petere reductionem ad arbitrium boni viri, debent illam petere coram ſuperiore arbitratoris.*

15. *Iudex Eccleſiaſticus ratione iuramenti cognoſcit inter Laicos.*

16. *Hæres Laicus an poſſit conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, ratione iuramenti præſtiti per defunctum.*

17. *Clericus gaudere dicitur priuilegio fori, pro bonis patrimonialibus.*

18. *Epiſcopus an poſſit habere familiares armatos.*

19. *Epiſcopus poteſt cognoſcere de delictis officiariorum ſuorum Laicorum.*

20. *Iudex Eccleſiaſticus compellere poteſt iudicem ſecularem, per excommunicationem ad ſibi dandum familiam.*

21. *Cauſa dotis principaliter deduci poteſt in foro Eccleſiæ.*

22. *Iudex Eccleſiaſticus compellere poteſt Laicos hæredes ad ſatisfaciendum de relicto pro anima defuncti.*

23. *Iudex Eccleſiaſticus an poßit compellere Clericos ad obſeruationem laudabilium Eccleſiæ conſuetudinum.*

24. *Eccleſia an poßit ſe expedire de notorio crimine Laici.*

25. *Vbi iuriſdictio Eccleſiæ prorogatur iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere.*

26. *Blaſphematores, & pacis violatores poſſunt à iudice Eccleſiaſtico puniri.*

27. *Prælati Eccleſiaſtici, an & quo caſu poßint creare tabelliones.*

28. *Prælati Clerici an poßint aliquo caſu bellum indicere.*

29. *Laici poſſunt trahi ad forum Eccleſiaſticum in cauſa miſerabilium perſonarum.*

30. *Eccleſia an poßit compellere Laicos ad treugam ineundam.*

31. *Laicus ſpolians Clericum poteſt trahi ad iudicem Eccleſiaſticum.*

32. *Subditus Imperatoris poteſt ipſum conuenire coram Papa.*

33. *Clericus cum Laico patronus, facit ius Patronatus eſſe Eccleſiaſticum.*

34. *Iudices ſeculares poſſunt cogi per cenſuram Eccleſiaſticam repellere excommunicatos ex ſua Curia.*

35. *Forum ſeculare an per Eccleſiaſticum poſ-*

 ſit

ſit cogi ad reſtitutionem Iuris Canonici.

36. *Iudex Eccleſiaſticus vbi habet temporale dominium cognoſcit inter Laicos.*

37. *Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus inter Laicos.*

38. *Quæſtione orta inter Laicos de fide vel ad fidem pertinentibus, poteſt iudex Eccleſiaſticus cognoſcere.*

39. *Effractor Eccleſiarum ſeu ſpoliator, ad Sedem Apoſtolicam ſunt mittendi, & qui dicantur effractores.*

40. *Recipientes res Eccleſiæ medio alienationis factæ, an ſchiſmatico ſententiam excommunicationis incurrunt.*

41. *Chriſtiani ſeruientes Iudæis vel Zaracenis veniunt excommunicandi.*

42. *Domini temporales cogentes rem diuinam celebrare in loco interdicto, excommunicationis ſententia innodantur.*

43. *Caſus excommunicationis in quos & quando cadere dicatur.*

44. *De Arris datis pro Matrimonio poteſt iudex Eccleſiaſticus cognoſcere.*

45. *Epiſcopus poteſt excommunicare principem ſuæ Diœceſis.*

46. *Vbi iudex ſecularis eſt ſuſpectus, poteſt Epiſcopus adiri pro quacunque etiam cauſa.*

47. *Epiſcopus eſt iudex reductionis à Landolato*

per

per Clericum & Laicum.

48. *Clericus minor poteſt petere coram Eccleſiaſtico reſtitutionem in integrum contra Laicum.*

49. *Clericus & Laicus Correi debendi debent coram Epiſcopo conueniri.*

50. *Miſerabilis perſona poteſt Laicum interdicto vnde vi, coram Eccleſiaſtico conuenire.*

51. *Iudex Eccleſiaſticus & ſecularis an poſſint aliquo caſu concurrere in cauſa cognitione.*

52. *Papa an quamlibet habeat in Laicos poteſtatem.*

53. *Laici pro quocunque damno illato poſſunt ad Epiſcopum recurrere vt excommunicetur damnificans.*

54. *Punitus in foro temporali, an iterum poterit puniri in foro Eccleſiaſtico.*

55. *Clericus poteſt agere contra Laicum interdicto vti poſſidetis, coram iudice Eccleſiaſtico.*

56. *Epiſcopus poteſt contra Laicum de omni crimine inquirere reſpectu pœnitentiæ imponendæ.*

57. *Principatu vacante, & ſuperiorem non recognoſcente Papa ſuccedit.*

58. *Damnatis ad mortem, non eſt pœnitentiæ ſacramentum denegandum.*

59. *Eccleſia an poſſit punire pyratas, & latrunculos maris.*

60. *Noua pedagia in terris ſuis imponentes, aut prohibita exigentes, veniunt excommunicandi.*

61. *Ab obedientia Romana pertinaciter ſe ſubtrahentes cenſentur excommunicandi.*

62. *Romipetas aliquo modo moleſtantes, veniũt ab Eccleſia excommunicandi & puniendi.*

63. *Monaſticam vitam paſquillis vel alio modo diffamantes ſunt excommunicati.*

Nunc autem ſequuntur caſus, in quibus iudex Eccleſiaſticus de Laicorum perſonis, eorumque cauſis atque negotijs cognitionem ac diffinitionem ſibi vendicare poteſt adiectis quibuſdam prærogatiuis ad Eccleſiam pertinentibus.

1. PRimò pro crimine Eccleſiaſtico de iure licitum eſſe videtur, iudici Eccleſiaſtico capere Laicũ purum & carceri mancipare, tenet expreſsè Dominicus in cap. cum Epiſcopus. de offi. ordi. lib. 6. idem Ana. in ca. 2. de adult. & in rubri. de ſortile. & in ca. qualiter. in 2. §. ad corrigendos. 8. colum. de accu. pro quo tex. in c. cõtra Idolorum in ver. perpetuas incluſiones. 26. qu. 5. & in c. attendendum. 17. q. 4. & in c. 1. de hę. li. 6. ibi carcere vel muro recluſi, & in Cle. 1. eo. ti. ibi, duro carceri. &c.

Adde, quod iudex Eccleſiaſticus, quamuis

de crimine Eccleſiaſtico cognoſcat contra laicum non poteſt eum tamen punire vel afficere pœna perpetui carceris dictum eſt ſingulare Ludo. Ro. ſingul.706.dicens iſtud eſſe ſingulare verbũ Oldra. conſi. 88. & ſequitur Ioan. An.per eaſdem rationes in addi. Specu. tit.de offi.ordi.ſuper rubrica.

Et ita ſeruaui ſæpenumero, quia practicaui non tamen abſque murmuratione ſæcularium Officiariorum.

Contrariam tamen opinionem communiter ſequuntur Doct.Pet.de Ancha.in regula iuris. ea quæ. lib.6.48.col.Oldra.conſi.86.Io. And.in Spec.in addi.ſuper rubrica de offi.ordi.Ioan.de Imo.in allegat.c. cum Epiſcopus, vbi etiam Pet.Anch.per illum tex.in ver.perſonas Eccleſiaſticas. Primam tamen opinionem ego tenui per modum concluſionis in præallegat.repetitione Cle.1.de offi.ord. ſub 5.quæſt.prin.

2. Poteſt Epiſcopus vel Iudex Eccleſiaſticus laicum purum Eccleſię temporaliter non ſubiectũ pœna pecuniaria punire in caſibus in quibus in eum de iure poteſt iuriſdictionem exercere.& ita ſeruatur quotidie in Curia Archiepiſcopali Tholoſe,ad quod bo.tex. 16.quæſtio.1.c.ſtatuimus,& 17.quæſtio.4.ca. quiſquis & cap.ad aures. de pe. vbi hoc tenet Sicul.& in cap.licet &in c.in quibuſdam.eo. tit.Et ita tenui in repetitione præallegat.ſub prædicta.5.quæſtio.principali.in ver.ex præmiſſis.& ibi vide. 2.

Tertiò in concernentibus pietatem, laici ſubiecti ſunt Epiſcopo.pro quo tex.in cap. 1. 3.

de empt.& ven.vbi tex.quod Epiſcopus prohibere poteſt plebibus ſub pœna excõmmunicationis,ne carius vendantur res tranſeuntibus quam in mercato.no.ibi Innocent.& in cap.ſignificantibus.de offic.dele.fa.ca. ſi quis Romipeta.24.quæſtion.3.& l.hæreditas.ff.de peti.he.tenet Sicul. & Barba.in allega.cap.1. Et propterea tenet ibidem Sicu. quod per excommunicationẽ poteſt Epiſ.cõpellere laicũ ad eleemoſynã,& hoſpitalitatẽ,vbi eſt maxima neceſſitas ex parte proximi cũ tũc peccet ſibi nõ ſubueniendo:pro quo fa.86.di.c.paſce 83.di.c.1.&2.& c.inter opera.de ſponſa.Nam prædicto caſu eleemoſyna eſt iñ præcepto. c. ſicut. 47. di idem Clauaſ.in ver. eleemoſyna. §.11.qui allegat.gloſ.in allega.c.ſicut. & ar.in c.nullus de iure primo. Quod tamen limitat verum quando ſunt in tali neceſſitate, & diuites in tali abundantia quod tenentur eis facere Eleemoſynam ex præcepto, alias non.

Adde quod Abbas antiquus in alle. cap. de empt. & ven.relatus, & Sicul. & Barba. dicit magiſtrum ſuum conſuluiſſe in facto per dictum text.quod Epiſcopus poterat punire illos laicos aromatarios,immiſcentes farinam fabarum in cera venali, vel aliquam indebitam mixturam, quod Sicul. credit eſſe veriſſimum nõ ſolum ratione prædicti. c. ſed quia de quolibet crimine notorio,vbi depræhenditur negligentia iudicis ſęcularis Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionẽ in laicos. Et maximè quia in tali crimine notorio deprærhenditur negligentia iudicis ſęcularis,vt.c.nouit de iudi.& quod ibi no.per ipſum.

Adij-

Adijciẽs idem Sicu.quod nedũ Epiſ. habet iuriſdict. in caſum prædicti.ca.1.reſpectu peregrinorũ & tranſeuntiũ,ſed etiã reſpectu habitãtiũ in loco. Nã verſatur in hoc cauſa pia, vt pauperes nõ vexẽtur,nec cõpellãtur emere neceſſaria vltra debitũ,& videtur approbari etiã per ius ciuile,vt eſt tex. ſecundũ vnã lec. quã ſequitur ibi Bal.in l.1.C.de epi.audi.quare concludit,quod Epiſ.poterit cõpellere eos qui exponunt victualia venalia, vt non vẽdãt vltra iuſtũ preciũ,& fraudatores compellere immo ſecundũ Io. de platea. C. vt nemini liceat in comparatione li.10. poteſt epiſ.tẽpore neceſſitatis cogere laicos ad vendendum.

Quartò ex præmiſſis alius colligitur caſus quod in alijs criminibus quam eccleſiaſticis Iudex Eccleſiaſt.laicos poteſt corrigere pœna ſpirituali,quia de quolibet peccato &c. vt in prælle.c.nouit tenere videtur. Hoſtiẽſ. poſt eũ Sic.in c.nos inter.de pur.ca.ſicq; poteſt intelligi dictũ Arch.in c.non eſt.de.cõſu.li.6.in glo.Epiſc. vide in repetitione mea vbi ſupra. 4

Quintò iudex laicus ſi tertio requiſitus & monitus Epiſcopis & Clericis iuſticiam mõſtrare neglexerit, eſt ipſo facto excommunicatus,tex.eſt iuncta glo.in ca. Adminiſtratores.23. quæſtion. 5. & ibi Archi. quod no.Ludo.Ro.in ſingularibus, in verbo, Iudex. ver. dixit tex. Et de iure ciuili caſu prædicto debet iuriſdictone priuari, vt eſt tex.in authen. ſtatuimus.C.de Epiſcopis & Cle.ibi Ioan.Fabri,& Bald. 5

Sextò poteſt Epiſ.mãdare Iudici ſæcul.ſub pœna excommunicat.vt non exequatur teſta- 6

menta

menta vſurariorum, eo quod crimen vſurarum eſt crimen eccleſiaſticum. & per Canones ſibi ſit interdicta poteſtas teſtandi. ita tenent Bald. & Saly. in l. conſulta, C. de teſta. Secus ſecundum eos ſi eſſet interdictum Vſurario teſtari per conſtitutionem Epiſcopi, & non per ius commune, quia tunc non poſſet excommunicare laicos non obſeruantes, quia tunc non poſſent dici violatores canonum.

Septimò, poteſt etiam Epiſcopus mandare Iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis ne mandet executioni teſtamentum inceſtuoſi. Nam illud eſt crimen Eccleſiaſticum in quo quicquid ius ciuile dicat, ius canonicum diſponit & præualet, ita tenet Bal. in allega. l. conſulta, referens, ita conſuluiſſe Fede. de ſen.

7. Octauò poteſt Epiſcopus inhibere Iudici laico, ne procedat contra Clericum, etiam coram eo litigare volentem ſecundum Inno. quem ad hoc allegat Bald. in marga. in ver. Iudex. ver. laicus ſi reum. tenet Bartol. Cepola. conſilio 10. 1. col. qui ad hoc allegat glo. in ca. decernimus. de ſen. excom. lib. 6. Angel. in. l. ex cauſa. ff. de poſtu. & in. l. conſulta. C. de teſta. Et ex iſtis ſumi poteſt practica monitoriorum, ne in bonis ſiue rebus, quæ ſolent concedi Clericis ſolut. contra iudices ſæculares.

Nonò, poteſt Iudex Eccleſiaſticus ſine cauſæ cognitione inhibere iudici ſæculari, ne procedat ſuper cauſa depēdenti, ex cauſa quę vertitur coram ipſo Iudice Eccleſiaſtico, tenuit Sicul. in cap. tuam. de ordi. cogni. in vlt.

no. &

no.& in ver.quæro nunquid ſi ſimpliciter verũ &c. & Lapus allegat.63.concludens, quod inhibitio prædict. fieri poſſit ſine cauſæ cognitione, licet in alijs inhibitorijs requiratur cauſæ cognitio, vt in authen. in medio li. ne ſi.ſa.iuſ.§.1.de appel.cap.Romana. lib.6. Sed prædicta inhibitio mitti poteſt ſine cauſę cognitione. in caſu præallegat. cap. tuam.quia eo ipſo quod quæſtio præiudicialis mota eſt ex huius pendenti ſuſpenſa eſt iuriſdictio iudicis ſæcularis à lege.Idcirco patet ſtatim huiuſmodi inhibitionem fieri poſſe. Nam huiuſmodi iuriſdictio eſt potius quædam declaratio,quàm ſit actus diſponens. & ſic non exigitur citatio.argu. cap. Paſtoralis.de appel. & refert Federi.de Sen. ita ſenſiſſe conſilio 211.

Decimo poteſt Epiſcopus interdicto ſubijcere locum quando Officiales temporales nolunt reſtituere & remittere Clericum per ipſum detentum, aut ceſſationem apponere, pro quo text.in cap.canonici.de offic.ordi.li.6.& ca.licet de iureiur.& cap.fi.de except.& c.decernimus.& ca. ſi iudex laicus.de ſen.excom.eo.lib.Hoc tamen non paterentur Officiarij Regij,dicentes,Regem eſſe ſuper hoc à ſede apoſt.priuilegiatum, ne talia interdicta in eius regno proferantur,quod intelligerem in interdicto generali, quia non poſſet ipſius tota terra interdici, ſecus in ſpeciali. Nã in hoc caſu poſſet etiam propter debitum interdici Parrochia, & ita limitatur extraua. Bonifa.8.quæ incipit,perinde attendentes.& tenet Domi.in c.præſenti,de ſen.excom. lib.6. 8.

Vndeci-

Vndecimò poteſt Iudex Eccleſiaſticus ſibi
9 eligere tribunal,& in Eccleſia, & in Camera ſua.no.in c.qua fronte de appel. & ibidē Bal. & Imol.& Archi.in c.cum Epiſcopus de offi. ordi.lib.6.quod Epiſcopus poteſt ſibi eligere tribunal in quacunque parte Diœceſis, in alle.c.cum Epiſcopus Bal.in l.teſtamenta.C.de teſta.Non tamē in domibus [illegible]corum, ſi cauſa ſit ſpiritualis,vt tenet Præpo.in allega.ca. qua fronte.2.col. ver. no. ex tex. & ibi Innoc. & Hoſti.& Sicu.Oldra.conſi.ſuo.186.hoc tamen non admitterent Officiarij temporales, nam pretendunt Epiſcopos Territoriū nō habere.de quo vide per Oldra.vbi.ſupra.

Duodecimo.Quia ſæpenumero vidi altercari,interOfficiariosArchiepiſcopales &Regios occaſione retentionis gratiæ quā apponere cōſueuitOfficialis in ſententia criminoſorum, licet allegarent arreſtum ſuper hoc latum,pro dictis Officiarijs Regis.Anno domini.1456.3.Martij.Nos tamen, hoc non obſtante ſemper remanſimus in poſſeſſione apponendi huiuſmodi reſeruationem,& allegauimus,idem eſſe conſiſtoriū Epiſcopi & Officialis c.non putamus.de conſue.lib.6. & ca. Romana.§.1. de app. eo.libro, ſed Epiſcopus qui damnat Clericum ad perpetuos carceres, in ſentētia poterat ſibi reſeruare poteſtatem minuendi pænam,ſuo arbitrio,ſecundū Guilhel.de Cug.quem Bal.ita refert tenuiſſe in authen.Interdicimus.C.de Epiſco.& Cle.&hoc in l.ſi quis in principio teſtamenti.§.miles.ff. de lega.3.ergo &c.

10 Decimotertiò Epiſcopus eſt adeundus pro redu-

reductione ad arbitrium boni viri, ſi fuerit compromiſſum in clericum & laicum arbitratores, ita Bald. & Salic. in l. præcipimus in fi. C. de appel. licet. Pet. de Ancha. aliter ſentiat. in c. ea quæ ſub prima quæſtione re regu. iuris. lib. 6.

Decimoquartò vbi Laicus & Clericus ſimul pronunciant appellari debet de tota cauſa ad Eccleſiaſticum, ne eius continentia diuidatur Bartol. in l. 1. §. ſi quis, in appel. ff. de appel. idem Zaba. in cap. ſuper quæſtionum. §. ſi vero duo, de offi. dele. idem Pet. de Anch. in cap. Romana. 11. col. de appel. lib. 6. Sicul. in diſpu. quæ incipit, Gandulphus, licet idem Ancha. aliter ſenſerit in allegat. regula iuris Ea quæ. ſed prædictus caſus ſecundum Doct. venit intelligendus, vbi in Clerico iudicante cum laico qualitas clericatus neceſſario concurrit ad exercitium iuriſdictionis. Sed vbi hoc non eſſet nihil repugnat clericatui, quod adeatur ſuperior laicus per rationes allegatas per Anchara. vbi ſupra veruntamen primam opi. ſequitur Bald. & Præpoſi. ſuper rubrica. de appel. quod tamen limitant, ſi Clericus, qui iudicauit maiorẽ habeat adminiſtrationem quam laicus, quia in appellando non attẽditur ſuperioritas ratione dignitatis, ſed attenditur reſpectu maioris adminiſtrationis. di. §. ſi quis, vbi. Ange. & Bar. & idem Bar. & Bald. in l. præcipimus §. fi. alle. C. de appel. & Imol. in alle. c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò alle. & Anch. vbi ſupra. 11

Decimoquintò, ſi collegiũ aliquid ſit eccleſiaſticũ, puta quia in eo non ſunt niſi Cler. vel 12

ſi ſint

ſi ſint laici maior tamē pars collegij ſunt Clerici, quia tunc eſt iudicandum de collegio, vt de eccleſiaſtico: vt voluit Bartol. in l. fi. 3. col. ff. de colle. illi. Bald. in Authen. habita. C. ne fi. pro pa. in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iure. Bartol. in l. cum Senatus. ff. de re. dubi. Sicul. & doctores. in c. ex literis. de conſti. Certe iſto caſu appellandum erit ad iudicem eccleſiaſticum per ea quæ habentur in c. ſi diligenti. & ca. ſignificaſti. de foro compe. Sicul. & Præpo. in rubrica de appel. Et idem videretur quando Clerici & laici ſunt in æquali & pari numero, nam & tunc iudicādum erit, vt de collegio eccleſiaſtico, quia maius dignum trahit ad ſe minus dignum. c. quod in dubijs. de conſe. eccleſi. vel alta. l. quod maior. ff. ad Munici. no. Bart. in l. fi. ff. de colle. illici. ſuperius allegat. tenet Clauaſ. in ver. collegium in principio.

16. ſi in collegio ſint plures laici quam Clerici, licet hoc caſu per ſupra dicta de ipſo ſit iudicandum tanquam de vniuerſitate ſæculari. Si tamen Rector vniuerſitatis in cauſa alicuius Clerici coram eo conuenti iudicauerit appellandum erit ad ſuperiorem eccleſiaſticum. Nam Clericum iſtum non potuit iudicare Rector niſi vt Clericus, quia laicus non habet poteſtatem in Clericum, vt in allegat. c. ſi diligenti cum ſimilibus. Sed vbi appellatur à Clerico tanquam Clerico appellatur ad ſuperiorem eccleſiaſticum. c. Romana. §. decet. de appel. li. 6. ergo prędicto caſu ſuperior erit Iudex Eccleſiaſticus, ita Sicul. & Præpo. in Rubrica de appel.

Quod

Quod tamen ſecundũ aliquos eſt limitandum, niſi ſtatutum vel conſuetudo loci aliter diſponant, per ea quę dicit Imol. in allegat. §. ſi quis. in appellatione.

Decimoſeptimo. Si plures ſimul ſunt inquiſiti à iudice ſæculari quorum vnus eſt Clericus, qui petit ſe remitti ad Eccleſiaſticũ iuxta ca. ſi iudex. de ſen. excom. li. 6. omnes laici debent ſecum remitti ad Iudicẽ Eccleſiaſticum per l. ſi communem. ff. quemadmodum ſerui. amitta. vbi non prȩſcribitur fundus cõtra maiorem, habentẽ eum cõmunem cum minore, ita tenet Anto. de Prato ve. in l. 1. in fin. ff. quæ ſen. ſine appel. reſcin. Et hoc ne cauſæ cõtinentia diuidatur, & ne ſequatur, abſurdum ſi in eadem cauſa variæ ſententię ferrentur, & fortè contrarię, idem tenet Maria in c. 2. 4. col. de mutu. pe. 13

ADDE de connexitate clerici & laici.

Si aliquis teſtamento ſuo executores mixtim conſtituit, tam clericos, quam laicos, quod quotidie fieri videmus, Laici propter clericos, ne continentia cauſſa diuidatur, coram iudice Eccleſiaſtico ſunt conueniendi, refert Geilius lib. 1. de pace publica ca. 26. num. 19. Matthe ſilanus ſing. 143. & ibi Sarei ad longum. Tradunt DD. in l. Si communem. ff. quẽadmodum ſeruitus amittatur. Et Iaſon in l. Si emancipati. num. 10. de collat: Et Petrus Coſtalius ad d. t. ff. de quibus rebus ad eundem Iudicem eatur. Poſt Bal. in l. vltim. col. vt. C. de edict. D. Adriani tollendo, &c.

Ita Clerico & laico ſimul pro aliquo fideiu-

 bentibus

uentibus, omnes ad iudicem Clericum intrabunt. Bartolus in l. Pracipimus, ad finem, extra de appellation: Coſtallius in d. l. Si cōmunem ff quemadmodum ſeruitus amittatur, &c.

Eodem modo aſſerunt communiter interpretes, quod etiam Laici ſocij criminis gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici, ſi ſimul cum Clericis capiantur, idq; connexitatis vinculo fieri exiſtimāt, arg. cap. Per tuas, circa finem, extra de arbitris. Menochius caſu arbit. 371. De continentia cauſa non diuidenda num. 12 Hippolitus ſing. 180. Maranta diſtinct. 11. numer. 22. vbi reſtringit in indiuiduis tantum Ferratius cautela 10. Caſſaneus in conſuetud. Rub. 1. § 5. numer. 70. vbi ita dicit obſeruatum eſſe. Felinus in cap. 1. de praſcript. dicit eſſe ſtupendum verbum. Idem Felinus in cap. 1 de Iudicijs.

Sed hanc ſententiam falſam eſſe tradit Crauetta conſ. 232. & poſt eum Gabriel Sarei in add. ad ſing. 143 Matthefilani. Item Couuaruuias in pract. q. c. 34. Sic quoque notauit Geil. lib. 1. cap. 1. de pace pub num. 18 noſtris moribus non obſeruari, ſed quēlibet ſuo Iudici tradi poſt Capitium deciſ. 173. num. 1. Et Iulium Clarum in pract. Criminali § fin. q 36 qui licet ſuperiorem opinionem concedat eſſe communiorem, & apud veteres etiam aliquoties obſeruatam, & plures eius ſententia auctores alleget, tamen hodie dicit contrarium obſeruari, vt quilibet ſuo iudici tradatur. Et reperijt hoc idem Geilius lib. 1. de pace publica cap 6. numer. 17. & ex profeſſo hanc quaſtionem

elegantet

eleganter & latè examinauit, de Clerico & Laico ſimul delinquentibus an vterque ad iudiciũ Ecclesiaſtici punitionem pertineat, Couaruuias in d.cap.34. vbi eleganter tuetur communem obſeruantiam præter alios, quod in delictis ſo. ius criminis minimè gaudeat priuilegio ſocij. Per textu. in l. Si quis vxori. de furtis. &c.

Adde Cacheranum deciſ. 103 qui decidit laicum qui monialem cognouit à laico etiam puniri, & in fine quoque dicit præmiſſam ſententiam falſam eſſe. Sic ſi laicus cognoſcat monialem, à laico etiam puniri poteſt, vt decidit per multa Cacheranus deciſ. 103. & vice verſa ſi mulier fornicetur cum ſacerdote, illa quoque à laico puniri poteſt, licet contrarium teneat Hippolitus ſing. 180. numer. 5.

Idem firmat Hippolitus de Marſi. ſingul. 180. Et Felinus in cap. placuit numer. de præſumptionibus. Ex quo dicto credit poſſe inferri, quod ſi inter plures inter quos agẽdum eſſet duplicibus iudicijs, de quibus in cap. ex litteris de proba. eſſet aliquis Clericus vel inter plures Tutores vel Curatores eiuſdem tutelæ vel curæ eſſet aliquis Clericus tam contra laicos quam Clerios adeũdus eſſet Iudex Eccleſiaſticus, & idem in ſimilibus. vide quæ ſcripſi. ſupra in 2. regul. 15.

Nam & Zaba. in cap. Iohannes. de teſtam. tenet per illum text. dicte. l. ſi communem. quod ſi Clericus & Laicus ſunt executores teſtamentarij debent ambo compelli per Iudicem Eccleſiaſticum.

Et ſimiliter Bart.in l.ſolent.ff.de ali.& ciba.le.dicit, quod ſi hæredes ſunt Clerici & laici,& petantur ab eis alimenta, debent peti ab omnibus coram Iudice Eccleſiaſtico, vide vbi ſupra.

ADDE

De huiuſmodi connexitate & continentia cauſarum & ad vnum Iudicem digniorem remittenda, vide Rebuffum de priuilegijs Scholarum.priuilegio 106. vbi huiuſmodi exempla refert. 57. Parimodo. ſi plures ſint contradictores in Immiſsione bonorum facienda ex l. fin. C.de edicto. Diui Adriani, etſi vnus ſit Clericus, tamen coram laico comparere debet, niſi fortè ipſe Clericus poßideat, & citatus fuerit, ſi ſua intereſſe putauerit, tunc reliqui cum Clerico ad eccleſiaſticum iudicem mittuntur. Vide Achillem perſonalem deadipiſ.poſſeſſ.num.90.Matthaus.Boyß Doct.

14 Decimooctauo ſi Clericus & Laicus volũt petere reductionem ad arbitrium boni viri, petãt eam coram ſuperiore Arbitratoris,igitur ſi Arbitrator ſit Clericus, petetur coram Clerico,ſi laicus fuerit,coram laico, quia nõ agitur de reformando actum Clerici, ſed Arbitratoris.ita tenet Anch.in diſputa.incipiente.Laicus B.Clericũ vide etiã ſupr.in 2. regu. fallen.17. Et hoc niſi fuiſſet cõpromiſſum ſuper materia eccleſiaſtica, per c.expoſita. & c. per tuas.de arbi.& Anch.in reg.interea ea.60. col.ver.iuxta prædicta.de reg.iuris lib.6.Ludo.conſi.265.Sicu .poſt Anto.in.c.quinta val-

lis 35.

bis 35. col. ver. ſed dubitatur. de iureiur. dixi in alle. 17. fallen. 2. regu. ſed quando vnus arbi tratorum eſſet Clericus, & alius laicus, vide quæ dixi. ſupr. proximo. ver. 14.

19. Si Epiſc. iure proprio iudicat inter laicos in temporalibus, ita quod nō recognoſcit aliquo modo in ea iuriſdictione aliquē laicū, quia nec habet in feudum a laico, nec aliquo alio titulo ab eo tenet, nam ſuperior eſt eccleſiaſticus ad quem appellandum eſt, vt in alle. c. Romana. §. debet vbi tex. ad litteram. Et ideo dicit Bald. in addi. Specu. de appel. col. 30 quod ſi quis eſt Dux, & Epiſcopus, & fert ſententiam, vt Dux, quod tunc appellabitur ad Iudicem Eccleſiaſticum, quia iſta dignitas (ſi aliud non appareat) eſt acceſſoria dignitati Epiſcopali. Secus ſi Epiſcopus recognoſcit laicum aliquo modo, quia tunc erit appellandum ad ipſum ſuperiorem laicum, quē recognoſcit, vt in alle. §. debet, & ibi glo. & omnes ſcribentes, & in c. ſolite. de maio. & obedi. Niſi tamen priuilegio ſpeciali vel conſuetudine aliter inductum eſſet in alle. §. decet. & ita dicit Præpo. ſuper rubri. de appel. 15

Vigeſimo Iudex Eccleſiaſticus, ratione iuramenti cognoſcit inter laicos. 22. quæſtion. 1. c. ſi. c. cum C. laicus. de foro compe. li. 6. ca. venerabilem. de elect. cap. nouit. de iudi. glo. in c. cum ſit. de foro compe. & ibi Doctores. quod tamen limitat. vt ſcripſi ſupra in. 4. fallentia. 4. regulæ.

21. Limitatio.

21. Si quis dicturus contractum vſurarium vel ſimulatum petat abſolutionem iuramen-

ti coram Epiſ.& abſolutus acturus eſt poſtea de ſimulatione vel vſurus, neceſſario habet agere in eadem Curia, non in alia, quia idem debet eſſe Iudex præparantis & præparati, vt notat Bald. in. l. ordinarij. in prima col. ver. ex hoc habes. ad quod facit Caſ. conſilio. 2. titul. de foro compe. & l. cum veniente. C. vbi cau. fiſc. & quod ibi notat Bald. & l. minor. 25. col. in fina. princ. ff. de euictio. & hoc dictum ſequitur Paul. de Caſtro, in l. 2. C. vbi, & apud quem. & in allegat. l. ordinarij. Et bene facit gloſſ. fin. in cap. Parrochianos. de ſenten. excom. in verſ. ſed hoc intellige cum quærela, &c. & ſequitur idem. Paul. de Caſt. conſilo. 71. 1. col. ver. poſtquam ergo condemnatus, &c. vbi limitat præalleg. dictum Bald. niſi petenti abſolutionem eſſet relaxatum iuramentum per partẽ, quia tunc cum expirauit iuramentum: ceſſat cauſa iuriſdictionis eccleſiaſticæ argu. gloſſ. in c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6.

36 Vigeſimoſecundo, ratione iuramenti præſtiti per defunctum eius hæres laicus poteſt conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico implorando ipſius officium, vt hæres ſatisfaciat exonerando animam defuncti iurantis, vt ſcripſi ſupra in 4. fallent. 4. regulæ.

Vigeſimotertiò Laicus etiam ſeruiens Regius, conueniri poteſt coram Iudice eccleſiaſtico à Clerico, ratione armorum, ſibi per ſeruientes ipſius, ſublatorum. pro quo gloſſ. in cap. ex litteris de pigno. & in cap. fin. de vita & honeſt. cle. & vtrobique Sicul. gloſſ. in ca. ſimiliter. 16. quæſt. & idem Sicul. in c. ſi Clericus

cus in 2.not.de foro compe. vbi dicit, quod detinēs bona Patrimonialia Clericorum poteſt conueniri coram Iudice eccleſiaſtico, quia ſacrilegij crimen eſt eccleſiaſticum. ca. in canonibus 16. quæſt. 1. Ad idem quod not. Oldra. 17 conſil. 83. concludens, quod clericus, pro bonis Patrimonialibus gaudet priuilegio fori, idem Sicul. in c. qualiter. de iudi. vnde Innocent. in cap. cæterum, eo. titu. dicit, quod Clericus ſpoliatus poteſt ſpoliatorem ſuū corā Iudice Eccleſiaſtico trahere. Et Sicu. in c. Eccleſia Sanctæ Mariç. de conſti. quod ſtatutum laicorum non poteſt diſponere ſuper bonis patrimonialib. Clericorum. Iſtud tamen quo ad immobilia, non admitteretur per Officiarios tēporales, immo ſeruatur cōtrarium, vt dixi ſupra in quartæ regul. fallen. quinta. & in ſecundæ regulæ fallen. quarta. Bona verò mobilia Clericorum ſine dubio perſonam ſequuntur.

18 Vigeſimoquartò Epiſcopus poteſt habere familiares aut ſeruientes armatos cauſa cuſtodiendi ſcalatos, & ducendi per villā Tholoſæ, & poſſunt portare enſes, & arma defenſiua, vel etiam inuaſiua, quando ducent illos ad veridi folium, & ita cauetur in concordatis inter Officiarios Regios & ſpirituales Tholoſæ factis. pro quo facit quod dicunt Moder. in cap. ſignificaſti de officiar. dele. Oldra. conſilio. 89. & tenet, Bald in le. nam ſalutem. §. fin. ff. de Officia. Præfe. vig. licet Sicul. tam in prææalle. c. ſignificaſti quàm in cap. cum non ab homine, teneat, non eſſe licitum Epiſcopo tenere familiares armatos,

 quam

quam partem libenter ſequuntur Officiarij Regij.

19 Vigeſimoquarto Epiſcopus cognoſcere poteſt de delictis comiſſis per ſuos Officiarios laicos, quando delinquunt in officio. Nam & proconſul de iure punit ſuos comites & Officiales vt.ff.de pœ.l.ſi.quis fortè.§.ſi quos comit um, & ſimiliter præſides prouinciarum puniunt milites & Officiales ſuos vt in corpor.de man.prin.§.quod ſi delinquentes col. 3.ita tenet Pet.Iacob.int it.de ſtatutis vniuerſitatis.8.col.& in ti.de cõditio.ex.l.inſti.de actio.§.quadruplici.2.co.& ſeq.Et ideo ſi nuncius facit falſam relationem poteſt puniri per ipſum iudicẽ.tenet Bal. in l.2.C.de ſpor. & in cap.cum perati.de app. & idem ibi præpoſi.7.col.Et tales appellantes non audiũtur vt l.3.C.quorum app.non reci. & poſſunt abſentes condemnari.C.de pæ.l.ne diu.

20 26. Iudex Eccleſiaſticus compellere poteſt iudicem ſæcularem, per excommunicationẽ, ad ſibi dandum familiam & auxilium ſuum. & vt ſententiam ipſius Eccleſiaſtici Iudicis exequatur, licet ſibi non fiat fides de proceſſu gloſſ.Inno.Antho.& Sicul.in c.1.de offi.ordi. fa.c.2.de excep.li.6.Et in executione eius ſen tẽtiæ, videtur ſæcularis inferior.ar.23.quæſt. 5.c.Princeps.& ca.Adminiſtratores.Sed dicit Sicu.in alle.c.1.quod ſi Iudex ſæcularis ferret ſententiam iniuſtam, nõ teneretur illam exequi, ſaltem in criminali, quia non debet eſſe executor ad malum contra conſcientiam.fa. l.nõ tantũ.ff.de app.ſed Hoſti. vt refert Sicu. in all.c.1.dicit, ꝙ ad petitionẽ iudi.eccleſiaſt.

Iudex

Iudex ſecularis debet punire ſubditos rebelles,& inobedientes iudici Eccleſiaſtico, non curantes de excommunicatione, & ita ſeruatur.

Idem ſecundum eum contra ad petitionem iudicis ſecularis debet iudex Eccleſiaſticus interdicere & excommunicare ſubditos rebelles, & præſcriptos a iudice ſeculari. ad quod fa.no,dictum Inno.in c. licet ex ſuſcepto.de fo. compe. vbi dicit,quod ſi aliqui ſubditi nolint Imperatori obedire, de facto non ſuccedit Papa in iuriſdictione; ſed debet iuuare Imperatores ad domandum illos ſubditos,&ſic debet etiam prçſtare auxilium quod poteſt:quod Sicul.in alle.ca.1.dicit optimum remedium pro nobilibus expulſis ab eorum dominio; nam poſſunt implorare auxilium Eccleſiæ,quæ debet ſubditos reſiſtentes excõmunicare & interdicere, vide quæ ſcripſi ſupra in regula fallen.37.

27.Cauſa dotis etiam principaliter deduci poteſt in foro Eccleſiæ. Bald.& Imol.Pau. de Caſt.in l.1.ff.de ſolu.matri.Pet.de Ancha.con ſi.21.in fi.Specu.in ti.de dona. inter virum & vxo.§.formatur.ver.vtrum cauſa dotis.Zaba in c.ex litteris.de pigno. & ibi Imol.in 6.not. Inno.Hoſti.Ioan.An.Sicul.in c.de prudentia. de dona.inter virum & vxo.Roma.in l.Titia. 3.colum.ff.ſolu.matri. Et iſta eſt communis opinio. 21

Imò etiam viro pro dote promiſſa contra Laicum permittitur adire Iudicem Eccleſiaſticum,ad hæc c.per veſtras de dona. inter vi. & vxo.tenet Clauaſ.in ver.Dos.§.21.ad quod

dicit fac.not.per Inno.in c.lator. qui fi.ſint le- giti. Et etiam contra vxorem ad dotem, propter adulterium vxoris, perditam. per c. plerunque eo.ti.& c.ex parte, de conſtitu.& not. per Sicu.in c.cùm ſit generale.de fo.compe.li cet glo.in alle.c.de prudentia.& ibi Antho.& glo.in c.ex tenore. de foro compe. & Ange.in alle.l.1.& Bal.in l.ex contractibus. §. fi. de nō. nume.predicant contrariū. vide omninò Bal. Nouellum in ſuo tractatu de dotibus. 9. parte, in 16.ſpeciali. vbi in ſumm à prædicta conclusionem dicit eſſe verā addēs, cauſam dotis eſſe mixti fori: vt etiam Iudex Eccleſiaſticus, de illa poſſit cognoſcere, etiam abſque eo quod vtatur aliqua quæſtio de matrimonio: quod tamen idem Bal.no. temperat, dummodo vidua ſit quæ agit de dote. licet aliter non oppreſſa: quia viduæ dicūtur miſerabiles perſonæ. in l.1.C.quando impe.inter pup.& vi. facit quod habetur in ca.ſignificantibus.de offi. deleg.& id eſſe dicit de mente Pau.de Caſt.in l.1.ff. ſolu matri.

Dicit inſuper, quod ſi dos repeteretur propter inopiam viri conſtante matrimonio, vel vel propter ſeparationem thori: & ſic non ageretur per viduam: tunc procederet gl. in alle c.de prudentia. Et idem ſi repeteretur à Patre mulieris: vel viua filia, vel poſt eius mortem. tunc enim contra Laicum non poſſet coram Eccleſiaſtico iudice iudicium intentari. Et idem ſi repeteretur ab hęredibus mulieris: & multo minus, ſi dos peteretur à viro tanquam promiſſa: quia tale priuilegium quod ſit mixti fori, eſt perſonale merè, videlicet,

quando

quando dicta dos peteretur à vidua. Et ita vidi in facto, in curia Archiepiſcopali Tholoſæ.

A d d e.

Dotis cauſa an ſit Eccleſiaſtica, tradunt Doctores in cap. ex tenore. de foro competenti. Reſolutivè dicendum, quando agitur principaliter de matrimonio & acceſſoriè de dote, tunc agitur coram Eccleſiaſtico, aliàs, quando dos principaliter petitur iudex Laicus cognoſcit. vide Lupum de donationibus. in cap. per veſtras. notab. 2 nu. 17. Anchoranum conſ. 21 nu. 1. Vbi dicit nullum eſſe textum, neq; dictum Doctorum, quod apud Eccleſ. iudicem agi debeat pro conſtitutione dotis. ſequitur Bardus de tempore vtili & continuo, c. 15. nu. 8. Matthaeus Boyſſ D.

Vigeſimooctauo, iudex Eccleſiaſticus compellere poteſt Laicos hæredes ad ſatisfaciendum derelicto pro anima defuncti, vt in ca. à nobis. 2. de ſenten. excommu. dummodo talis defunctus in apparenti cõtritione deceſſerit, & non aliter ſecundum Sicul. ibidem. idem Salicetus in l. 1. 7. col. C. ne ex delict. defuncti, dicens illud idem tenuiſſe Nicolaum de Mata. de quo per Zaba. & Sicul. in cap. fin. de ſepulc. & Ioan. de Anc. in cap. in literis, de rapto. 28

Vigeſimonono, ordinarius Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere Laicos ad obſeruandum laudabiles conſuetudines Eccleſiæ, vt in cap. ad Apoſtolicam. de ſimo. Nam tales Laici

Laici deſiſtentes à tali conſuetudine videntur committere ſacrilegium, de quo cognoſcit iudex Eccleſiaſticus, vt in ca.cùm ſit generale. de foro compet. Quod tamen intelligendum eſt, dummodo talis conſuetudo habuerit licitum initium, videlicet, à ſpontanea oblatione & voluntate. Secus autem ſi malum, videlicet, ab exactione, vt no.per Sicu.& Ana. in alle.c.ad Apoſtolicam, & cap. ſuam. eod. titu.

Nec obſtat quod diuturna præſtatio ex mera liberalitate non producit obligationem, vt no. per Inno. & Docto.in ca.cum Eccleſia, de cau.poſ.& pro Bart.& doct. in l.cum de in rē verſo.ff.de vſu.& per Doct.maximè per Ang. in l.ſi certis annis.C.de pact.cum ſimili. Quia illud non procedit in præſtatione, quæ fit in piam cauſam, ad quod ponderatur tex.in allega.c.ad Apoſtolicam. Ad cuius conſuetudinis laudabilis introductionem ſufficiunt decem anni ſecundum doct. per glo.ſingularem in c.fi.de conſue.li.6.

24 Trigeſimo, Eccleſia poteſt ſe immiſcere de notorio crimine Laici, nedum vt pœniteat, ſed etiam vt ſatisfaciat ſecundum Sicul. in c. fi.de ſepul.quia ſecundum eum, ratione notorietatis dephrehenditur apertè negligentia iudicis ſecularis, ad quod fac.no.per Inno. & eundem Sicul.in c.nouit de iudi.veruntamen videretur, quod ſtatim crimine commiſſo, licet notoriè non poſſet ita ſubito iudex Eccleſiaſticus ſe intromittere, aliter non expectata neglīgētia iudicis ſecularis. adde hic quæ ſcripſi ſupra.§.tertio.

Trige-

Trigeſimo primo, quando iuriſdictio Eccleſiæ, progatur à Laicis. & iſte caſus eſt ſatis 25
clarus: de quo latè per Dō. in fi. de except. vide Io. Fa. & Bald. in l. ſi qui ex conſenſu. de Epiſ. audien. per Sicul. & Feli. in c. ſignificaſti. de foro compe. & per alios ibidem allegatos, & per glo. in c. molitari. qu. 1. latius per Iaſonem in l. 1. §. & poſt operis. ff. de no. ope. nuncia. quicquid ſit, de iure conſuetudo præſentis regni habet, quod Laici non poſſint prorogare, vbi dominus contradicit. ita dicit Io. Fa. vbi ſupra, quod facere dicit. c. ex. tranſmiſſa: de fo. compe.

Trigeſimoſecundo, contra blaſphematores: de quo in ca. 2. de maledi. Et idem contra Sodomitas, de quibus ſcripſi ſupra in quartæ regulæ fal. 24. & 25.

Trigeſimotertio, contra violatores pacis,
vt tenet Sicu. in c. cùm ſit generale. de fo. com 26
pe. & no. per eum. c. ſuper quibuſdam. in fi. de verb. ſig. vbi no. per illum tex. cum gloſſ. quod Laici tenentur ſeruare ſtatuta Papæ, & leges ſuper pace per eum factas, pro talibus tamen criminibus non videtur, quod poſſit Laicus carceri mancipari; de quo vide quod ſcripſi ſupra in huiuſmodi partis primo caſu.

Adde, quod vbi Clericus pacis violator punitur pecunialiter, pœna applicatur domino temporali: licet fuerit per Epiſcopum condemnatus. c. ſi Clericus de pace. iura. fir. alius eſt ſub titu. de Cle. viola. pa. & idem Oldra conſil. 17.

Eſt tamen aduertendum ad vnum dictum

Inno.in c.inquiſitioni.de ſenten.excom.quod nunc;quia venit in mentem hic adieci, videlicet; quod Laicus non tenetur obedire Papæ præcipienti aliquid ſine cauſa; præiudicans bonis temporalibus. Et idem etiam in Clerico quoad bona patrimonialia, vt ait ſingulariter Sicul.in c. conſtitutus.3.col. poſt Hoſti. ibi de religio.domi.quod no.

17 Trigeſimoquarto, Prælatus Eccleſiaſticus habet poteſtatem imponendi pœnam verberum:vt in ca. 1. de calum. ita tamen quod non procedant ad effuſionem ſanguinis: vt in c. in Archiepiſcopatu,de Rapto. Et poteſt etiam in exilium mittere, vt in allega.cap. 1. cum concor.in gloſſ. & vtrobique per Sicu. & do.

Trigeſimoquinto, Prælati in eorum iuriſdictione ſeu ſpiritualibus pertinentibus ad eos,poſſunt creare Tabelliones. ita Sicu. in c. cum Pe.de fi.inſtru, referens Specu. idem tenere in titu.de inſtru.ædi.§.reſtat. verſi. Sed quis poteſt facere.& facit.cap.quoniam.contra.de proba.& ca.Abbate. & quod ibi no. de re iudi.li.6.

18 Trigeſimoquinto,Prælati & Clerici licitè poſſunt arma mouere,& in propria perſona bellum indicere, vel gerere, de mandato Papæ, nec vlla ſanguinis effuſio; vel mors, aut mutilatio eis imputabitur, ſecundũ Cald. in c.petitio.de homici.Nam prohibitio contraria eſt iuris poſitiui. ſupra. quod eſt Papa in cap. propoſuit.de conceſ.præben.dummodo bellum ſit notoriè, iuſtum & Papa hoc faciat conſultis Cardinalibus, ſecundum Zaba.& Ana.in alle.c. petitio. Quia cum aliqui

lex

lex canonica iſtud non tangat paſſim, non debet hoc per Papam fieri. Alias autem ceſſante licentia Papæ, non debet Prælatus aut Clericus in bello quamuis iuſto arma mouere. Sed aſſiſtere poteſt & hortari, vt in iuri. alleg. in alle. in glo. præalle. c. ſi tamen ſe mouendo percuteret: non tamen mortaliter, & citra mutilationem non eſſet irregularis, per tex. alle. vbi latius vide per doct.

Trigeſimoſexto in cauſis miſerabilium perſonarum, Laici poſſunt trahi ad iudicium Eccleſiaſticum, præſertim data negligentia iudicis ſecularis, vt in c. ſignificantibus. de offi. dele. & c. ex tenore, de fo. compet. & vtrobiq; Doct. Quæ autem ſunt miſerabiles perſonæ, iſtud eſt arbitrio iudicis commiſſum, ſecundum Bar. in l. 1. C. quãdo impe. inter pupil. & vi. & in alle. c. ſignificantibus. 29

Adde, quod ſi mercatores grauantur in pedagogijs ſoluendis, iniuſtè poſſunt conqueri coram iudice Eccleſiaſtico, quando ſunt in itinere: quia dicũtur miſerabiles propter multos labores, & pericula quæ ſuſtinẽt, pro quo fa. no. per Ana. & Ancha. in c. fi. in 3. colum. de iudæis.

Adde.

Miſerabiles perſonæ enumerantur, vidua, pupillus, orphanus, peregrinus puella nobilis, pauper, mercator grauatus pedagijs, publicè pœnitentes, liberti Eccleſiæ manumiſſi, ſeruientes Eccleſiæ, infantes expoſiti, ſenes decrepiti, cæci, mutilati, membris leproſi, debilitati, incarcerati, de ne-

de nouo conuerſi ad fidem, diuturno morbo defatigati, & alij in quibus maior adeſt ratio, idque ad arbitrium iudicis Menoch. caſu 661. arbitra. hoc refert Rebuff. de ſententijs prouiſional. artic. 3. gloſſ. vlt. vbi hic tribuit 16. priuilegia, quæ vide ſi vſus poſcat. Mattheus Boyſſ D.

Trigeſimoſeptimo, Epiſcopus habet feſtũ pro quæ glo. ſingularis in c. quia diuerſitatem de conceſ. præben. Antho. Sicul. & Imo. ibidẽ idem Sicu. & Ana. in ca. excommunicamus. 1. de hære. Zaba. Imo. & Laud. in Cle. 2. de hære. Rota in antiquis deci. 865. Oldra conſi. 302. in 2. col. & ita tenui in deci. c. 229. & 275. in addi. quanquam Offi. Regij alias contrarium aſſeruerint.

30 Trigeſimooctauo, Eccleſia poteſt compellere Laicos ad treugam ineundam, vt tenet Sicul. in c. 1. de treu. & pace in 1. no. & Feli. ſuper rubri. eiuſdem titu. in 7. fal.

31 Trigeſimonono, Clericus poteſt ſuum ſpoliatorem Laicum, trahere coram iudice Eccleſiaſtico. no. Inno. in c. cæterum de iudi. Adde hic, quæ poſui in proxi. ver. 23. Vnde tenet Oldra. conſi. 83. quod Clericus pro bonis patrimonialibus, gaudet priuilegio fori, quod etiam probat Sicul. in cap. qualiter de iudi. & fa. l. decernimus in ver. ſiue de Eccleſiaſticis ſiue proprijs. C. de Epiſc. audi. iſtud tamen libenter non admitterent Officiarij Regij.

Si autem Laicus conuentus coram Eccleſiaſtico iudice, ratione violentiæ, rapinæ, vel doli commiſſi circa res Eccleſiaſticas, neget prædictas qualitates, vide per Pet. de Ancha. in

in repe.c.ea quæ.de re iu.li.6.q.7.E ad dictum Oldra videlicet, quod Clericus pro bonis patrimonialibus vti poteſt diſpoſitione. c. cùm ſit generale.de fo.compe.adde Sicul.in c.cùm ſit.2.colum.& alle.pe.ita dixiſſe de conſuetudine ſeruari, & huius conſuetudinis ſecundũ Abba.ratio poteſt eſſe: quia vidua poteſt agere poſſeſſorio coràm iudice Eccleſiaſtico non obſtante exceptione fori, ergo & Clericus.idem tenet Inno. ſed mouetur alia ratione: quia committitur ſacrilegium, ideo cognoſcit Eccleſiaſticus,& hoc ponit in c. cæterũ allegato. hoc etiam tenet Egidius illa ratione quia bona Clericorum gaudent. &c. de vi. & ho.Cle.c.fi.Subiungit vlterius idẽ Sicu. quod diſpoſitio dicti c.cùm ſit.vendicat ſibi locum in bonis Clerici; non tam ex conſuetudine, quam ex iure ſcripto. & de hoc dicit eſſe caſum rotundum cum glo.in c.ſimiliter. 16.q.1. & in ca.ſi quis ex potentibus 24.qu.3. Nec ob. præalle.c.cum ſit.vbi ponderatur iniuria Eccleſiæ:quia ſpolians Clericum deliquit in Eccleſiam cum bona Clericorum, dicantur Eccleſiæ,quo ad tuitionem & protectionem, & quia ſunt obligata Eccleſiæ pro mala adminiſtratione not.glo.in præal.c.ſimiliter.& in c. ex literis de pig.

Item iniuria facta Clerico, dicitur facta Deo vel Chriſto, cuius legatione fungitur 2. q.7.c.accuſatio.Item dicitur facta Eccleſiæ.c. 2.de fo.compe.ad prædicta optimè fa.c.ſi Clericus.eo.ti.vbi etiam nulla allegata oppreſſione, ex quo conſtaret rem eſſe Clerici poteſt conuenire Laicum coram Eccleſiaſtico, multo er-

to ergo fortius, vbi allegatur violentia vel rapina ſeu inuaſio. nã tunc læditur perſona Clerici; quæ eſt conſecrata. Idẽ nec videtur, quod hoc ſit nouo iure promulgatum, cum & ante fuiſſet ſatis prouiſum, ad hoc. 17. q. 4. quæ ſi ꝑ totam. & 11. q. 2. c. nulli. & c. quicunque militum. 16. q. 1. in canonibus. & c. ſimiliter. Vnde tex. in alle. c. cùm ſit, non dicit indicimus: ſed iuductum eſt, & ſic in præteritũ, & iſtam partem ſequi videtur Feli. in alle. c. cùm ſit. 1. col. Et ſic videretur quod ſuper rebus Clerici poſſet Laicus coram Eccleſiaſtico iudice conueniri, ſed ſi probabiliter negat rem eſſe Clerici ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam declinandã conuenietur corã ſuo iudice. pro quo eſt tex. in alle. c. ſi Clericus ſecundùm Sicu. & ſecundum hoc videretur debere limitari quod ſcripſi ſupra in reg. 4. fallen. 5. veruntamen prædicta fallentia fundata ſuper di. Inno. ibid. alle. quem communiter ſequuntur doct. ſeruatur in præſenti regno, quod videlicet tam ſuper rebus Eccleſiæ, quam Clerici ſi agendũ ſit rei vendicatione contra Laicum, iudex ſecularis erit adeundus. ita Fely. in alle. c. ſi Clericus in fi. & in alle. c cum ſit. 2. col. in fi. præterquam in caſibus habentibus ſpeciaẽl rationem ſacri legij, vel quaſi, per ipſum ibidẽ latius poſitis.

32 Quadrageſimo ſubditus imperatoris poteſt ipſum conuenire coram Papa, ſecundũ Sic. in c. 1. de proba. ex quo infert, quod licet Princeps non recognoſcens ſuperiorẽ, poſſit eſſe iudex in cauſa propria. vt no. Bar. in l. 1. C. ne quis in ſua cau. & gl. in c. bellilarius. alias guilliſari* 23. q 4. & Sicu. in c. cùm veniſſet de iudi. tamẽ illud procedit, quando ſuperior agit contra

ſubditum: ſed ſecus ſi ſubditus contra dominum: quia poteſt eum conuenire coram Papa per tex. in alleg. c. idem tenet Hoſt. in c. nouit de iud & ibi expreſsè ſic: idem Sicu. in c. expoſita de arb. facit quod no. Inn. in c. licet ex ſuſcepto, de fo. compe. vbi dicit, quod Laicus recurrere debet ad Papam, quando non eſt alius ſuperior, fa. gl. in c. ex tranſmiſſa de fo. comp. & quod no. Sic. in c. & ſi neceſſe de dona. inter vi. & vxo. & Hoſt. in c. 2. cum Io. de fi. inſtru. vbi dicit, quod ſi ſuperior iudicans non recognoſcit, ſuperiorem poteſt appellari ad Papā, & ſequitur ibidem Ant. & Sicu. per c. venerabilem. qui fi. ſint legi. fa. quod no. Bal. in c. imperialem. §. fi. 1. col. de prohi. feu. alie. per Fede. vbi dicit, quod ſi dominus feudi non recognoſcit ſuperiorē, prout eſt Rex Franciæ, & partes curiæ ei nimis fauent, Papa cognoscet: ſed dictum huiuſmodi debet intelligi in cauſa ardua duntaxat, de qua loquitur præal. c. per venerab. ſecus ſi cauſa non eſſet ardua; per id quod no. Inno. in c. cum & de re iudi. vbi dicit, quod ex quo reſtituere famę inter Laicos eſt ſoli[9] Principis. l. 1. ff. de poſtu. nō faciet hoc Papa, niſi in re ardua: quia ſic loquitur alle. c. per venerab.

41. Clericus pronus cum Laico facit cenſeri ius pronatus, eſſe Eccleſiaſticum, vbi hoc prodeſt clerico, puta in tempore ad putandū iuxta c. 1. de iure pa. li. 6. Sicul. c. fi. de iure pa. 33

42. Iudices ſeculares per cenſuram Eccleſiaſticam cogi poſſunt ab Eccleſiaſticis iudicibus, repellere excommunicatos ab agendo & teſtificando in ſuis curijs & iudicijs, vt in ca. decernimus. de ſent. excommun. iſtud tamen non ſeruatur de facto, quamuis Baldus in 34

c.intelleximus,de iudic.teneat, quod iſta exceptio excommunicationis poſſit opponi cõram iudice ſeculari,& quod ſtatutum in contrarium non valeat,Bal. & Salice.in l.placet. C.de ſacroſan.Ec. & in auth.Clericus eod. ti. Et ibidem Bal.in c.exceptionem,de excep.ad fi. dicit, quod iſta exceptio eſt approbata de iure ciuili alleg. gloſſ. ſingularem in l.1. C.de iur.& fac.igno.& tex.in c.Domino Guerram in tit.hic finitur lex.vbi dicit tex. vaſallũ non teneri iuuare dominum excommunicatum. Et idem Bald.in c.contingit de dolo & contu. tenet,quod ſententia iudícis publicè excommunicati, & de iure ciuili nõn valet.allegat prædictam gloſſ.in d.l.1.C.de iur.& fa. igno. Si tamen ſit dubium in iure, an excõmunicatio oppoſita tenet vel non, tunc exceptio huiuſmodi remittẽda,venit iudici Eccleſiaſticò diſcutienda,ſecundum Pe.de Ancha.in c.pia de excep.lib.6.& Cal.de fo. compe. conſi.9.ſi verò ſolum dubitetur de facto,an quis excommunicatus, poterit ſecularis cognoſcere ſecundum Domi.in c.fi.in fin.de fo.compe.li.6. & in alle.c.pia.§.2.

Quadrageſimotertio, Iudex ſecularis, qui vult Clericum compellere,ad debita liquida etiam ſoluenda,quando exhibentur eorundẽ Clericorum litteræ obligatoriȩ aut aliæ probationes,per Eccleſiaſticum iudicem deſiſtere compellitur,vt in c.2.de fo. compet. li. 6.iſtud ſimiliter non ſeruatur in præſenti regno, ſicut larius dixi ſupra in ſecundæ regulæ fallen.18.& 20.

35 Quadrageſimoquarto, per Eccleſiaſticum iudi-

iudicem ordinarium, loci, Eccleſiaſtica cenſura compellitur iudex ſecularis obſeruare ius canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt tex. eſt in c. licet de iureiur. lib. 6. vbi de mulieribus quæ iurauerunt non venire contra alienationem dotium & donationũ propter nuptias: contra quod iuramentum non vi nec dolo præſtitum non ſunt adiendæ: licet ſecus ſit de iure ciuili.

Quadrageſimoquinto, Iudex temporalis compellitur per iudicem Eccleſiaſticum ordinarium cenſura Eccleſiaſtica ad admittendum exceptionem rei iudi. per iudicem Eccleſiaſticum, vt in c. 2. de excep. li. 6. quod eſt verum in caſu quando ad iudicem Eccleſiaſticum pertinuit cognitio de conſuetudine vel iure, vt ibidem tex. ait.

Quadrageſimoſexto, de iure cognoſcit iudex Eccleſiaſticus inter Laicos, vbi habet temporale dominium. c. venientes, de iureiu. & c. fi. ne Cle. vel mo. li. 6. glo. in c. 2 de excep. eod. li. Adde tamen hæc, quę ſcripſi in huius partis caſu ſeu §. 19. 36

Quadrageſimoſeptimo, poteſt iudex Eccleſiaſticus inter Laicos cognoſcere de cauſis matrimonialibus, & ſpiritualibus, & eis annexis, vt in c. tuam de ordi. cogni. & c. cauſam qui fi. ſint le. c. quanto. de iudi. glo. & Domi. in alle. c. 2. de excep. lib. 6. 37

48. cùm iudex Eccleſiaſticus delegatur per iudicem ſecularem & ſuper cauſa criminali, dummodo non procedat ad ſanguinis effuſionem, vt in cap. in Archiepiſcopatu de rapto. Bald in authen. ſi quis litigantium. C. de Epi.

auth.& infra.§.54.

49.Per reconuentionem, vt in c.cuius in agendo.3.q.8.in auth.& conſequẽter,C.de ſenten.

50.Per præoccupationẽ in criminibus mixtis, quia ſunt introducta & prohibita vtroq; iure, de quibus in c.cùm ſit generale de fo. cõpe.ar.c.tuæ.de procur.ita Domi. poſt Pau. in alle. cap.2.de excep.lib. 6.de quibus criminibus mixtis tactum eſt ſupra in fallen.4. regulæ.

51.Cognoſcit iudex Eccleſiaſticus inter Laicos, qui ſunt de familia Eccleſiæ, ſecundum quoſdam 89.d.c.indicatum Io.An.in alle.c.2. de excep.li.6.

38 52.Quotiens eſt quæſtio de fide vel articulis fidei. contra Laicos cognitio pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum,& executio ad Laicũ vt in c.excommunicamus de hære.1.& c. cum ſecundum eo.ti.lib.6.c.inquiſitionis.§. prohibitus.eo.ti.& li.

53.Poteſt etiã iudex Eccleſiaſticus cognoſcere inter Laicos de criminibus per ius canonicum introductis, vt tenet Domi. poſt Paul. in præalle.c.2.de excep.lib.6.puta de crimine ſymoniæ. adde tamen quod ſcripſi in quartæ regulæ fallen.17.

54.Vbi Laicus iudex eſt negligers, vt in ca. ex tranſmiſſa.& c.licet ex ſuſcepto. de fo. cõpe.& glo.in alle.c.2.& vtrobique docto. Adde hic quæ ſcripſi ſupra in huius partis.§.2. & 3.

55.Contra Laicos, qui ſuadente diabolo in in Clericum vel Monachum, vel Monialem.

aut cuiuſlibet religionis conuerſum, vel conuerſam, aut nouitium quemlibet cuiuſuis religionis, manus violentas iniecerint, de quo tactum eſt ſupra in tertia regula.

56. Contra inobedientes ſententiæ delegatvt in c. quærenti. de offi. dele.

57. Contra habẽtes litteras apoſtolicas falſas, vel recipientes litteras apoſtolicas Romę de manu alterius, quam Papę vel ſuorum Officialium, & iſti ſi laici fuerint recipiẽdo ſunt excommunicati, vt in ca. dura. de crimi. falſi. Et ſimiliter omnes tam clerici quã laici qui per ſe vel alium vicium falſitatis commiſerint cum fautoribus & defenſoribus ſuis ſunt excommunicati ipſo facto vt in. c. ad falſariorum. eo. ti. Et idem de laicis ipſis vtentibus literis apoſtolicis falſis vt in dicto. ca. ad falſariorum.

58. Contra oẽs incendiarios vt in c. tua nos de ſen excõ. quod nedum habet locũ in incendiarijs eccleſiarũ, ſed etiam aliorũ locorum ſecundum gl. & doc. ibidẽ & intellige de incẽdiario qui ciuitatẽ caſtrũ, domũ, ſegetes, & ſimilia aliena incendit malo ſtudio, vel odio, aut vindicta vel animo iniuriãdi, vt in c. peſſimã. 23. q 8 12. q. 1. ca. cũ deuotiſſimã. Taliſque poſtquam fuerit excõmunicatus & denunciatus non poteſt abſolui citra ſedem apoſtolicam, ſecus ſi incenderet ex negligentia vel caſu, vel iuſto bello, quia talis propriè non dicitur incendiarius.

59. Contra effractores eccleſiarum cum ſpoliatione qui poſtquã fuerint denunciati, ſimiliter nõ poſſunt abſolui citra ſedẽ apoſtolicã, 39

vt in c.conqueſti.de ſen.excomm.incendiarij & effractores Eccleſiarum cum ſpoliatione ſunt excommunicati ipſo iure: ſed incendiarij aliorum locorum veniunt excommunicādi: vt in prælle.c. tua nos.

Dicuntur autem effractores, qui dolo malo, aut per iniuriam violenter parietem fodiūt aut vitream feneſtram frangunt, ſeu ſeraturam vel oſtia, vel cardines ſeu vectes, dum tenent oſtia firmata, aut ipſum tectum Eccleſiæ. Alij autem, qui faciunt enormia in Eccleſia, vt rapiendo corpus Chriſti, & huiuſmodi frangendo calices, & ſimilia non ſunt effractores, nec propriè ſunt excommunicati ipſo iure, ſecundum Hoſt. Io. de lig. & Sicu. in prælle.c. conqueſti. Oportet ergo quod ſpoliatio fiat cum effractione. vnde effractio ſola per ſe non facit aliquem incidere in ſententiam excommunicationis. Et prædicti effractores & incendiarij dicuntur publicè denunciati, ſiue nominatim, ſiue in genere: vtputa denunciamus excommunicatos omnes, qui fecerunt tale incendium per dictum c. tua nos.

Sexageſimo, in Principes & Officiales ſeculares, qui tertio moniti ab Epiſcopis vel Eccleſiaſticis prælatis recuſant eis facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis. in ca. adminiſtratores. 23. qu. 5. de quo dixi ſupra in huius partis. §. 5.

61. in omnes qui recipiunt illum pro Papa qui eſt electus à paucioribus, quam duabus partibus Cardinalium, in c. licet de elect.

62. in omnes officiales Laicos, quorumcunque locorum, qui angarias & exactiones indebitas

bitas eccleſijs & eccleſiaſticis perſonis impo-
nunt. Et qui iuriſdictionem prælatorum &
auctoritatem quam habent in ſuis hominib.
euacuant, tales enim & eorum fautores tertio
moniti non deſiſtentes ſunt ipſo facto excom
municati. Et ſimiliter illorum ſucceſſores
officialium niſi infra menſem exceſſum ſuo-
rum prædeceſſorum purgauerint & ſatisfece
rint vt in.c.non minus iuncto.ca.aduerſus.de
immu.eccleſ.

63. Contra recipientes res eccleſiæ medio
alienationis factæ à ſciſmatico, nam & ipſo 40
facto ſententiam excommunicationis incur-
runt, vt in c.1.de ſciſmat.

64. Contra omnes qui Chriſtianos naufra-
gium patientes damnata cupiditate ſpoliant
rebus ſuis, niſi ablata reſtituant, quã primùm
poterunt ſecundum Sicul. in cap. excom.de
rapto. nam & tales ibidem excommunican-
tur & videtur tenere gloſſ. licet Ioan. Andr.
dicat tutius præcedere debere monitionem
vt reſtituant aliter antè monitionẽ non erunt
excõmunicati Sicul.contra vt prædictum eſt.

65. in omnes qui ſtatuta, edicta, & conſue-
tudines contra libertatem eccleſiæ iutrodu-
ctas fecerint obſeruari, vt in di.c.non erit fra-
ternitas tua.de ſen.excommunicat. Et etiam
omnes qui eadem ſtatuta non fecerint deleri
quam primum ſciuerint, ſi hoc facere poſſũt.
Excommunicantur etiam ſtatutarij prædicti.
Necnon ſcripto res prędictorum ſtatutorum
atque Poteſtates, Rectores, conſules & conſi-
liarij locorum vbi prædicta ſtatuta edita fue-
rint. Etiam iudicãtes ſecundum ſtatuta præ-

dicta, & qui iudicata redigunt in publicam formam.

Domini autem ſtatuta contra eccleſiaſticam libertatem quando illud quod ſtatuitur eſt contra priuilegium datum vniuerſali eccleſiæ à Deo, vt illud quodcunque ligaueris ſuper terram.24.q.1.vel à Papa, puta quod ad pias cauſas valeant legata facta coram duob. teſtibus & ſimilia, vel ab Imperatore vt quod nullus iudicet clericos vel eccleſiaſticas perſonas, niſi eorum prælatus, & ſimilia ſecundum Sicul.in præalle.c.nouerit.

66. In omnes qui inſequuntur Cardinales Romanæ Eccleſiæ hoſtiliter vel clericos aut religioſos familiæ Papæ vel Cardinaliũ prædictorum illorumque percuſſores & captores & ſocios talia facientium vel mandantiũ & habentes ratum vel dantes conſilium aut fauorem & defenſatores eorum aut ſcientes receptantes, Tales omnes ſupradicti ſunt excommunicati vt in c.felicis de pœnis.li.6.

Similiter excommunicantur Principes & Senatores, Conſules, Poteſtates, Rectores, ſiue alij Domini & eorum Officiales qui infra menſem a die noticiæ habitæ de prædicto delicto non puniũt prędictos delinquentes ſcil. tenorem dicti.ca.felicis, nec poſſunt abſolui niſi à Papa exceptis principibus qui poſſunt à ſuis ordinarijs abſolui, vt ibi.ex quo tex.in §. quapropter.no.domi.quod iudex eccleſiaſticus poteſt punire iudicem laicum non punientem laicum delinquentem in rem eccleſiaſticam.

67. Contra omnes dantes licentiam alicui occiden-

occidendi,capiendi,ſeu alias in perſonis,aut bonis ſuis,vel ſuorum grauandi eos, qui ſententias excommunicationis vel interdicti tulerit contra quemcunq; ſiue eos quorum occaſione ſunt prolatæ vel obſeruãtes tales ſententias ſeu taliter excommunicatis nolentes communicare, Et niſi licentiam ipſam ſi fuit ad perſonas grauandas, reuocauerint, antequam in aliquo ſit proceſſum vel ſi data licentia fuit ad bona eorum capienda,niſi infra octo dierum ſpacium reſtitutionem fieri fecerint,vel ſatisfactionem,& licentiam reuocauerint,omnes huiuſmodi erunt excommunicati.per c.quicunque de ſen.excom.li.6.

68. Contra omnes Chriſtianos qui in domo ſeruiunt Iudæis vel Sarracenis aut paganis, nam tales veniunt excommunicandi, in c.Iudæi.de iudæis. 41.

69.Contra omnes illos qui equos, arma,ferrũ,ligamina,& alia prohibita defertur ſarracenis,turcis,aut paganis, nã tales veniunt excommunicandi,in c.ita quorundã,de iude.illi vero qui tempore guerræ habent cõmerciũ cum Sarracenis ſunt excõmunicati ipſo facto in c.quod olim.primi vero atq; in eorũ nauibus nauigantes licet de iure non ſint ipſo facto excommunicati, excommunicantur tamen ſingulis annis in die cenæ, vnde nota. Sicul.in allega. cap. ita quorundam, quod vbi delictum concernit totam Chriſtianitatem ſeu decorem fidei Papa exercet iuriſdictionem in laicos.

70.Contra omnes qui iniurioſe vel temere percuſſerint ceperint aut banniuerint aliquẽ

Epiſc,

epiſcopū, ſeu qui prædicta mandauerint vel facta ab alijs rata habuerint vel ſocius fuerit in his faciendis, aut cōſilium vel fauorem dederit, vel defenſauerit eoſdem, nam huiuſmodi ſunt excommunicati per Cle. 1. de pœ. nec poſſunt abſolui ab alio quam à Ro. Pō. præterquam in mortis articulo. Et ſimiliter excommunicati ſunt bailliui, ſcabini, conſules, necnon omnes Officiales quocunque nomine cenſeantur, quoniam aliquo prædictorum fuerint culpabiles.

42 71. Contra omnes dominos temporales qui in terris ſeu locis eorum interdicto ſuppoſitis cogunt quilibet celebrare diuina, aut qui voce præconia ſeu per cāpanarum pulſationem ad officia eadem audienda aliquos præſertim excōmunicationis vel interdicti ſententia innodatos, euocant, vel qui excommunicatis publicè aut interdictis prohibent, ne de eccleſijs exeant, dum miſſarum peraguntur ſolemnia ad celebrantibus moniti generaliter vel ſpiritualiter vt exeant, tales enim excommunicantur per cle. grauis, de ſen. excō. Et ſimiliter ſi excōmunicati publicè & interdicti, qui in ipſis ſunt eccleſijs poſtquam fuerint nominatim moniti à celebrantibus, vt exeant remanere præſumpſerint, ſententiam excommunicationis incurrunt, & à ſolo Ro. Pont. poſſunt abſolui, vt in alle. cle.

72. Contra omnes qui ſine linea Sedis Apoſtolicę nominationi, electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad regimen vrbis Romæ aſſentiunt,

tiunt, vel ſe intromittunt per ſe vel alium vltra annale ſpacium; niſi ex ipſa vrbe naturaliter ſint oriundi aut cõtinui habitatores, nec habent extra territorium talem poteſtatem quod poſſent euacuare rationem conſtitutionis fundamenta, de elect. li. 6. Tales enim ibidem excommunicantur. Et ſimiliter intendẽtes vel obedientes ſic aſſumptis, & qui ipſos nominauerint, elegerint, vel aſſumpſerint, & dantes eis auxilium &c. Sed huiuſmodi conſtitutio, & etiam c. 1. de locato ſunt locales & in terrà Papæ.

73. Contra illos qui mittunt ſcripturã vel nunciũ vel ſecretè loquuntur Cardinalibus vel alicui eorum exeuntibus in conclaui pro electione Papæ; Tales enim ſunt excommunicati in cap. vbi maius periculum. de elect. lib. 6.

Et ſimiliter omnes domini Rectores alijque Officiales cuiuſcunque dignitatis aut cõditionis exiſtant qui diligenter nõ obſeruãt; aut fraudem circa ea cõmittunt, quæ ſibi præcipiuntur obſeruanda in obitu ſummi Pontificis morientis in eorum terra, vt habetur in dicto. c. vbi periculum. Quod intelligit Domi. niſi tales officiales impedirentur de iure vel de facto, quia tunc non ligarentur.

74 In omnes qui per ſe vel per alios ſpoliando ſeu alias iniuſtè perſequendo grauare præſumpſerint in beneficijs ſeu alijs bonis ſuis clericos vel quaſlibet perſonas eccleſiaſticas, aut eorum conſanguineos vel eccleſias, monaſteria ſeu loca, cætera ex eo quod tales perſonæ eccleſiaſticæ ad quos ſpectat electio

nolu-

noluerint vel nolunt eligere eum pro quo rogabātur, tales enim excommunicati ſunt per c.ſciant cuncti de elec.li.6.vbi dom. poſt Archi.dicit quod ſpoliando intelligitur ſiue auferant latenter, ſiue vaſtent quocūq; modo, ſiue inuadant immobilia ſiue rapiant mobilia per vim & publicè, ſiue fraudē per dolū. &c.

75. In eos quæ regalia ſiue collectā quæ fit nomine Imperatoris aut Regis ſeu vectigalia à rege conceſſa eccleſijs, aut cuſtodiam ſiue gardiam vel aduocationis ſeu defenſionis titulum in eccleſijs, monaſterijs, aut alijs pijs locis vacantibus de nouo vſurpando bona eccleſiarum, monaſterium, aut locorum ipſorum occupare præſumunt cuiuſcunque ſint dignitatis. nam tales ſunt excommunicati ſi prædicta iura de nouo vſurpent, videlicet à. 40.an citra ſecundum gar. in c. generali.de elect.li.6.& etiam virtute illius vſurpationis bona vacantium prædictorum occupent aliter non eſſent excommunicati ſecundum Domi.in præalle.c.

43 76. In omnes illos qui abſolutionem vel reuocationem quamcunque à ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti extorſerint per vim aut metum, nam omnes tales ſunt excommunicati per c.vnicum. de his quæ vi me.ve.cau.ſi.lib.6. Quod intelligi debet ſecundum gloſſ. & Archi.ſi abſolutio vel reuocatio ſit facta. quia ſi iudex noluiſſet abſoluere vel reuocare, non haberet locum pœna prædicta. Et habet locum etiam ſi ſententia ſit iniuſta vt no, ibidem. Dicunt tamen Officiarij Regij prædictam & quaſdam

alias decretales per Bonifacium Octauum in odium Regis editas non fuiſſe ad miſſas in regno Franciæ & ideò non ſeruari.

77. In omnes cōpellentes cuiuſcunq; conditionis ſint prælatos vel Eccleſiaſticas perſonas ad ſubmittendum Eccleſias ſubijciendo bona immobilia vel ſupponendum iura Eccleſiaſtica laicis, vel recognoſcendum ſeu profitendum ſe tenere ab illis tanquam à ſuperioribus vel ad ſtatuendum eoſdem laicos tanquam patronos vel aduocatos Eccleſiarum ſeu bonorum ipſarum in perpetuum, ſeu ad non modicum tēpus ſine capituli conſenſu & licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ. Nam tales excommunicati ſunt per cap. hoc conſultiſſimo. de re. eccleſi. non alie. li. 6.

Et pariter ſunt excommunicati omnes laici qui ex licentia Papæ & conſenſu Capituli contractus inierunt de Eccleſiaſticis immobilibus, vel inirent in futurum ſi aliquid pluſquam importat natura contractuum ipſorum, vel pactum in eis factum vſurpauerint vel exegerint, ſi moniti legitimè non deſiſtunt ab huiuſmodi vſurpatione reſtituendo etiam taliter vſurpata, vt in præd. cap.

78. Contra omnes qui per ſe vel alios ſuo nomine, vel alieno ab Eccleſijs vel Eccleſiaſticis perſonis exigunt pedagia vel guidagia pro rebus ſuis proprijs, quas deferunt vel deferri faciunt non cauſa negociationis, nam tales excommunicantur per ca. quamquam de cenſi. lib. 6. ſi ſint ſingulares perſonæ. Si communitas,

munitas, vniuerſitas, aut collegium eccleſiaſtico ſubijciuntur interdicto.

79. Contra omnes qui litterarum Apoſtolicarum imperatores, vel alios ad forum eccleſiaſticum recurrentes ſuper cauſis quæ ad idem forum de iure vel de antiqua conſuetudine pertinere noſcuntur compellunt, ſeu cõpelli procurant, aut per ſe vel aliũ impediũt; ne coram iudicib. eccleſiaſticis delegatis ſeu ordinarijs poſſint iuſticiã obtinere, vel quærelam de dictis cauſis coram eis proponere; iudices eccleſiaſticos vel impetrantes aut litigare volentes, aut propinquis ipſorum ſeu res illorum aut eccleſiarum ſuarum; etiam per captionem modis ve alijs quibuſcunque aggrauant cum dantibus auxilium, cõſilium, vel fauorẽ ad prædicta. tales enim ſunt excõmunicati per ca. quoniã. de immũ. Eccleſiarũ. li. 6. Nec debent abſolui niſi prius integrè ſatisfecerint tam iudici cuius iuriſdictionem, in caſu cuius cognitio ad ipſum de iure vel de conſuetudine pertinebat, perturbauerint, quam parti perturbatæ de iniuria damnis, expenſis, & intereſſe, vt in præall. c. quoniam quod pariter officiarij dicunt in regno non fuiſſe receptum.

80. Contra omnes ſæculare dominium obtinentes quæ ſuis ſubditis interdicunt ne prælatis aut clericis ſeu perſonis eccleſiaſticis quæcunq; vendant aut emant aliquid ab eiſdem, nec ipſis bladum molant, coquant panẽ, aut alia obſequia exhibere præſumant, tales enim ſunt excommunicati ipſo facto per ca. eos de immu. ec. li. 6.

81. In Doctores &Magiſtros qui religioſos habitu ſuo dimiſſo leges vel Phiſicam docēt, vel in ſcholis ſuis retinere præſumunt, nam tales excommunicantur per c. vt periculoſa ne Cle. vel Mo. li. 6.

82. In omnes qui præſumpſerint eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere hæreticos, receptatores, defenſores, vel fautores eorum ſcienter ſunt enim excommunicati. per. c. quicunque de hære. lib. 6. Nec debent abſolui niſi proprijs manibus publicę extumulent, huiuſmodi corpora damnatorum vt ibidem.

83. Contra poteſtates, dominos temporales, rectores, vel eorũ officiales, ſeu balliuos qui de crimine hæreſis cognoſcunt vel iudicant, ſiue ſi captos pro eodem crimine abſque Epiſcoporum vel inquiſitorum licentia à carcere liberant, vel executionem pro huiuſmodi crimine eis à diœceſano vel inquiſitoribus iniunctam non implent prout ad eorum ſpectat officium. Etiã ſi directè vel indirectè præſumunt ſentẽtiam diœceſanorũ vel inquiſitorum aut proceſſum impedire vel ſi diœceſano vel inquiſitoribus præſumpſerint ſe opponere in his quæ ad præfatum fidei negociũ incumbunt aut aliter impedire cum omnib. dantibus eiſdem in pręmiſſis auxiliũ conſiliũ vel fauorẽ, nam oẽs ſunt excõmunicati vt in c. inquiſitionis de hære. li. 6. Si hoc fecerint animo impediendi prędictũ officium ſecundũ Matthe. alias ſecus de quo iam tetigi generaliter ſupra in huiuſmodi parte. §. 52.

84. Contra illos qui per aſſaſſiones aliquem interficiunt, ſeu interfiei mandauerint

c.intelleximus,de iudic.teneat, quod iſta exceptio excommunicationis poſſit opponi cō ram iudice ſeculari,& quod ſtatutum in contrarium non valeat,Bal. & Salice.in l.placet. C.de ſacroſan.Ec. & in auth.Clericus eod. ti. Et ibidem Bal.in c.exceptionem,de excep.ad fi. dicit, quod iſta exceptio eſt approbata de iure ciuili alleg. gloſſ. ſingularem in l.1. C.de iur.& fac.igno.& tex.in c.Domino Guerram in tit.hic finitur lex.vbi dicit tex. vaſallū non teneri iuuare dominum excommunicatum. Et idem Bald.in c.contingit de dolo & contu. tenet,quod ſententia iudicis publicè excommunicati, & de iure ciuili non valet.allegat prædictam gloſſ.in d.l.1.C.de iur.& fa. igno. Si tamen ſit dubium in iure, an excōmunicatio oppoſita tenet vel non; tunc exceptio huiuſmodi remittēda,venit iudici Eccleſiaſticò diſcutienda,ſecundum Pe.de Ancha.in c.pia de excep.lib.6.& Cal.de fo. compe. conſi.9.ſi verò ſolum dubitetur de facto,an quis excommunicatus; poterit ſecularis cognoſcere ſecundum Domi.in c.ſi.in fin.de fo.compe.li.6. & in alle.c.pia.§.2.

Quadrageſimotertio, Iudex ſecularis, qui vult Clericum compellere,ad debita liquida etiam ſoluenda, quando exhibentur eorundē Clericorum litteræ obligatoriȩ aut aliæ probationes,per Eccleſiaſticum iudicem deſiſtere compellitur,vt in c.2.de fo. compet. li. 6.iſtud ſimiliter non ſeruatur in præſenti regno, ſicut larius dixi ſupra in ſecundæ regulæ fallen.18.& 20.

35 Quadrageſimoquarto, per Eccleſiaſticum iudi-

iudicem ordinarium, loci, Eccleſiaſtica cenſura compellitur iudex ſecularis obſeruare ius canonicum, quod ad prouiſionem animatum ſtatutum eſt tex. eſt in c. licet de iureiur. lib. 6. vbi de mulieribus quæ iurauerunt non venire contra alienationem dotium & donationũ propter nuptias: contra quod iuramentum non vi nec dolo præſtitum non ſunt adiendæ: licet ſecus ſit de iure ciuili.

Quadrageſimoquinto, Iudex temporalis compellitur per iudicem Eccleſiaſticum ordinarium cenſura Eccleſiaſtica ad admittendum exceptionem rei iudi. per iudicem Eccleſiaſticum, vt in c. 2. de excep. li. 6. quod eſt verum in caſu quando ad iudicem Eccleſiaſticum pertinuit cognitio de conſuetudine vel iure, vt ibidem tex. ait.

Quadrageſimoſexto, de iure cognoſcit iudex Eccleſiaſticus inter Laicos, vbi habet temporale dominium. c. venientes, de iureiu. & c. fi. ne Cle. vel mo. li. 6. glo. in c. 2. de excep. eod. li. Adde tamen hæc, quę ſcripſi in huius partis caſu ſeu §. 19. 36

Quadrageſimoſeptimo, poteſt iudex Eccleſiaſticus inter Laicos cognoſcere de cauſis matrimonialibus, & ſpiritualibus. & eis annexis, vt in c. tuam de ordi. cogni. & c. cauſam qui fi. ſint le. c. quanto. de iudi. glo. & Domi. in alle. c. 2. de excep. lib. 6. 37

48. cùm iudex Eccleſiaſticus delegatur per iudicem ſecularem & ſuper cauſa criminali, dummodo non procedat ad ſanguinis effuſionem, vt in cap. in Archiepiſcopatu de rapto. Bald in authen. ſi quis litigantium. C. de Epi.

auth.& infra.§.94.

99.Per reconuentionem,vt in c.cuius in agendo.3.q.8.in auth.& conſequẽter.C.de ſenten.

50.Per præoccupationẽ in criminibus mixtis, quia ſunt introducta & prohibita vtroq; iure,de quibus in c.cùm ſit generale de fo. cõpe.ar.c.tuæ.de procur.ita Domi. poſt Pau. in alle. cap.2.de excep.lib. 6.de quibus criminibus mixtis tactum eſt ſupra in fallen.4. regulæ.

51.Cognoſcit iudex Eccleſiaſticus inter Laicos, qui ſunt de familia Eccleſiæ, ſecundum quoſdam 89.d.c.indicatum Io.An.in alle.c.2. de excep.li.6.

52.Quotiens eſt quæſtio de fide vel articu-
38 lis fidei. contra Laicos cognitio pertinet ad
iudicem Eccleſiaſticum,& executio ad Laicũ
vt in c.excommunicamus de hære.1.& c. cum
ſecundum eo.ti.lib.6.c.inquiſitionis.§. prohibitus.eo.ti.& li.

53.Poteſt etiã iudex Eccleſiaſticus cognoſcere inter Laicos de criminibus per ius canonicum introductis,vt tenet Domi. poſt Paul. in præalle.c.2.de excep.lib.6.puta de crimine ſymoniæ. adde tamen quod ſcripſi in quartæ regulæ fallen.17.

54.Vbi Laicus iudex eſt negligens, vt in ca. ex tranſmiſſa.& c.licet ex ſuſcepto. de fo. cõpe.& glo.in alle.c.2.& vtrobique docto. Adde hic quæ ſcripſi ſupra in huius partis.§.2. & 3.

55.Contra Laicos, qui ſuadente diabolo in in Clericum vel Monachum, vel Monialem,

aut cuiuſlibet religionis conuerſum, vel conuerſam, aut nouitium quemlibet cuiuſuis religionis, manus violentas iniecerint, de quo tactum eſt ſupra in tertia regula.

56. Contra inobedientes ſententiæ delegatum in c. quærenti. de offi. dele.

57. Contra habẽtes litteras apoſtolicas falſas, vel recipientes litteras apoſtolicas Romę de manu alterius, quam Papę vel ſuorum Officialium, & iſti ſi laici fuerint recipiẽdo ſunt excommunicati, vt in ca. dura. de crimi. falſi. Et ſimiliter omnes tam clerici quã laici qui per ſe vel alium vicium falſitatis commiſerint cum fautoribus & defenſoribus ſuis ſunt excommunicati ipſo facto vt in c. ad falſariorum. eo. ti. Et idem de laicis ipſis vtentibus litteris apoſtolicis falſis vt in dicto. ca. ad falſariorum.

58. Contra oẽs incendiarios vt in c. tua nos de ſen. excõ. quod nedum habet locũ in incendiarijs eccleſiarũ, ſed etiam aliorũ locorum ſecundum gl. & doc. ibidẽ & intellige de incẽdiario qui ciuitatẽ caſtrũ, domũ, ſegetes, & ſimilia aliena incendit malo ſtudio, vel odio, aut vindicta vel animo iniuriãdi, vt in c. peſſimã. 23. q. 8. 12. q. 1. ca. cũ deuotiſſimã. Taliſque poſtquam fuerit excõmunicatus & denunciatus non poteſt abſolui citra ſedem apoſtolicam, ſecus ſi incenderet ex negligentia vel caſu, vel iuſto bello, quia talis propriẽ non dicitur incendiarius.

59. Contra effractores eccleſiarum cum ſpoliatione qui poſtquã fuerint denunciati, ſimiliter nõ poſſunt abſolui citra ſedẽ apoſtolicã, 39

vt in c.conquæſti.de ſen.excomm.incendiarij & effractores Eccleſiarum cum ſpoliatione ſunt excommunicati ipſo iure: ſed incendiarij aliorum locorum veniunt excommunicãdi: vt in prælle.c. tua nos.

Dicuntur autem effractores, qui dolo malo, aut per iniuriam violenter parietem fodiũt aut vitream feneſtram frangunt, ſeu ſeraturam vel oſtia, vel cardines ſeu vectes, dum tenent oſtia firmata, aut ipſum tectum Eccleſiæ. Alij autem, qui faciunt enormia in Eccleſia, vt rapiendo corpus Chriſti, & huiuſmodi frangendo calices, & ſimilia non ſunt effractores, nec propriè ſunt excommunicati ipſo iure, ſecundum Hoſt. Io. de lig. & Sicu. in prælle.c. conqueſti. Oportet ergo quod ſpoliatio fiat cum effractione. vnde effractio ſola per ſe non facit aliquem incidere in ſententiam excommunicationis. Et prædicti effractores & incendiarij dicuntur publicè denuncíati, ſiue nominatim, ſiue in genere: vtputa denunciamus excommunicatos omnes, qui fecerunt tale incendium per dictum c. tua nos.

Sexageſimo, in Principes & Officiales ſeculares, qui tertio moniti ab Epiſcopis vel Eccleſiaſticis prælatis recuſant eis facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis. in ca. adminiſtratores. 23. qu. 5. de quo dixi ſupra in huius partis. §. 5.

61. in omnes qui recipiunt illum pro Papa qui eſt electus à paucioribus, quam duabus partibus Cardinalium, in c. licet de elect.

62. in omnes officiales Laicos, quorumcunque locorum, qui angarias & exactiones inde

bitas

bitas eccleſijs & eccleſiaſticis perſonis imponunt. Et qui iuriſdictionem prælatorum & auctoritatem quam habent in ſuis hominib. euacuant, tales enim & eorum fautores tertio moniti non deſiſtentes ſunt ipſo facto excommunicati. Et ſimiliter illorum ſucceſſores officialium niſi infra menſem exceſſum ſuorum prædeceſſorum purgauerint & ſatisfecerint vt in.c.non minus iuncto.ca.aduerſus.de immu.eccleſ.

63. Contra recipientes res eccleſiæ medio 40
alienationis factæ à ſciſmatico, nam & ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, vt in c.1.de ſciſmat.

64. Contra omnes qui Chriſtianos naufragium patientes damnata cupiditate ſpoliant rebus ſuis, niſi ablata reſtituant, quã primùm poterunt ſecundum Sicul. in cap. excom. de rapto. nam & tales ibidem excommunicantur & videtur tenere gloſſ. licet Ioan. Andr. dicat tutius præcedere debere monitionem vt reſtituant aliter antè monitionẽ non erunt excõmunicati Sicul. contra vt prædictum eſt.

65. in omnes qui ſtatuta, edicta, & conſuetudines contra libertatem eccleſiæ iutroductas fecerint obſeruari, vt in di.c.non erit fraternitas tua. de ſen. excommunicat. Et etiam omnes qui eadem ſtatuta non fecerint deleri quam primum ſciuerint, ſi hoc facere poſsũt. Excommunicantur etiam ſtatutarij prædicti. Necnon ſcriptores prędictorum ſtatutorum atque Poteſtates, Rectores, conſules & conſiliarij locorum vbi prædicta ſtatuta edita fuerint. Etiam iudicãtes ſecundum ſtatuta præ-

occidendi,capiendi,ſeu alias in perſonis,aut bonis ſuis,vel ſuorum grauandi eos, qui ſententias excommunicationis vel interdicti tulerit contra quemcunq; ſiue eos quorum occaſione ſunt prolatæ vel obſeruãtes tales ſententias ſeu taliter excommunicatis nolentes communicare, Et niſi licentiam ipſam ſi fuit ad perſonas grauandas, reuocauerint, antequam in aliquo ſit proceſſum vel ſi data licentia fuit ad bona eorum capienda,niſi infra octo dierum ſpacium reſtitutionem fieri fecerint,vel ſatisfactionem,& licentiam reuocauerint,omnes huiuſmodi erunt excommunicati.per c.quicunque de ſen.excom.li.6.

68. Contra omnes Chriſtianos qui in domo ſeruiunt Iudæis vel Sarracenis aut paganis, nam tales veniunt excommunicandi, in c.Iudæi.de iudæis, 41

69. Contra omnes illos qui equos, arma,ferrũ,ligamina,& alia prohibita defertur ſarracenis,turcis,aut paganis, nã tales veniunt excommunicandi,in c.ita quorundã,de iude. illi vero qui tempore guerræ habent cõmerciũ cum Sarracenis ſunt excõmunicati ipſo facto in c.quod olim.primi vero atq; in eorũ nauibus nauigantes licet de iure non ſint ipſo facto excommunicati, excommunicantur tamen ſingulis annis in die cenæ, vnde nota. Sicul.in allega. cap. ita quorundam, quod vbi delictum concernit totam Chriſtianitatem ſeu decorem fidei Papa exercet iuriſdictionem in laicos.

70. Contra omnes qui iniurioſe vel temere percuſſerint ceperint aut banniuerint aliquẽ

Epiſc,

epiſcopũ, ſeu qui prædicta mandauerint vel facta ab alijs rata habuerint vel ſocius fuerit in his faciendis, aut cõſilium vel fauorem dederit, vel defenſauerit eoſdem, nam huiuſmodi ſunt excommunicati per Cle. 1. de pœ. nec poſſunt abſolui ab alio quam à Ro. Pô. præterquam in mortis articulo. Et ſimiliter excommunicati ſunt bailliui, ſcabini, conſules, necnon omnes Officiales quocunque nomine cenſeantur, quoniam aliquo prædictorum fuerint culpabiles.

42 71. Contra omnes dominos temporales qui in terris ſeu locis eorum interdicto ſuppoſitis cogunt quilibet celebrare diuina, aut qui voce præconia ſeu per cãpanarum pulſationem ad officia eadem audienda aliquos præſertim excõmunicationis vel interdicti ſententia innodatos, euocant, vel qui excommunicatis publicè aut interdictis prohibent, ne de eccleſijs exeant, dum miſſarum peraguntur ſolemnia ad celebrantibus moniti generaliter vel ſpiritualiter vt exeant, tales enim excommunicantur per cle. grauis, de ſen. excõ. Et ſimiliter ſi excõmunicati publicè & interdicti, qui in ipſis ſunt eccleſijs poſtquam fuerint nominatim moniti à celebrantibus, vt exeant remanere præſumpſerint, ſententiam excommunicationis incurrunt, & à ſolo Ro. Pont. poſſunt abſolui, vt in alle. cle.

72. Contra omnes qui ſine linea Sedis Apoſtolicę nominationi, electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad regimen vrbis Romæ aſſentiunt,

tiunt, vel ſe intromittunt per ſe vel alium vltra annale ſpacium, niſi ex ipſa vrbe naturaliter ſint oriundi aut cõtinui habitatores, nec habent extra territorium talem poteſtatem quod poſſent euacuare rationem conſtitutionis fundamenta, de elect. li. 6. Tales enim ibidem excommunicantur. Et ſimiliter intendẽtes vel obedientes ſic aſſumptis, & qui ipſos nominauerint, elegerint, vel aſſumpſerint, & dantes eis auxilium &c. Sed huiuſmodi conſtitutio, & etiam c. 1. de locato ſunt locales & in terrá Papæ.

73. Contra illos qui mittunt ſcripturã vel nunciũ vel ſecreté loquuntur Cardinalibus vel alicui eorum exeuntibus in conclaui pro electione Papæ, Tales enim ſunt excommunicati in cap. vbi maius periculum. de elect. lib. 6.

Et ſimiliter omnes domini Rectores alijque Officiales cuiuſcunque dignitatis aut cõditionis exiſtant qui diligenter nõ obſeruãt, aut fraudem circa ea cõmittunt, quæ ſibi præcipiuntur obſeruanda in obitu ſummi Pontificis morientis in eorum terra, vt habetur in dicto. c. vbi periculum. Quod intelligit Domi. niſi tales officiales impedirentur de iure vel de facto, quia tunc non ligarentur.

74 In omnes qui per ſe vel per alios ſpoliando ſeu alias iniuſtè perſequendo grauare præſumpſerint in beneficijs ſeu alijs bonis ſuis clericos vel quaſlibet perſonas eccleſiaſticas, aut eorum conſanguineos vel eccleſias, monaſteria ſeu loca, cætera ex eo quod tales perſonæ eccleſiaſticæ ad quos ſpectat electio nolu-

noluerint vel nolunt eligere eum pro quo rogabãtur, tales enim excommunicati ſunt per c.ſciant cuncti de elec.li.6.vbi dom. poſt Archi.dicit quod ſpoliando intelligitur ſiue auferant latenter, ſiue vaſtent quocũq; modo, ſiue inuadant immobilia ſiue rapiant mobilia per vim & publicè, ſiue fraudẽ per dolũ. &c.

75. In eos quæ regalia ſiue collectã quæ fit nomine Imperatoris aut Regis ſeu vectigalia à rege conceſſa eccleſijs, aut cuſtodiam ſiue gardiam vel aduocationis ſeu defenſionis titulum in eccleſijs, monaſterijs, aut alijs pijs locis vacantibus de nouo vſurpando bona eccleſiarum, monaſterium, aut locorum ipſorum occupare præſumunt cuiuſcunque ſint dignitatis. nam tales ſunt excommunicati ſi prædicta iura de nouo vſurpent, videlicet à. 40.an citra ſecundum gar.in c. generali.de elect.li.6.& etiam virtute illius vſurpationis bona vacantium prædictorum occupent aliter non eſſent excommunicati ſecundum Domi.in præalle.c.

43 76. In omnes illos qui abſolutionem vel reuocationem quamcunque à ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti extorſerint per vim aut metum, nam omnes tales ſunt excommunicati per c.vnicum. de his quæ vi me.ve.cau.ſi.lib.6. Quod intelligi debet ſecundum gloſſ. & Archi.ſi abſolutio vel reuocatio ſit facta. quia ſi iudex noluiſſet abſoluere vel reuocare, non haberet locum pœna prædicta. Et habet locum etiam ſi ſententia ſit iniuſta vt no, ibidem. Dicunt tamen Officiarij Regij prædictam & quaſdam

alias

alias decretales per Bonifacium Octauum in odium Regis editas non fuiſſe ad miſſas in regno Franciæ & ideò non ſeruari.

77. In omnes cōpellentes cuiuſcunq; conditionis ſint prælatos vel Eccleſiaſticas perſonas ad ſubmittendum Eccleſias ſubijciendo bona immobilia vel ſupponendum iura Eccleſiaſtica laicis, vel recognoſcendum ſeu profitendum ſe tenere ab illis tanquam à ſuperioribus vel ad ſtatuendum eoſdem laicos tanquam pātronos vel aduocatos Eccleſiarum ſeu bonorum ipſarum in perpetuum, ſeu ad non modicum tēpus ſine capituli conſenſu & licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ. Nam tales excommunicati ſunt per cap. hoc conſultiſſimo. de re. eccleſi. non alie. li. 6.

Et pariter ſunt excommunicati omnes laici qui ex licentia Papæ & conſenſu Capituli contractus inierunt de Eccleſiaſticis immobilibus, vel inirent in futurum ſi aliquid pluſquam importat natura contractuum ipſorum, vel pactum in eis factum vſurpauerint vel exegerint, ſi moniti legitimè non deſiſtunt ab huiuſmodi vſurpatione reſtituendo etiam taliter vſurpata, vt in prædict. cap.

78. Contra omnes qui per ſe vel alios ſuo nomine, vel alieno ab Eccleſijs vel Eccleſiaſticis perſonis exigunt pedagia vel guidagia pro rebus ſuis proprijs, quas deferunt vel deferri faciunt non cauſa negociationis, nam tales excommunicantur per ca. quamquam de cenſi. lib. 6. ſi ſint ſingulares perſonæ. Si communitas,

munitas, vniuerſitas,aut collegium eccleſiaſtico ſubijciuntur interdicto.

79. Contra omnes qui litterarum Apoſtolicarum imperatores, vel alios ad forum eccleſiaſticum recurrentes ſuper cauſis quæ ad idem forum de iure vel de antiqua conſuetudine pertinere noſcuntur compellunt, ſeu cõpelli procurant; aut per ſe vel aliũ impediũt; ne coram iudicib. eccleſiaſticis delegatis ſeu ordinarijs poſſint iuſticiã obtinere, vel quærelam de dictis cauſis coram eis proponere; iudices eccleſiaſticos vel impetrantes aut litigare volentes, aut propinquis ipſorum ſeu res illorum aut eccleſiarum ſuarum; etiam per captionem modis ve alijs quibuſcunque aggrauant cum dantibus auxilium,cõſilium, vel fauorẽ ad prædicta. tales enim ſunt excõmunicati per ca. quoniã. de immũ. Eccleſiarũ. li.6. Nec debent abſolui niſi prius integrè ſatisfecerint tam iudici cuius iuriſdictionem, in caſu cuius cognitio ad ipſum de iure vel de conſuetudine pertinebat, perturbauerint, quam parti perturbatæ de iniuria damnis, expenſis, & intereſſe, vt in præall. c. quoniam quod pariter officiarij dicunt in regno non fuiſſe receptum.

80. Contra omnes ſæculare dominium obtinentes quæ ſuis ſubditis interdicunt ne prælatis aut clericis ſeu perſonis eccleſiaſticis quæcunq; vendant aut emant aliquid ab eiſdem, nec ipſis bladum molant, coquant panẽ, aut alia obſequia exhibere præſumant, tales enim ſunt excommunicati ipſo facto per ca. eos de immu. ec. li.6.

71. Docto-

81. In Doctores & Magiſtros qui religioſos habitu ſuo dimiſſo leges vel Phiſicam docẽt, vel in ſcholis ſuis retinere præſumunt; nam tales excommunicantur per c. vt periculoſa ne Cle. vel Mo. li. 6.

82. In omnes qui præſumpſerint eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere hæreticos, receptatores, defenſores, vel fautores eorum ſcienter ſunt enim excommunicati. per. c. quicunque de hære. lib. 6. Nec debent abſolui niſi proprijs manibus publicę extumulent, huiuſmodi corpora damnatorum vt ibidem.

83. Contra poteſtates, dominos temporales, rectores, vel eorũ officiales, ſeu balliuos qui de crimine hæreſis cognoſcunt vel iudicant, ſiue ſi captos pro eodem crimine abſque Epiſcoporum vel inquiſitorum licentia à carcere liberant, vel executionem pro huiuſmodi crimine eis à diœceſano vel inquiſitoribus iniunctam non implent prout ad eorum ſpectat officium. Etiã ſi directè vel indirectè præſumunt ſentẽtiam diœceſanorũ vel inquiſitorum aut proceſſum impedire vel ſi diœceſano vel inquiſitoribus præſumpſerint ſe opponere in his quæ ad præfatum fidei negociũ incumbunt aut aliter impedire cum omnib. dantibus eiſdem in pręmiſſis auxiliũ conſiliũ vel fauorẽ, nam oẽs ſunt excõmunicati vt in c. inquiſitionis de hære. li. 6. Si hoc fecerint animo impediendi prędictũ officium ſecundũ Matthe. alias ſecus de quo iam tetigi generaliter ſupra in huiuſmodi parte. §. 52.

84. Contra illos qui per aſſaſſiones aliquem interficiunt, ſeu interfiei mandauerint

nam tales licet mors forſan ſecuta non fuerit cum ipſorum receptatoribus, defenſoribus, ſeu occultoribus ſunt excommunicati & alias diffidati.&c. vt in ca. 1. de homici.lib.6. de quo ſupra in 13.fallentia regul.1.

85. Contra omnes perſonas eccleſiaſticas ſingulares cuiuſcunque dignitatis, conditionis, aut ſtatus collegia & vniuerſitates quæ vſurarijs alienigenis concedunt domos ad fœnus exercendum, tales enim excommunicantur in c.1.de vſurus lib. 6. & vniuerſitates & collegia interdicuntur. Et ſi laici fuerint, ab huiuſmodi exceſſu compeſcendi ſunt per cenſuram eccleſiaſticam ab ordinarijs locorum vt ibidem.

86. In omnes concedentes repræſalias contra perſonas eccleſiaſticas, vel eorũ bona vel ſi generaliter conceſſas prætextu cuiuſuis cõſuetudinis ad eaſdem referunt ſeu extendunt niſi infr. menſem à die conceſſionis reuocent ſi ſint perſonæ ſingulares ſunt excommunicati.in c.vnico de.iureiur.li.6.

87. In omnes qui ſequeſtrationem.quæ fieri debet de beneficio per triennium integrum pacificè non poſſeſſo poſt ſententiam diffinitiuam contra poſſeſſorem apud Sedem Apoſtolicam dũtaxat in petitorio vel poſſeſſorio promulgatã impedire, vel fructus ſequeſtratos, qui ſuper ſunt oneri tenentis ſequeſtrum occupare præſumpſerint, quia etiam ſunt excommunicati. vt in Cle. vnica de ſequeſtra poſſ.& fruct.

88. Contra omnes impedientes viſitatores Monialium quarumcunque & etiam canonicarum

ſum regularium in his quæ pertinent ad officium viſitationis earundem,nam tales ſi moniti non deſiſtant ſunt excōmunicati.vt patet in Cle.attendentes.de ſtatu regu.in fi.& vide ibi Zaba. qui ponit quod tria requiruntur ad hoc vt quis incurrat dictam pœnam.

89.Contra omnes ſtatum Beguinarum aſſumentes vel aſſumptum ſectantes,& qui aſſumentibus dant auxilium,conſilium,vel fauorem directè vel indirectè quoniam tales excommunicãtur per Cle.1.de religio.domi.

90. Contra omnes ſcienter contrahentes matrimonium in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis prohibitis, necnon contrahentes cum Monialibus, tales etiam excommunicantur in Cle. vnica de conſanguin. vel affin.

91. In omnes poteſtates, capitaneos,rectores, conſules, iudices, conſiliarios, aut alios quo ſuis officiales qui faciunt ſtatuta, ſcribunt, vel dictant quod vſuræ ſoluantur aut quod ſolutæ non reſtituantur cum repetuntur. Et qui ſecundum illa ſtatuta ſcienter iudicare præſumpſerint & ſi prædicta ſtatuta hactenus edita de libris commitatum ipſarum non deleuerint. ſi habent poteſtatem ſuper hoc infra tres menſes, & quoſcunque prædictos præſumentes obſeruare dicta ſtatuta ſiue conſuetudines effectum eorum ſumentes quomodo, ſunt enim excommunicati per Cle. vnicam de vſuris. An autem alij à ſupra notatis incidant in prædictam pœnam vide ibi per Paul. & Zaba.

92. In omnes qui participant excommunicatis publicè in crimine damnato antequam factum fuiſſet propter quod fuêre excõmunicati. nam tales eadẽ excõmunicatione ligantur, ca. nuper & c. ſi concubinæ de ſen. excom.

44 93. De arris datis pro matrimonio Eccleſia poteſt indirectè cognoſcere ſecundum Fede. de ſe. conſilio. 160. cir. fi.

94. Epiſ. vel alius prçlatus poteſt eſſe delegatus Principis no. Sicu. in c. inter dilectos. de fi. inſtru. & Cald. in ti. de offi. le. conſi. 6. Ioan. And. in addi. Specu. tit. de aſſeſſo. §. debet ver. ſed nunquid à talib. tamen debent abſtinere. per ca. teq; 11. q. 1. & c. de præſentium. 16. q. 1. & fa. l. repetita. C. de Epiſ. & Cle. niſi materia concernat animam vt per Sicu. & Ana. in c. in Archiepiſcopatu. de rapto. tamen iudiciũ nõ eſt nullum cũ iuriſdictio ſit habitu penes Eccleſiam vt latè no. per Anto. & Sicul. in c. decernimus de iudi. Et facit quod no. Inno. in c. 1. de obl. ad ratio. vbi pro vna cauſa poteſt clericus eſſe procurator laici licet non in pluribus. no. Sicu. c. per venerabilem qui fi. ſint legi. faciunt no. per præpo. in ca. cum parati de appel. & Bal. in ti. de pace. cõſtan. §. in ciuitate. in prin. & in c. reprehenſibilis. 24. quæſt. 8. & 17. diſtinct. c. Epiſcopus.

95. licitè prælati impendunt conſilium, & auxilium dominis temporalib. pro conſeruatione Reipublicç maxime inſtante magna regni turbatione. no. Sicul. in c. non eſt de voto ad hoc. Inno. in c. licet ex ſuſcepto de foro cõpe. vbi dicit quod rebelles imperij Papa domare poteſt quod per Sicul. extollitur in cap.

quod

quod ſuper his 2.col. de voto & in c. nouit in 2.no. de iudi.& in ca.excommunicamus in.§. catholici de hæreti.& ibi Ana.in fi. & idẽ Sicul.in c.1.vlti.col.de offi.ordi & in alle. c. licet.3.4.& 7.col.& idem Fely.in 1.col. Ex quo arguit idem Sicu.quod prę latus poteſt eſſe de conſilio regis prout Epiſco. & Prælati noſtri per optimè ſtudent in præſenti regno practicare,facit quod legitur & no.in ca. in archiepiſcopatu,de rapto.& fa.quod honor.in cap. duo ſunt.96.di.& quod not.per Bal. & Fal.in Authen. Habita.C.ne fi.pro parte.

96.Epiſc.poteſt excõmunicare principem laicum ſuæ diœceſ.gl.in c.ſi autem.11.quæſt. 3.& in c.omnes de maio.& obe.glo.in c. duo ſunt.96.di.18.di.quoniam quidam 63.di.c.Valentinianus & c.dilecto de ſen.excom.li.6.& poteſt ipſum principem iudicare.c. imperator in fi.96.di.& 11.quæſt.1.c.ſacerdotibus. 45

97. Epiſc.poteſt adminiſtrare bona principis laici,ab eo tamẽ nõ poterit carcerari pro ratione reddenda ſecundum glo.& Docto.in ca. dilectus de appel. niſi de fuga foret ſuſpectus per not.Inno.in c.vt famæ.de ſen.excom muni & Io. An.in c. nullus de pigno.& in ca. cum non ab homine. de iudi.

98.Epiſc.ratione iuramẽti poteſt cognoſcere de prauitate vel ſimulatione contractus no.Bal.in l.ordinarij.C. de rei ven. Io.de Prato.in l.qui proprio.ff.de procura.fa.quæ.dixi ſupra in iſtius partis.§.21. 46

99. Si iudex ſæcularis,eſt ſuſpectus in aliqua cauſa tunc de iure poteſt adiri Epiſcopus gloſſ.ita dicit 11.quæſtion.1.in ſumma.&

ſa.in authen. vt diffe.iudi.§.1.& penul. col. 9. immo eſt eidem addendus, Epiſcopus. C. de iudi.authen. ſi vero.l.apertiſſimi.C.eo. tit. & Spe.tit.de recuſa.§.2.in princi.

100. Cognoſcit Epiſcopus de conuenticula laicorum. cap. conuenticulas & ibi Bald.de pace iura.fir.

101. Facit ſolui dotem etiam nudo pacto promiſſam Bal. in l.1.C.de promiſſio. do. Hoſtien.&Io.An.poſt Inno.in c.de prudentia de do.inter vi.& vxorem.

102. Epiſcopus exequitur ſententiam latam per iudicem laicum contra clericũ reconuentum ad litteras iudicis laici ſecundum Io. de Imo.in c.poſtulaſti,de fo.compe. & ibi Sicu. & Io. An.in c.1.de mutu.pe.

47 103. Epiſc.eſt iudex reductionis à laudo lato per clericum &laicum. Bal.&Bar.in l.præcipimus in fi.C.de app.vt dictum eſt ſupra in huius partis.§.13.Maximè quãdo laudum eſt iuratum.c.cum.C.lacius de for.compe.& ca. venerabilem.de elect. Antho.in ca.quinta ualis de iureiur, vel ſi laudum ſit de matrimonio, vel re ſpirituali, vel ſi nutriat peccatum euidens. vt in.c.nouit.de iudi.cap. 2. de arbit, vel ſi pro parte eccleſię petatur reductio.cap. cum ſit generale.de fo.compe.

104. Clericus ſuccedens laico debet coram ſuo iudice conueniri ſecundum Bartolum in le. hæres abſens in princ. ff. de iudic. & Baldus in le. 2. C. vt in poſſeſſionem legat.

48 105. Clericus minor poteſt petere in integ.reſtitut. coram iudice Eccleſiaſtico contra

tra laicum etiam in bonis patrimonialibus. caſus eſt. in cap. conſtitutis de in integr. reſtitur.& ibi Anthon. & Philip. in rubrica de appel.in fi.idem tenet Sicul.in allegat.cap.in 1. no. & idem Feli. in cap.cum ſit generale.2. col.de fo.compe. Et idem eſt dicẽdum de eccleſia vt poſſit petere in inte. reſti. coram Eccleſiaſtico iudice contra laicum. ita tenent Innocent.ſic.& Feli.in allega. ca. conſtitutus &c.cum ſit generale.

ADDE

Quod idem tradit Couuaruuias cap.4.num.2.variarum lectionum. Felinus & Panormitanus in cap.conſtitutus de reſtit.in integrum.

Berous tamen in contrarium diſputat in cap.1. de reſtitut.in integr. nume.162.vide Romanum. ſing.113.Matth.Boyſſ Doct.

106.Laicus & Clericus cõrei debendi debent coram Epiſc. conueniri. tenet Bartol.in l.iuriſperitis. §. cum oriundus,ff. de execut. tutor. 49

107. Laici poſſunt in foro eccleſiaſtico ratione cuiuſcunque peccati conueniri. textu. in cap.nouit. de iudi. iuncta gloſſ. ſuper ver. corrigere quod qualiter intelligitur vide per Petr.de Ancha.in præallegat. ca.ea quæ.quæſtion.8.de regul. iuris.lib. 6. & per Docto. in præallega.cap. nouit.vbi per eum diſputatur an tutus exceptione rei iudicatæ per iudicem ſæcularem poſſit denunciari coram eccleſiaſtico de iniquitate ſententiæ, vide quæ ſcripſi ſupra eo.§.4.ex præmiſſis.

50 108. Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto vnde vi coram Eccleſiaſtico iudice conuenire, etiam ſi res ſubtracta feudalis eſſe dicatur, per text, in cap. ex parte. b. de fo. compe. quod temporales officiarij patienter non tolerarent per ea quæ ſcripſi, ſupra in 2. regu. 24.

109. Iudex laicus negligens facere iuſticiam per eccleſiaſticum iudicem compelli poteſt no. gl. in c. Iudæi in 2, de iudæis, & c. excómunicamus in 1. gl. de hære. & 24. q. 2. c. dominus in glo, 1, dixi ſupra eo. §. 6. &. §. 5.

51 110. Iudex Eccleſiaſticus & ſæcularis poſſunt in aliquibus caſibus concurrere in cauſæ cognitione vt in Authen, ſi verò. C de iudi. Et quandoque ratione neceſſitatis iudiuiſibilis inſtantiæ vt cum volo conuenire clericum & laicum obligatos inſolidum ratione contractus, vel adminiſtrationis, puta quia fuerint executores teſtaméti, vel in alijs cauſis in quibus apud eundem iudicem eſt agendum. ff. de qui. re. apud eum. l. 2. & cap. cum Martinus. de conſti. ita dicit Petr. de Ancha. in allega. c. ea quæ, de regulis iuris. lib. 6. quæſtione prima. Et ibi vide ad quem tunc erit appellandum, & concludit quod vterque ſuperior etiam erit adeundus in cauſa appellationis. Et ſi non eſſet poſſibilis iſte concurſus erit adeundus iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior per cap. quanto. de iudi. & cap. quód in dubijs de conſe. Eccleſiæ vel alta. & no. Barto. in l. 1. prin. ff de appel. Bald. in l. præcipimus de appel. C.

111. Laicus conuentus coram Papa ſi dicatur

catur ipſum non eſſe iudicem ſuum competentem ineptè excipit, ſed debet dicere Papam non habere in ipſum exercitium iuriſdictionis. ita Milus tenet in verbo iuriſdictio. §. iuriſdictionnis prorogatio. Et ita dicit practicari in Rota. & dixi ſupra in concluſione.

112. Papa habet iuriſdictionem in omnes Laicos, quo ad decidenda dubia legiſtarum, in quibus ſunt variæ opiniones Doctorum no. Antho. in c. ſuper col. 3. ver, no, 4. de reſcriptis.

113. Papa deponere poteſt Laicum à ſua dignitate. gl. in c. nullus. 21. q. 1. 17. q. 4. c. ſi quis deinceps. & c. Adrianus. 63. diſt. idem eſt de quo libet iudice Ecclesiaſtico: quia priuare poteſt iudicem ſecularem officio Laicali, & ipſum inhabilitare, ſi non vult obedire in his, in quibus eſt ſubditus iudici Eccleſiaſtico, vt no. domin. in cap. vt officium. §. ſtatuimus. de hære. lib. 6.

114. Papa poteſt abſoluere Laicos vaſallos à ſubiectione principis temporalis. c. grauem de exceſſi. præla.

115. Papa ex cauſa poteſt abſoluere aliquẽ ab obligatione quæſita Laico, qui ei non ſubeſt, quo ad temporalem iuriſdictionem, ſi talis obligatio ſolum contrahitur ex fidei præſtatione. vt in c. quanto. de iureiur. ſecus autẽ, ſi aliunde eſſet quæſita: quia cum talis obligatio ſit de iure gentium nõ poterit per Papam tolli. Cle. paſtoralis de re iudi. & not. Inno. in c. quæ in Eccleſiarum, de conſti. legiſtæ, in l. ſi. C. ſi contra ius vel vtili. pu.

116. Clericus poteſt conuenire Laicum in foro Eccleſiaſtico ſuper noui operis nuncia. de quo per Sicul. in cap. ſignificantibus de no. oper. nun. licet Ioan. Andr. videatur ſentire contrarium: ſed idem Sicu. dicit quod poteſt Laicus à Clerico caſu prædicto conueniri coram Eccleſiaſtico, quia ille qui nunciat in iure ſuo moleſtatur, & ſic eſt reus, & quodammodo committitur ſacrilegium turbando rem Eccleſiæ meritò poteſt conueniri coram Eccleſiaſtico iudice. ar. in ca. cùm ſit generale de fo. competen. & videtur ſentire authen. in alle. c. ſignificantibus, quod Sicu. dicit eſſe notandum.

117. Laicus contra Laicu in caſibus concernentibus forum Eccleſiaſticũ ſimpliciter vel mixti corã Eccleſiaſt. iudice agere poteſt con ditione legis diffamari. C. de inte. & manu. de quo per Inno. Sicul. & Felin. in c. conquærente. de offi. ordin. dicentes, quod poteſt implorare officium iudicis, vt compellat diffamantem ceſſare à diffamatione, & id iudex facere tenebitur, propterea dixit text. in alleg. l. diffamare, ſtatum ingenuorum, ſiue errore, ſiue malignitate quorundam, per iniquum eſt.

13 118. Pro quolibet damno illato, poteſt etiam per Laicos recurri ad iudicem Eccleſiaſticum, vt generaliter excommunicet eum, qui damnum intulit, licet probari non poſſit determinatè quis damnum intulerit. Et hoc intelligo præcedente generali monitione per modum edicti publici. Et ligabuntur omnes ſcientes & contumaces, pro quo ca. 2. de offic. ordi.

ordi.& ibi Sicu.c.tam literis.de teſti.& c.conſtitutus de iur.iur.c.ad noſtram.5.q.1.c.quidã maligni.de ſen.excom.c.à nobis,1.& c.Romana.§.caueant.lib.6.& c.propoſuit. de Cle.excom.miniſtr.cum ibi nota.ad quod fa.c.2.ne Cle.vel Mona.cũ ibi not.per Io.An.in Nouel, Ad hoc l.iubemus.1. C.de defen.ciui.quæ reputatur in hac materia notabilis.fa.auth.ſi omnes.C.vt ab hære.ſe ab.& ff.de ori.iur.l.2.§.exactis.& ff.de iuſt.l.ſed ſi pupillus.§.præſcribere.& C.de fur.l.in ciuilem.& de maior.& obe.c.humilis.no.per Inno.in c.præterea.de app.de offi.dele.c.p.& g.

Ex quibus Rota deci.449.poſt Bal.& Pe.de Peruſio fratres concludit ſententiam generalem Epiſcopi,ex cauſa ſiue pro facto generali poſſe proferri,& contra incertam perſonã, & per modum edicti publici,& ligari omnes ſcientes & contumaces.Et ſic tam Laici quam Clerici ligabuntur,& vulgo tale monitoriũ generale vocari ſolet monitorium in forma malefactorum.Et permittitur ita fieri per iudices temporales præſertim vſque ad reuelationem incluſiuè.

Nota,

Inſignem hanc deciſionem,quam auctor allegat, quod generalis ſententia excommunicationis, præcedente generali monitorio per modum publici edicti de re aliqua reſtituenda, vel decimis ſoluendis, vel de damno clanculum dato reſarciendo, vel de fure iudicando, vel re furti-

furtiua reſtituenda, liget etiam incertam perſonam ſcientem & delinquentem contumacem, elegans eſt deciſio Rotæ 444. quam auctor allegare debebat. In nouis eſt 19. deciſio in tit. de dolo & contumacia. huic regula datur, quod Epiſcopus vel Vicarius poßit monitorias generales contra detinentes res alienas ad inſtantiam cuiuſq; domini decernere ſub pœna excommunicationis. Dd. in l. Ciuile C. de furtis, de his monitorijs generalibus Epiſcoporum vel Vicariorum pluribus agit, Silũa nuptialis lib. 3. nu. 28. vbi limitat 7. modis. Et inter cætera, quod quilibet ſciens & comparens poßit declinare forum, & ad ſuum iudicem confugere, qui velit dicere, quod iuſto titulo rem poßideat, alioquin iudex Eccleſiaſticus per talem generalem citationem ad ſeſe omnes cauſas traheret Vide ibi, quia auctorem noſtrum citat. d nu. 28. Idem Lanfrancus meminit in Clem. diſpendioſam nu. 5. vbi praxim & formam citandi docet. Matthæus Boyß D.

119. quando lis magno tempore durauit inter aliquos, & eſt adeò intricata, quod de facili extricari non poteſt. nam tunc iudex poteſt compellere partes ad concordiam, licet cauſa ſit ciuilis per tex. in c. placuit. 90. di. de quo facit feſtum Antho. & Imol. in c. 1. de mutu. pe. & Sicul. in c. 1. de treu. & pa. & in c. cum inter. R. 3. colum. de elect. & in ca. fin. 3. no. de maio. & obe. & in c. cum pridem de pac. & in ca. nouit. 3. col. de iudi. Paul. & Alex. in l. quidam exiſtimauerũt. ff. ſi certum pe. Ludo. Ro. in l. 2. ff. ſol. ma. & Alexan. in l. 1. §. & poſt operis.

ris ff.de not.ope.nun.3.colum. & Ludo. & Alex. in l.ſi quis mihi bona. & iuxta ff. de dam. infe. Quæ Feli. in rubri. de treu.& pace dicit eſſe ponderanda,quia iſte eſt caſus,in quos Epiſcopus poteſt coercere Laicos: nam dicitur in alle.c.placuit.quicunque odio, aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint,& ad pacem diuturna oblatione nequiuerint, à ſacerdotibus ciuitatis primitus arguantur, qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint,de Eccleſiæ cetu iuſtiſſima excommunicatione pellantur. Certum eſt autem, quod delictum excommunicatione dignum eſt fori Eccleſiaſtici.Sicu.in ca.cùm ſit generale. 4. colum.de fo. competen. & inferius. §. domino concedente dicetur.

Et ideò videtur, quod Epiſcopus mortaliter peccet, non intromittens ſe per cenſuram ad pacificandos ciues cum ſcandalo diſſentientes, quia licet alius non obuians delicto nō peccet, vt delinquens,fallit tamen in prælato. Sicu. in ca.quantæ.de ſenten. excom. & negligentia in prælato,eſt peccatum mortale, etiã in concernẽtibus pacem, in c. 1.de treu.& pa. & ibi Sicu. in 2.no. Et quod negligentia in reuocando diſcordes ad concordiam ſit peccatum mortale in prælato eſt gloſ.ſing. in §.criminis. alias incipit Ea demum. in ver. neglexerit.25.di.licet in alio ſit veniale. vt ibi. Et dicit Sicul.in ca.1.de offi. ordi. quod Epiſcopus debet excommunicare & interdicere ciues expellentes alios iniuſtè ex ciuitate, & dicit Bal.in l.1.§.quies.ff.de offic.præfect. vr. quod officialis videns rixantes, & non ſe interponens

nens cum poſſit, poteſt ob hoc ab officio remoueri: ita Feli. vbi ſupra.

54 120. ſi Laicus fuerit abſolutus vel punitus in foro temporali de crimine, quod eſt etiam punibile in Laicum, ſecundum ius canonicū poterit abſolutione tali vel punitione non obſtante per iudicem Eccleſiaſticum puniri vel abſolui ſecūdū Bal. in l. placet. de Sacroſan. Eccl. dicentem, quod pœna ſpiritualis non tollit temporalem nec conuerſo. idem Bal. in in l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſ. & Cle. Pe. de Anch. in regula iuris Ea quæ. 27. col. ver. 9. quæritur dicens Bal. ita conſuluiſſe: quamuis Bal. non decidat in l. 1. C. de ſum. Trin. Ad c. ſi de exce. li. 6. Feli. in c. de his. de accu. ver. 12. reſpondet, dicens quod loquitur in ſententia lata in cauſa ciuili, non autem in criminali, de quo dictū eſt vlterius ad ea quæ latiſſimè ponit Sicu. in c. tuæ. vlt. col. de procur. vbi pro iſta concluſione alle. tex. in c. felicis. §. per hoc de pœnis. li. 6. idem no. Sicu. in c. de cau. pen. col. de offi. dele. idē Sicu. & Imo. in c. [illegible] offi. ord. per Pe. de Anc. Zab. & Ana. in c. 2. de adul. per ana. c. qualiter & quādo. §. ad corrigendos 8. col. de accuſ. Bart. in l. nemo martyres. C. de ſacroſ. Ecc. Adde tu Fran. Are. in alle. c. de his gl. Domi. in alle. §. per hoc. & idem Sic. in c. cū ſit generale. in 2. no. quæ omnia faciunt ad id, quod ſcripſi ſupra in 4. reg. fallen. 2. vel quod abolitio ſeu remiſſio, quam Rex concedit clericis, non poteſt eiſdē prodeſſe ad hoc, vt non puniantur per eorum Epiſcopum. pro crimine remiſſo ſeu abolito per regem, ſuper quo puncto, vide remiſſiones quas ponit Felinus

in c.

in c.cùm ſit generale.5.col. vbi finaliter dicit, quod ſolitus eſt tenere diſtinctionem, quam ponit Sicu.in c.tuæ.de procu.

121.Clericus vel Eccleſia poteſt agere contra Laicum conditione.c.reintegranda.coram iudice Eccleſiaſtico:nam ille canon inducit ſpeciale priuilegium Eccleſię,vt no.Cald.in c.cũ ad ſedem.de reſti-ſpol. ita concludit Sic. in c. cum ſit generale.6.col.de fo. compe. allegans prædictum Cald. & gl. no. in c.cum dilectus. quod me.cau.quę eſt pe.quam dicit ibidẽ eſſe menti tenẽdam,& neſcire alibi. Mihi videtur ꝙ alia ratio poſſet etiã aſſignari, quia omnis conditio ex lege eſt actio perſonalis, vt inſt. de actio.§.ſic itaq; ver.appellamus, modo clerici ſuper actionibus perſonalibus contra Laicos agere ſolet coram Eccleſiaſtico iudice,ergo&c. Et iſta ratione videretur idem dicendũ ſi ageretur conditione.ex c.ſæpe.de reſti.ſpo. aut alijs conditionibus,quæ pro recuperanda poſſeſſione proponi de iure poſſunt, dubito tamẽ quod iudices tẽporales huiuſmodi regni nequaquam id tolerarent per ea quę ſcripſi ſupra in 2.regulæ fallen.24.

122.Clericus vel Eccleſia poteſt agere contra Laicũ interdicto vti poſſidetis, ſi dicat ſe turbari per Laicum, & hoc coram iudice Eccleſiaſtico,ita firmat Sicul.in alle.c.cùm ſit generale.6.col.dicens Lap.ita tenuiſſe alle.li.quia ex huiuſmodi turbatione inducitur iniuria, violentia,& moleſtia,pro quibus qualitatibꝰ poteſt agi coram Eccleſiaſtico iudice,& iſtud dicit ſimpliciter eſſe tenendũ:quanquã Anth. iſtud aliter voluerit limitare in c.ſi Cle.eo.ti. 55

& pro

& pro huiuſmodi dicto ſecundum eundem Sicul. eſt bonus text. in cap. licet. de probat. & c. conqueſtus. de for. compet. & ibi Sicul. in 3.no.idem Fely.in alle.ca.cùm ſit.2.col.veruntamen ſicut dixi in §. præcedenti, vix hoc admitterent iudices ſeculares huiuſmodi regni propter ſcripta vbi ſupra. de ſpoliatore Laico,an poſſit corã Eccleſiaſtico iudice conueniri ad inſtantiam Clerici dictum eſt ſupra in huius ti.§.39.

123. vbicunque allegatur fraus adhibita in factis Eccleſiæ,procedit præalle.c. cùm ſit generale:vt vel Eccleſia ſibi vendicet iuriſdictionem in Laicum.ita Inno.Sicul.Fely.& doct. in eo.c.alleg.Lapum alleg.59.dicentem,quod de fraude Clerici vel Prælati ementis de bonis Eccleſiæ prædium, & facientis inſtrumentum confici &retineri ſub nomine conſanguinei,& amici ſui,aut alterius tertij cognoſcet Eccleſia,quia iſti fraudantes Eccleſiam,dicuntur malefactores Eccleſiæ, pro quo Sicul. alleg.tex.& ibi doct.in c.inquirendum de peculio Cleric. Item tales fraudantes Eccleſiam, anathematizantur.12.q.2.c.quicunque. & ca. Apoſtolicos. ergo ſpectat iuriſdictio ad Eccleſiam,quia excommunicatio infligitur propter cauſam Eccleſiæ ſubiectam. 30. di.ſi qua. c.quicunque.& quod no.Io. An.in regula, Ea quæ fiunt à iudice.de reg.iur.lib.6. in Mercuriali. & ita refert Sicul.tenere Lapum,vbi ſupra.

124. vbicunque reperitur iudicem Eccleſiaſticum poſſe per Laicum excommunicare, ex hoc concluditur iuriſdictio ſua: ita Lapus alleg.

le.59.tenent Sicu.& Feli. in alle. c. cum ſit generale,quod idem Sicu:corrŏborat;ſit excommunicatio.c.pęna & ſacro de ſan.excom.quá nulla pœna maior reperitur in Eccleſia Dei 24.q 3.corripiantur;& pœna no eſt alicui infligenda,niſi per iudicem 23:q.2.§.1.Item fieri non debet ſine cauſæ cognitione 11. qu.1.c.nemo.de ſen.excom. c.1:li.6. & per ſolum iudicem in c.1: prææalleg.vbi ter repetitur verbum iudex.fa. c.nouit. de iudi: Ex quibus verificatur concluſio ſupradicta.

125: Epiſcopus contra quemcunque etiam Laicum poteſt de omni crimine inquirere reſpectu pœnitentiæ imponendæ, ita Io. An.in c.ad noſtram.2.ſuper glo.2.de iureiu.ita intelligens.c.2.de offi:ordi.& eſt bo.gl.in ca.1.6.q. 1.ita ſecundum Felin.in alle.ca.cùm ſit.4:col. poteſt intelligi,quod not:Domi:in c.2. in fi.1. col.de conſti.in 6.dicens, quod ad euitationē peccati poteſt Epiſcopus ſtatuere etiam contra Laicos de omni crimine; Adde hic quæ ſcripſi ſupra in huius tit.§.3.& 38. 56

126.vacante principatu non recognoſcente ſuperiorem Papa ſuccedit,ita Felin.in c.licet ex ſuſcepto.1.col.de fo.compe.qui allegat Zochum idem tenere in c: & ſi neceſſe. de dona.inter vi. & vxor. & quanquam Sicu. in alle.licet teneat quod Imperator ſuccedat caſu prædicto nihilominus idem Feli.dicit oppoſitum eſſe verius, quod imò Papa huic ſtatui ſuccedat, quod ſic confirmat.horum poteſtas ſimilis eſt imperiali.Barth. in l: hoſtes: de capti.Sicu.in c.cum te.de re iudi. Bar. in l.infamem. de pu.iudi.& in l.acta.§. amplianda.ff. 57

de re iudi.& in l.1.ff.de poſtula. omnes.in ca. per venerabilem, per illum tex. qui fi. ſint legi.ſed in imperiali ſuccedit Papa:vt in alle.c. licet ergo & in iſta facit dictum Hoſti.in c.cũ Ioannes.de fi.inſtru.quod à tali ſtatu appellatur ad Papam:ergo in huius ti.§.4.idem tenet Anto. vt refert Feli. vbi ſupra. qui circa fi.dicit Cardi. ibidem narrare commune dictum omnium, quod vacante imperio Papa ſuccedat in iuriſdictione imperiali: eſt enim hoc turbare iuriſdictionem imperialem contra c. nouit.cum ſimili.ideo expectandus eſt ſucceſſor,fallit in cauſa præalle.c.licet.vbi oppreſſi in iuſtitia deficiente vltimo capite ſeculari appellant ad Papam,quia cum appellatio debeat fieri ad ſuperiorem,non eſt tunc alius ſuperior.

Moderni tamen fatentur non eſſe iure expreſſum illud commune dictum, quod tamẽ tenent allegando Bar.in l.1.§.denique.ff.de aqua plu. ar. cui Felin.addit,quod legatus non ſuccedit imperio vacanti.glo.in Cle.paſtoralis.in ver.ſuccedimus. de re iudi.ſingularis ſecundum Roma. not. 407. incipienti vacanti imperio.ſed quicquid ſit eſt deciſum à Io. 22. in extrauag. incipien. ſi fratrum & coepiſcoporum more.vbi inter alia grauiter puniuntur omnes, qui prætenderent ſe vicarios imperij vacantis,cui Papa ſuccedit, prout de iure liquidum eſt,& iampridem inconcuſsè ſeruatum.

127.Emphiteota poteſt per Eccleſiaſticum iudicem compelli ad reficiendum rem emphiteotecariam per text. in auth.de non alie.

aut

aut permu.re.Eccle.§.ſcire autem. col. 2.& 3. Et compelletur conditione illius auth.ſeu legis aut conſtitutionis;& ſic actione perſonali ad idem tex.in auth.de alie.&emphi.§.ſi verò quis locator.col.9.vbi Bar. & in aut. qui rem. C.de ſacroſ.Eccl.pro quo fa.l.ſi grege.in fi.ff. de le.1.ita deciditur per q. Capelle.nu.354.

128. Locorum ordinarij Eccleſiaſtici per cenſuram Eccleſiaſticam compellere poſſunt 58 iuſticiarios omnes, & dominos temporales vt permittant damnatis ad mortem, ſi petant miniſtrari pœnitentię ſacramentum, conſuetudine contraria, quæ potius abuſus eſſe cenſetur non obſtante, vt in Cle.1.de pœni. & remiſ.Et ſic, ſi petierint Euchariſtiæ ſacramentum non debet negari, glo.in præalleg. Cle.in ver.pœnitentię mouetur.per c.quod in te.eo. ti.vbi cui conceditur pœnitentię ſacramentũ concedi cenſetur viaticum. idem tenent *Zaba*.& Io.de Imo.in præalle. Cle.de quo in ca. ſane.de cele.miſſa.

Ad quod facit, quia per iudicem Eccleſiaſticum loci ordinarium compelluntur iudices ſeculares obſeruare ius canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt, vt in c.fi.de foro compe.li.6.c.fi.de excep. & ca.licet.de iureiu. & c.decernimus.de ſen.excom. eo.lib.no.Imo.Zaba.in præal.cle.1.& dixi ſupra.in huius ti.§.44.

Sed quod ſupra dictum de viatico non ſeruatur in præſenti regno, nam fuit denegatum domino Ludouico de.Lucenburgo Coneſtabulatio, qui Anno Domini 1475. fuit per curiam parlamenti, eo quod crimen læſæ

maieſtatis in Regem frequenter commiſiſſe, cum hoſtibus conſpiraſſe, & fidem, qua reipublicæ obnoxius erat violaſſe confeſſus fuerat, miſſa tamen coram eo prius celebrata fuit, & panis benedictus oblatus, quem religiosè manducauit, inde ad grauiam perductus, atque in tabulatum conſcendens, poſtquam ad diuæ Nariæ templum conuerſus lõgiuſculam orationem plorans habuiſſet, à carnifice vno gladij ictu capite punitus eſt, cadauer autem per cordigeros in ipſorum Eccleſia humatum eſt decembri menſe, die 19. anno prædicto.

A d d e.

Criminosvs svspendendvs ad Sacramentum admitti debet.

Criminoſo, qui ſuſpendi debet ſacramentum negari non poteſt. text. in cap. Quæſitum 13. q. 2. vbi dicitur, quòd etiamſi ſit aliquis patibulo ſuſpendendus, non tamen ei denegari debet ſacra communio. Concordat gloſſ. in cap. ſi quis de corpore 26. qu. 6. text. in cap. 2. de furtis. in cap. ſuper eo, de hæret. in 6. text. in cap. 1. de pœnitent. in Clementinis. Tenet. idem Caſſan. in Conſuetud. Burgund. §. de confiſcat. bonorum, tit. de iuſtitia. nu. 5. & Dambauder. in prac. Criminal. c. 150. nu. 4. facit. capit. Pœnitentes. diſtinct. 50. vbi dicitur, quod viaticum Euchariſtiæ omnibus in morte poſitis non ſit negandum, etiamſi atrociſſima ſcelera commiſerint. Couuaru. in Reſolutio. varijs cap. 1. num.

num.11.Probat idem Franciſcus Marci, deciſ. 10. lib.2.quod damnatis ad mortem non debeat denegari ſacra Euchariſtia per iura ſupra allegata. Et hac vera ſunt ſi damnatus petat, quia petentibus nullo modo deneganda eſt, probat Maranta eleganter In L. Is poteſt. num. 118. poſt Practicam ſuam. Abbas in Capit. Ex parte, de ſepultura.

Couaruuias tamen dicit in d. capit. Quod vſu & conſuetudine receptum ſit ne his qui proximè ſunt mortis pœna afficiendi, & puniendi Sacramentum Euchariſtia detur. At ego exiſtimo impium eſſe quod tali verè pœnitenti denegetur viaticum æternæ ſalutis. Et contrà Couaruuiam dico quod non valeat talis conſuetudo, quod damnatis ad mortem non detur pœnitentia & Euchariſtia, vt probat Petrus Rauennas in Rubric. de Pœnitent.& remiſsionibus in Clementinis In Alphabeto ſuo Iuris Canonici.

Et hoc quoque ex eo iuuatur, quod delinquens morti adiudicatus poſt communionem ſacram ad vnum diem, duos aut tres adhuc ad ſupplicium trahi non debeat, ſed tam diu expectandum eſt, vt probat Hoſtienſ. in ſumma, in tit. de immunitate Eccleſiarum.§ inquantum, nume.11. Idem tradit Apoſtillator ad Panormitan. in capi. Sanè. de celebratione Miſſarum. Franciſcus Marci, deciſ.10.num.4.

Iulius Clarus in qu.penultim.num.3.aſſerit idem de iure, non eſſe negandum condemnatis ſacramentum, & quamuis in quibuſdam locis ex conſuetu-

ſuetudine non detur, vt in Gallia atq; Hiſpania, tamen admittit præmiſſam ſententiam, quod vno atque altero die mox decapitari non debeat.

Idem argumentum tradidit Reuer. D. Binſfeldius Suffraganeus Treuirenſis, tract. de confeſ. maleficiorum in dubio 5. mox in fine, vbi maximè improbat iniquiſſimi Sacerdotis dictum, qui condemnato corpus Chriſti petenti reſpondit. Non eſt æquum dare ſanctum canibus. Matth. Boyſſ Do.

129. Iudex Eccleſiaſticus punire poteſt Laicum, qui peccatum in confeſſione ſibi facta per aliquem in articulo neceſſitatis reuelare præſumpſerit: ita Sicu. in cap. omnis. de pe. & re vltim. col. Clauaſ. in ver. confeſſio vltim. §. 20.

59 130. Poteſt Eccleſia punire piratas, curſarios, & latrunculos maris, & omnes receptatores eorundem, & dantes eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem, & omnes tales in die cænæ per proceſſum curiæ annalem excommunicantur. Et dicitur pirata quicunque in mari deprædatur, niſi habeat iuſtum bellum contra eos quos deprædatur, ita Clauaſ. in verſi. excommunicatio. 5. §. caſus. 18. eſt contra piratas.

60 131. contra omnes, qui in terris ſuis noua pedagia imponunt, vel prohibita exigunt, tales enim pariter, ſicut præcedentes excommunicantur. Sed à ſponte ſoluentibus pedagia recipiẽtes excõmunicationem nõ incurrunt ſecundum gl. & Pau. in Cle. quemadmodum. de immu. Eccle. quia exigere eſt ab initio ex-

Clauaſ.

torquere. Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus 19.

132. Contra impedientes ſeu inuadentes victualia, vel alia ad vſum Romanæ Curiæ, neceſſaria adducentes, ſeu ne ad ipſam adducantur, vel deferantur impedientes, aut perturbantes, & contra defenſores talia facientium. ita Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus 22.

133. contra illos, qui iuriſdictionem ordinariam vel delegatam non habentes morantes in curia Romana temeritate propria capiunt, ſpoliant, & detinent, aut ex propoſito deliberato verberare, mutilare, vel interficere præſumūt, & qui talia fieri faciunt ſeu mādant. Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus. 23.

134. Contra omnes, qui ſe ab obedientia Romani Pontificis pertinaciter ſubſtrahere, vel 61
quomodolibet recedere præſumunt, & contra dantes auxilium, vel fauorem prædictis Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus. 27.

135. Contra omnes, qui iuriſdictionem ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentem vſurpāt per ſe, vel per alium, ſeu alios directè vel indirectè, aut in eiſdem conſiliū, auxilium, vel fauorem præſtare non verentur. Claua. vbi ſupra. § 28.

136 Contra omnes mutilantes, vulnerātes, 62
interficientes, ſeu capientes, & detinentes, ſeu deprædantes Romipetas & peregrinos ad vrbem cauſa peregrinationis, & deuotionis accedentes, & in ea morantes vel recedentes, ab ipſa & contra oēs in his dantes conſilium, auxilium, vel fauorem. Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus 29.

137.contra omnes illos, qui per ſe, vel aliũ directè vel indirectè ſub quocunque titulo, vel colore occupant, detinent, vel hoſtiliter diſcurrunt,ſeu inuadunt in totum,ſeu in partem almam vrbem,aut alias ciuitates,vel terras, & loca & iura ad Romanam Eccleſiam ſpectantia cum adhærentibus, fautoribus, & defenſoribus eòrum, ſeu dantibus auxilium, conſilium, vel fauorem in eiſdem. Nam tales & ſimiliter in ſeptem præcedentibus ver. nominati per proceſſum curiæ annalem in die cœnæ domini denunciantur excommunicati,& huiuſmodi caſum ponit Clauaſ.vbi ſupra,§. caſus 30.

138.contra omnes exenterantes, vel in fruſta diuidentes,aut in aquis coquentes, vt carnem ab oſſibus euellant, corpora defunctorum,vt alibi tumulanda deferant. nam tales per extrauag. Bonifacius 8. quæ incipit deteſtandæ in titu. de ſepul. ſunt excommunicati ipſo facto,& non poſſunt abſolui, niſi per Apoſtolicam ſedem,præter quam in mortis articulo.

Quod tamen procedit tribus concurrentibus.primum,quod ille mortuus ſit in terra, vbi viget cultus Chriſtianus, quia ſi eſſet mortnus in terra infidelium, non caderet in pœna prædicta faciendo,ſecundum quod prędicta faciãt cadaueri mortuo, tertium quod faciant animo, vt alibi tumulanda deferant,q̃a ſi facerent ex odio vel propter hirurgiã non inciderent in pœnam prædictam ſecundum Claua.vbi ſupr.§.caſus.12.

139.Contra omnes qui libellos famoſos aut can-

cantilenas vel rhitmos faciunt detinent vel publicant in infamiam ſtatus ordinum Minorum & Prædicatorum tales enim excommunicati ſunt per extraua. Alexan.4.quæ incipit ex alto, ſub ti.de priuil. Necnon docentes, vel defenſantes, quod præfatorum ordinum fratres non ſunt in ſtatu perfectionis, & quod non licet eis de eleemoſynis viuere, aut quod non poſſint prædicare ſiue confeſſiones audire de licentia Romani Pontificis prælatorum ordinariorum ſine conſenſu curatorum. Atque pariter faciẽtes violentiam damnabilem in locis prædictis ordinum, nam tales omnes ſunt ſicut pręfertur excõmunicati & nõ poſſunt abſolui niſi à Sede Apoſtolica aut conſeruatoribus prædictorum ordinum præterquam in mortis articulo ita Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus 36. cum duobus ſequen.

140. Contra omnes intrantes monaſteria Sanctę Claræ & Ordinis Prædicatorum, nam tales ſunt excommunicati ſi intrant præterq; in caſibus per eorum regulam & ſtatuta conceſſis. ita dicit Clauaſ. vbi ſupra. §. caſus. 39.

141. Contra omnes Magiſtros & ſcholares Bononiæ conducentes hoſpitia domorum aliorum Magiſtrorum in leſionem vel impedimentum inhabitantium, niſi prius tẽpus conductionis ſit elapſum, vel niſi de conſenſu ipſorum magiſtrorũ vel ſcolariũ inquilinorũ, tales enim excommunicantur in c.1.de loca. Et quanquam communiter teneatur, quod iſta conſtitutio ſit localis. Hoſti. tamen tenet, quod eſt generalis ad omnia ſtudia, quæ ſunt ſub dominio Papæ: pro quo glo. in l. ne cui. C.

loca.quod Clauaſ.dicit eſſe tutius per prologum in. ver.Doctorib. & ſcholarib.Bononiæ commoran,quia cõprehenduntur etiam alibi exiſtentes, ita Clauaſ. in ver, excommunicatio.7.§,caſus.4.

142. Contra omnes qui vocati ad dirigendas Moniales, electionibus nõ abſtinentes ab his per quæ inter eas ſuper faciendis electionibus ipſis oriri poſſet diſcordia vel exorta nutriri, nam tales ipſo facto ſunt excommunicati,vt in c.indemnitatibus.§.poſtremo.de ele.lib.6.vbi Gemi.quod prædicta pœna non habet locum in his qui non ſunt vocati ad dirigendam electionem, licet nutriant diſcordiam. Et iſta pœna non ſolum habet locum in electionibus Monialium,ſed etiam in his quę non renunciant proprio, ſed viuunt ſicut canonici ſæculares in ſæcularibus Eccleſijs, ita Clauaſ.vbi ſupra §.caſus.16.

143. Contra eos qui procurant vt cõſeruatores ſibi dati ſe intromittant de alijs, quã de manifeſtis iniurijs, quia tales ipſo iure ſunt excommunicati,vt in ca.hac conſtitutione.§. vt autem. de offi.dele.li.6.

144. Contra illos qui fingunt cauſam vel faciunt fraudem vt iudex perſonaliter vadat ad mulierẽ pro teſtimonio ipſius capiẽdo nã tales fictores vel fraudatores ipſo iure ſunt excõmunicati,vt in c.mulieres.de iudi.li.6.

145. Contra eos nouum ordinem aut religionem inuenientes vel habitum nouæ religionis aſſumentes vt cum alijs ſimiliter viuãt,quia tales ſunt excommunicati in c.vnico de reli.domi.lib.6.

146. Con-

146. Contra omnes recipientes res eccleſiaſticas alienatas in caſibus à iure nõ conceſſis, nã tales per extraua. Paul. 2. poſitam ſuper ti. de re, ec. non alie. ſunt excommunicati.

147. Vbi auctoritas præſtanda eſt in actib. ſpiritualibus gerendis cũ minore iudex Eccleſiaſticus habet illam interponere, & non iudex ſæcularis gl. & Domi. in ca. ſi annum de iudi. lib. 6. ſuper verbo eiuſdem.

148. Quando pater vult emãcipare filium clericum, & dare ſibi partem hoc fieri poteſt coram eccleſiaſtico iudice vel ſæculari. ita Domi. vbi ſupra in §. ſi vero. 2. col.

149. Ad iudicem eccleſiaſticũ pertinet cogere iudicem ſecularem vt liberet quẽcunq; captiuum, quẽ in carcere iniuſtè detinet no. Inno. & plenius Hoſt. & Io. An. in ca. expoſita de arb. & Lu. de penna in l. nemo carcerem. 3. col. C. de exacto. tribu. li. 10.

ADDITIO.

Caſus, quibus Eccleſiaſticus cognoſcit contra laicum, ſunt ſacrilegium, Rapina bonorum Eccleſiaſticorum, Simonia, Periurium, Adulterium Sodomia, Crimen falſi in literis Apoſtolicis, Aſſaſſinij, fractæ pacis, ſacrilegij, & alijs quos refert Capra in reg. ſiue concluſionibus communibus. reg 4.

Hoſtienſis titu. de foro competenti in ſumma ſua numer. 11. §. Ex præmiſſis, refert hos ſequentes 29. caſus cum hac Regula.

Laicus de ſtricto iure non tenetur reſpondere, niſi coram laico ſuo iudice.

1 *Fallit in his quæ pertinent ad forum Eccleſiaſticum vt in cauſſa ſeruorum & Ruſticorum Eccleſiæ.*

2 *In cauſis pœnitentium.*

3 *Item libertorum, Pupillorum, Viduarum, & debilium perſonarum.*

4 *In peregrinis, Mercatoribus, Agricultorib. & nauigantibus.*

5 *Item cum agitur de Feudis.*

6 *Item in curia Romana Clericus contra laicum impetrat indiſtinctè.*

7 *Item inuaſores locorum, Eccleſiarū, vel Raptores, ſeu Malefactores poſſunt cōuenire Clerici ſub quo maluerint Iudice.*

8 *Quando Iudex ſæcularis iuſtitiam reddere negligit, vel ſuſpectus eſt, vel ſubditum lædit, cognoſcit Epiſcopus.*

9 *In crimine ſacrilegij vel quaſi.*

10 *Vſurarum.*

11 *Hæreſis.* 12 *Simoniæ*

13 *Excommunicationis.* 14 *Periurij.*

15 *Adulterij.* 16 *Fornicationis.*

17 *Matrimonij.* 18 *Natiuitatis.*

19 *Iuris Patronatus* 20 *Decimarum.*

21 *Rapinæ.*

22 *Quando fauor perſonæ & cauſa ſimul concurrunt, Eccleſia cognoſcit.*

23 *Si quid ambiguum inter Iudices oriatur, ad Eccleſiaſticum iudicem recurrendum eſt.*

24 *Quando agitur de fide.*

25 *Si in modum denunciationis agitur.*

26 *Ratio-*

26 Ratione peccati & pacis intromittit ſe Eccleſia de qualibet cauſſa.
27 Ratione connexitatis, vt in dote.
28 In pœna appoſita in Matrimonio.
29 Quando ordinarius recuſatur.
De his vide latius Hoſtienſem, in ſumma titu. de foro competenti. §. Ex præmiſsis, vbi præmiſſos caſus comprehendit his verſibus.

Hæreticus, ſimon, fœnus, periurus, adulter,
Pax, priuilegium, violentus, ſacrilegusq;.
Si vacat Imperium, ſi negliget, ambigit, aut ſit
Suſpectus Iudex, ſi ſubdita terra, vel vſus;
Ruſticus, & ſeruus, peregrinus, feuda, viator,
Si quis pœniteat, miſer omnis, cauſſaque mixta
Si denunciat Eccleſiæ, quis iudicat ipſa.

Et Maranta in ſuo ſpeculo diſtinct. 11. tradidit ex præmiſsis caſibus 25. Caſus quibus Eccleſiaſticus ſuper perſonis & rerum laicorum cognoſcere poteſt. Has additiunculas & remiſsiones beneuole Lector, boni conſulas, & ſi quid erratum ſit candidè corrigas; tempus enim reuidendi vel relegendi datum non fuit. Matthæus Boyß Doct.

TRA-

TRACTATVLVS BERNARDI LAVRENTI. q. PRESI. THOLOSANI,

Continens plures caſus, quibus ſecularis Iudex ſine metu excommunicationis manus in Clericum imponit.

SVMMARIA.

1 *Iuriſdictiones diſtinctæ debent eſſe.*
Iuriſdictio Eccleſiaſtica tẽporali maior cẽſetur.
2 *Leges ſacros canones imitari non pudet.*
Iuriſdictio vna aliјs non debet eſſe impedimẽto.
3 *Laici in clericos nullum iuriſdictionis actum exercere poſſunt.*
4 *Laicus in clericũ iuriſdictionem habet in cauſa reconuentionis & feudali.*
5 *Clerici à laicorũ poteſtate exempti ſunt ſummi dei autoritate.*
6 *Iudices ſæculares nullã in clericos iuriſdictionem exercere poſſunt.*
7 *Percutiens clericum in ſeptem caſibus excommunicationem non incurrit.*
8 *Iudex ſæcularis ſex caſibus clericum coercere poteſt.*
9 *Clericus per iudicem ſæcularem puniri poteſt, ſi ſæuis, & enormibus ſe immiſcuerit.*

10 Cleri-

10 *Clericum militarem habitum gerentem percutiens, non efficitur excommunicatus.*

11 *Clericus vitam turpem ducens trina per annum facta monitione, omni priuilegio clericali ſpoliatur.*

12 *Cardinales ad celebrandam Romani Epiſcopi electionem poſſunt includi per dominos temporales.*

13 *Curialis effectus Clericus per ſæcularem iudicem ad curiam reuocari poteſt.*

14 *Clericus attentans aliquid in iuriſdictionis temporalis præiudicium, poteſt per iudicem ſecularem coerceri.*

15 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica iuſtè defendi debet, non tamen iniuſtè.*

16 *Executio mulctæ pecuniariæ non contra perſonam Clerici, aut in bonis Eccleſiaſticis fieri debet, ſed in bonis ſuis temporalibus.*

17 *Iudex ſæcularis de poſſeſſorio cauſæ, ſeu rei Eccleſiaſticæ poteſt cognoſcere.*

18 *Epiſcopi olim carentes territorio ſuas nō exequebantur ſententias.*

19 *Iudex ſæcularis ſex caſibus Clericum capere & carceri mancipare poteſt.*

20 *Iudex ſæcularis Clericum in flagranti crimiae compreherſum per 20. horas detinere poteſt.*

21 *Creditor poteſt debitorem Clericum de fuga ſuſpectum capere.*

22 *Verbum dei non debet adulterari, nec de deo eſt aliquid falſi, etiã in eius laudem, aſtruendum, quod plerique faciunt; mandata ipſius negligentes, vt ſuas ſtabiliant adinuentiones.*

TRACTATVS.

Q*Vonia frequenter intueor modernis tẽporib. capi. diſtringi & plerũq; iudicari à tẽporalib iudicib. ſiue magiſtratib. igitur vigilandi ſtudio inueſtigare curaui totis pro viribus an & quando ſit hoc eis licitum, ſcilicet laicis imponere manus in perſonas clericorum ſine metu excommunicationis, atq; offenſa diuini iudicij.*

1. *Primitus eſt præſupponendum, quod iuriſdictiones ſunt diſtinctæ, in auth. quomodo oporteat* Epiſcop. & Cleric. collat. 1. *circa prin. iuncto cap. nouit. de iud. extra, cum concordan. iuriſdictio tamen* Eccleſiaſtica *maior eſt & excellentior temporali, in cap. Solitæ. de maio. & obed.*

2 *Ideo dicit Imperator, quod leges non dedignantur ſacros canones imitari. In auth. Vt clerici apud proprios Epiſcopos. §. penult. collat. 6. iuncto ca. Clerici. de iudic. & cap. cum ſecundum. de ſecundis nuptijs. Qua de re vna Iuriſdictio non debet aliam impedire, vt dicto. c. nouit. de iud. iũcta. l. conſulta diualia. C. de teſtamentis. Imo potius vna aliam iuuare debet. vt 24. quæſt. 2. Dominus iũcta l. fin. circa prin. de re militari. lib. 12. C. Et ibi de hoc per Lucam de Pen. de quo etiam egregiè loquitur Guil. de Mon. Lauduno in ea. 1. circa fin. de foro compet. in clem. & eſt textus in cap. 1. de offic. ordin.*

nullam

nullam habent iuriſdictionẽ, nec in criminalibus, vt in ca. At ſi clerici, & in cap. cum non ab homine. extra. de iud. & in c. 1. & 2. 11. q 1. cum conco. Nec etiam in cauſa pecuniaria ex criminali deſcendente, vt no. Io 32. diſtinct. cap. ad hac. & in c. Adrianus. 63. diſt. Item Bernardus & Hoſtien. in c. decernimus de iudicijs, & in c. 2. de foro competenti, & ibidẽ hoc tenet Io. An. Idem notatur in c. 1. de clericis coniugatis, lib. 6. Nec in cauſa mere ciuili in c. nõ liceat 3. q. 6. & eſt hoc expeditum in c. 1. & 2. 11. q. 1 & in ca. qualiter & quando de iud. quod tenent Hoſtien. & Io. And. in c. Clerici, de iudi. de quo etiam in ca. Quod clericis, de foro comp. & in c. verum eod. tit. per Io. An. Ita etiam notat Hugo. 11. q. 1. c. clericũ, & in c. allegat. vnico de clericis coniugat.. li. 6 facit optime c. ſeculares de foro compet. lib. 6. cum concor. ibi ſignatis, vbi eſt hodie declaratum.

4 *In hoc tamen vltimo membro, dicunt noſtri maiores excipi duos caſus Primus caſus eſt in cauſa recõuentionis. Secũdus caſus eſt, in cauſa feudali licet de hoc ſint opiniones contrariæ, tamẽ Inno. hoc tenet in c. verum de fo. cõpet dicens quod ſi in cauſa feudali dominus clericus vaſallũ diſtringat vel alias repellat, nõ incidit in canonẽ &c. de quo plenè diſputat Henr. Bohic. in c. at ſi cler. de iud. hæc tamen iura prædicta familiaria, vnde probatio eſt familiaris, vt dicit Io. in c. patet 11. q. 3. quã do vnus papaliũ Papã inducit in teſtẽ, vt recitat Io. 1. Romani Principes. de iureiurando in clem. ſuper verbo Bonifacius, hoc tamen obſtante nullus*

fidelis abnegare debet iſtorum iuriū & ſimilium auctoritatem, abſit enim dicere vt ſcriptura men tia 13.q 5.quid ergo,&c.

5 *Praterea prædicta approbantur non ſolum autoribus iuris canonici, imo & authoribus iuris diuini,& etiam ciuilis, quoniam Clerici ſunt exempti à poteſtate laicorū authoritate ſummi dei rerum omnium conditoris,prout legitur in c.cum at verum,cap.duo ſunt, & c. imperator.96.diſt. ſecūndum Guil.de Mont.Lauduno in c.1. de offi. ordin.in clemen.de quo plenè per Innocen.in c. Si quis.de maioritate, & obedientia, & plenius per ipſum in c.licet,de fo.compet.vbi plenè ipſe Innocentius diſſerit de iuriſd. Eccleſiaſtica, & de illius origine & progreſſu. De libertatibus vero & priuilegijs à deo & à principibus conceſſis ipſi Eccleſiæ & perſonis & bonis Clericorum eleganter ponit Innocentius in ca.nouerit de ſententia excommunicationis extra,vbi de hoc remitto cauſa breuitatis.Vnde veritas ſacri eloquij teſtatur,dicens Nolite tangere Chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari.*

6 *Vlterius prædicta comprobantur authoritate iuris ciuilis in authen.ſtatuimus.C.de Epiſ. & Cleri.Vbi ad literam patet,quod iudices tēporales nullam habent Iuriſdictionem, nec in criminalibus,nec in ciuilib.in perſonis clericorū,per quam authoritatem dicunt ibi DD. & præcipuè Baldus quod omnia alia iura ciuilia quæ dicebant laicos habere aliquam iuriſdictionem in Cler.ſunt correcta per illam authen.& l.nullum.C. de teſtibus & l.*

& l.addictos.C.de epiſcop audien.cùm ſimilibus tractant Hoſtien.& ioan. And.in c.verum.de foro competenti.

Omnis tamen diffinitio in iure periculoſa eſt, parum eſt quin ſubuerti poßit.l omnis diffinitio.ff. de reg.iur. Ideo libet caſus à prædictis exceptos hic enumerare. Ea de re ſubijciam ſeptem caſus, in quibus verberans clericum non incidit in ſententiam excommunicationis. Et ſex in quib clerici diſtringũtur per ſæculares iudices. Et alios ſex in quib laici capiunt Cler.abſq; metu excõmunicationis,quos caſus recollegi ex varijs paßib.iuris & diuerſorum Doctorum conclusionibus.

7 *Sunt igitur ſeptem caſus,in quibus quis percutiendo Clericum non incidit in ſententiam excommunicationis, quos enumerat Innocentius in c.non dubium.de ſententia excommunicationis.*

Primus eſt cum bono zelo cauſa correctionis quis clericum verberat,vt pater,mater,magiſter & prælatus,vt in c.1.de ſententia excõmunicationis.& ibi de hoc per Henricum Boyc.

Secundus eſt,ſi cum iocoſa leuitate,vt in c.1.& ibi per Henricum in 2.diſt.

Tertius,cum quis inuenerit Clericum turpiter agentem cum vxore,ſorore, & matre, de quo in cap.ſi vere. de ſentent. extra in 2. diſtinct. per Henri.

Quartus.ſi vim vi repellat,vt in d.c.ſi vero.& ibi de hoc per Henri.in 1.diſt.

Quintus,ſi ignorauit eum eſſe cler.c.ſi vero 2. & ibi de hoc per Henr.in 1.diſtinct.

Sextus, ſi inuenerit Clericum apoſtatam ſcilicet non deferendo habitũ, & tonſuram clericalẽ poſt trinam monitionem, vel ſi ſauis, & enormib. immiſceat ſine habitu & tonſura clericalib. ſine monitione, de quo tamen latius inferius dicam.

Septimus & vltimus, cũ cler ſe prorſus transfert ad actus contrarios clericatui, vt quia efficitur miles ſe immiſcendo ſanis & enormibus, vt quia biganius efficitur, & etiam de his dicã inſeq.

8 *Praeterea, ſecundo reperio ſex caſus in quib. Iudex temporalis coercere poteſt clericum.*

Primus eſt, quando cler. incorrigibilis eſt, & eſt degradatus & traditus brachio ſaeculari in c. cum non ab homine, cum concordan. ſuis, de iudi. & intelligo quod ſit degradatus iuxta formam ca. degradato. de pœnis lib. 6. caſus autem in quib. cler. traditur brachio ſeculari enumerantur per gloſſ. in c. ad abolendam extra de haereticis.

Secundus caſus eſt, vbicunque Eccleſiaſtica poteſtas defuit, iuxta ea quae violantur in c. Princeps. 33. q 5. in c. filijs. 16. quaeſt 7. vbi dicit textus quod metropolitano diſſipante bona eccleſiae adeatur regia dignitas, & ibidem per gloſ. vide etiam per Lodouicum de Pennis in l ſi coloni. C de agricolis & cenſibus lib. 11. Adde hunc locum citat Benedictus in c. Cainutius 2. par. § ſi abſq; nu. 31.

Tertius, quando per Eccleſiam inuocatur Brachium ſeculare in cap. 1. cum ibi notatis, de officio ordinarij.

9 *Quartus, vbicunque clericus ſe immiſcet ſauis & enormibus in cap. ex parte. 3. de priuilegijs iuncto*

iuncto c. perpendimus & cap cùm non ab homine de ſententia excom. vbi de hoc, de quo latiſſime per Henri in cap vt famæ de ſententia excom. & in cap. ex litteris in 3. diſtinct. extra de vita & honeſtate clericorũ, vbi inter cætera legitur quod ſi Clericus facit contra ſtatutũ clericale aſſumẽdo militiam, immiſcendo ſe ſæuis & turpibus, vel apoſtatando ab ordine clericali pariter enormia committendo ſine laicali monitione exuitur omni priuilegio clericali.

Hoc idem tenet Innocentius in cap in audien. de ſententia excom qui textus dicit † quod Clericus aſſumens habitum militarem ſi tertio monitus non deſiſtat, ſi capitur ſeu percutitur per tales laicos non ſunt tales laici excommunicati, Innocentius tamen ſupplet ſuper verbo moniti, ſubaudi maxime, Et nota quod ille textus non dicit. quod ſe ſæuis & enormibus immiſceat, ſed ſolum quod habitum militarem aſſumpſerit. Sed in cap. 1. de apoſtatis Innocẽtius dicit, quod ad hoc quod perdat priuilegium clericale duo requiruntur, ſcilicet quod ſe transferat ad habitũ militarem, & quod ſeua & enormia committat.

Si autem clericus vitam turpem ducat, vt quia eſt publicus Ioculator, Buffo, goliardus, tunc ſiue ſit in ſacris, ſiue non poſt annum ipſo iure, vel etiam intra annum trina tamen monitione præcedente perpetuo exuitur omni priuilegio clericali. in cap. vnico de vita & honeſtate clericorum, libr. 6. ſi vero alias turpem Clericus exerceat vitam vt carnificum, macellario-

rum vel tabernariorum , perſonaliter tamen poſt trinam monitionem poſt terminum competentem arbitrio monentis præfixum , ſi ſit coniugatus omnino , ſi non ſit coniugatus in rebus, Et tunc ſi omnino incedat in habitu laici etiam in perſona priuilegium clericale quamdiu in præmiſſis inſiſtit, amittit, vt in clem. 1. de vita & honeſtate clericorum.

12 *Quintus caſus eſt in cap, vbi maius periculum. de electionibus. lib. 6 iuncto cap. ne Romani. eod. titul. in Clem. vbi domini temporales poſſunt de facto includere dominos Cardinales ad celebrandam electionem ſummi pontificis. Sed quia hoc faciunt domini temporales ex commiſſione vel conceſſione ſummi pontificis , à quo in hoc caſu prædictis dominis temporalibus attribuitur talis poteſtas dico quod laicus ex commiſſione vel delegatione papa poteſt Clericos non ſolum ciuiliter quinimo criminaliter coercere. ſecundum Ioan. qui hoc 32. diſtinct. cap. ad hac & in cap. Adrianus. 63. Idem tenet Bohic. poſt Bernard. Hoſtien Innocentium. & Ioann. Andr. capit. allegato. At ſi Clerici. de iudi.*

Et per hoc vt opinor excuſantur officiarij noſtri regis Francorum qui Rex in his multa habet priuilegia apoſtolica, & plures præeminentias , adeo quod Officiarij ſui capiunt Clericos, & detinent ſine metu excommunicationis, ſed eos corporaliter non puniunt, ſed benè pecuniariter in caſibus priuilegiatis vt infra dicetur.

13 *Sextus*

13 *Sextus & vltimus caſus eſt in l. Si quis curialis. de Epiſcopis & Clericis C. vbi curialis ſi clericetur poteſt per temporalem iudicem etiam per manuum iniectionem ad curiam reuocari, & vide ibi Bald. Et poteſt huius eſſe ratio quia vbi aliqua ſunt in cognitione & iuriſdictione ex natura cauſſa iudicij temporalis, poteſt cognitio ſeu iuriſdictio exerceri per temporalem iudicem in Clericum vt in cap. verum de fo. compet. & in cap. ex transmiſſa eodem titul. qui loquuntur in feudo, & in cap. cæterum. de iudi.*

Vnde ſi Clericus reſiſtat iudici ſæculari poteſt de facto repelli & eius perſona poteſt de facto à feudo exui ſine metu excommunicationis, ſecundum Innocentum in cap. verum, & ex hoc quotidie practicamus quod in cauſis quæ pertinent ad temporales de iure vel ex priuilegio, vt in caſib. quos dicimus priuilegiatos in hoc regno, vel quando Clerici aliquid attentant in præiudicium temporalis iuriſdictionis, profectò temporales poſſunt coercere Clericos reſiſtentes, & merito quia quilibet poteſt tueri ſuam iuriſdictionem etiam pœnali iudicio vt in l. vnica. in principio. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperet, & notat Innocēt. in c. 1 de officio delegati. Quo caſu Iudex poteſt etiā non ſubditos coercere, iuxta capit. Romana. de pœnis li. 6. Et not. plenè Inno. in d. c. 1. de offi. delegati. Et ob id Iudices tēporales in dictis caſib Cler mulctant, nec propter hoc puto eos incidere in ſententiā excōmunicationis, nec facere contra libertatē eccleſiaſticā, quæ licet ſit fouēda

& amplianda non tamen quod alijs ius ſuum auferatur argum capit. ex tenore de foro competenti non enim debet apponi laqueus fauore Eccleſiarum vt in cap. Mulieri de iureiur. & ibi ſunt concord.

15. Iuriſdictio enim Eccleſiæ ſemper tueri debet ob Dei reuerentiam ſcil. iuſtè & non iniuſtè vt dicitur de cauſa pupillari in l. Quoties §. Nec vtique. ff. de adminiſtrat. tutor. Ex quibus opinor quod iudices ſaeculares contra perſonas Eccleſiaſticas iuriſdictionem exercentes debito modo vtique non excedunt. Et maximè quia hoc faciunt ex priuilegio iuris vel Papæ aut ſaltem ipſo Papa ſciente & tolerante, ad quod benè faciunt notat. in cap. Quoniam de vita & honeſtate Clericorum per Innocent. in cap. 1. de treuga & pace, & vide quæ propoſui ibidem ſatis latè poſt Innocent.

16 Verum eſt tamen quod tunc Executio huiuſmodi mulctæ pecuniariæ non fiat contra perſonam Clerici nec in bonis Eccleſiaſticis quia non ſubijciuntur iudici temporali, ſed benè fiet executio in bonis eorum temporalibus immobilibus tamen cum mobilia ſequantur perſonam iuxta l. Si captiuis §. expulſus. ff. de captis & poſtlimin. reuerſis. Et notat Dinus in l etiam §. Patronus ff. de bonis libertorum, & plenè Oldradus de ponte Lauduno Conſ. 59. & Conſ. 17. Fiet igitur Executio in bonis immobilibus ſeu in rerum temporalitate ſi quando habeant, cum talia bona temporalia ſubijciuntur iuriſdict. Regum, &

aliorum

aliorum temporalia dominorum, vt in ca. quæ iure, diſtinct 8 & ita ſeruamus.

17. Præterea iudices temporales in regno Franciæ cognoſcunt de poſſeſſorio cauſæ ſeu rei Eccleſiaſticæ, quia poſſeſſorium rei Eccleſiaſticæ eſt quid temporale & non ſpirituale ſecundum Innocent. in cap. cum dilecti de electionibus, licet quidam in hoc contra. Sed Bernardus videtur hoc aſtruere in cap. literas de iuram. cal. quia poſſeſſio habet plurimum facti, & propterea de ea poteſt Iudex temporalis cognoſcere, & iam in rebus ſpiritualibus ſeu Eccleſiaſticis ſecundum Bernard. in l. poteſt pupillus, ff. de autor. tutorum. & in l. Titia. ff ſoluto matrimonio, & melius in l. quoties de iudicijs. C. & Ioann. Andr. in cap. tuam, extrà de Ordinarijs cognitionibus, & Paul de Lea. in ca. 1. de vſu in Clementina, qui dicunt, quod quando agitur de quæſt facti incidentis in materia Eccleſiaſtica iudex temporalis cognoſcere poteſt.

8. Vnde ſecundum iura antiqua Epiſcopi non habebant territorium, & ideò non exequebantur ſententia ſuas, ſed iudices temporales eas exequebantur ſecudum Cynum & Bald. in l. Epiſcopi. C. de Epiſcopali audientia. Et propterea licet cognitio dotis pertineat ad Eccleſiam, vt in cap 1. & 2. de donat. inter virum & vxorem, tamen in quantum requiritur in ea executio facti, illa fiet per Iudicem ſæcularem & non per Eccleſiaſticum ſecundum Innocent. in cap. ſignificaſti de officio delegati ſecund. vnum intellectũ, & ex hoc dicemus inuentaria bonorũ temporalium Clericorum de-

bere fieri per iudices temporales, quia illa ſubijciuntur temporalibus, in cap. quo iure. 8. diſtinct. ſuperius allegata.

19. *Poſtremò reperio alios 6. caſus, in quibus iudex temporalis ſine metu excommunicationis poteſt capere Clericum & incarcerare.*

Primus eſt in caſibus prædictis, in quibus poteſt fieri punitio ſeu correctio perſonæ, quia cui licet quod eſt maius, &c.

Secundus de mandato iudicis Eccleſiaſtici ipſorum malefactorum ad fines remittendi, in cap. vniuerſalitatis, & ca. vt famæ. de ſentent. excommunicationis. ita tenent Archid. & Ioannes Andrea in cap. Si Clericos eod. tit. lib. 6.

Tertius, quando iudex Laicus videt Clericum ad alterius iniuriam præparatum, & non adeſt prælatis ſuis, ſi ipſum Clericum alias compeſcere non poteſt, nam tunc poteſt eum ſine metu excommunicationis ligare vel incarcerare ſecundum Innocent. qui hoc notat in cap. ſi verò. de ſentent. excommunic. quem ſequitur Lucas de pinna, in l. generali, de Decur. lib. 10.

20 *Quartus, quando iudex ſecularis reperit Clericum in crimine flagranti, quem poteſt per 20. horas detinere ſecundùm Bernard. & Ioannem And. Hoſtienſ. tamen contra in capit. vt famæ. de ſentent. excommunicationis San. & Gulielmus de monte Lauduno in capit. 1. de officio Ordinarij in Clementinæ, quos ſequitur Henricus Bohic in capit. cum non ab homine. de iudicijs. Archid. tamen in capit. Præsbiter. diſtinct. 81. & Lucas de*

penna

Penna poſt eum in d. l generali, ſequitur opinionem primam, quæ videtur eſſe conſuetudine approbata.

Quintus caſus eſt, quando Clericum adulterantem cum vxore ſua inuenit maritus ſecund. Hoſt. & Henricum Bobic in d. cap. ſi verò. de ſen. excommunicationis, cui autem pertinet vel incumbit probatio Clericatus & coram quo eſt hodie declaratum in ca. ſi iudex Laicus. de ſent. li 6.

21 Sextus & vlt. caſus eſt, vbi timetur de fuga debitoris etiam Clerici, quoniam creditor poteſt tunc talem debitorem capere iuxta terminos l. ait Prætor. §. debitorem. ff. quæ in fraudem creditorum alienata ſunt vt reſtituantur. & hoc abſq; metu excommunicationis, vt ſingulariter ponit Ioan. And. in Nouella, & Innocent. in cap. vt fama de ſent. excom & ibi de hoc.

Hæc verò citra præiudicium poteſtatis iuriſdictionis & libertatis Eccleſiæ ſufficiat perſtrinxiſſe, quibus nullatenus derogare intendo ſed ſolum pro tuenda veritate iuſtitiæ prædicta certificare præſumpſi.

22 Non enim debemus eſſe adulterantes verbum Dei vetante Apoſtolo, 2. ad Corin. 2. vnde non ſolum de Eccleſia, ſed etiam de Deo valdè perhorreſcendum eſt aliquid falſi aſtruere, etiamſi ad eius laudem videatur pertinere, vt ſcribit Magiſter ſent & ad Cor. c. 15. ſubiungens, quod non minori ſed maiori fortaſſis ſcelere, ſi in Deo laudetur falſitas, quam vituperetur veritas, quod eſt tenaci animo commendandum, & perpetuò mente

tenen-

tenendum. Omnia tamen ſubmittendo correctioni & determinationi ſanctæ matris Eccleſiæ. Nã ſicut errare vel minus ſapere eſt communis infirmitas, ſic in errore perſiſtere præcipuum eſt horrendæ iniquitatis.

FINIS.

SEQVITVR TRACTATVS vtiliſſimus.

DE RECVSATIONIBVS SVSPECTORVM IVDICVM,

authore Stephano Aufrerio per caſus 93. diſtinctus.

RECVSATIO eſt iuriſdictionis vel audientię, cauſa ſuſpitionis propoſita declinatio. l. apertiſſimi. C. de iudi. ca. quia ſuſpecti. 3. q. 5. ca. ſuſpitionis. & ca. ſuper quæſtionum. c. 2. 3. & 5. de offi. deleg. ita dicit Pę. in tit. de recuſ. §. 1. vbi vide alias diffinitiones ſeu deſcriptiones recuſationis, quas ibidem ponit Io. An. in addit.

Secundò quæritur, qualiter ſit fienda recuſatio. Et breuiter conclude, quod inſcriptis, ex quo videtur tex. iuncta glo. in ver. libellũ. in præalle. l. apertiſſimi. & in l. fin. eo. ti. quod tamen. expreſſius tenet glo. no. in c. quemadmodum. contra falſam. de proba. in ver. recuſationes. ar, c. 2. requiris. de appel. ſecundum Hoſt. & poſt eum Ioan. And. & Sicul. in eo. c. quem-

quemadmodum aiunt non eſſe opus argumento.cùm id ſit expreſſum in præalle.l.apertiſſimi.]& l.fi. & ideo prædictam glo. quæ ad eius ſequuntur.Hoſt.Io.An.Bal. Sicu.cæteriq́ue Doct.in eod.ca.quemadmodum ad idem videtur glo.in alle.c,ſecundo requiris.in ver. coram eo.vbi etiam Doct.Spec. ti.de recuſ.§. qualiter.in prin. dicens, quod in libello recuſationis continebitur quis: quem in qua cauſa,& quare recuſat.idem tenet Dominicus de ſan.gemi.poſt Arch.& Io.An.in c.licentia.de appel.li.6.& ſequitur Io.An.in addi. Spc.vbi ſupra.Præterea cauſa ſuſpitionis proponi debet ac exprimi coram iudice recuſatore, & poſtmodum coram arbitris eligendis probari,& hoc fuit dubium de iure canonico. c.inter monaſterium.de re iudi: ca. cum ſpeciali. de ap.& alle.c.2.requiris.& vtrobique Doct. Spe.vbi ſupra. & in ver. propoſita cauſa in fi. alle.c.legitima.& ibi Ioa.And.& Domi. ad im.ca. ab arbitris.de offi.dele. lib.6.& ibi Dominus Ioan.And. Secus eſt tamen de iure ciuili, quia non eſt neceſſe cauſam recuſationis exprimere,ſed ſufficit dicere iudicem haberi ſuſpectũ:ita voluit gloſſ.in præal.l.apertiſſimi.& in l.quia poterat.ff.ad Treb.& in l.1.Itẽ ſi ſuſpectus.ff.de procu.& ſentire videtur. gl. in alle.c.2.requiris.iurare tamen tenetur ipſe recuſans, quod calumniæ cauſa eſſe recuſat, vt voluit glo.in præal.l.apertisſimi.hic Bald. ibidem dicit, quod ſicut de iure ciuili cauſa non eſt inſerenda per conſequens, neque probanda,cum nemo teneatur probare, quod nó tenetur allegare,ſicque ſecundum probabitur

ſuſpi-

ſuſpitionis cauſa per recuſatoris iuramentū. dic quod Bald. tenet Ange. in alleg. l. apertiſſimi. idem Bal. in l. 1. §. 1. ff. a. qui. ap. non licet dicentes præall. glo. procedere de iure ciuili, quia ſtatim arbitri veniunt ad merita cauſſæ, miſſo ſuſpitionis articulo principali: vt in præal. l. fi.

Sed de iure canonico non habent cognoſcere niſi de cauſa ſuſpitionis, non autem de cauſa principali: vt no. in præal. c. legitima. idē Bar. in alle. quia poterat, dicens, quod præall. gl. iur. ciui. ſeruaretur in terris imperij, idem Ang. & Imo. in præal. l. quia poterat. idē Bart. in allega. l. apertiſſimi. idem Pau. de ca. conſi. 40. 1. col. idem Ang. Are. Inſti. de excepr. §. præterea. 18. colu. ver. quod ſi recuſatur iudex: & in § ergo. inſtitut. de fideicom. hære. idem Salı. in l. apertiſſimi. Dicit tamen ſe putare, quod iſtud ſit verum in delega. ſed ordinario dicit cauſam allegari debere: quia leges de hac materia loquentes, cauſam aliquā tiſper exprimunt. & per dictam l. apertiſſimi leges loquentes in ordinario non videntur eſſe correctæ: arg. l. præcipimus. C. de app. Fatetur tamen, quod cauſa non eſt probanda: nam ſecundum eum iudex non habet de hoc cognoſcere, vt no. per Cyn. in d. l. apertiſſimi. Nec ob. l. ſi quis ex aliena ff. de iudic. quia ibi eſt quæſtio de iuriſdictione, hic verò de perſona & eius ſuſpitione. Item, quia propriè nō eſt recuſatio ſed adiectio, nec itur ad arbitros ſed petitur ab eo cauſa non ſuſpecto delegari vt l. ſolet. ff. de iuriſdict. om. iu. & l. fin. C. de offic. ciuil. iudi. & l. eos. C. de appel. Et hoc in or-

in ordinario de iure ciuili. Et licet iſta ſit communis opi, tamen Io. Fa. & Iaco. de Are. in al-le. l. apertiſſimi, tenẽt opi. canoniſt. videlicet quod cauſa ſuſpitionis etiam in ordinario ſit exprimenda, & arbitri vtroque caſu de cauſa ſuſpitionis cognoſcunt, non autem de principali: & idem videtur tenere Io. Pe. de Ferra. in ti. de declaratione iuriſdictionis, in glo. ſuper verbo omnibus. Et ita quoad expreſſionẽ cauſæ ſeruat conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres. ca. cum dilectus de conſue. l. ſi de interpretatione. ff. de leg. de modo tamen practicandi domino concedente pauca quædam infra dicere propoſui.

Sed ponamus, quod de facto recuſatio facta fuerit ſine cauſæ expreſſione, nunquid poſtea recuſans poterit eam exprimere vt valeat recuſatio. dic breuiter, quod ſic antequam electi ſint arbitri: quia quæ habentur in prælle-gato. c. accedens. 1. & 2. vt lite non conteſta. Secunda eſt reſpectu odij, vbicunque appareret quod iudex habet partem odio. c. cum ſuper. & in tex. ſecundum vnum intellectum glo. de offi. dele. Tertia ſpecies eſt indifferens, videlicet ob aliam cauſam, quam propter amorem vel odium partis.

Prima igitur ſpecies ſecundum eundem Præpo. vbi ſupra incipiendo à cauſis amoris eſt. Quando iudex eſt nimis amicus partis. c. ad hæc vbi tex. de reſcript. ca. cum. R. canonicus, & ibi Sicu. de offi. dele. & ca. accuſatores. 4. 3. qu. 5. idem Dom. Ioan. And. in prælleg. c. legitima. & ad hoc alleg. l. vnica. C. ſi quæ præpo. Secunda cauſa ſi iudex ſit

ſit conſanguineus aduerſarij:nam ex eo poterit tanquam ſuſpectus meritò recuſari tex.eſt in alleg.ca.poſtremò, vbi dicit Præpo.eſſe de mente gl.Io.An.& ſcribentium ibidem,quod talis conſanguineus ſit intelligendus attento communi vſu loquendo:omnis ille qui fuerit ſiue ex patre partis: & ſic ex linea maſculina, ſiue ex parte matris: & ſic ex linea fœminina ſanguine cõiunctus, quod etiam voluit Ioan. Andr.& ibi not.in rubrica,de conſan.& affin. Bar.& Imol.in l.cum quidam.§.quod dicitur ff.de acqui.hære.Bal.in l.2. C. de verbo. ſigni. Et idem crederem in propoſito, de natis ex damnato coitu ſecundum Io.And.in arbo.de affi. in propria parte principali, & Bald.in l. fratres.C.de inoffi.teſtam. nam tales veniunt appellatione conſanguineorum:licet impropriè:ſecundum Doct.in l.fi.C.de verb.ſignifi. & l.liberorum.ff.eod.ti.

Sed vſque ad quem gradum fieri poterit huiuſmodi recuſatio.glo.in alle. c. poſtremò voluit,quod ille consanguinens recuſari poteſt,qui eſt in gradu ſuccedendi ab inteſtato, vt videlicet aliquo caſu ſuccedere poſſit, videlicet vſque ad ſeptimum gradum.

Sed quia hodie vſque ad decimum gradum ſucceditur agnatis ab inteſtato.§.fi.inſt.de legi.cog.ſuc. & cognati ſint reducti ad inſtar agnatorum,vt in §.nullam in auth. de hære.quæ ab inteſt.defe.ergo etiam cognatis ſucceditur hodie vſque ad decimum gradum:ideo ſecundum Præpo. vbi ſupra gloſſ. debuiſſet dixiſſe vſque ad decimum gradum ſecundum iura hodierna.

Sed

Sed nihilominus cum gloſſ. prædicta tranſeunt Hoſti. Bal. & Imol. videlicet, quod ſuſpitio intelligatur durare vſq; ad gradum ſuccedendi. & pro prędicta gl. fa. gl. in l. fœmina C. ad Turpil. vbi ſuam vel ſuorum iniuriam dicitur quis proſequi vſque ad gradum ſuccedendi. fa. glo. in l. vt vi. ff. de iuſt. & iur. & no. per Bar. & Ang. in l. qui iuriſdictioni. ff. de iuri. om. iu. & Ant. in ca. cum contingat. de foro compe. & in ca. inſinuante. de offi. dele. Licet gloſſ. in c. requiſiſti. de teſtam. & in ca. 1. 11. qu. 3. videantur ſentire, quod vſque ad quartum gradum de iure canonico ſit locus ſucceſſioni, ergo ſecundum illas reſtringi debet facultas recuſandi vſque illum gradum. Io. And. in alle. c. poſtremò dicit, quod cum in linea maſculina ſoleant etiam vltra decimum gradum vindicari offenſæ, vt in Tuſcia & in fęmina nõ tantum curatur, hoc erit arbitrarium iudici conſiderare ex conſuetudine patri affectionem quæ ſolet haberi inter cognatos & agnatos, & circa eã iudicare de ſuſpitione. Bal. reprobat huiuſmodi dictum Io. An. quia verbum conſanguineus, eſt de iure certum & determinatum, ſed vbi verbi ſignif. eſt determinata, non recurritur ad arbitrium iudicis. l. item in legati. §. parui. ff. de le. 3. Sed nihilominus mihi videtur quod opinio Io. An. vna cũ limitatione Sicu. meliori nitantur ratione, vt vel conſideretur, an ſint de eadem domo ſeu ſtirpe maſculina, ac ſecundum hoc iudicetur ſuſpectus vel ne, conſiderata regionis conſuetudine. nam in aliquibus locis affectio conſanguinitatis & affinitatis extenditur quaſi

in infinitum,& in aliquibus vſque ad certum guadum.Cùm ergo conſanguineus ratione affectionis tantum recuſetur,debemus conſiderare,an duret affectio. Ceſſante verò conſuetudine dicit Sicul. ſibi placere dictam gloſſ. quam communiter ſequuntur Doct. vt inter cognatos & agnatos extendatur recuſatio vſque ad ſeptimum gradum, in quo admittitur ſucceſſio ab inteſtato.

Sed in his, qui ſunt de ſtirpe maſculina recuſatio admitteretur indifferenter. nam videmus, quod ſola origo eiuſdem loci quandoque præſtat iuſtam cauſam recuſandi iudicem.vt in c. accedens.2. vt lite non conteſt. fortius in his qui ſunt de eadem prole maſculina. nam propter idem cognomen ſemper durat affectio inter eos.

Limitatio 1.

Limita tamen prædicta primo niſi conſanguineus eſſet talis,quod omnem ſuſpitionem perſonæ qualitate purgaret, puta, ſi eſſet Monachus Ciſtercienſis.ita voluit Specul. in tit. de deleg.§.ſupereſt.ver. quid non eſt conſanguineus.alleg.4.qu.3.§.item teſtium. & l.3.ff. de teſti.Ioan.Andr.in addit.Specul.vbi ſupra refert Vincen. iſtud primum dixiſſe in alleg. c. poſtremò.ad hoc allegando.ca.mandata.de præſumpt. idem Imol. in cap. inſinuante.de offic.delega.Sicul.in alleg. cap. poſtremò.dicit ſibi placere præalleg. dictum Vincentij. Et idem Anthon. ibidem dicens idem in omni alio in quo eſſet magna ſanctimonia. alleg.

l.non

l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mili.& tex. in præalleg.l.3.ibi;nam ſi careat.pro quo tex. in capi. 2. de noui operis nuncia. ibi,credere non poſſumus ipſos per malitiam litigaſſe. pro hoc facit dictum Anthon. in cap. finem. de dolo & contum.vbi dicit; quod regula victus victori.&c. fallit, vbi eſſet talis perſona de qua præſumeretur quod malitioſè non litigaſſet;ad idem Zaba.in Clem.1. de priuileg. 38. quæſt. vbi excuſauit religioſum magnæ ſanctimoniæ à pœna illius Cle. Crederem tamen, quod exemplum Vincentij de religioſo Ciſtercien. tempore ſuo procedebat diſciplinæ regularis obſeruantia tunc vigente. Nunc autem, quia proh dolor non ſic; nõ videretur ſufficere, quod religioſus eſſet; niſi vitæ magnam ſanctimoniam haberet.

Limitatio 2.

Limita 2.niſi in Papa, qui etiam prætextu conſanguinitatis recuſari non poteſt. pro quo gloſſ.in cap.1.in fi.de conceſſ.præben.lib. 6.Hoſtien.Ioan.Andr. & Sicul.in cap. querelam.de elect.Philip.Peruſi.in allega. cap. poſtremo.Præpo.in alleg. cap. cum ſpeciali. Et idem eiſdem rationbus & iuribus crederem in Imperatore aliove principe ſuperiorem in temporalibus non recognoſcente, ſicut eſt Dominus noſter Rex.ca.per venerabilem.qui fi. ſunt. dixi latius ſupra in 3. qu. principali. ver.ſed nunquid Papa.

Limitatio 3.

Limita tertio, niſi iudex eſſet conſanguineus alterius partis, quia par cauſa affectionis tolleret ſuſpitionem. ff. de ri. nup. l. non ſolum. §. denuo. Quam limitationem gloſſ. Sicul.& Præpo. in alleg.ca.poſtremo.intelligunt, quando vtrique parti eodem ſeu pari gradu attinet, tunc enim eſt par affectio & hoc ſentit gloſſ. in ratione ſui,per aliud verbum æqualiter.Secus autem,vbi attineret vni in primo gradu,quia frater, & alteri in quarto,vel vlteriori,tūc enim nō eſſet par affectio circa fratrem & alium remotiorē.Ar. in c. literas.de præſump.& in all.c.accedēs, i.vt lite non conte. Nam omnes homines ſunt conſanguinei cum deſcenderūt ab Adam, vt legitur, & not.in alleg.l.vt vim,ſed ratione proximitatis præſumitur maior affectio.

Tertia ſpecies, ſi iudex eſt affinis aduerſarij,glo.in c. accedens,i. vt lit. non conte. alle. ad hoc 3.q.1.c.abſens.ff.de iniurijs. l.lex Cornelia.in prin.& 4.qu.3.§.Item lex Iulia.idem Spe.ti.de deleg.§.ſupereſt.ver. item ſi ſit conſanguineus vel affinis,iuncto ver.ſeq. Fa.not. in l.aut affinitate.ff.de procur. & in cap.2.de procur.li.6. vbi propter affinitatem de nouo contractam remouetur procura. ergo & iudex recuſabitur.idem tenent Sicul. Præpo. & Philip.in alleg.ca.poſtremò.idem Ange. Are. inſti. de except. §. præterea. ver. viſo reſcripto.

Limita tamen ,ſicut in præcedenti ſpecie dictum eſt,niſi adſit alia qualitas perſonæ elidens

dens præſumptionem affectionis, quæ reſultat ex affinitate, vt quia eſſet religioſus, bonæ conſcientiæ & integritatis, vt voluit Specul. vbi ſupra Imo. in c. cum R. canonicus. de offi. dele. & Præpo. vbi ſupra.

Quarta ſpecies ſi Prælatus eſt Eccleſiæ, cuius cauſæ vult eſſe iudex, ita Specu. vbi ſupra. ver. Item quod vult eſſe iudex. Anthon. & Sicul. in cap. cùm veniſſent. de iudi. idem Sicul. Præpo. & Philip. in alleg. cap. poſtremò. Anthon. in cap. ad audientiam. de appel. Milis in reperto. in verbo iudex. ver. iudex poteſt eſſe quilibet. &c. & ver. iudex ordinarius poteſt recuſari. &c. Et licet prælatus poſſit eſſe iudex in cauſa Eccleſiæ ſuæ. 2. qu. 7. cap. ſi quis erga. & not. in ca. cum perſonæ de priui. lib. 6. nihilominus recuſari poteſt, vt ſuſpectus ita Sicul. in alleg. cap. inſinuante. de offic. dele. & cap. poſtremo. & iſta eſt communis opin. licet Imol. in cap. cùm veniſſent, teneat contrarium.

Quinta ſpecies, ſi iudex eſt conſanguineus prælati, ne ſit iudex in cauſa Eccleſiæ, ita Ioa. And. in addi. Spe. vbi ſupra. ver. quid ſi prælatus, idem Ant. Sicu. Præpo. & Philip. in alleg. c. poſtremò. In. Io. An. Ant. & Sicu. in alle. c. inſinuante. de offi. deleg. per illum tex. quem ad hoc idem Sicu. reputat ſingularem: idem tenent Io. An. & Domi. in c. iudex de of. dele. li. 6. Cy. in l. vnica. C. ne quis in ſua cau. ius ſi. di. Quod procedit etiam, ſi prælatus litiget per procuratorem, vt tenet Phi lip. in alle. ca. poſtremo. licet Spe. vbi ſupra. poſt Egid. videatur tenere contrarium.

Sexta ſpecies, ſi iudex eſt Clericus aduerſarij ita Ioan. And. & Domi. in allega. cap. legitima quod videretur intelligendum de Clerico exiſtente ſub diſtrictu & iuriſdictione illius aduerſarij, eo quod idem Ioan. Andr. ad dictum ſuum alleg. cap. accedens. 2. vt lit. non conteſta. & ca. fin. 2. reſponſo de offic. deleg. lib. 6.

Septima ſpecies, ſi eſt ſcolaris aduerſarij, pro quo text. 3. qu. 5. accuſatores. 4. & videtur tenere Sicul. in cap. cum R. canonicus. de offic. deleg. idem Præpo. 1. allega. cap. poſtremo pro hoc adducens not. per Innoc. in cap. 1. de magi. & gloſſ. ibidem. & in l. liberto. ff. de obſequ. libert. & l. quod ergo. ff. de arbitr. Cui addi poſſunt not. per Bart. in l. ſi libertus. ff. de in ius vocan.

Octaua ſpecies, ſi eſt magiſter ſiue Doctor aduerſarij, tenet Specul. vbi ſupra. ver. quod de magiſtro. Sicul. in alleg. cap. cum R. canonicus. Præpo. in alleg. cap. poſtremo. Niſi fortè partes ambæ eſſent eius ſcholares, quia tunc affectionis par cauſa tolleret omnem ſuſpitionem, vt in præalle. l. non ſolum. §. denuo. ff. de ritu nupt. & ita voluit Specu. vbi ſupra. Licet Ioan. in cap. cauſam. de offic. deleg. teneat ibidem contrarium per illum text. & ibidem not. & Baldus in authent. Habita. C. ne fi. pro pa. & in §. pen. in procemio. ff.

Nona ſpecies, ſi aduerſarius eſt famulus iudicis per text. in alleg. cap. inſinuante. idem Specu. vbi ſupra. ver. Item ſi velit. Ioan. Andr. & Do-

& Domi.in alleg.cap.licentia Philip. & Præpo. in alleg. cap. poſtremo. .Quod tamen intelligunt durãte famulatu, non autem poſtea per nor.in l.1.§.idẽ reſcripſerit.ff.de quæſt.& per Sicu.in alle. c. cum R.Si tamen aliqua reuerentialis obedientia poſt ſolitum famulatum remaneret, non ceſſaret ſuſpitio per no. vbi ſupra.

Et idem videretur, vbi iudex eſſet multum familiaris aduerſario. ar.no.in l. fi.C.de iud. ita tenet Angel. Aret.inſtit.de except. in alle. §.præterea.verſi.viſo.de reſcrip.&c.pro quo glo.3.q.5. in ſumma. & Specu. vbi ſupra. ver. item ſi eſt ei nimis familiaris vel commenſalis eius, in alle.c.inſinuante.& ibi Hoſtien. & Sicul.Secus autem, ſi modica eſſet familiaritas, vtpura ſocialis, nam talis non ſufficeret. ita glo.& Sicul.in alleg.c.inſinuante.

Et iſtud maximè crederem procedere in conſiliarijs Curiæ parlamenti, quibus propter huiuſmodi familiaritatem vitandam regijs ordinationibus prohibetur, ne comedant cum partibus, pro quo bene facit l.obſeruandum. ff. de offic. præſi. Veruntamen propriè familiaris alicuius dicitur ille, qui verè eſt de familia, atque continuus commenſalis ſuis expen. vt in cap.fi.de ver.ſigni.li.6. & ibi Io. An.& Domi.gl.præal.in ſumma 4.q. 5.dicit, quod omnes illi ſunt de familia, qui habitant in eadem domo.

Adde, quod ſicut iudex, ſi eſt nimis famimiliaris aduerſario vel commenſalis poteſt recuſari. ita etiam quando apertè recipit magna dona: per leg.1.ff. ad leg. Iuliam.

de ambitu. Et ita tenet Ioan. Andr. in addi. Specu. vbi ſuprà proximè, quod in curia parlamenti ſeruatur ideo, quia per ordinationes Regis maximè Caroli 7. prohibetur præſidentibus & conſiliarijs, ne quicquam à partibus recipiant, quod eorum poſſit animum mouere, ſecus igitur, ſi dona eſſent parua, l. ſolent. ff. de offi. proconſul. & c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6.

10 Si Vicarius eſt Epiſcopi iudex, nam tunc etiam in cauſa famuli Epiſcopi poterit recuſari tex. eſt ſecundum Præpo. in alle. c. inſinuante & ibi Sicul. & Imol. Philip. & Præpo. in alle. c. poſtremo.

11. Si ſocius eſt in domo aduerſarij, ita Sicul. in alle. cum R. canonicus. Præpo. in alleg. cap. poſtremo. Angel. Are. vbi ſupra. Et intelligit de ſocijs largè, puta de illis qui habent materiam ſimul conueniendi, ſicut ſcolares habitantes in eadem domo, quorum vnus, ſi alterius iudex fuerit deputatus recuſari poterit, ſecundum Sicul. vbi ſupra, nam ratione huius ſocietatis contrahitur quoddam ius fraternitatis. l. verum. ff. pro ſocio. fa. gloſſ. in cap. dilecto. ſuper ver. vicino. de ſentent. excommun. lib. 6. Præmiſſa tamen intelligenda ſunt durante ſocietate, ita Specul. vbi ſupra. ver. quid ſi ſit ſocius. & ibi Ioannes Andræas, in addition. dicit Petr. & Abba. ita dixiſſe in præallegat. cap. inſinuante. Et idem dicendum videtur, vbi quis eſſet ſocius ſpecialis extra domum ratione prætacta, videlicet, quia ſocietas eſt altera fraternitas,

per

per dictam.l.verum.ita Io.An.in addi Specu. vbi ſupra in ver.Item ſi eſt Concanonicus.

12. Si eſt concanonicus cum aduerſario in eadem Eccleſia: Per tex.in allega.c.cum K. & ibi Sicul.& Specu. vbi proxime. ſupra Ioan. And.& Domi.in allega.c.legitima. de appellatio. lib.6.

Et idem dic ſi iudex & aduerſarius ſint de eodem collegio, niſi inter alios de collegio, vel de capitulo,quia cauſa affectionis &c.ita Philip.in alleg.ca.poſtremo.Et per hoc videretur quod conſiliariusCurię Parlamẽti poſſit recuſari, ſi cauſa alterius conſiliarij ſibi committatur.Sed ex hoc ſolo nunquam vidi conſiliarium commiſſarium recuſari.

13. Si Iudex eſt ſubditus,aduerſario domino ſuo,quia non poteſt eſſe iudex in cauſa domini ſui.c.accedens.1.& 2 & ibi Sicu.vt li.nõ, conte.glo.in c.accuſatores.1o.4.3.quæſt.5.Io. An.& Domi.in allega.ca. legitima.Præpo.in allega.ca.poſtremo. Quod intellige durante ſubiectione alias ſecus. vt ſupra in 9.& 11. ſpecie.

14. Si iudex eſt Suffraganeus aduerſarij vt in præallega.c.accedens.1.Præpo.in allega. c. poſtremò.Spec.vbi ſupra ver. Item ſi eſt ſuffraganeus:vbi Ioan.An. in additione dicit illud eſſe verum etiam ſi habeat cauſam cum ſubdito ſuffraganei ſui corã ipſo ſuffraganeo quia poterit ipſe ſuffraganeus recuſari ſecundum eundem Ioan.And.vbi ſupra in additione.ver. ſed quid ſi conqueror.de ſubdito &c. contra opi.Spe.ibidem.

15. Si iudex eſt vel fuit aduocatus aduerſarij in

rij in eodem negocio, vel ei connexo, in præalleg.c.poſtremo.2.quæſt.6. c. ſtatuendum. l. prætor.ff.de iuri.om.iud.l.ille.à quo.§.pe. ff adTrebel.2.q.1.c.ſed ſciendum.l.quiſquis.C. de poſt.in prin.C.de aſſeſſo. l. nemo.in fin.& ratio eſt, quia iam animum ſuum manifeſtauit,& præſumitur affectus ad cauſam ratione aduocationis ſuſceptæ, ſecundum Sicul. in allega. cap. poſtremo. & ibi Præpo. Ioan. And. & Domi.in allega.ca.legitima. Specul. vbi ſupra. ver. Item ſi fuerit aduocatus. vbi Ioan. And. in addi. dicit quod ſi aduocatus impetretur ab appellato, qui ex ipſius aduocati conſilio obtinuit procederet recuſatio, ceſſaret autem ſi impetraret appellans. Et licet aduocatus poſſit eſſe iudex ordinarius ſecundum Vincen. nihilominus ſecundum Io. And. vbi ſupr. recuſari poteſt.

Aduerte tamen quod ſi aduocatus eſt domeſticus iudicis ex hoc ſolo recuſari non poteſt ſecundum glo. Innocent. Antho. & Sicul. in ca. ex inſinuatione, de appella. niſi attenta qualitate prauitatis aduocati, & facilitate iudicis, aliud videatur dicendum. ita Hoſti. per illum tex. & Sicul. in c.1. de offic. iudi. vt quia forſan nimis faueret cauſæ ipſius ſecundum Philip. & Doc. in alle, c. poſtremo. Secus ſi eo modo non faueret.

Sed vbi aduocatus eſſet iudicis, tunc bene poſſet recuſari, ita Hoſtien. & Ioan. Andr. in alle. ca.1. & fa. c. accedens 2. vt lite non conte. & Præpo. vbi ſupra.

16. Si fuit in cauſa procurator per ea quæ habentur in.c.fi. de teſti. li.6. per Antho. in ca.

cum

cum à nobis. de teſti. & no. in præalle.ca.inſi-nuante,de offi.dele.Spec.vbi ſupra ver. Item ſi fuerit aduocatus.nam procurator teſtis eſſe non poteſt in cauſa in qua fuit procurator, vt in præalle.ca.ſi. ergo cum facilius repellatur iudex,quam teſtis vt voluit gl.in c.cũ canoni cus & c. inſinuante.cum cõcor.poterit etiam ne ſit iudex recuſari, quod Præpo. & Philip. in alle.c.poſtremo.

17. Si iudex fuit ſollicitator cauſæ, quia ſicut non poteſt eſſe teſtis,ita recuſabitur ne ſit iudex. Rota concluſio. 161. Quod Ludo. Ro.conſil. 420. dicit procedere in ſollicitatore ſalariato alias à teſtimonio ſecundum eum non repelleretur, dicit tamen Præpo. in allega. cap. poſtremo. quod forte à iudicando poſſet ſollicitator etiam non ſalariatus recuſari ratione affectionis, quam veriſimiliter habet ad cauſam, ad quod no. per Rotam vbi ſupra & Domi. in cap. Romana. de teſti.li. 6.

18. Si iudex dixiſſet apparere ius alicuius partis in cauſa , ita Ioan. And. in cap. irrefragabili. §. exceſſus & ibi Sicul. & moder. de offic. ordin. nam pars contra quam dixiſſet antequam eſſet datus iudex poterit eum recuſare.

19. Si iudex fuit cõſultor aduerſarij in cauſa.ita Ioan.And.in cap.ſi contra vnum.de offic.dele.lib.6.idem Ioan.And.& Domi. in allega.c.legitima. Bald.in cap.de cauſis.5.col. de offi.dele.Sic.& Præpo.in alle.c.poſtremo. & idem Ioan.And.in præalle.c.irrefragabili.

20. Si aduerſarius eſt vaſallus iudicis.

c.cau-

ç.cauſam 2.de offi.dele.no.in.c. ex trāſmiſſa. de fo.compe Ioan.And.& Domi.in allega.c. legitimo.Specul.vbi ſupra ver.1.Angel.Aret. in alle.§.p•ꝛterea.ver.viſo.de reſcrip.Prępo. in allega.c.poſtremo.

21.Si iudex alias tulit teſtimonium in cauſa,nam poterit recuſari.ita Spe.vbi ſupr.ver. Item ſi fuit teſtis allega.l.fi.ff.de teſti.& C.de aſſeſſo.l.fi. in prin. & in fi.idem Præpo.in allega.c.poſtremo.fa.no.in c.Romana.prçalle. de teſti.li.6.

22. Si Iudex eſt vaſallus impetrantis, vt in præallega.c.accedens 2.fa. poſita ſupra in 20. ſpecie.in alle.c.poſtremò.

23. Si iudex in cauſa fuit fideiuſſor, nam fideiuſſor non poteſt eſſe teſtis in cauſa l. ſi cui legetur.& ibi Bal.ff.de. le.1. Anto.in c. cum à nobis.de teſti.Spe.vbi ſupr. ver. ſed nunquid fideiuſſor.& ibi Ioan.And.in addi. Præpo. vbi ſupra.

24. Si Iudex eſt filius eius qui fuit aduocatus in cauſa,vel econtra pater eſt Iudex, & filius eſt aduocatus.ita gloſſ.in præallega.c.accuſatores.3.4.q.5.Anto.& Philip. in allega.c. poſtremo,per tex.in c.ex inſinuatione.de appel.ſed ibi gloſſ. Io. An. & Sicul.tenent contrarium.cũ gloſ.ſolum loqui videatur quando eſt commenſalis,ſed in filio maior præſumitur affectio,& quia pater & filius pro vna perſona reputantur.§. hij cum ſuis concor. Inſti.de inutili. ſti. & pater magis patitur in filium quam in ſeipſum.l. iſti quidē. ff. quod me.cau.& filius eſt de familia patris:ſecundũ Specu.vbi ſupra ver.item ſi ſit comes. Io. An.

& Do-

& Domi.in allega.cap.legitima.

Ego ſemel vidi per curiam admitti recuſationem cōſiliarij, eo quod eius gener eſſet aduocatus alterius partis, & hoc quamdiu cum ſocero demoraretur.

25. Si fuit aſſeſſor in illa cauſa non poterit poſtea eſſe iudex. Speculator. vbi ſupra. ver. Item ſi fuerit aduocatus. fa. not. in lege. 2. ff. quod quiſque iur.

Sed iſtud non videtur probari per l.nemo. la.2.in fi.C.de aſſeſſo.quæ allega. per Specul. immo gloſſ. videtur tenere contrarium in.l. 1.ff.eo. ti. videlicet ſi illa cauſa in qua fuit aſſeſſor ſibi fuerit delegata ita Bar. ibidem, fateor tamen quod ſi fuerit aduocatus non poterit eſſe aſſeſſor in eadem cauſa vt in præallega.l.nemo.

26. Si fuit iudex in illa cauſa & de illa ſemel cognouit, ſed ab eo fuit appellatū, nam abſque partis aſſenſu non poterit ſibi cauſa remitti, niſi prius appellatione vacuata.c.accepta. de appel. & ibi Præpo. & Sicu. idem Præpo. vbi ſupra in præallega.c.poſtremo.

27. Si iudex habet pæne conſimilem cauſam cauſæ aduerſarij. in ca. cauſam 2. de iudi. Io. And. & Domi.in allega.cap.legitima. Angel. Are. vbi ſupr.

Et quæ ſit pæne ſimilis cauſa, ſtatur arbitrio iudicis.c, perſonas.de teſti. ita Hoſt. Ioan. & Sicul.in alle.c.cauſam. Præpo. in allega.cap. poſtremo.

28. Quando iudex nimis fauet aduerſario. c.accedens.2.vt lite non conte.c.ad hæc de reſcrip. Ioan. An. & Domi.in alleg.c.legitima.

Præpo.

Præpo.in alleg.ca.poſtremo. Ant. & Sicul.in alle.c.accedens.Sed ſi reduceretur factum ad memoriam partis non recuſaretur propterea, ſecundum Cy. in l.1.C.vt quæ deſunt aduo.per Io.de Imo.in l.4.§. hoc autem iudiciũ ff.de dam.infect.

Sed quando dicetur nimis fauere? Anto.& Imol.in alleg.c. accedens remittunt illud arbitrio iudicis. Debet tamen in hoc caſu exprimi cauſa huiuſmodi fauoris in recuſatione, ita Io.An.& Domi.vbi ſupra.

Dici vero poterit nimis fauere quando nimis animoſe procedit in præiudicium partis alterius. Io.An.& Sicu.in c. 2.de in inte.reſti. vel quia dicit illum nimis fauere parti, quia grauauit eum in tali & tali articulo, ita Sicu. in præalle.c.accedens. Si autem diceret iudicem parti alteri nimis fauere, & aliter non exprimeret cauſam, non ſufficeret vel etiam ſi exprimeret cauſam non concludentem nimium fauorem. Quia iudex poteſt fauere vni parti, dum tamen modum non excedat. ar. op.in c.cõſuluit.de offi.dele.ita Sic.vbi ſupr.

29. Si pars ſibilat ad aurem iudicis poterit recuſari, niſi palam dicat quid in aure ſibi dictum fuerit, ita Prępo.in alle.c.poſtremo. Antho.Sicu.& Imol.in allega.c.accedens.2.Spe. titu.de poſitio.§.7.ver.quid ſi ponens.& allegat cap.cum ex iniuncto.de hæret. Et hoc niſi in cauſa procederetur ſine ſtrepitu ſecundum Barto.in extraua.ad reprimendum.ver. ſine ſtrepitu. Lanfra. in Cle. ſæpe. de verb.ſignifi.

Si tamen iudex ſicut præfertur reuelet publice,

lice, id quod ſibi pars dixerit ad aurem non erit ſuſpectus ſecundum Specu. vbi proxime. ſupra & ibi Ioan. And. in addi. & Docto. in al. le. c. accedens. 2.

30. Si iudex & aduerſarius ſint compatriotæ in patria extranea, quia extra patriam cõpatriotę plus ſolito ſe diligere ſolent. Ioã. An. & Domi. in alle. c. legitima. Specu. in tit. de dele. §. ſupereſt. ver. Item ſi de terra, no. in præallega. cap. accedens. 2. & per Ange. Aret. vbi ſupra.

31. Quando iudex & pars ſunt cõpatriotæ & in patria ſua iudicium agitur contra forenſem ibidem exiſtentem, ita Spec. vbi ſupra proxi. & Anthon. in præalle. cap. accedens. 2. vbi Sicul. dicit iſtud procedere in delegato, vt hodie probatur in cap. ſtatutum. §. cum autem. de reſcrip. li. 6. vbi patet quod ſi actor & reus ſunt diuerſarum diœceſum, actor non poteſt impetrare iudicem in ſua diœceſi vel ciuitate. Sed in ordinario dicit hoc non procedere alias quilibet forenſis volens conuenire ciuem de facili recuſaret omnes ordinarios reg. quod videtur contra mẽtem iurium quæ volũt quod actor ſequatur forum rei, & fa. quod idem Sicu. no. de ſuffraganeo in c. accedens in. 1. vt lite non conte.

32. Quando Iudex ſupplet in facto pro parte aduerſa, vltra caſus à iure permiſſos: nam tunc videtur ſe facere partem, & per conſequens ſuſpectum gloſ. eſt in alleg. c. ſtatutum ſuper ver. copia de reſcrip. lib. 6. & ibi Domi. quod quando iudex delegatus vna cũ parte ſe dicit iudicem, ſic dicẽdo ſe reddit

ſuſpectum

ſuſpectum alteri parti: & videtur ille fauere ſuper dubio.

33. Si iudex eſt in manib. aduerſarij in alia ſua cauſa: putà quia aduerſarius in alia cauſa eſt iudex iſtius ita Specu: vbi ſupra. ver. Item ſi vnus eſt iudex alterius, & idem ibi Io. An. in addi. idem Io. An: & Domi. in alle. c. legitima. & Domi. in ca: fi. de offi. dele. li. 6. vbi nullus poteſt eſſe conſeruator deputati ſibi conſeruatoris. idem Præpo: in alle. c. poſtremo.

34. Si epiſcopus eſt iudex ſuorum clericorum ſibi ſubditorum contra alium non ſuum dioeceſanum Ioan. And. & Domi. in allega. c. legitima. Specul. vbi ſupra. ver. quid ſi impetro, & ibi Ioan. And. in addi. Præpo: in allega. c. poſtremo. fa. c. cauſam: 2. & ibi no; per doct. de offi. dele.

Adde caſum aliũ videlicet ſi iudex eſt compater partis & pro hoc gloſſ. in præallega. ca. cum K: canonicus. quæ dicit iudicem ex modica & leui cauſa recuſari poſſe. ita Specu. in titu: de appel. §. nunc dicamus. 2. col. Io. And. & Domi. in ca. Romana. §. quod ſi obijciatur. de appel. lib. 6. vbi dicit quod talis cauſa recuſationis ratione compaternitatis non eſt à iure determinata & ſic eſt dubia eſt tamen probabilis; idem Sicul. in allega. ca. cum ſpeciali. de appel. & ibi Io: de Imol. poſt Ioan. And. & Imo. in cap: prudentiam. de offi. dele. Philip. in allegat. ca. poſtremo vbi Præpo. dicit quod ad plus tenetur cognatus ſpiritualis quam affinis, quia affinis non tenetur alere affinem, ſed pater ſpiritualis ſic vt voluit Bald. in authen. niſi rogati C. ad trebel. cum ergo affinis

poſſit

poſſit recuſari ſicut ſupra tactum eſt, ergo & cognatus ſpiritualis recuſabitur. Preterea æquiparatur patri carnali quo ad reuerentiam ſibi reddendam, & ideo non vocatur in ius ſine venia, ſicut nec pater carnalis ita Angelus. poſt Bal. in l. generaliter. ff. de in ius vo. ergo ſicut reuerentia magiſtralis facit quem ſuſpectum, vt ſupradictum eſt in. 7. & in 8. ſpecie, ita & iſta reuerentia ſpiritualis. Et ſic idem eſſet ac ſi eſſet patrinus partis a fortiori.

Veruntamen Sicul. in allegat. c. poſtremo dicit quod iudex arbitrabitur ſecundum morem regionis. Nam quibuſdam locis hæc cognatio ſpiritualis cauſat maximã amicitiam in aliquibus vero non tantam. Et facit in ſimili quod ſupra dictum eſt de coniunctis cognatione carnali in præal. c. poſtremo, vt voluit ibidem Sicu. poſt Ioan. And. Ego tamen in curia parlamenti ſæpenumero vidi declarari, quod ſola conpaternitas non ſufficiebat ad recuſandum præſidentem vel conſiliariũ.

Circa ſecundam ſpeciem reſpectu odij caſus ſubſequuntur.

35. Si iudex eſt inimicus partis, etiam ſi non ſit capitalis inimicus, ita gl. in ca. 2. & ibi Domi. de procu. li. 6. tex. in c. quia ſuſpecti. 3. q. 5. & c. accuſatores. lo. 1. ea. cau. & q. Spec. vbi ſupra ver. Item ſi eſt inimicus. & ver. Item ſi ſit inimicus meus. Bald. in l. vnica. C. ſi quacunq; prædi. poteſt. Io. de Ana. in c. cum oporteat de accuſa. Et arbitrio iudicis remittitur huiuſmodi inimicitia Specu. vbi ſupra ver. penul. Ioan. And. & Domi. in allega. cap. legitima. Præpo. in allega. cap. poſtremo fa. cap. cum

ſuper. de offic.dele.

Sed in hoc caſu exprimi debet cauſa inimicitiarum. ita Ioan. Andr.& Domi.vbi ſupra.& idem Ioan.Andre.in addi. Specul. vbi ſupra. Nec inſpicitur,ſi inimicitia proceſſerit ex veritate,vel ex falſa cauſa,à partib.vel à tertio. ſecundum Innocent.in. cap. cum. I. & A. de re iudi. ſufficit enim quod tale quid præceſſerit,quod habuerit prouocare animũ alterius ad inimicitiam pro,hoc tex.in l. 1.ff. de his qui,vt indig.vbi Bar.vnde ille, qui fuit cauſa inimicitiæ,poteſt excipere contra inimicum ſuũ de inimicitia,vt vult Archidia.in cap.ſtatutum. de reſcrip.libro ſexto.ar.l.nec timorem. ff.quod me. cau.licet gl.aliter ſentiat in cap.vt debitus.de appel.

Eſt tamen aduertendum an iſte hoc malicioſe fecerit vt ipſum tanquam inimicum repelleret, quod iudicis arbitrio venit relinquendum. l. 1. §. cum quis. ff. de quæſtio. vbi Bartol.recitat de illo qui ſciens debitum contra eum probari non poſſe niſi per vnum teſtem, dedit ei vnam alapam vt ſic poſtea ſi produceretur in teſtem contra eum poſſet eum repellere prætextu inimicitiæ,hoc tamẽ iudex cõſiderabit ex circumſtantijs,nam malicia huiuſmodi prodeſſe non debet, vt in ca. inquiſitionis.§.& an fides.de àccuſa.ita Sicu. in c.repellatur.eo.tit.

Dicit tamen Bald.in cap.conſtitutus.de reſcript. quod exceptiò inimicitiæ non procederet niſi inimicitia eſſet manifeſta. & non dubia.l.non diſtinguemus.§.cum quidã.ff.de arbit.nemo enim præſumitur inimicus, quia

eſt con-

eſt contra ius naturale. c. 1. d. l. vt vim. ff. de iuſtitut.& iu.vbi Bald. inquit. quod ſi inimicitia eſſet capitalis, tunc ſine alia exceptione redderet iudicium retro nullum,ſecus vero ſi non eſſet capitalis: quia tunc opus eſſet opponere exceptione.

36. In inimico nouiter ſeu recenter reconciliato,pro quo textus iuncta gloſſ. præalleg. cap. accuſatores. 1. 3. quæſtion. 5. vnde vetus prouerbium: ab inimico reconciliato libera nos domine,pro quo cap. per tuas, 1. in gloſſ. de ſimo.Sicul.in cap.cum oporteat. de accuſ. Bald.in authen.ſi dicatur.circa fin.C.de teſti. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vtili. pu.fa.no.per Innocent. & Docto. in alleg.ca. cum oporteat.tenet Præpo.in præallega.cap. poſtremo.& Spe.vbi ſupr.ver. Itē quod quōdam.& ibi Ioan.And.in addi.dicens,ſecus eſſe ſi reconciliatio non eſſet recens. pro quo gloſſ.quæ incipit,propter alias,in præallega. c.per tuas.quam ibi commendat Sicul. prope fi.& idem Sicul.in allega.cap. cum oporteat.

Aduerte tamen quod nedum dicitur inimicus qui habet apparentia ſigna odij,ſed etiam qui habet cauſam odij ſine ſignis etiam ſi oſtendat amare, ita Innocent. in allegat. cap. cum I. & A. & ſequitur Bald. in allega. l. præſcriptione. Ludo. Ro.in rub. de arbit. 10. col.& Innocent.in allega.cap.cum oporteat, qui dicit quod ſuſpectus de inimicitia repelli poteſt.& Bald.in præallega.authen.ſi dicatur.C.de teſti.

37. Si Iudex litigat in alia cauſa. cum parte Spe. vbi ſupra. verſi. idem eſt ſi cum altera par-

ra partium litem habeat. l. propter litem. ff. de excuſa.tuto.& authen. ſi curatoris. C. qui tuto.vel cura.da.po.c.cum ſuper de of. dele. idem Ioan.And. & domi. in allega. cap. legitima glo.Sicu.& Imo.in allega.c. cum ſuper. Idem Antho.& Sicul.in c,1.de iudi.Philip.& præpo.in allega.cap.poſtremo.

38. Quando iudex habet cauſam cum eccleſia vel dignitate quam pars poſſidet tex.in alle.c.cum ſuper & ibi glo.magna & doct. præpo.in dicto.c.poſtremo.

39. Quando iudex non admiſit partem ad actum humanitatis ſolitum exerceri cum æqualibus puta ad oſculum ſtante conſuetudine oſculandi gloſſ.Sicul.& moder. in alle.ca. cum ſuper.& fa glo.in cap.cum Adrianus.63. di.præpo.vbi ſupra Ange.in l.1.C.de ſen.paſ. ad hoc tex.iũcta gl.in ver.ad oſculũ de præbẽ.

40. Quando iudex protulit verba comminatoria contra partem , quod ſi poterit offendet ipſam gl.& doc.in alle.c.cum ſuper Hoſt. Io.An.Bal.Sicu.& Præpo.in c.cum ceſſante de app.Bal.in all.l.vnica.C. ſi quacunque prædi. po.vbi dicit,quod nedum eſt inimicus,qui facit iniuriam,ſed etiam qui facere conatur.alle.gl.in l.ad hæc. §. dat remiſſionem. ff. de excuſa. tuto. Dicit tamen Præpo. in alle. c.poſtremò quod conſiderari debet qualitas dicentis iuxta no.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi. ff. de no.ope.nunc per Cy.& alios in l.1.ſi quis impera.male.& in l.metum.C.quod me.cau. & ita conſuluit Pau.de ca. conſi.22. incipien.in Chriſti. &c. Circa primum. Sed contrarium [illegible] tenet Anto.dicens doc.ita tenere in c. ſi quando de

do de præſcrip. Pro prima parte fa.glo.& ibi Ange.in l.ſi prætor.§.marcellus.ff.de iud. exponit Antho.in alle.c. ſi quando & Bal. in l.ſi quis prouocatione. C.de app.

41. Quando iudex ſalutatus aperte non reſpondet niſi qualitas perſonæ excuſaret,quia non ſalutando præſumitur inimicus per dictam gloſſ.in præalle.c.cum Adrianus. 63.di. gloſſ.& Sicul.in præalle.c.cum ſuper de offi. dele.idem Sicu.in allega.c.cum ceſſante & in c.repellantur.præpo.in alle.c.poſtremo.Anto.in ſalutatione Gregoriana ad ſi. Quod intelligunt doct. quando erat conſuetus antea ipſum ſalutare vel ſi ſalutatus conſueuerit reſpondere.

42. Quando iudex eſſet conſanguineus inimici mei tex.iũcta gl.& ibi Sicul. in c.ad hæc 1.de appel. Bal.in ca. accedens in 2.vt lit.non con.fa.lec.& no.in c.repellantur & c.cũ oporteat.de accu.& ibi per gloſ.Sicu.& Docto.& præpo.in allega.c.poſtremo.

43. Quando iudex eſſet cõmenſalis inimici mei vel eius familiaris per dictum cap. repellantur & c.cum oporteat & ibi gl.& doct. & Spec.vbi ſupr.verſi. Item ſi eſt familiaris inimici.Ioan.And.& Domi.in alle. ca. legitima Philip.& Præpo.in alleg.c.poſtremo.Antho. & Sicul. in allega. cap. accedens.2. vt lit.non conte.

Et dicunt Ioan.And. & Domi.vbi ſupra.idem eſſe quando iudex eſt inimicus Domini mei. nam propter dominum recuſatur aliquando tota familia, & econuerſo omnes de familia recuſantur propter eum in præalle-

de ambitu. Et ita tenet Ioan. Andr. in addi. Specu. vbi ſuprà proximè, quod in curia parlamenti ſeruatur ideo, quia per ordinationes Regis maximè Caroli 7. prohibetur præſidentibus & conſiliarijs, ne quicquam à partibus recipiant, quod eorum poſſit animum mouere, ſecus igitur, ſi dona eſſent parua, l. ſolent. ff. de offi. proconſul. & c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6.

10 Si Vicarius eſt Epiſcopi iudex, nam tunc etiam in cauſa famuli Epiſcopi poterit recuſari tex. eſt ſecundum Præpo. in alle. c. inſinuante & ibi Sicul. & Imol. Philip. & Præpo. in alle. c. poſtremo.

11. Si ſocius eſt in domo aduerſarij, ita Sicul. in alle. cum R. canonicus. Præpo. in alleg. cap. poſtremo. Angel. Are. vbi ſupra. Et intelligit de ſocijs largè, puta de illis qui habent materiam ſimul conueniendi, ſicut ſcolares habitantes in eadem domo, quorùm vnus, ſi alterius iudex fuerit deputatus recuſari poterit, ſecundum Sicul. vbi ſupra, nam ratione huius ſocietatis contrahitur quoddam ius fraternitatis. l. verum. ff. pro ſocio. fa. gloſſ. in cap. dilecto. ſuper ver. vicino. de ſentent. excommun. lib. 6. Præmiſſa tamen intelligenda ſunt durante ſocietate, ita Specul. vbi ſupra. ver. quid ſi ſit ſocius. & ibi Ioannes Andræas, in addition. dicit Petr. & Abba. ita dixiſſe in præallegat. cap. inſinuante. Et idem dicendum videtur, vbi quis eſſet ſocius ſpecialis extra domum ratione prætacta, videlicet, quia ſocietas eſt altera fraternitas,

per

per dictam.l.verum.ita Io.An.in addi Specu. vbi ſupra in ver.Item ſi eſt Concanonicus.

12. Si eſt concanonicus cum aduerſario in eadem Eccleſia: Per tex.in allega.c.cum K. & ibi Sicul.& Specu. vbi proxime. ſupra Ioan. And.& Domi.in allega.c.legitima. de appellatio. lib.6.

Et idem dic ſi iudex & aduerſarius ſint de eodem collegio, niſi inter alios de collegio, vel de capitulo,quia cauſa affectionis &c.ita Philip.in alleg.ca.poſtremo.Et per hoc videretur quod conſiliarius Curię Parlamẽti poſſit recuſari, ſi cauſa alterius conſiliarij ſibi committatur.Sed ex hoc ſolo nunquam vidi conſiliarium commiſſarium recuſari.

13. Si Iudex eſt ſubditus,aduerſario domino ſuo,quia non poteſt eſſe iudex in cauſa domini ſui.c.accedens.1.& 2 & ibi Sicu.vt li.nõ, conte.glo.in c.accuſatores.lo.4.3.quæſt.5.Io. An.& Domi.in allega.ca. legitima.Præpo.in allega.ca.poſtremo. Quod intellige durante ſubiectione alias ſecus. vt ſupra in 9. & 11. ſpecie.

14. Si iudex eſt Suffraganeus aduerſarij vt in præallega.c.accedens.1.Præpo.in allega. c. poſtremò.Spec.vbi ſupra ver. Item ſi eſt ſuffraganeus:vbi Ioan.An. in additione dicit illud eſſe verum etiam ſi habeat cauſam cum ſubdito ſuffraganei ſui corã ipſo ſuffraganeo quia poterit ipſe ſuffraganeus recuſari ſecundum eundem Ioan.And.vbi ſupra in additione.ver. ſed quid ſi conqueror.de ſubdito &c. contra opi.Spe.ibidem.

15. Si iudex eſt vel fuit aduocatus aduerſarij in

rij in eodem negocio, vel ei connexo, in præalleg.c.poſtremo.2.quæſt.6. c. ſtatuendum.l. prætor.ff.de iuri.om.iud.l.ille.à quo.§.pe. ff adTrebel.2.q.1.c.ſed ſciendum.l.quiſquis.C. de poſt.in prin.C.de aſſeſſo. l. nemo.in fin.& ratio eſt, quia iam animum ſuum manifeſtauit,& præſumitur affectus ad cauſam rationeaduocationis ſuſceptæ, ſecundum Sicul. in allega. cap. poſtremo. & ibi Præpo. Ioan. And. & Domi.in allega.ca.legitima. Specul. vbi ſupra. ver. Item ſi fuerit aduocatus. vbi Ioan. And. in addi. dicit quod ſi aduocatus impetretur ab appellato, qui ex ipſius aduocati conſilio obtinuit procederet recuſatio, ceſſaret autem ſi impetraret appellans. Et licet aduocatus poſſit eſſe iudex ordinarius ſecundum Vincen. nihilominus ſecundum Io. And.vbi ſupr.recuſari poteſt.

Aduerte tamen quod ſi aduocatus eſt domeſticus iudicis ex hoc ſolo recuſari non poteſt ſecundum glo.Innocent.Antho.& Sicul. in ca. ex inſinuatione, de appella.niſi attenta qualitate prauitatis aduocati,& facilitate iudicis,aliud videatur dicendum.ita Hoſti.per illum tex.& Sicul.in c.1.de offic.iudi. vt quia forſan nimis faueret cauſæ ipſius ſecundum Philip.& Doc.in alle.c.poſtremo. Secus ſi eo modo non faueret.

Sed vbi aduocatus eſſet iudicis, tunc bene poſſet recuſari, ita Hoſtien. & Ioan.Andr.in alle.ca.1.& fa.c.accedens 2. vt lite non conte. & Præpo.vbi ſupra.

16. Si fuit in cauſa procurator per ea quæ habentur in.c.fi.de teſti.li.6.per Antho.in ca.

cum

cum à nobis. de teſti. & no. in præalle.ca.inſinuante,de offi.dele.Spec.vbi ſupra ver. Item ſi fuerit aduocatus.nam procurator teſtis eſſe non poteſt in cauſa in qua fuit procurator, vt in præalle.ca.ſi. ergo cum facilius repellatur iudex,quam teſtis vt voluit gl.in c.cũ canonicus & c. inſinuante.cum cõcor.poterit etiam ne ſit iudex recuſari, quod Præpo. & Philip. in alle.c.poſtremo.

17. Si iudex fuit ſollicitator cauſæ, quia ſicut non poteſt eſſe teſtis,ita recuſabitur ne ſit iudex. Rota concluſio. *161*. Quod Ludo. Ro. conſil. 420. dicit procedere in ſollicitatore ſalariato alias à teſtimonio ſecundum eum non repelleretur, dicit tamen Præpo. in allega. cap. poſtremo. quod forte à iudicando poſſet ſollicitator etiam non ſalariatus recuſari ratione affectionis, quam veriſimiliter habet ad cauſam, ad quod no. per Rotam vbi ſupra & Domi. in cap. Romana, de teſti.li. *6*.

18. Si iudex dixiſſet apparere ius alicuius partis in cauſa, ita Ioan. And. in cap. irrefragabili. §. exceſſus & ibi Sicul. & moder. de offic. ordin. nam pars contra quam dixiſſet antequam eſſet datus iudex poterit eum recuſare.

19. Si iudex fuit cõſultor aduerſarij in cauſa.ita Ioan.And.in cap.ſi contra vnum.de offic.dele.lib.*6*.idem Ioan.And.& Domi. in allega.c.legitima. Bald.in cap.de cauſis.5.col. de offi.dele.Sic.& Præpo.in alle.c.poſtremo. & idem Ioan.And.in præalle.c.irrefragabili.

20. Si aduerſarius eſt vaſallus iudicis, c. cau-

ç.cauſam 2.de offi.dele.no.in.c. ex trãſmiſſa. de fo.compe Ioan.And.& Domi.in allega. c. legitimo.Specul.vbi ſupra ver.1.Angel.Arec. in alle.§.p •eterea.ver.viſo.de reſcrip.Prępo. in allega.c.poſtremo.

21.Si iudex alias tulit teſtimonium in cauſa,nam poterit recuſari.ita Spe.vbi ſupr.ver. Item ſi fuit teſtis allega.l.fi.ff.de teſti.& C.de aſſeſſo.l.fi. in prin. & in fi.idem Præpo.in allega.c.poſtremo.fa.no.in c.Romana.prçalle. de teſti.li.6.

22. Si Iudex eſt vaſallus impetrantis, vt in præallega.c.accedens 2.fa. poſita ſupra in 20. ſpecie.in alle.c.poſtremò.

23. Si iudex in cauſa fuit fideiuſſor, nam fideiuſſor non poteſt eſſe teſtis in cauſa l. ſi cui legetur.& ibi Bal.ff.de. le.1. Anto.in c. cum à nobis.de teſti.Spe.vbi ſupr. ver. ſed nunquid fideiuſſor.& ibi Ioan.And.in addi. Præpo. vbi ſupra.

24. Si Iudex eſt filius eius qui fuit aduocatus in cauſa,vel econtra pater eſt Iudex, & filius eſt aduocatus.ita gloſſ.in præallega.c.accuſatores.3.4.q.5.Anto.& Philip. in allega.c. poſtremo,per tex.in c.ex inſinuatione.de appel.ſed ibi gloſſ. Io. An. & Sicul.tenent contrarium.cũ gloſ.ſolum loqui videatur quando eſt commenſalis,ſed in filio maior præſumitur affectio,& quia pater & filius pro vna perſona reputantur. §. hij cum ſuis concor. Inſti.de inutili. ſti. & pater magis patitur in filium quam in ſeipſum.l. iſti quidẽ. ff. quod me.cau.& filius eſt de familia patris.ſecundũ Specu.vbi ſupra ver.item ſi ſit comes. Io.An.

& Do-

& Domi.in allega.cap.legitima.

Ego ſemel vidi per curiam admitti recuſationem cõſiliarij,eo quod eius gener eſſet aduocatus alterius partis,& hoc quamdiu cum ſocero demoraretur.

25. Si fuit aſſeſſor in illa cauſa non poterit poſtea eſſe iudex. Speculator. vbi ſupra. ver. Item ſi fuerit aduocatus. fa. not. in lege. 2. ff. quod quiſque iur.

Sed iſtud non videtur probari per l.nemo. la.2.in fi.C.de aſſeſſo.quæ allega. per Specul. immo gloſſ. videtur tenere contrarium in.l. 1.ff.eo. ti. videlicet ſi illa cauſa in qua fuit aſſeſſor ſibi fuerit delegata ita Bar. ibidem, fateor tamen quod ſi fuerit aduocatus non poterit eſſe aſſeſſor in eadem cauſa vt in præallega.l.nemo.

26. Si fuit iudex in illa cauſa & de illa ſemel cognouit, ſed ab eo fuit appellatũ, nam abſque partis aſſenſu non poterit ſibi cauſa remitti,niſi prius appellatione vacuata.c.accepta. de appel. & ibi Præpo. & Sicu.idem Præpo.vbi ſupra in præallega.c.poſtremo.

27. Si iudex habet pæne conſimilem cauſam cauſæ aduerſarij. in ca. cauſam 2. de iudi.Io. And. & Domi.in allega.cap.legitima.Angel. Are.vbi ſupr.

Et quæ ſit pæne ſimilis cauſa,ſtatur arbitrio iudicis.c,perſonas.de teſti. ita Hoſt. Ioan. & Sicul.in alle.c.cauſam. Præpo. in allega.cap. poſtremo.

28. Quando iudex nimis fauet aduerſario. c.accedens.2.vt lite non conte.c.ad hæc de reſcrip.Ioan.An. & Domi.in alleg.c.legitima.

Præpo.

lice, id quod ſibi pars dixerit ad aurem non erit ſuſpectus ſecundum Specu. vbi proxime. ſupra & ibi Ioan. And. in addi. & Docto. in al. le. c. accedens. 2.

30. Si iudex & aduerſarius ſint compatriotæ in patria extranea, quia extra patriam cōpatriotę plus ſolito ſe diligere ſolent. Ioā. An. & Domi. in alle. c. legitima. Specu. in tit. de dele. §. ſupereſt. ver. Item ſi de terra. no. in præallega. cap. accedens. 2. & per Ange. Aret. vbi ſupra.

31. Quando iudex & pars ſunt cōpatriotæ & in patria ſua iudicium agitur contra forenſem ibidem exiſtentem, ita Spec. vbi ſupra proxi. & Anthon. in præalle. cap. accedens. 2. vbi Sicul. dicit iſtud procedere in delegato, vt hodie probatur in cap. ſtatutum. §. cum autem. de reſcrip. li. 6. vbi patet quod ſi actor & reus ſunt diuerſarum dioeceſum, actor non poteſt impetrare iudicem in ſua dioeceſi vel ciuitate. Sed in ordinario dicit hoc non procedere alias quilibet forenſis volens conuenire ciuem de facili recuſaret omnes ordinarios reg. quod videtur contra mētem iurium quæ volūt quod actor ſequatur forum rei, & fa. quod idem Sicu. no. de ſuffraganeo in c. accedens in. 1. vt lite non conte.

32. Quando Iudex ſupplet in facto pro parte aduerſa, vltra caſus à iure permiſſos: nam tunc videtur ſe facere partem, & per conſequens ſuſpectum gloſ. eſt in alleg. c. ſtatutum ſuper ver. copia de reſcrip. lib. 6. & ibi Domi. quod quando iudex delegatus vna cū parte ſe dicit iudicem, ſic dicēdo ſe reddit

ſuſpectum

ſuſpectum alteri parti: & videtur ille fauere ſuper dubio.

33. Si iudex eſt in manib. aduerſarij in alia ſua cauſa: puta quia aduerſarius in alia cauſa eſt iudex iſtius ita Specu. vbi ſupra. ver. Item ſi vnus eſt iudex alterius, & idem ibi Io. An. in addi. idem Io. An. & Domi. in alle. c. legitima. & Domi. in ca. fi. de offi. dele. li. 6. vbi nullus poteſt eſſe conſeruator deputati ſibi conſeruatoris. idem Præpo. in alle. c. poſtremo.

34. Si epiſcopus eſt iudex ſuorum clericorum ſibi ſubditorum contra alium non ſuum diœceſanum Ioan. And. & Domi. in allega. c. legitima. Specul. vbi ſupra. ver. quid ſi impetro, & ibi Ioan. And. in addi. Præpo. in allega. c. poſtremo. fa. c. cauſam. 2. & ibi no. per doct. de offi. dele.

Adde caſum aliũ videlicet ſi iudex eſt compater partis & pro hoc gloſſ. in præallega. ca. cum K. canonicus. quæ dicit iudicem ex modica & leui cauſa recuſari poſſe. ita Specu. in titu. de appel. §. nunc dicamus. 2. col. Io. And. & Domi. in ca. Romana. §. quod ſi obijciatur. de appel. lib. 6. vbi dicit quod talis cauſa recuſationis ratione compaternitatis non eſt à iure determinata & ſic eſt dubia eſt tamen probabilis; idem Sicul. in allega. ca. cum ſpeciali. de appel. & ibi Io. de Imol. poſt Ioan. And. & Imo. in cap. prudentiam. de offi. dele. Philip. in allegat. ca. poſtremo vbi Præpo. dicit quod ad plus tenetur cognatus ſpiritualis quam affinis, quia affinis non tenetur alere affinem, ſed pater ſpiritualis ſic vt voluit Bald. in authen. niſi rogati C. ad trebel. cum ergo affinis

poſſit

poſſit recuſari ſicut ſupra tactum eſt, ergo & cognatus ſpiritualis recuſabitur. Preterea æquiparatur patri carnali quo ad reuerentiam ſibi reddendam, & ideo non vocatur in ius ſine venia, ſicut nec pater carnalis ita Angelus. poſt Bal. in l. generaliter. ff. de in ius vo. ergo ſicut reuerentia magiſtralis facit quem ſuſpectum, vt ſupradictum eſt in. 7. & in 8. ſpecie, ita & iſta reuerentia ſpiritualis. Et ſic idem eſſet ac ſi eſſet patrinus partis a fortiori.

Veruntamen Sicul. in allegat. c. poſtremo dicit quod iudex arbitrabitur ſecundum morem regionis. Nam quibuſdam locis hæc cognatio ſpiritualis cauſat maximã amicitiam in aliquibus vero non tantam. Et facit in ſimili quod ſupra dictum eſt de coniunctis cognatione carnali in præal. c. poſtremo, vt voluit ibidem Sicu. poſt Ioan. And. Ego tamen in curia parlamenti ſæpenumero vidi declarari, quod ſola conpaternitas non ſufficiebat ad recuſandum præſidentem vel conſiliariũ.

Circa ſecundam ſpeciem reſpectu odij caſus ſubſequuntur.

35. Si iudex eſt inimicus partis, etiam ſi non ſit capitalis inimicus, ita gl. in ca. 2. & ibi Domi. de procu. li. 6. tex. in c. quia ſuſpecti. 3. q. 5. & c. accuſatores. lo. 1. ea. cau. & q. Spec. vbi ſupra ver. Item ſi eſt inimicus. & ver. Item ſi ſit inimicus meus. Bald. in l. vnica. C. ſi quacunq; prædi. poteſt. Io. de Ana. in c. cum oporteat de accuſa. Et arbitrio iudicis remittitur huiuſmodi inimicitia Specu. vbi ſupra ver. penul. Ioan. And. & Domi. in allega. cap. legitima. Præpo. in allega. cap. poſtremo fa. cap. cum

ſuper. de offic.dele.

Sed in hoc caſu exprimi debet cauſa inimicitiarum. ita Ioan.Andr.& Domi.vbi ſupra.& idem Ioan.Andre.in addi. Specul. vbi ſupra. Nec inſpicitur,ſi inimicitia proceſſerit ex veritate,vel ex falſa cauſa,à partib.vel à tertio. ſecundum Innocent.in. cap. cum. I. & A. de re iudi. ſufficit enim quod tale quid præceſſerit,quod habuerit prouocare animū alterius ad inimicitiam pro,hoc tex.in l. 1.ff. de his qui,vt indig.vbi Bar.vnde ille, qui fuit cauſa inimicitiæ,poteſt excipere contra inimicum ſuū de inimicitia,vt vult Archidia.in cap.ſtatutum. de reſcrip.libro ſexto.ar.l.nec timorem. ff.quod me. cau.licet gl.aliter ſentiat in cap.vt debitus.de appel.

Eſt tamen aduertendum an iſte hoc malicioſe fecerit vt ipſum tanquam inimicum re pelleret, quod iudicis arbitrio venit relinquendum. l. 1. §.cum quis. ff. de quæſtio. vbi Bartol.recitat de illo qui ſciens debitum con tra eum probari non poſſe niſi per vnum teſtem, dedit ei vnam alapam vt ſic poſtea ſi produceretur in teſtem contra eum poſſet eum repellere prætextu inimicitiæ,hoc tamē iudex cōſiderabit ex circumſtantijs,nam malicia huiuſmodi prodeſſe non debet, vt in ca. inquiſitionis.§.& an fides.de àccuſa.ita Sicu. in c.repellatur.eo.tit.

Dicit tamen Bald.in cap.conſtitutus.de re ſcript. quod exceptiò inimicitiæ non procederet niſi inimicitia eſſet manifeſta. & non dubia.l.non diſtinguemus.§.cum quidā.ff.de arbit.nemo enim præſumitur inimicus, quia eſt con-

eſt contra ius naturale. c. 1. d. l. vt vim. ff. de iuſtitut.& iu.vbi Bald. inquit. quod ſi inimicitia eſſet capitalis, tunc ſine alia exceptione redderet iudicium retro nullum, ſecus vero ſi non eſſet capitalis: quia tunc opus eſſet opponere exceptione.

36. In inimico nouiter ſeu recenter reconciliato, pro quo textus iuncta gloſſ. præalleg. cap. accuſatores. 1. 3. quæſtion. 5. vnde vetus prouerbium: ab inimico reconciliato libera nos domine, pro quo cap. per tuas, 1. in gloſſ. de ſimo. Sicul. in cap. cum oporteat. de accuſ. Bald. in authen. ſi dicatur. circa fin. C. de teſti. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vtili. pu. fa. no. per Innocent. & Docto. in alleg. ca. cum oporteat. tenet Præpo. in præallega. cap. poſtremo. & Spe. vbi ſupr. ver. Itē quod quōdam. & ibi Ioan. And. in addi. dicens, ſecus eſſe ſi reconciliatio non eſſet recens. pro quo gloſſ. quæ incipit, propter alias, in præallega. c. per tuas. quam ibi commendat Sicul. prope fi. & idem Sicul. in allega. cap. cum oporteat. Aduerte tamen quod nedum dicitur inimicus qui habet apparentia ſigna odij, ſed etiam qui habet cauſam odij ſine ſignis etiam ſi oſtendat amare, ita Innocent. in allegat. cap. cum I. & A. & ſequitur Bald. in allega. l. præſcriptione. Ludo. Ro. in rub. de arbit. 10. col. & Innocent. in allega. cap. cum oporteat, qui dicit quod ſuſpectus de inimicitia repelli poteſt. & Bald. in præallega. authen. ſi dicatur. C. de teſti.

37. Si Iudex litigat in alia cauſa. cum parte Spe. vbi ſupra. verſi. idem eſt ſi cum altera par-

ra partium litem habeat. l. propter litem. ff. de excuſa.tuto.& authen. ſi curatoris. C. qui tuto.vel cura.da.po.c.cum ſuper de of. dele. idem Ioan.And. & domi. in allega.cap.legitima glo.Sicu.& Imo.in allega.c. cum ſuper. Idem Antho.& Sicul.in c,1.de iudi.Philip.& præpo.in allega.cap.poſtremo.

38. Quando iudex habet cauſam cum eccleſia vel dignitate quam pars poſſidet tex.in alle.c.cum ſuper & ibi glo.magna & doct. præpo.in dicto.c.poſtremo.

39. Quando iudex non admiſit partem ad actum humanitatis ſolitum exerceri cum æqualibus puta ad oſculum ſtante conſuetudine oſculandi gloſſ.Sicul.& moder. in alle.ca. cum ſuper.& fa glo.in cap.cum Adrianus.63. di.præpo.vbi, ſupra Ange.in l.1.C.de ſen.paſ. ad hoc tex.iūcta gl.in ver.ad oſculū de præbē.

40. Quando iudex protulit verba comminatoria contra partem, quod ſi poterit offendet ipſam gl.& doc.in alle.c.cum ſuper Hoſt. Io.An.Bal.Sicu.&Præpo.in c.cum ceſſante de app.Bal.in all.l.vnica.C. ſi quacunque prædi. po.vbi dicit,quod nedum eſt inimicus,qui facit iniuriam,ſed etiam qui facere conatur.alle.gl.in l.ad hæc. §. dat remiſſionem. ff. de excuſa. tuto. Dicit tamen Præpo. in alle. c.poſtremò quod conſiderari debet qualitas dicentis iuxta no.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi. ff. de no.ope.nunc per Cy.& alios in l.1.ſi quis impera.male.& in l.metum.C.quod me. cau. & ita conſuluit Pau.de ca. conſi. 22. incipien.in Chriſti. &c. Circa primum. Sed contrarium tenet Anto.dicens doc.ita tenere in c. ſi quando de

do de præſcrip. Pro prima parte fa.glo.& ibi Ange.in l.ſi prætor.§.marcellus.ff.de iud. exponit Antho.in alle.c. ſi quando & Bal. in l.ſi quis prouocatione. C.de app.

41. Quando iudex ſalutatus aperte non reſpondet niſi qualitas perſonæ excuſaret, quia non ſalutando præſumitur inimicus per dictam gloſſ.in præalle.c.cum Adrianus. 63.di. gloſſ.& Sicul.in præalle.c.cum ſuper de offi. dele.idem Sicu.in allega.c.cum ceſſante & in c.repellantur.præpo.in alle.c.poſtremo.Anto.in ſalutatione Gregoriana ad fi. Quod intelligunt doct. quando erat conſuetus antea ipſum ſalutare vel ſi ſalutatus conſueuerit reſpondere.

42. Quando iudex eſſet conſanguineus inimici mei tex.iūcta gl.& ibi Sicul. in c.ad hæc 1.de appel. Bal.in ca. accedens in 2.vt lit.non con.fa.lec.& no.in c.repellantur & c.cū oporteat.de accu.& ibi per gloſ.Sicu.& Docto.& præpo.in allega.c.poſtremo.

43. Quando iudex eſſet cōmenſalis inimici mei vel eius familiaris per dictum cap. repellantur & c.cum oporteat & ibi gl.& doct. & Spec.vbi ſupr.verſi. Item ſi eſt familiaris inimici.Ioan.And.& Domi.in alle. ca. legitima Philip.& Præpo.in alleg.c.poſtremo.Antho. & Sicul. in allega. cap. accedens.2. vt lit.non conte.

Et dicunt Ioan.And. & Domi.vbi ſupra.idem eſſe quando iudex eſt inimicus Domini mei. nam propter dominum recuſatur aliquando tota familia, & econuerſo omnes de familia recuſantur propter eum in præallega.l.

ga. l.vnica C. ſi quacunq; prædi.po.Et idem ſi eſt ſubditus inimici alterius partis in præallega.c.accedens.& ibi Sic. Et idem ſi eſt amicus inimici alterius partis vt voluit Philip. in allega. cap. poſtremo.penultima column. ſed Bartol. tenet contrarium in præallega.l. vnica.

44. Quando in alia cauſa appellatum eſt ab eodem iudice,cap.ad hæc.1. & cap.propoſuit.de appellat. Ioan. Andr.& Domi.in allega.cap.legitima.quod Præpo. in præalleg. c. poſtremo. intelligit conſtito de grauamine coram arbitris,ita Ioan.And.Antho.& Sicul. in allega.c.ad hæc.

45. Secundum Imol.in allega. c. ad hæc eſt ſecundũ Vincent.& Immol.in alleg.c.propoſuit. Si appellatum eſt à iudice,etiam aliter non docto de grauamine. & vult ibi Imol. & ita ſeruatur in præſenti regno in patria quæ iure conſuetudinario regitur de ſtylo curiarum ſæcularium. Nam talis appellans poteſt recuſare iudicem in omnibus alijs ſuis cauſis ſicut infra dicetur, licet videatur leuis offenſa,nam appellatio non eſt magna iniuria iudici, immo vix eſt iniuria.l.& in maioribus. C. de appela.& tamen propter eam iudex recuſatur, etiam aliter non docto de grauamine.

Dicit tamen Imol.vbi ſupra conſiderandã qualitatẽ iudicis à quo, an ſit talis qui ſoleat perturbari vel inimicari contra appellatos, an vero non,iuxta no. per Bartol. in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi. ff. de no.ope. nuncia. & in l.1.C.ſi quis impera.male.

Et ſic

Et ſic minima & maior iniuria reddit quẽ ſuſpectum conſiderato animo recipientis iniuriam.in præallega.cap.poſtremo.& c.cum ſpeciali & quod vtrobique volunt Ioan. An. Sicul. & Docto. qui firmant iſtas ſuſpitiones eſſe arbitrarias propter varias affectiones & odia,ac varietatem perſonarum.

Et quod dictum eſt,vt iudex à quo recuſari poſſit docto de grauamine,procedit etiam ſi appellatio fuerit deſerta ſecundum Antoni.Sicul.& Imol.in præallega.cap.ad hæc.licet Vincen.& Inno.teneant contrarium,quorũ opinio videretur probabilior, quia poſtquam appellatio eſt deſerta perinde eſt ac ſi non fuiſſet appellatum.cle.ſi appellationem. de appel.

Aduerte quia Bart.in l.vnica. ff. apud eum à quo appel.firmat illam.l.dicentem quod iudex à quo propter appellationẽ ab eo interpoſitam non efficitur ſuſpectus in alia cauſa loqui quando ſolum quis recuſat ex eo quod appellauit & non docet nec offert docere de grauamine. Sed vbi probaret grauamen, dicit quod poſſet recuſari iuxta prædictum.ca. ad hæc.& c.propoſuit.Præterea dicit Sicu.in eo.ca.ad hæc quod non ſufficeret probare appellationis pendentiam ad effectum recuſandi iudicem in alia cauſa,ſed eſt neceſſe probare grauamen non ſolum reipſa, ſed ex propoſito in dubio tamen præſumendus eſt animus.

Si tamen ex coniecturis appareret iudicem grauaſſe, non ex mente, hoc non ſufficeret, quia ſuſpitio fundatur ſuper iniquo animo,

non autem ſuper grauamine, vt no. in allega. c. cum ſpeciali,

Sed dubium magnum eſt an iſtud procedat de iure ciuili propter prꝉalle. l. vnicam vnde Sicul & Imola. in prꝉallega. ca. ad hęc diſtinguunt quod aut loquimur in delegato & poteſt recuſari etiam ex nuda voluntate, dummodo recuſatio non appareat manifeſte friuola. vt no. in l. apertiſſimi & l. fi. C. de iudi. & prꝉalle. ca, cum ſpeciali & ſic non erit opus quod probetur realitas grauaminis.

Aut loquimur in ordinario, & tunc dicit Sicu. ſe putare quod olim non poterat recuſari maxime ex hac ſuſpitione quia penderet appellatio quantuncunque probaretur realitas grauaminis, per text. illius. l. vnicæ quæ præſupponit offenſionem, & tamen denegat recuſationem reddens rationem, quia denuo poteſt appellare & poteſt illius deciſionis eſſe ratio, quia olim ordinarius non poterat recuſare de iure ciuili vt no. in prꝉallega. l. apertiſſimi & bene fa. text. illius. l. vnicæ, hodie vero prouiſum eſt vt poſſit peti adiunctus non autem in totum poteſt recuſari vt in authen. ſi vero. C. de iudi. & no. in dicta. l. apertiſſimi. Quare putat idẽ Sicu. quod etiam de iure ciuili poterit probato grauamine modo prædicto peti adiunctus ſecundũ quod dicitur in prꝉalle. authẽ. & ita Sic. limitat præall. l. vnicã. Sed quid fiet de cauſis nouiter mouẽdis recuſato iudice propter pendentiã appellationis gl. in prꝉalle. c. ad hæc dicit quod iudex recuſatus eas alteri delegabit, ſed de hoc dic vt ſupra tactum eſt in 3. q. principali.

Sed

Sed de ſtilo parlamenti per curiam ſolet dari gardiator appellanti pendente appel. coram quo cauſæ ſuæ agitentur, vt patet in titu. Quando quis ſit exemptus à iuriſdictione illius iudicis, à quo app. vbi ponitur, quod ſi appelletur à iudicibus patriæ iuris ſcripti, ſiue regijs ſiue alijs appellans non eſt exemptus à iuriſdictione eorum, niſi pro cauſa, pro qua appellauit per dictam l. vnicam. fallit tamen vbi quis à partibus Franciç, quia ſiue in patria conſuetudinaria, ſiue iuris ſcripti appellans eſt exemptus à iuriſdictione patris & omniũ ſuorum iudicum in omnibus cauſis ſuis, ſiue agendo, ſiue defendendo. Et pariter, ſi appelletur à iudicibus terræ conſuetudinariæ, alijs quam regijs à iuriſdictione eorum exemptus eſt appellans tam agendo quam defendendo pendente appellatione.

Sed an finita cauſa appellationis poſſit recuſatio fieri propter appellationem prædictam etiam probato grauamine. Hoſtien. in præalleg. c. ad hoc tenet quod non, ſed ſolum ea pendente. nam præalleg. iura ſolum ſe fundant ſuper appellationis pendentia, quod maximè crederem procedere de iure ciuili. & hoc ſatis innuit ſtilus curiæ prælibatæ, quẽ anno præſenti vidi obſeruari in perſona mea. Nam ex eo, quod vrbana grimoarde appellaſſet à me ratione cuiuſdam executionis arreſti Baroniæ de veridifo. tradidit requeſtam recuſationis contra me in quadam alia cauſa pendente in curia fundatam ſuper pendentia prædictæ appellat. ſed curia noluit admittere.

46. Si iudex fecit aliquam iniuriam parti: puta dedit alapam. nam tunc poteſt recuſari text. eſt ſecundum vnum intellectum. in l. ſi quis prouocatione. C. de appel. fa. l. vnica. C. ſi quacunque prædio. po. cum not. per Bar. in præalleg. l. vnica. ff. apud eum, à quo appel. & recitatur in præalle. c. ad hæc. idem Præpo. in alle. c. poſtremo.

47. Si iudex contrahit parentelam cum inimico: nam tunc recuſari poteſt per not. in ca. 2. de procura. libr. 6. nam & in illis caſibus, in quibus remouetur procurat. poteſt iudex recuſari: ita glo. in alleg. ca. inſinuante. de offic. dele. & Specu. vbi ſupra. ver. ſi fa. no. per Sicu. Philip. & Præpoſi. in alleg. cap. poſtremo. per Bartol. in l. 4. in ſimili. ff. de adi. le. per Bald. in l. liberti. C. de inoffic. teſtam. & per Ioan. de Ana. in ca. cum oporteat. de accuſa.

48. in confœderato cum inimico meo per iura præalle. in præcedenti ſpecie. & fa. not. per Bald. in l. 2. de ſeruitu & aqua. vbi principe diffidato videntur diffidari confęderati. & not. par. Ange. in l. quę religioſis. ff. de rei ven. vbi an par extendatur ad confœderatos: de quo per Sicul. in cap. 1. de poſtula. præla. per Inno. & alios in cap. ad Apoſtolicæ. de re iud. li. 6. ita Præpo. in alle. c. poſtremo.

49. In eo qui crebro conuerſatur cum inimico meo. Spec. vbi ſupra. ver. item ſi comes. fa. no. per Ioa. An. & Sicu. in alle. c. cum oporteat. & Præpo. vbi ſupra.

Quinquageſima, quando iudex eſt inimicus Domini vel patris partis: tunc ipſe & tota ſua familia recuſari poſſunt. text. eſt in

præ-

præallega. l. vnica. C. ſi quaſcunque. Præpoſi. Specul. vbi ſupra. ver. Item ſi eſt inimicus. Ioan. And. & Domin. in præallega. ca. legitima. fac. not. in ca. accedens. 2. vt lit. non conteſta.

51. Si iudex eſt ſubditus inimici partis: vt in prælle. c. accedens: & ibi Sicu. & Præpo. in alle. c. poſtremo.

52 Quando iudex eſt partialis: vt quia eſſet Guelphus & pars eſſet gebellina: aduerſarius autem guelphus: ita Bald. in c. de cauſis. de offi. dele.

53. Vbicunque reſultat veriſimilitudo, quod iudex læderet partem ſi poſſet: nam tūc recuſari poteſt: ita Specu. vbi ſupra. ver. antepenul. fa. no. in ca. tertio loco. de procu. & per Bart. in l. fi. ff. de quæſtio. Bald. in l. fi. ff. de hæred. inſtit. vbi propter præcedentem veriſimilitudinem præſumitur crimen commiſſum. ergo multomagis arguetur de committendo. ita Præpo. in alle. c. poſtremo. Et hęc circa ſpeciem odij. Tertiam verò ſpeciem reſpiciunt caſus ſequentes.

54. Quando iudex eſt groſſus & illiteratus in puncto ſubtili recuſari poteſt. ita Bald. in l. fin. 16. qu. C. de hære. inſti. Cyn. in l. certi. C. loca. Ioan. Andr. & Domi. in ca. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. li. 6. Præpo. in alleg. ca. poſtremo.

55. Quando iudex ſuſpectus ſubdelegauit in totum: nam tunc ſubdelegatus recuſari poteſt. text. eſt in cap. iudex. de offic. delegat. libr. 6. & ibi Ioannes Andr. Ioan. Mona. & Do-

& Domi.idem Præpo.vbi ſupra.

56. Quando iudex recuſatur vt ſuſpectus, propter aliquam qualitatem,quæ ſuam reſpi cit dignitatem, nam tunc eius ſucceſſor recuſari poteſt: ita Bald.in cap. de cauſis de offi. deleg.Philip. & Præpo. in allega. cap. poſtremo.

Quinquageſimaſeptima,Si iudex procura uit ſibi cauſam committi,nam tunc poteſt recuſari Specu.vbi ſupra.ver. item ſi ipſe Ioan. An.Archi.& Domi.in c ſi contra vnum de offi.dele.li.6.Bald.in præalleg.c.de cauſis.idem Io.And.& Domi.in alle.c.legitima.& Prępo. in alle.c.poſtremo.

58.Sicut ſupra factum eſt, idem videtur, ſi iudex prius conſultus per actorem,reſpondiſſet eum habere ius per l. prætor.ff. de iuriſdi. om.iudi.per not.Imo.Io.An.& doct. in c.irrefragabili de offi.ordi.ita Io.And. & Domi. quando iudex nimis animosè procederet. ca. 2.circa prin.de in inte.reſti.& ibi Imol. & Sicul.& Præpo. in alleg.c.poſtremo. & Sicul.in c.accedens 2.vt lit.non conteſt.

59.Si ad petitionem vnius partis datus eſt iudex. Io.And.& Archi.in alleg.c. ſi contra vnum.& Bal.in alle.c.de cauſis.7.colum. Spec. vbi ſupra.ver.item ſi ad petitionem, pro quo tex.in l.obſeruandum.ff.de iudi.quam l.Bart. intelligit, quando vtraque pars eſt præſens, vnde ſic.in præal. c. cum R.canonicus de offi. deleg.ſuper gl. ſi. dicit,ꝙ de ſtilo curiæ ratio. eſt quod iudex per partem poſtulatus conceditur, niſi aduerſarius contradicat, quo caſu pars quælibet eligit vnum, & curia dat tertium

tium,vt no.in præalle.l.obſeruandum. c.inſinuante.

60. Si iudex ſucceſſit parti in toto vel in parte,ita tex.in l.Iulianus ait. ff.de iud. Spec. vbi ſupra.ver.item quia precium. Io. And.& Domi.in præal.c.legitima. & Præpo. in præal.c. poſtremo.

61. Quando iudex ad quem ſucceſſit iudici,à quo vel è contrà: nam tunc in cauſa appellationis recuſabitur. ita gloſ.Bald.& alij in l. eos.C.de app.glo.1.& ibi Sicu.in c.quærelam. de elec.Specu.in ti.de app.§.nunc tractemus. ad fi.Philip.& Præpo.in præalleg.ca. poſtremo.

62.Quando iudex à quo eſt appellatum eſſet illo iure reſpectu dignitatis, qui haberet iudicare in cauſa appellationis: vtputa ſicut nuper erat in facto,quia Archiepiſcopus Tholoſanus erat adminiſtrator Epiſcopatus Vauren.ſui ſuffraganei, vel de vno comite appellatur ad ducem, & idemmet reperiatur dux & comes. Et certè recuſari poterit in cauſa appellationis, quia iudicaret in facto proprio. vnde Bald.ſuper rubrica de appel.dicit, quod caſu prædicto deberet cauſam delegare iuxta ea quæ habentur in l.prætor.ff. de iuriſ. om.iudi.& pro Bal.eſt glo.& ibi Barto. in alleg.l.eos.C.de appel.voluit Specul.in præall. §.nunc tractemus.ver.penul.& fa. glo.in ca.ſi is cui.in fi.de offi.delega.li.6. ſaluo tamen eo quod ſupra tactum eſt de principe non recognoſcente ſuperiorem, qui recuſari non poteſt.

63.Quando ſuperior ſiue iudex,vt pars capitu-

pituli aliquid capitulariter feciſſet, & ab eo facto appellaretur ad eum, vt iudicem prout fieri poteſt in ca. à collatione. de app. libr.6. & ibi Domi. nam tunc iſte ſuperior recuſari poteſt, gloſſ. eſt ibidem. & idem tenet Inno. & Hoſti. in prællleg. ca. irrefragabili. & Præpo. in alle. c. poſtremo.

64. Vbi iudex percipit commodum ex iuriſdictione. nam tunc ſi velit ſe pronunciare iudicem poterit recuſari, ne ſuper hac exceptione cognoſcat ſecundum Inno. in c. ex parte 1. de ver. ſigni. c. venerabili. de cenſi. Antho. & Sicul. in c. ad audientiam de app. iuncta gloſſ. clarius voluit gloſſ. in l. de iure. ff. ad municip. & ibi Barto. & Bald. in l. 2. ff. ſi quis in ius vo. non ie. idem Bald. in cap. conquærente. de reſtitu. ſpoliato. Niſi tale commodum pertineret ad dignitatem vel officium, ita quod vt iudex nihil perciperet. nam ex hoc non intelligeretur ſuſpectus, & ideo cognoſcere poſſet. an ſua ſit iuriſdictio ſecundum Anton. & Præpo. in prælleg. c ad audientiam. Bald. in allega. ca. conquærente, & in authent. bona damnatorum. C. de bon. dam. & facit gloſſ. in c. cum perſonæ. de priuileg. lib.6. Dicunt tamen Sicu. & Præpoſi. vbi ſupra. quod ſi iudex recuſetur vt ſuſpectus reſpectu commodi, quod ſentit ex ſua iuriſdictione, puta ſportularum, inſpicienda erit qualitas iudicis & ſportularum. cap. & ſi quæſtiones. de ſymon.

65. Quando locus iudicij non eſt tutus propter inimicitias partis. nam tunc ibidem citatus

tatus iudicem recuſare poteſt reſpectu loci. ca.accedens. 2. vt lit. non conteſta. imò ſi notorium eſt locum non eſſe tutum, non tenetur comparere. Barto. in l. ſciendum de verbo.oblig.text.eſt in Cle.paſtoralis de re iudi. in Cle. Vnde Sicul. in ca. cum dilecti. de dolo & contu.ſuper gloſſ. in verbo calores. Dicit quod ſi aeris corruptio ſit vehemens in loco iudicij & complexio citati eſt talis quod veriſimiliter ex acceſſu dubitaretur de morte, non tenetur in loco tali comparere, vbi vigeret peſtis vel mortalitas iuxta præalle. ca. accedens.2.& ſic procedat gloſſ.in c.communis filius.23.diſtinct.quæ dixit generaliter, quem excuſari propter intemperiem aeris, & Bartol.in l. de ætate. ff.ad Trebell.ar.c.ad ſupplicationem de renuncia. fa. ca.ex parte de app. & præallega.Cle.in §. piſana. nam & locum peſtis quis licitè fugit. ca. negociatorem.88. diſtinct. Et ſtare in loco peſtis eſt Deum temptare.debet enim homo laborare, vt mortem effugiat, & demum ſe committere miſericordiæ diuinæ.23.qu. 8.ca. ſi nulla. Si autem aer non eſſet ita corruptus, ſeu complexio citati non eſſet talis, & tunc talis non excuſaretur, ſi ius reddatur in loco.ita Anton. in allega.ca.cum dilecti. pro quo eſt gloſſ. in Cle. quamdiu. de appel.in Cle.ver.alias.

66. Quando locus, ad quem citatur pars non eſt tutus propter inimicitias ciuitatis, aut certè ipſius citati tex.eſt in ca. cum R. canonicus alleg.& ibi Sicu.& Moder.& Præpo. in alle.c.poſtremo.

67. Quan-

67. Quando locus, in quo debet comparere eſt tutus, ſed via non eſt tuta. tex. in alle. c. cũ. R. & in cap. accedens. 2. vt lit. non conteſta. & Præpo. vbi ſupra.

68. In aduocato meo qui ſciuit ſecreta mea quia poteſt recuſari, ſi iam dixit velle ſuum contra me, ſi talis aduocatus meus impetretur ab aduerſario meo in iudicem. glo. eſt & ibi doct. qui eam ita intelligunt in ca. dilecto de teſti. ita Antho. & Præpo. in præalle. c. poſtremo. Imo. in præalle. ca. irrefragabili. §. exceſſus. de offi. ordi.

69. Vbi iudex eſſet ſuſpectus tertiò prætendenti intereſſe in cauſa, nam tunc iſte tertius non ſolum ſe poteſt opponere ratione ſui intereſſe: ſed etiam poteſt iudicem recuſare tanquam ſuſpectum. tex. eſt in ca. cum ſuper. de offi. dele. qui ad hoc not. per Anto. Baba. Sicu. & Imo. & iſto caſu ſecundum eos poterit recuſari iudex poſt litem conteſta. Docto. ſummariè de intereſſe per c. veniens. 1. de teſti.

70. Si iudex ſuam ſubditam inuitam ducere voluerit in vxorem. nam tunc per ipſam & ipſius familiam licitè recuſari poteſt text. eſt in præalle. l. vnica. C. ſi quacunque prædi. po.

71. Quando Epiſcopus eſt recuſatus. nam & tunc eius Vicarius videtur eſſe ſuſpectus, licet non econtra gloſ. eſt in c. ſi contra vnum in verbo Epiſcopi de offi. dele. li. 6. Præpo. & Philip. in alleg. c. poſtremo. 10. col. licet Bald. videatur tenere contrarium in præallega. l. vnica. C. ſi quacunque. Præpo. & Philip. in c. dilecti de appella.

72. Vbi

72. Vbi iudex fuiſſet corruptus à parte: quia recepiſſet munus ſufficiens ad peruertendum animum eius iuxta no. in ca. & ſi quæſtiones de ſymo. Spec. vbi ſupra ver. item ſi ſit inimicus meus. & ibi Io. An. in addi. & Præpoſi. vbi ſupra.

73. Quando executor modum excederet in exequendo, tunc etiam ſi eſſet datus de conſenſu partium recuſaretur. ca. ſuper quæſtionum. §. 1. de offic. deleg. quod tamen intellige, prout ſupra latè dictum eſt in tertia quæſtione principali.

74. In omni ſuſpitione perquàm remouetur procu. ſicut ſupradictum eſt; de quibus in ca. 2. de procurat. lib. 6. & in l. poſt litem cum ſequ. & in l. quæ omnia. ff. de procur. in omnibus enim illis poterit iudex vt ſuſpectus licitè recuſari: ita Spec. vbi ſupra. ver. ſi. Sicul. & Præpo. in alle. c. poſtremo.

75. Si iudex extraiudicialiter iniuſtè proceſſit, & poſtea iudicialiter procedere velit. nam tunc poterit recuſari: ita Philip. in alleg. ca. poſtremo. 14. col. pro quo gloſſ. in c. ſtatutum in ver. copia. de reſcript. lib. 6. pro gloſſ. & Sicu. ſuper ver. proponere doct. in alleg. ca. conquerente de reſtitu. ſpoliato.

76. Si cauſa aliquo modo tangat iudicem, vt qui ia tenetur de euictione Specu. vbi ſupra ver. item ſi cauſa aliquomodo.

77. Si iudex eſt de minoribus iudicibus, vnde non poteſt cognoſcere de maiori ſumma 2. qu. 6. §. diffinitiua. ver. cum certa. Specul. vbi ſupra. ver. item quod eſt de minoribus.

78. Si agatur de priuilegio Papæ, quia de illo non poteſt alius cognoſcere quam Papa. ca. cùm veniſſent de iudi. Spec. vbi ſupra, ver. item ſi agatur.

79. Si agatur actione iniuriarum, non poteſt eſſe iudex, gener, ſocer, vitricus, priuignus, ſobrinus, propriorve eorum, qui in ea cognatione vel affinitate, patronuſque eius vel eorum qui de ipſa cognatione ſunt, vt ff. de iniur. l. lex Cornelia. Spec. vbi ſupra, verſi. item in l. Cornelia. de iniurijs.

80. Si anteceſſor fuit recuſatus, nam poterit etiam ſucceſſor recuſari, ſi cauſa pertinebat ad dignitatem vel officium, ita Baldus in præallegato. cap. de cauſis. de offic. delegat. 8 colum. Philipp. in præalleg. cap. poſtremo.

Sunt & alij plures caſus, qui colligi poſſunt ex not. dictis Docto. maximè Anthon. Sicul. Moder. in cap. ſuper litteris de reſcript. Petrus de Ancha. in cap. pia de exceptio. libro 6. Imol. Bartol. in l. quidam conſulebant. ff. de re iudica. Sicul. in capit. ſollicitudinem de appella. Angelus, Aretin. inſtitu. de except. §. præterea verſic. quæritur. opponitur Petrus Ioannes de Ferra. in titul. de declin. iuri. in glo. nec fuiſſe circa finem, igitur & cæt.

Octuageſima prima cauſa eſſe poterit, vbi opponitur exceptio contra iudicem, quæ ſugillat, id eſt, notat ipſum iudicem infamia ſeu defectu vel alio crimine: quia in tali cognitio-

nitione ſuſpectus eſt. ita Anthon. Sicul. & Moder. in allega. ca. ſuper litteris. & ita dicit Archi. in ca. quia ſuſpecti. 3. qu. 5. ſeruare curiam Ro. vt de tali exceptione non cognoſcat delegatus. ſed ſuperior. & ibi Domi. in 5. co. Ioannes Andr. in alleg. ca. pia. Archi. in ca. hortamur. 3. qu. 9. Anthon. in cap. cum ſuper de offic. deleg. dicentes, quod licet regulariter iudex etiam delegatus cognoſcat, an ſua ſit iuriſdictio, vt in præallega. ca. ſuper litteris. & in l. 1. in princip. ff. ſi quis in ius vocatus non ie. & l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vti. pu. eo quia iudicare principaliter eſt onus, & ideo non dicitur propria cauſa iudicis, ex quo commodum vel incommodum ad ipſum non pertinet: veruntamen ſecus eſt in caſu ſupradicto, in quo eſt dubium vel ſuſpicio de ſubuerſione iudicij. vnde caſu prædicto debet dicere ſic, oppono quod eſtis excommunicatus vel infamis, & de hoc non poteſtis cognoſcere, quia ratione veſtri proprij intereſſe eſtis mihi ſuſpectus, quia ſicut iudex poteſt recuſari ſuper toto: ita ſuper vno articulo ſecundum Innoc. maximè caſu prædicto, vbi agitur de honore ſuo & fama, quia à nullo ſapiente præſumitur negligi. ca. nolo. 12. q. 1.

Octuageſima ſecunda, vbi opponitur defectus iuriſdictionis pariter concludens in incidente, ſicut in principali: vt quia dicitur eſſe pupillus, vel quid ſimile. nam ſicut eadem ratione non cognoſcit de ſuſpitione: quia ſicut eſt ſuſpectus in principali: ita

in hoc incidenti Innocen.in c. prudentiam de offi.deleg.Barto. & alij in præalleg.l. quidam conſulebant. Sicul. & Modernus, in allegat. cap.ſuper litteris Ange.in præalle.l. quidam. & in præallega.l.2.ver. 4. fallit, ſic neque de prædicta poterit exceptione cognoſcere. Et idem eſſet quotiens obijceretur iudici incapacitas, vt ſi opponitur à Clerico conuento, quod iudex eſt Laicus: quia non poterit cognoſcere de hac exceptione, & ſi pronunciaret ſe iudicem.pronunciatio eſſet nulla alleg.ca. tuam.de ordin.cogni. & ca.ſi iudex Laicus de ſen.excom.lib.6. & idem Ant.in c.ſi diligenti 4.col.de fo.compe.

83. Cùm opponitur de totali fundamento iuriſdictionis & proprietate ipſius: puta non eſtis poteſtas vel non eſtis Epiſcopus, quia præſumitur iudex habere affectionem ſuper iſto articulo, immò eſt cauſa propria ſecundum Barto. in l.ex ſententia propè fi. ff.de teſtam. tutel. vbi dicit, quòd ſi dico te non eſſe iudicem competentem, poterit de hoc ipſe cognoſcere: ſecus ſi nego penitus te eſſe iudicem, idem Antho.Sicul.& Moder.in alleg.ca. ſuper litteris. Bal.in l.iudices. C. de fi.inſtru. Ange.in l.conſtitutiones.§.fi.ff.de app. Anth. in c.cæterum.2.col.de iudi.Bal.in c.2.circa fi. de alie.feu.pater.

84. Quando agitur non ſolum de nudo exercitio iuriſdictionis, ſed etiam de proprietate ſubiectionis: quia citatus dicit ſe exemptum, & iudex negat:ita Sicu. in alleg. ca.ſuper literis poſt alios in quarto caſu: & dicit

Sicu.

Sicul.in c.venerabili.de cenſi. quod in caſu,c. cum perſonæ:de priuile.lib.6. Epiſcopus non procedit,vt iudex:ſed extraiudicialiter, vt ſe informet:licet gloſſ.aliud dicat ſuper ver.ordinarijs.Et ideo dici poteſt, quod licet poſſit cognoſcere poterit tamen recuſari, ſed non indiſtinctè: ſed attenta qualitate commodi ſibi applicanda per illum ſubditum,& qualitate iudicis,vt concludit Sicul.in ca. ad audientiam. verſus fi. ibi tertio poteſt dici de appel.& ſequitur ibi Philip.ſicut ſupra tactum eſt de commodo ſportularum.

85.Secundum prædictos,quando notorium eſt eum non eſſe iudicem vel ſaltem ipſe ſcit: nam tunc non poteſt in cauſa procedere. cap. ſi duobus.de appell. ſecus, ſi partes ſcirent,& iudex ignoraret, quia tunc procedere poſſet: vt in præal.c.ſi duobus no.

86.Vbi iudex ſe ingerit tenendo opinionem partis,quæ ſtat pro iuriſdictione gloſſ. eſt in præalle.ca.ſtatutum, quam Antho. dicit non eſſe alibi ſecundum Domi. ibi in fin.princ.& fuit dictum Innoc.in ca.ex parte.de verb.ſignific.& ſequuntur omues Docto.in præalleg. ca.ſuper litteris.& Sicul.in c.veniſſent de iudi.glo.in c.conquærente.de reſti.ſpoli.& ibi Sicul.

87.Secundum Antho.in alle. c. ſuper litteris,quando excipitur, quod locus contractus non eſt de iuriſdictione citantis, quia de hoc cognoſcere non poteſt:nam ex pronunciatione fieret commodum pronuncianti.alleg. no. in ca.cæterum.de iudic.ca. ex parte.de verbo.

ſignifi.& cap.venerabili.de cenſi de appel.ca, ad audientiam. ſequitur Sicul. in allegat.ca. ſuper litteris, licet aliter dicant Moderni. ipſe tamen Anthon.in penultim.car. dicit præmiſſa præcedere,quando volens cognoſcere, prætendit locum ſubiectum eſſe ratione proprietatis, quia tunc vltra iuriſdictionem haberet commodum ex pronunciatione: ſed ſi prætenderet locum ſibi ſubiectum ratione nudæ iuriſdictionis bene cognoſcere poſſet ſecundum eum.

Octuageſimonono, vbi reſcriptum eſſe falſum proponitur,quia iudex deputatus per illud non poteſt pronunciare ſe eſſe iudicem, etiam ſi hoc ignoretur,quoniam detecta poſt modum falſitate omnis proceſſus declarabitur nullus.Inno.Ioan.Andr.Antho. & omnes Docto.in præalleg.c.ſuper litteris.

Nonageſimo, quando non habet iuriſdictionem,niſi ſuper cauſa notoria, & caſus incidens eſſet dubius, & negatur qualitas notorietatis: Si conſtat qualitatem notorietatis non adeſſe,& iudex vult inquirere.an factum ſit commiſſum: etiam ſiue illa qualitate notorietatis,& non poterit,quia cauſa notorietatis tribuit ſibi iuriſdictionem: & iſte eſt intellectus.gloſſ.in cap.accuſatus. de hære. lib. 6. quia inquiſitor non poteſt ſe intromittere de diuinationibus, niſi ſapiant hæreſim manifeſtam: ſi ergo non ſapiant hæreſim manifeſtam., non poteſt inquirere, an ſapiat hæreſim, quia ſine notorietate non habet iuriſdictionem: ſed bene poteſt inquirere, an ſapiant

ant hæreſim manifeſtè, & ſuper hoc cognoſcere & pronunciare, an ſubſit notorietas vel non: ita Sicul. in cap. ſi Clericus. de for. compe. 9. col, imo: poſt Anth. in præalleg. c. ſuper litteris.

Nonageſimoprimo, opponitur iudici delegato, quod ſua iuriſdictio eſt reuocata per ſecundas litteras directas alteri delegato, quia ipſe ſolus de hoc non cognoſcet, ſed ambo conuenient. in ca. paſtoralis. de reſcriptio. Ange. in præalleg. l. 2. ver. 6. fallent. Quod ſi duo ordinarij iudices contendant de iuriſdictione, quia vnuſquiſque dicit eam ad ſe pertinere cognoſcet ſuperior amborum, aut arbitri ab eis eligendi per text. in l. de iure. ff. ad municip. & in præallega. ca. paſtoralis.

Nonageſimoprimo, quando opponitur, quod delegans non habebat iuriſdictionem, quia de hoc non poterit cognoſcere delegatus. Bald. in l. 2. C. ſi à non compet. iudic. Et ſic & in hoc caſu & alijs ſupra tactis, in quibus iudex non poteſt cognoſcere, an iuriſdictio ſua ſit, poterit recuſari: ſed an in dictis caſibus ſit recurrendum ad ſuperiorem vel ad arbitros, excepta tamen 91. vide per Præpo. in c. 2. requiris. de app.

Nonageſimotertio, etiam in omni caſu ſimili vel maiori in iure expreſſis, quia in eis arbitrio iudicis poſita, dicta ſimilitudine poterit iudex vt ſuſpectus recuſari: ita Anthon. & Præpoſi. in allega. cap. poſtremo. Innocen. Ioan. And. & Sicul. in allega. ca. cum ſpeciale. de appel.

Nono

Nono, principaliter quæritur, an iudex qui recuſatur, poſſit interrogari de veritate cauſæ recuſationis. gloſſ. in ca.1. de except.in in ver. ſiue confeſſio. in fine dicit, quod poteſt ab eo quæri coram arbitris, & debet inde dicere veritatem, & hoc ſæpe fieri vidiſſe dicit: & ego ſæpenumerò, immo communiter ita fieri vidi in parlamento, quando præſidentes, vel conſiliarij recuſantur; ita Antho.& Imol. in præalleg.ca.1. Philip. in cap. cum ſpeciali. de appel.7.qu.de quo per Specul. titul. de recuſa.§.fin. in fine. Sed iudicio meo Sicul. in præalleg.cap.1. optimè limitat dictam gloſſ. dicens, quod ſi quæratur de cauſa quæ ſit extra cauſam criminis, ſatis honeſtum eſt, vt reſpondeat coram arbitris, cùm ipſi ſint iudices in hoc articulo: vt in capitulo ab arbitris. de off. de. lib.6.& ſic procedat gloſſ. præallega.

Si autem quæratur de crimine remittit ad id, quod in ſimili dicitur de teſte. in cap. cum cauſam. de teſtim. vbi per Sicul.& Imol. per gloſſ. Archi.& Domi.ca.quærendum. 2. qu.7. per Innoc.in cap.dudum. 2. de elect. & in ca. inquiſitionis de accuſat. per Specul. & Ioan. Andr. in titu. de teſte. §. iam de interrogatorijs. verſus fi. ver. porro.& in præallega.gloſſ. dicti capit. 1. de exceptio. per Specul. in titu. de recuſatio. vbi ſupra per Bartolum in l.1. ff. de offic. aſſeſſo. per gloſſ. in cap. iudicantem. 30. quæſtio.5. Archi. in cap. in primis. 2. quæſt. 1. per illum text. in ver. de perſona. per Bald. poſt Innocen. in cap. cum ſuper de confeſſio. in l.3. circa princip. ff. de teſtim.

per

de teſti.per domi.in c.ex pænitentibus.2.col. l.diſtinct.per Bart.in l.ſi duo patroni.§.idem Iulianus in fi.ff.de iur.& in l.ſi quis libertatē, in 6.colum.ff.de peti.hære.& in.l.4.§.hoc autem in fi.3.quæſt.ff.de dam.infec. Bald.in l.2. §.quod obſeruari. C.de iura.calum.& in l. comparationes.7.no.C.de fide inſtru. in quibus locis communiter tenetur quod teſtis nō tenetur reſpondere ad aliquid per quod ſua turpitudo reueletur vt eſt crimen infamiæ, excommunicationis & ſimilia,quia nemo tenetur ſe prodere.

Ad alia vero ipſum inhabilitantia à teſtimonio reſpondere tenetur vt eſt paupertas quæ non eſt de genere malorum,conſanguinitas,ſeruilis conditio & ſimilia.de quibus per Bald.in authen.ſi dicatur.de teſti.Et ita videtur in iudice reſpectu recuſationis ſecūdum Sicul.in præallega.ca.1.de exceptio.Si tamen confiteretur crimē,crederem ſibi,ſecundum Innocen.in prælle.c.inquiſitioni.idem pau. de leaza.in repeti.cap.teſtimonium. de teſti. in.4.colum.Bar.in alle.§.iul.& domi.in præallega.ca.ex pænitentibus.

Poſtremo licet ex ſupradictis laxa detur in recuſando poteſtas nihilominus Spec. in tit. de recu. §.qualiter. ver. quidam autē legiſte, conſuluit quod quis ad recuſandum facile non prorumpat. Nam ſi non plene cauſam probauerit ille iudex remanebat & forte recuſans eum prouocatum ſentiet, & acerbum & durum & inſidiatorem cauſæ ſuæ.C.de teſtamentis manu.l.finali.§.ſui vero quidam in fi.ar.l.diſtinct.ſi quis præpoſteria,& in præal-

lega.c.ſuſpitionis de offi.dele. Nec recuſanti libenter in aliquo gratificabit quod erit valde graue, cum multa ſubijciantur eius poteſtati.ff.de iudi.l.non quicquid.& 2.q 4 §. Notandum.&.C.quomodo & quando iud.l.1.& de offi.dele.cap.conſuluit.ff de edili. edict.l. ediles.§. item ſciendum. c.bone.1.de poſtula. præla.

Conſulit autem quod ipſum blandis verbis aloquatur & quib.modis(honeſtis tamen) eum ſibi fauorabilem faciat. Nam verbis homines flectuntur, vt in titu. de aduo §.hic dicendũ ver.deinde.Poſtea præmiſſa illa proteſtatione quod in eum non intendit cõſentire ſaluis omnibus ſuis exceptionib.dilatorijs& declinatorijs tam contra reſcriptum quã contra iudicem proponendum ſuam recuſationem poterit hunc concipere modum.

Quoniam res eſt periculoſa &triſtiſſimos ſortiri ſolet euentus ſub iudice litigare ſuſpecto, ideo domine iudex cum vos habeam ſuſpectum pro eo quod eſtis inimicus meus vel conſanguineus aduerſarij mei & huiuſmodi audientiam veſtram in tali cauſa quæ vertitur vel verti ſperatur inter me & expræmiſſis cauſis recuſo:probantur præmiſſa, in alle. c.quia ſuſpecti in. q 5. cap. cum inter. de excep.c. cum etni. de re iudi. libro ſexto. Et ſi plures ſint cauſę debent ſpecificari.vel poſſet ſic formari. Quoniam naturale eſt velle ſuſpectorum iudicium inſidias declinare & inimicorum iudicium refugere , ideo domine iudex cum ſitis mihi tali ratione ſuſpectus &c. vos tãquam mihi ſuſpectum ex hac cauſa re-

ſa recuſo. & iſtas formas ponit Specul. in tit. de offi.iudi.dele.in 4.parte.

Alium modum concipiendi huiuſmodi libellum recuſatorium videre potes in practica Ioan. Pe.de farra. in titu.de declinatione iuriſdictionis de quo aliquid ſupra tactum eſt.

Aduerte tamen quod ille qui recuſat non tenetur offerre probationes coram iudice recuſato cũ probatio ſit fienda coram arbitris, nec tenetur petere vt arbitri eligantur, ſed iſtud eſt officium iudicis, vt probatur in ca. ſecundo requiris. de appel. ita Sicu. in alleg. ca. cum ſpeciali. vlt. col.

Sed quid ſi habens iudicem ſuſpectum non poteſt ſuſpitionis cauſam exprimire ſine ſcandalo, puta quia pars recuſans eſt riualis iudicis. Sicul. in allega. cap. ſecundo requiris refert aliquos tenere quod non tenetur exprimere, ſed ſtandum ſit iuramento ſuo ſuper legitimitate cauſæ quod ipſe ſicul. reputat valde æquum habito reſpectu ad qualitatem perſonæ recuſantis per id quod in ſimili not. in cap. nicolao. de appellat. licet hoc iure non probetur, ſed ratio naturalis dictat, & optime fac. in ar. c. ſtatutum. §. c. cum vero. de reſcrip. lib. 6.

Riuales autem ſunt propriæ qui educunt aquam per eundem riuum. vt. ff. de aqua quoti. & eſti. impropriæ & ſimilitudine exquiſita, riuales dicuntur qui cum eadem muliere habent conſuetudinem, vt dicit gloſſ. in ver. riualem 32. q. 5. in c. horrendus. idem quod Sicul. in præceptis quos articulos tenet Præpo. in alle.

in alle.c.2.requiris.3.col.

Præterea quæ eſt ratio diuerſitatis quare iudex regulariter cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio & non de cauſa recuſationis. Et dicendũ præpo.in alle.c.ſecundo requiris. quia per recuſationem fit iniuria iudici, ex quo pars fatetur ſe de ſua iuriſdictione, ſed ab eo recedere vult. l.litigatoris.in prin.ff.de arbi.nam de eo.l.non confidit.in hoc incidenti vt cognoſcat de ſuſpitione.

Sed quando opponitur contra iuriſdictionẽ, non fit ei tanta iniuria, quia non videtur diffidere de iuſticia ſua, ſed negat ſe ſubditũ vel aliter exceptio incompetentiæ iuriſdictionis non ſugillat neque afficit perſonam iudicis, ideo de ipſa cognoſcere poteſt, ſed exceptio ſuſpitionis perſonam ſugillat iudicis, quia videris de perſona diffidere, ideo nõ poteſt cognoſcere, ita Bar.in l.quidam conſulebant.ff.de re iudi.& præpo.poſt eum in alle. c.ſecundo requiris. Idem Ioan.pe. de ferra.in ti.de recu.iudi.in gloſſ.in verſic.iudicem ſuſpectum.Sicu.in alleg. c. ſecundo requiris. dicit quod ex eo, quia iudex ex recuſatione comiter ſolet prouocari.ar.c.vt debitus. de appel.& in præallega. l. litigatores timetur ne prouocatus noceat, pro quo fa.quæ ſupra dixi in princi.huius.10.quæſt.In alijs autem caſibus quando dico reſcriptum eſſe ſub repticium, vel dico me non contraxiſſe in loco non eſt eadem ratio ſecundum eum.

FINIS de Recuſationibus.

SVM-

SVMMARIA PRAEMISSARVM CAVSARVM QVIBVS IVDEX VT SVSPECTVS REMOueri poteſt.

RESPECTV AMORIS.

1 *Si amicus partis.* 2 *Si conſanguineus.*
3 *Si affinis.*
4 *Si Prælatus Eccleſiæ in eius cauſa.*
5 *Si prælati conſanguineus.*
6 *Si Clericus aduerſarij.*
7 *Si eius ſcholaris.*
8 *Si Magiſter aduerſar.*
9 *Si dominus aduerſ.*
10 *Si Vicarius Epiſcopi.* 11 *Si ſocius.*
12 *Si Canonicus.* 13 *Si ſubditus aduerſ.*
14 *Si ſuffraganeus aduerſ.*
15 *Si Aduocatus,* } *Cauſæ fuit.*
16 *Procurator*
17 *Sollicitator*
19 *Conſultor*
21 *Teſtis*
18 *Si dixiſſet Ius alterius notorium eſſe.*
20 *Si dominus aduerſarij in feuda.*
22 *Si vaſallus Iudicis.* 23 *Si eius fideiuſſor.*
24 *Si filius vel pater eius qui fuit aduocatus.*
25 *Si fuit aſſeſſor.*
26 *Si fuit iudex in illa cauſa & deſuper ſemel cognouit.*
27 *Si ſimilem cauſam habet.*

28 Simi-

28 *Si nimis faueat.*
29 *Si ſibilas in aures patiatur.*
30 *Si patriota ſit.* 31 *Si compater.*
32 *Si in facto ſupplet.*
33 *Si aduerſarius ſit eius Iudex.*
34 *Si pars ſit ſubditus.*

RESPECTV ODII.

35 *Si inimicus.*
36 *Si recens reconciliatus.*
37 *Si cum parte litiget.*
38 *Si cauſam habet cum Eccleſia quam pars poßidet.*
39 *Si partem nõ admiſit ad oſculum iuxta Conſuetudinem.*
40 *Si minatus ſit.* 41 *Si non reſalutauit.*
42 *Si conſanguineus inimici.*
43 *Si Commenſalis.*
44 *Si ſemel ab eo appellatum.*
45 *Si ſit appellatum conſtito de grauamine.*
46 *Si iniuriam fecit.*
47 *Si affinis ſit factus.*
48 *Si confœderatus.*
49 *Si crebrò conuerſatur.*
50 *Si inimicus domini vel patris partis*
51 *Si ſubditus inimici partis.*
52 *Si partialis.*
53 *Si veriſimiliter laſurus.*

MIXTA.

54 *Si groſſus & illiteratus.*

55 *Si ſuſpectus ſubdelegauit.*
56 *Si ſucceſſor ſuſpecti ſit.*
57 *Si procurauit ſibi vel affectauit cauſam.*
58 *Si prius Conſultus per aduerſar.*
59 *Si per alterum petitus.*
60 *Si ſucceſſor parti.*
61 *Si ſucceßit Iudici à quo.*
62 *Si in proprio facto.*
63 *Si Iudex vt pars Capituli aliquid fecit.*
64 *Si commodum ex iuriſdict. percipit.*
65 *Si locus Iudi. ij non eſt tutus.*
66 *Propter inimicitias.*
67 *Si via non eſt tuta.*
68 *Si fuit Aduocatus meus.*
69 *Si ſuſpectus ſit tertio intereſſe habenti.*
70 *Si Iudex inuitam ſubditam in vxorem capiat.*
71 *Si Vicarius ſit Epiſcopi recuſati.*
72 *Si accipit munera.*
73 *Si executor modum exceßit.*
74 *Ex omni ſuſpicione qua Procurator remoueretur.*
75 *Si extra Iudicialiter iniuſtè proceßit.*
76 *Si cauſa Iudicem concernat.*
77 *Si de ſumma maiori cognoſcere nequeat.*
78 *Si de priuilegio Papa agatur.*
79 *Si de iniuria familia agatur.*
80 *Si Anteceſſor fuit recuſatus.*
81 *Si cauſa vel exceptio ſugillet Iudicem.*

82 Si op-

82 Si opponatur defectus Iuriſdictionis.
83 Si opponatur totale fundamentum Iuriſdict.
84 Si de proprietate ſubiectionis agatur.
85 Si non eſt Iudex & ipſi de eo conſtat.
86 Si ſe ingerit tenendo opinionem partis qua ſtat pro Iuriſdictione.
87 Si excipitur quod locus contractus non eſt de Iuriſdict. citantis.
88 Si reſcriptum falſum eſſe proponatur.
89 Si Iudex in notorijs cauſis ſit, & notorietas negetur.
90 Si opponitur Iudici delegato, quod ſua Iuriſdict. eſt reuocata per ſecundas litteras.
91 Si opponitur quod delegans non habeat Iuriſdictionem.
92 In omnibus cauſis ſimilibus vel maioribus in iure expreſſis.

INDEX

IN REPETITIONEM CLEMENT. VT CLERICORVM, EIVSQVE

additionem ſiue tractatum de Eccleſiaſtica & ſeculari poteſtate.

A.

Abolitio ſeu remiſsio facta per Regem Clericis, non poteſt eiſdem prodeſſe ad hoc, vt non puniantur per eorum Epiſcopum, pro crimine abolito ſiue remiſſo. titu. de poteſta. Eccleſ. caſu 120. *fo.* 416

Accuſare poteſt Laicus criminaliter Clericum, ſi ſuam vel ſuorum proſequatur iniuriam in addit. regul. 4. *fallen.* 40. 386

In crimine adulterij ſi agatur ad pœnam ſanguinis, ſecularis tantum eſt iudex in addi. reg. 4. *fal.* 11. 358

Per adulterium peccatur in matrimonium, & Eccleſia poteſt cognoſcere & pœnam imponere. de qua ibi.

Adulterari non poteſt mulier bannita, licet ex ſtatuto bannitus occidi poſsit, cum adulterium de iure diuino nunquam fuerit permiſſum. in reg. 4. *fal.* 46. 390

Appellatione facta, poteſt appellans reſiſtere iudici, à quo ſi ab eo grauetur in addi. reg. 4. *fal.* 37. 375

Appellationem interpoſitam ad Papam, ſi iudex Eccleſiaſticus velit exequi ſententiam, iudex temporalis poteſt impedire executionem. 380

Appellari poteſt ad Eccleſiaſticum iudicem, quando Clericus & Laicus ſimul pronunciant. tit. de poteſt. Eccleſ. caſu 14. *fo.* 409

Appellatur ad iudicem Eccleſiaſticam quando ſententia lata eſt ab epiſcopo vt à duce, niſi ille epiſ. recognoſceret aliquem laicum in ſuperiorẽ. ti. de po. ec. cauſa. 19. fol. 411.

Appellatur à iudice non recognoſcente ſuperiorem ad Papam ti. de poteſta. eccle. caſu. 40.

Apoſtata perdit priuilegium clericale. in addi. regu. 4. fallen. 20. fo. 231

Arbiter an poſſit punire teſtem falſe coram eo deponen. in repe. q. 3. numero. 12. fo. 120

Arbiter clericus ſi eligitur per laicos & ab eius laudo appellatur vel recurritur ad arbitrium boni viri illud inſiendum eſt corã iudice ſuperiore addi. reg. 2 fal. 17. fol. 259.

Arbitrator Clericus poterit cognoſcere de vſura, etiam ſi quæſtio ſit iuris. in addit. regul. 4. fallent. 10. fo. 357.

Arbitri poſſunt eſſe ad cognoſcendum de cauſa ſuſpitionis in cauſa vertente coram iudice eccleſiaſtico inter clericos. in addi. reg. 4. fallen. 59. fo. 395

Pro reductione ad arbitrium boni viri debet adiri epiſcopus, ſi ſit compromiſſum in Clericos. tit. de poteſta. eccle. caſu. 13. fo. 409

Arbitrium boni viri, ſi Clericus & laicus petant illud, petent coram ſuperiore arbitratoris. ti. de poteſt. Eccleſ. caſu. 18. fo. 409

nam epiſc. eſt iudex reductionis à laudo dato per Clericũ & laicum maximè quando laudum eſt iuratũ. ti. de po. Ec. caſu. 103. fo. 448

Argumentum à contrario ſenſu non procedit vbi contrarium reperitur ſtatutum in iure. in repe. quæſt. 5. numero. 12 fol. 149

Argumentum à parte ad totum non procedit in poteſtatè Papæ

te Papæ. in addi.titu.de poteſt.Eccleſ.regu.1.fallen. 1.numero.4. fo.204
Arma deferens, vide infra, portus armorum.
Arma deferens tertio monitus pro degradato habetur. in addit. regul.1. fallent. 20. & 21. fol. 231
de Arris datis pro matrimonio poteſt eccleſia indirecte cognoſcere. tit.de po.eccle.caſu.93. fo.446
Aſſaſsinus Clericus per quem puniatur. in addi. regul. 1. fallen.18. fo.228
Aſſaſsinis aſsiſtentes vel facientes aliquem interfici ſunt excommunicati. titul. de poteſta. Eccleſ. caſu. 84. fol. 444.
Aſſeſſor iudicis eccleſiaſtici poteſt eſſe laicus. in addi.regu.4.fall.34. fol.381
Et iudex maior. Tholoſæ eſt aſſeſſor ſeneſcali & vide quas ſententias proferunt aſſeſſores. ibid.
Audacia reprobatur, & eſt peccatum, etiam eſt temeritas ideo reprobatur, aliquando capitur in bonam partem, in rep.no.2. nume.4. fo.8

B.

Baptizare poteſt laicus in caſu neceſsitatis. in addi.regu. 4.fallen.29. fol.381
Baptizare in caſu neceſsitatis quilibet tenetur alias peccat mortaliter. ibidem
in Beneficiali materia poſſeſſorium non habet aliquid ſpiritualitatis & coram iudice ſæculari poteſt agitari. in addi.regu.2.fall.24. fol.269
Beneficiorum collatio ex quibus poteſt competere regi Franciæ in quibuſdam Eccleſijs ſui regni. in addi.regul.2.fallen.25. fo.275
Beneficium poteſt laicus acceptare pro Clerico. in ad.regul.4.fallen.53. fol.394

Bellum Clerici de licen. Papæ poſſunt mouere. titul. de poteſta. Eccle. caſu 35. 224
Beguinæ cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ, & ſunt conueniendæ coram iudice Eccleſiaſtico, & gaudent beneficio canonis, ſi quis ſuadente in addi. regu. 3. declaratione 3. fo. 302
Bigamia quomodo auferat priuilegium Clericale in addi. regu. 1. fallen. 8. 210
Bigamia hæc, quatenus religionem impediat, & quibus modis contrahatur latiſſimè Couuaruuias. §. 2. in Clement. ſi furioſus de homicidio, & Lopez ad Diam in prax. cri. cap. 16. ibidem.
Blaſphemia crimen in Deum & ſanctos mixti eſt fori. reg. 4. limit. 14. 363
Contra blaſphematores vide ti. de poteſt. Eccle. caſu 32. 423.
Bona Clericorum immobilia propter delictum applicantur domino ſpirituali. mobilia verò Epiſcopo in addi. reg. 4. fal. 2. 344
Bona Clericorum gaudent priuilegio fori ti. de pot. Eccl. caſu 39. fo. 426. Et ibi vide, quomodo intelligatur ad plenum.

C.

Clericum, quibus licitum eſt percutere, illis licitum eſt eum capere in addi. reg. 3. fal. 4. concluſio. 3. 310
Cauſæ Clericorum ciuiles vel criminales an poſſint delegari Laico, quid in Papa, & quid in alijs. in repe. qu. 4. nu. 4. Quid de cauſa excommunicationis. 129
Cauſæ Clericorum ciuiles poſſunt per Epiſcopum Laico delegari: cauſæ verò ipſorum criminales non poſſunt Laico niſi per Papam delegari in addit. reg. 2. fall. 21 fo. 265.
Carceribus Laicorum expen. factæ per Clericum, quis ſoluere habet in repe. q. 2. num. 25. fo. 106

In carcere detinentes Clericum, etiam ſi ad illum ſe obligauerit, & voluntariè ibi velit detineri, incidunt in ſententiam excommunicationis in addi. regu. 2. fall. 20. fo.262

Carcerari pro debito Clericus non debet, quia ſi habet bona illa debent capi: ſi non habet, non tenetur niſi in quantum facere poteſt vbi ſupra.

In carcere publico vel priuato detinentes Clericum in pœnam excommunicationis incidit in addi. reg. 3. declaratione 4. fo.310

Carcerari Laicus poteſt pro crimine Eccleſiaſtico per iudicem Eccleſiaſticum, non tamen ad perpetuum carcerem. ti. de po. Eccle. caſu 1. fo.402

ad Carceres perpetuos Epiſcopus damnans aliquem, poteſt ſi vult minuere pœnam in ſententia ti. de poteſt. Eccl. caſu 12. fo.409

ad liberandum è Carcere quemcunque captiuum, etiam quem iuſtè detinet, poteſt iudex Eccleſiaſticus compellere ſecularem iudicem, vide infra iudex.

Cardinales hoſtiliter inſequentes, ſunt excommunicati. ti. de po. Ec. caſu 66. 436

Cardinalibus ſcripturam vel nuncium mittentes, exiſtentibus in conclaui ſunt excommunicati. de pot. Eccleſ. caſu 72. ibidem.

in Cera immiſcentes farinam fabarum aromatarios, Epiſcopus poteſt punire. in ti. de po. Ec. caſu 3. fo.404

Chriſtus quam poteſtatem exercuit in hoc ſeculo. in repet. 1. fo.34

Chriſtus renuit temporalia. ibid.

Chriſtus habuit poteſtatem ſacerdotalem, & etiam regalem. ibidem. num. 6.

Citatio arctat citatum ad comparendum etiam ſi dubitatur, an valeat vel non. in repet. quæſt. 11. nu. 4. fo.182

Citatus Clericus per iudicem ſecularem vbicunque du-

bium eſt ipſum eſſe clericum tenetur comparere coram eo. in addi. re. 2. fall. 23. fo. 266
Clericorum appellatione qui veniunt tam in materia fauorabili quam odioſa & an priuilegium conceſſum ſimpliciter concedatur omnib. in repe. 1. no. numer. 1. fol. 6.
Clericale priuilegium intelligitur de duplici ſcilicet immunitatis perſonæ & fori. in repe. no. 3. num. fo. 9 quæſt. 1. numero. 3.
Clericale priuilegium perditur per abuſum, armorum delationem, ſeditionem, & apoſtatationem. ibidem
Clericale priuilegium fori non admittitur niſi poſt monitionem ſecus de priuilegio cap. ſi quis ſuadente & ſuper hoc latum arreſtum. ibidem
Clericis competunt priuilegia competentia militibus ſi eiſdem conuenientia ſunt, quia illi imperatoris, iſti dei ſunt milites. ibidem
Clericis priuilegia competentia 14. enumerantur numero. 6. quibus adduntur adhuc 26. fol. 12
Clerici an teneantur præſtare munera publica & ad conſtructionem murorum & refectionem pontium & itinerum ſeu foſſatorum in tertio priuilegio remiſſiue ibidem.
Clericis creſcere non debet auctoritas delinquendi prætextu priuilegij, nam delinquentes priuilegijs priuantur in repe. 4. no. numero. 7. fol. 11
Clericus aſſuetus committere iniurias enormes perdit priuilegium. ca. ſi quis ſuadente. & c. perpendimus in repe. no. 6. numero. 11. fo. 18
Clericorum correctio ad epiſcopum pertinet ibidem. no. 9. numero. 13. fol. 22
Clerici ſunt arcendi & puniendi ab exceſſibus. ibi. no. 14 nume. 19. fo. 28
Clericos quis exemerit à iuriſdictione imperatorum. in repe.

repe.quaeſt.1. fo.81
Clerici ſunt res ſpirituales.ibid.
Clerici ſunt exempti de iure diuino.ibi.numero.2.& in addi.in prin.numero.7. fo.83
Clericorum priuilegium eſt duplex, videlicet perſonae & fori,primum eſt de iure poſitiuo.ſecundum de iure diuino.ibi.numero.3.& nu.7.
coram Clericis ab initio omnes cauſae tractabantur. ibi. nume.5.
Clericum an ſit licitum abſque metu excommunicationis in crimine repertum capere.in repe.quaeſti.2.numero.1. fo.87
Clericus delinquens & fugiens an poſſit capi & duci ad epiſcopum & retineri quouſque fuerit ductus detineri.ibi.nu.2.& quaeſtio.4.& q.5.& quaeſt.6.
Clericus qualitercunque delinquat priuilegium retinet quouſque fuerit incorrigibilis. ibi numero.3.
contra Clericorum priuilegium nil faciunt leges vel rationes ſuper legibus fundatae ibi numero.4. fo.88
Clericorum priuilegia ſolus papa poteſt interpretari. ibi.numero.5. ibidem
Clericos deprehenſos in crimine vt poſſint capere ſtatutum vel conſuetudo excuſant laicos.ibi.numero.5 ibidem.
Clericus in facinore deprehenſus an poſſit per.24.horas detineri ab officiarijs laicis,& quid de laico priuata perſona.in repe.quaeſt.2.numero.7. fol.89
Clericum poteſt laicus expellere à feudo ſi Clericus cadit in commiſſum & eſt rebellis numero.91.
Clericus an poſſit capi per laicũ quãdo & quomodo & an incidat in excõmunicationẽ in rep.q.2.per totã.q.87
Clericus fugiens qui aliter compeſci non poteſt, poteſt capi.ibi numero.12. fo.95
Clericus fugiens ſi verberatur perſequentes eum non

excommunicantur verberantes ibi numero 15 fol. eodem.

Clericum ſi capio fugientem cum pecunia mea, poſſum illum detinere per 24. horas, ſi tamen ante reddit pecuniam immediatè debeo illum relinquere, alias ſum excommunicatus.nu. 14. & 15. fo.96

Clericum filium poteſt pater incarcerare cauſa correctionis ſine metu excommunicationis.ibi nu.17. fo.97

Clericos ſuſpectos de fuga, vt capere poſſint officiarij Regij conſuetudo Franciæ excuſat: nam Archiepiſcopus Tholoſ. non habet captionem, niſi infra ſcpta. qu. 2. nu.22. fo.105

Clerici capti à iudice ſeculari, debent remitti ſuo Epiſcopo ſub fida cuſtodia, & expen. cuius, & an informationes factæ coram Laico ſint remittendæ, & an faciãt fidem.nu.24. & 25. fo.106

Clericus vaſallus domini Laici, an poſſit priuari per Laicum vel coram prælato, quid ſi agatur ciuiliter, & quid criminaliter, & cui incumbat executio. vide infra feudum.

de Clericorum crimine Laici nec directè nec indirectè cognoſcere poſſunt, & quomodo intelligitur de teſte Clerico producto coram Laico, an crimen obijcitur in repe.q.3.nu.4.fo.109.& nu.8. vide infra, & nu. 11. fo.118.& num.15. fo.121

contra Clericum in crimine coram Laico reconuentio locum non habet.ibi.nu.15. ibid.

Clericus falsè deponens Laico iudice, an poſſit puniri ab ipſo Laico, & an Laicus iudex poſſit de exceptione criminis contra Clericum deponentem cognoſcere. Et quid ſeruatur in practica, quid Tholoſæ. Et de multis alijs vide in repe.qu.3.nu. 7.cum ſe. vſque ad quartam quæſtionem. fo.113.cum ſeq.

Clericus teſtificari non debet etiam in cauſa ciuili, coram

Laico ſeu ſeculari ſine licentia ſui Epiſcopi.ibi.nu.11.
fo.118.

Clericus non declinans forum iudicis ſecularis punitur à ſuo Epiſcopo tanquam tranſgreſſor canonis.ibi.nu.16. *fo.123*

de Clericorum cauſis, quod rex & eius officiarij cognoſcant, non valet conſuetudo in ciuilibus, perſonalibus aut criminalibus: etiam ſi ageretur de crimine ciuiliter.num.17. Quid in realibus actionibus, & quid in poſſeſſorio beneficiorum.ibi nu.18. *fo.125*

Clerici vxor an gaudeat priuilegio fori ſui viri.nu.20.
fo.127

de Clericorum cauſis etiam criminalibus Laico iudici ex delegatione Eccleſiæ licitum eſt cognoſcere in repe.q.4.nu.1.& 5.& 17. *fo.128.130.142*

Clericorum priuilegium fori non poteſt Papa tollere generaliter, & quid ſpecialiter, & quid de.c.ſi quis ſua dente.ibi.nu.15. *fo.138*

Clerici non puniuntur pœnis legalibus in repe.q.5.nu.11.
fo.148

Clericus an pro quolibet crimine veniat deponendus, in repe.q.8.num.1. *fo.159*

Clerici incontinentes & luxurioſi qualiter puniantur, in repe.nu.2.in 9.q.fo.161.& per totam illam q.

Clericorum duo ſunt genera, qui quam plurimum Eccleſiam ſcandalizant.in repe.q.10.nu.1. *fo.172*

Clericus criminoſus non poteſt per principem ſecularem abſolui vel ab eo abſolutionem, remiſsionem aut gratiam accipere in repe.q.11.nu.1. *fo.180*

Clericus nullus præſumitur niſi probetur: quia quilibet naſcitur Laicus.in repe.q.11.num.5. *fo.183*

Clericus expreſsè confitens coram iudice ſeculari, ſe non eſſe Clericum non præiudicat ſibi.in repe.q.11.nu.14.
fo.189

Clerici nõ poſſunt de crimine coram ſæculari iudice conueniri nec valet conſuetudo contraria. in addi regul. 1. in prin. fo 195

de Clericis certi loci poteſt papa dare alicui principi ſeu iudici ſæculari poteſtatem iudicandi. regu. 1 fallen. 1. numero. 1. fol 202

Clericos aliquos Bruncilda regina Franciæ iudicauit, idẽ de aliquibus ducibus. fo 203

Clericus propter falſam depoſitionem coram iudice ſæculari factam punitur ab eodem. regul. 1. fallent. 2. fol. 205

Clericus non debet ferre teſtimonium coram laico ſine licentia epiſcopi. ibidem

Clericus ioculator quomodo ſit priuatus vel priuandus in addi. regu. 1 fal. 6. fo. 209

Clericus artifex punitur à iudice illius artificij, etiam laico in addit. regul 1. fallent. 16. fol 224 idem de adminiſtratore clerico fall 17. fo. 226

Clericus ſe immiſcens ſeuis & enormibus repertus in crimine flagranti non gaudet priuilegio, in addi. regu. 1. fallen. 29. fol. 229. Et nota ibi. de filio domini de lantario.

Clerici in cauſa ciuili etiam volentes non poſſunt coram iudice conueniri contraria conſuetudine non obſtan. in additio. regul. 2. in prin. fo 237

Clericus poteſt conueniri ſuper actione reali coram iudice ſeculari & ita obſeruat conſuetudo in regno Franciæ. in addi. reg. 2. fal. 4. fo. 245

Clericus in cauſa emancipationis & inſinuationis donationis debet comparere coram iudice ſæculari in addi. regu. 2. fal. 7. & 8. fo. 253

Clericus depoſitarius vel ſequeſter poteſt compelli per ſæcularem iudicem ad reſtituendum depoſitum vel ad reddendum rationem de ſequeſtro & ita obſeruatur. in additio. regul. 2. fallent. 14. fol. 257.

Clericus obligatus laico vel etiam Clerico in aliqua ſumma

ſumma cum cedula manu ſua ſignata vel eius ſigillo ſigillata ſi adiornetur in parlamento tenetur comparere & in negotio comparere &c. Et de hoc fuerunt lata plura arreſta Pariſijs. vide in addi regul. 2. fallen. 20. fo. 262

Clericus non poteſt ſe obligare etiam de conſenſu epiſcopi curijs temporalibus ſecundum diſpoſitionem iuris in addi regu 2 fallen 20. fol eodem

Clerici coniugati quo ad perſonam non ſunt de iuriſdictione iudicis ſæcularis. vbi ſupra.

Clericus citatus coram iudice ſæculari tenetur comparere & priuilegium allegare ſi dubium ſit de clericatu in addi. fallen 23. fo. 267

Clericus ſuper reparatione eccleſiæ ſuæ debet coram iudice ſæculari reſpondere. in addi. regul. 2. fallentia. 26. fol. 279

Clerici qualiter teneantur ſoluere cenſus tributa tallias & alia onera pro poſſeſſionibus eorum in addi regu. 2. fallen 27. fo 284

Clerici qualiter cogantur ſuſcipere tutelam vel non in additione regu 2. fallen. 28. fol. 286

Clerici ſuper obſeruatione pragmaticæ ſanctionis in regno Franciæ conueniuntur coram iudice ſæculari. in addi regu. 2. fallen 31. fo. 290

Clericus omittens coram iudice laico allegare priuilegium condemnatur in expen. in addi. regulæ ſecundæ fallen. 33 fol. 295

Clericus condemnatus patitur executionem in fructibus beneficij deducto. ne egeat vbi ſupra fol. eodem.

Clerici vtrum ligentur ſtilo conſuetudine & ſtatuto curiæ ſecularis in caſu quo tenentur ibi. reſpondere in additione regul. 2. fallent. 23. quæſtio. vcti m. fol. 99.

ne Clericus verberetur ille qui poteſt prohibere, ſi non facit incidit in excommunicationem. in addi. reg 3. decla.

decla.7. quod limita.vt ibi. 314
Clericus patiens ſe verberari ab aliquo venit excommunicatus.in addi.reg.3.declara.8. ibidem.
de Clerico ſeipſum percutiente, qui eſt excommunicatus vt ibi dicitur.
Clericus in crimine repertus, poteſt detineri per 20. horas ad conueniendum teſtes,ne ſit locus inficiationi. in addi.reg.3.fal.4. fo.320
Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus,licet contra eum ſint indicia ad torturam ſufficientia.in addi.reg.3.fal.4.conclusione 1. fo.322
Clericus petens remitti, remiſsio debet fieri expenſis ſuis in additio.reg.3.fall.4.concluſione 3. fo.323
Clerici ratione bonorum temporalium ſunt ſubiecti dominis temporalibus.in addi reg 4 fall.2. fo.343
Clerici poſſunt inuaſores ſuos aut raptores rerum Eccleſiaſticarum,aut aliter malefactores, ſub quo volunt iudice conuenire.in addi.reg.4.fall.5. fo.351
Clerici an poſſint pro debito incarcerari vel torqueri.in addi.reg.4.fall.24. fo.375
Clericus impetrans gratiam.à rege debet eam interinare coram iudice ſeculari.reg.4.fall.26. fo.377
Clerici ſunt exempti à Laico de iure diuino,quod Papa tollere non poteſt.in addi.re.4.fall.30. fo.381
Clericus pro bonis patrimonialibus gaudet priuilegio fori.ti.de poteſt.Eccle.caſu 23.fo.417.Et illud quomodo intelligatur.vide ibi.
Clericus non tenetur obedire Papæ in præiudicantibus bonis patrimonialibus.tit.de poteſtá.Eccle.verſi.33. fo.424
Clericus ſuccedens Laico, debet coram ſuo iudice conueniri.tit.de po.Eccle.caſu 104. fo.448
Clericus minor poteſt petere in integrum reſtitutionem coram iudice Eccleſiaſtico contra Laicum.ti.de pote. Eccl.

Eccle.caſu 105. ibidem.

Clericus & Laicus conrei debendi debent coram iudice Eccleſiaſtico conueniri.eo.tit.caſu 106. fo.449

Clericus poteſt agere contra Laicum conditione.ca.reintegranda coram iudice Eccleſiaſtico. tit.de pote. Eccle.caſu 121. fo.457

Clericus poteſt agere contra Laicum interdicto vti poſſidetis, ſi dicat ſe turbari per Laicum coram iudice Eccleſiaſtico.titu.de pote.Eccle.caſu 122. ibid.

Conſuetudo quod rex & eius officiarij cognoſcant de cauſis Clericorum, & de materia poſſeſſoria beneficiorum,an valeat in repet.q.3.num.17.& 18.fol.123.& ſeq.

Conſuetudo notoriè mala,debet per Papam, & eius ordinarios extirpari.in repe,q.10.nu.2. fo,174

Conſuetudo generalis in regno Franciæ obſeruat,quod bona clericorum damnatorum mobilia applicantur Epiſcopis, & immobilia Dominis temporalibus, à quibus tenentur in repeti. q. 11.nu.3. fo.181

Conſuetudo contra ſtatum & libertatem Eccleſiæ non valet.in repe.q.11.nu.15. fo.190

Conſuetudo in regno Franciæ habet, quod clerici ſuper actione reali poſſunt coram ſeculari iudice conueniri. in addi.reg.2.fall.4. fo.245

Conſuetudo eſt optima legum interpres.in addi. regu.2. fall.33.exten.5. fo.304

Conſuetudo irrationabilis non excuſat à culpa,excuſat tamen à pœna.in addi reg.3.fall.2. fo.317

Conſuetudo erat in ciuitate Tholoſana, quod in certis feſtiuitatibus anni dictis veſperis, rector Eccleſiæ dabat collationem,hoc eſt vinum & caſeum Laicis. in addi.regu.4.fall.48. fo.393

ad Conſuetudinum Eccleſiæ obſeruationem,iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere Laicos.titul.de poteſtat. Eccle.

Eccleſ caſu 29. fo.421
ad Conſuetudinis laudabilis introductionem ſufficiunt decem anni. fol.422
Conſuetudo habet in regno Franciæ quod laici non poſſunt prorogare iuriſdictionem eccleſiaſticam quando dominus contradicit titu.de poteſta. Eccleſi. caſu 31. fol.423
Conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ facientes obſeruari excommunicantur titu.de pote. eccleſ.caſu.65. fo.435
Continentia in ſacro ordine non eſt voti taciti vel expreſſi in repeti.quæſtione.9.numero.3.168.Et ibi qualiter puniantur clerici incontinentes.
in Collegio ſi maior pars eſt Clericorum tunc iudicandũ eſt collegium eccleſiaſticum.in titulo de poteſtate Eccleſiaſtica.caſu 15. fol.409
Idem ſi fuerint plures laici, quia collegium erit laicum ibi.caſu 16. fol.410
Corrigere habens ſubditum prælatus ſi videt quod per correctionem ille fieret deterior poteſt eum tolerare ſine peccato in repeti.oppoſit.2.nu.4. fol 30
in Correctione malorum placatur deus. Et ad iram prouocatur quando mala puniri differuntur in repe.q.11.num.9. fo.185
Concilium generale poteſt congregari per imperatorem regis & principes data negligentia ſuperiorum in addi regu.4 fallen.45. fo.389
Concubina Clerici eſt de foro iudicis Eccleſiaſtici. in additione regulæ ſecundæ fallen 33. extenſione prima. fo.300
Concubina Clerici committit ſacrilegium ratione cuius poteſt puniri per iudicem laicum.
Compromiſſarij poſſunt eſſe laicus & clericus in cauſa ſpirituali in addi.reg.4.fal.37. fo.385
de Coneſtabularij vltimi regni Franciæ morte vide in titu.de pote.eccle.caſu.128. fo.461
Conuerſi ſæcularium Eccleſiarum gaudent beneficio canonis

nonis ſi quis ſuadente in addi regul. 3. declaratione prima. fol.304

Confeſſio Clerici facta coram iudice ſaculari valet ad hoc vt operetur iudicium in addit.regul. 3 fallen. 4. conclu.3. fo.324

Confiteri quis poteſt laico in neceſſitate in addi.regu.4. fallen.29. fol.381

in Confeſſione tempore neceſſitatis dictũ ſibi peccatum laicus reuelans punitur per indicem Eccleſiaſticum titu.de poteſt.eccleſ.129. fo.464

Crimen vnius non nocet alteri realiter quantum ad punitionem, Sed bene aliquando quantum ad diffamationem vt in vno alicuius profectionis in repe.oppo. 4.num 6. fol 31.

Crimina priuilegiata quæ ſint & quomodo in regno Franciæ indices ſæculares cognoſcant de illis etiam contra Clericos ex priuilegio vel tanquam delegati papæ in repe q 4.num.6. fo.131

Crimina quæ dicantur eſſe publica de iure canonico.vide in repe q,8.num.3. fol.161

in Crimine flagranti & enormi deprehenſus non gaudet priuilegio clericali ſi diu perſeuerauit & fuit deprahenſus ſine habitu & tonſura in addi.regul.1.fallen. 19. fo.230

de Crimine clericorum nec directe nec indirecte nec incidenter poteſt laicus cognoſcere in addi.re.2.fallen. 1. fol.80

Crimen ſacrilegij eſt crimen mixtum in addi.reg. 2.fallen.33.extenſione.1. fo.239

in Crimine flagranti Clericus deprehenſus poteſt capi per laicum etiam pro vtilitate priuata.in addi. regu. 3.fallen.4. fol.320

Crimen ſodomiæ eſt mixti fori in addi.regul. 4.fallent. 15. fo.363

in Criminibus eſt locus præuentioni in addi. regul.4. fallen 45. fo.389

de Criminalibus introductis per ius canonicum poteſt iudex Eccleſiaſticus inter Laicos cognoſcere.ti.de poteſtate Eccle.caſu 53. fo.432

D.

Damnatis ad mortem non debet denegari ſacramentum pœnitentiæ.tit.de poteſt.Eccl.caſu 128.fo.461.quid de ſacramento Euchariſtiæ.ibi.

Debitor clericus aufugiens,vel de fuga ſuſpectus, poteſt per creditorem detineri.in addi.reg.3.fall.4.concluſione 2. fo.323

in Decimati cauſa, quomodo poteſt iudex cognoſcere in addi.reg.4.fall.19. fo.367

Decimas Laicus cum titulo poßidere poteſt, & ſi fuerit ſpoliatus poſſeßionem petere poteſt.in addit.regu.4. fall.49. fo.367

Decimæ vt non ſoluantur,generaliter Papa ſtatuere non poteſt,particulariter tamen poteſt in addi.reg.1.fall. 1 num.4. fo.202

Degradatus actualiter eſt de foro ſeculari.in addi. reg.1. fall.4. fo.208

Delegari poſſunt cauſæ Clericorum, etiam iudici Laico per iudicem Eccleſiaſticum, etiam ſi criminales ſint in repe.q.4. fo.128.& ſeq.

Delegati à Papa vel imperatore, ſi excedant formam ſuæ delegationis,vel alias delinquant, poſſunt puniri per ordinarios.in repe.41.nu.3.& 4. fo.174

Delegari cauſa ciuilis Clerici poteſt per Epiſcopum Laico,non autem criminales:ſed bene per Papam in addit.reg.4.fall.30. fo.381

Delegatus Papæ poteſt eſſe Laicus.in addi.regu.4.fall. 56. fo.394

Delegatus per ſecularem iudicem, iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſa criminali.ti.de poteſt. Eccl.caſu 48. fo.431

Dele-

Delegatus principis, Epiſcopus, vel alius prælatus eſſe poteſt.ti.de pote.Eccle.caſu 94. fo.446

Delicta enormia quæ ſunt in repe.no.6.nu.9. 18

Delicti punitio debet eſſe metus aliorum, & ideo executio delicti debet fieri in loco, in quo delictum eſt commiſſum.ibi no.13 nu.17.& 18. 27

ſi Delinquat multitudo, principaliores ſunt puniendi pœna condigna, in aliis verò mitigatur in repeti.oppo.5. nume 7. 32

Delicti pœna quare imponatur, ibi in ſequen.oppoſitionibus. ibid.& ſeq.

Delicta quædam dicuntur leuia, quædam grauia, quædam grauiſſima.in repe q.8.nu.2. 159

Delictum ſi concernit totam Chriſtianitatem ſeu decorem fidei, Papa exercet iuriſdictionem in Laicos. tit. de pote.Eccle.caſu 49. 437

licitum eſt pro Defenſione ſua, vel ſuorum, vel bonorum verberare, mutilare, occidere Clericum, cum moderamine tamen.de quo in addi.reg.3 fall.5. 328

Defenſionis excedens modum in percutiendo Clericum, non eſt excommunicatus. 375

pro Debito an Clericus poſſit incarcerari, vel torqueri, vel luere in corpore, ſi non habet vnde ſoluat in addi.reg.4.fall.24. 375

pro Debito regio poſſunt fructus decimales Clerici capi. & explotari.in addi. ibidem.

Diffamari Eccleſia non debet, & quomodo capiatur hoc verbum.in repe.no.7.num.11. 19

Diœceſis & territorium differunt: vide in repeti. qu.5. num.5. 146

Dolo inducens alium ad verberandum Clericum, eſt excommunicatus.in addi.re.3 declaratione 6. 214

ſine Dolo nullus incidit in ſententiam alicuius canonis, in addi.re.3.declaratione 7. ibid.

Dominus feudi, quantumcunque ſit ruſticus ſuper rebus feudalibus iuriſdictionem habet.in addi.reg.2.fall.1. fo.239.

Dominus verberatus ſi dicat famulis ſuis niſi aliquid audiero de tali percuſſore, ero male contentus de vobis, ſi poſtea ſequitur homicidium dominus tenetur in addi re. 3 declaratione. 6. fol. 214
Dominus ſi dixerit famulo reuertaris, antequã aliquid noui audiam de tali iniuriatore & inimico meo & ille occidatur per famulũ, dominus tenebitur vt hic ſed fallit id ſex modis vt eleganter declarat Iaſon in rub. de ſeruis fugitiuis. C Matth. Boyß Doct.
Dominus nullus eſt membrorum ſuorum in addi. regul. 3. declaratiooe. 8. fo 315
Dotis cauſa poteſt principaliter deduci in foro ec. tit. de poteſta eccleſ. caſu. 27. fo. 419
Dotis cauſa eſt mixti fori. ibidem
Dotem epiſcopus facit ſolui etiam nudo pacto promiſſam titu. de poteſta eccleſ. caſu. ci. 448

E.

Eccleſiæ appellatione veniunt monaſteria in fauoribus ſecus in odioſis in repe. no 1. num 3. fo. 8
Eccleſiam diffamari eſt ſcandalum & eccleſia intelligitur congregatio fidelium. alij ſolum clericorum in repe no. 7. nu. 11. fo. 19
Eccleſia vult, quod ſibi ſua iuriſdictio ſeruetur & ſibi non fraudetur, ita etiam velle debet in alijs, in addit. regu. 2. fallen. 13. fo. 256
Eccleſ. reparatio traditur plene, in addi. regul. 2. fal 26
Et ibi qualiter curia ſecularis poteſt cognoſcere & ſu per hoc multa arreſta lata Pariſijs & Tholoſæ. f. 279
Eccleſia non habet territorium niſi reſpectu clericorum ideo ſi laicus delinquat in eccleſia poterit per iudicẽ ſæcularem puniri in addi, regu. 4. fallen. 18. fo. 365
in Eccleſ. choro laici non debent ſtare tamen de conſuetudine non ſeruatur in addi. re. 4. fal 57. fo. 395
pro Eccleſ. quilibet laicus poteſt agere in addi. regul. 4. fallen. 60. ibidem
Eccleſ. poteſt ſe impedire de notorio crimine laici nedum vt peniteat ſed vt ſatisfaciat tit. de poteſta. Eccleſ.

cleſ.caſu.30. fol 422
Ecclеſ recipiens medio alienationis incidit in ſententiã excommunicationis de po.ec.caſu.63. 435
Effracores qui dicantur & qualiter puniantur titu.de poteſtã.ec.caſu.59. 433
ad Eleemoſynam epiſcopus poteſt compellere laicum & etiam ad hoſpitalitatem. vbi magna neceſſitas in tit. de poteſta.eccleſ.in caſu.3. fol.403
Emancipare quando pater vult filium clericum, & dare ſibi partem, hoc fieri poteſt coram eccleſiaſtico iudice vel ſæculari tit.de po eccle.caſu 148. fo,469
Emphiteota clericus ſi non vult ſoluere canonẽ armatã manu potexit per dominum compelli in addit. reg 3. decla.4.
Emphiteota poteſt compelli per eccleſiaſticum iudicem ad reficiendum rem emphiteoticariam titu.de poteſta.eccle.caſu 127. fo.466
ad Epiſcopum ſpectat correctio clericorum in ſua diœceſi in repe.no.9.numero.13. fo 21
Epiſcoporum officium eſt corrigere ſubditos etiam inuocato brachio ſeculari ſi opus eſt ibi no.12.nu.16 fo 26
Epiſcop.ſolus eſt ordinarius in omnibus & ſuper omnes poſt Papam de iure communi. Etſi alij inferiores prætendunt iuriſdictionem hoc eſt iure ſpeciali in repe.oppo.1.nu 1. fol 29
Epiſcopus vel alius iudex eccleſiaſticus poteſt purum laicum capere & incarcerare pro crimine eccleſiaſticõ in repe.q.5 numero.1 fo 142
Epiſcopus de conſuetudine habet fiſcum in repe 47 numero.3. fol.156
Epiſcopi & Cardinales reſpondent in regno Franciæ in foro ſæculari in actionibus in addi. regul. 2. fallent. 4. & de illis non poſſunt cognoſcere vt ibi dicitur. fol 246.
Epiſcopus executor teſtamenti tenetur conficere inuentarium etiam coram iudice laico in addi. regul. 2. fallen.12. fo.255

Epiſcopi non coguntur ſuſcipere tutelam.in addit.reg.2. fall.30. 288
Epiſcopi poſſunt cauſa correctionis verberare Clericos per ſeipſos.in addi.reg.3.fall.2. 316
Epiſcopus mandans torqueri Clericum per Laicum eſt excommunicatus.in addi.reg.3.fal.12.fo.337.in fi & in reg.3.fall.11.
Epiſcopus non poteſt facere Laicum capacem actus ſpiritualis.in addi.reg.4.fall.37. 386
Epiſcopus poteſt prohibere,ne carius vendantur res tranſeuntibus,quam in mercato.ti de po.Ecc.caſu 3. 404
Epiſcopus poteſt ſibi eligere tribunal in Eccleſia, vel in camera vbi vult.in titu.de po.Ec.caſu 11. 408
Epiſcopus poteſt tenere famulos vel ſeruientes armatos. tit.de poteſta.Eccl.caſu 24. 417
Epiſcopus habet fiſcum ti.de po.Eccl.caſu 37. 426
Epiſcopus poteſt principem Laicum excommunicare, & poteſt ipſum iudicare.tit de po.Eccl caſu 96.447
Epiſcopus poteſt contra quemcunque etiam Laicum de omni crimine inquirere reſpectu pœnitentiæ imponendæ.ti de po.Ec.caſu 125. 459
pro Euictione & guarentia Clericus cogitur ſuſcipere iudicium coram iudice ſeculari.in addi.reg.2.fallen 5. fo 251.& ita ſeruatur de ſuetudine.
in Exilium prælatus Eccleſiaſticus poteſt mittere.tit.de poteſt.Eccl.caſu 34. 5
Executio delicti debet fieri in loco, in quo delictum fuit commiſſum in exemplum.in repe.no.13.nu.18. 27
Executioni ſententiæ latæ per iudicem ſecularem Clericus opponere ſe volens, ad illam executionem impediendum pro ſuo intereſſe, debet illud facere coram iudice ſeculari.in addi.reg.2.fall.10. 254
pro Executione ſuæ ſententiæ, iudex Clericus poteſt implorare familiam iudicis ſecularis. tit. de pote.Eccle. caſu 26. 418
Exequi Epiſcopus poteſt ſententiam latam per iudicem Eccleſiaſticum contra Clericum reconuentum ad literas

teras iudicis Layci de po. Ec caſu. 102. 448
Excommunicandi facultas, an poßit præſcribi per inferiores ab Epiſcopo. in repe. oppo. 1. nu. 11. 30
Excommunicationis cauſa an poßit delegari Laico. in repe. q. 4. nu 1. & 4 cum ſeq. 128
Excommunicatus eſt capiens Clericum, qui ſe capi quiete permittit, & irruens in eum pugno vel calce in addi. regu. 3 fall. 2. 317
Excommunicatio non fertur, niſi pro mortali peccato in addi. reg 3. fall. 11. 336
Excommunicationem non timentes poſſunt per iudicem ſecularem puniri, & ita ſeruatur. ti. de poteſta. Eccl. caſu 26. 419
Excommunicatos vt expellant à ſuis curijs ab agendo & teſtificando, iudices ſeculares poſſunt cogi per Eccleſiaſticos iudices titu. de pote. Eccle. caſu 42. 429
Excommunicatio poteſt opponi, etiam coram iudice ſeculari.
Excommunicati ſunt omnes inſequentes hoſtiliter Cardinales & eorum familiares. tit. de poteſta Eccl. caſu 66. 436
Excommunicati ſunt omnes illi, qui aliquod grauamen inferunt perſonis vel bonis excommunicantium. de po Ec. caſu 96. 447
Exceptio falſi, aut alia criminoſa poſita contra Clericum deponentem coram dicto iudice Laico an poßit cognoſci, & punitio ſequi coram dicto iudice. in repe. q. 3. nu. 7. cum ſeq. 113
Exceptionem quæſtionis ſpiritualis opponi calumnioſè, vbi cõſtat Iudici laico etiam ſi ſit quæſtio iuris, non tenebitur remittere. in addi. reg 4. fall. 9. 355
Exceptio ſi opponatur coram iudice, de qua cognoſcere non poteſt, debet remittere, niſi eſſet notoriè falſa. in addi. reg. 4. fall 20. 365
Exceptio excommunicationis poteſt opponi etiam corã iudice ſeculari. ti de pote Ec. caſu 42.
ad Exceptionem rei indicatæ coram iudice Eccleſiaſtico admit-

ſo admittendum.

Iudices temporales compelluntur per cenſuram eccleſiaſticam.tit.de po ec.caſu.11. fo.429

Exempti delinquentes in territorio ordinarij licet non ſortiantur forum ratione delicti qualiter puniuntur per ordinarios.vide in.q.19.in prin. & per totā quaſtionem. fo 172

quibus Expenſis debeat fieri remißio clerici vel alterius,& quis debeat ſoluere expen.factas in carcere in addi.re.3 fa 7.conclu 3. fo.323

pro Expenſis nō debet clericus detineri, cum ſit debitum ciuile ibi de expenſis funeris vtrum poßit iudex ſecularis cognoſcere inter laicos in addi reg.4 fal 3.344

F.

Falſum commiſſum in litteris apoſtolicis poterit per iudicem ſecularem puniri in addi.re.4 fal.12. fo.362

Falſarij ſunt excommunicati, & quando falſum committitur in litteris Apoſtolicis iudex Eccleſiaſticus cognoſcit etiā inter laicos.ti.de po ec.caſu.157.f.433

Familia clerici gaudet eodem priuilegio clerici.in addi re.2 fal.33 extenſio 3. fo.301

Falſi exceptio oppoſita contra clericum deponentem coram laico iudice vide ſupr exceptio.

Feudum quando eſt apertum domino an laicus dominus poßit propria auctoritate expellere vaſallū & quid in feudo paterno,quid in feudo eccleſ in rep q.3.nume.1.108 quid ſi agatur criminaliter.ibi nume.2.fo 109

Feudi dominus laicus,ſi clericus vaſallus fuerit declaratus priuatus feudo per prælatum ſuum, mandare poſſit ſententiam executioni de facto contra clericū ibi nume.6. fo 110

Feudo an Eccleſia ſit priuanda propter delictum perſonæ,& quomodo limitatur.ibi num.5. fo.109

Feudi dominus etiam laicus in cauſa feudali debet cognoſcere inter vaſallos etiam clericos.in addi.regul.2.fallen.23. quod procedit ſi agatur ciuiliter non ſi criminaliter.vt ibi dicitur. fol.268

in cauſa

in cauſa Feudi an ſententia lata contra clericos per dominum feudi laicum appellatur ad ſuperiorem ſecularem in addi re.2 fal.2.
Feudi ratione clerici ſubſunt domino temporali in addi.regu.4.fallen.2. fo.241
Fideiuſſor ad hoc datur vt melius ſit cautum creditoribus.in addi reg 4.fallen.22. fo.373
Fideiuſſor debet cõueniri coram ſuo iudice ibidem.
de Fide quoties eſt quæſtio iudex Eccleſiaſticus cognoſcit inter laicos. titul. de pote. Eccleſi. caſu. 52. fo.432
Forus ratione iuramenti duplicatur in addi.reg.4.fall.ini. fo 348
ad Forum eccleſiæ trahitur vaſallus ratione iuramenti.
Francigenæ non ſunt ſubiecti eccſiæ Romanæ per extrauagantem Vnam ſanctam magis quam eſſet prius.
Francigenæ nemini ſubijciuntur infra rex Franciæ.
Franciæ iudices etiam ſeculares cognoſcunt de cauſis. Clericorum in actione reali & etiam de poſſeſſorio beneficiorum in repe.quæſt.3.num.17 & 18. & an. fo.124.125.
valeat conſuetudo quod in alijs actionibus & in criminalibus cognoſcant ibi numer.17. ibidem
Franciæ iudices ſeculares cognoſcunt contra Clericos in crimine priuilegiato,& quæ ſint illa crimina in repe quæſt.4.num.6. fo.131
in Francia iudices ſeculares poſſunt compellere Clericos. ad ſoluendum debita liquida titul. de po.ec caſu.43. fol 430.
in Franciæ regno non fuerunt admiſſæ certæ decretales editæ per Bonifacium octauum in odium regis Franciæ.tit.de poteſt.ec.caſu.76. fo.441
Fratres tertij ordinis an ſint de foro.ec.in addi. regu.2. fall.33.exten.6. fo.304
Fram vbi allegatur in ſacris Eccleſiæ quis debeat cognoſcere,in tit.de pot.eccle.caſu.123. fol.458
Fugitiuum Clericum delinquentem an quis poſſit

capere ſine metu excommunicationis. in repe. q.2.nu. 11. & nu.6. ibid. 87

G.

ad Gabellas omnes negociatores etiam Clerici tenentur in concernentibus negociationem ſuam, & pro hoc poſſunt per iudices ſeculares compelli. in addi. reg.2. fall.32. fo 97. & ſeq. 294.

Gladij duo, videlicet ſpiritualis & temporalis, duas oſtendunt iuriſdictiones. in repet. primo quæſito. nu 4. fo.38. & 3. quæſito. nu.12. 60

Gratia dicitur, quia gratis accipitur vel datur, alias non eſſet grata, & ideo nullus tenetur gratiam facere, ſi non velit. in repe q.11. nu.6. 184

in interinatione Gratiæ iudex competens eſt iudex procuratoris cæſaris, qui videtur eſſe reus & conuentus & non iudex impetrantis gratiam. in repe. q.11. nu.7 fo.184.

Heremita vtrum ſit Clericus vel Laicus, vide in addit. reg 2. fall.33. exten 4. 202

Hæreticus & ſortilegus differunt. in repet. qu.5, num.9. fo.147.

Hæreticorum corpora ſepelientes, in Eccleſia ſunt excõmunicati, nec debent abſolui, niſi proprijs manibus extumulent. ti. de po. Ec. caſu 82. 443

de Hæreſis crimine iudices temporales volentes cognoſcere, ſunt excommunicati ibid.

Hæres conuenitur in curia Eccleſiaſtica pro obſeruatione iuramenti per defectum præſtitit. in addit. regu. 4. fall.4. 395

Hæredes defuncti Laicos iudex Eccleſiaſticus poteſt co[m]pellere ad ſatisfaciendum de delicto pro exoneratione animæ defuncti. ti de po. Ec. caſu 28. 421

Horas nullas dicere non poteſt Papa diſpenſare, ſed à non tantas dicendum poteſt in addi. reg.1. fall.1. nu.5 fo.204.

I.

Iconomus Eccleſiæ debet eſſe Clericus, nec poteſt ſuper hoc

hoc Epiſcopus diſpenſare.in addit.regul.4. fall.31
Imperatoris poteſtas an diſtinguatur à Papali & quomodo. in rep primo quæſito. fo.34
Imperatori papa ſoluit tributum pro tempore. in repe. 11.quæſito numero.1.& numero. 7. fo.47
Imperatoris poteſtas an ſit maior Papali, & cui comparantur.in repe.3.quæſito. fo.53
Imperatores res Eccleſiæ aut iura arripere non debent in addi.numero.1.& 2.& 3.
Imperatoris ſubditus poteſt ipſum conuenire coram Papa.tit.de poteſta.Eccleſ.caſu.11. fol.448
Imperiali ſede vacante vtrum ſuccedat Papa.titul.de pote.Eccleſi.caſu.127. fo.459
An ab imperatore appelletur ad papam. ibi.
Imperium procedit ab Eccleſia & damnatus fuit Dantes qui tenet contrarium in repetit. 3.quæſito.numero.14. fo.64
Inhibere poteſt iudex Eccleſiaſticus iudici laico ne procedat contra Clericum etiam coram eo litigare volen.in titul.de poteſtat.Eccl.caſu.8. fo.406
Item poteſt prohibere ne procedat in cauſa coram ipſo iudice Eccleſiaſtico penden.ibi.cauſa.9. ibidem
Inhibitionibus requiritur cauſæ cognitio. ibidem
Inuaſor ſedis Apoſtolicæ poteſt verberari & expelli etiam ſi ſit Clericus, ſine metu excõmunicationis. in addi.regu.3.fal.9. fo.335
Iniuria Clerici cenſetur res Eccleſiaſtica & facta toti ordini clericali,& quomodo de illa poſſit iudex ſæcularis cognoſcere. in addit. regul. 4. fallent. 26. fo.377
de Innocentio ſeptimo quando ſedebat Auinione.vide in addi.regula.2.fallen.26. fo.281
Impunitas malorum eſt vitanda, & impunitas prælatorum erga ſubditos non eſt excuſanda in repet. no. 5.nu-

5.num.8. fo.17
Inceſtus eſt crimen Eccleſiaſticum.in titul. de po.eccle.ca.7. fo.406
Inuentarium bonorum clericorũ per quos officiarios & iudices eccleſiaſticos & temporales in addi.regu.4.fallent.2. fo.344
Inuentariũ bonorũ clerici laico inſtituto ſit per laicum Iudicem Guido.deciſ. fol.261
epiſco.poteſt ſubijcere interdicto locum quãdo officiales tẽporales nolũt reſtituere & remittere cleri.per ipſos dententum in ti.de poteſta.eccl.caſu.10.& ibi ad plenum. fo.407
In terris Interdicto ſuppoſitis oẽs volentes facere celebrare probatos ſunt excõmu.ti.de po.ec.ca.71.fo.434
Incendiarius laicus punitur per iudicem eccleſiaſticum quando doloſè facit ſecus ſi ex negligentia.tit.de poteſta.eccle.caſu 58. fo.438
Iudex ex officio poteſt punire teſtem notarium procuratorem aduocatum vel alios quoſcunq; in actu iudiciario delinquentes.in repe.quæſt.3.numer.13.fo.120
Iudex laicus poteſt cognoſcere de cauſis clericorum & criminalibus ex delegatione eccleſiæ in repe.q.4.numero.1.& 15.& 17. fol.138.142
Iudex Eccleſiaſt. licet in certis caſib. habeat iuriſdictionem in perſonis & cauſis laicorum,non tamen habet actualem executionẽ, quia illa nõ cõpetit niſi in ſubditos,& in ſuo territorio.in repe.q.5.nu.3.& num.6.& num.8. fo.145.146.147
Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire laicos pœna etiã pecuniaria in caſibus in quibus habet ſuper eos iuriſdictionem in repe.q.6.num.1.& q.7.per totũ.fo.149
Iudice à nõ ſuo in foro cõtentioſo vel pœnitẽtiali cõdẽnari vel abſolui quis nõ poteſt in rep.q.11.nu.11.fo.186
Iudices offenſi in officiendo. vide infr.in verbo officiarius

clarius Iudex poteſt ſuam iuriſdictionem defendere etiam cum enſe.in addi.reg.1.fallen.15. fo.224
Iudex ſecularis cognoſcit ſuper poſſeſſorio contra clericos in addi.regu.2.fallen.4. fo.246
coram Iudice ſeculari vbi debet fieri actus,vocatis quorum intereſt,ſi vnus intereſſe habentium reperiatur clericus,tenebitur comparere coram iudice ſeculari, in addi.re.2.fal.12. fo.256
Iudex quomodocūq; errās in facto,errore probabili proferat ſententiam videtur quod agit.in addi.2.fal.23.
Iudex ſecularis eſt iudex competens cuiuſcunque etiam clerici petentis tutelam vel aliquid aliud coram eo.
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit inter laicos qui ſunt de ſua familia c.ſ.51.tit.de poteſtate eccleſiæ. in addi.regu.2.fallen.28. fo.286
Iudex poteſt punire perturbantes iuriſdictionem ſuam in addi.regu.3.fallen.3. fo.319
Iudex laicus cognoſcit de cauſa ſpirituali vbi quæſtio non iuris ſed facti.in addi.regu.4.fall.3. fo.344
Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de nullitate abſolutionis à iuramento factæ per Eccleſiam in addi.regu.4. fal.4 fol.350
Iudex ſecularis nō exequitur præceptū iudicis eccleſiaſtici de cuius iniuſticia eſt certus vel ſuſpicatur. ibi.
Iudex ſecularis poteſt declarare quem incurriſſe periurium quando de hoc non eſt dubium. fo.ibidem
Iudex ſecularis vbi verſatur ſola quæſtio in cauſis eccleſiaſticis poteſt cognoſcere.in addi.re.4.fal.8.fo 353
Iudex ſecularis in cauſis ſummarijs eccleſiaſticis poteſt cognoſcere.in addi.regu.4.fallen.9. fo.355
Iudex ſecularis clericus vtrum poſſit cognoſcere de quæſtione eccleſiaſtica.in addi.regu.4.fal.16. fo.164
Iudex ſecularis quando aſtringitur ad exequendū ſententiā iudicis eccleſiaſt.poterit cognoſcere de iuſticia proceſſus

proceſſus in addi.regu.4.fallen.27. fo.379.& ſeq.
Iudex ſæcularis in crimilibus alijs ab hæreſi non tenetur ſtare proceſſui iudicis Eccleſiaſtici. ibidem
Iudex ſæcularis poteſt inpedire executionem ſententiæ iudicis Eccleſiaſtici quando ab eo appel.fuit ad papã in addit.reg.4.fal.27. fo.280
Iudex maior Tholoſæ eſt aſſeſſor Seneſcalli.in addi reg. 4.fallen.34. fo.384
Iudex laicus poteſt exequi legata pia.in addit. regu. 4. fal.55. fol.394
Iudex Eccleſiaſticus poteſt purum laicum pecunialiter punire in titu.de poteſtate eccle.caſu.2. fo.403
Iudex laicus tertio requiſitus ſi neglexerit epiſcopis vel clericis iuſticiam miniſtrare eſt ipſo facto excõmunicatus.in titu.de poteſtate eccle.caſu.5. fol.405
Iudex ſæcularis poteſt punire ſubditos inobedientes, & rebelles iudici Eccleſiaſtico non curantes de excommunica.& ita ſeruatur titul.de pote.eccleſ.caſu.26. fo.419.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt iudicem laicum punire laicum delinquentem non punientem.titu.de po.eccleſ. ca.66. fo.436
ſi Iudex ſæcularis eſt ſuſpectus in aliqua cauſa tunc de iure poteſt adiri Epiſ.tit.de po.ec.caſu.99. fo.447
Iudex Eccleſiaſticus & ſæcularis poſſunt in aliquibus caſibus concurrere in cauſæ cognitione.titu.de po.eccl.ſ.ca.110. fo.450
officium Iudicis Eccleſiaſtici poteſt implori vt compellat diffamantes ceſſare à diffamatione per conditionem.l.diffamari.ti.de pote.eccle.caſu.116. fo.452
Pro quolibet damno illato poteſt etiam per laicos recurri ad iudicem Eccleſiaſticum vt generaliter excommunicet eum qui damnum intulit licet nõ poſſit probari quis damnum intulerit.eo,ti.ca.118. fo.ibidem

Iudex

Iudex Eccleſiaſticus poteſt cogere iudicem ſæcularem vt liberet quencunque captiuum quem iniuſte detinet in carcere.ti.de pote.eccle.caſu.149. fo.469
Iuriſdictio ſpiritualis & temporalis ſunt diſtinctæ vtrãque tamen habet papa. in repe.1.quæſito.& melius in 2.quæſito. 34.& ſeq.
Defectus iuriſdictionis opponitur aduerſus proceſſum, & ſententiam interinationis etiam ſi conſtitutio vel ſtatutum ſit quod nulla exceptio admittatur.in repe. q.11.numero.12. fo.188
Duplex eſt actus eximens aliquem à iuriſdictione temporali.in addi.regu.2.fallen.33.Exten.4. fol.203
Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionẽ in laicos in quo libet crimine notorio vbi depræhenditur negligentia iudicis ſecularis in ti.de poteſtate Eccl.ca.3.fo.404
Quilibet princeps non cognoſcens ſuperiorem poteſt eſſe iudex in cauſa propria.ti. de poteſt.ec.ca.11.fo. 408
Iuriſdictio temporalis eſt penes Eccleſiam in habitu tit. de poteſtate eccle.caſu.94. fo.446
Iuriſdictio iudicis Eccleſiaſtici concluditur ex hoc vbi cunque inuenitur ipſum poſſe laicum excommunicare.tit.de poteſta.eccle.caſu.124. fo.458
Vide contra illos qui volunt ſe ſubſtrahere à iuriſdictione Romani pontificis ti.de po.ec.ca.134. fo.465
ſuper quæſtione Iuriſpatronatus quando laicus poßit cognoſcere.in addi.regu.4.fallen.21. fo.370
Et ibi plene de iure patronatus.
Materia iuramenti eſt regulariter fori Eccleſiaſtici aliquando eſt mixti fori.in addi.reg.4.fall.4.fo.345.
Iuramenti vis & effectus per principes ſeculares imo per Imperatores vel per ſtatuta tolli nequit. cautela.16.Ferratij.
Iuramentum quod non habet conſenſum eſt ſine ſpiritu, vt quando apponitur ſuper contractu ſimulato &

tunc

tunc iudex ſecularis poteſt cognoſcere.in addi. 4.vbi ſupra. fo.eodem
reſpectu Iuramenti non ſtatur legi ciuili,quia non eſt de foro ſuo,ibi ratione iuramenti iudex eccleſiaſticus cognoſcit inter laicos ti.de pote.eccle.caſu 20. fo.415
Iuramenti abſolutionem petens & dicens contractum eſſe vſurarium vel ſimulatum illa obtenta idem iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere de toto negocio vſurarum ſcilicet vel ſimulationis.titul.de pote.Eccleſ.caſu 21. ibidem
Iuramentum poteſt relaxari per partem. ibidem
ratione Iuramenti per defunctum præſtiti poteſt hæres corã iudice eccleſiaſtic.conueniri.ibi caſu.22.fo.416
ratione Iuramenti epiſc. poterit cognoſcere de prauitate vel ſimulatione cõtractus.ti.de po-ec.ca.98. fo.447

L.

Laicus licet ratione cauſæ ſortiatur forũ epiſc.non tamẽ propter hoc dici poteſt eius ſubditus. in repe.queſt.5.num.4. fo.145
Laicus incarceratur per iudicem eccleſiaſticum pro crimine ſtupri.in repe.queſt.numero.11. fo.148
Laicus quilibet naſcitur & ideo nullus præſumitur clericus niſi probetur.in repe.q.11 numero.5. fol.183
Laicus obligatus clerico prætendẽs obligationẽ ſine cauſa factã vel alias inualidã poterit ſuper hoc clericũ corã iudice ſeculari cõuenire.reg.2.fal.19. fol.261
Laici non poſſunt verberare clericos de mandato Epiſc. ſine pœna excõmmunicationis quamuis conſuetudo obſeruet contrarium.in addi.reg.3.fal.2. fo.317
Laici capientes clericum de licentia ſui prælati non ſunt excommunicati.in addi.reg.3 fallen.12. fo.336
Laici de negocijs Eccleſiaſticis ſe intromittere non debent.reg.4.in addi.niſi auctoritate delegata hoc faciat.ibi.fallen.1. fo.342

Laicus

Laicus poteſt eſſe procurator clerici in cauſa etiam ſpiri-tuali in addi. reg.4.fallen.31. fol.382

Laicis poteſt cõmitti cura bonorum temporalium epiſco-patus non tamen poteſt eſſe yconomus.in addi.regul. 4.fal.31. fol.eodem

Laicus poteſt eſſe vicarius epiſ.in tẽporalib:dũmodo nõ ſit coniugatus,in addi.reg.4.fallen.32. fo.ibidem

Laicus poteſt eſſe operarius Eccleſiæ vbi eſt fabrica & leuare oblationes.in addi.regu. 4.fal.33.fo.ibidem

Laicus poteſt eſſe rector hoſpitalis. ibidem

Laicus poteſt eſſe executor teſta.ad pias cauſas.fo.394

Laicus poteſt eſſe aſſeſſor iudicis eccleſiaſtici ibi regu.4 fallen.34. fo.184

Laicus in eccleſia poteſt habere præbendam ſed non ca-noniam.in addi.regu.4.fallen.51. ibidem

Laicus poteſt habere ſedem & bancam in eccleſia.fall. 52.ibidem.

Laicus poteſt acceptare beneficiũ pro clerico:ibid.fal.53

Laicus poteſt eſſe conſiliarius in eccleſia.ibi.fall.53

Laicus pro crimine eccleſiaſtico per iudicem eccleſiaſti-cum capi & in carcerari:in ti.de po.ec:ca.1.fo.402

Laicus non poteſt damnari ad perpetuum carcerem per iudicem eccleſiaſticum. ibidem

Laicus non tenetur obedire in præiudicantibus bonis tẽ-poralibus ti.de pote.eccl.ſ.caſu.33. fo.424

Laici de licentia papæ inientes contractus Eccleſiaſticos ſunt excommunicati ſi aliquid faciãt vltra naturam contractus titu.de pote.eccl.ſ.caſu.77. fo.441

Laici poſſunt ratione cuiuſcunq; peccati in foro eccleſia-ſtico conueniri ti.de pote:eccle.caſu.107. fo.449

Laicus conuentus coram papa ſi dicat ipſum non eſſe iu-dicem inepte excipit.titul.de poteſt.Eccleſ.caſu.112. fol.450.

Legatus non ſuccedit imperio vacante quamuis Papa

ſuccedat.tit.de pote.Eccle.caſu.126. fo.159

Contra Legem facere an ſit peccatum maxime quando non fuit recepta per longum tempus vel quando eſt abrogata per contrariam conſuetudinem.in repe.no.10.numero.14. fo.22

Lex eſt duplex videlicet priuata & publica. in repe.q.1.numero 7. fol.84

Lex ciuilis vel ratio eius nil debet operari contra priuilegium clericorum in repe.q.2.numero.4. fo.88

Legem pro communi vtilitate conſcriptam omnes iuuare debent.ibi.numero.19. fol.98

erubeſcimus ſine Lege loqui.in repe.nu.7. fo.147

vbi Lex præſumit ſimulationẽ in cõtractu nõ eſt neceſſaria probatio hominis.in addi.reg.4.falle.4.fol.348

Lex habet vim apoſtolici & poteſt remittere iuramentum ſicut poteſt remittere Papa. ibidem

Lex ciuilis poteſt interpretari ſeu limitare ius diuinum in addi.regu.4.fallen.46. fo.349

Leges clerici non debent audire titulo de poteſtate eccleſ.caſu.81. fo.443

Libellos famoſos omnes facientes aut cantilenas detinentes aut cantãtes in infamiam ordinum minorum vel prædicatorum ſunt excommunicati.ti.de po. Ec. caſu 139. 446

Luxurioſi frangentes domos & hoſtia mulierum cauſa fornicationis qualiter puniantur: vide in repe. qu.9. num.4. fo.172

M.

Malum minus aliquando toleratur ad euitandum maius.in repe.oppo.2.num.4. fo.31

Mandans verberari Clericum, incidit in ſententiam excommunicationis. in addit. regu. 3. declaratione 5. fo.313.

Quod limitatur pluribus modis, vt ibi dicitur.

Magi-

Magiſter cauſa correctionis poteſt verberare Clericum etiã in ſacris ordinibus conſtitutum.in addit. regul. 3.fallent.2. fo.315
Magiſtri & ſcholares Bononiæ conducentes hoſpitia aliorum magiſtrorum ante finitum tempus cõductionis aliorũ ſunt excõmunicati.ti.de pote.ec.ca.141. 467
ad Matrimonij poſſeſſionis reſtitutionem vel redintegrationem Iudex laicus adiri poteſt, dũ modo non diſputetur de tit matrimonij in addi.re.4.fal.58.fo.395
de Matrimoni. lib.cauſ.cognoſcit iudex eccleſiaſticus inter laicos.tit.de po.ec.c.ſu.47. fo.391
Matrimonium contrahentes ſcienter in gradibus prohibitis excommunicantur.ti.de po.ec.caſu.90. fo.445
Mercatores exiſtentes in itinere dicuntur miſerabiles perſonæ.titu.de po.ec.caſu.36. fo.425
Miles Clericus exercens arma perdet priuilegium in addi.regu.1.fallen.20. fol.232
in Miſerabilium perſonarum cauſa laici poſſunt trahi ad iudiciũ eccleſiaſt.tit.de pot.eccleſi.caſu.36. fo.425
Miſerabiles perſonæ quæ dicantur. ibidem
Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto vnde vi coram iudice eccleſiaſtico conuenire. titul.de poteſtate eccleſia.caſu.108. fo.450
Vbi auctoritas præſtanda eſt in actib.ſpiritualibus gerẽdis cũ minore,iudex eccleſiaſticus habet illã interponere & nõ iudex ſec.in ti.de po.ec.ca.147. fo.469
in Monaſterium inſtantia litis non tranſit monacho profitente.in addi.reg.2.fallen.6. fo.252
Monaſterium intrantes S. Claræ niſi in caſu à iure permiſſo ſunt excõmunicati.ti.de po.ec.ca.140.fo.467
Moroſus allegans litiſpendentiam non auditur. in addi. reg.4.fall.9.Nam contumax in vno Iudicio,non poteſt in alio litiſpendentiæ exceptione ſe iuuare. eleganter Gabrielius in communibus opini.in concluſi.1.

de iudicijs.li.2.& conſil.criminali.61.nu.12.tomo.2
de monitorijs generalibus & in forma maleſactorum. vide in ti.de po.ec.caſu. fo.118
Moyſes fuit maior Aaron & repræſentauit Chriſtum.in rep.3.quæſito.numero.2.& num.8.
Mulieres gaudent honore virorum & coruſcant radijs ipſorum.in addi.reg.2.fall.33.exten.2.
Mulieres quæ canonicæ ſeculares dominantur gaudent priuilegio canonis ſi quis ſuadente.ſi verberentur.in ad.re.3.declara.2.
Mulieres iurantes non venire contra alienationes dotiũ vel donationum propter nuptias non audiuntur poſtea contra illum iuramentũ.ti.de po.ec.ca.44.
ad Mulierem pro teſtimonio accipiendo, quid efficit per fraudẽ vt iudex perſonaliter vadat, excommunicatus eſt,tit.de pot.eccl.caſ. fo.143

N.

Negligentia non obediendi legi & conſtitutioni an ſit peccatum in rcpe.no.10.numero.14.
Negligentia in prælato eſt peccatum mortale.titul.de poteſta.eccle.caſu.119. fo.455
Neceſſitatis tempore laicus poteſt baptizare & audire confeſſiones.in addi.regu.4.fallen.29. fo.381
Notarius laicus poteſt eſſe in curia ſpirituali & in cauſa ſpirituali.in addi.regu.4.fall.35. fo.382
ſuper Noui operis nunciatione clericus poteſt conuenire laicũ in foro eccleſiaſtico.ti.de pot,ec.caſ.116.fo.452

O.

papa ex cauſa poteſt abſoluere aliquem ab obligatione quæſita laico tit.de poteſt.eccl.caſu.115. fo.451
Officium diuinum perturbantes etiã ſi ſint clerici poſſunt per presbyterũ expelli de eccleſia & verberari ſine metu excõmunicationis.in addi.reg.3.fal.3. fo.319
Officium cui communiter omnia ſine quibus officium exer-

exerceri non poteſt videntur ſibi cõmiſſa. ibidem
Officialis ex officio poteſt punire teſtes, notarios, procuratores, aduocatos & alios in actu iudiciario delinquentes in repe.q.3.numero.13. fo.120
Officialis laicus ſi aliter quam arcendo turbam iniecit manum in clericum non poteſt abſolui niſi à Papa. in addi.re.3.fallen.3. fol.319
Officiales ſæculares recuſantes facere iuſticiam clericis puniuntur per eos.de pote.eccle.caſu.60. fo.434
Officiales laici imponentes exactiones indebitas Eccleſijs qualiter puniuntur.ti.de pot.ec. caſu.62.
Officiarij iudicum ſæcularium delinquentes in ſuo officio puniuntur ab eiſdem iudicibus, dato quod ſint clerici.in addi.re.1.fallen.2.
Officiarij regni Franc.habẽt certa priuil.vide infr.rex.
Officiarij offenſi in officiando poſſunt punire offendentes etiam clericos in addi.regu.1.fallen.14. fo.222
Officiarij ſæculares regni Franciæ quomodo excuſantur ſi capiant clericos, & in quibus caſibus eſt illis licitum.in addi.regu.3.fallen.4.conclu.3. fol.323
Officiarij remittentes Clericum ignominioſè poſſunt per Epiſcopum puniri.ibi. præterea dicti officiarij debẽt informationes & acta remittere.ibidem.
Officiarij laici quando delinquunt in officio, epiſc. poteſt cognoſcere de delictis eorum.titul.de poteſta.eccleſ. caſ.20
Et idem de præſide prouinciæ qui punit ſuos officiarios.
Opinio habens pro ſe conſuetudinem eſt præferenda in addi.regu.1.fallen.2. fo.206
Opinio in iudicijs præfertur veritati in addi.regula.2. fallen.23. fo.266
Ordinationes principũ ſuper matrimonio vel ſuper iuramento non valent propter defectum poteſtatis in ad.re.4.fallen.47. fo.391

P.

Patronus Clericus cum laico facit cenſeri ius patronatus eccleſiaſticum ti.de po.ec.caſu.41. fo.429
Pater poteſt filium incarcerare etiã Clericum cauſa correctionis ſine metu excommunicationis.in reg.quæſt. 2.numer.17. fo.97
Pater poteſt verberare filium Clericum cauſa correctionis in ſacris ordinibus non conſtitutum. in addi. reg. 3.fall.2. fo.316
Pacis contra violatores in ti.de po.ec. cauſa.33. fo.423
ad Pacem & concordiam Iudex Eccleſiaſticus eos compellere poteſt inter quos longo tempore lis durauit. tit.de poteſtate Eccleſ.caſu.119. fo.454
Papæ poteſtas & iuriſdictio in repe.1. quæſito per. 20. rationes & ſeq.& melius in 2.quæſito & in 3.quæſito. 34.& ſeq.& 47
Papa conſecratur & coronatur & gerit vicem Chriſti ibi. numero.5.& 6 fo.41
Papa an habeat plenam iuriſdictionem in ſpiritualibus & temporalibus ibi.in.2.quæſito. fo 47
Papa poteſt abſoluere vaſallos dominorum temporaliũ à iuramento fidelitatis ibi numero.3. fo.56
Papa Zacharias depoſuit regem Franciæ & Innocentius depoſuit imperatorem Fredericum ibi.numer.4. & ibi de multis alijs quæ poteſt Papa. ibidem
Papa eſt iudex inter regem Franciæ & ſuos vaſallos quando deficit iuſticia, vel proceres curiæ nimis fauent in regu.2.quæſi.num.5. fo.51
Papæ poteſtas an ſit maior poteſtate Imperatoris.in repeti.3.quæſito.numero.1. fo.54
Papa oẽs iudicat & à nemine iudicatur. ibi. num. 4.
à Papa niſi leges imperatorum corroborentur non valẽt ibi. num.6.
Papa ſoluit tributum imperatori.ibi.numero.7.

Papa præeſt ſpiritualibus, & imperator temporalib. & quomodo hoc intelligitur. ibi. nu. 13. & 14 f. 63. 64.
Papa Bonifacius contra regem Franciæ Philippū lebel, multa fecit. & de dicto Bonifacio ibi. num. 15 fo. 66
a Papa emanare cenſetur iuriſdictio imperatorum & regum. in repe. 1. concluſione numero. 16. fol. 83
apud Papam eſt ſuprema iuriſdictio, dato quod exercitium gladij temporalis non teneant. fo. 84
Papa ex cauſa poteſt auferre ab imperatore omnem iuriſdictionem. in repe. quæſt. 1. numero. 6. idem
Papa ſolus generalia Clericorum priuilegia poteſt interpretari. in repe. q. 2. num. 5. fo. 88
Papa an poſsit delegare cognitionem cauſarum Clericorum alicui laico, & quid in excommunicatione & de alijs in repe. q. 4 nu. 7. & 8. & 9 fo. 133. & ſeq.
Papa an poſsit tollere priuilegium. c. ſi quis ſuadēte. ibi.
Papa an poſsit tollere alia ſtatuta aut priuilegia. ibi. numero 10. & 11. & 12. & 13. ibid. & ſeq.
Papa imperatorum nomen aut iura arripere non debet, nec econtra. in addi. ad repe. in prin. num. 1. fo. 194
Papa indiget principibus, & econtra. ibi. num. 2.
in Papam non cadit iuriſdictionis prorogatio, quia eſt ordinarius ordinariorū. in addi. concluſi. 2. nu. 5. fo. 195
Papæ ſuprema poteſtas quam habet habitu ad quid valeat. fo. 196
Papa poteſt committere cauſas aliquorum Clericorum laicis, non tamen generaliter. in addi. tit. de po. ſecu. ſuper eccl. ſ. regu. 1 fall. 1. numer. 3. fo. 202
Papa non poteſt diſpenſare generaliter ſuper non ſolutione decimarū. ſed particulariter poteſt. nu. 4. fo. 204
Papa non poteſt diſpenſare, vt quis in ſacris nullas horas teneatur dicere, ſed benè vt non tantas. ibi. nu. 5. ibid.
Papa ex cauſa poteſt dare poteſtatē alicui principi iudicādi de Clericis certi loci reg. 1. fal. 1. Et ibi vide quomodo

modo intelligatur per viam delegationis aut priuilegij. fo.202.
ſuper Papatu contendentes facientes ſciſma poſſunt corrigi per temporales in addi.regu.1.fallen.3. fo.208
Papa Martinus quintus declarauit quod non intendebat impedire regem Franciæ quin in regno ſuo cognoſceret ſuper poſſeſſorio in materia beneficiali. in addi. regu.2.fallen.24. fol.270
Papa non poteſt committere omnes cauſas clericorum vni laico.in addi.regu.4.fallen.30. fo.382
Papa poteſt ſe ſubijcere laico imperatori de plenitudine poteſtatis non de iure in addi.re.4.fal.47.f.390
Papæ præcipienti aliquid ſine cauſa præiudicans bonis temporalibus laicus non tenetur obedire. titu.de poteſta.eccle.caſu.33. fo. 423. idem de clerico ibid.
laici recipientes aliquem in Papam qui eſt electus à paucioribus quam duabus partibus cardinalium puniuntur per iudices eccleſiaſticos.de po.ec.ca.41.fo.434
Papa exercet iuriſdictionem in laicos vbi delictum concernit totam Chriſtianitatem vel decorem fidei. tit. de pot.eccle.caſu 49. fo.437
coram Papa laicus conuentus ſi dicat ipſum non eſſe iudicem inepte excipit.ti.de po.ecci.caſu.111. fo.451
Papa habet iuriſdictionem in omnes laicos.eo.tit.caſ.92 fo.eodem.
Papa poteſt deponere laicum à ſua dignitate vel à ſuo officio eo.tit.caſu.93.
Papa ſuccedit vacante principatu non recognoſcente ſuperiorem.ti.de po.eccle.caſu.126. fo.459
Pœna vnius debet eſſe metus multorum. in repetitione no.vlt.numero.20. fo.28
Pœnæ quare imponantur. ibi oppoſitio. 5. 6. 7. 8. 9. fol.32.33
Pœna de iure pro crimine impoſita poteſt ex cauſa per

iudicem temperari.in repeti.q.7.num.2. fol.154
Pœna vbi in iure non eſt expreſſa, conſuetudinaria debet imponi. ibi eo.numero.
Pœnas varias vbicunque iura imponunt optio datur iudici in repe.q.9.numero.1. fo.164.
Pœnis varijs pro eodem delicto poteſt quis puniri quãdo ex eo reſultant diuerſæ ſpecies delicti. in additione regu.4.fallen.18. fol.365
Pœna pecuniaria poteſt laicus per iudicem eccleſiaſticũ puniri.ti.de po.ec.caſu.2. fol.403
Pœna ſpiritualis non tollit temporalem, nec econuerſo, & punitus per temporalem iudicem punietur per ſpiritualem vbi crimen eſt mixtum titu. de poteſtate eccle.caſu.120. fo.456.
Percutiens clericum inuentum turpiter cum perſona propinqua non eſt excommunicatus in additio. regul. 3. fallen.6. fol.33
Percutiens clericum ignorans eum eſſe clericum non eſt excommunicatus in addi.reg.3.fallen- fo.331.
de quolibet Peccato poteſt iudex eccleſiaſticus corrigere laicos in ti.de poteſt.ec.caſu.4. fo.405.
Peccatum vt euitetur poteſt epiſc.ſtatuere etiam cõtra laicos de omni crimine ti.de po.ec.ca.125. fo.459.
Pedagium exigentes à clericis pro rebus quas deferunt de foro non cauſa negociationis ſunt excommunicati. ti.de pote.ec.caſu.78. fol.441
Pedagia noua in terris ſuis imponentes excõmunicantur titu.de poteſt.eccle.caſu.131. fol.464
in Pietatem concernentibus clerici non ſubiecti epiſcopo ti.de pot.eccl.caſu.3. fo.403
Piratas curſores & latrũculos maris & oẽs receptatores eorũde eccleſia poteſt puniře.ti.de po.ec.ca.130.464
Pirata quis dicatur. ibid.
Portus armorum, delictum per ſecularem puniri poteſt in addi.

in addi.regu.1.fallen.13. fo.219

Poteſtates ſummorum pontificum & imperatorum ſunt diuerſæ, vide 20. rationes in rep.1. quæſito numero.1.cum ſe. fo.34

Poteſtat. ſpirituales & temporales differunt, & ſpiritualis excellentior. ibidem

Poteſtas papæ an ſit maior poteſtate imperatorum. in repe.3.quæſito.num.1. fo.54

Poſſeſſorum in materia beneficiali non dicitur eſſe cauſa ſpiritualis, & coram iudice laico poteſt agitari in addi.regu.2 fallen.24. fo.269

pro Poſſeſſionibus ſuis qualiter Clerici teneantur ſoluere cenſus, tallias, tributa & ſimiles impoſitiones.in repe.reg.2.fallen.27. fo.284

de Pragmaticæ ſanctionis approbatione facta per Carolum ſeptimum regem Franciæ, & qualiter Clerici poſſunt per iudicem ſecularem ad obſeruationem illius compelli.in addi.reg.2.fal.31. fo.290

Prælati ſi non puniant ſubditos tenentur, nec excuſantur dicendo ſe neſcire.in repe.no.5.num.8. fo.18

Prælati potiſſimũ punire debent peccata enormia, ibidẽ numero.6.inquantũ poſſunt.ibi.oppo.1.nu.3. fo.30

Prælati debent eſſe diligentes & peruigiles. ibi.no.11. nume.15. fol.25

Prælati inferiores ab epiſc.an poſſunt prætendere iuriſdictionem in repe.oppo.1.nume.2. fo.30

Prælati inferiores poſſunt capere & in carcere laicum hæreticum in re.q.5.num.2.Et ibi qui dicantur prælati inferiores. fo.144

Prælati inferiores ab Epiſc. poſſunt verberare Clericos cauſa correctionis per ſe ipſos, in addi.regul.3.fall.2. fol.316.

Prælatus Eccleſiaſticus habet poteſtatem imponendi pœnam verberum citra effuſionem ſanguinis. titul.de poteſt.

poteſt.ec.ca.34. fol.424

Prælati impendunt auxilium & conſilium dominis temporalibus pro conſeruatione rei publicæ titu. de poteſt. ec.caſu.95 fo.446

Prælati poſſunt eſſe de conſilio regis. ibidem

Præſcriptio an meum imperium iuriſdictio excommunicandi facultas poßit præſcribi per inferiores. in repe.oppo.1 num.2. fo 30

Præſcribere non poſſunt laici ſpiritualia. in repe. quæſtione 3.nume 19. fol.126

Præſcriptio quomodo requirit capacitatem conſcribentis in addi.regu.1.fallen.2. fo.216

Præſcriptio cuius memoria non exiſtit in contrariũ tantum operatur quantum priuilegium, quomodo intelligatur in addi.regu.2.fallen.25. fol.277

Præſcribere poſſunt laici quod in certis feſtiuitatib. habeant candelas ab eccleſia, in ad.re.4.fallen.fo.124. in prin. fol.393

Priuilegium & alia fauorabilia conceſſa Clericis ſimpliciter cenſentur conceſſa omnibus etiam epiſ.in repe no.1.numero.2. fol.7

Priuilegij prætextu non eſt delinquendum in repeti.no. 4 numero.7. fo.17

Priuilegium indultum poſt crimen inducit immunitatem, ſecus in indulto ante crimẽ quantum ad pœnam euitandam.in repe.oppo.3 nume.5. fo.31

Priuilegium immunitatis perſonæ clericorum licet ſit de iure poſitiuo, tamen priuilegium fori deſcendit à iure diuino.in repe.3.q numero.8. fo.115

Priuilegium conceſſum à principe an poßit reuocari ab eo.in rep.q.4.nu.12.& 13.& 14.& 15.fo.119.& ſeq. quid de Priuilegio quod tranſiuit in cõtractum. ibi. numero.13.& 16. fo.137

Priuilegij fama cum poſſeßione vtendi cooperatur vt ſecularis cognoſcat de ſpiritualibus.in addi. regul. 1. fallen.12.& 13. fo.216 & 220

Princeps non poteſt Clericum criminoſum abſoluere à crimi-

crimine nec ei abſolutionem remiſſionem aut gratiam concedere in repe.q.11.nu.1. fol.180
in Principe ſemper præſumitur iuſta cauſa quod iuſtè faciat.in repe.q 11.num.2. ibidem
Princeps non tenetur alicui gratiam facere in repe. numero.6. fol.184
Princeps in dubio non præſumitur velle præiudicare iuri tertij.in repe q.11.numero 10. fo.186
Princeps ſecularis poteſt per legem ſuam interpretari ius diuinum & limitare.in addi.reg.4 fal.47.f.390
Principes poſſunt abſolui ab excommunicatione à ſuis ordinarijs,etiam ſi abſolutio reſeruaretur Papæ generaliter ti.de poteſtate.ec.caſu.46. fol.436
Principatu non recognoſcente ſuperiorem vacante Papa ſuccedit.ti.de po.ec.caſu.126. fo 459
Profeſſio religionis factam prius capturam & in carcere an eximat à poteſtate ſeculari. in addi.regul.prima.fallen.12. fo.215
ad Profeſſionem laicus de mandato abbatis poteſt aliquem recipere in addi regu 4 fall. fo 39
Procurator clerici laicus eſſe poteſt etiam in cauſa ſpirituali.in addi.regu.4.fallen 31. fo 382
Clericus poteſt eſſe procurator laici in vna cauſa & non in pluribus.ti.de po.eccle.caſu.94. fol 446
Prædicare verbum dei laicus poteſt de licentia epiſc.in eccleſia addi.regu.4.fallen.36. fo.385
contra Promouendum reges & principes admittuntur ad excipiendum, ſi veriſimiliter habent eum ſuſpectum in addi.regu.4.fallen.41. fo.387
de Prorogatione iuriſdictionis eccleſiaſticæ quæ poteſt fieri per laicos in ti.de pote.ec caſu.31. fol.423

R.

Rati habitio habens ratam verberationem factam cleri eo nomine ipſius incidit in excommunicationem.in addi.regu.3.declaratione.5. fo.313
Reſtitutionem in integrum clericus minor poteſt petere.corā iudice eccleſiaſtico contra laicū.ti.de po.ca.105 fo.448.

Repra-

Repræſalias concedentes contra perſonas & bona clericorum ſunt excõmunicati.ti.de po ec.ca 86.fo.444
Reconuentio ſuper crimine clerici coram iudice laico locum non habet in repe.q.3 num.15. fo.121
Clericus agens contra laicum coram iudice ſæculari poteſt ibi reconueniri,& ita obſeruatur de conſuetudine in addi.re.2 fal.3.fo.244 Quod limita ſex modis & ibi habetur.
Rectores hoſpitalium vtrum ſint de foro eccleſ in addi. reg.2.fallen.33.Exten.5. fo.296
Rectorem eccleſiæ parrochiani debẽt alere in defectum fructuum in addi regu.4.fallen.42. fo.387
Rector vniuerſitatis laicus eſſe poteſt,nullam tamen habebit iuriſdictionem ſuper clericos.in addi. regul 4. fallen.l. fo.394
Rector vniuerſitatis laicus nõ poteſt iudicare clericum. ti.de pot.eccle.caſu 16. fo.410
Remiſsio clerici debet fieri expenſis ſuis,& ſi eſt pauper expenſis epiſcopi. in addi.re 3.fal.4.conclu.3 fo.323
Remiſſo iudex ſæcularis poteſt præfigere terminum infra quem curiæ epiſc. ſe repræſentet.in addi regu.4. fallen.9. fol.354
Remittendus nõ eſt clericus coniugatus ad forum eccleſiæ propter crimen capitale niſi doceat contraxiſſe. cum vnica & virgine.in addi.reg.4.fal.20.fo.365
Si inquiſitio fuerit facta contra plures & vnius illorum ſit clericus qui petit ſe remitti ad eccleſiaſticum iudicem omnes laici debent ſecum remitti ad eccleſiaſticum iudicem tit.de pe.ec.ca 17. fo.411
Rex debet furta cohibere,adulteros punire, & epiſcopo. de terra perdere.q.2.num.18 fo.72
Rex Franciæ habuit poteſtatem confirmandi Papam & ordinandi ſedem apoſtolicam, quod eſt hodie correctum in repe.3.quæſito nu.3.& num.9. fo.54.59
Rex Franciæ nemini ſubijcitur in tẽporalibus,& de controuerſia inter regẽ Philippũ pulcrũ & Papã Bonifacium,& epiſtolas viciſsim reciproce miſſas,ac multa

pulcra: vide in repe.3 quæſito nu.16 cum ſe. fo 70
Propter regem Franciæ Bonifacius. 8. multas decretales fecit. ibidem
Rex Franciæ habet priuilegium, vt tanquam delegatus Papa ipſe & ſui iudices etiam ſæculares cognoſcant contra Clericos de criminibus priuilegiatis. in rep.q. 4.num.6. fo.131
Rex Francorum perturbari in iuriſdictione ſua non debet à Papa, nec Papa ab eo.in addi.in prin. numero. 4.fo.195.
Reges Franciæ ſemper fuerunt auxiliatores Eccleſiæ, quare appellantur chriſtianiſſimi. ibidem
Reginæ Franciæ Brunchilde fuit commiſſa cauſa ſpiritualis.in addi.tit.de poteſta.ſecu.ſuper eccle.regul.1 fallen.1.& 2 fall. fo.203
Rex Franciæ & eius officiarij ſunt in poſſeſſione puniendi Cle icos infringentes ſaluaguardias.in addi. regu. 1.fallen 12. fo 216
Rex & eius officiarij habent conſuetudinem ex priuilegio cognoſcere de portu armorum.in addi. re. 1 fall. 13.fo.220.
Regia iuriſdictio quæ priuilegia habeat ſuper ſpiritualibus.in addi.reg.1 fal.12.cum ſequentibus. fol.217
Rex ſuper temporalitate archiepiſcopatus Tholoſæ retinuit ſibi vnum militem armatum per modum ſeruitij.in addi.repe 2.fallen 2. fo 241
Regalia quid eſt in additi.reg.2.fallen.25. fo.257
Rex Franciæ & Angliæ vendicant ſibi in quibuſdam Eccleſijs cathedralibus ſuorum regnorum collationẽ beneficiorum & prebendarum ſede vacante.in addi.reg.2.fallen.25 fo.275
Magna contentio fuit inter Philippum Pulcrum & Bonifacium.8.ſuper collatione beneficiorum. vbi ſupr.
de Regiæ poteſtatis inſtitutione & qualiter debet defendere Eccleſiam & eccleſiaſticas perſonas. in addi.re.2.fallen.29. fol.288
Rex Franciæ concedit gratias & abolitionem Clericis crimi-

criminoſis in addi.regu 4 fallen 2. fo.348
Reges & principes admittuntur ad accipiendum contra promouendum ſi veriſimiliter habeant eum ſuſpectum in addi.reg 4 fallen.41. fo.378
Rex Franciæ eſt priuilegiatus ne interdicta Eccleſiaſtica proferantur in regno ſuo in ti.de po.ec.ca 10. fo.407
Rex Franciæ non recognoſcit ſuperiorem.tit. de poteſt. ec caſu.40. fo.428
in Regno Franciæ hodie prælati ſtudent eſſe de conſilio regis.tit.de pote.ec.caſu 95. fo.446
Romæ qui accipiunt officia ſine ſcitu ſedis apo. ſunt excommunicati de po ec.ca.72. fol.438
Vide contra illos qui impediunt ne victualia vel alia neceſſaria aſportentur ad Romanam curiam.titu. de poteſt.ec caſu.132. fol.465
Vide contra illos qui morantes in curia Romana verberant aut mutilant &c ti de po.ec caſu.133. ibidem

S.

Saluagardiam regis infringere reddit Clericum infringentem de foro regis.in addi.re.1.fal.12. fol.215
Sacrilegium ex mixti fori, & poteſt per iudicem laicum puniri.in addi regu.4 fallen 6. fo.352
Sacramentum pænitentiæ debet miniſtrari damnatis ad mortem. ti.de po.ec.caſu.128. fo.461
Sacramentum eucharistiæ de conſuetudine regni Franciæ non datur damnatis ad mortem. ibidem
Scandalum eſt vitandum, & quid ſit ſcandalū, & multa de ſcandalo & malo exemplo Clericorum in rep. no.8 num.12. fo,19
Sepulturæ Eccleſiaſticæ tradentes corpora hæreticorum ſunt excommunicati,nec debent abſolui niſi proprijs manibus extumulent ti de po ec.caſu.82. fol.443
omnes illi qui corpora mortuorum per fruſtra dimittūt, vel in aquis decoquunt vt alibi ſepeliātur ſunt excommunicati titu.de pote ec.caſu.138. fo.466
Seruiens laicus ſeruiens regius poteſt conueniri coram indice Eccleſiaſtico ratione armorum per ipſum Clerico

rico ſublatorum ti de po.eccle.caſu.23. fol.418
Seruiens faciem falſam relationem poteſt puniri per epiſcopum etiam ſi ille ſeruiens ſit laicus.tit. de pote. eccle.caſu 25. fol.418
Separatorum ſeparata ratio eſt habenda. in rege.1.quæſito.num.2. fo.34
contra Sequeſtrationem impedientes de beneficio vide in tit.de po.ec.caſu.87. fol.444
Seruitores clerici conducti pecunia non gaudent priuilegio clericorum.in addi.reg.2 fall.333. fo.302
Seruitores epiſ.poſſunt deferre enſem & alia arma de fenſiua & etiam inuaſiua.ti.de po.ec.cc.24.fo.417
de rigoribus parui Sigilli montiſpeſſulani & aliorum locorũ vide in addi reg.2 fall 19.& 20.f.261 & ſeq.
Simonia dicitur hæreſis, & eſt crimen mere eccleſiaſticum.in addi.regu.4.fallen.17. fo.364
de Sortilegijs & diuinatoribus quomodo puniantur per vtrum quam forum.in addi.reg.4.fall.13. fo.362
Spiritualis poteſtas ſeu dignitas longe nobilior tempora li,idem de iuriſdictione. in repe.1. quæſito vbi ſunt. 20.rationes.& ſeq & melius.in 2.quæſito.
Spiritualia quomodo excedant temporalia, & an Papa habeat vtranque iuriſdictionem.ibi.2.quæſito.fo.47
Spoliantes Clericos bonis ſuis vel beneficijs ſunt excommunicati.ti.de po.ec,caſu.74. fo.439
Quid ſit aliquem expoliare ibidem.
Statutum an & quando poſſit reuocari.in repe.4. num. 11.caſu ſequen.& num 16. fol.134.& 140
Statutum vel conſuetudo quod pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria non videtur in repe. q. 7. num.e.1. fol.154
Statutum generale laicorum & fauorabile includit clericos in repe.q.11.num 8. fol.185
quæ dicantur Statuta & introducta contra libertatem eccle.tit.de pote.eccle.caſu.65. fo.435

T.

Taciturnitas eius qui non poteſt expreſſe actui cõſentire de nihilo

de nihilo operatur, quoties imminet tale factum quod à iure reprobatur. in repet. quaſt. 11. numero. 3. fol. 189
Tabelliones prælati in eorum iuriſdictione poſſunt creare in tit. de pote. eccl. caſu 35. fo 424
Teſtamenta vſurariorum inceſtuoſorum poſſunt per iudicem impediri ne mandentur per iudicem laicum executioni in titul de poteſta. eccleſi. caſu. 6. & 7. fo. 405. & 406
Teſtamenti executores ſi clericus & laicus ſunt poſſunt compelli per iudicem eccleſiaſticum. in ti. de poteſta. eccle caſu. 17. fol. 418
Teſtificari non debet clericus corã iudice laico etiam in cauſa ciui. li ſine ſententia ſui epiſc. ibi. num. 11. fo. 118
Teſtificatur laicus contra clericum in cauſa criminali quando crimen eſt notorium. regul. 4. fall. 43 fo. 338.
Et idem quando agitur ciuiliter ibidem.
Tonſuram accipiens in carceribus non gaudet priuilegio in addi. regu. 1. fall. en 11. fol 213
Tholoſæ in curia archiepiſcopali notarij multos commitebant abuſus, ideo cauſæ eis amplius non delegantur in repe q. 4. num. 2. fo. 129
Tholoſæ in curia archiepiſcopali ſeruatur quotidie quod laici mulctantur pœna pecuniaria per iudicem eccleſiaſticum in criminibus in quibus habet poteſtatem ſuper eos in repe. q. 6. num 1. fo. 150
Tholoſæ in curia officialis ſeruatur quod hæredes defuncti conueniantur coram iudice eccleſiaſtico ſuper obſeruatione iuramenti per defunctum præſtiti. in addi. regu. 4. fall. 4. fo. 326
Torqueri Clericus non poteſt niſi ſit de crimine infamatus licet contra eum ſint indicia ſufficientia in additione. regu 3 fallen. 4. concluſione 3. fo. 325
Tribunal epiſcopus poteſt ſibi eligere in eccleſia vel in camera vbi vult in ti. de po. ec caſu 11. fo. 408
Tribunal ſiue conſiſtorium epiſcop & officialis idẽ ſunt vbi ſupra caſu. 12. ibidem

Tutor

Tutor poteſt dari per iudicem Eccleſiaſticum in repetitione.q.6 in fine. fo 152.
Tutor Clericus pro redditione computorum & adminiſtrationis poterit conueniri coram iudice ſæculari in addi regu.2 fallen.15. fol.258
Tutorum omnia bona ſunt de iure hypothecata pro redditione adminiſtrationis vbi ſupra.
Tutelam qualiter Clerici compellantur ſuſcipere vel nõ. in addi.regu.2.fallen 28. fo.260
Tutor poteſt dari pupillo laico per iudicem laicum, quia datio tutoris nedum reſpicit perſonam ſed etiam patrimonium. in addi regu.4.fallen.25. fol.376
Si inter Tutores vel curatores eſt vnus Clericus tã contra laicos quam contra Clericos, adeundus eſt iudex eccleſiaſticus ti.de pote.ec.caſu.17. fo 411

V.

Vaſallus Clericus ſi priuari debet feudo quod tenet à domino laico coram quo agitabatur cauſa & de multis alijs, vide ſupra.feu.Inter Vaſallos laicos iudex ſecularis ſupplet negligentiam iudicis eccleſiaſtici.in addi.regu.4 fallen.44. fo.358
Vaſallus non tenetur iuuare dominum excommunicatum.in ti de poteſta.ec caſu.42. fol.429
Vaſallos laicos poteſt Papa abſoluere à ſubiectione principis temporalis.ti.de poteſta.ec.ca.114. fo.451
ne Vendantur res carius tranſeuntibus quam in mercato epiſ.poteſt prohibere.ti.de poteſt.ec caſu.3.fo.403
per Veſtem ſuam vel per frenum equi ſui violenter detinens Clericum in ſententiam canonis incidit.in additio.reg.3.declara.4. po.331
Quod limitatur pluribus modis, vt ibi dicitur.
Verberans Clericum etiam volentem incidit in ſententiam excõmunicationis.in addi.reg.3.decla.8.fo 313
Verberans Clericũ iocoſe in ſententiam excõmunicationis non incidit in addi.regu 3.fallen.1. fo.315
Verberãs Clericũ excõmunicatur, fallit 30 & ampl.31. modis.Rebuffus in repe.can Si quis ſuadente.17.q.4

Vicarius

Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe Laicus in temporalibus, dummodo non ſit coniugatus. in addi regu 4. fall. 32

Vniuerſitas Clericorum & Laicorum vbi eſſet conuenienda, cuius tamen pars maior eſſet Laicorum, quia tunc tota eſſet ſecularis, conueniretur coram iudice ſeculari. in addi. reg. 2 fall 16. fo. 358

Vniuerſitatis Pariſienſis ſcholares qualiter adierunt regem ſuper impoſitione facta per Inno. 7. in addi. reg. 2. fall. 26. fo. 270. & ſeq.

cum Vniuerſitate bonorum vtrum tranſeat ius patronatus in addi. reg. 4. fall. 22. fo 371

Vſurarum crimen quando ſit mixti fori, & iudex ſecularis poßit cognoſcere. in addit. reg 4. fall. 7. fo. 352

de Vſura vbi notoriè conſtat iudici ſeculari, poteſt ſuper ea pronunciare, non tamen principaliter. in addi reg. 4. fall. 9. fo. 354

Vſurarum crimen, cùm ſit crimen Eccleſiaſticum, Epiſcopus poteſt mandare ſub pœna excommunicationis iudici Laico, vt non exequatur teſtamenta Vſurariorum in tit. de poteſta. Eccl. caſu 6. fo. 405

facientes ſtatuta quod Vſuræ ſoluantur, vel quod ſolutæ non repetantur, ſunt excommunicati. titu. de pote. Eccle. caſu 91. fo. 445

Vxor Clerici an gaudeat priuilegio viri ſui in repe. qu. 3. nu. 20. fo. 127 in addi. regu. 2. fall 33 extenſione 11. fo. 301.

cum Vxore ſua Clericum turpiter inuentum percutiens vel occidens, non eſt excommunicatus. in addi. reg. 4. fall 6. fo. 330

Vxorem alicuius oſculans vel amplexans, poteſt percuti ſine metu excommunicationis ſi ſit Clericus. ibidem.

Vxorem adulteram vel adulterum interficiendi licentia hodie de iure canonico eſt ſublata ibidem in fi.

ſi maritus procuret, quod Vxor vocet Clericum ad turpitudinem. vt ſic eum poſſet percutere, vterque tam vir quam vxor erunt excommunicati. reg. 3. fall. 6. in addit. fo 334

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

QVoniam in hac editione pag. 111. & 301 neceſſario auctoris verba propter incuriam quandam in excudendo commiſſam, paululum immutata & abbreuiata ſunt. Itaque ſi quandoque Autorē recudi contingat, in præfatis locis verba integra ex Tractatuum tractatibus deſumenda ac reſtituenda erunt. Cęterum errata leuiora tuo iudicio corrigenda permiſimus, ſubſequentia verò tanquam grauiora, ob emendoſum admodū exemplar quod habuimus, ſic corrigito.

a   notat ante medium.

p   notat poſt medium.

Pag. 14. p. teſtantes, teſtes. 24. p. Licu, Siculus. ead. p: Cleri. Clem. 38. a. ſe ſcit, ſic dicit. 61. a principi ſæculari, principis ſæcularis. 66. p. Meritò, Meruit. 70. a. votantiū, vacantium. ead. p. 5. 15. 74. p. verum, rerum. 78. p. quantitatis; quantitas 81. a. 9. 60. 83 p. comit. communiter. 85. p ſpiritualis, ſpecialis. ead. p. verſic. videtur. 87. a. Fran fraudem. 91. domini, dominum. 95. p. 6. vi. 105 p notatur notat non. ead. a. ep. ea. ead. p. inductam, vindictam. 119. p. Angelus, Angelum. 28. a. V ſque relictus meritò, V ſus relictus marito. 130. a. quæ, quod. 144. p. Cjer. Clem. 153. a ne ſi, niſi. 155. a. ſuſtinebit, ſuſtinebant. 156 a. index, iudex. 158. a, ſi, ſic. 165. a adeò, à Deo. 171. p. luxurios, luxurioſos. 192. p. can. com. 192. a. religioſis, religioſos. 197. a. indele. 205. a. commodior, cōmunior. 219 p. de, die. ead p. reuocatam, reuocatum. 223. p. demum, dictum. 229. p. quæ, quam. ead. a. dictione, actione. 249. p. Reib. Geill. 251. a. guirentia, guarentia. 255. a. nunc, hunc. 268. p. iſti Inſtitu. 270. a. petet, poteſt. ead p. ius, in. 274 p. Cutrig, Butrig. 279. a impetitorio, in petitorio. 282. p adde, addit. 288. p. debere, dele. 301. a. permittitur, præmittitur. 306. p. nunc, tunc. 315. a. aliſi, alium. 319. p. non, nemo. 809. p. diclaret. dilaceret. 329. a. recuperatore, recuperatione.

282 *de Eccleſiarum reparatione.*
209 *de Eccleſiaſtica poteſtate deficiente, item de Clerico degradato vel ioculatore.*
327 *Experiſas ſemper facit creditor pro detento debitore.*
65 *Extrauagans Clementis V. Meruit chariſſimi.*
469 *Eccleſiaſticus iudex, quibus caſibus contra Laicum cognoſcat.*

84 *Ferrarij mendacium de Clericorum exemptione.*
40 *Ferrarij lingua aſpera taxatur.*
81 *Ferrarij odium in Pontificem.*
374 *Fideiuſſor Clerici non vtitur priuilegio ipſius.*
157 *Fuſtigari & verberari Clerici an poßint.*
240 *Feudalis cauſa poſſeſſoria coram Ordinario terminanda eſt.*

453 *Generalis ſententia excommunicationis, generali præcedente monitorio per modum publici edicti &c. ligat incertam quoq; & ſcientẽ perſonam.*

72 *Hominum intemperantium & libidinoſorũ reprehenſio.*
de iniuria illata Clerico. 196. 377.

61 *Imperium à non ſolo Papa dependeat.*
192 *Imperium vnde ducat originem.*
346 *Iudex ſæcularis periurum poteſt punire.*

156 *Iudex pœnam ex iuſta cauſa temperare poteſt.*
191 *Iudex domicilij non poteſt cognoſcere de delicto alibi commiſſo.*
354 *Iudex ſæcularis ſemper poteſt cognoſcere ſuper quæſtione facti.*
357 *Iudex poteſt appellanti ex remiſſo aßignare terminum proſequendi appellationem &c.*
270 *Iudex Laicus cognoſcit in poſſeßionis cauſa rei Eccleſiaſticæ.*
178 *Ius propria autoritate quando ſibi dicere liceat.*
384 *Laicus poteſt eſſe Rector hoſpitalis.*
238 *Laicus in feudo eſt iudex Clerici.*
364 *Laicus eſt iudex Clerici in actione merè perſonali.*
413 *Laicus qui monialẽ cognouit, à Laico punitur.*
231 *Leonis 10. Conſtitutio.*
Litera Loduici 2. ad Pium 2. de abrogatione Pragmaticæ ſanctionis.
395 *de Matrimonij facti quæſtione etiam Laicus cognoſcit.*
425 *Miſerabiles perſonæ quæ dicantur.*
388 *propter Negligentiam Eccleſiaſtici iudicis ſæcularis addiri poteſt.*
266 *Opinio quando preferatur veritati.*
193 *Papa quæ iura tollere poßit.*
138 *Papa priuilegium fori Clericorum an poßit reuocare.*
132 *Papa poteſt Clericum ſæculari iudici ſubijcere.*

63 Papa

231 de Clerico relinquente habitum Clericalem
229 de Clerico Aſſaſſino.
153 Clericus quando deponi vel in exilium mitti poſſit.
294 Clericus poteſt vendere ſua ex proprijs fundis parta.
173 Clericorum diœceſis appellatione non veniunt exempti.
10 Clericus quando priuilegia ſua perdat, & quæ ſint præcipua priuilegia. 11.
103 Clericus in flagranti crimine deprahenſus impunè capi poteſt.
252 Clericus ſucceſſor incœptam inſtantiam coram eodem iudice continuare cogitur.
296 Clericus etiamſi patiatur ſe conueniri corã Laico, tamen in expenſas condemnari nequit, & iudicium nullum eſt.
327 Clericus, niſi infamatus, torqueri non poteſt
257 Clericus, ex mandato iudicis ſæcularis depoſitarius, coram eodem conuenitur.
244 Clericus quo pacto poſſit conueniri coram Laico.
105 Clericus abſq; ignominia remittendus.
315 Clerici vxor non gaudet priuilegio. c. ſi quis ſuadente.
159 Clericus tribus tantum caſibus degradari poteſt.
170 Clericis matrimonium ob ſcandalum euitandum interdictum.
331 Clericus repertus in adulterio occidi poteſt.
168 Clerico matrimonium prohibitum.

225 Clericus artifex in artificio delinquens, coram magiſtro conuenitur.
115 Clericus à Laico iudice puniri non poteſt.
116 Clericus falſus teſtis à Laico iudice non punitur.
92 Clericus cum filia vel vxore deprahenſus impunè occidi poteſt.
86 Clericus quando capi poßit.
162 Concubinariorum pœna, & Clericorum 4. vitia.
187 Confiteri coram ſuo Sacerdote quilibet debet.
411 de Clerici & Laici connexitate &c.
365 Controuerſia circa Clericatum per Eccleſiaſticum iudicem dirimenda.
462 Criminoſo ſuſpendendo venerabile Sacramentum non negandum.
233 Curiæ ſeculari, qui Clerici tradendi.

160 Delictum graue quod.
215 Delicto commiſſo, Clericus factus à Laico puniri non poteſt.
120 Delinquens in iudicio ab illo iudice punitur.
334 De denunciatione mariti contra de adulterio ſuſpectum.
101 Doctorum quorundam illuſtrium prœmatura promotio.
319 Doctor alta voce legens, vt ſubmißius legat cogi poteſt, ſecus in presbytero.
421 Dotis cauſa non eſt ſimplicior Eccleſiaſtica.
282 de

tione.341 a. poſſeßionem, profeßionem. ead. a ralium temporalium. 353 a. diſpenſioſam, diſpendioſam.355. a de i.de inſtru ædit.357 p. appellat. adde, Capit. perſonas 4.363.a.forim,fori.364.p pinio,opinio 370.a. iurispronatus,iurispatronatus.385 a.aſſello,aſſeſſor.390. a occidens,occides.399 p.lata,illata ead.p.volunt,nolũt.400 a an,a.409.a re,de.416.a.vſurus,vſura.ead.a fina.fine 425 p.pedagogijs,pedagijs.429.p.pronus,pronatus, patronus patronatus.ead.p putandum,præſentandum.431. a adiendæ, admittendæ.433. a. delegatut, delegati vt. 436 a Domini,dicuntur.ead.p ſcil.ſecundum.437.p.deferiur,deferunt.438 a.quoniam; qui in.ead. a. quilibet, quemlibet.ead.p.ead.p.ad,a.ead.p.linea,licentia.440 a.ſiue fraudem per.ſiue per fraudem,ſiue per.442.a. imperatores, impetratores. 443. p. aſſaßiones, aſſaßinos. 444.a.& p.ſingulares,ſæculares. ead.p.commitatum, communitatum. 449.p. execut. excuſat. 454.a. huic, hinc.455 a not.noui.ead.a.omiſſum,trahi. ead.p.hirurgiam chirurgiam ead.p.omiſſum,qui 471.p.rerum, rebus.476.a mentia,mentiatur.

Vale,& æqui boniq́ue conſule.

COLONIAE,
Typis Lamberti Andreæ.
ANNO M. D. XCVII.